

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

5. 1860
Lange a
c
6

**GEORG
CONSTANTIN
THØGERSEN**

GEORG CONSTANTIN THØGERSEN

ET TIDSBILLEDE FRA 1800-ÅRENE

Redaktion og Kommentar
af Aase Thompson

FANTAGRAPHICS BOOKS

Seattle, WA, USA

Da jeg begyndte at arbejde med de familiebrev, der er grundlaget for denne bog, blev jeg glædelig overrasket over al den hjælp jeg fik fra mig ubekendte mennesker på skrevne forspørgsler angående specifikke ting af historisk, lokalhistorisk og tidsbestemt art, som var mig fremmede. Der var ikke én person, af dem jeg satte mig i forbindelse med, der ikke svarede med en opmuntring og de oplysninger de kunne give mig ud fra deres egen kunnen og erfaring.

Jeg er stor tak skyldig til min fætter, Holger Thøgersen og min søster, Tove Hansen, som uden at kny lod mig tage disse uerstattelige - og for nogles vedkommende ganske nedslidte - breve med til USA for at arbejde med dem der gennem flere år. Jeg står også i gæld til min kusine Ebba Kamman, som lod mig låne og studere sin fars stambog: Conrad Kammans ubeskriveligt interessante og dybdegående livsværk. Til hjælp ved tydningen af disse breve, som alle indtil ca 1870 er skrevet med gotisk skrift, købte jeg "Gotisk Skrift" af Henning Jensen fra Dansk Historisk Håndbogsforlag og jeg vil gerne takke Henning Jensen for at han, da jeg engang var i Danmark, var venlig nok til at hjælpe mig med et par sætninger, som jeg var kørt helt fast i. Interessen for bogens fremskridt har været levende i den ganske familie, hvilket har været et godt skub i den rigtige retning.

En ganske særlig og dybtfølt tak går til mine sønner Kim og Mark, der har gjort mig den umådelige glæde at udgive bogen. Det har været et omfattende og tidskrævende arbejde - en gave, der er mig meget, meget kær. Og tak tilmed til Kim's hustru Lynn Emmert, hvis grænseløse "moral support" har hjulpet Kim, ikke kun medens han arbejdede på denne bog, men i de sidste 14 år.

Til slut skylder jeg min mand, Jack, en speciel tak fordi han altid gennem årene med interesse har lyttet til mine fortællinger om disse mennesker, der er mine forfædre, om deres livsløb og deres glæder og sorger.

Aase Thompson, Arlington, Virginia, USA, December, 2003.

FORSIDE: Juliane Charlotte og Georg Constantin Thøgersen i stuen paa Hallebygaard efter deres giftermål.

BAGSIDE: Georg i sin yndlingsrolle som vært her i Hallebygaards have med brødrene Nimb.

FANTAGRAPHICS BOOKS, 7563 Lake City Way NE, Seattle, WA 98115, USA.
(206-524-1967) Book assembled by Kim and Mark Thompson, with help from Paul Baresh, Carrie Whitney, and Dale Yarger. Special thanks to Chris Young of the WestCan Printing Group. Printed in Canada. First printing: January 2004.

BREVE FRA JENS FLENSBURG TIL KONE OG DATTER

Mine tipoldeforældre, Jens Flensburg (f. 1784 i Slesvig) og Anne Bolette (f. Willumsen, 1779 i Helsingør), ejede fra begyndelsen af 1800-årene Helliggejststræde 151/52 (det nuværende Valkendorfs-gade 11). Bygningen er i dag fredet i klasse B. Jens Flensburg var hør- og trådfabrikant og drev sin forretning fra bopælen i Helliggejststræde. Bortset fra denne virksomhed havde han taget landmålereksamen, og var endvidere på grund af sine forskellige gøremål blevet udnævnt til Dannebrogsmænd. Der var 5 børn i ægteskabet, Johanne Dorothea Petrine Wilhelmine, min oldemor (f. 1807), Anine Marie (f. 1809), Charsten Schmidt (f. 1812), Jensine Bolette (f. 1818, d. 1822), og Jensine Marie Bolette (f. 1823). I sin egenskab af landmåler rejste Jens Flensburg en del rundt i landet, hvad der øjensynlig har givet ham blod på tanden med hensyn til landlivets glæder. I alle tilfælde rejste han i 1825, 41 år gammel, til Jylland for at besigtige ejendommen Højris ved Ikast, der stod for at skulle sælges ved auktion. Hovedbygningen er nu fredet og haven, som var anlagt i fransk stil, blev i 1833 omtalt som en af de skønneste i miles omkreds. Som det fremgår af Jens' nedenstående brev til konen var der flere af hans bekendte fra Jylland der prøvede på at lokke ham til købet.

Til Anne Bolette fra Jens Flensburg.

Horsens, den 12te Maj, 1825.

Kiære Kone!

Endnu Igaar blev jeg ikke Gaardejer uagtet vi egentlig kuns var 2 Liebhavere, men jeg skuede¹ kuns den anden Mand til omtrent 1000 Specier. Jeg kom altsaa Igaar Aftes hertil med Hr. Købmand Sikker og i Forening med Søren Porup og Broder Søren, som var mig uvidende taget til Anløbsstedet. Ellers havde de gjort en længere Reise til Kiøbenhavn for at faae mig hen til den efter sigende smukke Gaard Høyriis, som er den samme hvorefter Herr Waad agtede at reise, men han bliver nok hiemme. Jeg kommer altsaa nu ikke hiem førend med Posten efter Helligdagene, og maa I da feire hele Pindsedag for mig. Bliver Vejret ret smukt lei da en Vogn udenfor Porten som sidste gang til Charlottenlund, men lad ham ikke kiøre ind i Byen, og fornøyd dem alle ret vel. Og Du kan gierne lade hilse Pigebørnene at de maae være meget flittige thi Reisen vil sikkert senere gaae for sig end som jeg har ventet. Hils min stolte Reisekammerat til Frederiksberg Bakke Hr. Tronhiem meget flittig, saavel som dem allesammen, og forbliver jeg Din kiære Mand Jens Flensburg. I Hastværk.

Jens Flensburg købte et par dage senere Højris med tilhørende vindmølle, Ikast kirketiende og den halve kongetiende for 10,100 Rdl. "rede sølv". I marts 1826 tog han til Jylland for at overtage gården. Anne Bolette Flensburg har åbenbart på det tidspunkt været skrantende, for Jens stilede sine breve til datteren Johanne (Hanne) som, i en alder af 18 år, forestod hus-

1 i.e. vurderede hvor meget den anden interesserede part kunne betale.

førelsen i Helliggejststræde og tog sig af sin syge mor og sine tre yngre søskende, Anine 16, Charsten² 13 og lille Jensine på 2. Ikke alene det, men hun havde desuden, som det fremgår af et brev fra faren, opsynet med en "Jomfrue Schmidt", som af sine forældre var blevet betroet til familien Flensburg åbenbart til uddannelse i det huslige, såvel som det selskabelige, samt, kan man formode, for at blive indviet i Hovedstadens glæder. Desuden havde Hanne naturligvis oversigt over diverse tjenestefolk i form af tjenestepiger og en gårdskarl. Den bror Jens Flensburg omtaler i sine breve er Rasmus Thøgersen, hans 17 år yngre halvbror som arbejdede i forretningen i Helliggejststræde. Det fremgår klart af brevenes indhold at Jens Flensburg har fuld tillid til sin ældste datter, men ubehageligheder, som f. eks. at opkræve penge eller true en skyldner, ønsker han broren Rasmus tager sig af.

Til Johanne fra Jens Flensburg.

Aarhus, den 29de Martz, 1826. Søndags Morgen Kl. 3.

Kiære Hanne!

Efter Løfte lader jeg Dig herved vide, at vi kom Onsdag Aften Kl. 9 1/2 til Callundborg. Blev om Torsdagen over, formedelst Snefog og maadelig Vind. Sejlede om Fredags Morgen Kl. 6 1/2 fra Callundborg og kom om Natten Kl. 2 til Aarhus og befinder os alle vel paa Lommer nær, som nu klager jammerlig. Forresten gik Søreisen overmaade vel med dygtig Ild i Kakkellovnen, men Jens næsten den hele Tid i Køyen, thi vi havde ingen Fruentimmer med. Nu Kl. 3 1/2 kører vi herfra og venter med Guds Hjælp Iaften at være paa Høyriis. Du, kiære Hanne, samt Anine og min gode Sine, samt Broder og Jomfruerne samt min kiære Søn ikke at forglemme være alle venskabeligt hilset af Din kiære Fader Jens Flensburg. I Hastværk thi jeg agerer Jomfrue ved selv at stænke mit Chravat. Hils hos Hr. Waad.

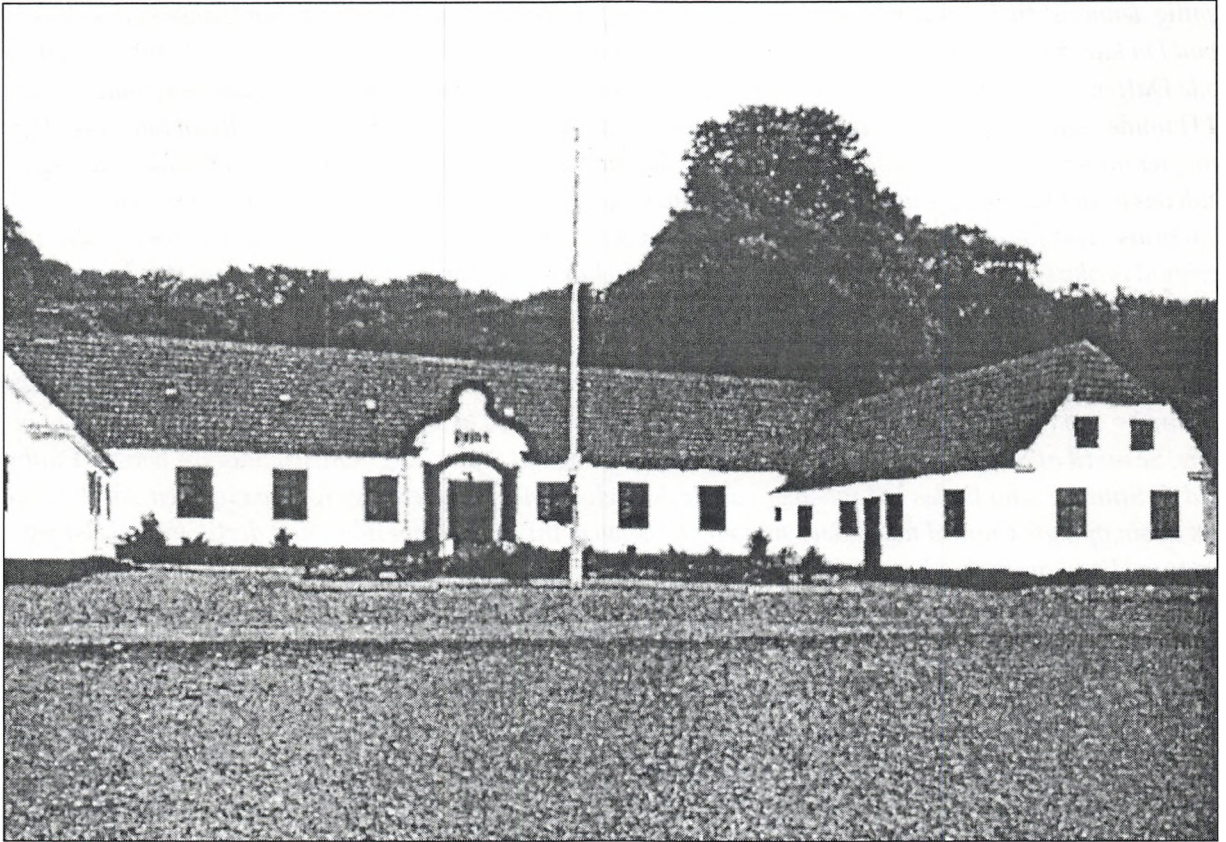

Anne Bolette Flensburg.

Jens Flensburg.

² Jens Flensburg havde mistet sin far i en meget ung alder og da hans mor giftede sig igen blev han optaget hos en familie Schmidt. Jens har åbenbart haft et meget nært forhold til familiefaren, siden hans eneste søn blev døbt Charsten Schmidt Flensburg efter ham.

Hovedbygningen fra Højris.

Jens tilbragte herefter adskillige måneder på Højris, nok for at få den gjort klar så han kunne flytte sin familie dertil. Det har i øvrigt åbenbart været in for Københavnerne at købe landejendomme på det tidspunkt. Den ovenfor omtalte Hr. Vaad købte også en ejendom i Jylland og vænnede sig åbenbart hurtigt, ifølge næste brev, til at et liv uden hovedstadens forlystelser ikke betød at man var kastet ud i det yderste øde.

Til Johanne fra Jens Flensburg.

Højriis, den 15de May, 1826.

Kiære Johanne!

Din Skrivelse af 8de ds. modtog jeg om Fredagen, og glæder det mig ret de alle er ved god Helse. Jeg skriver her nu i Dag som er 2den Pindsedag. Har alt været paa tredie Dag selv Patient af et slemt Sting i Brystet. Jeg holder af og til Sengen lidet, men jeg kommer nok til at lade mig Aarelade³, ellers forresten fuldkommen Vel. Aleene til Tidsfordriv tog jeg nu fat paa Pennen for derved at forglemme Tiden og tillige give Dig endeel at læse. Nu for første Gang i Dags Morgen vaagnede den kære Kukkert mig, og mig syntes ret vel om hans gamle almindelige Kukning. Der er i Sommer over 20 Stk. For et Øyeblik siden kom Faaredrengen hjem med en levende Agerhøhne, som han havde fanget i en Snare, den jeg haaber vil smage mig vel, men efterlader den sig en Rede med 3 Æg udi.

³ Se appendix.

Jeg ser af Din kiære Skrivelse at Du er i Forleienhed med Jomfrue Schmidt med Arbeide. Min Mening er nemlig denne; at til Tidsfordriv lade hende brodere en Julestrimmel eller Krave, og undervise hende derudi hvad Du kan, thi vel har hun lavet noget i Haderslev, men nu vel ikke af Betydenhed. Nu kan Du bedst gode Datter, se hvorledes hun er klædt og dernæst hvorledes hun syer og broderer og dernæst gaae hende til Haande med Klædes tilskæring om hun agter at lave det. Og det er en Selvfølge at hvad hun syer eller broderer bliver hendes eget som jeg betaler, men det maa ikke være alt for kostbart og brilliant, men dog saaledes at det kan bruges naar hun kommer Hiem og kan være lidet pæn. Skulde hun trænge til en Cambrais⁴ Hat for at være passende til at spadserer med Eder da køb en for min Regning, men skulde hun derimod ønske sig en heel Kiøle eller mere og hun selv har Penge betaler hun selv. Eller vil hun laane Penge til slige Ting, da maae Du meget gjerne giøre det. Se nu til at fornøye hende ordentlig, og endelig maae og skal hun blive til jeg er godt kommen hiem, og dette kan hun strax tilmelde sine Forældre. Skulde hun imidlertid høyligen behøve til en Søndagskiøle og ikke selv have Penge formaae jeg at give hende den. Nu har jeg saa fuldkommet tilkiendegivet Dig min Meening, at Du ret godt kan slutte Dig til hvad Du bør giøre. Se nu til at Sovekammeret bliver ordentlig og net og lad Sadelmager Ohlsen udlappe betræk Papiret med de Stumper som findes i Magasinet paa de dobbelte Hylde omtrent lige for Hvælvingen. Moder kan nok af sin oplagte Capital faae lidet Omhæng til Sengen, thi jeg har kun lidet raad dertil, formedelst jeg ved min Hjemkomst skal bruge betydelige Pengesummer til Udbetaling.

Kræv kun Md. Green (jeg meener min Broder) og kjøber hun Bendler da lad ham rette sig efter Philipsens Pris-Courant til 250, naar Prisen ikke er høyere end 235. See Plads bag i Bogen efter Vahremes Opgiørelse for i Aar. Herr Schurten faae aldeles ingen Penge og nu midt i Juni Maaned skal jeg nok sende en Opsigelse, thi da jeg lovede ham de halve af Maanedes Pengene var hans bestemte Ord at jeg skulde have alle Anvisningerne Maanedlig, men det slog mærkelig feil. Og gør de dem utilbens da formaae Herr Prokurator Boerup i mit Navn at skrive en Opsigelse og levere den, men helst saae jeg om det kunde afgøres i det gode. Men min Broder maa gjerne true med Opsigelse, hvorfor de er bange.

Nu har jeg da fuldkommen temmelig fast besluttet at møde i Kiøbenhavn med min gode Vogn, og de bruune Heste under Herr Sørens Anførsel. Hvem der saa vil tage til takke med Leiligheden maae faae lov at kjøre med tilbage og hvem Equipagen ikke anhuuer har Tilladelse til at løbe bagefter. Det bliver da ogsaa paa Aarets behageligste Tiid. Equipagens Stand Quarteer bliver Wigersløv og efter nogen Tiids forløb vendes med Læs tilbage til Yndlingsstedet Høyriis, der her om Efteraaret naar Lyngen blomstrer skal være meget behagelig.

Jeg har i den senere Tiid havt en besværlig Vand-Commers, med Vandets Oversvømmelse paa Engene, som har kostet Penge og betydeligt Arbeide da der er over 150 Dæmninger, hvoraf en 10 Støkker er saa svære saa der er over 10-12 Læs Græstørv tilkiøbt foruden Planker og Pæle. Og dog var mange bortskyllede, som igien var satte. Vi trænger her høyligen til Regn og det fryser om Natten. I Dags Morgen var der Iis paa Vandtruget som bringer Rugen meget tilbage, og Græsset kan ikke komme til at voxer. Vore Kiør kom ud i Dag 8te Dage, 7 kælvede I Gaar og de Stude vi har skal ud i denne Uge. Med Bygsæden, omtrent 19 Tønder, er vi færdige om en 3 Dage. Jeg venter nu paa Tirsdag Aften (i Morgen) Herr Waad, som reiser til Kiøbenhavn. Jeg var forrige Søndag indmeldt for at besøge ham. Han er, som Du nok af ham selv vil erfare, vel fornøjet med sin Herregaard og kan godt finde sig udi baade at mangle Viin og Kortspil, saa det aldrig anfægter ham. **Onsdag Formiddag.** Nu kan Herr Waad og Pedersen saa overbringe dette. Jeg er selv Patient endnu og blev i Gaar Aareladt, men i Nat var min Side slem. Jeg frøgter for at komme til at lade hente en Spansk-Flue.⁵ Levvel kiære Johanne og hils dem alle fra Din kiære Fader Jens Flensburg.

4 Cambrai: En by i Frankrig hvor der indtil 1ste Verdenskrig fabrikeredes batist, de fineste lærredssorter som f.eks. kammerdug.

5 Se appendix.

Jens' kone Anne Bolette Flensburg døde d. 24 Juli 1826, 47 år gammel i København. Dette var kun et par måneder efter at ovenstående brev blev skrevet så hun nåede aldrig at se det af hendes mand så højt besungne Højris. Hanne og hendes Søstre Anine og Jensine flyttede til Jylland med faren efter morens død, mens sønnen Charsten kom i lære hos en manufakturhandler Tronhiem i København. I Juni 1827 drog Jens Flensburg til København for at ordne privilegium⁶ på sin forretning for halvbroren Rasmus Thøgersen. Døtrene Johanne, Anine og Jensine blev imidlertid indlogeret hos nogle venner af Rasmus, familien Beer i Nørre Aldum ved Horsens. Det er ikke troværdigt at Jens har følt sig utryk ved at overlade sin ældste, åbenbart meget dygtige og selvstændige datter styrelsen af Højris. Snarere har han måske undt sine døtre en lille ferie hos venner nær storbyen Horsens.

Til Johanne fra Jens Flensburg.

Kiøbenhavn, den 19de Junii, 1827.

Kiære Johanne.

Din Skrivelse modtog jeg i Gaar, og var det mig kiært at erfare at de alle var ved god Helse og især min lille Jensine. Efter en lang og anstrengende Reise kom jeg endelig først til Byen i Søndags Eftermiddag Kl. 3 1/2 og fandt alting vel, blot Rasmus aleene hiemme. Jeg reed hele Vejen paa mit gamle Æsel og Reisen vil jeg kortelig igennemgaae. Jeg kom om Tirsdags Aften til Aarhus, og netop en Time forud var en Snekke med Heste og god Vind afgaaet. Jeg maatte da ligge Onsdagen over, og blev af min Vært Herr Schukanz indbudet at bese Mønstringen over Prinds Ferdinands Dragon Regiment hos den over Nørre Jylland højst commanderende General Castonmier, og det ifølge med Værtens Jomfrue samt tvende andre, nemlig Jomfruens Broder og Veninde, som Dagen i forveien fra Kiøbenhavn vare komne over for at besøge Jomfruen. Hør nu, hvem den smukke velvoksne Jomfrue er: en Bekiendt af os allesammen, nemlig et Harpe Barn hvis Moder som Du nok husker gik med bemeldte Harper⁷ og som tilligemed Datteren boede i Spækhøkerens Huus i Quisten. Ogsaa hendes Moder er nu første May kommet til Aarhus og gaar i Huusholdningen, thi Manden er ikke gift men skildt ved Konen, og nu forventes rigtig nok han gifter sig med Jomfruen. Torsdags Morgen Kl. 7 3/4 begyndte den velsignede Seilads med prægtig Vind, men som senere Soelstraalerne betog. Siden afvexlende med Modvind, og efter uafbrudt Seilads heele Torsdagen og Natten samt Fredagen, var vi om Eftermiddagen Kl. 3 kommen bed om Refsnæs⁸, og alle bleve da eenige om der at gaae i Land og vi kiørte i 5 Vogne saa de 2 Miil hver Krop til Callundborg for 40 Skilling. Om Aftenen kl 11 1/2 kom først Jagten med den fulde Ladning af forhundet og forsultet Heste og Qvæg. Jeg havde lagt mig paa Sengen, men stod op og passede selv min Ganger og Løverdags Morgen Kl. 9 begav jeg mig Taalmodig paa Reisen. Naaede samme Dags Aften Skomagerkroen som gav 7 1/2 Miil vej Reise om Søndagen. Jeg kom til den velsignede Allée fra Roskilde Kroe og til Kiøbenhavn lige i Middagsstunden, hvor Soelens Straaler brændte mig stærkt. Der begyndte Jens⁹ at blive overvundet og klippe med Øynene og Fanden tog min mørkeblaa Frakke, som jeg heele Veien havde havt liggende foran mig paa Sadelen. Den fandtes aldrig meere. Hils nu saa mange Gange Herr Beer og hans gode Kone fra mig og tak dem for den bevisede Godhed. Det anskrevne skal blive udført, og vil jeg nu paa Onsdag 8te Dage den 27 Junii atter begive mig paa den lange Reise, og vilde Gud give mig god Vind kan jeg nok være om Fredagen i Nørre Aldum.

6 Særrettighed til at drive forretningen i Helliggejststræde.

7 Harpe: Jerntråde udspændt i en træramme. Harper anvendtes til sortering af grus og sten. Harpen stilledes skråt og grus kastedes op på rammen. Sten under en vis størrelse faldt da igennem, mens de større trillede ned ad harpen.

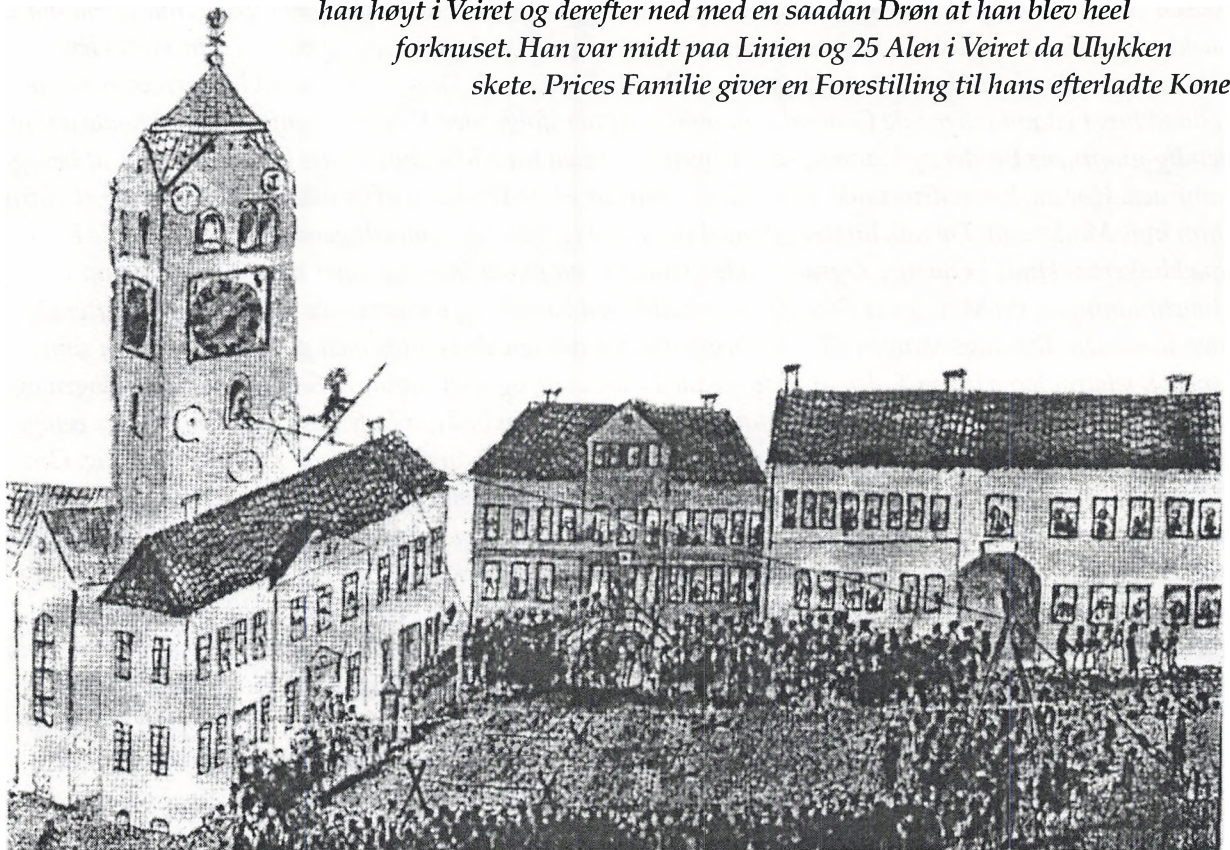
8 På højde med...

9 Rasmus' hest.

Herr Forvalter Brodersen har været og betalt 100 Rdl. og lovet snarest muelig Resten. Nu er det da saa godt som afgjort at Rasmus faae Privilegium og det efter mit heele Ønske, og berede til Hørhejlerie og Linnedhandel med tydsk og dansk Linned, hvoraf han kan faae sit gode Udkomme, naar han blot vil passe paa. Petrea ligger syg paa Hospitalet af Koldfeber. Doktor Herholdt troede først det var Typhus og skyndte sig af alle Kræfter for at faae hende ud af Huuset. Charsten lever vel og kommer hiem til mig nu først paa Søndag Aften Kl. 7, thi det var netop hans Søndag nu sidst¹⁰, og da var han i Skoven. Nu paa Torsdag skal jeg gjøre en Skoutour med Maria og Rasmus, Tronhiem, Kone og Frederikke samt Peder Tronhiem, som tager sig meget af Charsten, da han sover hos ham og har frie Søndag med ham og tillige ogsaa kommer imellem lidet ud med ham. I Morgen skal vi pleie den store Handel om Huer og Kapper. Jeg betvivler om at Du savner slet intet deraf førend Du selv kommer til Byen. Det eneste skulde være Kappen til Marie Jensen.

Her er en overmaade stor Sorg over den paa Linien nedfaldende Roat. Mange af Tilskuerne fik Krampeslag, andre besvime. Gruend og Jammeren skal have været stor, fordi hans Færdighed i sin Kunst var saa stor at han gik fra Exerceer Pladsen og ind ad Rosenborg Taarn paa en Linie som 25 Karle stod med Stikker i Jorden for at holde i Ballance. Til den store Ulykke brast Touget itu oppe ved Fastgjøringen i Taarnet, deels af Gensving og deels ved alt for stærk Spænding. Ved Tougets itugaaen fløy han høyt i Veiret og derefter ned med en saadan Drøn at han blev heel forknuset. Han var midt paa Linien og 25 Alen i Veiret da Ulykken skete. Princes Familie giver en Forestilling til hans efterladte Kone

Christian Roat var en hollandsk linedanser, der optraadte rundt omkring i Europa. Billedet er fra Aarhus, hvor der er spændt en line fra Store Torv over Raadhuset til et vindue i domkirkens taarn. (Dansk Historisk Haandbogsforlag, 1982.)

¹⁰ Charsten, 15 år gammel havde, ifølge skik og brug, kun hveranden Søndag fri.

og Børn. Ogsaa i Dag har Vaudeville Chambret anmeldt en Comedie i samme Øyemed. Nu, kiære Børn, kan jeg øjebliklig ikke huske mere og slutter denne Morgen med alle vores kiærlige Hilsener saavel til Eder som den gode Beer og Kone, der i den lange Tid har Eder i Indkvartering. Skulde Hindring i min Reise indtræffe som Gud forbyde, skal komme et Brev endnu, ellers ikke. Forblivende Eders kiære Fader Jens Flensburg.

Jens Flensburg giftede sig igen et par år senere med Kirstine Frederikke Berg, men fik desværre kun lidt glæde af sin nye kone og sit elskede Højris. Han døde i 1831 kun 47 år gammel. Hans enke solgte samme år forretningen i Helliggejtstræde til Rasmus Thøgersen. Den 12 Juni 1832 giftede Johanne (Hanne) Flensburg sig med sin fars halvbroder Rasmus og vendte således tilbage til Helliggejtstræde, hvor hun var født og opvokset. Også Anine og Jensine flyttede tilbage til deres gamle hjem hos søsteren og svogeren. Hanne og Rasmus' første barn, Jens Wilhelm, blev født i 1833 men døde af strubehoste i 1835, 2 år gammel. Hans yngre broder Otto var på det tidspunkt kun et par måneder gammel. Thea Berg, en veninde til Hanne, skrev i anledning af dødsfaldet et gribende brev, i hvilket hun udtrykker sin dybe medfølelse. Det er et af de meget få breve Hanne har gemt, der ikke var fra den nære familie. Det har været en trøst i en hård stund.

Til Hanne fra Thea Berg

Kiøbenhavn, 12 Juli, 1835.

Kiæreste, elskede Hanne;

Gud i Himlen give at jeg kendte Ord, hvormed jeg kunde haabe at indgyde Dig Trøst! men desværre, jeg ved kun altfor vel, at imedens man lider, hvad Du maa lide, er Øret døvt for Trøstens Ord. Gid den Almægtige give Dig Taalmod og Styrke til at bære Dit tunge Kors og holde sin Haand over Dig og dem Du endnu har tilbage og som er Dit Hjerte kær. Hvor lidt min dybeste Medfølelse i Din kun alt for tunge Lidelse kan lindre i disse Sorgens Dage, saa elskede Hanne, vær dog overbevist, at jeg har følt, og i dette Øjeblik føler hvad Du har at bære. Da jeg jo desværre ikke faar Dig at se forinden min Flytning paa Landet, der er bestemt til Torsdag, saa kunde jeg dog ikke modstaa mit Ønske med disse Linier at bringe Dig mit Hjertes bedste Velsignelse og Tak for alt hvad Du altid har været imod mig, og mit bedste Ønske baade til Dig, Din søde kære Anine, Din kære gode Mand og Din søde lille Otto. Gid de alle engang imellem med Venskab mindes Din egen kærlige Veninde.

Thea Berg.

Rasmus og Hannes 3die søn, Jens Alfred, blev født i 1837 men døde knap 2 år gammel i Juni 1839. Fire måneder efter, den 3 Oktober 1839, blev min bedstefar, Georg Constantin Thøgersen født.

Hannes 2 år yngre søster, Anine, forblev ugift og boede hele sit liv hos sin ældre søster og sin svoger. Jensine (Sine kaldet), havde også sin bopæl i Helliggejtstræde indtil hun i 1841 18 år gammel blev gift med Hans Jens Peter Schougaard, en silke- og klædekræmmer i København. For Sine havde store søster Hanne stået i mors sted fra hun var spæd og de par breve Hanne har gemt, viser klart hvor nær de to følte sig. Søstrene boede ikke langt fra hinanden i København (Sine og hendes familie boede på Gammelholm) og der var derfor desværre ikke lejlighed for dem til at udveksle breve. Men af senere korrespondence fra Hanne til sønnen Georg er det klart at de fire søskende Flensburg: Hanne, Anine, Charsten og Sine alle følte sig meget nært knyttet til hinanden. Disse følelser gik også videre til den næste generation. Breve, hilsener og meddelelser mellem kusiner og fætre viser ofte et næsten søskendeagtigt forhold imellem dem.

Det følgende brev er fra Sine til Hanne. Sine er på rejse i Jylland og er da 19 år gammel. Hun har været gift i et år og føler sig åbenbart svært godt tilpas i sit ægteskab, for hun lader til at have moret sig udmærket på trods af morgensyge - hendes ældste datter Sophie blev født i slutningen af 1842.

Til Hanne fra Sine Schougaard.

Horsens, August 6, 1842.

Kiære Hanne!

Jeg burde allerede have skreven hjem til Eder, men jeg har ikke kunnet komme til at skrive for bare Fornøjelser. Vi kom da til Kallundborg i Søndags Morgen Kl. 8 med megen Varme, især jeg, da jeg just var kommen til at sidde mellem den tykke Generalinde og Schougaard, som tog godt den halve Plads, som jeg skulde have og så var hendes kære tossede Søn lige overfor mig. Og han sparkede mig saaledes og af Vanvare at jeg tit tænkte paa, hvis det havde været Anine, havde hun frisk kommet i Haartoppen paa ham. En halv Time efter gik Dampskibet. Der havde vi just ikke det allerbedste Vejr, for det regnede det meste af Formiddagen og blæste lidt, men det var nu da Gudskelov ikke meget. Jeg var aldeles ikke syg, men gik oppe paa Dækket hele Tiden og spiste og drak og morede mig udmærket godt. Der var 73 Passagerer med. Jeg længtes meget efter at faa at vide hvorledes Svoger Thøgersen havde det efter Mors Turen, men jeg har først Idag faaet set nok her. Vi var da paa Himmelbjerget i Lørdags. Det var ret godt Vejr. Der var mageløst dejligt. Jeg tænkte paa Dig, Hanne, flere Gange, at her skulde Du have været og set Udsigt som Du aldrig har set magen til, saa skøn. Vi har ogsaa været i Skanderborg fra i Mandags Eftermiddag Kl. 4 til i Tirsdags Morgen Kl. 7. Vi kom fra Himmelbjerget her til Horsens Tirsdag Aften Kl. 12. Vi havde i Gaar Brev fra Julius¹¹ hvori han skriver alting staaer godt til Hjemme. Schougaard skal skrive til Julius i Eftermiddag, saa synes jeg, at jeg vilde skrive Hjem til Eder, saa Schougaard ikke skulde skrive to Breve. Jeg har ikke været ganske rask i de 3 Dage jeg har været her, især om Formiddagen har jeg gerne maattet lagt mig. Jeg begynder allerede at længes efter mit kiære Kiøbenhavn, og Eder især. Jeg haaber at lille Georg og Otto er raske. Jeg praler tit af Georg herovre, naar de kommer med deres jydsk Unger. Endskønt her hos Lassens ser vi ikke noget til Børnene, de er i et Kammer for dem selv hele Dagen. Jeg skal hilse Eder mange Gange fra Schougaard. Han bestiller ikke andet end at spise og ryge Tobak hele Dagen. Hvis der er mange Fejl i Brevet maa I ej undres derover, da jeg har dandset hele Natten og moret mig dejlig. Paa Grund deraf er jeg umaadelig søvrig i Formiddag.

Eders Søster, Sine Schougaard.

I begyndelsen af 1850erne købte Rasmus Thøgersen Vesterbrogade 90 og flyttede med sin familie og diverse tjenestefolk "på landet". Familien bestod af Rasmus selv, hans kone Hanne, deres to sønner Otto og Georg samt endvidere Hannes søster Anine og en niece, Johanne, datter af Sine Schougaard. Vesterbrogade 90 var på det tidspunkt et fire-etages hus med et sidehus. Familien Thøgersen boede i sidehuset og i stueetagen af nr 90. De 3 øverste etager af dette hus blev lejet ud. I haven, som strakte sig fra Vesterbrogade til Frederiksberg Allé, var der rig lejlighed for min oldemor til at nusle om roser, tulipaner og hortensiaer og til at holde fjerkræ såsom høns, gæs, ænder og kalkuner. Senere, da Rasmus udvidede sin handel med en forretning på Amager, blev der også bygget stald til et par heste samt et vognskur i haven.

Da Anine boede hos sin søster og svoger hele sit liv, spillede hun en stor rolle i sine to nevøer Ottos og Georgs liv. Georg, som den lille, født lige efter en anden søns død, har sandsynligvis indtaget en

¹¹ Johan Julius Gammeltoft var hendes mands kompagnon. Gammeltoft og Schougaard stod åbenbart på god fod. Et par af Sines og Schougaards sønner fik navnet Gammeltoft som mellemnavn.

Udfyldt den 2de 3de eller 4de Februar 1840

Optegnelſe No: 37

309

paa Folketallet No. 1 i Kjøbenhavn den 1te Februar 1840. 209

Adels Navn samt Gaardens eller Huusets Nummer og Stagerets Antal.	Antallet af Familien i hver Gaard og hvert Hus.	Samtlige Personers Navne i hver Gaard, hvert Hus, hver Familie.	Alder, Værelse, betydnende Udbrugs- eller Tilværelse.	Gift, Ugift, Enkemand eller Vdve.	Personernes Tit, Embede, Forretning, Haandværk, Hæningsbet, Stilling i Familien eller hvad de leve af.
<i>Helliggejststræde No: 151/152</i>	1	<i>Rasmus Thøgersen</i>	38	<i>gift</i>	<i>far og Landfoged</i>
	2	<i>Thomsen Thøgersen</i>	33	<i>gift</i>	<i>far og søn</i>
	3	<i>Lise Thøgersen</i>	5		<i>hans hustru</i>
	4	<i>Georg Thøgersen</i>	1		
	5	<i>Anne Thøgersen</i>	31	<i>gift</i>	<i>Thøgersen</i>
	6	<i>Jensens Thøgersen</i>	17	<i>gift</i>	
	7	<i>Marie Thøgersen</i>	37	<i>gift</i>	
	8	<i>Thine Thøgersen</i>	28	<i>gift</i>	
	9	<i>Dorthe Thøgersen</i>	23	<i>gift</i>	
	10	<i>Kristians Thøgersen</i>	19	<i>gift</i>	<i>Thøgersen</i>
	11	<i>Marie Thøgersen</i>	25	<i>gift</i>	
	12	<i>Hans Thøgersen</i>	35	<i>gift</i>	
	13	<i>Birthe Thøgersen</i>	35	<i>gift</i>	
	14	<i>Peder Thøgersen</i>	31	<i>gift</i>	
	15	<i>Ole Thøgersen</i>	20	<i>gift</i>	
<i>Pal. No: 152</i>	1	<i>Carin Nielsen</i>	40	<i>fuld</i>	<i>Thøgersen</i>
	2	<i>Thomsen Nielsen</i>	26	<i>gift</i>	<i>Thøgersen</i>
	3	<i>Carl Nielsen</i>	32	<i>gift</i>	<i>Thøgersen</i>
	4	<i>Anna Nielsen</i>	7	<i>gift</i>	<i>Thøgersen</i>
<i>H. Pal. No: 151</i>	1	<i>Ol. Jensen</i>	39	<i>gift</i>	<i>Thøgersen</i>
	2	<i>Marie Jensen</i>	38	<i>gift</i>	<i>Thøgersen</i>
	3	<i>Thomsen Jensen</i>			<i>Thøgersen</i>

Thøgersen

Udfyldt den 1te Feb. 1840.

Thøgersen

Man faar et ganske godt indtryk af befolkningstætheden i den indre by gennem folketællingen fra 1ste Februar, 1840. I de to ganske snævre huse som udgjorde Helliggejststræde 151/152 boede der foruden familien Thøgersen, som bestod af far, mor, 2 sønner samt 2 svigerinder, 9 tjenestefolk. To andre familier paa hhv. fire og to personer boede til leje paa 2den salen. Naar man samtidig tager i betragtning at der var lager og forretning i stuen, kan man nok forstaa at Rasmus og hans familie havde lyst til at flytte ud til landlivets glæder paa Vesterbrogade.

særlig plads hos forældrene, hos Hanne især måske. Men ovenstående brev fra Sine ("jeg praler tit af Georg herovre") viser at han også er denne tantes (og gudmors) hjertebarn. Dette særlige forhold har nok givet sig udslag i at Anine tog sig specielt af Otto. I flere breve gennem årene bliver han refereret til som "Tante Anines Kæledægge".

I 1855 skulle Rasmus og Hanne besøge nogle gode venner i Kolding, familien Borgen. Den da 15 årige Georg rejste med sin Tante Anine som fortrop til Jylland for at få en lidt længere ferie ud af det end hans forældre kunne tillade sig at tage.

Georg til Hanne.

Søndergaard, 29 Juli, 1855.

Kiære Moder.

Efter en meget besværlig Sørejse, hvor vi havde Storm og Regn naaede vi endelig Fredericia. Da vi havde Strøm og Vind imod os, gik Skibet saa stærkt at vi var begge meget syge. Da vi naaede Toldboden holdt der Wiernervogn som kørte os til Kolding, hvor vi først ankom Kl 12. Da havde Herr Borgen gaaet og ventet fra Kl. 10 paa os, men nu befinder vi os godt, da vi fandt en saa god Modtagelse. Hr. og Md. Borgen vilde saa gerne have at I skulde komme lidt før herover, da der er saa meget at se. Derfor vilde de gerne vide, om Du kunde komme saa tidligt at Du kunde tage med paa Drennerup og Christiansfeldt. Naar vi faar det at vide vilde vi modtage Eder i Vejle. Nu skal vi først i Kirke i Formiddag, derpaa hen hos en Søster og drikke Chocolate og i Eftermiddag skal vi hen til en anden Søster og drikke The. Jeg bestiller næsten ikke andet end spise fra Morgen til Aften da Hr. Borgen traver omkring med mig i Visitter og vi skulde nyde noget, hvor vi kommer. Endelig være hilset mange Gange fra Hr. og Md. Borgen og Tante, men allermest fra

Din kiære Søn, Georg.

HERLØVGÅRD

Georg Constantin havde åbenbart arvet sin bedstefar, Jens Flensburgs kærlighed til landlivet. Efter endt skolegang begyndte han i sommeren 1856, 16 år gammel, som landvæsenselev på ejendommen Herløvgaard i Nordsjælland. Gaarden ejedes af hans onkel Schougaards kompagnon Johan Julius Gammeltoft, men var forpagtet af en mand ved navn Grandjean.

Georg arbejdede først som elev og senere som forvalter på flere store gårde indtil han, som 23-årig, fik sin egen. Fra tiden på Herløvgaard har der blot været et par enkelte breve fra ham til hjemmet, breve hans mor åbenbart ikke tænkte på at gemme. For det første tog Georg ind til Helliggejststræde hveranden week-end og for det andet har han haft meget travlt med at vænne sig til landlivet og de mange timers daglige slid. Senere hægede Hanne over hans breve - hun skriver således til sin søn i 1863 om hvorledes hun har ordnet hans gamle breve "fra den Tid da Du endnu var saa godt som Barn. Hvor Du da længtes efter Hjemmet og hvor vi da længtes efter Dig".

Hannes søster Sine og Hans Jens Peter Schougaard fik 9 børn. Johanne, som bliver nævnt i nedenstående brev var nr. 5 i rækken. Fra hun var ganske lille til sit giftermål 25 år gammel boede hun hos Rasmus og Hanne hvor hun var optaget som en datter i huset. På indeværende tidspunkt var hun 5 år gammel. Både Otto og Georg betragtede hende som en søster.

Til Herløvgaard, fra Hanne.

4 Juli, 1856.

Min kiære gode Georg.

Du kan tro at jeg blev glad over at modtage Dit Brev i Morges. Jeg blev egentlig lidt fattig i Gaar da jeg hørte at Mor Gammeltoft intet Brev havde med ind, men saa fik jeg dog at vide at Du havde det godt og var fornøjet. Den første Hilsen fra Dig fik jeg fra vores Tørvebonde, som havde mødt Dig ved Bloustrød den Aften da Du kjørte ud og udfra den Tid han havde mødt Dig kunde jeg vide at Du dog i nogenlunde ordentlig Tid kunne naa Gerløv. Det glæder os alle meget at Du har det saa godt, jeg vil blot bede Dig om at Du er forsigtig i Omgang med Hestene, og ved anden Lejlighed, for at Du ikke skal komme til Skade. Det maa Du endelig for min Skyld huske paa. Vi har det ellers ved det gamle, undtagen at vi mangler Dig. Din Fader beder at hilse Dig mange Gange. Naar Lejlighed gives kommer han ud og besøger Dig. Otto blev helt underlig da han kom ind den Aften Du var rejst. Han havde troet at han endnu skulde sige Farvel til Dig. Johanne har lagt i Din Seng lige siden Du rejste, hun bad selv derom den Aften. Tante Anine skal jeg hilse Dig fra, hun taler hvert Øjeblik om Dig. Dine Duer passer vi i Forening allesammen. De har det godt. I Lørdags lukkede vi dem første Gang ud, men jeg troer ikke at Bofors Duen endnu har været udenfor, men den har lagt Æg paa Gulvet som jeg flyttede op i en Cigaretæske og ligger nu nok saa trygt paa dem. Af Dine Kyllinger er der derimod kun 6 tilbage, og det uagtet jeg gjør alt for at holde Liv i dem. Fra Tante Sine skal jeg ogsaa hilse Dig. Marie (Schougaard) er endnu meget syg men de andre har det godt. Thea (Flensburg) var herude i Dag, jeg skulde hilse Dig fra hende at Du dog gjerne kunne skrive og ikke glemme dem. Til Slut skal jeg hilse Dig fra os allesammen ogsaa gamle Jens¹², der blev ordentlig helt fornøjet da jeg bragte ham Din Hilsen. Men især være Du hilset fra Din kiærlige Moder, som tænker paa Dig hvert Øjeblik paa Dagen.

Hanne Thøgersen.

Til Herløvgaard, fra Hanne.

1ste August, 1856.

Kiære Georg.

Vi kan ikke, som Du havde glædet Dig til, komme ud og se Dig Søndag. Vi er bange for de skal synes vi er lidt kjærlingagtige¹³ om vi allerede kom ud da Du lige har været inde. Jeg ser Du har travlt og arbejder dygtigt og det har Du godt af. Lad mig vide at Du er flittig og véd at udnytte Tiden og lære noget, men vær dog forsigtig, navnlig med at løfte Ting som er over Dine Kræfter og saa med Hestene. Jeg synes det er saa grumme længe siden at Du sidst rejste fra os. Vi har det paa Otto nær - Ørepine - alle godt. Ogsaa Duerne som yngler bravt og som især Otto dækker om. De æder af hans Hænder og spadserer paa hans Ryg og Skuldre, hvilket morer ham meget. Den nye Høne, som vi har døbt Fru Bohn fandt sidste Fredag for godt at gøre en Udenlandsrejse som vi blev meget bedrøvet over og Otto vedblev troligt at passe disse Æg, men i Søndag Eftermiddags var hun nok saa pænt kommen tilbage. Din kiærlige Moder. Hanne Thøgersen.

Næste brev er det første fra Rasmus til sønnen. Det er morsomt at bemærke forskellen på hans og Hannes breve (gennem alle årene), som er klart og tydeligt kønsrolle bestemt. Allerede tituleringen - fra Hanne: Kiære Georg, fra Rasmus, Kiære Søn - viser det. I "Kiære Søn" ser man den faderlige stolthed over den mandlige arving, glæden over at slægtsnavnet vil blive videreført. Hannes "Kiære Georg" er mer intimt. Georg er hendes barn som kræver hendes beskyttelse, hendes omhu og vejledning. Fremfor alt hendes kærlighed og den tryghed den kan give ham. Man ser en umådelig omsorg for sønnen og advarsler om de farer hun mener truer ham i de fremmede omgivelser - han var jo kun 16 da han kom ud som landvæsenselev. Men samtidig viser brevene et udtalt ønske om at påvirke

Johanne (Hanne) Thøgersen.

Rasmus Thøgersen.

13 Kællingagtige.

hans tankegang, hans dannelse og hans udvikling. I Rasmus' breve finder man ikke den samme bekymring over de legemlige farer der lurer i sønnens dagligdag. Omsorgen er der sikkert, men den bliver ikke vist. Derimod finder man mange formaninger og påmindelser om altid at yde sit bedste. Desuden hidser han sig i årevis - og sikkert ikke helt uden grund - over hvad der for ham er Georgs uforsigtige omgang med penge og holder mange foredrag for ham om at være et retskaffent ordensmenneske som står ved sit ord og er til at stole på. Hanne derimod, sender lekture, diskuterer nye bøger, skuespil og musik og skriver hvordan de - især hun og Tante Anine - glæder sig til at have ham hjemme, så han kan spille for dem om aftenen. Hun skriver ofte; sikkert for at Georg kan føle han stadig er en del af hjemmet i København, selv derude i det fremmede. Georg var i øvrigt meget musikalsk og spillede klaver hele sit liv. Han bragte altid sit "fortepiano" med sig til de forskellige gårde hvor han arbejdede.

Brevene fra forældrene, især fra Rasmus, er ofte skrevet fra forretningen i Helliggejtstræde. Når der derfor refereres til "hjemme" menes Vesterbrogade 90.

Til Herløvgaard, fra Rasmus.

24 Oktober, 1856.

Kiære Søn.

Først at anmelde at Moder blev meget glad ved at høre fra Dig, uagtet jeg næsten havde troet før at se Dig inde i Byen. Imidlertid glæder det os at Du har det godt, og med Hensyn til det tidligere omskrevne Tøj, saa kunde det forresten have været sendt hid for lang Tid siden, om Moder ikke havde givet Anledning til dets Ophold. Hun har nemlig strikket nogle ganske dejlige Uldstrømper, som Du muligvis ikke vil synes saa godt om i Begyndelsen, men det kunde jo være, naar det bliver koldere, at de vil blive taget i Brug. Hun vilde have dem færdig først saa at de kunde følge med og da Vejret har været saa godt og mildt, saa syntes det mig at det ikke hastede saa stærkt. Tilfældigvis var Prangeren i Dag i Butikken. Han er Bonde i Lillerød, og med ham følger en Frakke, et Par Sko, et Par Handsker og de 2 Par Strømper, samt endvidere 2 Rdl. som Du vel nok kan hjælpe Dig med indtil vi engang sees. Jeg stoler paa og haaber at Du benytter Din Tid godt. For det første som det væsentligste at give nøje Agt paa enhver Ting som Du kan have Nytte af og benyt Aftenen som nu er lang til nyttig Læsning. Og glem saa ikke ganske at tilsidesætte Dit Spil lidt. Husk paa at Du har højst meget at lære. Naar Du er i Rejse hos Grandjean skal Du ikke genere Dig for at gøre ham til Regning for hvad som Du udgiver til Heste og Opvartning ham vedkommende. Det er grumme dum Undseelse, thi det følger jo ganske af sig selv, at sligt ikke kan falde Dig til Udgift, noget som enhver vilde gøre i Dit Sted. Her er iøvrigt intet nyt ligesom Hjemme ogsaa alt er vel og ved det gamle. For Prangerens Ulejlighed med at bringe Dit Tøj har jeg betalt ham, saa Du har intet at betale. Vil Du nu hilse Gammeltoft og Grandjean og hilses Du fra Otto, Tante og til Slutning fra Dine kiære Forældre.

R. Thøgersen.

Til Herløvgaard, fra Hanne.

8 November, 1856.

Kiære Georg.

Jeg længes meget efter Brev. Du maa endelig ikke lade gaa saa længe. Jeg ser af Dit Svar at Du har dygtigt at bestille og det har Du godt af, da Du jo er der for at lære noget ordentlig. Lad mig se at Du altid er flittig og agtpaagivende. Det glæder mig ogsaa at høre at Du spiller om Aftenen. Lad mig se at Du øver Dig dygtigt at Du kan glæde os med noget Musik naar Du kommer ind til os. Tante Anine og jeg savner Dig i de lange Aftener. Otto spiller ogsaa flittig nu hver Dag, tag Dig iagt at han ikke slaar Dig ud. Lad

mig ogsaa se at Du i disse lange Aftener tænker lidt paa at komme videre frem i Dine Kundskaber. Din matematik maa Du endelig ikke glemme tilligemed tydsk og de andre Sager. Jeg har hørt sagkyndige Folk sige at for at komme rigtig frem i Dit Fag kunne det maaske blive nødvendigt at komme paa Landbohøjskolen. Lad mig derfor se at Du bruger Din Tid saa vel som mulig, thi den Tid som gaar kommer aldrig mere tilbage. Hvad Høner angaar da har vi faaet en fra Nielsen, men jeg ved ikke om den vil blive hos os for vi har haft den i 14 Dage og har næsten hver Dag maattet hente den i Naboens Have eller Gaard, saa vi næsten er ked af den. Jeg skal holde Dig underrettet.

Til Herløvgaard, fra Hanne.

12 December, 1856.

Kiære Georg.

...Du klager over Ensomhed, men man kan alle Tider faa nok at bestille om ikke med andet saa med at læse og opfriske i Din Erindring, hvad Du har lært. Med Guds Hjælp ses vi nu snart og kan tale med hinanden...

Til Herløvgaard, fra Hanne.

25 Januar, 1857.

Kiære Georg.

Du kan tro at jeg blev glad overrasket over at modtage Dit Brev forleden Aften, da jeg har været meget bekymret for at høre hvorledes Du havde det, thi jeg hørte af dem hjemme at Du var kommen gennemblødt af Væde ind til Byen...Hermed sender jeg Dig Dine Strømper. Indeni ligger Dit Signet og en ny Uhrensnor, pas endelig godt paa Dit Signet. Fra Dine Duer kan jeg hilse Dig. Bofors, den hvidhalede, har faaet 2 smaa Unger og Tantes Ven den sorte Unge paa Gulvet er død og vi har taget Kassen bort og en Unge til er død i denne Uge.

Til Herløvgaard, fra Hanne.

24 Februar, 1857.

Kiære Georg.

...I Søndags var Du bedt til Bal hos Schougaards, hvorfra jeg skal hilse - de var kede over ikke at have den Fornøjelse at se Dig. Duerne har det godt og har nu lagt mange Æg...Fra Din Fader skal jeg hilse Dig og sige om Du vil anvende lidt mere Økonomi med det Pengevæsen. Du havde faaet en Paamindelse derom sidst Du var inde, hvor han strax havde erindret Dig om hvor kort Tid det var siden Du sidst var inde. Han synes ikke Du kan have nogen egentlig Anledning til Pengeudgifter.

Til Herløvgaard, fra Hanne.

8 April, 1857.

Kiære Georg.

Jeg er glad over Du kom godt hjem og Din Finger er saa godt som lægt. Jeg kan tænke mig Du er ked af dette kolde og hæslige Vejr og det er jo heller ikke godt for Foraarsarbejdet. Hvad Duerne angaar fik Otto kun 13 sk. for dem. Jeg var selv oppe og tale med Manden, men vi kunne ikke faa mere ud af ham. Naar Du nu en Dag ikke har noget at bestille saa glem ikke at skrive til Borgens i Jylland. Det er nu stor Skam at Du ikke har gjort det, da de dog altid var saa venlige imod Dig. Ballet blev der ikke noget af da Din Tante Sine er syg.

Borgens i Kolding havde været meget gæstfri mod Georg og i senere breve viser de altid stor interesse for hvordan det går ham. Men Hanne og Rasmus var i øvrigt selv meget varmhjertede og gæstfri. Borgens døtre, Sophie og Marie, blev hver især inviteret til at tilbringe en sommer på Vesterbrogade - og blev fuldstændig optaget i familielivet. Af breve fra dem ses det, at de er blevet modtaget med åbne arme ikke alene på Vesterbrogade 90, men også hos Schougaards og Flenburgs, hvor de blev veninder med alle Georgs kusiner.

Til Herløvgaard, fra Rasmus.

22 Maj, 1857.

Kiære Søn.

...I Gaar, Christihimmelfartsdag, var vi ude at køre. Herr Hoffmann har nemlig fattet den noble Idé at leje en Vogn til hver Helligdag i Sommer og som er bestemt for Schougaards, Flensburgs og os. Det var første Gang vi var blevet Tilbuddet indbefattet i Gaar, og vi havde en ganske behagelig Tur fra Kl. 10 Morgen til 8 Aften, til hvilken Tid vi var hjemme. Vi var kun os selv Otto indbefattet, og da Vejret jo var ganske dejligt var det en stor Glæde nu at se Skoven staa i sin smukkeste Pragt...Tivoli har nu begyndt med sine Forlystelser og der er sket meget betydelig Forandring og Forskiønnelse hvorunder at Concertsalen er blevet omgivet med Veranda til de 3 Sider, stillet paa en Mængde Jernsøjler og 2 Springvand ved de 2 Endepartier der springer med Guldæbler. Der er tillige anlagt en Mængde nye Anlæg med Lysthuse og Bænke med tilstødende Blomsteranlæg og Bøgekrat. Fra Borgens i Kolding er der Hilsen til Dig og Datteren kommer herover i Sommer...Vi slutter at Du vel sagtens gør en lille Svipetur ind i Pindsen, dog vil jeg ikke opfordre dertil om Du derved skulde forsømme din Pligt, men vi ønsker gerne at se Dig. Hvorledes gaar det med Markarbejdet. Jeg slutter mig til at I vel snart er færdig med Tilsaaning, saavidt jeg har kunnet erfare af andre Landmænd. Gammeltoft fortalte mig forleden at Du pløjede og han syntes det gik ganske godt. Ja jeg stoler paa at denne Sommer vil komme Dig meget tilnytte, og jeg beder Dig være opmærksom paa enhver Ting som Du kan drage Nytte og Lærdom af, og spørg Dig for og søg Underretning naar Du ikke ved Besked. Jeg ønsker gerne om Du vil skrive os til inden Pindsen og lad mig saa vide om Du kommer hjem eller ej, for i det Tilfælde da vilde vi tage en særlig Disposition over Helligdagene...

Til Herløvgaard, fra Rasmus.

20 Juli, 1857.

Kiære Søn.

I Lørdags Aftes silde modtog jeg Dit Brev fra Grandjean angaaende Tøjet...har jeg nu forhørt overalt paa Postgaarden, men der er det ikke, og efter den Adresse som Du har skrevet mig, kun R.T. kan den jo ikke være kommet med Posten, naar der ikke har været medfulgt et ordentlig adresseret Brev. Den maa efter al Rimelighed henligge paa Postgaarden i Frederiksborg, eller der hvor den er bleven bragt til. Der maa Du forhøre om den, og det undrer mig at Du ikke allerede der har ladet forespørge. Jeg maa nu bede Dig om at spørge og søge Underretning om hvor Pakken er blevet af, samt næste Gang være noget mere akkurat med hvad Du afsender og ikke antage en saadan LigeGYldighed. Jeg paalægger Dig fremdeles som en Pligt at anvende lidt Betæksomhed, Akkuratesse og Orden. Det savnes i en betydelig Grad hos Dig i alle Retninger. Nu i Din Alder mere end tidligere maa Du kunde gøre mere end hvad Du hidtil har presteret og jeg haaber førhen naar jeg ser Dig at Du tænker herover og handler herefter. Med Grandjean har jeg talt, og han har gjort mig opmærksom paa adskilligt som jeg har taget til Indtægt. Om en 14 Dage, 3 Uger haaber jeg at komme ud til Dig, da jeg har gjort Aftale med Grandjeans Broder om at følge med et Par Dage, og jeg taler da nærmere med Dig hvad Din Fremtid angaar; men indret Dig paa at jeg kan faa Glæde af Dig, læg Dig det paa Hjertet...

Til Herløvgaard, fra Hanne.

21 Juli, 1857.

Kiære Georg.

Jeg kan udmærket nok tænke Du længes efter Brev da jeg ved hvor jeg længes naar jeg ikke i længere Tid har hørt fra Dig. En Skam at jeg ikke strax svarede Dig, men Du ved nok at Tiden sommetider løber løbsk med mig. Søndag kommer Sophie Borgen. Maaske Du da næste Søndag kunne gøre en lille Svingtur herind, og tag saa alle Dine iturevne Landklæder med, saa skal jeg nok lappe dem. Det er jo ingen Under at Grandjeans Humør er daarligt. Der er jo desværre meget daarlige Udsigter med Høsten. Hvad Kyllingerne angaar er det meget daarligt bevendt. Den ene høne, Fru P., er ved et uroligt Vejr ophidset saa hun hver Dag flere Timer har været af Æggene. Hun flyver ud gennem Lemmen og saa er den sorte Høne gaaet over paa hendes Æg og saa har Fru P. igen lagt sig paa hendes. Af disse er der nu kun blevet en Kylling. Hvad der nu bliver af de Æg som den lagde og hvorpaa den anden har lagt ved jeg ikke endnu. Duerne har det godt.

Til Herløvgaard, fra Hanne.

31 Juli, 1857.

Kiære Georg.

Jeg er ked af at jeg ikke har skrevet. Jeg har haft meget at bestille da vi har vasket. Godt du har faaet Dine Noder og Klæder igen. Jeg var ganske bange for at de var forkomne...Dine Kyllinger har Katten spist paa éen nær som nu gaar i Vaskekælderens. Duerne er der ogsaa Uheld med, næsten alle Ungerne dør, formodentlig af den stærke Varme. Lad mig faa Dit Tøj ind snarest muligt.

Til Herløvgaard, fra Rasmus.

11 August, 1857.

Kiære Søn.

Du undskylder at jeg har narret Dig med Hensyn til mit Løfte at vilde komme ud til Dig. Den egentlige Aarsag har været Grandjeans Skyld, thi han har opholdt mig med Snak...Hvorledes gaar det med Dit Livstykke? har Du maaske faaet gjort det istand endelig. Du har vel næppe noget at gaa med. Moder længes ret meget efter at erfare hvorledes Du har det med alting og det gør jeg ogsaa, thi det er nu en Tid siden at vi rigtig hørte fra Dig. Vi har det ellers alle godt og ligeledes hos Schougaards, hvor Din Tante er vel og Flensburg med Kone og Jens¹⁴ er paa en tur i Tydskland. Jeg maa endnu engang bede Dig at skrive en af de første Dage. Du kan vel nok faa saa megen Tid. Til Slut hilses Du fra Otto, Sophie og mest fra Dine kiære Forældre.

Til Herløvgaard, fra Rasmus.

17 August, 1857.

Kiære Søn.

Efter Dit sidste Brev som jeg modtog af Gammeltofts Karl skriver Du at Du mangler Penge, og i hvilken Anledning, da jeg i samme Øjeblik ikke havde Tid til at skrive, gav jeg til Gammeltofts Karl 2 Rdl., som Du altsaa rimeligvis har modtaget. Fra nu af og i Fremtiden forlanger jeg det som en Ordre at Du lægger mig ordentlig ærlig Regnskab af for hvad Du betaler og jeg vil ikke have at Du til Karlene eller andet Sted

udlaaner eller gør Udlæg, hvilket Du jo meget godt kan undgaa. Da jeg ikke har hørt noget fra Conditoren¹⁵, saa antager jeg at der bliver ikke noget af den omtalte Rejse.

Fødselsdage og helligdage blev altid fejret omgivet af den nære familie, Schougaards Flensburgs og hele næste generation. Den 19 September 1857 fyldte Hanne 50 år, derfor blev der nok gjort lidt extra ud af den; det kunne i alle tilfælde hendes beretning til Georg om hvor rigt hun blev begavet tyde på. Når hun skriver "om morgenen fik de lidt frokost" er der her tale om en flok på ca. 20 personer.

Til Herløvgaard, fra Hanne.

23 September, 1857.

Kiære Georg.

Du kan tro jeg tænkte meget paa Dig i Lørdags, og vi taledede ogsaa indbyrdes med hverandre om at Du nok den Dag tænkte meget paa os. Jeg takker Dig saa mange gange for de smukke Handsker som i Dit Navn blev mig begavede. Af Fader fik jeg endvidere 6 Sølvgafler af Broder Otto og Tante Anine 24 smukke Tallerkener, af Tante Sine og Thrine en ternet Kjole som ogsaa var meget smuk, af Flensburg en Kappe og af andre forskellige Smaating saasom Armbaand, Lommetørklæder, Brødbakker, Forklæder osv. Om Morgenen fik de lidt Frokost, men om Aftenen var blot Tante Sine og Børnene herude, thi Din Faders Øjne var saa daarlige at han ikke kunne taale Lyset, men nu er de Gudskelov bedre... Den 11 Oct. skal Sophie confirmeres og den lille¹⁶ døbes, saa maa Du endelig se at komme ind da Du nok skal staa Fadder. Det er meget koldt. Du maa endelig være forsigtig med Din Klædedragt at Du ikke skal forkøle Dig. Træk Du kun i Dine uldne Strømper og Dine tykke Benklæder og Frakke. Dine Duer begynder nu rigtig godt at yngle igen. Den stærke Varme i Sommer forknyttede dem meget. Hønsene lægger nu ogsaa godt Æg. Vil Du ikke skrive mig til hvor Du har gjort af Noderne. Vi har søgt dem men ikke kunnet finde dem.

Georg fyldte 18 år d. 3 Oktober 1857. Man ser at det har været svært for Hanne ikke at have ham inde på denne specielle dag og sporer lidt bitterhed overfor Grandjean. Som hun tidligere bemærkede syntes han jo det var "kællingeagtigt" af dem at de gerne ville se Georg så ofte.

Til Herløvgaard, fra Hanne.

3 Oktober, 1857.

Kiære Georg.

Tusinde Lykønskninger til Fødselsdagen fra alle - og Du kan tro vi har talt meget om Dig i Dag. Hver Gang det ringede troede jeg, at det maaske kunde være Dig. Hvidvinen ligger og venter i Skabet, lad den nu ligge der til Du kommer ind, saa skal den nok blive drukken. Hvis Du hikker i Aften saa er det os der drikker Din Skaal. Det var ellers meget rigtigt af Dig at Du ikke modtog Tilbudet om at komme ind, naar der var noget at bestille for Dig. Grandjean har jo dog ondt nok af at Du gerne vil se os. Paa Fredag eller senest Lørdag Formiddag haaber vi at se Dig. Der var da et og andet at rette paa det Tøj, desuden skulde Du selv være med til at købe en Geburtsdagspresent. Du gør meget rigtig i ikke at jage med at komme derfra. Du maa blive til al Efteraarsarbejdet er færdigt. I Gaar havde Schougaards deres lille datter til Daaben. Der var ingen Stads da Confirmationen jo er saa nær.

¹⁵ Grandjeans bror, som Rasmus ville have kørt ud med for at besøge Georg.

¹⁶ Sophie - Schougaards ældste; "den lille" deres 8de barn Bolette på 3 måneder.

LYSTRUP

Efter et kort ophold på gården Benzonsdal i et halvt års tid tog Georg arbejde på Herregården Lystrup i Præstø amt. En ung landmand, Klein, med hvem han havde arbejdet på Benzonsdal, forpagtede gården i April 1858 og overtalte Georg til at følge med derover. Lystrups smukke hovedbygning stammer fra 1579, hvor den blev opført til adelsmanden Eiler Grubbe. Den blev i 1857 købt af Christian Henrik Carl greve Moltke, som drev den frem til en mønstergård for kvægavl. Moltke blev faktisk efter købet så interesseret i sin gård at han fra Januar 1863 selv ønskede at overtage gården og dens drift så han overtalte Klein til at afstå forpagtningen. Brevvekslingen har fra Georgs side i det første år på Lystrup været meget begrænset. Det har nok været drøjt for ham at vænne sig til arbejdet på så stor en gård og der var derfor knap tid til breve. Flere har sikkert været så ulæselige som den "lille seddel" Hanne beklager sig over. Som det fremgår har Georgs arbejdsdag været uendelig lang efter vort skøn. Godt må han have bestredet sig i sit arbejde, for allerede i foråret 1859 blev han, 19 år gammel, forvalter på denne store ejendom.

Til Lystrup, fra Hanne.

14 Maj, 1858.

Kiære Georg.

Jeg blev meget glad for det sidste Brev...Men Du maa endelig love at skrive mig til hver Søndag, ellers faar jeg urolige Tanker...Dit Flyttebevis skal jeg sende Dig da det skal paategnes baade af Lægsmanden og Lægsforstanderen, det er for tungt til at vedlægge. Kommer næste gang.

Georg til Hanne.

Lystrup, 15 Maj, 1859.

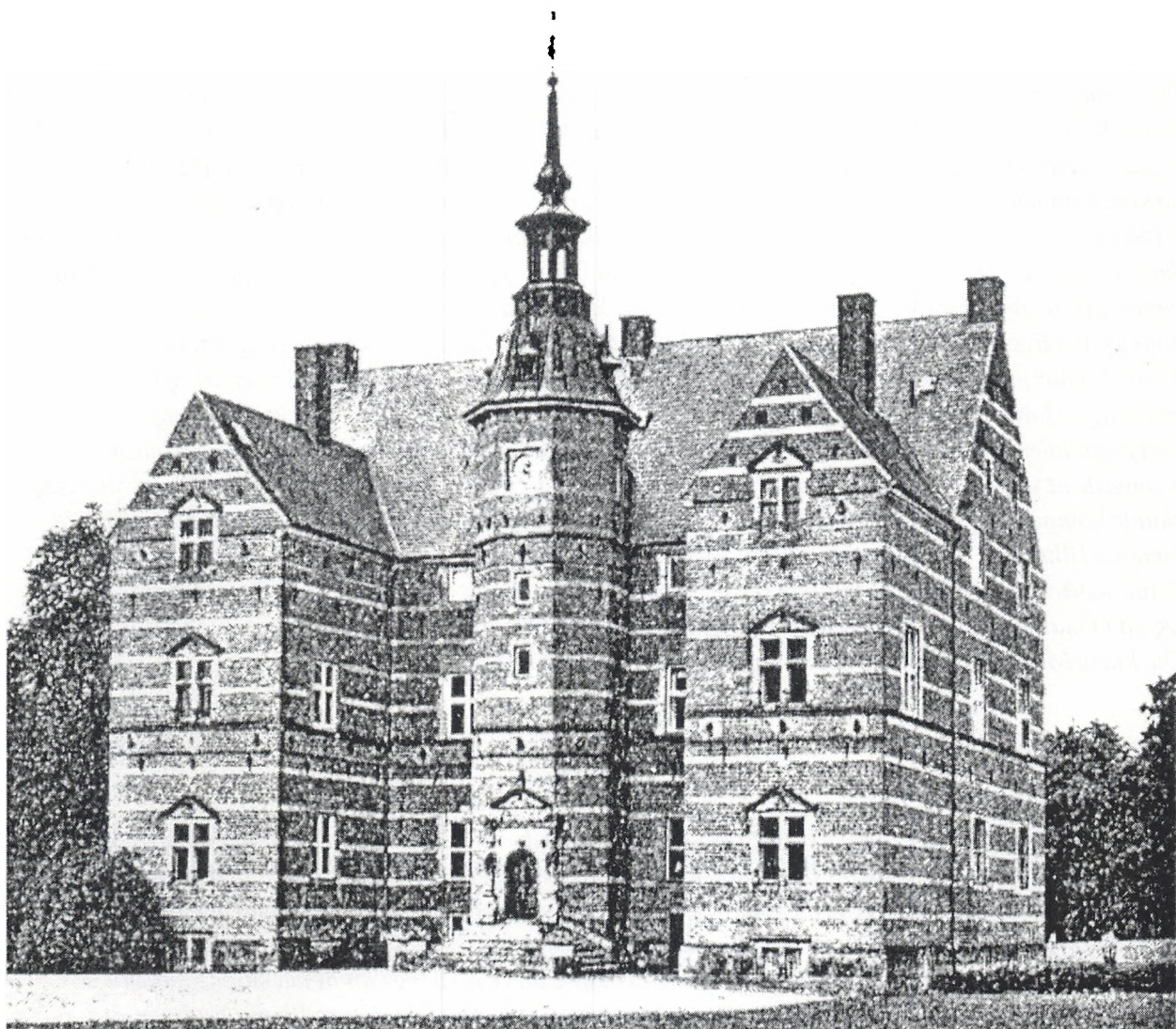
Kiære Moder.

Det skal jo være Søndag i Dag, altsaa til Pennen. Hele Vrøvlet¹⁷ er i Næstved i Dag hos Broderen¹⁸, men Forvalteren maa jo blive hjemme og passe paa Huset. Forresten har jeg ellers faaet nok at bestille i Dag, jeg har nemlig lige fra i Morges og til nu det er Aften skrevet Kontrakter og Lister, Breve og andet tillige, og desuden er der jo mange andre Ting paa en saa stor Gaard at tage vare paa...Vil alt gaa godt tænker jeg at jeg rider ud næste Søndag og besøger Kleins Broder, der skal være en saa smuk Omegn. Her maatte jeg afbryde mit Brev paa Grund af Omstændigheder, og da jeg længere hen paa Aftenen blev søvsnig, saa faldt jeg i Søvn og sov til Kl. 12 da Kleins kom hjem. Man maa jo sidde oppe efter Herskabet. Nu er det altsaa Mandag Morgen. Jeg maa benytte Tiden, thi Kl. er 5 1/4 og Kl. 5 1/2 stiller Folkene. Det er en god Regn der falder i Dag, vil den blive ved hele Dagen som den har begyndt, saa er den mange, mange Penge værd, thi det er frygteligt hvor det har tørret i de sidste 3 Uger, mere end man skulde tro. Skoven har været halvt

¹⁷ Vrøvlet er et udtryk de ofte benytter for at omtale en familieflok eller i øvrigt en hob mennesker.

¹⁸ På ejendommen Trollesgave.

Lystrup set fra Nordøst.

udsprungen i 14 Dage, men paa Grund af Tørke har den ikke kunnet springe helt ud, og hvad angaar Sæden da er den baade gul og rød af Kulde og Tørke. Mit Tøj vilde jeg jo gerne have ud saasnt som muligt tillige med min Straahat, men jeg ved ingen anden Lejlighed end Posten. Sørg endelig for at jeg faar nogle hvide Lommetørklæder ud med og nogle Frimærker. Maa jeg nu særlig bede om et Brev, men ikke saa kort. Jeg maa rigtig vide hvordan hele Familien befinder sig, og skriv mig tillige til om hvordan Handelen gaar, og om I har vundet noget i Lotteriet. Fortæl mig ligeledes alle de Nyheder Du ved, thi jeg holder meget af at vide hvordan hele Historien gaar i København. Nu er Klokken halvsex, jeg maa altsaa slutte.

Man ser ofte fortiden i et specielt lys og har vel nok en tendens til at romantisere. For os, som er så velskrubbede, lod datidens personlige hygiejne meget tilbage at ønske. Alligevel undrer man sig når Georg skriver til sin mor om sine "Underbenklæder, der er saa skidne og bemøjede" og at dette par endvidere er det eneste han har.

Georg til Hanne.

Lystrup, 20 Maj, 1859.

Kiære Moder.

Paa Grund af at det er den store Bededag vil jeg i Dag skrive et Par Linier. Familien Klein morer sig. I Dag er de i Karlstrup Mølle ikke langt fra Benzonsdal, og de kommer følgelig ikke hjem før i Morgen Aften. Der er stor Geburtsdag og det plejer gerne der at gaa meget varmt til. Hvilket Vejr vi ellers har! Det er jo næsten Sommervejr i Dag og i Gaar Aftes var det da forresten ogsaa smukt, men en saadan Masse Oldenborrer, som der sværmede i Gaar Aftes kan jeg ikke mindes jeg har oplevet. Der var frygtelig fuldt af dem, de nære Træer bliver da nu helt bladløse. Jeg kan ikke sige at Forretningerne har plaget mig, det har været lidt ensomt. Forresten er her meget smukt, nu da Skoven er helt udsprungen, men naar Kleins er ude maa jeg jo blive hjemme. Min Hund er voxet betydeligt. Den er nu tigret over hele Kroppen og er virkelig smuk. Jeg har nu givet den Navn, den hedder nemlig Chasseur, men jeg kan ikke faa den til rigtig at følge med mig i Marken. Den ligger hos mig i Kammeret og har allerede svær lyst til at krybe i Sengen. Stuepigen lider den ikke, thi den har jo ingen fin Levemaade. Mine Underbenklæder er saa skidne og bemøgede at jeg smider dem ud en af Dagen. Jeg har kun dette Par herude. Skriv mig til om Du synes jeg skulde komme ind i Pindsen og om I saa kan komme herud en anden Gang. Mit Tøj venter jeg paa med Længsel tilligemed Straahatten - Huden er gaaet helt af Ansigtet paa mig - Frimærkerne og nogle Penneskafter, og det er sandt jeg ønskede ogsaa gerne et porcelæns Blækhus. Da det nu er Vandetid maa jeg ud i Gaarden og se til dem. Hils Fader, Tante Anine og Otto tilligemed Kusinerne men mest hilses dog Du, kiære Moder fra Din Søn Georg. Jeg venter Dit Brev i Morgen.

Georg til Hanne.

Lystrup, 31 Maj, 1859.

Kiære Moder.

Du maa undskylde at det har været lidt længere end den fastsatte Tid med at skrive Brev til Dig. Men det kommer af at jeg i Søndags var i Besøg hos Kleins Broder og det er jo næsten den eneste Dag jeg kan skrive. Det er rigtignok Sengetid, men jeg har nu sat mig for at vilde skrive og saa maa det udføres. Maa jeg først og fremmest takke Dig for det tilsendte Tøj. Hatten er jo bleven helt nobel naar den blot vil beholde Façon. Angaaende denne Tur herved til Lystrup da er jeg bange for at det skulde falde til Besvær, thi de har talt om at her skulde komme fremmede, men Fader kan jo godt rejse fra Byen en Søgnedag og Otto kan da ogsaa. Vil Du nu rigtig skrive mig til om det. Jeg har ikke Tid til at skrive mere da Klein raaber paa at jeg skal stikke i Seng.

Til Lystrup, fra Rasmus.

3 Juni, 1859.

Kiære Søn.

Efter at have debatteret om den omtalte Tur til Lystrup er vi dog nu blevne enige om at blive ved hvad der først var bestemt, at foretage den i Pindsen, thi naar vi tager Hensyn til Handelen vilde det være forbunden med Vanskeligheder at vælge en søgne Dag og saaledes overlade det til Julie¹⁹ alene. Vi har altsaa bestemt at tage med Jernbanen Pindsemorgen Kl. 7 til Ringsted og derfra med extra Post til Rønnede, hvor vi altsaa vilde indtræffe Klokken omtrent 1 à 1 1/2. Jeg talte forrige Dag med Hr. Barfoed, Kleins Bekendte, og ytrede at jeg frygtede for at genere i Helligdagene dersom der skulde være fremmede

¹⁹ Julie var butiksjomfru i Helliggejststræde. Hun havde været hos dem i adskillige år - et faktotum (nævnt i flere breve) som åbenbart var højt værdsat og derfor ikke skulle overbebyrdes.

men han mente dog Nei, for i det Tilfælde at Kleins ikke havde Plads saa vilde nok Klein rentud have tilstaaet det. Og med Hensyn til Logi som her navnlig er tale om, saa vil jeg være bestemt paa at tage Logi et andet Sted, enten i Rønnede eller ogsaa muligt ved Bregentved...og dertil kunde Du vel besørge os. Dette ønskede jeg at Du imidlertid vilde underrette Klein om. Vi vilde saa kun tilbringe en fire eller højst fem Timer paa Lystrup og anden Pindsedag oppe paa Bregentved og Vemmerup...Det der maaske stiller sig vanskeligt, det er at kunde finde noget at leve af paa Turen ved og omkring Bregentved, thi det gaar jo ikke her som ellers naar man selv har Befordring, naar man kan føre Lejemanden med sig. Jeg kender intet til om der er saadanne Steder der, saa man kunde faa en ret Mad samt Snaps og Øl, thi uden Mad og Drikke dur det ikke. Dette Spørgsmaal kunde Du vist faa besvaret af Folk enten paa Gaarden eller andre som er bekendt med Localiteterne samt dersom vi vilde blive i Rønnede Kro Lørdag Nat da hvorledes Lejligheden er der. Meld mig noget derom naar Du skriver.

Georg til Hanne.

Lystrup, 3 Juni, 1859.

Kiære Moder.

Kleins Broder var her i Gaar Aftes og det blev aftalt at de i Pindsen skulde gøre en Tur til Sorø. Altsaa det kan ikke nytte noget med Eders Tur. Jeg har ogsaa bestandig mærket paa Md. Klein at de helst vilde have mig bort i Pindsen paa Grund af de Fremmede. Jeg kommer altsaa ind, men hvad Dag ved jeg ikke. Jeg var i Gaar i Vandet ved Faxe Strand, hvilket Vand! Guddommeligt...

Turen til Lystrup blev åbenbart kun udskudt et par uger og det lader til de har nydt den. - Gennem Hannes breve får man et klart indtryk af hendes interesse for og hengivenhed til den nye generation. Hendes nevøer og niecer stod hende meget nær. Efter morens tidlige død blev hun nærmest en slags reservemor for sine yngre søskende. Man kan tydeligt mærke hendes ærgrelse i det næste brev over en fest hvor "som sædvanlig var ingen af de unge med".

Til Lystrup, fra Hanne.

18 Juni, 1859.

Kiære Georg.

Du slap vel hjem uden Regn. Skyerne og Tordenen hængte over Hovedet paa os. I Køge havde det regnet saa frygteligt og ligeledes her i København og tordnet og lynet saa at mange havde været både angst og bange, og derimod havde de i Dyrehaven kun faaet en lille Byge, men vi kørte i det skønneste Vejr og mærkede intet til Uvejret. Vi var flere gange ude af Vognen for at nyde den smukke Udsigt. Henad Køge tabte vor Hest en Sko, og mens den blev lagt paa igen nød vi vor Aftensmad udenfor Smeden ved Køge. I Forgaars fejrede vi Ottos Fødselsdag og der var mange Gaver og Gæster. Flensburgs rejste ud til Strandvejen i Onsdags, de beboer nu en rigtig dejlig Lejlighed og har en meget stor Have til Afbenyttelse. I Gaar var vi til stor Kalads paa Skydebanen, det var Nimbs Geburtsdag - holdt ud til Kl. 12, men som sædvanlig var ingen af de unge med. Du ser altsaa at vi har været i Beskæftigelse hele Ugen, saa jeg er ganske træt. I Morgen vil vi ogsaa blive hjemme og hvile os ud. Paa Onsdag flytter nok Schougaards ogsaa paa Landet og saa flytter nok Tante med, saa faar jeg det i min Enlighed. Det er sandt, skulle Du af en Hændelse komme til Bregentved, saa har vi glemt to Par Knive nede hos Kudsken hvor vi spiste, men Du skal ellers ikke gøre Dig nogen videre Ulejlighed for dem. Hils Steins og tak dem for deres Artighed imod os.

Georg til Hanne.

Lystrup, 26 Juni, 1859.

Kiære Moder.

Rigtignok staar Hesten opsadlet og venter paa mig, da jeg skal lidt ud at ride, men jeg synes dog at jeg skulde skrive disse Par Linier, da jeg agter at staa ved mit engang givne Løfte og ikke som Du, bryde det. Klein med Familie er i Dag paa Trollesgave hos Broderen og jeg er ene hjemme, og derfor synes jeg dog at jeg skulde op og have mig en halv Baier. Paa Onsdag begynder vi at slaa Græs, og paa Tirsdag Eftermiddag skal hele Gaardens Befolkning til Kildemarked. Der bliver ikke andre hjemme end Staldkarlen og Røgteren, alle skulde de hen og drikke Vand, som vist kommer til at bestaa mest af dansk Kornbrændevin. Du er vel i Skoven i Dag enten hos den ene eller den anden af Familien. Ja, nu har jeg ikke Tid mere. En flittig Hilsen.

Til Lystrup, fra Hanne.

27 Juni, 1859.

Kiære Georg.

Naar Du en anden Gang skriver hjem saa maa Du gøre Dig Umage for at skrive saa vi kan læse det, thi det er os ikke mulig at læse, hvad der staar paa den lille Seddel. Dine Knapper haaber jeg Du har, jeg kan idetmindste ikke finde dem nogen Steder. Din Vest maa der først gøres noget ved. Du skal faa den ud paa Tirsdag. Nøglerne til Høsehuset har Du vist taget med ud i Din Lomme, jeg har søgt alle Steder efter dem og der er ingen der har set dem siden Du havde dem i Mandags. Hvis Du har dem vil Du da sende dem ind med Kusken paa Tirsdag. Vadsækken er forsejlet, da jeg ingen Laas har. Jeg maa have den Kasse med ind Du tog til Lystrup, da jeg har meget Tøj herinde.

Til Lystrup, fra Hanne.

2 Juli, 1859.

Kiære Georg.

Jeg faar velsagtens Skænd igen fordi Brevet ikke kommer i rigtig Tid, men der kommer saa let noget i Vejen som forhindrer mig deri, naar jeg har bestemt at skrive. Fru Petersen i Aftes. Bohns kom og bad os ud i Morgen. Tante Anine kom i Gaar til Byen med Tante Sine og Børnene, da hele Vrøvlet skulle ind at vaccineres og i Aften skal Bedstemor Gammeltoft i Frederiksberg Have med alle sine 22 Børnebørn og deres Forældre. Hun besøger Flensburgs og maa blive der om Natten saa hun kan deltage i et stort Gilde hvor de skal være en 50 Stykker. Du kan tro at Din Broder figurerer med unge Damer paa Dyrehavsbakken naar han kommer derud. Skade at vi slet ikke kan have Dig med.

Fra Borgens i Jylland var der gennem årene en del breve - som dog mest bestod af undskyldninger for ikke at have skrevet før, samt forespørgsler om helbred og gøremål hos Thøgersens og den øvrige familie. Men brevene udtrykker altid en medleven og en hjertevarme som Hanne nok har påskønnet.

Til Hanne fra Marie Borgen.

Kolding, 3 Juli, 1859.

Kiære Madam Thøgersen!

Deres Kiære Brev har jeg for en kort Tid siden modtaget hvilket glædede os meget, da jeg længe har længtes derefter, og længe har det været i mine Tanker at lade Dem høre fra mig, men videre ser De nok at jeg ikke har bragt det. Det glæder os meget at høre at De alle befinder Dem vel, men jeg kan dog ikke

undlade at bringe Dem min Condolation i Anledning af Deres kiære Brodersøns Død²⁰, som er meget sørgelig. Men jeg beder at Gud vil give Dem Kraft og Taalmodighed til at bære Sorgen, da det jo er umulig for os at udgrunde hans alvise Bestemmelser med os vore Formaal. Vi har i dag modtaget Brev fra vor Kiære Sophie paa Toftlund, hvori hun skriver at hun netop har et Brev til Dem ved den samme Lejlighed hvori hun vil overrække Dem en Gratulation i Anledning af Deres kiære Broderdatters Forlovelse. I samme Anledning er det os en stor Glæde ogsaa at lykønske hende og Dem, og at Gud vil skænke dem en glad og lykkelig Fremtid til deres egen og Familiens største Glæde...det glæder Borgen saavel som mig at Georg gør hans gode Fremskridt i Landbruget, og Borgen haaber endnu engang at have den Glæde at se og tale med ham, da han nok skal hjælpe ham at fiske og ogsaa skaffe ham en god Fiskestang.

Den i brevet omtalte broderdatter er Thea, Charsten og Thrine Flensburgs ældste datter. Hun var lige i en alder af 17 år blevet forlovet med den 16 år ældre Niels Waldemar Fjeldskov. Selv før giftermålet fandt sted havde Fjeldskov ikke nogen høj stjerne hos familien. Åbenbart har han levet af en fast renteindtægt som måske ikke var så forfærdelig stor endda. Han havde i alle tilfælde ikke noget "regulært" job, men bliver i familiestambogen omtalt som billedhugger. Han har dog ikke sat sig noget kunstnerisk spor og det er sandsynligt at hans tilkommende svigerforældre og den øvrige familie har betragtet ham som noget af en "nasser". Hans, måske nødvendige, forsigtighed med hensyn til at give penge ud, omtalt i flere senere breve, har ganske tydeligt ikke passet ind i den åbenhændede og gavmilde ånd, der ellers herskede hos familierne Thøgersen, Schougaard og Flensburg.

Georg til Hanne.

Lystrup, 4 Juli, 1859.

Kiære Moder.

Maa jeg takke Dig saa mange Gange for Brevet. Jeg kommer netop nu lige fra Rønnede hvor jeg hentede det, og Du kan da se at jeg holder mit Løfte med at skrive lige saasnart jeg kom hjem...for det første fik jeg Brevet og for det andet en halv Baiersk, som smagte mig rigtig godt. I Morgen trækkes Lotteriet, saa vinder jeg den største Gevinst og saa køber jeg øjeblikkelig den første Hoppe til Mester Otto enten I nu vil have det eller ej, thi naar han selv skal købe den, bliver det jo aldrig til noget. Maa jeg takke Dig for de tilsendte Bøger. De have ret interesseret mig, især "Vent min Ven". Vil Du bede Fader om at skrive mig til engang imellem. Jeg vilde saa gerne høre lidt om det store Knald paa Constantia. Det er ikke raadeligt at Otto gaar altfor meget med alle de unge Pigebørn, thi han bliver saa indbildsk af al denne feteren...

Georg til Rasmus.

Lystrup, 10 Juli, 1859.

Kiære Fader.

Af Dit Brev som jeg modtog i Middags, ser jeg at de alle hjemme Gud ske Lov er raske, og at Handelen dog gaar nogenledes. Det kunde more mig meget at faa Dig herud i en otte Dages Tid, thi nu er jo alt i travl Virksomhed. Der er for Øjeblikket her paa Gaarden 40 Mennesker, som møder hver Morgen, og som jo hver især skal sættes i Arbejde. Man skal temmelig godt holde sine Tanker samlede, thi ellers gaar det jo galt. I det hele taget er Arbejdet paa en saa stor Gaard meget maskinmæssigt, thi alt skal gaa regelmæssigt og akkurat. Du kan tro at det er interessant at se paa naar der rives Hø. Alle disse Mennesker gaar hver især med sin Rive i en eneste Linie og river sammen i Romber og bagefter dem kommer Slæbetræet og slæber Høet sammen i store Stakke. Det bestaar af et langt Læssetræ med lange

20 Jens Emil Flensburg i en alder af 14 år.

Reb i og saa et Par Heste for, og bag paa Træet staar en Mand og holder paa. Man kan næsten paa den Maade slæbe et helt Læs Hø sammen, og det gaar jo i stærkt Trav, saa jeg skal ikke nægte andet end at det ser pokkers rask ud. I Morgen skal vi køre Hø ind med 8 Vogne og læsse af paa 3 forskellige Steder, saa med gunstigt Vejr kan vi køre alt Kløverhøet ind til Onsdag Middag, men saa er der alle Engene igen, 80 Tdr. Land som endnu ikke alle er slaaede. Jeg havde en meget morsom Tur i Dag. Møller Jensen, Forvalter Olsen fra Tvestrup og Selmar fra Benzonsdal kom herud for at besøge Klein i Gaar, og saa kørte vi i Morges ned til Vexø Strand for at gaa i Vandet, som var ganske mageløst. Saa friskt findes det rigtignok ikke inde ved København, ikke engang paa Klampenborg. Derpaa nød vi en bid Brød i Kroen og kørte saa hjem og spiste Frokost efter at have holdt et frygteligt Mudder²¹ paa Hjemturen. Kleins Broder og hans Kone samt hans Poder er her ogsaa i Dag og Moderen bliver her en 14 Dages Tid. Det gør mig ondt at Smørret ikke var godt, han skal faa en ordentlig Reprimande for det. Dersom Du vilde huske paa de Bøger naar han kommer ind, gjorde Du mig en stor Tjeneste. Jeg vilde ogsaa gerne bede om nogle Strømper, jeg trænger saa haardt til dem. Hvad der er godt herude er at man ingen Penge giver ud. Jeg har dog endnu en 14 Daler tilbage, som jeg haaber ikke skulle blive for meget formindskede til jeg skal til København, saa jeg kan da have Udsigter til at betale mine Regninger. Nu skal jeg ind og spille lidt for Damerne og maa følgelig slutte mit Brev med mange Hilsener til Moder og Otto, men mest hilses dog Du fra

Din kiære Søn Georg.

Til Lystrup, fra Hanne.

15 Juli, 1859.

Kiære Georg.

...Jeg ser af Dit Brev at Du har fuldt op at bestille, men jeg ser ogsaa med Glæde deraf at Du er fornøjet med Din stilling og føler Dig tilfreds. Hvad Bøgerne angaar som Du har bedt mig om, da er det ikke fordi jeg har glemte dem, men den Mand der har med Udleveringen at gøre nede i Læseforeningen er bortrejst, og før han kommer hjem kan vi ingen faa, men jeg sender Dig med Mejeriforpagteren en Del Feuilletoner, dem maa Du more Dig med for det første. Hvad Strømperne angaar saa har jeg endnu ikke faaet mere end et Par færdige, men om et Par Dage skal Du faa flere.

Georg til Hanne.

Lystrup, 18 Juli, 1859.

Kiære Moder.

...Rigtignok har vi faaet Høet ind paa omtrent en 20 Læs nær, men i Morgen begynder vi paa at hugge Nikkehavren om, som Kvæget skal have, den bliver nemlig høstet grøn for at Saften kan blive i Straaet, og bliver næsten behandlet som det var Hø, og inden det kommer ind har vi Rughøsten for Haanden. De sidste Par Dages voldsomme Tørke har modnet raskt paa den. Det er sørgeligt at vi ingen Regn faar. Græs er der næsten intet af, og Sæden som stod saa brilliant, er jeg bange for vil tabe sig meget, endnu kan det gaa, men varer dette Vejr ved, skrumper Kærmen sig vist ind og det vil blive en daarlig istedet for en god Høst. Men vi har ingen Grund til at klage imod andre Steder. Omkring Næstved og ud af Karrebæksminde til har de ikke faaet Regn siden Marts Maaned. Der er f.ex. Forpagter Sørensen paa Gaunøe. I Fjor maatte han skille sig ved 40 styk Kvæg paa Grund af Fodermangel og i Aar mener man en 61 Stk til. Det er debit, men en Dag maa vel Regnen komme. Dormann²² kører rimeligvis ind til Byen i Nat, saa tager han Smør

21 Sjøv.

22 Dormann bliver gennem årene nævnt ofte i brevene. Han var fragtmand og de benyttede ham meget ofte, når de ikke ville sende ting frem og tilbage med posten, som de havde mindre tiltro til.

med. Jeg har sagt ham at det skal være bedre end sidste Gang. Et Par Benklæder har han ogsaa med som skulde tages Pletter af, men som maa ud med ham igen. Jeg haaber ogsaa Bøgerne, Strømper og Frimærker kommer med. I Gaar var Præsten her i Besøg tilligemed sin Hr. Søn, som ogsaa er Præst og 3 Døtre, som forresten er meget muntre Pigebørn. Jeg maatte ordentlig holde ud med at spille, thi de var musikalske, og jeg blev da inviteret til at besøge dem naar Kleins tog derop. Vi var forresten i Kirke om Formiddagen, men hvilken Sang og Prædiken, Ak og Vee! Vil du bede Fader om at købe Barbertøj til mig, for jeg vil ikke gaa med de Dun længere, jeg maa høre alt for meget for det, det kan jo Dormann ogsaa faa med. Vil du bede Otto om han vil købe mig en Kasse Cigarer til af de samme som sidst. De er jo rigtignok røget temmelig hurtigt op, men jeg bruger jo heller ingen Penge. Jeg holder saa meget af at faa mig en Cigar efter Frokost og efter Aftensmaden. Pibe ryger jeg meget sjældent, da jeg er saa slem til at spytte efter det. Otto er forresten en Drønnert, han kunde dog gerne skrive et Par Ord til mig. Jeg har ikke Tid til at skrive mere nu.

Til Lystrup, fra Hanne.

20 Juli, 1859.

Kiære Georg.

Hermed sender jeg Dig de omtalte Bøger, jeg har ingen bedre, dog maa Du først læse "Nat og Morgen" da den er fra Læseforeningen og saa kan vi faa den byttet igen. De andre Bøger maa Du passe paa at ingen af Bladene bliver borte. Af Strømper har jeg ikke mere end to Par færdige, men naar han kommer ind igen skal Du faa flere. Er der nogen af de gamle som Skafterne er gode paa saa kan Du sende dem ind, saa kan den gamle Brødkone strikke Fødder i dem. Jeg vil ikke købe nye for jeg har hørt Dig tale om at Du hellere vil have Uld, naar disse er slidte...

[Efterskrift fra Rasmus:] Medfølger heri en Barberkniv til Dig som Du maa behandle nænsomt og tørre den godt hver Gang Du bruger den. Klein kan rigtig undervise Dig i hvorledes Du skal bruge den. Det er en udmærket Kniv. Tillige følger der en Sliberem som jeg fandt. For det første behøver Du ikke at slibe den til. Tillige er der 1 Pund Sæbe.

Til Lystrup, fra Hanne.

25 Juli, 1859.

Kiære Georg.

...Jeg ser af Dit Brev at Du havde saadan en kedelig Aften da vi var rejst. Der er altid noget trist ved naar de vi holde af forlader os. Men det var da godt Du havde Dit Klaver at trøste Dig ved. Nu er da Schougaards og Tante Anine rejst paa Landet, saa jeg er ganske alene. Men Tiden gaar alligevel godt for mig. Naar man har nok at bestille kan man aldrig kede sig. Nu skal Du vel snart til at slaa Græs, saa faar Du fuldtop at bestille. Handelen gaar saa smaat i denne Tid, saa Fader ofte er gnaven fordi der kommer saa faa Penge ind. I Forgaars var Otto ude at fiske med Borup og Emil, men Vejret var saa daarligt at Fiskene ikke bed.

Georg til Hanne.

Lystrup, 26 Juli, 1859.

Kiære Moder.

Da Dormann skal til Byen i Aften har jeg sagt til ham om Smør, som altsaa vil følge med dette Brev. Maa jeg takke saa mange Gange for de udrettede Kommissioner. Barberkniven er vist meget god efter hvad jeg kan dømme, en Ting blev dog glemt og det var Barberkosten, men den kan jeg jo altid faa. Hvad angaar Bøgerne da kan Du ikke godt faa "Nat og Morgen" ind denne Gang, thi rigtignok har jeg læst den før, men det interesserer mig dog at kigge lidt i den...Da det er ved Lys at jeg skriver dette Brev vil jeg holde op for denne Gang da mine Øjne ikke ser rigtig godt i den sidste Tid.

Til Lystrup, fra Hanne.

28 Juli, 1859.

Kiære Georg.

Da jeg for lidt siden kom hjem fra Onkel Flensburgs, hvor jeg paa Grund af Regnvejret har tilbragt Natten, modtog jeg det Brev som var kommet i Morges, men det var et meget knapt Brev, jeg kunne ikke engang se deraf hvorledes Du rigtig havde det. Det gør mig ondt at Dine Øjne er daarlige, jeg vil da haabe at det ikke er videre...Fader beder mig sige Dig at Du ikke maa ryge for mange Cigarer da dette er meget skadeligt for Øjnene. Med Hr. Dormann sender jeg Dig 2 Par Strømper, og nu skal jeg begynde paa nogle af en anden sort med Uld i. Jernbaneposten følger ogsaa med. Da jeg hvert Øjeblik venter at han kommer efter Brevet, maa jeg nu slutte.

Til Hanne, fra Marie Borgen.

Kolding, 28 Juli, 1859.

Kære Madam Thøgersen.

Endnu før jeg modtager Deres Svar paa mit sidste Brev, kan jeg ikke undlade at skrive Dem til i Anledning af en meget sørgelig Begivenhed som er indtruffen i vor Familie. Jeg var netop for et Par Dage siden i Besøg paa Toftlund hvor De ved vores Sophie er hos sin Søster, og efter at være rejst derfra om Søndag Morgen den 18 dennes, havde det sig den paafølgende Nat den Ulykke at Gaarden afbrændte aldeles, hvorved heldigvis dog ingen mistede Livet. Med Guds Beskærmelse var det at det blev opdaget, men dog saa sildig at de maatte redde Livet ved at springe ud gennem Vinduet. Til al Uheld sov Sophie oppe paa en høj Kvist tillige med en anden Jomfru. Sophie var den første der opdagede Branden og ved at aabne en Dør ud til Gangen stod det hele i lys Lue, saa der var ingen Udvej for hende. Hun havde dog saa meget Aandsnærværelse først at kaste Sengeklæderne ud, thi der var meget højt fra Vinduet og ned, men hvad var herved at gøre. Hvor farlig det end syntes maatte hun springe og det i en Fart, og heldig var baade hun og den Jomfru at komme saa godt som uskadt ned med Undtagelse af nogle enkelte Stød pa den ydre Trappe, og just et Øjeblik derefter skred Straataget ned og alt havde da været for sildig, og i et Øjeblik var hele Gaarden et Rov for Luerne, og aldeles intet blev reddet, naar man undtager de Sengeklæder tilligemed et Par Kjoler som Sophie ved samme Lejlighed fik kastet ud af Vinduet. Saa De kan nok tænke Dem hvordan min Mand og jeg blev til mode ved dette Budskab herom kære Madam Thøgersen at miste alt hvad de ejede. Men vi takker den algode Gud at han dog har holdt sin Haand over dem, at ingen er kommen stort til Skade hvad det legemlige angaar, og saa tungt det end falder os, maa vi dog finde os i vor Skæbne og Gud hjælpe hende frem igen. For øjeblikket er Sophie kommet hjem, under mange Smerter da hun har faaet et slemt Slag paa Hoften og dels ogsaa Ryggen, men ved Guds Hjælp bliver det nok bedre. Hun maa jo afsted igen, naar hun er rask. Vi herhjemme er Gud være lovet raske og har det ved det gamle, kun dette bedrøver os meget. Og nu til slut gode Madam Thøgersen, beder jeg Dem at hilse hos Schougaards, Jomfru Flensburg ikke at glemme tillige med Deres Mand og Sønner. Til slut hilses De paa det kærligste fra min Mand og mig.

Til Lystrup, fra Rasmus.

29 Juli, 1859.

Kiære Søn.

Da Du i ethvert Brev har rettet en Opfordring om at skrive Dig til vil jeg dog ikke undlade at opfylde din Begæring, uagtet Du erfarer jo stadig i Moders Breve Underretning om Sagernes Gang, og Du faar det vist mere detailleret fra hende end fra mig. Saa i Grunden har jeg intet videre at skrive om end at alt gaar

omtrent i den gamle Skure. Angaaende den flere Gange omskrevne Hest som Du har anbefalet til Otto saa kan jeg med Bestemthed sige Dig at her bliver intet deraf. Thi om ogsaa Otto havde ytret noget om at vilde købe en Hest, som jeg ikke antager at han skulde være saa ufornuftig, saa tillader jeg det ikke, saa den Fugl lader vi flyve, i det mindste for det første. Vi har for meget Brug for Penge. Endog den er et dejligt Dyr som jo kunne være smukt og behageligt at see paa, men som i Grunden næsten aldrig vilde kunne benyttes, thi naar tror Du vel? En Gang, siger og skriver, en Gang om Ugen, om Søndagen. Thi jeg frygter at Tiden vilde blive misbrugt paa andre Tider, thi Du kan da nok tænke Dig at der søgne Dage ikke bliver Tid til at ride, og tilmed saalænge vi stadig til Handelens Højning er i Forlegenhed for tilstrækkelig Mønt til at klare andet før man saadanne Ting have. Det er paa nærværende Tid i Almindelighed sløjt med al Handel, dog gaar det her nogenledes, og jeg antager bedre end for de fleste. Men desuagtet indløber der saa meget saa det falder svært at slække Betalingerne. Du skrev at Du gerne vilde have nogle Bøger. Jeg kunde nok finde Dig nogen, naar jeg blot vidste hvad Slags og af hvilke Forfattere...

Gennem alle Hannes breve får man et indtryk af en umådelig altomfavnende, kærlig, varm og handledygtig kvinde. Hun har åbenbart afsendt en pakke til Sophie Borgen såsnart hun hørte om den totale ødelæggelse af gården i Toftlund og Sophies kvæstelser da hun sprang ud af vinduet.

Til Hanne, fra Sophie Borgen.

Kolding, 15 August, 1859.

Kiære Gode Md. Thøgersen.

Hvor overrasket blev jeg ikke, da jeg modtog Deres kære Brev tilligemed det smukke Kjoletøj og de nydelige Baand. Kære Md. Thøgersen, hvor er jeg ikke Dem, tilligemed hele Deres kiære Familie Tak skyldig for alt det gode De altid har gjort og endnu gør for os. O, give Gud jeg engang i Tiden kunde finde Lejlighed til at gengælde det. Jeg er Gud ske Lov igen rask, og er kommen til mine forrige Kræfter. I Dag rejser jeg tilbage til Toftlund for at passe Mejeriet. Vi har faaet et lille Hus, som tilhører Præsten og der er alle vore Folk og Piger som holder Husholdning for dem. Tæt ved dette lille Hus ligger Kroen, og der har vi faaet en Kælder, hvor vi har vor Mælk, da der ikke er en eneste ordentlig Lejlighed hvor vi endnu kan være i. Saa betjener min Svoger i Kroen, og min Søster er paa Dannedrub tilligemed Børnene, hvor hun har saa godt et Hjem, som man kan ønske sig. Der bliver hun i Sommer indtil Gaarden er opbygget. Jeg skal være hos Sognefogdens der i Byen, det er meget nette Folk, og jeg er kommet meget der i Huset tidligere. Bygningerne var lavt assureret, men Indboet er derimod godt assureret, alligevel frygter jeg for at min Svoger lider et betydeligt Tab. Om Ildens Opkomst ved vi ikke noget bestemt, men vi formoder det er kommet fra en Askemødding som vi fandt bagved Gaarden.

Georg til Hanne.

Lystrup, 16 August, 1859.

Kiære Moder.

Nu ligger snart al vor Sæd omkuld paa Jorden. Bliver det stadigt Vejr har vi indhøstet paa Lørdag otte Dage, før bliver det ikke, thi vi har kun Rugen, Ærterne og den halve Nikkehavre inde. Der bliver en 500 Læs Byg, 150 Læs Hvede og 200 Læs Havre at køre ind endnu, men inden Husmændene bliver færdige med at meje og binde kan vi ogsaa stille 12 Vogne ud, og saa vil det jo tømme stærkt hver Dag. Det glæder mig at høre at hele Familien har det godt. Fjeldskov har jeg ikke hørt til i den sidste Tid, men han befinder sig vel ogsaa vel. Ikke mere Tid.

Til Lystrup, fra Hanne.

23 September, 1859.

Kiære Georg.

Tak skal Du have for Dit kiære tilsendte Brev og Gaven hvoraf jeg ser at Du kærlig mindes min Fødselsdag. Vi var alle samlede her i Mandags, hele Familien, og savnede kun Dig men som Du siger, det kan jo ikke være anderledes. Paa Søndag 14 Dage den 9ende skal Anna (Flensburg) confirmeres. Hun vilde saa gerne have Dig med og hun har bedt mig saa meget at skrive Dig det til, men jeg har sagt at det ikke kan lade sig gøre, da Vejen er alt for lang for en Dags Fornøjelse. Vi har Sophie (Schougaard) inde hos os i denne Tid, hun kan ikke komme sig igen og har i den sidste Tid de var paa Landet faaet Hævelse i sine Fødder og derfor maa hun ikke være inde i Byen i den beklumrede Luft.²³

Georg til Hanne.

Lystrup, 11 Oktober, 1859.

Kiære Moder.

Nu gaar alt igen i sin gamle Tur, jeg kom til Lystrup Kl. 1 1/2 om Natten. Til Køge var vi flere, men fra Køge til Rønnede var jeg ganske alene og kedede mig som Følge deraf umaadelig, da jeg ikke kunde falde isøvn. Det er forresten et trist Vejr i Dag og har været det hele Ugen, koldt og uhyggeligt. Jeg skulde have været til Høstprædiken i Dag tilligemed Kleins, men jeg har ingen Lyst til at tage derhen og kaste en Daler bort til Præsten, det er nemlig Offerdag i Dag. Skal gøre Regnskab for August. Jeg skal ikke nægte at i Dag for 8 dage siden morede jeg mig en hel Del bedre end i Dag, men det er da ikke saa underlig.²⁴

Georg til Hanne.

Lystrup, 25 Oktober, 1859.

Kiære Moder.

Det er dog et ganske forskrækkeligt Vejr. Forleden Morgen, det er kun et Par Dage siden, var alt belagt med tyk Rimfrost og Termometret viste ikke mere end 2 Graders Varme, og i Dag viser det 24 Grader. Siden jeg var i København sidst kan jeg rigtignok ikke rose mig af at have faaet for megen Morgenro. Grunden er at alle Hestene nu er inde, og derfor maa jeg op Kl. 3 1/2 hver eneste Morgen for at se efter om Folkene er oppe, men det bliver ret snart senere, da Dagen tager saa snart af. Vi har rigtig Uro herude i disse Dage. Jeg har ikke bestilt andet i Dag end skreven Stævninger imod Mejeriforpagteren, som er en stor Kæltring, men vi faar nok Bugt med ham. Klein og jeg var i Dag hos Justitsraad Bruun i Vesteregede, som lovede nok at skulde kurere den Fyr. Du eller Fader maa paa ingen mulige Maader tage mere Smør fra ham. Han kommer vist ind paa Tirsdag Morgen, men Du kan jo blot sige at Du har nylig købt. Vil Du bede Fader om han ikke vil købe et Par Benklæder til mig til dagligt Brug. Det maa være vævet Tøj men dog ikke for groft, det er der ingen Fordel ved. Jeg har jo rigtignok det sidste Par grove som jeg fik tilligemed Jakke og Vest, men jeg synes at de er for gode. Jeg vil ogsaa gerne have en Kasse Cigarer, da jeg ikke har en eneste.

Georg til Hanne.

Lystrup, 30 Oktober, 1859.

Kiære Moder.

Du maa endelig tage nogle af de Kreaturer,²⁵ som jeg har talt om, thi jeg har engang sagt at Du gerne vilde

²³ Familien Schougaard boede på Gammelholm i den "beklumrede byluft" mens Familien Thøgersen jo boede på Vesterbrogade 90 - på landet.

²⁴ Georg havde fejret sin 20-års fødselsdag i familiens skød.

²⁵ Georg taler ikke om kvæg her, som de trods alt ikke holdt på Vesterbrogade 90, men derimod om ænder, gæs, høns og kalkuner.

have nogle. Det kunde jo dog være at Schougaards eller Flensburgs vilde have nogle. Derimod Ostene som Du saa gerne vilde have er desværre aldeles udsolgte...Det gør mig ondt at høre at Sophie bestandig er syg. Det er nok nødvendigt at man kommer ind og puster lidt Vejr i hende. Bøgerne er læst ud, jeg vilde blot ønske at jeg kunne faa dem byttede.

Georg til Hanne.

Lystrup, 14 November, 1859.

Kiære Moder.

Maa jeg takke Dig saa mange Gange for de tilsendte Strømper. Jeg var saamænd ogsaa lige ved at være barbenet, hvilket dog virkelig vilde være en Skandale...Vil Du ogsaa bede Fader om han vil købe en Vinterfrakke til mig. Den skal være simpel, men dog saaledes at jeg kan være bekendt at gaa med den naar jeg kommer til Købstaden, hvilket jo vil ske tit i Vinter. Du kan sige til Fader at naar han køber en hos Biegler til en 14 à 15 Rdl. vil den nok blive god nok, men han maa endelig sende mig den lige saa snart det er ham muligt, thi jeg kan ikke være bekendt at tage nogen Steder hen med den anden. Det skal være en Figurfrakke, thi den Slags er bedst at have under Pelsen, og naar Fader kan passe den saa kan jeg med.

Georg til Hanne.

Lystrup, 4 December, 1859.

Kiære Moder.

...Det er ikke min Skyld at jeg ikke har skrevet før, jeg har været paa Landevejen næsten hele Ugen, dette maa være min Undskyldning. I Lørdags Nat Kl. 2 kørte jeg til Vordingborg og kom hjem igen Søndag Aften og i Torsdags var jeg i Næstved, de andre Dage i Ugen har jeg været et eller andet Sted. Du kan tro at min Hund er en kørende Svend. Han følger troligt med hvorhen jeg kører. Faa ham til at sidde paa Vognen, det er ikke tænkeligt, men derimod holder han sig lige ved siden af Vognen, og passer udmærket godt paa. Derfor skal han ogsaa med til København for at se hvordan der ser ud...

PS. Kiære Fader. Jeg havde saa længe gaaet og ventet Brev fra Dig, og da det endelig kom skal jeg ikke nægte at jeg blev ubehagelig overrasket, thi jeg er virkelig forlegen for Penge, ellers kunde det ikke falde mig ind at bede om nogle. Bede Klein om at laane mig Penge, det kan jeg ikke. Det kan gerne være at det er Særhed, men jeg er nu en Gang saa beskaffen. Jeg som rejser saa meget maa absolut have Penge mellem Hænder. Der er da Ture at jeg giver en 10 Rdl. ud og gøre Regning med for Klein for hver Gang det kan jeg ikke, thi saa bliver han fornærmet og sur. Hver Gang jeg vil gøre Regning op med ham siger han at nu har han ikke Lyst og saa kan jeg jo ikke blive ved at presse paa. Derfor maa Du endelig sende mig nogle Penge saasnart dette Brev indtræffer, thi allerede i denne Uge skal jeg 2 Gange til Næstved og en Gang til Køge. Hvad angaar at hente dem, da har det intet at betyde, jeg faar Kvitteringen den ene Dag og den næste kan jeg hente Pengene... Du hilses fra Din kiære Søn. Jeg venter at Du sender Pengene med Toget Mandag Aften, saa kan jeg faa dem om Tirsdagen.

Georg var Sine Schougaards gudsøn og gennem adskillige breve ses det at han har været noget af et hjertebarn. Hun har nok ogsaa sat pris på at han som "ældre fætter" betød umådelig meget for hendes egne børn. Af senere breve ses det hvor nært knyttet hendes 3 ældste døtre, Sophie, Anna og Marie var til deres fætter. Johanne Schougaard, som voksede op med Georg og Otto var ogsaa Georg umådelig hengiven. Hendes senere breve vidner om en respekt og en kærlighed som hun bevarede til sin død.

Til Georg, fra Sine Schougaard.

København, 8 December, 1859.

Min kiære Georg!

Det gør mig rigtignok meget ondt at vi ikke kan faa den Glæde at se Dig hos os Juleaften, vi vil savne Dig meget, men kan det være Dig en Trøst kan Du være rolig for at vi alle skal tænke paa Dig. Vi skal drikke Din Skaal, og hvem skal spille op til Juletræet? Det bliver trist, Din kiære Kusine gør det saamænd ikke.²⁶ Og jeg kan saamænd ikke! Dine 3 Kusiner (hendes ældste døtre, Sophie, Anna og Marie) har danset i 14 Dage uafbrudt hver Aften, de ser ud som Mælkegrød, og skal vedblive endnu i 8 Dage. Jeg vil haabe vi faar Dig herind hos os til Nytaar, ellers er Din Herre en Bøddel det kan Du gerne hilse ham og sige fra mig. Kunde vi blot sende et Bybud efter Dig den kiære Juleaften. Din Mor faar vi vist ikke noget glad Ansigt at se paa. Lev nu vel, og modtag denne ubetydelige Bagatel fra Din hengivne Tante, Sine Schougaard.

Sine Schougaard.

Georg kom åbenbart alligevel til at spille op ved juletræet:

Georg til Hanne og Rasmus.

Lystrup, 14 December, 1859.

Kiære Moder og Fader.

Hermed sender jeg en Gaas som Klein siger vejer 8 Pund, 2 Ænder og en Td Byg til Hønsene. Ligeledes sender jeg Dig 2 Høns som Julepresent. De er rigtignok ikke videre kønne, men jeg kunde ikke faa dem smukkere, og naar de blot vil lægge dygtigt med Æg i det kommende Aar saa kan det jo ogsaa være det samme. Jeg turde ikke sende Dig flere Gæs eller Ænder ikke at tale om Kalkuner, da jeg ikke vidste om Du havde Brug for flere. Bygget er godt, det kan Du stole paa. Jeg tænker at jeg kommer ind om Fredagen Lille Juleaften med Særtoget, altsaa Kl. 5 om Aftenen, og det gør jeg da, dersom Du ikke faar Brev. Min Hund følger med, thi nu er den mig meget hengiven og den kunde maaske blive mig utro, naar den blev hjemme. Er Du saa god at huske paa et Par Underbenklæder til mig, jeg trænger haardt til dem. Maa jeg takke Dig saamange Gange, kiære Fader, for de tilsendte Penge. Jeg skal nok spare saameget som muligt paa dem.

Kiære Tante Anine.

Jeg vil blot fortælle Dig, at denne Jul bliver der ikke stor Lyst til at pynte Juletræ. Jeg kunde have mere Mod paa at gaa med Fader og Otto ind i Ølhallen og sætte en rigtig god Frokost til livs. Du hilses fra Din Georg. Hr. Grosserer Thøgersen²⁷.

Maa jeg takke for det tilsendte Brev. Jeg troede saamænd aldrig jeg havde faaet Brev fra Dig, og havde det ikke været fordi Du var syg havde jeg da heller intet faaet. Jeg haaber da ellers at Du nu er rask, Du skal

²⁶ Hun refererer her til sin niece Thea Flensburg, som ellers var en ret ivrig og kapabel pianist, men hvis nylige forlovelse måske har sat en bremser for hendes artistiske ildhu.

²⁷ Bror Otto.

vel paa Maskerade i Morgen Aften. Hermed sendes Dig en Td. Ærter til Duerne. Dem fra Byen er jo en hel Del dyrere, og saa faar Du dem jo desuden bragt lige til Stedet. Da jeg er meget søvrig vil jeg slutte.

Otto var i 1858, 23 år gammel, blevet optaget som kompagnon i forretningen i Helliggejststræde, som derefter fik firmanavnet "R. Thøgersen og Søn". Nedenstående billede af forretningen er nok mest taget for at vise indgangsdøren og "den pragtfulde lille sandstensportal med arkantus, skjold og en kraftigt profileret segment-gesims hvorpå "Håbet" med ankret hviler sig".²⁸ Det er ikke underligt at trækningen af lotteriet ofte omtales af de forskellige familiemedlemmer (med stort håb om gevinst) da forretningen, som det kan ses, var leverandør til varelatteriet og de derfor har levet meget med i udtrækningen.

Georg til Hanne.

Lystrup, 7 Januar, 1860.

Kiære Moder.

Jeg kom da lykkelig og vel til Lystrup forleden Dag. Hunden var meget rolig paa Jernbanen og i Dagvognen kørte han med indeni, thi fra Køgestationen var der kun en Præst med, som ikke havde noget derimod, og fra Køge af var jeg allene, saa det var jo meget heldigt. Forresten var det en kedsommelig Tur og da jeg kom til Rønnede Kro Kl. 1 om Natten, var jeg just ikke i det bedste Humør. Jeg laa i Rønnede paa en Sofa med min Pels om mig til Kl. 6, da jeg saa spadserede til Lystrup for igen at trække i de lange Støvler og begynde den gamle Slendrian. Det var godt at jeg fik de Kort med, thi nu spiller Herren og Fruen og jeg Rambus²⁹ om Aftenen. Han er rigtignok lidt tykhovedet hvad det angaar, men han lærer det vel nok.

Georg til Hanne.

Lystrup, 25 Januar, 1860.

Kiære Moder...

Der var da et stort Knald herude i Mandags i Anledning af Fødselsdagen. Alle de gamle fra Benzonsdal var med herude og tog først hjem i Gaar Aftes. Forresten var det ikke saa gemytligt som det plejer at være, men det kom vel af at nogle af Honoratiores var fra Egnen her. Nu har vi da endelig faaet "Jane Eyre". Jeg synes tifold bedre om den naar jeg læser den, end da jeg saa den. Vi har et Par til af samme Forfatter, saa for Øjeblikket har vi Lecture nok, men det varer jo ikke længe... Du kunde saa gerne skrive mig til om hvordan Aftenerne gik hos Flensburgs og Schougaards, og om hvordan ellers Stemningen er i København, thi da vi holder det infame Blad³⁰, kan vi jo aldrig faa noget at vide.

Georg til Rasmus.

Lystrup, 6 Februar, 1860.

Kiære Fader.

Det er dog et forskrækkeligt Vejr vi har i denne Tid. Regn, Sne og en frygtelig Storm hver Dag, en ganske besynderlig Vinter. Men det kan jo være forresten lige meget, thi vi bestiller jo ikke andet end tærse hver Dag, men det er dog saa trist, her er kedeligt nok alligevel. Klein kommer da heller ikke til et eneste Menneske og da heller ingen til ham. Paa Benzonsdal saa man dog Mennesker engang imellem, men her

28 "KØBENHAVN, før og nu - og aldrig". Udgivet af Bo Bramsen og Palle Fogtdal.

29 Rambus: Ældre kabale for 2, fra tysk rapuse eller rapusche. Oprindelig tjekkisk for virvar og forvirring.

30 Georg refererer her, som det fremgår af næste brev, til *Berlingske Tidende*.

Helligejstræde 151/152. Den smukke indgang eksisterer stadigvæk i det nuværende Valkendorfgade 11.

ser man da aldrig et Menneske. Nu har jeg da endelig faaet Klein til at sige "Berlingske Tidende" op, saa for Eftertiden faar vi "Dagbladet", som da er et Blad man kan læse...Klein har nu 6 Gange bedt mig om at tage Lygten for at lygte af. Klokken er ogsaa saa mange, den er henved 9, jeg maa derfor slutte.

Georg til Hanne.

Lystrup, 12 Februar, 1860.

Kiære Moder.

Du kan tro der har været en stor Hurlumhej herude i disse to Dage. Klein blev saa meget syg i Gaar Morges. Jeg var endnu ikke staaet op da Md. Klein kom farende ind til mig og bad mig om jeg ikke strax vilde komme ind til Klein, da han var bleven saa meget syg. Han laa der altsaa uden Bevidsthed, Tænderne bidte ned i Tungen og Benene var næsten ikke til at vriste fra Sengestolpen. Fraaden stod ham ud af Munden, det var forskrækkeligt at se. Doktoren blev naturligvis hentet i en frygtelig Fart og da han kom blev der ordineret Brækmidler og 8 Iglers i Tindingen. Det skulde nu hentes paa Gisselfeldt Apotek og han kom først derfra Kl. 10 med et Brækmiddel og Iglerne. Klein fik dem allesammen, hvilket ogsaa tilsidst virkede og Faren var jo saa forbi. I al denne Tid talte han aldeles uden Bevidsthed, og han kunde ikke se, blot skimte, og kendte ingen. Om Eftermiddagen kom Doktoren og Jordmoderen igen. Og han sagde da, hvad det havde været. Det var et Tilløb til Apoplexi, men Klein fik det naturligvis ikke at vide og faar det heller ikke. Derfor maa I heller ikke tale om hvad det har været, thi det er jo forskrækkeligt for en saa ung Mand, da det jo kunne tænkes at det kunde komme igen.

Det kan nok være at "Berlingske" og "Flyveposten" gennemhegler Konferenzraad Madvig. Det var maaske ikke umuligt at Raadmanden blev Minister. Han skal jo være i Kongens Yndest.

Her var fremmede hos os i Fredags Aftes. En Forvalter Rasmussen fra Jomfruens Egede, men hvilke Mennesker? Manden selv kunde nok gaa an, men han holder meget af at snyde i Kortspil. Konen ligner en Kælling ved Gl. Strand og Datteren er en fløv, grim flanel Tøs - et dejligt Kløverblad. Hvilken udmærket Selskabelighed heri Egnen! Det er næsten et sjældent Tilfælde at her kommer nogle, og naar der saa kommer nogle, hvad saa? Jeg har indlagt heri en Prøve paa de omtalte Viskestykker. Md. Klein vil nok have et stykke paa en 36 alen. Vil Du sige det til Otto? Jeg tror altid at der skal være Hestesygge, naar jeg er alene om det. Nu i Aften er der en igen, men jeg haaber da nok at faa Bugt med den. Det er Kolik den har, som ellers ofte har Døden tilfølge. Du kunde dog ved Lejlighed sende mig mit sorte moiré Halstørklæde ud, jeg glemte det da jeg var i København.

Hvor her dog er trist i Aften. Naar Klein ellers er rask plejer vi dog for det meste at faa os en Rambus, men det kan jeg jo ikke faa mig i Aften, og Klaveret maa jeg ikke røre. Fruen i Huset sidder og blunder i en Krog af Værelset og den henrivende, smukke nymfeagtige Miss Christensen³¹ er i den Grad underholdende, elskværdig og behagelig at hun ikke siger et Ord, ikke engang hendes sølvklare Latter hører man noget til. Hun maa forresten gerne lade være med at le, thi det er alt andet end behageligt at høre. Bøger har jeg heller ingen af. Vi havde nogle fra Gisselfeldt, men dem har jeg læst. Men det er jo noget man maa finde sig i, man kan jo ikke altid have det behageligt. Jeg er forresten saa underlig stiv i det halve Ansigt, ligesom for flere Aar siden, men det gaar vel nok bort af sig selv, imidlertid skal jeg dog nok tale til Doktoren om det i Morgen. Her er ellers en smule Kaneføre herude. Naar nu blot Klein var rask saa kunde man dog faa sig en lille Kanetur om Aftenen. Der har været tale om hele Vinteren at han vilde have et Menneske ud og lære Landvæsenet, som havde været i nogen Tid paa Landet. Han skulde da tillige have Opsigt med Kvæget. Men der er ikke kommet noget af det endnu. Var det ellers et omgængeligt Menneske, saa kunde det jo være godt nok for mit Vedkommende.

31 Husjomfruen.

Georg til Hanne.

Lystrup, 19 Februar, 1860.

Kiære Moder.

Jeg skal ikke nægte at jeg blev en hel del fløv forleden Dag. Jeg skrev et Brev til Dig ligesaa langt som - ja, som Søndagene herude i denne Tid, og har til Svar herpaa faaet et ganske lille bitte Brev. Ikke nok med det. Du skriver at der kommer et Brev fra Fader næste Dag med Pakken, jeg venter i 3 Dage, endelig kommer Pakken; den bliver endevendt 3 Gange men ingen Brev. Det kan man kalde for at gøre nar af Folk, men jeg skal nok erindre Dig det. Forresten vil denne dumme Stivhed i Ansigtet ikke gaa over. Dengang Du skrev til mig om at tage et Trækplaster³² bag Øret istedetfor spansk Flue havde jeg allerede Fluen bag Øret, men det har ikke hjulpen. Doktoren snakkede om forleden Dag at blev det ikke bedre saa skulde jeg prøve med noget Salve, men jeg tænker nok at det giver sig med Tiden...Der er rigtignok en hel Del Forskel paa Fastelavnsboller herude og saa i København, men de glider dog ganske godt ned i Mangel af noget bedre.

Georg til Hanne.

Lystrup, 8 Marts, 1860.

Kiære Moder.

...Stivheden er nu næsten gaaet væk i Ansigtet, men jeg har ovenpaa den Historie faaet en rigtig gammel Forkølelse bestaaende af Slim og Hoste. Men det giver sig vel nok, det er jo i Grunden ingen Under i dette infame Vejr... Vil Du bede Fader om at købe et Par Benklæder til mig paa ridefaçon hos Küilsrich, da jeg er aldeles blottet. Skindbuxerne som blev bestilt i December Maaned er de ikke begyndt paa endnu, og han skal naturligvis heller ikke begynde paa dem nu da det snart er Foraars. De skulde være store og rummelige, han har jo mit Maal fra Nytaar, og Tøjet skal være godt stærkt. Det kan ikke nytte at tage det for groft, thi det er ikke stærkt. Jeg vil hellere give et Par Daler mer og saa faa dem stærke, men det haster meget med dem, og jeg vil derfor have sendt dem med Posten...

Til Georg, fra Sine Schougaard.

København, 16 Marts, 1860.

Kære Georg!

Du maa endelig komme ind til Søndag, Du husker nok der er to Geburtsdage³³. Onkel holder sin om Formiddagen, og jeg holder min om Aftenen, og ovenikøbet holder jeg Bal om Aftenen, og da det umulig kan gaa uden Dig, maa Du endelig komme. Du skal blive modtaget med Kys og aabne Arme af os alle. Jeg har talt med Din Moder i dette Øjeblik, og hun mente det nok gik an for en Gangs Skyld. Invitationen kommer rigtignok noget sent, men vi har ikke kunnet bestemme os før i Dag, da Sophie har lagt til sengs og været temmelig angrebet af Sygdom, og før vi fik Bangs³⁴ Tilladelse kunde vi endnu ikke bestemme noget. Vis nu Hr. Klein dette Brev. Nej vis ham det ikke, det er saa uhyre daarligt skrevet for jeg har saa travlt, det kan Du nok tænke Dig min Ven. Sig ham det er ganske nødvendigt Du kommer, det siger Din Tante og Gudmoder. Din hengivne Tante, Sine Schougaard.

Til Lystrup, fra Hanne.

19 Marts, 1860.

Kiære Georg.

Du har nok skændt ordentlig ved Dig selv fordi Du ingen Brev fik i Gaar, men nu skal jeg til Gengæld fortælle Dig en hel Del om hvorledes vi havde det i Gaar. Der var jo Frokost som sædvanlig for Onkel

32 Se appendix under spanske fluer.

33 Både hun og broren Charsten havde fødselsdag d. 18 Marts.

34 Huslæggen.

Flensburg, og om Aftenen Bal for Tante Sine hvor der var en forfærdelig Mængde Mennesker, baade gamle og unge, og hvor vi morede os meget godt... Jeg har saa mange Hilsener til Dig baade fra Onkler, Tanter og Kusiner. De fik Dit Brev i Aftes og de var meget kede af at Du ikke kunne komme skønt jeg sagde til Tante inden hun skrev, at det ikke kunne nytte noget...

Til Lystrup, fra Hanne.

1 Maj, 1860.

Kiære Georg.

...Maa jeg nu først takke Dig saa mange Gange for den smukke Høne. Kunde jeg blot holde hende saa ren og smuk som hun er, men vore Høns bliver saa tilsmudsede af de fæle Skambøtter som de vælter sig i. Din Fyr kom nok saa pænt med den i Morges, og jeg trakterede ham baade med Øl, Mad og Brændevin. Din Vadsæk faar Du ud med, men Gud ved hvormeget der kommer i den...Din Frakke er i Byen og jeg ved ikke om Fader har besørget Kaffen i Eftermiddag...Tæppet kommer ikke denne Gang. Det er vel et strikket Tæppe til at ligge med, som Du mener. Strømperne er heller ikke blevne færdige...Otto har ellers været temmelig syg, i Gaar havde han Iglers paa Halsen og Omslag³⁵ hele Dagen, men i Dag er det en hel del bedre. Halsen er jo vel endnu ikke god, men han har dog været oppe det meste af Dagen, saa jeg haaber at det er saa godt som overstaaet. Vi ligger ellers i en farlig Rumstering. Vi har faaet Lofterne hvidtede og nu skal vi have malet i Dagligstuen, saa vi slipper ikke Haandværksfolkene paa denne side Pindsen.

Man får ofte tydelig et indtryk af hvor nær tilknyttede forældre og søn var, som her, hvor Georg er ved at arrangere en udflugt, som de alle åbenbart glæder sig meget til. Når turen ned til Georg blev arrangeret var der ikke blot tale om Rasmus og Hanne men også Tante Anine og Johanne Schougaard og som regel Otto.

Georg til Rasmus.

Lystrup, 5 Maj, 1860.

Kiære Fader.

Da jeg modtog Dit Brev i Gaar, skal jeg ikke nægte at jeg kom i en flov Forlegenhed, thi Bestemmelsen var jo at Kleins skulde til Sorø. I Dag har jeg nu gaaet og frittet dem ud, og der bliver ikke noget af Turen, da han helst vilde være hjemme. Nu kom jeg saa smaat frem med Eders Tur og saa maatte I jo naturligvis endelig se hen til Lystrup, hvordan de havde det der, og Klein stillede strax sin nye Befordring til Eders Disposition. Jeg har lagt Rejseruten saaledes: Hjemme fra Lørdag Middag til Ringsted, med Extrapost til Rønnede, ligge i Rønnede Kro om Natten, derpaa om Morgen køre til Bregentved og Gisselfeldt og deromkring. Ligge den Nat igen i Rønnede og saa 2den Pindsedag tage ind til Lystrup og med det samme se Faxe og Gruberne dersteds. Kl. 3 eller 4 gaar Posten til Taastrup Station, hvilken Du saa kunde tage Hjem med Extrapost til Ringsted. Dette skal jeg nu nærmere forhøre mig om. Posten staar i Forbindelse med det Tog som kommer til Taastrup Kl. 10 Aften. Nu maa Du endelig skrive mig til saasnt som det er Dig muligt og sige mig rigtig Besked for at jeg saa en Aften kan tage ned til Rønnede og bestille Logi og arrangere det hele. Lørdag Aften møder jeg i Rønnede og tager imod Eder, men Du maa skrive mig til hvilken Tid. Jeg venter Dit Brev paa Tirsdag. Det kan ikke nytte at tage senere fra København end Lørdag Middag, ellers faar I intet set og begge Herreerne kan vel ogsaa være borte fra Butikken 1/2 Dag. Du maa endelig tage Penneskafter, Penne og Frimærker med tilligemed nogle Konvelutter. Jeg er aldeles blanket af. Hils dem allesammen. Du hilses fra

Din kiære Søn Georg.

Til Georg, fra Sine Schougaard.

Klampenborg, 11 Juni, 1860.

Kæreste søde bedste Georg!

Gud hvor jeg dog længes efter Dig, det kan Du ikke tro. Vi skulde saamænd modtage Dig med aabne Arme, naar Du blot kunde besøge os. Kan Du ikke sige til Hr. Klein at Du har en Tante, der længes saa forfærdelig efter Dig, at Du endelig maa til København et Par Dage, og hvor alle Kusinerne kunde have godt af at faa Fætter til at blæse Liv i dem. En har Halssyge, det er Thea og tillige er hun saa uendelig kedsommelig, det er ikke til at holde ud at være i hendes Selskab naar hun har "sin søde Elskov", som Schougaard endnu bestandig kalder Fjeldskov, her hos sig, og han er der jo fra Morgen til Aften. Sophie er meget "melangtrist" lider bestandig af Træthed, Du ved nok hun har sine FØLELSER. Anna brygger Te og Kaffe herude paa Landet, jamrer dygtig naar en af Delene er for tynd eller ogsaa for stærk. Hun har frygtelig travlt med at give Husmoderen. Din Onkel befinder sig overmaade vel...Tante Arine kan heller ikke udholde at undvære Dig længere. Du maa sige til Hr. Klein at Høst maa være Høst, Du maa til København, og sig tillige at Din Moder skal gøre en stor Skovtur paa nogle og tredive, det skal være i Anledning af Din Hjemkomst naar Du kommer til København, og Dagene begynder jo at tage af, saa det maa være snart. Ja min Ven, nu maa jeg slutte i det Haab at jeg mulig ser Dig paa Søndag...naar Du kommer, skal vi ordentlig slaa til Søren, han skal reent døe.- Det er sandt, da jeg talte om Hr. Elskov før glemte jeg at fortælle at han har faaet sit lange Haar klippet af. Han ligner en klippet Pudelhund, det smukke Fipskæg og brede Flipper bærer han endnu. Jeg venter Thea og det søde Bæst en af Dagene.

Din hengivne Tante Sine Schougaard.

I henhold til følgende breve havde Georg og Klein i Juni 1860 en uoverensstemmelse der medførte at Georg, da han følte sig uretfærdigt behandlet, omgående sagde op. På de tider var en opsigelse ikke noget der havde konsekvenser efter 14 dage eller en måned. Georg sagde op til 1ste November, den nærmeste "skiftedag", altså 4 1/2 måned ud i fremtiden. På trods af uoverensstemmelsen forblev forholdet mellem Klein og Georg faktisk godt. Måske har Klein haft en vis respekt for Georg, som skriver til sine forældre, selv i den første ophidselse "jeg skal nok alligvel passe mine ting, ligesaagodt somom jeg blev hos ham". Klein lovede bl. a. Georg med at hjælpe ham til en anden plads. Selv efter at Georg forlod Lystrup vedligeholdte han og Klein en ganske venskabelig forbindelse.

Til Lystrup, fra Rasmus.

15 Juni, 1860.

Kiære Søn.

Dit sidste Brev til Moder indeholder en ubehagelig Overraskelse for mig. Jeg havde ikke ventet at Dit Forhold til Klein var af den Beskaffenhed. Saa meget mere som jeg altid havde troet Du kom godt ud af det med Klein. I nogen Tid har jeg ret længtes efter at tale med ham og jeg opnaaede det i Dag og har saaledes erfaret Sammenhængen. Det lader til af hans Forklaring til mig at han har været i Besiddelse af sin gode Ret. Naar han har overdraget Dig en saadan Plads³⁶, maa det forstaas saaledes at det er fordi han stoler paa at Du passer paa og husker Din Gerning og udfører det lige saa godt som han selv. Det er han ligefrem berettiget til. Naar han altsaa navnlig besværer sig over at Du er sanseløs eller med andre Ord at Du ikke husker og er paapasselig saa er hans Klage begrundet. Jeg vil bringe Dig i Erindring hvilke mange bittre og alvorlige Bebrejdelser og Erindringer jeg har gjort Dig i den Retning. Men jeg skal ikke nægte at jeg har til Dato aldeles ikke mærket til allermindste Frugt. Jeg har med megen Ærgrelse og til mange Tider set paa at Du aldeles flegmatisk har modtaget saadanne Reprimander, istedet for at undskyldte og love at beflicte Dig paa at bedre

³⁶ Klein havde noget forinden gjort Georg til forvalter.

Dig i den Retning. Det nytter ikke at Du undskylder Dig med at Du ikke kan gøre derfor. Jeg paastaar det modsatte! Man ved meget godt at man maa gøre sig lidt Umage med at huske, saa man opfatter rigtig hvad man skal gøre, og ikke letsindig kaster det ud af Tanken saa snarlig som det er kommet ind. Det falder ind under hvad man kalder Orden og det kan man overordentlig godt vænne sig til. Naar Svagheder finder sted i Drengaaarene, det maa man undskylde, men det maa ikke forplantes til den modnere Alder. Det man tilgiver en Dreng tilgiver man ikke et Menneske i Din Alder. Der er mange Ting jeg og andre Du komme i Berøring med har Ret til og kan fordrø af et Menneske i Din Alder - og det indbefatter at man husker og gør sin Pligt, saaledes at man kan stole paa hvad der bliver Dig betroet. Jeg har nu moraliseret godt for Dig og jeg ville ønske for Dig at det maatte bære nogen Frugter. Forstaa med Tænksomhed hvad Du har at gøre og vær opmærksom paa Du udfører alt rigtigt saa gaar det nok. Og maatte denne lille Læresætning bevirke nogen Bedring, saa er jeg overbevist om at Du vil erindre mig med Taknemmelighed, og det vil især være højst vigtigt naar Du kommer i en selvstændig Stilling, thi saa skal man kunne stole paa sig selv og være saadan selv, naar man gør Fordring paa Orden og Arbejdsomhed af sine Undergivne. Mit højeste Ønske er derfor at det hændte maatte være glemt, og at Klein ikke oftere skal beklage sig over Dig, navnlig hvad Din Hukommelse angaar! Jeg vil nu blot bede Dig om at opfatte det skrevne med Tænksomhed, thi det var gennemtænkt og godt ment og vil komme Dig til Nytte.

Din kiære Fader R. Thøgersen.

Møller, som omtales i næste brev, var åbenbart det "omgængelige menneske" som Georg havde håbet Klein ville finde. En ung aspirerende landmand som skabte afveksling i Georgs noget ensformige tilværelse. Han og Møller forblev gode venner i årene fremover.

Georg til Rasmus.

Lystrup, 16 Juni, 1860.

Kiære Fader.

Af Dit Brev af 15 dennes ser jeg at Du er meget misfornøjet med det Skridt som jeg har gjort, men jeg kan fortælle Dig at det ikke er overilet, jeg har længe overvejet det. Jeg ved at jeg til enhver Tid har gjort min Pligt, og at jeg altid har udrettet hvad der har staaet i min Magt, mere kan jeg ikke gøre. Jeg nægter ikke at der har været enkelte Ting, som jeg har kunnet forglemme, men det har da været Ting, som det ikke var værd at rejse sig for, endsige gøre saadan et Vrøvl efter det, som han gør. Jeg tør trolig sige at han kan lede længe inden han finder et Menneske, der passer sine Ting bedre end jeg har gjort. Det er aldeles ikke for at rose mig selv, at jeg skriver detteher, men det er haardt at høre Bebrejdelser og haardt at høre Dig saa sjældent misfornøjet, naar jeg ved med mig selv at jeg har hængt i til enhver Tid, baade tidlig og silde og aldrig haft nogen Fridag hverken Søgn eller Helligdag, undtagen de Dage jeg har været i København. Dengang at Klein tilbød mig Løn, da tilskrev Du mig et saa hjerteligt og veltilfreds Brev, og nu, fordi at jeg ikke kan mere enes med ham dømmer Du mig saa strengt. Jeg har da Gud ske Lov endnu til Dato kommet godt fremad, imod hvad mange andre har gjort, og med Guds Hjælp skal jeg nok komme videre. Til November har jeg været 3 Aar hos Klein³⁷. Jeg havde vist ikke bleven saalænge hos ham havde jeg været en Døgenigt, og jeg var vist ikke efter halvanden Aars forløb bleven tilbudt en Forvalterplads paa saa stor en Gaard og et 1/2 Aar efter 100 Rdl. i Løn, dersom jeg ikke havde duet til noget. Men det er gaaet mig som med alle de Mennesker, der har været hos ham, han kan ikke have Folk om sig som har været hos ham i længere Tid. Af de 8 eller 9 Elever som han har haft hos sig, er de alle paa 2 nær skilt fra ham som Uvenner, som jeg nu da haaber at jeg ikke skal komme til, thi jeg skal nok alligevel passe mine Ting, ligesaagodt somom jeg blev hos ham.

37 Inkluderet det halve år på Benzonsdal.

Nu skal jeg forklare Dig over hvilket det kom til et Brud imellem os. Jeg havde været oppe paa Magasinet om Morgenens for at lukke et Vindue op, noget som ellers altid Møller gør. Det var Grunden hvorfor jeg havde glemt at lukke det om Aftenen, og for det andet havde en af Karlene glemt et Par Kobbeler i Gaarden ved en af Vognene. Jeg havde netop den Aften haft Spektakler med Karlene om Kobbelerne til deres Heste og havde set efter og de var alle kommen ind i Stalden paa dette ene Par nær, som var blevet forpuppet i en Krog. Maa jeg spørge Dig om ikke af saa mange Vogne et Kobbeler kunne blive forglemt. Det var alt hvad jeg havde forset mig i. Jeg og Møller gik os en lille Tur da Kl. var 9 1/4 og kom hjem en halv Time efter og saa havde Klein imidlertid været nede i Gaarden og set dette her forglemte og modtog mig paa en saa uforskammet sjofel og grov Maade. Det tav jeg til, da jeg vidste at jeg havde forset mig, men senere stikker han mig i Næsen, at jeg istedetfor at spadserere skulde blive hjemme, og saa skal jeg ikke nægte andet end at jeg blev yderst opbragt. Naar man er oppe Kl. 4 om Morgenens, og slæber til Kl. 9 om Aftenens, saa har man vel Ret til at spadserere en halv Times Tid. Naar Klein kommer hjem i Morgen vil Møller ogsaa tale et Par alvorlige Ord med ham og rejser saa rimeligvis strax. Længere end til November bliver han da paa ingen mulige Maader. Han maa gaa i Marken fra Morgen til Aften og passe Kvæget ligesom en anden Røgter og det er han ked af. En Gartner som Klein har haft i det forløbne Aar et Par Gange om Ugen, forresten en meget dygtig Fyr, kom han ogsaa op at skændes med samme Aften, han rejser derfor ogsaa. Vil han blive ved paa den Maade faar han ikke et Menneske til at blive hos sig ret længe ad Gangen. Jeg har altid kunnet komme godt ud af det med ham før, men i den sidste Tid er han bleven aldeles forandret, jeg kan ikke holde dette ud ved ham. At Klein har malet det saa broget som muligt for Dig kan jeg nok indse, men hvad jeg her har skrevet er Sandhed, og naar Du vil tænke nøjere over det, saa vil Du nok fælde en mildere Dom over mig. Jeg kan ogsaa godt forstaa at Du er bange for at jeg skal komme til at gaa og drive i Vinter; men med Guds Hjælp skal det ikke blive Tilfældet, jeg haaber nok at finde en Plads et eller andet Sted. Endnu i Dag skriver jeg til Grandjean om han vil give mig en Attest for den Tid jeg har været hos ham, og saa beder jeg Dig om at besørge medfølgende Avertissement indrykket i Berlingske Tidende 2 Gange og saa vil jeg dog først se om jeg ikke kan faa noget af den Vej. Staar det til mig vil jeg se at faa en Plads gennem Bekendtskaber...Nu vil jeg slutte for denne Gang med en kiærlig Hilsen til Dig og tro blot, at jeg altid stræber efter at blive et stræbsomt og arbejdsomt Menneske, som Du engang i Tiden vil indse har gjort sin Pligt.

Din Søn Georg.

Til Lystrup, fra Rasmus.

19 Juni, 1860.

Kiære Søn.

Jeg ser af Dit sidste Brev at Du i Grunden har taget mine Erindringer mere ilde op end Du burde, thi jeg har gerne villet lægge Dig det paa Hjertet hvad jeg sagde, og Du ville have godt deraf...Klein har aldeles ikke beklaget sig til mig over Dig. Først paa mine Spørgsmaal forklarede han mig det om det Vindue. Men jeg haaber Du vil rette paa det. Det er langtfra at jeg tager ham i Forsvar, for jeg er villig til at indrømme Din Bedømmelse af ham, og uagtet han ikke er saa gammel, burde han vide at Ungdom og Uorden ikke efter Naturen lige følges ad.

Til Lystrup fra Hanne.

19 Juni, 1860.

Kiære Georg.

Det gør mig ondt at høre at Dit Forhold til Klein ikke er saa godt mere, men jeg vil da haabe at Du er saa klog og bestræber Dig af yderste Evne for at gøre Din Pligt og navnlig for at bestræbe Dig for at Du ikke glemmer noget, at han ikke skal finde noget at klage paa Dig, thi Du maa huske paa hans Vidnesbyrd kan

baade skade og gavne Dig i Fremtiden, og at Du har haft denne slemme Fejl lige fra Din Barndom ved ingen bedre end jeg, men jeg ved ogsaa hvad en bestemt Herre formaar. Jeg vil dog raade Dig til at Du lader gaa en 14 Dages Tid inden Du bestemmer Dig til noget. Der er jo endnu langt til November. Naar Du nu strax averterer saa kan han jo strax gætte at det er Dig. Jeg synes ogsaa at Du skulle vente lidt med at skrive til Grandjean, hvis Du ikke allerede har gjort det. Imidlertid skal vi nok se efter i Berlingske og skulle der melde sig noget, skal vi nok lade Dig det vide. Lad mig nu se at Du tænker over disse Linier, man maa aldrig handle i den første Opbrusning men give Tid og lade Fornuften komme til sin Ret. Jeg har tænkt saa meget paa Dig i disse Dage, Du har næsten ikke været af mine Tanker og nu vil jeg bede vor Herre at han lader Dig vælge det rigtige Svar. Skriv mig nu endelig til med det allerførste og lad mig vide hvorledes han var ved Hjemkomsten. Nu nok derom for i Dag. Nu lidt om os herhjemme. Du har nok over alle disse Ubehageligheder rent glemt at det var Din Broders Fødselsdag i Lørdags og i den Anledning havde vi en lille Skovtur i Søndags, hvor vi kun savnede Dig. Hilsninger fra alle. Anine gør det ondt Du har haft alle disse Ubehageligheder men ingen af dem (andre Tanter og Kusiner) ved endnu noget om det. Brev i Gaar fra Anna³⁸ hun lever i Fryd og Glæde.

Til Lystrup, fra Hanne.

24 Juli, 1860.

Kiære Georg.

Du har vel ventet Brev fra mig i et Par Dage, men Aarsagen er at vi har været bortrejst. I Lørdags tog vi med Dampskibet til Humlebæk og derfra til Fredensborg og Frederiksborg, og var i Herløv og besøge Gammeltofts, hvor Din Fader havde saa megen Lyst til at komme hen for at se alle de Indretninger Gammeltoft har foretaget sig, navnlig til sin Haves Forskønnelse. Han var ogsaa henne og besøge Grandjean. Han er da ganske den samme. Klynkede ganske frygteligt over at Landmandens Stand var den sletteste i Verden, andre kunne da spare noget men de slet intet. Dig omtalte han aldeles ikke og spurgte slet ikke til Dig. Fader nævnede Dig heller slet ikke for ham...PS jeg ser hver Dag efter i "Berlingske" men har intet fundet.

Georg til Hanne.

Lystrup, 26 Juli, 1860.

Kiære Moder.

Rigtignok er jeg saa træt og udmattet, at jeg knap kan se ud af Øjnene, men jeg synes dog at jeg maa skrive til Dig i Dag. Møller og jeg var nemlig paa Vemmetofte i Anledning af en Jagt, der blev holdt sammesteds til Fordel for Frederiksborgs Slots Genopbyggelse³⁹, og da der er en Hel Del unge Mennesker paa Gaarden, kan Du nok tænke Dig at det gik lidt varmt til. Vi kom ikke hjem før Klokken 4, og sov da en Time, hvorpaa jeg satte Folkene i Arbejde. Men den lange Vej vi havde at ride gjorde jo ogsaa meget til at vi blev trætte, da vi jo ikke er vant til det. Det glæder mig at jeg ikke er blevet omtalt hos Grandjean. Den Flab skal jeg nok selv tale med naar jeg kommer ind. Jeg sagde til Klein forleden Dag, om han ikke vilde være saa god at huske paa mig naar han hørte om en eller anden Plads og da anbefale mig, hvilket han bestemt lovede mig, og var i det hele taget meget flink. Han nævnede flere store Gaarde som han mente at jeg godt kunde være Forvalter paa, dersom Pladserne var ledige. Ske noget gør der vel nok, man kommer vel et eller andet Sted hen. Husk endelig Frimærker og Strømper.

38 Anna Schougaard var lige blevet forlovet med J.S.A. Børre som senere blev en ret fremtrædende skikkelse i den schougaardske familie.

39 Slottet var nedbrændt d. 17 Dec. 1859. Branden skabte i øvrigt stor harme mod Frederik d. 7s gemalinde Grevinde Danner. Det meste af befolkningen, som aldrig havde accepteret hende, beskyldte hende for at stå bag branden.

Georg til Rasmus.

Lystrup, 30 Juli, 1860.

Kiære Fader.

Maa jeg først og fremmest takke Dig saa mange Gange for de Cigarer, som Du besørgede herud til mig, og dernæst bede Dig om Du ikke vil indrykke medfølgende Avertissement for mig. Klein sagde nemlig at han syntes jeg skulde lade det sætte i Avisen, jeg maatte gerne sætte hans Navn paa og det hjælper jo allerede meget. Jeg er ogsaa vis paa, at dersom han kan skaffe mig en Plads, saa gør han det. Jeg vil have det indrykket 2 Gange og saa med latinske Bogstaver⁴⁰. Møller har faaet Pladsen efter mig, han bad Klein om at faa den, og Klein sagde ja. Han bliver ikke gammel her. Klein har forresten sagt til mig om at søge flere af de større Forvalterpladser, saasom Ringsted Kloster, Rosendal og flere andre store Gaarde dersom de Pladser skulle være ledige. Han mener jo altsaa at jeg kan bestride dem, det er da et ganske godt Tegn. Jeg tænker ogsaa at faa en god anbefaling fra ham...

Til Hanne, fra Marie Borgen.

Kolding, 3 November, 1860.

Min kiære Madam Thøgersen.

Hermed følger omtrent 3 Skæpper⁴¹ Nødder i 2 Afdelinger med Skipper Nielsen, som jeg beder Dem om ikke at forsmaa og om De er saa god at dele dem mellem Schougaards og Flensburgs. Tilligemed i Tønden skal De finde de Penge som De har været saa god at laane Sine til hendes Hjemrejse. Og saa gode Md. Thøgersen vil vi aflægge vor hjerteligste Tak til Dem og den kære Familie, for al den Godhed og Omhu De i Sommer har haft for vores Jensine, som vi altid vil være Dem meget forbunden og Tak skyldig for. Sine kan ikke forglemme den Glæde og Fornøjelse hun har nydt hos Dem. Hun taler ofte om København og de mange gode Venner hun har der...Ja, nu en Ting bad Sine mig om ikke at glemme, at De vilde erindre Jyden hver Gang De spiste af Nødderne, det vilde glæde hende meget. Sines venlige Levvel.

Hanne er nok københavner om en hals, men det fremgår tydeligt af hendes breve at hun, gennem sin far og opholdet på Højris, har fået god forståelse for landlivet og hvad der kræves af en landmand, som i det næste brev hvor hun taler om fordelene ved at lære nye dyrkningsmåder og jordarter at kende, selvom det ville medføre at hendes yngste måtte rejse længere bort. Georg havde det ikke fra fremmede med at være fremskuende.

Til Lystrup, fra Hanne.

13 August, 1860.

Kiære Georg.

Det er længe siden jeg har skrevet til Dig, da Fader jo har skrevet til Dig de sidste Gange. Det glæder mig at Hunden er kommet godt ud til Dig. Lad mig nu se at Du opdrager den godt at Du kan faa Ære af den og værner den til Lydighed, at den ikke bliver bidsk saa at den senere skal falde Dig til Besvær. Jeg tænker saa meget paa Dig i denne Tid, jeg synes at Du dog skulde søge Dig en Plads. Det var dog mulig at Du kunde faa en. Mon ikke Klein kunde udrette noget naar Du anmodede ham derom, eller Du sætter et Avertissement i Aviserne. Jeg for min Del ønskede inderligt at Du vilde vente et Aar endnu, Du kan tro at det vilde være til det sande Bedste, og især hvis Du kunde faa en Plads i det sydlige Jylland eller Slesvig.

40 Det var brydningstider med hensyn til at forlade gotisk skrift til fordel for latinsk. Officielt (i skolerne) skete overgangen ikke før omkring 1870 men Georg - og det ses i øvrigt igen og igen i senere breve - var altid umådelig fremskridtsvenlig og rede til at prøve noget nyt.

41 Gammelt rummål. Svarer til ca. 17 liter.

Det er saa godt at gøre sig bekendt med den forskellige Jord og Dyrkningsmaaden heraf. Du leer vel sagtens af mine Bemærkninger, og tror Dig nu hel Karl, men Ret har jeg hvad Du saa siger. Tænk nu rigtig derover for min Skyld.

Georg til Hanne.

Lystrup, 18 August, 1860.

Kiære Moder.

Da det er Lørdag i Dag og Regnvejr oven i Købet, saa vil jeg tilskrive Dig et Par Linier. Hvilket Væde vi dog har faaet i disse Dage. Der staar hele store Søer paa Jorden. Hvad skal Enden blive paa det?...Forleden Dag modtog jeg et meget stort Brev fra Frederiksborg, jeg studsede, brak Brevet og fandt intet Brev men en anbefaling fra Hr. Forpagter Grandjean, saalydende, ordret: Hr. Georg Thøgersen har været hos mig omtrent 1 1/2 Aar til November 1857, for, som Begynder, at lære Landvæsen, hvortil han i den Tid udviste særdeles Lyst. - Herløvgaard: 1ste August 1860. L. Grandjean, Forpagter. Ikke et Ord mere eller mindre, hvad siger Du til den. Anbefaling kan man jo aldeles ikke kalde den. Det maa kaldes en Attest, men vil jeg ikke benytte den kan jeg jo lade vær.

Til Lystrup, fra Rasmus.

24 August, 1860.

Kiære Søn.

Vi længes atter efter at høre noget fra Dig i denne triste Tid, hvorledes det gaar med den velsignede Sæd af alle Slags. Det er vel nok hvad jeg kan tænke mig et sørgeligt Syn. Det er dog et forfærdeligt Vejr... jeg skønner ikke at der var bjerget noget Sæd ind idet mindste højst ubetydelig siden Du skrev sidst. Det maa jo for en Landmand være en beklagelig Stilling, hvad skal der blive af det Hele. Hvor skal Afgiften komme fra naar det er fordærvet, og det er vel allerede Tilfældet med en Del. ...Lad mig vide noget detailleret hvorledes alting gaar for Dig, og om der ikke har aabnet sig nogen Udsigter om en Plads for Dig. Vi beklager Landmanden hver Dag og tager inderligt Del i hans Skæbne. Morgen og Aften ser vi paa Barometret men det stiger og falder uafladelig, og Vinden stadig Syd og Sydvest. Ja Du kan tro det vil ogsaa komme til at sovie hos os herinde, ikke alene at alt bliver dyrere, men det er jo ogsaa tilbagevirkende sløjt for Handelen og især hvem der har Landhandler...der er en almindelig Klage fra alle Handlende og for os gaar det sandelig ogsaa trælst. Det er vel nok den stille Tid, men den er upaatvistelig slettere i Aar. Denne Skrivelse fra Grandjean, den maatte Du jo hellere undvære og dertil for at skrive den skulde han have en Betænkningstid paa 6 à 7 uger. Det er storartet...Flensburgs er kommet tilbage fra Paris og har som Du vel kan tænke moret dem godt, men det kan man da ogsaa forlange. Naar man anvender en 6 à 700 Rdl. paa en Rejse, saa er det da det mindste Udbytte at Turen har været morsom. Manden fra Kiøng⁴² har ikke været inde siden Du skrev sidst. Om Tobak skal Du faa sendt noget. Høsten trækker vel saa længe ud i Aar at Du knap faar Tid til at komme ind før Du kommer hjem til November.

Georg til Rasmus.

Lystrup, 16 September, 1860.

...Du skriver iblandt andet om en Westrup, som giver 200 Rdl. for at faa lov til at være Forvalter. Det kan ikke have sin Rigtighed for der er vist ingen Mand paa en stor Gaard, og som vil have et dygtigt Menneske, der forlanger at han skal betale 200 Rdl. Men rimeligvis har han faaet den Plads som Elev imod ikke at bestille noget og saa hedder det sig at han er Forvalter. At gaa og spille næsten 2 Aar paa en

42 Benthien, en bekendt af Rasmus. Han var i begreb med at købe en gård til sin søn, på hvilken Rasmus håbede Georg kunne blive forvalter.

Landbohøjskoleeksamen, det er jo i høj grad Narrestreger, det kunde aldrig falde mig ind. Dersom jeg ingen Plads faar til November, længere end til Foraaret ligger jeg paa ingen Maade stille. Saa er jeg tilfreds hvor jeg kommer hen, at ligge ledig og studere, det kan aldeles ikke gaa for en Landmand. Jeg har tænkt paa om jeg ikke kunde komme til at følges med en Dyr læge paa hans Sygebesøg, det kunde jeg have Nytte af, og det kunde i Tiden gavne mig meget. Klein vil ikke købe Klaveret, men jeg kan nok faa det ind med Dormann ved Lejlighed...

Georg til Hanne.

Lystrup, 11 Oktober, 1860.

Kiære Moder.

...Her bor en Doktor Kruse herude, som for et Par Aar siden havde et ungt Menneske boende for at lære Landvæsnet. Han kom om Vinteren og han og Doktoren bestilte derfor ikke andet end køre i Kane. Han stod bag paa og knaldede, og saa snart Kanen saa fløj udraabte han: Dette Landvæsen er dog et mageløst dejligt Liv! Det kan jeg rigtignok sige i denne Tid. Jeg er lige hvor jeg griner fra Morgen til Aften. Der er aldrig en tør Traad paa mig, og mine Strømper kan jeg vride Vandet af hver Aften. Det skal nok kunde kurere et Menneske...Jorden er en eneste Vælling. Hverken Folk eller Kreaturer kan gaa der hvor den er pløjet. Saadan staar Sagerne her i Øjeblikket. De er rigtignok alt andet end glædelige.

Georg til Rasmus.

Lystrup, 25 Oktober, 1860.

Kiære Fader.

Maa jeg takke Dig saa mange Gange for de tilsendte Bøger. De var meget interessante og jeg har heller aldrig læst dem før. Det glæder mig at se at der er kommet nyt Inventarium hjemme i Butikken, synes Julie⁴³ godt om det? Det er jo ikke efter hendes Smag. De Strømper som Moder sendte mig er rigtignok kommen men jeg mangler endnu, man slider jo en forskrækkelig Mængde op i de lange Støvler.

I begyndelsen af 1861 havde Georg fået en plads på ejendommen Vernersminde. Det har åbenbart været en plads han fik på eget initiativ, som han ret hurtigt, tvunget af sin far, blev nød til at opsigte.

Georg til Hanne.

Vernersminde, 28 April, 1861.

Kiære Moder.

Efter Løfte skriver jeg Dig til i Dag for at meddele at jeg kom godt ud med mit Tøj og at jeg befinder mig meget vel. Jeg har nylig kørt Sønnen hen til den Gaard han skal være paa, saa nu er jeg da fri for ham. Forresten tror jeg efter hvad jeg har kundet dømme, at han er en meget skikkelig Fyr. Lidt vigtig, men han er kun 17 Aar, saa man regner det ikke saa nøje. Jeg vil nu forsøge paa at give Dig en Beskrivelse af Familien. Faderen, det tror jeg at kunne sige, er en meget human og retskaffen Mand, og dertil meget gemytlig og munter. Fruen tror jeg nok at hun ved hun er Forstraadinde. Forresten har hun vist sig særdeles forkommende imod mig og hun har ladet mit Kammer equipere meget respektabelt. Jeg vil give Dig en lille Oversigt over det. Det er et nyligt istandsat Værelse med et smukt Tapet og nymalede Vinduer og Døre. Dertil vender det ud til Marken. Jeg kan fra Vinduet se alle Markerne over, som jo er en stor Behagelighed. Møblementet bestaar af en meget smuk gammeldags magelig Sofa, en Seng med smukt

43 Julie var som før omtalt butiksjomfru i Helliggejststræde. Et mangeårigt faktotum som helst ikke måtte trædes over tærne, og om hvis mening der stod en del respekt.

opsatte hvide Gardiner, et Natbord med Spejl og meget respektable hvidrødstribede lange Gardiner. Ligeledes er der et Mahognibord. Kort sagt jeg er meget tilfreds med det. Men for at komme tilbage til Familien. Den ældste Datter, som Folk siger er Idiot, der kan jeg jo ikke nægte at hun har lidt fjollet ved sig, men hun taler meget fornuftigt, saa det er vist ikke Tilfældet. Efter hende kommer hun, som jeg beundrede for Skønheden. Hvorledes hun er beskaffen indvendig ved jeg ikke, jeg har kun endnu faaet det udefra. Derpaa kommer den sidste Datter som var i København den første Gang jeg var herude. Hun er næsten smukkere men hendes Næse er lovlige krum, er meget munter, spiller og synger, hvortil jeg akkompagnerer, men jeg tror at man kan sige om hende at hun er den ægte københavnske Dame som er meget i Vælten. Endelig er der den sidste af Damerne, en Broderdatter af Forstraaden. Hun er ikke smuk men har et rigtigt rart Ansigt. Jeg tror hun er en meget elskværdig Pige. Til min Opvarnting har jeg faaet en rigtig rask Pige, som vasker mit Tøj meget godt. Der kommer Post to Gange om Ugen til Gaarden, nemlig Onsdag og Søndag. Breve til mig maa være i Roskilde Tirsdag og Lørdag. Støvlerne kan blot sendes til Posthuset tilligemed den lange Pibe som jeg fik af Otto. Mere en anden Gang.

Georg til Hanne.

Vernersminde, 1 Maj, 1861.

Kiære Moder.

...Forresten kan Du tro at det er gaaet saa stærkt siden i Lørdags da jeg overtog Geschäften. Her var ikke saaet andet end Ærter og allerede paa Søndag haaber jeg at være færdig, men jeg har ogsaa selv arbejdet med uendelig Hast. Jeg har faaet nogle nærmere Oplysninger om Familien. Den ældste, Idiotten kaldet, er det slet ikke, men hun har nok været plaget af Krampetilfælde, derfor ser hun rimeligvis saa underlig ud. Hun er 28 Aar, skønt man skulde tro hun er 38. Skønheden er 26 Aar, en Alder som hun forresten bær godt. Den yngste er 23 Aar, og Niecen 26 Aar. Du ser altsaa at det er lutter gamle Pebermøer, som rimeligvis har været for stormæsede og derfor ikke er blevne forlovede. Vi lever ellers meget godt. Der drikkes The for det unge Personale Kl. 6. Frokost spises Kl. 10 og Middag Kl. 2, derpaa til Aften Kl. 8.

Georg til Rasmus.

Vernersminde, 8 Maj, 1861.

Da jeg hører at det er Dit Ønske at jeg skal overtage Pladsen hos Benthien, har jeg sagt det til Forstraaden, men det vil jeg sige Dig, aldrig har jeg skammet mig saameget over mig selv, som da jeg maatte sige det. Forstraaden optog det som en Mand comme il faut. Derfor beder jeg Dig om at sige til Benthien at jeg modtager Pladsen og at skrive mig til om naar jeg skal møde. Ligeledes vilde jeg gerne vide om jeg ikke kan lade mit Tøj ligge i Taastrup. Du hilses fra Din hengivne Søn Georg. Ihast.

Til Vernersminde, fra Hanne.

9 Maj, 1861.

Kiære Georg.

Med Glæde modtog jeg i Aftes Dit Brev hvoraf jeg ser at Du havde bestemt Dig for Pladsen. Jeg vil gerne indrømme Dig at det maatte være Dig meget ubehageligt at meddele Forstraaden Din Beslutning, tilmed da Familien har vist sig saa venskabelig imod Dig; men jeg haaber med Guds Hjælp at det vil være til det bedste, og at Du siden vil være tilfreds dermed... Fader skriver i Dag til Forstraaden og takker ham for hans Artighed.

AUNØE

Benthien's ivrigt afventede køb af en gård var blevet til virkelighed og Georg var som ventet straks blevet tilbudt jobbet som forvalter. Dette har åbenbart været en stilling som Rasmus troede kunne fremme Georgs landbrugsviden mer end stillingen på Vernersminde. Aunø er en ret stor gård som ligger på en lille ø af samme navn i Præstø amt. Den unge Benthien, Vilhelm, var i øvrigt klassekammerat til Otto Thøgersen. Dette har bl.a. været bindeledet mellem den gamle Benthien og Rasmus og dennes forventning om en forvalterstilling til Georg.

Georg til Hanne.

Aunø, 19 Maj, 1861.

Kiære Moder.

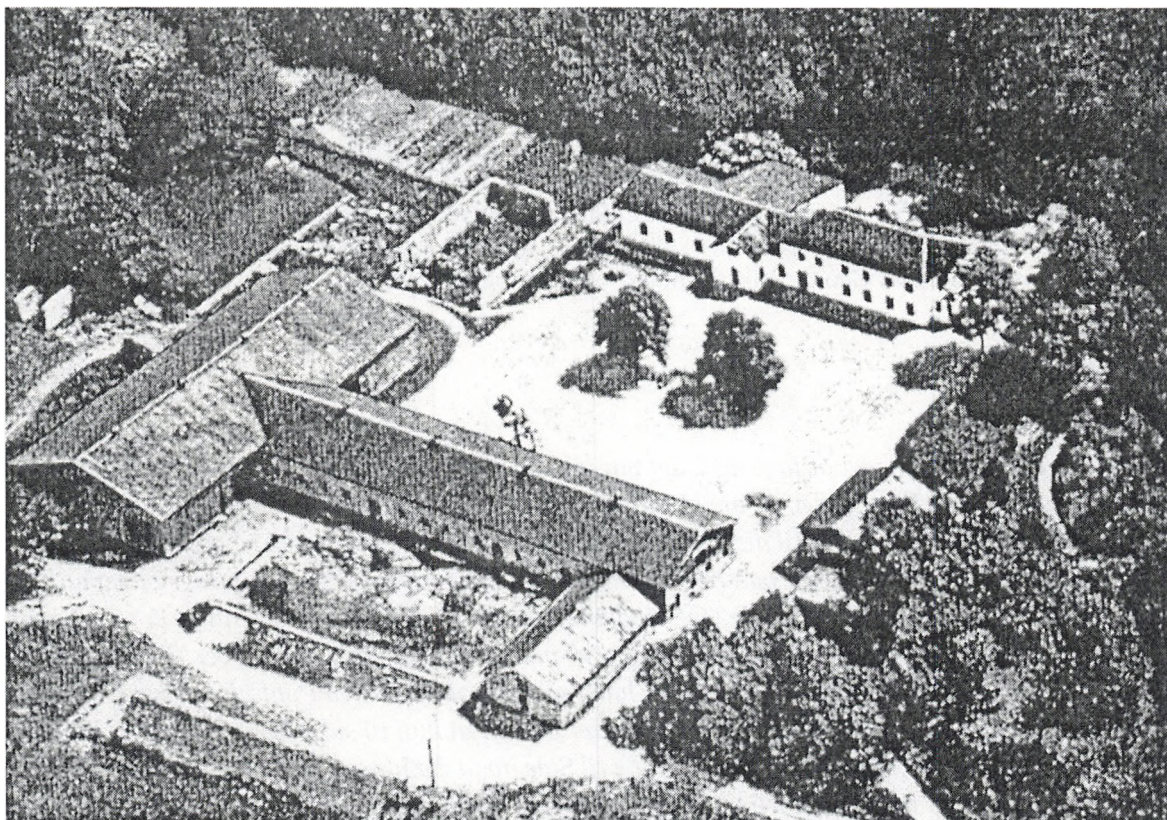
Det skal jo være Pindse i Dag. Jeg har af den Grund sat mig ned for at tilskrive Dig et Par Linier. Jeg kom til Kjøng forleden Nat da Klokken var 3, og efter en hel Del Dunken paa Dørene blev jeg da endelig lukket ind af en smudsig Tjenestepige i dybeste Phlegma. Langt om længe kom jeg i Seng, sov meget godt og stod op igen omtrent Kl. 8. Men der var ingen Vogn kommet fra Gaarden endnu. Jeg ventede da til 9, men forgæves. Der var altsaa ikke andet at gøre end at jeg maatte leje en Vogn, som jeg betalte med 5 sk. Da jeg kom til Aunø var Benthien ikke hjemme, han var paa Marked i Næstved. Alt dette gjorde mig jo gal i Hovedet, men det opklarede sig da Benthien kom hjem. Han modtog nemlig først mit Brev dengang, altsaa var han lovlig undskyldt. Mit Tøj har jeg modtaget i Dag, det vil sige jeg har maattet lade en Karl hente det i Kjøng, der havde han smidt det. Det er jo ikke godt endnu at have en Mening, men jeg tror nok at Benthien er en flink Fyr. - Jeg har faaet ikke mindre end fem Bøger at føre, og tillige maa jeg betale Daglejerne hver Lørdag. Forresten har jeg først begyndt at fungere i Dag, de andre Dage har jeg gaaet og sat mig ind i det. Benthien rejste ind i Gaar Aftes og kommer rimeligvis ud igen paa Tirsdag. Jordene er slet ikke saa daarlige, men Bygningerne, Uf! Det er rædsomt og det Svineri der har hersket kan man ingen Idé gøre sig om. Forresten ligger Gaarden ikke ilde, der hører en køn lille Lystskov til og naar der blot bliver pudset op og gjort rent, kan Gaarden blive meget respektabel. Den forrige Ejer, forresten en stor Skurk, skal blive boende til første Juni, til den Tid ligger jeg i samme Værelse som Benthien, et Værelse hvor alt er i en babylonisk Forvirring. Det ene ligger og flyder imellem det andet. Du har glemt at sende mig nogle Lagener ud, lad mig endelig faa dem ud med Fragtmanden tillige med mit Ridetøj og de andre Smaating.

Til Aunø, fra Hanne.

23 Maj, 1861.

Kiære Georg.

Af Dit Brev som jeg modtog i Tirsdags ser jeg at Du i god Behold tillige med Dit Tøj er kommen til Aunø og at Du er ret godt tilfreds, som glæder mig meget. Naar I nu blot var af med den forrige Ejer og kunde faa lidt i Orden, saa vil det vel nok gaa. Med Fragtmanden sender jeg Dig et Par Lagener, da jeg var bange

Aunø — I 1861 købt af familien Benthien til sønnen Wilhelm (Større Danske Landsbrug).

for at Du slet ingen har paa Sengen, ellers kan jeg ikke tro andet end at Benthien forsyner Dig dermed naar Du først faar alting lidt ordnet. Jeg har hørt at de Gamle kommer derned efter den 1ste Juni, men nu kan Du jo bruge disse først saa kan Du jo skrive mig til derom. Dit Ridetøj følger ogsaa med, men jeg ved ikke hvad de andre Smaating er. Har Du husket at skrive om Dine Piber og Din Tobakspung, lad mig vide om Du har faaet dem. Din Broder var paa en Udflugt i Pindsen med Svane⁴⁴, Dahlgreen, Melbye og Møller ovre fra Gammeltofts. De var i Køge, Store Heddinge, Vallø, Vemmetofte til Faxe. Fra Store Heddinge gik de gennem Vallø og Vemmetofte og besaa flere af de paa Vejen beliggende Herregaarde og da de om Aftenen Kl. 8 meget trætte og sultne kom til Faxe kunde de ingen Mad faa, da Manden var ude og kun en Pige hjemme som ikke turde give dem noget. Der var altsaa ikke andet for end at tage til Rønnede Kro, og her fik de baade godt Logi og god Mad. Næste Dag tog de over Gisselfeldt og Bregentved til Ringsted og derfra hjem. Værten i Rønnede fortalte at Klein havde faaet en Forvalter Magius fra Rosenfelt, men han mente at de vist ikke ret længe vilde blive sammen, da han vistnok var for fin paa det for Klein. Det var ellers en skammelig Kulde især 1ste Pindsedag. 2den Pindsedag var vi ude at køre med Schougaards, det var deres Bryllupsdag. Vi spiste Frokost i Sorgenfri og til Middag paa Eremitagen, men Kusinerne savnede baade Dig og Otto, ikke at tale om Schaldemose⁴⁵ saa Komersen ville slet ikke gaa. I Gaar var Fader henne og fik Dine Papirer i Orden og maatte ogsaa til Benthien for at høre hvad Herred og Amt det hørte til, da Du havde glemt at tilmelde os det. Og det var den alleryderste Tid, ellers var Du blevet indkaldt gennem Avisen, naar Pengene ikke var sendt til den bestemte Tid. Den første Du byttede med havde ellers nær villet gøre sin Ret gældende, men Stillingmanden har dog faaet talt ham tilrette saa at det nu er i Orden.

⁴⁴ Waldemar Svane var gennem mange år førstemand i butikken i Helliggejststræde og var samtidig en ven af huset.

⁴⁵ En bejler til Thrine Szybrowski, en niece til Thrine Flensburg, der var med på turen.

Ovenstående brev refererer til at Georg i 1861 købte sig fri af militærtjenesten. I perioder blev der indkaldt flere unge mænd til session end der var brug for. Nogle trak derfor frinummer og disse undgik indkaldelsen. Disse frinumre var det tilladt at bytte med andre indkaldte. "Bytte" var dog en eufemisme, for faktisk var der tale om salg, idet en fattig mand, der var heldig nok til at trække frinummer, kunne afsætte dette til den højtsbydende, som således undgik militærtjeneste. Sælgeren af frinummeret blev kaldt stillingsmand for den der havde købt sig fri. Ifølge familiestambogen faldt Georgs stillingsmand ved Dannevirke i 1864.

Georg til Hanne.

Aunøe, 26 Maj, 1861.

Kiære Moder.

Du kan ellers tro at her er noget at tage fat i, det var umaadeligt som Arbejdet var forsømt. Vi har begyndt at mergle⁴⁶ paa to forskellige Steder, og om et Par Dage skal de begynde paa en Dæmning, som skal dæmme omtrent 70 Tdr. Land ind. Til disse to Arbejder kommer der 9 Heste og 15 Mand, og foruden det skal det almindelig Markarbejde passes, saa Du kan nok indse at der er meget at tage vare paa. Jeg udbetaler hver Uge circa 60 Rdl. og næste Uge vil det løbe op til 100 Rdl. Naar nu Pakket er rejst kommer her Tømrer, Snedker og Maler ud. Saa skal der tages fat paa hele Bygningen. Jeg skriver "Pakket", det kan man rigtignok sige med rette. Du kan tro her har været Batailler. Anden Pindsedag var jeg oppe at skændes med "Fruen", som hun kalder sig. Jeg forsikrer Dig for at hun til sidst blev saa flad, at hun ikke kunde sige et Ord. Tingen er navnlig at de vil skaffe til Side hvad der hører Gaarden til, og da nu Benthien var borte var jeg jo nødt til at lukke Munden op. Forresten er Benthien meget for spagfærdig til at hamle op med dem. I Fredags var han oppe og skændes med Ohlsen. Det gik saa vidt at Hr. Ohlsen dundrede i Bordet og fortalte ham, at en saadan Dreng skulde ikke sige ham noget. Benthien svarede ikke noget, men jeg skal ikke nægte at jeg fór op ligesom en Raket og sagde, "Ved De hvad min gode Mand, det er bedre at være Dreng og opføre sig som Mand, end det er at være Mand og opføre sig som en ren Dreng". Gud bevares hvor han blev rød i Kardusen og hvad han ikke var grov saa blev han det rigtignok. Han gik mig lige ind paa Livet, men jeg forblev aldeles rolig, slog en tør Latter op og sagde at han maatte undskylde at jeg lo, men hans Opførsel røbede ham aldeles hvorforra han nedstammede. Det hjalp. Og jeg kan forsikre Dig at han var saa artig og slikken om Eftermiddagen, at det ordentlig var en Fornøjelse. Der maa haardt mod haardt. Nu skal Du høre hvordan vi spiser. Frokost Kl. 9, Middag Kl. 12, ingen Middag men Aftensmad Kl. 5 1/2, saaledes at man maa gaa fra 5 1/2 til næste Morgen Kl. 9 uden kun at faa en Kop aldeles kold Thevand, men ikke det ringeste Mad dertil. Det er dog for drøjt. Naturligvis bliver det forandret naar Benthien faar Husholdningen. I Dag skal Gaarden overleveres ham, der vil vist blive nogle varme Dyster.

Til Aunøe, fra Hanne.

31 Maj, 1861.

Kiære Georg.

Vi har rigtig lært af Din Ilterhed, hvorledes Du har skændtes med baade Hr. og Fru Ohlsen. Ja jeg kan i Tankerne se Dig stampe op som en Raket og give dem det glatte Lag. Jeg mener naturligvis at det var meget rigtigt af Dig at paase din Principals Fordel i hans Fraværelse. Men nu er I vel sagtens fri for dem, og saa faar alting jo en bedre Gang... Jeg ser af Dit Brev at der er fuldt op at bestille med alle slags Arbejder, men det maa være interessant, naar bare det gaar rask fra Haanden. Men det vil koste ordentlig

46 Ved at mergle jorden med kalkholdigt ler (mergel) bliver den mere frugtbar - somme tider fordobles grøden.

inden det kommer i ordentlig Stand. Vær for Guds Skyld nøjagtig med Dine Regnskaber, min kiære Georg og hold Dine Bøger med streng Orden, thi det er ikke altid nok at man ved selv at man er ærlig, man maa ogsaa kunne bevise det og det er en Mængde Penge, der gaar igennem Dine Hænder.

Georg til Hanne.

Aunøe, 12 Juni, 1861.

Kiære Moder.

Sig mig hvorfor at jeg skal vente hver Gang saa længe paa Brev, det har dog virkelig ingen Lighed. Du vil have at jeg skal skrive bestemt, men selv gør Du det ikke... Forresten har jeg just ikke haft det videre behageligt i disse Dage. Vi satte nemlig foreløbig et Gærde midt over Stranden og der har hele Mandskabet i et Par Dage gaaet i Vand til op over Haserne og naturligvis har jeg maattet gøre det samme for at have Opsigt med Arbejdet. Jeg har ellers for Øjeblikket et rigtig rart Værelse, men som jeg naturligvis ikke beholder, det er nemlig Hustruens. Lige udenfor Døren er Haven, eller rettere Skoven, thi Haven bestaar mest af Skov paa en 15 Tdr. Land, men den nydeligste Skov man vil se for sine Øjne. Og dertil er her megen Fuglesang, jeg har aldrig set saa mange Sangfugle paa et Sted, især Nattergale og Drosler, men det maa komme af at der en meget tæt Underskov. Værelset er 15 Alen langt, saa jeg har da Plads til at røre mig. Fru Benthien lader til at være en meget elskværdig Dame. Faderen kan jeg ogsaa godt lide, men vi lever meget tarveligt. Alle de Møbler som kommer herud er ogsaa meget tarvelige. Jeg kan forresten ikke indse hvordan vi kan blive færdige med alting til ordentlig Tid. Her er taget fat paa for meget, og Folkekræften slaar ikke dertil. Jeg har saamænd ikke været en eneste Gang udenfor Aunøes Enemærker endnu og kommer det vist heller ikke for det første. Det er næsten ikke andet end Banditter her er paa Gaarden. Naar jeg undtager et Par ordentlige Karle er det...straffede Forbedringshusfanger, her er da i det mindste 7 à 8. Naturligvis kommer ikke andet end Udskudet herud paa Øen paa denne Tid af Aaret.

Til Aunøe, fra Hanne.

27 Juni, 1861.

Kiære Georg.

...I Dag var Fader i Skoven med Skydebrødrene. De kørte i Morges i 5 Vogne herfra Vesterbro i daarligt Regnvejr, og paa Nørrebro skulde flere Vogne støde til. De var saa 40 Personer. Din Fader var meget ked af det daarlige Vejr, saa han forsynede sig med 4 Spil Kort for dog at have noget at bestille, men nu Kl. 1 er det da blevet Tørvejr, om det vil vedvare er ubestemt. Med Fragtmanden sender jeg Dig Ottos Ruskindsfrakke, jeg tænker nok at Du kan passe den. Jeg synes at det er saadan en rar let Dragt for en Landmand og Du har jo kun en, saa har Du jo nogen medens den bliver vasket. I Gaar rejste Tante Anine til Klampenborg, saa nu er jeg alene.

Georg til Hanne.

Aunøe, 27 Juni, 1861.

Kiære Moder.

Dejlige Syvsoverdag. Dersom jeg var Poet ligesom Prof. Holst vilde jeg digte et Digt til dens ære, thi Aar ud og Aar ind er den lige herlig. Man kan ikke tænke sig noget smukkere Vejr end det er den Dag. Dejlig, kølig Blæst, blaagraa Himmel og en mageløs Overflødighed af Vand fra Morgen til Aften, alt er komplet. Men da jeg kun er et almindeligt dødeligt Menneske vil jeg istedet for at digte skrive et Par Linier om hvorledes jeg kom hjem forleden Aften. Fra Rønnede blev jeg hentet af Clausen og derpaa stuvet op i det forreste Sæde paa Vognen hvor vi sad ligesom Sild i en Tønde, men det gik ganske godt med Undtagelse af

Vognen, thi den stod næsten stille. Hestene skulde puste ud, og jeg tror nok at de fik pustet ud inden at vi kom til Kjøng. Klokken var da nemlig 9. Nu skulde jeg naturligvis have en Smøg og et Glas Øl, og derpaa vandrede jeg til Aunø hvor jeg arriverede Kl. 10 i et udmærket Humør... Clausen fortalte mig forleden Aften, at Husmændene havde sagt om mig at det var da et fandens Menneske den Forvalter, thi ligesom de troede at jeg var et Sted, saa var jeg et Øjeblik efter lige paa Nakken af dem. Den slags Skudsmaal maa de nu da forresten gerne give mig, thi det er ikke til min Skade.

Georg til Hanne.

Aunø, 8 Juli, 1861.

Kiære Moder.

...Næsten Regn hver Dag. Om det saa ogsaa kun er en halv Time saa spolerer det dog hele Dagen. Vi er lige midt i Høhøsten. I Dag skulde vi have kørt Hø ind og saa kom der en halv Times stærkt Tordenvejr og ødelagt var da baade Indkørsel og Rivningen. Vi har da endelig faaet 8 Mand skrabet sammen til Dæmningen, og nu gaar det paa fuld Kraft med den, men den skulde ogsaa være færdig til Efteraarsstormene kommer... I Morgen er der Marked i Vordingborg. Næsten alle Folkene her paa Gaarden skal dertil, ogsaa jeg. Det er nemlig almindelig Skik paa Landet at Folkene faar en Markedsdag om Sommeren hver. Det er det samme som en Dyrehavetur.

Georg til Hanne.

Aunø, 7 August, 1861.

Kiære Moder.

...I Morgen Torsdag begynder vi at hugge Havren og paa Fredag Aften er al vor Rug i Hus. - Se der kan man se hvor Tingene kunne forandre sig. Nu er det nemlig Torsdag Aften, jeg fik nemlig ikke Tid til at skrive Brevet færdigt i Gaar og jeg er lige kommet hjem fra Marken aldeles gennemblødt. Alle mine Udsigter og Forhaabninger er gaaet pokker i Vold. Jeg, der var saa enfoldig at tro alt kunde indhøstes. Hvor Troen kan forandre sig paa en Dag. Det er til at blive gal over.

Til Aunø, fra Hanne.

9 August, 1861.

Kiære Georg.

...Her har jo været en hel del jydsk Gæster og som Følge deraf Fest paa Tivoli hveranden Aften, men det ser Du jo i Aviserne og faar deraf meget bedre Efterretninger end jeg kan fortælle Dig. Det er forskrækkelig med alle de Ulykker man læser i Bladene. I Dag stod der om tre forskellige Baade som var kændrede, og de fleste af dem der var derudi druknede. Min kiære Georg, lad Dig for Guds Skyld ikke forlade til nogen Sejlsads i Baad. Jeg kunde aldrig være rolig naar jeg ikke vidste at Du just ikke ynder Søen. Tante Sine og alle Kusinerne skal jeg ogsaa hilse Dig fra. De var paa Bal paa Klampenborg i Onsdags, hvor de vel sagtens har moret dem lystelig, thi Dans er jo deres alt. Fra Flensburgs skal jeg ogsaa hilse Dig. De er ogsaa paa Landet, men bliver der kun saalænge Ferien varer, at sige hvis deres Lejlighed til den Tid bliver færdig, thi der foretages en storartet Reparation, nye Lofter og nye Vinduer med Spejlglasruder har jeg hørt... Jeg lever i denne Tid i min Enlighed. ...Otto havde ellers nær forsovet sig i Mandags. Han vaagnede 5 Minutter før Diligensen skulde gaa og maatte løbe halvt paaklædt med Slag og Halstørklæde i Haanden og ganske hastigt hen til Vognen og kom med nød og næppe med.

Georg til Hanne.

Aunø, 17 August, 1861.

Kiære Moder.

Dit Brev af d. 15 ds. fik jeg i Dag, og for at vore Breve ikke tiere skulde møde hinanden paa Vejen vil jeg...sætte mig ned for at skrive et Par Linier, da jeg har god Tid i Dag. Jeg har nemlig givet alle Folkene Akkord, og behøver derfor ikke at hænge saa meget over dem...I Gaar var det jo et udmærker Høstvæjr, men hvortlænge var Adam i Paris. I Morges vaagnede jeg ved at det tordnede saa smaat, og da jeg stod op laa der en meget stærk Torden helt nede i Horizonten, men i mindre end 5 Minutter var den lige over Hovedet paa os. Jeg har aldrig set en Tordensky komme med en saadan Voldsomhed og Fart som den. Den formelig jagede hen under Himlen. Det kan nok være at det tordnede og lynede og skyllede henad Jorden, saa det kunde blive til noget. Lynilden slog ned i Kjøng Kirkes Taarn, men jeg tror kun at den rev nogle Bjælker ud, ellers anrettede den ingen Skade. Følgen af dette Uvejr var at 10 Koner maatte gaa hjem lige efter de var kommet, da de jo intet kunde bestille, saa det kan sinke meget mere end Københavnerne tror at en saadan dejlig forfriskende Regn kan gøre. D'Herrer Benthien morer dem rigtig i disse Dage. Gavlen af Stuehuset bliver revet ned og ved det Arbejde er han meget aktiv, jeg ser ham næsten ikke ude i Marken... I Morgen faar vi da endelig lidt Afvexling i Tingene herude. Her kommer nemlig Fremmede til Gaarde. Familie af Benthien, men om det bliver en behagelig Afvexling eller ej, det kommer det an paa. Nu vil det vist ellers ikke vare længe inden de gamle Benthien flytter til Byen, jeg antager lidt ind i September. Det vil dog altid blive noget dødt naar de rejser. Bestandig skriver Du, at Du ingen Nyheder ved. Jeg kan ikke forstaa at der slet ingen Nyheder kan være i en saa stor Stad som København, uden netop dem som staar i Aviserne.

Forlovelsen Georg i næste brev hentyder til er mellem hans Tante Thrine Flensburgs niece og den før omtalte Schaldemose. Georg synes noget bitter i sin bedømmelse af den unge lykke. Af senere breve fremgår det at den nylige forlovelse mellem hans kusine Thea og Waldemar Fjeldskov var årsagen til hans kynisme.

Georg til Hanne.

Aunø, 18 August, 1861.

Kiære Moder.

Uagtet Du ventede 14 Dage med at skrive til mig vil jeg dog ikke bære mig saaledes ad, men skrive Dagen efter Modtagelsen af Dit Brev. Man skal ikke belønne ondt med ondt. Hvad angaar Forlovelsen, da glæder det mig meget paa Thrines Vegne, hun har saamænd længe nok haft Garnet ude for at blive forlovet, og han kan være ligesaa god som enhver anden. De forlovede er vel ogsaa meget lykkelige. I vor Tidsalder gælder det blot om at blive gift, saa er det ligemeget om begge Parterne passer for hinanden. Denne lille barbenede Didrik Amor faar ikke Lov til at rende mere. Vil Du hilse Schaldemose med Frue fra mig og give dem min Kompliment. Vil Du ogsaa hilse Thea saa mange Gange, og takke hende for hendes Skrivelse. Hvad angaar hendes Spørgsmaal om Skønhederne i Vordingborg er rødhaarede, da kan Du sige til hende at jeg ingen har set med denne smukke kulør Haar, hvorimod jeg har set mange flotte og smukke Damer, som man sjælden træffer i en mindre Købstad, men i høj grad fremtrædende for ikke at sige "frække". Andet Vidnesbyrd kan jeg ikke give de vordingborgske Damer. Der kan jo gives Undtagelser, jeg har ikke set dem...Det er forskrækkeligt saa her er kedeligt herude i vort Munkeløster, som Thea kalder det. Den ene Dag gaar og den anden kommer og altid det samme. Man ser aldrig et fremmed Ansigt. Vilde han dog blot gifte sig det vilde gøre en Forandring. Sallerupgaard er Nabogaarden og der lader det til der

føres et meget selskabeligt Liv. Alt er saa hyggeligt og smukt, man føler sig saa vel tilmode. Kunde jeg engang komme til at bo paa et saadant Sted vilde jeg ikke bytte med en hvilken somhelst Stilling i København. Men hvis er Skylden? Ene og alene Fruens. Det er en meget smuk og behagelig Dame, en rigtig københavnsk Dame comme il faut, men hun lever ogsaa ligesom en Dronning. Husholdningen bestyrer en Husjomfru. Fruen regerer blot, og dog hersker der en Orden allevegne i Mejeri og Køkken som er værd at se paa. Hr. Valentiner har ellers benyttet Tiden, han er nu kun 26 Aar og har allerede været gift i 4 Aar, Fruen er et Aar yngre. Men han har rigtignok forbedret Gaarden umaadeligt og er i det hele taget en dygtig ung Mand. Et Bevis paa at der er mest Lyst til arbejde naar man er ung. Vilde blot de, som tror at alle Landmænd bliver Bønder tage ud til Sallerupgaarden, saa vilde de i Hast faa en anden Mening.

Georg til Hanne.

Aunøe, 27 August, 1861.

Kiære Moder.

...efter hvad jeg har hørt bliver nok Hr. og Fru Benthien herude helt ind i November. Gid de var borte. Det er forskrækkeligt saa de to Mennesker er gridske og smaalige. Jeg var oppe i Kjøng Kro i Søndags for at hente noget forskelligt, blandt andet en lille Kasse med Kyllinger som var komplet raadne. Jeg forsikrer Dig for at de lugtede saa stærkt at jeg knap kunde nære mig paa Vognen og dog skulde de spises, det var Synd at kaste dem bort. Du kan tro at det kneb for mig at faa Kødet af et lille Ben tillivs. Lugten af hver Mundfuld jeg tog stak mig lige op i Næsen, og saa havde Fruen dog sagt til Jomfruen, at de brugte rigtignok heller ikke at spise Kyllinger, det var nu fordi de havde dem fra deres Sted i Ordrup, ellers var det meget for dyr Mad at spise. Jeg kan godt lide at høre Folk sige det som er Ejere af 3 Tdr. Guld. Som nu f.ex. Kaffe. Vi drikker ikke andet end brasil Kaffe, som Du nok ved er den allersimpleste. Jeg siger det nu ikke fordi jeg ikke kan drikke det, for det kan jeg magelig. Hvor jeg har været har vi just ikke drukket god Kaffe, men det er kun Bevis paa Smaalighed. Havde jeg ikke Raad til det, saa drak jeg heller ikke andet, man maa stille Tæring efter Næring, men her er det en ganske anden Sag. Her er nok en 2 Snese Asier her i Haven, de skulde nu først køres til Fragtmanden som bor en Mil borte, derfra med ham til København, som er en Vejlængde af 12 Mil og saa sælges paa Torvet for at faa 4 Sk. for Snesen. Det er Profitten man skal leve af. Jeg er nu vis paa at baade Du og Fader vil udraabe: Ja, han skal nu altid være saa flot, naar han faar noget for sig selv Gud ved hvordan det saa gaar. Men ingenlunde, - jeg siger kun, der er Maade med al Ting. Saadan ansete rige Folk skulde ikke bære dem saadan ad, det giver kun Anledning til Omtale. Paa Bygningerne skal der nu ogsaa spares, men paa hvilken Maade. Her har gaaet Tømrer og Murer hele Tiden herude, som har lappet lidt hist, lidt her og pudset paa den udvendige Skal. Om et Par Aar vil det være ligesaa usselt og raaddent som det nu er, men Udgifterne som er gaaet med, ja de bliver det tredobbelte i Forhold for hvad det vilde koste fra nyt. En Mand som skal hutle sig igennem som han bedst kan er nød til at bære sig saadan ad, da han ikke har Midlerne til det, men en Mand som Benthien gør rigtignok i Nælderne naar han paa en saa forfalden, med raadne og usle Bygninger, Gaard vil spare det nye og stærke Materiale. Arbejderlønnen er den samme. Jeg har skrevet alt for meget om det.

Til Aunøe, fra Rasmus.

30 August, 1861.

Kiære Søn.

Moder modtog Dit Brev i Gaar og har hun anmodet mig om i Dag at meddele Dig noget Gensvar...Moder har vel nok fortalt Dig at vi har fæstet en Svend til November eller mulig noget før. Det er jo ingen ubetydelig Merudgift aarlig, 300 Rdl. foruden Kost, men det maa man jo finde sig i naar det som Tilfældet

er her at det er nødvendigt. Der ophobede sig rigtignok Vanskeligheder nærmest med Hensyn til Julie for jeg troede næsten ikke hun havde fundet sig i at blive, men det lader dog til at hun gaar ind derpaa...uagtet det har ikke manglet paa Bemærkninger, som hun gerne vil gøre gældende ogsaa ved hver Lejlighed, idet hun vilde paastaae at det var overflødig og at det værende Mandskab var tilstrækkeligt. Nu stiller der sig Vanskeligheder for Logi til bemeldte Herre og jeg propoerede hende da Oscars Kammer istedet for hendes Værelse da førstnævnte er for lille til 2, men nu begyndte hun at blive stædig, hendes Kammer vilde hun ikke rømme. For nu at undgaa mere Vrøvl, maa jeg nu indrette Logi for ham bag Kontoret uagtet det vil genere os for Plads...Afvigte Lørdag nu ved Landbohøjskolen var Mejemaskinen i Gang, men den gjorde ingen Lykke og det er vist ogsaa efter hvad jeg har hørt et uprægtigt Stykke Møbel, thi ikke alene at den gør ikke Arbejdet godt, men den sigter Sæden hulter til bulter.

Til Aunøe, fra Hanne.

22 September, 1861.

Kiære Georg.

Maa jeg takke Dig fordi Du saa smukt erindrede min Fødselsdag. Jeg fik saamænd Brevet om Morgen Kl. 8 da jeg var ifærd med at lave Frokostbordet til. Vi ønskede ret at vi havde haft Dig med til den gode Frokost. Ellers havde vi det meget roligt den Dag, thi vi havde kun Schougaards og Flensburgs tillige med alle Børnene ude hos os om Aftenen⁴⁷. Af Presenter fik jeg af Fader 50 Rdl. til en ny Sofa og af de 3 Tanter en elegant Kjole, af Otto en Ske og Kniv og fra Dig gav Fader mig ogsaa en Kniv. Desforuden fik jeg flere Smaating...Jeg hører at Din Hund følger Dig overalt, se nu blot at faa den rigtig til at lystre, og vær blot forsigtig med Din Bøsse. I Aftes læste jeg igen om en Ulykke ved Vaadeskud, da tænkte jeg paa Dig. Fader vidste ikke at Du trængte til Tobak, men Clausen kommer nok ud i denne Uge saa skal den blive sendt med ham. Hvis Du saa kunde sende Nøglen til Bogskabet ind.

Georg til Hanne.

Aunøe, 25 September, 1861.

Kiære Moder.

Med Clausen sender jeg den omtalte Nøgle til Bogskabet. Jeg tog den med da jeg antog den for min Skabsnøgle. Ligeledes har jeg bedt ham om at tage Tobak og Cigarer med ud. Man kan rigtignok mærke at Efteraaret er begyndt. Det er saa raat og saa fugtigt, og dog havde vi herude i Gaar Torden, et besynderligt Klima, det danske. Jagtrekvisitterne modtog jeg alle forleden Dag. Vil Du hilse Fader fra mig og takke ham saa mange Gange for dem. Ænderne er ikke rigtig kommet ud her paa Øen, men de kommer nok længere hen paa Aaret. Et Dyr havde forvildet sig herover forleden Dag. Benthien og jeg var paa Jagt efter det, men fandt det ikke. Paa Søndag rejser Benthien til København, og den paafølgende Søndag skulde vi have Høstgildet. Vilde der blot komme nogle Københavnerne ud til det, det vilde strax give lidt Adspredelse!

Til Aunøe, fra Hanne.

1 Oktober, 1861.

Kiære Georg.

Hvis Afstanden mellem os ikke var saa stor vilde jeg selv komme og bringe Dig min Lykønskning i Anledning af Din Fødselsdag. Dog man kan jo ikke vide, det kan jo nok ske med Tiden. For i Dag vil jeg nøjes med at sende Dig den skriftlig, med mine bedste Ønsker for Dit Vel. Tillige beder jeg Dig modtage

⁴⁷ Det kan nok slå en at hun skriver det var "roligt den dag" når man tager i betragtning at søster Sine og bror Charsten med ægtefæller plus børn udgjorde 18 personer.

denne lille Pibe fra mig i Anledning af Dagen, tænk paa mig naar Du ryger af den! Tante Anine sender Dig ogsaa saa mange Lykønskninger og beder Dig ikke forsmaa medfølgende Knapper til Din Skjorte. Broder Otto er formedelst Uheldet med hans Ben forhindret fra at sende Dig hvad han havde bestemt, men han vil imidlertid forære Dig den sorte Vest som Du har taget fra ham. Du har nemlig taget hans Vest med Dig og ladet den forandre hos Skræderen. Han vilde netop forleden Dag have sin sorte Vest paa, men den var ingen Steder at finde. Men saa fandt han Din i Skabet, og saa kunde vi jo se hvor hans var bleven af. Nu kan Du faa Din ud ved Lejlighed, thi den vil han ikke have. Ottos Ben er dog nu bedre, i Dag gik han første Gang til Byen...Og endnu en Ting, bliv nu ikke ærgerlig vær blot forsigtig med Dit Gevær og gaar Du med nogen, saa læg Mærke til om han ikke er uforsigtig. Man læser i denne Tid hver Dag om saadanne Ulykker i Aarstiden. Jeg ville ikke have skrevet derom, men nu staar det der dog.

Georg til Hanne.

Aunøe, 4 Oktober 1861.

Kiære Moder.

Maa jeg først og fremmest takke Eder alle derhjemme saa mange gange for Eders kiærlige Lykønskninger i Anledning af min Fødselsdag...Ved samme Lejlighed maa jeg takke Fader endnu en Gang meget for Jagtrekvisitterne som jeg bruger næsten hver Dag, naturligvis med yderste Forsigtighed. Jeg har dog nu endelig faaet skudt 2 Skader. De smager nemlig ligesaagodt som Duer...Jeg har en Invitation fra Benthien til Otto, om han ikke vil komme ud og besøge ham et Par Dage. Han vil saa gerne have nogle af sine gamle Skolekammerater ud hos sig. Han er forresten ikke det samme Menneske siden de gamle Benthien er rejst. Han er meget mere omgængelig og behagelig. Vi havde Besøg forleden Dag af Benthien gamle Principal, Hr. Theisen tilligemed hans vordende Svigersøn Hr. Amundsen. Det er et ungt Menneske paa 21 Aar, som i disse Dage har købt Sorø Store Ladegaard som den kaldes. Den staar ham i 138.000 Rdl. Man kan da sige at han har begyndt i tide, tænk! forlovet og en stor Proprietær i en Alder af 21 Aar⁴⁸. Paa Søndag skulde vi da have Høstgilde. Kommer her ingen Fremmede bliver det da infamt kedeligt. Jeg havde det forresten heller ikke videre morsomt paa min Fødselsdag. Jeg var alene hjemme om Aftenen, og for at faa Tiden til at gaa, saa - sov jeg, det bedste man kan gøre i slige Tilfælde.

Til Aunøe, fra Hanne.

11 Oktober, 1861.

Kiære Georg.

Jeg blev afbrudt i Aftes ligesom jeg havde begyndt at skrive og da det var sen Aften fik jeg ikke skrevet mer. I Dag har jeg været paa en Møbel Auktion tilligemed Fader. Vi har købt en ny Sofa, Spejl og Konsolskab, alt til Dagligstuen saa den bliver helt nymøbleret. Jeg fik jo 50 Daler i Geburtsdagspresent til en Sofa nu har jeg saa paa ubetydeligt nær faaet det altsammen derfor. Du maa endelig i det næste Brev fortælle mig hvorledes det staar til paa Aunøe - om der er tilsaaet, hvorledes Høstgildet spændte af, og hvorledes Din Hund har det. Din Fader har i denne Tid meget travlt med at gøre Indkøb og indrette Butikken paa Amager, gid de nu blot maa have Held dermed.

I Oktober 1861 udvidedes hør- og trådhandelen idet Rasmus og Otto købte en butik på Amager. Dette krævede naturligvis diverse indkøb, bl. a. anskaffelsen af hest og vogn så forbindelsen mellem butikkerne kunne opretholdes, varer bringes frem og tilbage etc.

⁴⁸ Georg er ganske god til at komme med små hint - og ikke så uigennemskuelige endda - om ganske unge mennesker der kommer i besiddelse af store gårde.

Georg til Hanne.

Aunø, 18 Oktober, 1861.

Kiære Moder.

Dit Brev af 11 dennes modtog jeg først i Dag. Jeg har gaaet hele Ugen og brummet paa Dig, fordi jeg troede at Du forsømte at skrive, men jeg ser nu at Du er undskyldt. Det er ellers uforskammet at lade et Brev være 8 Dage om at komme til sit Bestemmelsessted og jeg har ogsaa betænkt at ville klage til Postmesteren i Næstved over en saadan Opførsel...Du vil vide hvorledes Høstgildet spændte af. Aa jo! som man kunde vente. Der var ikke en Kæft paa Gaarden af Fremmede, altsaa det skulde ikke gøre det morsommere. Og ellers gik det til som altid ved et Høstgilde. Hele Mandskabet spiste til Middag Kl. 1 som bestaar af Risengrød og Steg, derpaa drikkes der Kaffe, af hvilken vore Fruentimmerne især kan destillere en forfærdelig Masse. Saa danses der fra Kl. 2 1/2 til Kl. 11 uafbrudt, undtagen naar en og anden skal ind og have en Bid Brød thi Kæberne maa være i uafbrudt Virksomhed. Hushjælpen og Tyendet hvilte et Par Dage i forvejen for at de kunne tage saa meget desto mere til dem. Kl. 11 kommer Stuepiggen frem og saa drikkes der Skaaler, først Herrens og saa Hr. Forvalterens og saa naturligvis Selskabets Skaal som bliver drukken en 3 à 4 Gange. En god Gerning kan man ikke gøre for ofte. Nu danses der lige til den lyse Morgen, og saa har man Enden paa al den Herlighed. Hvad angaar min Hund da befinder den sig meget vel, men tro som min gamle, det bliver han aldrig.

Georg til Hanne.

Aunø, 19 Oktober, 1861.

Kiære Moder.

Efter at jeg i Gaar havde sendt Brevet afsted, og siddet hele Aftenen og kedet mig ganske frygteligt kom jeg til at tænke paa, at det var dog rart at have Fortepianoet herud til at fordrive de lange Vinteraftener med. Jeg har derfor spurgt Benthien om han havde noget imod det og da han gav et benægtende Svar, henvender jeg mig til Dig for at høre om Du vilde savne det, da jeg saa naturligvis ikke vilde have det. I modsat Tilfælde vil jeg derfor bede Dig om Du ikke vil bede Fader at sende det ud med et af Dampskibene, men forvaret i en Trækasse. Fra Vordingborg skal jeg nok omhyggeligt transportere det videre og skal sørge for at det ikke kommer det ringeste til. Vil Du bede Fader om at betale Fragten for det til Vordingborg, da mine Finanser ikke just er i bedste Stand.

Georg til Rasmus.

Aunø, 7 November, 1861

Kiære Fader.

...Moders Skrivelse af 26 f.m. har jeg ikke hørt et Ord om, og jeg ved nu med temmelig Vished, at det er vor Jomfru, som rejste 1ste November, der har forvansket Brevet paa en eller andet Maade, thi til hende er Brevet afleveret, men hun har ikke ytret et Ord om det til mig. Hun var yderst opbragt paa mig, og for at hævne sig har hun benyttet en saa fej og nederdrægtig Fremgangsmaade. Havde jeg haft Dit Brev en Dag tidligere saa skulde det være blevet hende en infam dyr Historie. Jeg var i Vordingborg i Søndags for at finde hende om muligt, men Fuglen var fløjet. Vil Du bede Moder om at give mig i hendes næste Brev en omtrentlig Beskrivelse af Indholdet af det fortabte Brev. Hvad angaar Fortepianoet, da kan Du nok tænke Dig at jeg længes meget efter det. Naar 2 Mennesker sidder og glor paa hinanden Dag ud og Dag ind, det kan man nok blive ked af i Længden. Spørgsmaalet er om det vil blive savnet meget derhjemme, thi saa vil jeg ikke have det herud. Hvad angaar Transporten saa er den ikke saa besværlig som det synes. Naar blot Snekkeren slaar en Kasse sammen af nogle tynde Brædder, saa kan det aldrig tage den ringeste Skade.

Med Dampskibet er Fragten saa vidt jeg ved 5 Rdl., og fra Vordingborg skal jeg nok selv sørge for at det bliver transporteret ordentlig hjem til Gaarden...I Søndags var jeg, som jeg ovenfor har bemærket det, i Vordingborg. Jeg kørte derned om Morgenens med Posten, og vilde have gaaet hjem om Aftenen, men det blev jo et afskyeligt Vejr, og ravende mørkt, saa at jeg maatte opgive det. Jeg forblev saa istedet for hos Møllers om Aftenen i Færgegaarden, hvor jeg tilbragte en behagelig Aften, laa der om Natten og om Morgenens Kl. 3 traskede jeg hjem til Aunø, hvor jeg ankom Kl. 6 lige til den Tid, at jeg skulde sætte Folkene i Arbejde. Vore Heste har saa travlt i denne Tid, og da her ingen Køreheste holdes paa Gaarden synes jeg det er en Skam at gøre Udflugter med dem om Søndagen, jeg foretrak derfor at gaa.

Til Aunø, fra Hanne.

12 November, 1861.

Kiære Georg.

Du ønsker at vide hvad det bortkomne Brev indeholdt. Igrunden kan jeg knap erindre det, af Vigtighed var der just ikke noget, dog havde jeg deri opstillet det Spørgsmaal, om det ikke vilde være bedre at leje et Fortepiano enten i Næstved eller i Vordingborg, hvor et saadant var at erholde. Jeg vilde da gerne udrede Udgifterne for i Vinter, thi det er ikke saa let en Sag at faa dette transporteret den lange Vej ned til Dig. Imidlertid har Fader talt med Sundal S. Petersen som Etablissementet nu hedder. Han vil nok besørge det indpakket, der skal nemlig en Sandkasse paa foruden Trækassen da Søen jo, paa denne Aarstid især, ofte gaar over Skibet og Instrumentet altsaa kunne blive fordærvet ved Fugtighed. Men naar Du nu havde faaet det vel hjem saa skulle denne Kasse jo strax igen til Vordingborg, at den kunne komme tilbage med Dampskibet...Desuden maa Du endelig skaffe en Fjedervogn til det, men den kan Du jo let faa i Vordingborg, og har Du saa et ordentligt Værelse at sætte det i at det ikke kommer til at staa opad en fugtig Væg. Skriv os nu til om alt dette ligesaasnart Du har modtaget Brevet...

Til Aunø, fra Hanne.

23 November, 1861.

Kiære Georg.

...Fortepianoet afgik herfra i Gaar Morges til Vordingborg adresseret til Møller, som ogsaa i et Brev fik en Anvisning til at tage det ud af Kassen. Det er nemlig skruet fast i Bunden med fire Skruer. Kassen maa vi endelig have tilbage paa Onsdag med Skibet da Fader ellers kommer til at betale den. Skriv nu endelig til mig saasnart som muligt. Du kan ikke tro hvor jeg længes efter at høre hvorledes det er kommet til sit Bestemmelsessted, og sæt det endelig ikke tæt op til Væggen og luk det hver Aften.

Georg til Hanne.

Aunø, 26 November, 1861.

Kiære Moder.

Til Beroligelse for Dig vil jeg hermed underrette Dig om, at jeg har modtaget Fortepianoet i god Behold. Jeg modtog Dit Brev i Lørdags Middag og i Søndags kørte jeg til Vordingborg efter det og fik det hjem til Aunø i aldeles uskadt Stand. Jeg spillede saamænd den Aften i 2 1/2 Time paa det, og havde Klokkeren ikke været saa mange, saa tror jeg saamænd at jeg kunne have siddet hele Natten ved det. Det er saa kærkomment naar man ikke har hørt Musik i saa lang Tid. Herfra skal Kassen blive sendt ind i Morgen, Onsdag, eller ialfald paa Lørdag da jo saa Zampa gaar sidste Gang. Du gør Dig ingen Idé om hvor Benthien er kedelig til dagligt Brug. Efter at Forældrene var rejst var der lidt mere Hygge i ham, men nu er det meget værre igen. Naar jeg gaar ned i Stuen til ham Kl. 5 og bliver der til Kl. 9 om Aftenen, vil jeg være

en æsel om han taler ti Ord. Naar jeg taler til ham faar jeg med nød og næppe et Svar, men heller ikke en Døjt mere, og ofte faar jeg saamænd ikke engang Svar. Følgen er at jeg bestandig bliver klogere og taler derfor slet ikke til ham, saa at der er ligesaa stille i Stuen som i en Grav. Det er ikke fordi han er i daarligt Humør, men saadan er hans Væsen. Det er i Sandhed meget interessant at være sammen med et saadant Menneske, derfor er jeg ogsaa saa glad for at jeg nu har Instrumentet, thi det er jo saa en stor Adspredelse...Maa jeg medens jeg husker det takke Dig saamange Gange for Strømperne og Benklæderne, sidste Artikel var jeg aldeles renonce paa, men hvad jeg især trænger til er nogle uldne Trøjer til at bære under Skjorten. Jeg er nemlig forkølet altid, og det er jeg nu ked af, men det maatte jo være af fin Uld, ellers river de paa Skroget. Du kunne vel nok købe dem færdige at jeg kan faa dem ud snarest muligt, thi jeg har især saa ondt for Brystet. Saa saare jeg er kommet mig bliver jeg forkølet igen.

Georg til Hanne.

Aunø, 3 December, 1861.

Kiære Moder.

Dit Brev modtog jeg i Dag, altsaa 6te Dagen efter at det var skrevet, tilligemed Pakken som jeg takker saamange Gange for. Det er en temmelig sen Postgang med Fragtmanden hvad Breve angaar, thi det kan gerne vare 3 à 4 Dage inden jeg faar Brevene efter at han er kommet til Kjøng. Brystlapperne var meget gode, men jeg tror dog hellere at jeg vil have Uldtrøjer, men nu har det jo ingen Hast med dem. Vesten, som jeg maa bede Dig takke Otto for, da jeg kan se at det er hans, kom rigtig tilpas da jeg ikke havde nogen til daglig Brug. Vattet derimod har jeg ingen Brug for til en saadan Smule Forkølelse. Uldtrøjerne har jeg længe tænkt paa at ville have, thi jeg synes det er saa naturligt at Brystet bliver ligesaa godt dækket som den øvrige Del af Legemet. Den Slud og Blæst her er herude kan heller ingen gøre sig nogen Idé om. Aunø er en rigtig Blæsenborg...Jeg vil da haabe at Kassen nu er kommet til sit Bestemmelsessted, Instrumentmageren har vel sørget for den. Jeg tror forresten at Benthien tænker stærkt paa at gifte sig. Vi kom forleden til at tale om at til Foraaret skulde han have sig et Par nye Køreheste, til hvilke jeg anbefalede ham et Par, men hvortil han ytrede at de var for smaa til at gaa for Wienervogn, og en saadan var man da nød til at have paa Landet for Damernes Skyld. Jeg mener som saa, dersom han ikke havde kig paa en Kone, var der jo tid nok at anskaffe sig en lukket Vogn. Jeg gad vide hvordan hun vil komme til at se ud, og det kunde mere mig at staa i en Krog og se ham fri, det vilde vist være et Syn for Guder. Forleden Dag fortalte Jomfruen mig Folkenes Dom over mig, hvilket morede mig meget. Hun havde hørt dem af og til naar de snakkede indbyrdes. De maatte tilstaa at jeg kunde arbejde ligesaa godt som dem og at jeg altid stod paa deres Ret, men undertiden var jeg forbandet stjernegal til at skælde ud, hvilket de jo ikke syntes om. Jeg siger nu der skal skarp Lud til skurvede Hoveder. Det er forresten mærkværdigt, skønt Benthien aldrig siger et ondt Ord til Folkene, saa kan de dog ikke lide ham. Det er altsaa ikke det der gør det, men det er Omgangsmåden, thi de sætter stor Pris paa at man taler med dem en Gang imellem og af og til kommer med lidt Spøg. Respekten taber man ikke derfor, naar man blot holder dem 3 Skridt fra Livet.

Til Aunø, fra Hanne.

8 December, 1861.

Kiære Georg.

Jeg maa nok til at skrive til Dig i Dag da jeg vist ellers faar Skænd. Ja, man er lidt uretfærdig med Skrивeriet, vi længes altid efter Brev, og naar det saa kommer, smider vi alt for at være den første til at læse det, derimod er man ofte lidt forsømmelig med at svare, og dog maa Du jo længes fuldt saameget

som vi...I Gaar var det Theas Fødselsdag, som Du jo ved. Vi var i den Anledning ude i Gaar Formiddags og gratulere, hvor jeg ogsaa hilste fra Dig som Du havde bedt mig om. I Aftes var der en Del unge Mennesker, Tante og mig. Onkel Karsten⁴⁹ tilligemed Fader var derimod paa Skydebanen. Thea fik en hel Del Bøger til Foræring, som hun jo sværmer for. Hun har nu igen begyndt at lære at spille med Kapelmusikus Norck, foreløbig kun for i Vinter. Jeg kan allerede høre en hel Forbedring i hendes Spil, end skønt hun kun har spillet en 4 Gange eller saa. Jeg haaber at Du nu rigtig benytter Fortepianoet, at Du kan spille noget smukt naar vi igen ses. Kassen er rigtig indtruffen og leveret Manden tilbage, saa den Ting er i Orden...Her er en hel Del nye Noder, men da Du jo snart kommer ind synes jeg ikke det var værd at sende Dig dem ud. Naar Du tog de løse Blade ind som Du jo har, kunde de jo blive indbundne eller heftede sammen. Vi skal til Middag hos Borups i Aften og hos Hoffman paa Tirsdag (hvad det saa kan interessere Dig).

Georg til Hanne.

Aunøe, 12 December, 1861.

Kiære Moder.

For at begynde med noget nyt, noget afvejlende, skal jeg fortælle Dig følgende Nyhed. I Søndags fik jeg Brev fra Benthien hvori han bad mig om at sende Vogn efter ham Tirsdag Middag i Vordingborg, hvilket jeg naturligvis gjorde. Men Vognen kommer hjem uden Benthien, derimod var der en Telegrafdepeche med, hvori han melder at han først kommer næste Dag. Naa tænker jeg, nu skal man se, Benthien er vist bleven forlovet; han kommer endelig næste Dag, jeg ser og ser og finder ganske rigtig Ringen paa den fjerde Finger. Men jeg tav naturligvis bomstille, og sidenhen paa Aftenen siger han til mig: "Jeg skal dog fortælle Dem en Nyhed, den eneste jeg ved, jeg er bleven forlovet med min Kusine Frk. Holm" og op maatte jeg jo med mine Lykønskninger ogsaa, ja saa kom Humlen fra Peer Brask, hør nu vel efter "Jeg har tænkt paa, at det er bedst at De ligger i mit Kammer, naar jeg tager til Byen til Julen". Fy for pokker! hvor jeg blev flov, men jeg lod naturligvis som ingenting overfor ham, og bandede indvendig Fruentimmeren, thi det var jo hendes Skyld. Tror Du ikke nok at det vil blive en glædelig Jul for mig. Den Højtid som jeg mest elsker, men saadan gaar det, man maa jo finde sig deri, det kan jo ikke være anderledes...Benthien har Penge og hans Forlovedes Fader dobbelt saa mange, det er klart som Blæk at det er en Overenskomst mellem de gamle, thi hvor Penge er skal jo Penge til. Han maa forresten være ganske forliebt, thi han skrev saamænd til hende 2 Timer efter at han var kommen hjem, hun skulde naturligvis vide om søde Vilhelm var kommet helskindet hjem. Forresten maa jeg sige at hun langtfra er køn, snarere grim hvis jeg kan dømme efter et Billede som Fru Benthien havde her i Sommer og som skulde ligne fortrinlig. Nok med dette. Fortepianoet trakterer jeg meget flittigt, og hvad angaar om at staa tæt ved Væggen, da kan jeg aldeles berolige Dig. Der kan baade komme Luft og Varme til det. Der er sket Indbrud paa Sallerupgaard i Nat, hvorover Benthien er bleven saa forfærdet at han vil ligge med ladet Gevær, men hvad der er værst ved det er at han da ogsaa maa ligge med Brillen paa, da han ellers ikke kan se at sigte, en nødvendig Ubehagelighed.

Efterhånden som Georgs kusiner bliver voksne begynder de ogsaa at skrive til ham. Den Thrine der har skrevet nedenstående brev er niece til Flensburgs og således faktisk en kusine til hans kusiner. Hun er den hvis forlovelse til Schaldemose Georg så bittert omtalte. De breve Georg har gemt viser den lette tone mellem den yngre generation.

⁴⁹ Jens Flensburg havde jo kaldt sin søn Charsten, men i de senere år blev 'h'et droppet og navnet blev af den øvrige familie stavet enten med C eller K.

Til Aunøe, fra Thrine Szybrowski.

Nyboder, 14 December, 1861.

Kjære Fætter Georg.

Saasom og eftersom og fordi og paa Grund af at Din kære Broder er meget doven til at skrive og jeg har hørt at Du keder Dig saa overordenlig meget, tager jeg mig den store Frihed at skrive disse Par Ord i Haab om at de vil være velkomne. Det er nu slet ikke fordi at jeg har noget særdeles at fortælle Dig, for alt gaar saa dagligdags og kedeligt, men blot den mageløse Sjældenhed at faa Brev fra mig, maa jo være nok til at glæde Dig. De store Tanker som jeg altid har haft om mig selv har ikke forandret sig, som Du hører. Du kommer vel ind til Julen, for det er dog for kedeligt at sidde derude paa Øen og kukke, nej, kom Du ind til Dine muntre Kusiner, Du skal nok more Dig, dersom Du ikke er bleven altfor vanskelig siden vi sidst saas, især er Din Kusine Sophie bleven aldeles vild i den sidste Tid. Hun har faaet en Inclination i Sommer, men det fortæller hun Dig nok, for hun skjuler det saamænd ikke. Du skal nu ikke belave Dig paa fornuftig Tale, for det er det samme som at slaa Vand paa en Gaas. Rønnau taler stadig for hende, men til hans store Sorg ler hun ham lige op i Øjnene. Af Din Moder har jeg hørt at Din Herre og Husbond er saa meget uinteressant. Du skulde give ham det gode Raad at forlove sig, det er et probat Middel til at sætte Liv i dem. Skulde han ikke tro Dig saa maa Du med Glæde sende ham til min Kæreste og til mig, vi skal bringe ham paa andre Tanker. Du har nok faaet Dit Fortepiano ud til Dig, det opmuntrer Dig da meget, det maa da ogsaa more Din Husbond, hvis ikke er han da en rigtig Tørvetriller. I Morgen Aften er vi inviterede ud til Dine Forældre. Det var rigtignok dejlig. Kunde vi sende et Bybud ud efter Dig. Det er en god Indretning disse Bybude, de bliver benyttet til alt muligt, til de aller utroligste Ting. Deres fineste Beskæftigelse er at følge Damer hjem. Damerne sværmer almindelig for Nr 6, som skal være saa smuk, han er allerede københavnsk berømt, jeg har endnu ikke været saa lykkelig at se ham. Her maa Du tænke Dig et Suk. Vi har ogsaa faaet Gadeaviser paa Hjørnerne, det er vist ogsaa meget hensigtsmæssigt. Hannibal har tænkt paa at lave et Avertissement paalydende: en ung Mand søger, af Mangel paa Bekendtskab, en Rose, og saa videre. Der vil vist melde sig mange Liebhave. Nu ved jeg i Grunden intet mere at fortælle Dig, fra Moder, Fader og min Kæreste skal jeg hilse paa det venskabeligste, men inden jeg slutter beder jeg Dig tage til takke med disse Linier. De ere skrevne, for om muligt at more Dig lidt, skulde de ikke naa det Maal beder jeg Dig undskylde, jeg har gjort hvad jeg formaaede, men det er ikke nemt at skrive til unge Herrer. Jeg bildte mig ind at det var saa let, men deri tog jeg Fejl. I det Haab snart at have den Fornøjelse personlig at hilse paa Dig slutter jeg idet jeg tegner mig som Din meget hengivne Kusine Thrine Szybrowski.

Da jeg før talte om Bybudene glemte jeg at fortælle Dig at Fjeldskov bruger dem til at staa Model, det er mageløst hvad de kan anvendes til.

Kære Fætter Georg,

Ja saaledes maa jeg vel nok nu kalde Dig? Da Thrine har efterladt en lille Plads synes jeg det var Synd at lade den ubenyttet og sender jeg Dig derfor hermed en venlig Hilsen, og undlader tillige ej at meddele Dig med Hensyn til en Ytring i ovenstaaende, billiges Thrines Mening i et og alt. Skulde Du ei komme hertil vil jeg ønske Du maa tilbringe en saa munter og glad Jul som Dit Eremitliv vil tillade det og tegner mig som Din hengivne Hannibal Sch.

Til Aunøe, fra Hanne.

22 December, 1861.

Kiære Georg.

Det gør mig meget ondt at jeg skal savne Dig i Julen herinde og det samme siger de allesammen...Fader sender Dig i Julegave nogle Cigarer, dem kan Du vel altid bruge, de skal være gode til at forslaa Griller

med. Tante Anine sender Dig en Bog for at Du kan have noget at bestille i Julehelligdagene. Den er rigtignok ikke indbunden, men der kan komme flere af samme Slags, og saa er det bedst at de bliver ens indbunden. Jeg har ladet Din Uhrkæde gøre istand, andet faar Du ikke af mig. Den ligger færdig naar Du kommer ind. Desuden følger der en æske Kager med, for at Du kan tænke paa os, naar Du spiser dem. Jeg vilde sende Dig nogle Appelsiner, men de er saa sure og daarlige at de ikke er værd at spise. Tante Sine siger ogsaa at hun har en Julegave til Dig...Du har nok faaet et langt Brev fra Schaldemose og Thrine. Lad mig se at Du besvarer det, ellers bliver Folk kede af at skrive Dig til og Du holder dog nok af Breve.

Georg til Hanne.

Aunøe, 22 December, 1861.

Kiære Moder.

...Benthien rejste i Gaar og er jeg her aldeles alene igen, og venter ham først hjem d. 6te eller 7de Januar, til hvilken Tid jeg saa kommer til København for at tage Revanche for Tabet af Julen...Til Paaske eller ialfald til Pindse antager jeg at Benthien's Forlovede tilligemed Forældrene kommer herud. Saa skal der vist regnes og spekuleres paa hvorledes alt skal være, og saa kommer det an paa om Kæresten synes om Aunøe og alle dens Herligheder. Hun vil vist blive betydelig skuffet, thi naar alt kommer til alt saa er Aunøe dog en Ravnerede, hvormeget der saa pudsas paa den udvendige Skæl. Nytaarsaften skal jeg saamænd blive oppe til Kl. 12 for at drikke det nye Aars Skaal i Kaffe, thi Champagne trives ikke paa Aunøe. Siden jeg kommer til at tale om Vin, kommer jeg til at tænke paa, at det dog er umaadelig sjofelt af Benthien, at han ikke engang har sagt til mig, at dersom De vil drikke et Glas Vin i Julen saa er her Nøglen til den. Jeg synes at det kun var simpel Høflighed, som jeg nok kunde gøre Fordring paa.

Til Aunøe, fra Rasmus.

24 December, 1861.

Kiære Søn.

Jeg er i Aften noget Patient, saaledes at jeg ikke var stillet til at gaa til Byen til Juletræ med de andre. Og da jeg befinder mig alene hjemme saa har jeg god Tid til at skrive til Dig. Jeg vil haste med at skrive at det ikke er noget videre, min sædvanlige Svaghed, Maven, og andet i Forbindelse dermed som jeg har gaaet og været generet af i nogle Dage, som i Dag er af den Natur at det er fornuftigst at gaa tidligt i Seng og holde Diæt istedet for at spise Skinke og Grønlangkaal samt Tilbehør, hvilket næppe under slige Omstændigheder ville være godt. Moder fik Dit Brev hvoraf erfares blandt andet at Benthien ikke, uagtet Du er alene, har været saa betænksom at lade en Flaske Vin til bedste. Havde jeg haft Anelse om det, ville jeg have sendt i det midste en Flaske Portvin, men det var ikke saa godt at sende med Posten med Bøgerne og Cigarerne... Pennen er besværlig at skrive med, ellers skulle jeg have skrevet noget mere.

Georg til Hanne.

Aunøe, 28 December, 1861.

Kiære Moder.

Dit Brev modtog jeg 1ste Juledag tilligemed Pakken, hvis Indhold var i fuldkommen uskadt Stand. Maa jeg først og fremmest takke Dig saamange Gange fordi Du har ladet min Uhrkæde gøre istand. Havde jeg selv skullet bekoste Reparationen er jeg bange for at det ville have varet temmelig længe, da Du nok ved at Finanserne sjældent er i god Stand. Kagerne har jeg spist og de smagte mig ganske fortrinlig tilmed da jeg vidste at Du selv havde bagt dem. Bogen fra Tante takker jeg ogsaa ret meget for, naar jeg med Tiden

kan faa dem samlede allesammen kan det blive et herligt Værk. Jeg modtog ogsaa et Svovlstikkefutteral og et Slips, hvem det er fra ved jeg ikke, men jeg antager fra Tante Sine, hvem jeg ogsaa skriver til i Aften. Jeg sendte for over 8 Dage siden Brev ind til Otto med Fragtmanden Jens Tofte, angaaende hans gamle Vinterfrakke som jeg vilde købe af ham, men jeg har ikke faaet saa meget som et Ord tilbage...Han maa have forskrækkelig travlt, siden der ikke kan blive Tid til andet end skrive udenpaa et Brev. Han kunde dog gerne give mig et Svar, andet forlanger jeg ikke, jeg er ikke saa godt vant. Jeg har saamænd nu maattet laane Gartnerens Frakke 4 Gange fordi jeg selv ingen har, og naar jeg skal til København er jeg jo rent ilde faren. At rejse med en tynd Sommerfrakke, det er dog for koldt midt om Vinteren. Juleaften kan Du tro at jeg tilbragte behageligt. Kl. 6 spiste jeg til Aften bestaaende af Svinesteg og Rødkaal med Sirop i. Ovenpaa det tænkte jeg, liggende paa sofaen, over hvordan I havde det hjemme.

Til Aunøe, fra Hanne.

30 Januar, 1862.

Kiære Georg.

...Du kan tro her har i disse Dage været megen tale om det Festbal som blev givet i Casino. Alle Flensburgs var med og hvad der ikke havde været galt med Dine Kusiner Sophie og Anna⁵⁰, saa blev det da de hørte de andre skulde med. Sophie var især svært fortviolet, hun vidste at der kom flere af hendes Balkavalerer - ham Du maalte med Øjnene den Søndag i Theatret var ogsaa med -. Ja hun græd saamænd baade Mandag og Tirsdag og Anna hjalp hende af og til, og skønt Moderen tog Parti med og næsten pintes ligesaa stærkt som Datteren, hjalp det dog altsammen ikke. Fader vilde ikke, saa de maatte til deres store Sorg blive hjemme. Men nu har de da faaet Lov til at komme til et af Karnevalerne, saa nu glæder de dem dertil. Jeg var der i Aftes og jeg skulde hilse Dig saamange Gange baade fra Tanter og Kusiner. Flensburgs har jeg ikke set siden Du rejste. Din Fader er endnu ikke rigtig rask men nu har han faaet en ny Medicin og skal holde streng Diæt...Se endelig Dine Strømper efter og send mig de gamle Skafter som der er noget ved. Gamle Brødkone beder mig saameget for Strikketøj.

Til Aunøe, fra Hanne.

7 Februar, 1862.

Kiære Georg.

...I Morges havde vi her 10 Graders Frost, men man bliver forkølet i saadant Vejr. Tante og jeg har saadan en Hoste at vi ikke kan sove om Natten. Fader er det nu bedre med, dog er han endnu ikke rigtig rask. I Aften er ingen af os to i Theatret for Hosten. Tante Sine og vores Julie er der, men det er da ogsaa gamle Stykker som de har. Jeg ved ikke om Du af Aviserne har hørt om det Røre der var da de i Søndags skulde have "Portio", en ny Tenorrøst skulde debutere i Mafaniellos Rolle. Alle Billetterne var tegnede i Forvejen, og alt var udsolgt til forhøjet Pris. Der var 8 Dage i Forvejen ikke tale om andet end hans mageløse Stemme. Men i Søndags blev Mennesket syg og Kl. 1 3/4 bliver saa da Plakaten afflaaet og Tiden fastsat til Kl. 5, saa kunde de som vilde have Pengene tilbage faa dem indbetalte og tillige blev der udleveret nye Billetter. Men hvilket Oprør. Folk stod helt ud paa Kongens Nytorv og blev galere og galere alt som Klokkeren nærmede sig 7 og saa blev der sagt at nu blev der holdt op for i Aften og Resten kunde faa deres Penge igen næste Dag... i "Dagbladet" for i Tirsdags faar Theaterdirektørerne rigtig læst Texten for deres Malconduite i denne Sag.

50 Schougaards 2 ældste døtre.

Georg til Hanne.

Aunø, 9 Februar, 1862.

Kiære Moder.

...Nu er jeg næsten rask igen, jeg har blot lidt Hoste, men da jeg i Dag har faaet Salmiakmixtur⁵¹ og Brystdraaber fra Apoteket, haaber jeg snart at faa Bugt med den. Det var forresten en temmelig stærk Forkølelse, som jeg havde faaet fat i, og jeg var i Grunden bange for at jeg skulde blive alvorlig syg, da jeg havde lidt Feber med, men det kom dog ikke til noget. Jeg kom saa voldsomt til at svede i Torsdags og Lørdag Nat, at Sengeklæderne var bogstavelig dyndvaade, det hjalp, skønt jeg dog om Morgenens maatte ud i 11 1/2 Graders Frost ligesaa vaad som jeg var...Jeg læste i Bladene i Gaar at en Forvalter A. Nyholm af Aggershvile havde købt Flinterupgaarden for 120,000. Det kan ikke være nogen anden end en Søn af Prokuratøren som jeg har gaaet i Skole med. Han er ikke mere end 22 Aar, og har ikke været saa længe ved Landbruget som jeg, saa han er dog ogsaa kommet tidlig paa sine egne Ben. Vil Du være saa god at abonnere paa "Horneman og Lumbyes musikalske Nyheder" til mig. Der er mange gode Ting i, og jeg skal nok selv betale det naar jeg kommer ind...men det skal være fra 1ste Januar, thi saa faar man gratis "den musikalske Julegave". Man tegner sig i E. Hornemans Musikhandel, St. Købmagergade 4, 1ste Sal. Jeg havde stor Lyst til at abonnere paa nogle firehændige af store, berømte Kompositioner, som ogsaa udkommer der. Den begynder i disse Dage, men det har jeg ikke godt raad til. Den koster 2 Sk. om Maanedens. Forresten vil det blive et rigtigt gedigent Værk, jeg læste Indbydelsen til Subskription i Dag, og det er lutter store Komponister som Beethoven, Haydn, Kuhlau, Mozart, Mendelsohn, Hartmann og flere andre. Du kunde gøre mig en Tjeneste i at sende mig "Dagbladet" ud hver 8de Dag med Fragtmanden. De er jo rigtignok noget gamle, men hvad gør det, de vilde mere mig.

Til Aunø, fra Hanne.

21 Februar, 1862.

Kiære Georg.

Det glædede mig meget at se af Dit Brev at Du nu er rask. Vær dog nu meget forsigtig, det er en vanskelig Aarstid... Klein fra Lystrup var inde i Butikken i Aftes og havde den store, sorte Hund med sig, den var løbet hele Vejen herind...Dine Kusiner har meget travlt i denne Tid med Kunstnerkarnevallet og hvad de skal være...dog har Schougaard ikke sagt rigtig ja endnu. I Aften skulde vi have hørt den Fugl Nyrup synge, men i Tirsdags meldte han sig igen syg, saa man mener at der vil hengaa nogen Tid før han igen lader sig høre. Istedet for den Stemme har vi nu kun "Ungdom og Galskab", det maa vi nøjes med. Faders Helbred bedrer sig rigtignok, men rigtig rask er han dog ikke endnu.

Georg til Hanne.

Aunø, 26 Februar, 1862.

Kiære Moder.

Nu har vi da faaet Foraars, idet mindste synger Lærken saa det er en Lyst at høre, skønt det er en bidende Østervind og flere Graders Frost. Og der var ogsaa 2 Viber som fortalte mig det i Gaar, skønt det skulde være en Hemmelighed. Nu har vi begyndt igen at merge, gid vi faar mere Guld med det i Aar end i Fjor, thi da umuliggjorde jo det meget ustadige Vejr Arbejdet. Den nye Ladebygning er der ogsaa begyndt paa nu, der bliver lagt Grund med Kraft. Vi har haft et forskrækkeligt Stenslæb til den og dog har vi kun faaet omtrent de halve Sten hjem. Skal vi have Krig til Foraaret? Kan Du besvare det Spørgsmaal, saa ved Du vist mere end Ballelars. Jeg vilde gerne vide det, thi det vilde gøre en Revolte i alt her paa Landet, saa kan

51 Se appendix.

vi Aølsforvaltere faa 300 Rdl. for en Hest, men det gaar vel i Aar som i Fjor, der bliver intet af det. Jeg fik brev fra Kliiver i Gaar, han ønsker ogsaa Krig, men rigtignok ikke af en saa egoistisk Grund!

Georg til Rasmus.

Aunø, 3 Marts, 1862.

Kiære Fader.

Maa jeg først og fremmest frembringe min hjerteligste Lykønskning i Anledning af Din Fødselsdag, som jeg vilde ønske at jeg kunde have bragt mundtlig, men det vilde være saagodt som en Umulighed, thi dette mageløse Vejr som vi nu har faaet, har jo bevirket en umaadelig Virksomhed hvad Arbejdet i Marken angaar. Her er for Øjeblikket 22 Daglejere paa Gaarden hver Dag som graver Grøfter paa Akkord. Da her for Øjeblikket er en saadan Overflod af Folk, maa man benytte sig af dem. Til Maj bliver her maaske ikke mere end 6 tilbage. I Søndags var jeg paa Komædie i Vordingborg. Det var saamænd ikke saa daarligt af et lille Theater at være. Forresten tilbragte jeg en meget behagelig Aften der, da jeg traf sammen med en Mængde Landmænd der fra Egnen. Naar blot Vordingborg laa lidt nærmere ved Aunø saa vilde her aldrig være saa trist. Om 14 Dage ventes Benthens Forlovede og Svigerforældre herud, og naar de saa rejser kommer de gamle herud. Hans Forlovede vil vist blive betydelig skuffet naar hun kommer ud og ser denne Ravnerede, thi her bliver ligesaa slemt et Roderi i Aar som forrige Aar.

Til Aunø, fra Hanne.

5 Marts, 1862.

Kiære Georg.

...Jeg vil haabe at Du har modtaget hvad der blev sendt ud med Fragtmanden først i forrige Uge, nemlig Noderne, Cigarerne, et Par Underbenklæder og nogle "Dagblade", som Du nok ved Lejlighed skal faa flere af. Du har vel læst om det store Kunstnerkarneval hvor der var en forskrækkelig Mængde Mennesker samlet. Alle Flensburgs var med, Din Kusine Thea i et Kustume fra Christian d. 4rdes Tid som klædte hende meget godt. Ogsaa Schougaard med Kone og Døtre var der, og Du kan tro at de saa godt ud. Sophie i Domino og Anna som gammeldags Dame fra forrige Aarhundrede. De morede dem vældig og gjorde nok ogsaa Lykke derude, ogsaa Din broder Otto var med. Han taler saa smaat om at faa Hest og Vogn til Sommer for Amagerturenes Skyld, som jeg næsten tror at hans Fader giver sit Samtykke hertil.

Georg til Hanne.

Aunø, 10 Marts, 1862.

Kiære Moder.

Det er meget længe siden at jeg skrev til Dig sidst, derfor har jeg nu ogsaa sat mig for at skrive til Dig i Aften, endskønt Klokken er 10 1/2 og Værelset hundekoldt. Grunden er at jeg ikke har haft Tid. Selvom Dagene nu er saa lange er Arbejdet saa splittet at der om Dagen ikke har været Tid til det, og mine Aftener har jeg i denne Tid faaet saa godt besatte, at jeg heller ikke der har kunnet skrive. Vi har nemlig en syg Hest paa Gaarden som har været meget stærkt angrebet af Nyrebetændelse, og dens Pasning har givet mig nok at bestille. Der bliver holdt Vagt over den hver Nat, og i Fredags og Lørdags Nat var jeg oppe uafbrudt for at paase at Vagten ikke sov og tillige for at indgive den Medikamenterne. Fra i Fredags Morges til Søndag Morgen var jeg ikke af Klæderne, og fik kun sovet en Time oven paa Sengen...Jeg var, som jeg skrev sidst, i Lystrup paa Fastelavnen og nød en meget venlig Modtagelse. Jeg skal hilse fra dem. Forresten var det en meget behagelig Tur. Jeg kørte til Kjøng Lørdag Aften. Tog derfra om Natten med Posten til Vordingborg, og Klokken 7 Søndag Morgen kørte Møller og jeg omkring Præstø, en meget smuk Vej.

Paa Lystrup laa vi om Natten, og næste Eftermiddag kørte vi tilbage igen til Vordingborg, hvor jeg tilbragte en meget behagelig Aften og Kl. 9 1/2 marcherede jeg til Aunø, hvor jeg ankom Kl. 12, i høj Grad oplagt til at sove, da det var et afskyeligt Vejr at gaa hjem i, og Vejen er jo ikke saa kort, der er nemlig 2 Mil dertil.

Rasmus havde efterhånden overgivet det meste af arbejdet i forretningerne til Otto, men havde dog stadig det sidste ord m.h.t. udgifter som f.eks. til indkøb af hest og vogn. Af det næste brev fremgår det klart at Hanne mener hendes mand trænger til noget mere at rive i så han ikke beskæftiger sig slet så meget sit helbred!

Til Aunø, fra Hanne.

14 Marts, 1862.

Kiære Georg.

I Dag har jeg da en Nyhed at tilmelde Dig, hvis det forresten er en Nyhed for Dig. Din Broder har i disse Dage faaet sig en Kæreste, som han i flere Aar har sværmet for. Kan Du nu gætte hvem? Naa, jeg vil ikke spænde Din Nysgerrighed for stærkt. Det er nemlig Ohlsens Hest, som han har købt, og Du kan jo nok tro at han er lykkelig derover. Men Din Fader er næsten ligesaa glad som han, og Gud ved om det ikke er Udsigten til at komme til at bygge, som er meget Skyld i hans Glæde, thi nu skal jo hele Brændehuset rykkes ud i Haven, der skal indrettes Stald og Vognværelse, kort sagt der bliver nok at gøre. Nu har ogsaa begge meget travlt med at faa købt en Vogn til at køre i Skoven med og desuden en lille Arbejdsvogn til at køre paa Amager med. I Dag har vi fæstet en Karl som skal ligge her og som vi skal have for os selv⁵², han skal tillige passe Haven. Han har ikke før tjent i Byen og det er jo meget godt. Vores Trine skal ogsaa bort til Maj, hun skal giftes...Jeg længes saameget efter mildt Vejr da jeg saa igen skal begynde at bade, for Gigten er slem imod mig. Din Fader har det bedre nu, og naar han nu faar dygtig at bestille bliver han nok rigtig rask. Her er i denne Tid saa mange Ting udstillede, som skal til den store Udstilling i London, men det har Du vel set i Aviserne...

I 1851 blev den første verdensudstilling i London åbnet. Den næste udstilling blev holdt i Paris i 1855, da franskmændene ikke ville stå tilbage for englænderne. Dette medførte at englænderne satte trumf på med den heromtalte udstilling i 1862. "Danmark havde været med før, men på et ret beskedent niveau. Denne gang lagde man imidlertid kræfterne i, og regeringen skubbede på. Det havde sine særlige grunde. Indenrigsminister Orla Lehman fandt, at Danmark i den løbende konflikt med Tyskland måtte gøre sig kendt - blive synlig, som det hedder i dag, og ikke mindst i den engelske offentlighed, fordi Englands sympati kunne blive altafgørende for en lykkelig udgang på den storpolitiske krise⁵³."

Georg til Hanne.

Aunø, 16 Marts, 1862.

Kiære Moder.

Vil Du bringe Otto min Lykønskning i Anledning af Hesten. Jeg modtog Dit Brev i Gaar. Ved at læse de første Linier spidsede jeg Øren, da jeg kom til de næste skal jeg ikke nægte, at jeg blev glad tilmode, ledsaget af en umaadelig Nysgerrighed, som steg endnu højere da jeg læste "Ohlsens Datter", men fy for Fanden hvor jeg blev flow, da jeg saa at der stod Hest i Stedet for Datter. Det var ligesom jeg fik en Spand Vand over Hovedet...Men jeg haaber snart at faa Brev fra Dig igen, hvori Du melder mig at Otto har faaet

⁵² Den anden karl de havde, Peter, blev også sat i arbejde i forretningen i Helliggejststræde.

⁵³ Fogtdals Illustreret Tidende, nr. 6, August 1992.

sig en ny Kæreste, men at det da er en ung, smuk og elskværdig Pige, og ikke en ny - Hest. Jeg er overbevist om at han vil have særdeles godt af at have et lille Pigebarn under sine beskyttende Vinger, og at det helst maa ske hurtigst muligt, thi ellers gaar han saagu i Frø...Her er i disse Dage kommet mange Folk til Gaarden, her er nemlig nok at faa, da her overalt hersker umanerlig Arbejdsløshed. Men her er saamænd ogsaa nok at tage fat i, vilde blot ens Arbejde blive paaskønnet, saa vilde der endnu være Lyst til at fremme Arbejdet saa meget som muligt, men det er her ikke tale om. Men nu nok af denne gamle lorum...

Til Aunøe, fra Hanne.

22 Marts, 1862.

Kiære Georg.

Sidst jeg skrev til Dig havde jeg dog en Nyhed at melde Dig, skønt den ikke synderlig interesserede Dig. I Dag er jeg derimod som sædvanlig fattig paa Nyheder og jeg ved næsten ikke hvad jeg skal skrive om...Hvad Byggeriet herhjemme angaar da gaar det ganske rask fra Haanden. Brændehusene er nu færdige og i Morgen skal de til at begynde paa Stalden. Jeg vilde ønske at den var færdig. Man kan ikke se om Dyret bliver passet ordentlig, og Jens er ikke saa ganske at stole paa. En Arbejdsvogn har vi faaet og Din Broder var i Torsdags Morges med det første Læs Blegevarer paa Amager. En Jagtvogn er der bestilt, som nok bliver færdig i de første Dage i Maj.

Georg til Hanne.

Aunøe, 30 Marts, 1862.

Kiære Moder.

Det er dog et rædsomt ustadigt Vejr. Kunde man dog blot faa Vinter naar det skulde være det og ikke Frost sidst i Marts, som dog er en Foraarsmaaned, og saa denne forfærdelige Masse Sne der er faldet, naar skal den komme bort? Benthien kom hjem i Gaar. Han kom først til Kjøng Kl. 8, fem Timer efter den sædvanlige Tid. I fire Timer havde Posten siddet fast paa Vester-Egilsborgs Bakke, det maa have været meget behageligt. Jeg har gaaet noget paa Jagt i disse Dage. Mit Udbytte har været 4 Skovduer og 6 Kramsfugle, det er dog altid noget. Naar jeg kommer til Byen kan jeg nok slet ikke kende Vesterbro igen, saadan er der vel rumsteret omkring. Jeg ser i Tankerne Otto komme kørende ud til Dragør paa Arbejdervognen og slaa Knald paa Knald. Der vil gaa nogle Ridepiske i løbet af den første Tid.

Til Aunøe, fra Hanne.

2 April, 1862.

Kiære Georg.

Skønt jeg i Dag har meget travlt maa jeg dog skrive et Par Ord til Dig. I Overmorgen er det jo, som Du jo nok erindrer, Din Faders Fødselsdag, og saa er der jo altid lidt at tage vare paa. Vi skal have Frokost som sædvanlig, og om Aftenen skal vi paa Komedien, da det jo er vor Abonnementsaften. Hesten kommer ogsaa den Dag i den nye Stald, som nu er færdig. Den lader til at være et godt fromt Dyr...

Georg til Hanne.

Aunøe, 23 April, 1862.

Kiære Moder.

...Jeg ved for Øjeblikket aldeles intet at skrive om, thi i dette Hul passerer jo aldeles intet, uden hvad der hører til Gaarden. At en Hest og Ko er kreperede kan jo ikke interessere Dig. Hesten skød jeg 1ste

Paaskedag, og hvad andet vi foretager os antager jeg heller ikke kan være af nogen synderlig Interesse for Dig, derfor vil jeg hvad det angaar rent holde min Mund i. Jeg har læst en Bog i disse Dage som interesserer mig meget. Dersom Du ikke har læst den, som jeg forresten antager, vil jeg anbefale Dig den. Det er nemlig "Den Ewige Jøde" af Eugene Sue, forfatteren til "Paris' Mysterier." Den vedligeholder en umaadelig Spænding. Disse Jesuiter Karakterer er skildret saa lumske og fuld af den nedrigeste Ondskab, at man ved enkelte Scener kan blive helt rasende...

Til Aunøe, fra Hanne.

26 April, 1862.

Kiære Georg.

Jeg har allerede haft isinde i et Par Dage at skrive til Dig, men i Gaar var jeg i russisk Bad, og naar jeg kommer derfra er jeg saa dorsk at jeg ikke rigtig dur til noget, men da nu Otto i Dag modtog Dit Brev blev jeg ganske bedrøvet over dets Indhold. Jeg synes det var saa trist. Du maa vist have været i meget daarligt Humør den Aften. Men frisk Mod Antonio, det kan jo ikke nytte at lade Modet falde, man maa jo se at muntre sig saagodt man kan. Vi har heller ikke haft det saa muntert i Helligdagene, da vi har været hjemme hver Aften. Du kan ellers tro at det gaar med Amagerturene, andet har da Hesten ikke været brugt til endnu, men Blegevarerne skal jo ogsaa ud nu.

Til Aunøe, fra Hanne.

1 Maj, 1862.

Kiære Georg.

...jeg har i denne Tid haft saa travlt, da vi har gjort rent i Anledning af at Trine skifter. Hun skal nemlig giftes, saa hende faar Du ikke mere at se. Ifølge Dit Brev venter vi Dig i Midten af Maj, saa skal vi se at more os det bedste vi kan. Ottos Hest er et rigtigt godt fromt Dyr som er godt tilkørt og den og den nye Vogn skal Du faa rigtig prøve. Hesten har allerede gjort mange Amagerture, og Karlen vi har faaet lader ogsaa ganske flink.

Til Aunøe, fra Hanne.

10 Maj, 1862.

Kiære Georg.

Vi er alle blevet lidt skuffede ved at modtage Dit sidste Brev hvori Din Rejse er ligesom bleven udsat til ubestemt Tid...Din Fader er især meget opsat paa at se Dig igen, og om mig vil jeg ikke tale...I Dag er den nye Vogn arriveret og Du kan tro at den er smuk. I Morgen skal vi probere den, naar vi nu paa Fredag kunde faa Dig med til en rigtig rask Tur. Hvor alting nu er smukt efter denne Regn. Træerne er paa en Dag blevet ganske grønne, og i Haverne staar alting saa smukt. Jeg har samlet en hel Del "Dagblade" til Dig. Der er nu fuldstændig Beskrivelse af Londonner Udstillingen som er meget interessant og desuden er der en hel Del om London og dens Mærkværdigheder som vist vil more Dig.

Georg til Hanne.

Aunøe, 13 Maj, 1862.

Kiære Moder.

Dit Brev modtog jeg i Dag, og da jeg for Øjeblikket ikke just har noget videre at bestille, har jeg sat mig ned for at besvare det og melde Dig de Fremmedes Ankomst her til Gaarden, som indtraf i Gaar. Du kan tro at jeg var nysgerrig efter at se Aunøes tilkommende Husmoders Ansigt. Jeg var paa mit Værelse da de

kom kørende og havde lig en af Esaus Døtre stillet mig op bag et af Gardinerne for uset at kunne betragte dem. Først kom Svigermoder og Benthien's Forældre, og efter dem han plus med Kæresten i en Vogn for sig. Benthien lo med hele Ansigtet og Wilhelmine saa ogsaa mild ud, men jeg kunde se meget lidt af hendes Ansigt paa Grund af en stor Hat som hun havde ned i Øjnene. Dengang blev Nysgerrigheden altsaa ikke stillet, kun forøget. Men noget efter gik jeg ned til Middagsbordet...endelig kom hun tilligemed de andre. Efter Ottos Udsagn skulde hun jo være grim...men jeg havde dog ikke troet at hun var saa uheldig som hun er. Nu skal jeg forsøge at gengive Dig hendes Portræt saa godt som muligt, saadan som hun viste sig for mig da hun traadte ind ad Døren. Hun er meget uanseelig af Vækst, meget tykt og omtrent kuglerundt Ansigt med stærkt fremstaaende Kinder, stor Mund, temmelig stor Braknæse og meget lav Pande. Nu er der kun Øjnene igen, og Øjnene kan jo gøre den styggeste smuk, maaske, nej langt fra! De ligger temmelig dybt omgivne af en stærk gul Farve, og saa er hun tilsidst meget stærkt skeløjet paa det ene Øje. Nu maa Du ikke tro at det er en onskabsfuld Skildring, som jeg her har givet Dig af hende, for det er det langt fra, tværtimod. Naar hun ler gør hun et ganske godt Indtryk, og hvad hendes Karakter angaar, da er det jo umuligt at vurdere den endnu, hun kan jo med alt det være meget elskværdig. Hendes Moder er vist, vel at mærke, en determineret Dame med et temmelig koldt Ansigt og vist ogsaa begavet med stor Lyst til at kritisere andre, men det er der jo flere end hende der faar Skyld for...Nu maa Du snart skrive mig til igen om hvordan den første Køretur er gaaet af, om Tante skreg, om der blev kørt i Grøfterne, og om hvor mange Pund Silke Otto knaldede bort den Dag. Tilmed maa Du beskrive mig Vognens Façon og om den er behagelig at køre i. Kommer jeg ind saa lover jeg at den skal blive prøvet om den dur til noget og det tilgavns...Skoven er nu ogsaa aldeles grøn og opfyldt ligesom ifjor af saa mange dejlige Sangfugle, det er det smukkste ved hele Aunø, men Herligheden varer saa kort og naar den er forbi er her ligesaa dødt igen som altid.

Til Aunø, fra Hamne.

9 Juni, 1862.

Kiære Georg.

Denne Gang har jeg rigtignok fortjent ordentlig Skænd for min Uefterrettelighed i at skrive. Jeg havde saa vist sat mig det for i Lørdags, men da jeg havde været i Bad og kom hjem, og de andre igen var gaaet til Byen, tog jeg mig en lille Lur og glemte saa rent at skrive før jeg om Aftenen laa i min Seng og da blev jeg gyselig opbragt paa mig selv, men Tiden var nu engang forspilt...Her bliver vist meget Liv i Byen i Anledning af de norske og svenske Studenters Ankomst. Man mener at der vil blive kastet Blomster paa dem ved Ankomsten. Om Torsdagen skal Fanerne indvies som de københavnske Damer har broderet og derpaa overleveres Studenterne fra de fire Universiteter. Til denne Stads, som skal være i Universitetsgaarden, er der bleven sendt de Damer der har ydet Bidrag et Adgangskort. Jeg fik sendt mit i Morges, jeg skal altsaa med til den Fest, som jeg glæder mig meget til. Torsdag Aften skal de i det kongelige Theater, Fredag skal Museerne beses og om Aftenen Fest i Rosenborg Have, hvor der nok vil blive drukken ordentlig. Der var først tænkt paa at der skulde Damer med, men det er senere opgivet. Lørdag og Søndag til Frederiksborg og Fredensborg. Mandag er man ikke enig i endnu hvad der skal ske. Kommunen vil ogsaa gøre noget, men det er ikke bestemt endnu paa hvad Maade det skal være. I Fredagsmorgen rejste Din Onkel Flensburg, Tante og Thea tillige med Schubert og Kock til Jylland, som Du nok hørte tale om. Fjeldskov kom ikke med. Jeg ved ikke om Du hørte ham sige, at han skulde med til Studenterturene, men det er ikke sandt da der til den Tur kun kommer Studenter og Værter og det endog i meget indskrænket Grad, og Fjeldskov skal nok tage sig iagt for at være Vært, det vilde koste for meget. Onkel har ogsaa sagt rent ud, at han ikke vilde betale for ham paa den jyske Rejse. Imidlertid er det dog ubehageligt for Thea,

da Folk dog taler derom. De kommer hjem paa Tirsdag. Nu har vi da faaet den lille Hund som vi ventede. Din Fader er ganske forgabet i ham, han ligger i Stalden om Natten og opholder sig om Dagen i Gaarden. Det er et lille muntert Dyr.

Til Aunøe, fra Rasmus.

24 Juni, 1862.

Kiære Søn.

Dit sidste Brev som vi modtog i Gaar indeholdt saa lidet saa det trænger ikke til noget videre Svar. Rigtignok havde Moder ventet en Reprimande, og den har hun faaet i rene Ord og vel ogsaa fortjent, thi hun har jo engang lovet at føre en regelmæssig Correspondance med Dig og saa bør hun overholde det, om saa det er svært. Til Undskyldning ogsaa en smule Glemsomhed og dernæst megen Travlhed forrige Uge med Vask og Strykning som optager en hel Ugestid og har der været Gæster fra Nord, som man jo ogsaa har ofret Tid paa, thi der var jo en forfærdelig Stads med dem. Vi maatte jo begribelig være med at modtage dem og det med Klem, thi Moder og jeg vi var nær bogstavelig bleven klemt ihjæl i Bredgade. Vi var kommet midt ind i Trængselen og det var ganske forfærdeligt. At beskrive det hele vilde være for vidtløftigt, og Du har jo ogsaa læst det i Bladene. Imidlertid vi kom da til Fredensborg, ja Otto har vel skreven om det, og i Tivoli var vi ogsaa en Aften, nemlig om Mandagen. Der blev næsten gjort Handel af disse Personer, og var de dejlige unge Mennesker, det kan ikke nægtes. Det var et opløftende Syn, og de blev rigtignok feteret med en Hjertelighed og en Opmærksomhed som næppe kan have sin lige... Vi havde faaet en Hund paa Haanden men efter at Otto i Gaar havde set den fortrød vi. Det lod til at den vilde have for lille Løb derude. Det er forresten et livligt Dyr, som jeg ikke ved om passer for Dig, om Du vil og forstaar at behandle ham rigtigt.

Georg til Rasmus.

Aunøe, 26 Juni, 1862.

Kiære Fader.

Dit Brev modtog jeg i Dag og glæder det mig meget at Pennen nu er sat i Bevægelse, da jeg jo ogsaa fik Brev fra Otto i Forgaars. Nu venter jeg et fra Moder i Morgen for at gøre det komplet. Hvad angaar den projekterede Tur... Jeg antager næsten at jeg saa kan træffe jer i Næstved om Lørdag Eftermiddag, da jeg spekulerer stærkt paa at tage med Posten derned om Middagen, gid vi saa maa faa godt Vejr... Søndagen kørte jeg efter Middag til Vordingborg. Jeg var kommet lige udenfor Gaarden da det begyndte at regne, og saa skyllede det ned ligetil jeg naaede Vordingborg, hvor jeg tilbragte en meget behagelig Eftermiddag, da Vejret saa var blevet godt. Henad Aften kørte Møller, hans Familie og jeg ned til Kulsbjergene, som ligger en Mil udenfor Byen. Det er et af de højeste Punkter i Sjælland, den Udsigt man nyder der er noget storartet, jeg ved ikke at jeg har set noget saa smukt. Uheldigvis var det diset i Vejret og Solen var lige ved at gaa ned, men i klart Vejr maa der være ganske dejligt. Man kan overse Lolland, Falster, Møen, alle de omliggende Smaaøer og hele det sydlige Sjælland lige til Stevns. Derhen maa vi absolut, da hele Vejen derhen er noget af det smukkeste, man kan tænke sig. I det hele taget er alt saa smukt ved Vordingborg, at der godt kan ofres en hel Dag der. Jeg har ellers haft nogle varme Batailler i disse Dage, det er gaaet Slag i Slag, saa med den ene og saa med den anden. Og i Morges da jeg skulde sætte Husmændene i Arbejde, underrettede de mig om, at der ikke vilde blive arbejdet længere her paa Gaarden, medmindre de fik 8 Skilling til om Dagen. Jeg fortalte dem naturligvis at de ikke fik 1/2 Skilling mer, og bad dem forresten om at rejse Fanden i Vold, hvilket de tog tilfølg, idet hele Vrøvlet en masse spadserede bort med al deres Kram. Men i Middags kom allerede en af dem igen og fortalte, at han havde fortrudt det, og saadan vil det

nok gaa med de fleste af de andre. Man er nød til at være bestemt ligeover for dem, gives der først efter en Gang kommer de strax igen. Dagen efter fik jeg at vide at Sammensværgelsen havde været igære i flere Dage, det var blevet bestemt imellem dem, at den første der tog Arbejde igen paa Gaarden inden han havde faaet Ordre fra de andre, skulde betale 20 Rigsdaler i Mulkt til fælles bedste. Fyren der nu er kommet igen siger, at han ejer ikke 20 Skilling, saa Penge kan de da ikke faa af ham. Det eneste de kunde gøre er at prygle ham igennem, og Prygl det har han allerede faaet til gavns i Dag af Konen, fordi han var løbet herfra Gaarden. Den samme Mand sagde jeg til i Morges at han var den største Tyveknægt og Skurk, som jeg havde kendt, og kaldte 7 Mand til for at de kunde høre paa hvad jeg erklærede, for at kunde støvne mig. Jeg skulde nok bevise hvad jeg havde sagt, og endda kommer han 6 Timer senere og beder om Forladelse. Besiddelse af en meget stærk Æresfølelse, det maa man lade dem. Vil Du ikke være saa god at sende mig ved Lejlighed, mine stribede Benklæder, som jeg havde paa, da jeg kom ind, min Skabsnøgle, som vist ligger i en af Lommerne, og en hvid Lærredsfrakke som jeg ogsaa havde ind. Kan den blive lagt ud ser jeg det gerne, da den er for snæver til mig...

Til Aunøe, fra Hanne.

3 Juli, 1862.

Kiære Georg.

...Se nu blot til at bestille godt Vejr til næste Lørdag. Hvad Hunden angaar da er det et rask og muntert Dyr, men det er et forskrækkeligt Arbejde at afrette saadant et Dyr, han gør mange Spillopper. I Dit sidste Brev omtaler Du ham ikke, men det er vel Din Mening endnu at Du vil have ham? Det er rigtignok en Hunhund, men paa Landet gør det jo ikke stort. Skriv os nu til om det, saa vi kan se hvordan vi kan faa den derved, thi nu er den ret tilpas stor, thi da vi fik den var den altfor lille for Dig, den forstod hverken det ene eller det andet. Hilsen fra hele Familien. Tante Anine er stadig paa Klampenborg, Dine Kusiner Sophie, Anna og Marie lever i Fryd og Glæde. Schougaard har i Aar løst Kort til Badeanstalten, der gaar de i Læsesalonen, hører paa Musikken, spiller Billiard og Fjederbold o.s.v.

I Juli måned var Georg ganske opsat på at forpagte en gård på Fyn. Gennem flere forskellige fik Rasmus oplyst at gården var dårlig og skriver til sønnen "Jeg holder derfor den Mening at noget så middelmådig, det vil vel alle Tider kunne faas og det kan ikke nytte at sætte sig i Skidtet der". På trods af denne formaning var Georg åbenbart stadig interesseret, så Hanne følte sig også foranlediget til at tage sagen op.

Til Aunøe, fra Hanne.

22 Juli, 1862.

Kiære Georg.

Paa Din Faders Anmodning skriver jeg i Dag til Dig for at sige at han slet ikke er for at Du tænker paa den Gaard. Han mener som saa, og deri er jeg enig med ham, at naar der ikke er noget særdeles ved Gaarden saa er det urigtigt at overtage den, da Du jo har Tiden for Dig, og Du jo altid har Dit Hjem at ty til saa kan Du altid se Dig om og vælge noget bedre. Det er Synd, siger Fader, at Du skal spille elleve af Dine bedste Aar paa en snavs Gaard, hvor Du til Nød vil kunde faa Føden men ikke mere. Han har mere Lyst at give Dig en Ejendom, naar Du vil se Tiden an, og paa det bestemteste skulde jeg paalægge Dig ikke at gøre noget Bud uden hans Tilladelse. Derfor, min kære Ven, slaa koldt Vand i Blodet, og vær ikke for hidsig. Du kan tids nok komme til at slide for Dit Udkomme. Nyd nu lidt af Din Ungdom, mange har fortrudt at de har for tidlig begyndt paa Livets Alvor.

Georg til Rasmus.

Aunøe, 7 August, 1862.

Kiære Fader.

Mit Tøj modtog jeg rigtigheden i Lørdags tilligemed Hunden, som jeg takker Dig saamange Gange for. Det er et rigtig godt Dyr og smuk tillige, forresten er hun mere Høsehund end Bulldog. Den var blevet revet slem i det ene Øre paa Transporten herud, men nu er det næsten kommet sig. I Torsdags rejste Benthien til København for at hente Svigermoder herud. Samme Dag begyndte vi at meje Rug og var færdige til Lørdag Aften. Da Benthien kom hjem om Mandagen morede det mig en Del at se hans Forbavselse, da han hørte at alt var klappet og klart. Det havde han ikke ventet da det jo havde været meget ustadigt Vejr, men han sagde naturligtvis intet, det var hans Ære for nær...

Georg til Hanne.

Aunøe, 3 September, 1862.

Kiære Moder.

...Hvad angaar det Du skrev til mig om at jeg skulde søge en Plads, da ved Du jo godt at jeg hele Tiden har sagt, at det er min Agt at gøre det. Men der har ikke staaet et eneste Avertissement i Aviserne sligt, som jeg kunde tænke mig at søge om. Jeg har set efter hver eneste Dag i Aviserne, men intet. At sætte i Aviserne har jeg jo før prøbet, men uden Nytte, og dog vil jeg prøve det igen naar jeg kommer til Byen, altsaa her kan Du heller ikke bebrejde mig noget. Kan Du forresten fortænke mig i at jeg hellere vil søge at blive egen Mand, naar Fader vil hjælpe mig, naar jeg med mig selv ved "Du kan" ...Du maa undskylde en daarlig Skrift, thi jeg skriver ved en ussel Tællepraas, saa at jeg knap kan se hvad jeg selv skriver. Du kan tro at den Brune er voxet. Det bliver et dejligt Dyr og hun er mig meget hengiven. Naar jeg rejser til Byen tager jeg den med, da jeg ikke tør lade den ene hjemme. Her er sat Rottegift paa saa mange Steder, at jeg maa passe meget nøje paa den.

Georg til Hanne.

Aunøe, 28 September, 1862.

Kiære Moder.

Hele Familien er i Middagsselskab. Vejret er ret trist og Humøret - just heller ikke videre lyst...I Gaar var det Benthien's Fødselsdag. Der blev trakteret med Chokolade om Eftermiddagen, da Valentiners var herovre paa den Tid, og om Aftenen fik vi, tænk Dig engang, Æblekage og Portvinstoddies krydret med en nederdrægtig Lugt af Moskus. Jeg synes det er en besynderlig Ret, Chokolade om Eftermiddagen, og saa ikke engang gøre lidt Forskel paa en saadan Dag og saa en almindelig, naar man er samlet med sin Familie, det er dog lidt lurvet. Ialtfald burde han have givet sine Folk lidt extra. Du kan tro at jeg havde en behagelig Rejse herved fra Ringsted til Næstved. Jeg blev stuvet ind i en Vogn fuld af Markedssangerinder, et dejligt Selskab, saa Du kan tro at jeg havde det godt. Det bedste ved det var at Bella fik lov at gøre Selskab, det havde hun ellers ikke faaet Tilladelse til. Da jeg kun kan skrive Vrøvl i Dag, og det har Du da faaet nok af, vil jeg slutte.

Der er ingen tvivl om at Georg var god til at omgås folk, både sine underordnede og sine ligestillede, som når han i ovennævnte brev skriver at selv om Benthien ikke fejrede sin fødselsdag "burde han have givet sine Folk lidt extra". Senere breve, sendt fra forskellige der stod i lære hos ham efter at han var blevet ejer af Hallebygaard, priser hans tålmodighed, venlighed og interesse for at lære fra sig. Flere besøger ham, åbenbart meget glade for deres ophold hos ham - selvom det havde været krævende. Mange af de omkringboende arbejdede på Hallebygaard i

mange år, således også en forkarl, der nok har slået rekorden. Han var ansat der i 25 år og fik til sidst sit eget husmandssted. Også de fleste af hans 6 børn tjente på gården efterhånden som de blev gamle nok.⁵⁴

Til Aunøe, fra Hanne.

1 Oktober, 1862.

Kiære Georg.

Da jeg haaber at dette Brev netop vil indtræffe til Dig paa Fredag sender jeg Dig deri mine hjerteligste Ønsker og inderligste Bønner for Dit Vel. Det er længe siden at Du tilbragte en Fødselsdag i Hjemmet, men derfor maa Du ikke tro at Du ikke ligefuldt bliver erindret somom Du var hjemme, ogsaa i Aar skal vi ikke glemme at drikke Din Skaal, og ønske Dig alt godt for det kommende Aar. Hvad mig angaar saa vil jeg blot bede Gud om at lede alt til Dit bedste, thi Du ved ikke hvormeget Du er i mine Tanker, og hvor meget Dit Vel ligger mig paa Hjerte. Vore smaa Presenter vil vi saa ikke sende ned til Dig da Du saa snart kommer ind igen, men de ligger færdige til Geburtsdagsbarnet selv kommer til behageligt Eftersyn... Jeg skal ud og lægge Hyacinter i Haven. Saa ved Du jo nok at jeg er i mit Element.

Georg til Hanne.

Aunøe, 7 Oktober, 1862.

Kiære Moder.

...Jeg vil haabe at jeg den næste 3die Oktober kan være samlet med Eder alle. Sker det ikke i det gamle Hjem, saa vil jeg ønske det maa ske i mit eget nye...Benthien og hans Broder var til Middag ude, men jeg er nu saa vant til at tilbringe disse Fødselsdage i al Stilhed, da ingen af mine Omgivelser har Anelse om naar de eksisterer at jeg ikke føler Savnet saa meget. I Søndags var jeg i Vordingborg og kom ved den Lejlighed paa Komædie, hvor jeg saa "Don Caesar de Bazan" blive opført. Men aldrig endnu har jeg set noget blive saa slet udført, det var over al Beskrivelse...Den aarlige Jagt her paa Gaarden gik for sig i Lørdags. Hele Fangsten var 2 Ræve. Jagten paa de 3 Gaarde Øbjerg, Sallerup og Aunøe bliver nemlig holdt paa en Dag, og da der derfor skal jages fra det ene Sted til det andet bliver Udbyttet altid saa slet, man kan ikke faa Tid til at gennemsøge Skoven rigtig. Vort Høstgilde skal være paa Søndag, Du ser altsaa at den ene Festlighed afløser den anden. Hvor disse Aunøebeboere dog lever i Fryd og Gammen!

⁵⁴ Som nævnt i "Beretninger fra Århundredeskiftet". Herregårdsliv, bind 6, Nationalmuseet.

HALLEBYGAARD

Otto, Georgs bror, var i 1858 23 år gammel blevet optaget som kompagnon i forretningen i Helliggejststræde. Der skulle ikke gøres forskel på sønnerne. I November 1862, da Georg lige var fyldt 23 år købte hans far Hallebygaard ved Tissø i Vestsjælland til ham og denne gård blev på godt og ondt Georgs et og alt. Det var en ret stor proprietærgård på ca. 280 tønder land. Desuden var der et mejeri, som Georg (og man må også her give hans senere kone en del af æren) gennem årene fik drevet frem til at blive Sjællands næststørste. Et teglværk hørte ligeledes til gården og tidligt hvert forår kom en tysk teglvæksmester, Hr. Rütthe, op med nogle svende og drev værket til hen i November. Fem huse, uden jord til, stod rundt omkring på ejendommen. I disse boede diverse daglejere, stenarbejdere, tjeneste- og malkepiger, af hvilke nogle, som f. eks. en karetmager/hjulmand arbejdede fast på Hallebygaard.

Som det fremgår af et meget ophidset brev fra Rasmus efter overtagelsen af gården, synes denne at Georg er noget for sangvinsk med hvad han forlanger ind. Man må her tænke på at unge Georg overtog en stor gård og at han nok har været meget utålmodig efter at få gården til at løbe rundt og bevise at hans far havde ret i sin tiltro til at han kunne drive den. Han har dog også været interesseret i at få indrettet et hyggeligt og velmøbleret hjem i hovedbygningen - et hjem så komfortabelt, som han havde været vant til under sin opvækst i København.

Men i de første år har det været meget slidsomt at få det til at løbe rundt og der var altid megen bekymring når terminerne stundede til. I denne forbindelse kan det bemærkes at Rasmus tilsyneladende har haft en sund sans for at udvide sin økonomiske base, men han har måske her strakt sig lidt for vidt. I begyndelsen af 1850erne købte han Vesterbrogade 90. Et par år senere udvidede han handelen ved køb af forretningen på Amager med alle de påfølgende ekstraudgifter som bl. a. vogn og heste til at forbinde forretningen i hjertet af Kiøbenhavn med Amager, byggelse af stald og vognskur etc. Men her - med købet af Hallebygaard - er Rasmus sprunget ud i udgifter, som han fra tid til anden er bange for, at han ikke kan klare, hvilket han ikke lægger skjul på - måske overdriver han dog sine pekuniære problemer for at skræmme sin yngste søn til forsigtighed med hensyn til at give penge ud -. På trods af at Rasmus aldrig selv har boet på landet savnes ikke gode råd, påmindelser og forslag i hans breve. Man har indtrykket af at han fulgte med i hvert strå der groede, hver kalv der blev født. Hannes breve, på den anden side, er fulde af udtømmende beskrivelser af hvorledes dette og hint bør gøres nu hendes søn står for sin egen husholdning. Om det er angående ophængning af rullegardiner eller strykning af skjorter er hendes råd minutløse. Deres medleven, hver på sin måde, giver et dejligt indblik i hvormeget Georgs velfærd og fremtid ligger dem på hjerte og hvor tæt knyttet forældre og søn var.

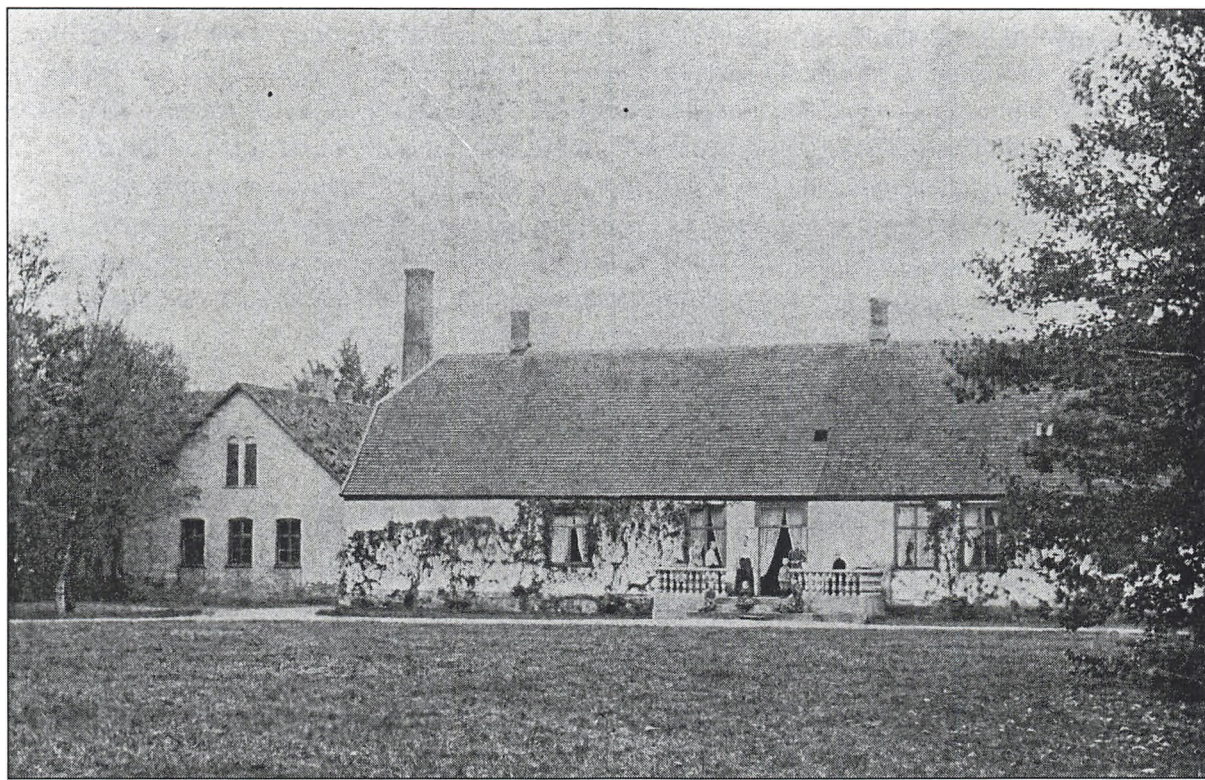
Til Hallebygaard, fra Rasmus.

2 December, 1862.

Kiære Søn.

Da det lader til at det vil fryse nu saa bliver der vel bedre Tid og Du kan undvære Dine Folk fra Markarbejde og anbringe dem til Tærskning. Du erindrre Dig nok om at jeg anmodede Dig om at lade

Hallebygaard, som den saa ud i 1862, da Georg overtog den.

noget aftærske for at skaffe nogle Penge i det mindste til Terminen til Prof. Møller, da jeg nu til da har søgt forgæves, og jeg kommer nok saaledes til at hjælpe mig selv. Det vil rigtignok knibe gevaldig. Naar Du skriver ønsker jeg derfor Underretning om hvor meget Du omtrent kan skaffe, dersom det er nødvendig, som jeg antager. Jeg vil bede Dig om at udvise en fornuftig Omtanke og ikke for det første gøre Foranstaltning til Omkostninger. Lad mig vide ved Lejlighed naar Andersen⁵⁵ kommer ind, og om han inden den Tid klarer Renter til Sorø og Ringsted. I Morgen sendes der Dig atter en Pakke med Strømper og Vanter. I Hast.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 5 December, 1862.

Kiære Fader.

Som Svar paa Din sidste Skrivelse, har jeg at bemærke, at jeg tærsker alt hvad jeg kan i disse Frostvejrdsdage...jeg venter at faa ca 100 Tdr., som jeg kan skaffe færdig til Salg og Aflevering omtrent d. 16 December, hvilket jo vil beløbe sig til henimod 530 Rdl. til de flove Priser som vi har for Øjeblikket. Skatterne tænker jeg nok, at jeg selv kan klare, de er 200 Rdl. Paa Onsdag sender jeg 1/2 Td. Smør til Byen, hvoraf det ikke er værdt at Du faar noget, da det ikke er videre godt...Min Jomfru faar jeg paa Søndag, hun er udmærket anbefalet og jeg længes svært efter hende, thi som det nu er, er det Kludder. Andersen betaler Renterne til Ringsted Sparekasse og rimeligvis ogsaa til Fru Rømer. Naar Du saa betaler Renterne til Prof. Møller. Vil Du ikke sende mig mine Sengeklæder, Seng, Bogskab, Bøger, mine Portrætter, en Dunk Olive, som glemtes at sendes sidst, Ottos Spillebord som jeg vil købe af ham til en rimelig Pris, et Par pletterede

55 Hallebygaards forrige ejer.

Lysetager, mine Skriverekvitter og andet hvad jeg har glemt. Jeg har villet handle med Andersen om adskillige Ting, men skønt vi handler hver Dag kommer vi lige nær, da han er altfor ublu i sine Fordringer. Dersom Moder har noget hjemme, som hun mener at jeg kan bruge, bed hende saa sende mig det, saa kan der jo altid tales om Prisen. Det jeg helst vil have er Sengeklæder, thi naar man skal købe sligt af en saadan Jøde som Andersen, maa man betale meget for dyrt. Skriv mig til om hvad et simpelt malet Sengested af Fyrretræ koster fra nyt af, ligeledes Prisen paa en jævn god Seng og Sengeklæder. Alt dette vilde jeg helst have ud paa Tirsdag med Godstoget, da jeg kommer til Slagelse paa Onsdag. Jeg kommer ikke ind i Julen, derimod venter jeg Otto herud aldeles bestemt i de Dage. Andersen er en skinhellig Rad, thi under hans grædende Ansigt viser det sig at han er en Rævepels.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 14 December, 1862.

Kiære Moder.

For at berolige Dig vil jeg lade Dig vide, at jeg kom velbeholden hjem i Gaar Aftes Kl. 9 tilligemed mit Byskab, som ikke var kommet det mindste til. Lov mig nu blot at jeg saa faar alt Tøjet med...og at der strax bliver skrevet mig til naar det kan være i Slagelse...Jeg vil bede Dig om Du ikke vil købe 2 Lampeglas til Petroleumslamperne, da mine er gaaet ad Helvede til begge to. De er købt hos Sigvald Schmidt i Møntergade og er til 4 1/2 Rdl. Da jeg købte hos ham sidst ytrede han at det var 7 liniede Glas. Du siger blot at det er til Thøgersen i St. Helliggejststræde, saa ved han Besked. Men spørg ham med det samme hvoraf det kommer at Glassene springer, da jeg dog synes jeg er forsigtig med dem ved Tændingen.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

17 December, 1862.

Kiære Georg.

Hermed sender jeg Dig det Møblement som jeg har lovet Dig at besørge. Jeg vil haabe det er efter Ønske. Saddelmageren har narret os, saa jeg ikke ved hvormange af Madrasserne der bliver færdig, men kommer der til at mangle nogen maa det jo blive til Du kommer ind og kan tage dem med. I Kassen er Porcelænet. Tag det nu forsigtigt op at intet gaar itu. Lampeglassene er der ogsaa. Fader har rigtignok kun købt 2. Manden hvor de er købt, sagde at Vægen maatte klippes meget akkurat og ikke lade den brænde for stærkt før Glasset er bleven varmt. Jeg ved ikke hvor Din Lampe staar, men naar den kommer fra Kulden ind i Varmen og bliver tændt springer Glasset let paa enhver Lampe. Et Servantebord har jeg købt til Dig det har kostet 8 Rdl. men jeg kommer nu til at tænke paa at Du intet Stel har til det. Kan jeg faa Plads til det, er det vel bedst jeg lægger det ovenpaa. Dine Rullegardiner er i Kassen tilligemed Skruerne. Den mindste Skrue skal sidde ved venstre, den største ved højre. Sidesnoren skal bindes ved den lille Skrue, gaa bagom Gardinet indom Stokken og op foran Gardinet gennem Skruen hen paa den forreste Stand ved højre et Stykke ned til at tage i Ryggen paa den anden Skrue, ned foran Gardinet om Stokken og op bag Gardinet og derpaa bindes derom. De 2 Kapper er til Dit Sovekammer. De rødternede Gardiner er til Bødkerens Værelse og saa mener jeg at han ikke behøver noget Rullegardin. Jeg ved ikke om Dine Lagener er færdige, er de det følger de med. Hvis Du kunde komme til rette med Andersen om hans Spisebord var det vist bedst Du købte det.

P.S. fra Rasmus. Da jeg ingen Brillen har ved Haanden indskrænker jeg mig til blot at lade Dig vide at Møblerne afsendes med Godstoget paa Fredag altsaa til at hente paa Lørdag. Det kunde ikke blive færdig før. Husk paa at jeg har betalt mange Penge til de mange Møbler. Se at blive enig med Andersen om Spisebordet.

Din Fader.

og i sidste ildens endtada os den gode
 megen jagter som dal for 6 da
 stades jaat og gud jager Lovskal med
 med jagter alle med mange fulde
 for os alle om og for

Din Mødest

Hanne Thorsen

No jeg ingen skriver fort
 med glæde for endelighed
 dig mig til blot at se de
 dig alle i minde om
 af sig med Gode lod
 af sig med Gode lod
 til at fortale om Kunder
 det er end ikke blinde for dig
 fort. sig og at jeg i det
 livet for sig ind i enden af de
 mange Mødest, da jeg fortalte at
 blot om end Aenderne af om Øjeblik
 i det

Udvalgt 1862 1862

Min Kære Georg

i Hjørring fortæller jeg dig det Mandt
 som jeg fortæller dig og besøger dig
 med jante det er alle i Hjørring
 det er alle i Hjørring og for
 jeg alle med sig og af den
 Hjørring der alle fortæller med
 med det at om det er alle med
 det er alle i Hjørring ind
 og det er alle i Hjørring
 og fortæller, lang det er alle i Hjørring
 og at ind og af det er alle i Hjørring
 som er det er alle i Hjørring
 med den Lige L. Manden fortæller
 er alle i Hjørring at Hjørring
 Hjørring mange alle og alle

Rasmus's efterskrift.

Apropos Rasmus' efterskrift: hermed et dybfølt suk fra hans oldedatter. Rasmus havde det ustandselig med at han havde en dårlig pen - han var sparsommelig, og de skulle bruges så længe som mulig - hans hænder gjorde ondt, etc., hvilket somme tider gjorde tydingen af den gotiske skrift så svær som var det runer. Når han så oven i købet ingen briller har på blev dechifrering et sandt tålmodighedsarbejde.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

18 December, 1862.

Kære Georg.

...Din Onkel Flensburg er endnu ikke rask. Han har et Par Dage i denne Uge igen maattet holde Sengen.
 Det er kedeligt med den Gigt, jeg maa dog være glad at jeg ikke er sengeliggende, selvom jeg ikke er saa rask til bens eller kan bruge mine Hænder som før...Hvornaar kommer de første Pølser, vi har nu ventet i 2 Søndage, men endnu er de ikke kommen, bare der ikke er tilstødt dem et Uheld. Da nu den Kære Jul snart er for Haanden og jeg venter Dig ind, og jeg er saa træt da jeg har været inde i Byen i Dag og besørget Ærinder slutter jeg.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

21 December, 1862.

Kiære Søn.

Vi takker Dig atter saa mange Gange for de i Dag per Jernbanen tilsendte delikate Pølser, som vi nød de sidste af til Frokost. Der arriverede mig i Gaar hos Prof. Møller en yderst fatal Historie. Jeg kom op til ham for at betale de 1000 samt Renter og blev højst forbavset at han ikke vilde modtage samme, eller ialtfald ikke give Kvittering uden med Reservation da det var over Tiden. Jeg var i den faste Tro at naar de var betalt inden d. 24 saa var det tids nok, men mine Anmodninger og Forestillinger hjalp intet. Jeg var senere oppe med Lundager, men han var ubøjeelig...Hvad det nu vil lede til det er mig Øjeblikkeligt ubehageligt. Du gør saaledes rigtigt i at forholde Dig nogenledes passiv som Sagen staar. Imidlertid vil jeg bede Dig...ikke blive mistrøstig, vi har skreven Andersen til samtidig allerede i Gaar. At skaffe saa mange Penge saa at sige paa et Brædt, selv med nogen Henstand, vil jo for mig være en Umulighed. Men lad os nu rolig hengive os i Guds Skæbne, ligemeget hvorledes det gaar skal jeg nok sørge for Dig, saa blot rolig og oppebi nærmere Underretning fra mig. Jeg har talt med Advokat Hindricksen og han skal se Købecontrakten efter i Morgen. P.S. Siden den Ejendomshandel har den hvilet noget tungt paa mig.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 31 December, 1862.

Kiære Moder.

Det er jo i Aften Nytaarsaften, derfor mine første Ord, et glædeligt og lykkeligt Nytaar for Eder alle. For mig vil selve Nytaarsaften blive lidt kedelig, men jeg vil haabe at Nytaaret til Gengæld vil blive saa meget desto lysere for mig. I dette Øjeblik holder Folkene Nytaarsaften. De æder Risengrød og Ribbensteg saa de er ligeved at revne. Jeg selv befinder mig forresten ogsaa vel, thi Andersen med samt Kone og Børn, Jomfru og alt Skravlet er for 10 Minutter siden rutchede ud af Gaarden, saa nu kan jeg først sige at jeg er rigtig hjemme. Andersen og jeg tog forresten meget lunkent Afsked med hverandre, thi vi har i Eftermiddag haft et temmeligt skrapt Sammenstød angaaende en Bryggerkeddel til en Værdi af 100 Rdl. Jeg sagde ham rent ud at han havde baaret sig sjofelt ad ved Handelens Afslutning, saa at jeg maatte sige ham, at jeg strax jeg saa ham ansaa ham for en reel Mand, men at jeg nu havde faaet ganske andre Tanker. Det var en drøj Pille at synke, og jeg kunde ogsaa mærke paa ham, at den endnu sad i Halsen paa ham, da han tog bort i Aften... Saa maatte jeg gøre et lille Ophold for at stikke alle Folkene, trip, trap, træsko paa Næven. Der skulde jo takkes for Spisen og ønskes glædeligt Nytaar. Jeg synes det kunde mere Otto at komme lidt herud i disse dejlige milde Dage, det er jo complet Efteraar endnu.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 4 Januar, 1863.

Kiære Fader.

Modtaget Dit Brev i Aften ser jeg at Smørret er kommen til sit Bestemmelsessted, men at der er Undervægt paa hver eneste Otting. Det er den satans Vægt, der er Skyld deri, thi jeg har selv vejlet det. Jeg har i Forgaars skrevet til Jensen om Smørret, og med det samme spurgt ham om han kunde skaffe mig en brugt Balancevægt, som han mente sidst jeg var hos ham. Faar jeg ikke en saadan fra ham, maa jeg jo have en et andet Sted fra, thi saadan kan det ikke gaa. Herude gaar ellers alt godt, med Undtagelse af, at jeg har en syg Hest, som jeg haaber snart er rask, har jeg heldigvis ingen Uheld haft. Vi tærsker Hvede i disse Dage, og det lader til at den vil give godt i Skæppen. Sædprisere stiger ogsaa, saa jeg haaber Indtægterne bliver lidt større end jeg sidst ventede. I Morgen bliver jeg færdig med at pumpe Vand af

Lergravene og begynder vi saa en af Dagene at køre Leret op. Maatte vi blot faa lidt Frostvejr, det vilde lette betydeligt, men Barometret stiger stadig op til tørt Vejr. Mit Regnskab med Andersen er gjort op. Med alt hvad jeg har købt af ham, Schweitzerkedlen til 110 Rdl. iberegnet, og Godtgørelsen 59 Rdl. fordi han rejste, kommer jeg til at skyldte ham omtrent 50 Rdl. Skatterne til Ringsted Sparekasse er ogsaa klarede. Vil Du ikke forhøre hos Dahlman⁵⁶ om Selerne er færdige, Fragtmanden kan da faa dem med ud. Naar han kommer ind skal jeg nærmere skrive Dig til om. De maa naturligvis pakkes godt ind, men det er bedst at Dahlman selv besørger dette.

Der skrives meget frem og tilbage om hvad Georg skal have ud af dækketøj, møbler, spisegrej etc. Når man tager gårdens størrelse i betragtning, ser man dog at alt skulle betænkes vel på grund af prisen. 4 duge nævnes, 12 håndklæder, 6 viskestykker ("men dem må du nok have nogle flere af") 5 spiseskeer og 6 teskeer. Men også på det ydre tænker Hanne. Tulipanløg bliver sendt ud med instrukser for deres plantning.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

8 Januar, 1863.

Kiære Søn.

Jeg modtog rigtig i Gaar 8 Ottinge Smør, hvoraf jeg beholdt den ene, og de 7 afleverede jeg til Jensen. Det blev vejret i mit Paasyn og der viste sig saa Undervægt paa 2 à 2 1/2 pund. Hver paa de 7 udgjorde ikke mindre end 16 Pund. Hvorledes kan det gaa til? Hvad er det for en Vægt, det samme var nok Tilfældet med det forrige, en saadan Vejen er jo aldeles upaalidelig. Har Du modtaget en Pakke med nogle løse Lagner samt Spise- og Theskeer i Lørdags? Du har dog vel modtaget disse Ting...Lad mig vide noget naar Du skriver igen. Hvad os angaar da har vi det ved det gamle.

I begyndelsen af Januar sendte Georg et brev til sine forældre som ikke er blevet gemt, men som, når man læser Hannes og Rasmus' svar, må have været fyldt med alle mulige ønsker og krav om både dette og hint. Af Hannes brev fremgår det klart at hun ikke er glad over at blive rodet ind i pekuniære sager, men hun var dog diplomat - hun skulle nok med tiden sende ham de forskellige ting han havde bedt om, men der var dog trods alt nogle som måske ikke var nødvendige. Rasmus blev mere ophidset, men det var jo også ham, der måtte ud med pengene.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

15 Januar, 1863.

Kiære Søn.

Jeg modtog et Brev fra Dig for 3/4 Time siden og alle disse Ting som Du rekvirerer ville Du have sendt tilbage med Fragtmanden, og de skulle være hos ham Klokken 3. Tror Du, vi kan hexe? At Du lige straks kan faa Alt, det lader sig ikke gøre. Det forekommer mig, at Du er blevet vel rask til at kræve ind saadan uden videre. Kan Hallebygaard virkelig svare det, ja saa er det godt. Jeg tror det ikke, og hvad Du har faaet allerede er løben betydelig op. Skal det saaledes blive ved at gaa, saa er jeg bange for at vi gaar bag af Dandsen. Endnu har vi ikke set en Skillings Indkomst fra Dig og Udgifterne bliver ved i det uendelige. Hvad skal det Menneske nu foretage Opmaaling og Nivellering for - det er jo ikke nødvendig? Jeg sagde Dig sidst, at vi maatte gaa varsomt frem og ikke inklade os paa uformødne Udgifter. Jeg vil bede Dig at lægge Dig det paa Hjertet, og ikke være saa flot thi ellers gaar det galt - iblandt andet vil Du ogsaa have

⁵⁶ Sadelmager Dahlman, Fortunstræde 5 i København, sælger stadig lædervarer, rideartikler o.s.v. blandt andet til et af Rasmus' tipoldebørn.

en Strygeovn, som jeg finder ubetænksomt, thi hvad i al Verden skal Du med en Strygeovn for Din Person alene, det er vist nok en unødvendig Udgift. Du faar i Dag kun sendt nedenanførte Ting, thi hvad Du vil have saaledes sendt ud maa vi have Underretning om i Forvejen, vi kan ikke staa paa Pinde, som Du befaler. Jeg er ikke fornøjet med Din Maade uden videre saaledes at behandle Gjendstandene altfor overfladisk. Nu skal dette Menneske vel ligge 14 Dage eller tre Uger⁵⁷ og tøve og hvorfor speculerer Du allerede strax paa en Draining i stor Maalestok. Jeg beder Dig vær blot forsigtig med Udgifterne de vokser os svært over Hovedet. Du ved desuden meget godt at Penge ingenlunde var saa rigelige og at jeg ikke kan sætte mig i Udgifter som ikke er nødvendige eller paatrængende, thi ellers gaar sandelig Maskineriet i staa. Dit sidste Smør er meget godt, jeg har solgt 3 Ottinger deraf til Familien. Kan Du ikke beholde den Mejerske som Du har? da hun lader til at forstaa sine Ting, og det er jo en højst vigtig Ting at have en duelig Mejerske, den anden kender Du jo ikke... Det er kuns, hvad jeg ville udtale. Tænk dog derpaa at kunde levere rigtig godt Smør det maa være Hovedsagen ved den Gaard. Hermed følger Gardiner og et Rullegardin, som Du selv maa lade sy, en Sengemadras, 2 Spøttebakker, 1 Vægt, som jeg antager hensigtsmæssig men der kan altsaa ikke vejes under 1/2 lbs, men vil Du ikke have den maa den bringes ind igen i uskadt Stand, den koster 5 sk., 2 Lampeglas - Vinen maa blive til næste Gang, da jeg ingen Kurv har inde og man kan jo ikke sende Flasker paa anden Maade. Nogle Tulipaner som med det milde Vejr godt kan ligges i Haven. De skal ligges i Sand, men det haster heller ikke saa stærkt, naar Du konserverer dem i Hast. Allerede dette foraarsager en skrækkelig Forstyrrelse, jeg maatte have Bud paa Banen. Du kan da ogsaa tænke at man ikke saaledes i en Fandens Fart kan expedere alt. Seletøjet kunde der i Dag ikke være Tale om, jeg har desuden ikke engang haft Tid til at faa Bud til Dahlman men det er rimeligvis nok færdigt. Du hilses fra alle.

Din Fader R. Thøgersen

Maa jeg bede Dig at anvende mere Forsigtighed med Lampeglassene, thi det er utaalelig som de springer.
Medfølger Rdl. 50.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

15 Januar, 1863.

Kiære Georg.

Dit Brev til mig kom i Formiddags i Butikken til Fader som strax læste det, og blev saa vred over de mange Ting som Du vilde have ud, men naar Du vil vente skal jeg nok se at faa dem besørgede til næste Gang Fragtmanden kommer ind. Strygeovnen finder jeg er ikke tjenlig for Dig. Naar man ikke kan stryge til 3, 4 Mennesker ad Gangen som vi gør det, kan det ikke betale sig at varme den. Desuden koster en saadan Ovn med Bøtte 14 à 16 Rdl. Men jeg sender Dig et rigtigt Strygejern med Bolte, og vil Du have et til kan Du faa det næste Gang. Her med Fragtmanden sender jeg Dig foruden hvad Fader sendte i Formiddags...et Tæppe til Gæstesengen og 2 sribede Tæpper til de andre Senge. Desuden et Pudevaar hvis Du skulde faa Fremmede, de andre er ikke færdige. Strygetæppe og Potageske skal ogsaa følge med tillige med et gammelt Lagen til at stryge paa, da du ikke maa bruge noget godt Tøj dertil. Hvad Dine Skjorter angaar da lægger jeg dem altid i blød Dagen forinden. Smør lidt Sæbe paa Ærmerne og i lunkent Vand. Naar de er renvaskede maa de gerne faa et Kaag. Rulle dem skal hun ikke, det er kun dobbelt Ulejlighed og de bliver ikke smukke. Naar de er tørrede skal Brystet, Halslinningen og Manchetterne stives i ikke al for tyk Stivelse. Jeg skal sende noget Spermacet⁵⁸ med hvoraf Du kan komme 1,6 dl Vand i Stivelsen naar

57 Rasmus vender her ganske ophidset tilbage til nivelleringen. Folk der blev antaget til specielt arbejde, som den her omtalte nivelleringsmand, syersker o.l. boede, indtil arbejdet var udført, på gårdene og kostede således bortset fra løn penge i form af kost og logi.

58 Et fedtstof som findes i kaskelothvalens hovede. Brugtes i pomader og salver og til sæbefabrikation.

den koger. Altsaa er der til seks Gange. Derpaa bliver de tørrede og stænkede og pakket i en Krukke Dagen før de skal stryges. Du kan lade Bødkeren lave et Brædt der er fuldkommen saa bredt som Brystet paa Skjorten og lidt længere, overtrække det med uldent som jeg skal lade følge med. Naar Skjorten er strøget færdig paa Brystet nær, bliver det glattet og gjort lidt vaadt med en vaad Klud hvis det er bleven for tørt og derpaa strøget med en ikke altfor hed Boldt. Se det var nu en hel Historie⁵⁹. Det var Tante Thrines Fødselsdag i Tirsdags, men hele Selskabet var om Aftenen i Theatret. I Morgen skal der være Frokost hos Schougaards. Du har vel købt Sengeklæderne af Andersen, thi ellers har Du jo ingen naar vi kommer ud.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 18 Januar, 1863.

Kiære Fader.

Det er dog forskrækkeligt saa Du har været i daarligt Humør, da Du skrev det Brev til mig. Jeg havde jo aldeles ingen Anelse om, at hans Ophold der i Byen var saa kort, ellers havde jeg naturligvis skrevet til Dig i forvejen, men det skal jeg gøre en anden Gang. Hvad Du ellers skriver om at jeg er for flot med at rekvirere, da er Du virkelig for streng. Hvad har jeg forlangt som ikke er nødvendigt? Det eneste jeg ved er Strygeovnen, men tror Du at jeg har nogen Idé om enten den er unødvendig eller ej? Jeg vilde have den for at spare Ildebrand, men da Moder giver sine Grunde for at den ikke passer sig for mig, saa kan jeg godt nu indse at den heller ikke gør det. Der er de 4 Flasker Vin, der vil jeg give Dig Ret, de kunde spares. Men er jeg dog ikke nød til at have et Glas Vin for at kunde byde de enkelte som engang imellem kommer til mig om Formiddagen. Det er noget, som gaar saa sjældent paa, at det saamænd ikke kan ruinere mig, de andre Ting er jo aldeles nødvendige. Hvad det Menneske angaar som er her i Huset i denne Tid, da vil jeg gøre Dig opmærksom paa, at han ikke skal have en Skilling for det han gør. Han maaler Jorden op og inddeler Markerne, som er aldeles nødvendigt. Han nivellerer ogsaa, men ikke for Dræningens Skyld, thi det har jeg ikke tænkt paa de første Aar, da desuden kun en lille del af Jordene kan drænes, men det er for at se om Vandet kan komme bort fra det Mosehul, som ligger ved Teglværket, da det i det Tilfælde skal drænes op et lille Stykke hvert Aar. Du klager over at jeg ingen Indtægter har haft endnu. Men hvorfor? Fordi jeg ingen Sæd har solgt eller noget af Betydelighed fra Teglværket. Derimod koster jo Gaarden Penge hver Dag til Daglejere, Vogne, Redskaber og saa mange andre Reparationer, og tilmed, da jeg jo nu har begyndt med at forcere Arbejdet med Teglværket. Og hvor tager jeg disse Penge? Igennem mit Mejeri. De 50 Rdl. jeg har faaet fra Dig er jo for Smør, og jeg har endnu en 36 Daler tilgode. Og om 10 Dage kommer der igen et Parti til Kjøbenhavn, for over 50 Rdl. Sædpriserne begynder ogsaa at stige, saa om nogen Tid kan jeg nok sælge noget bort. Saa begynder ogsaa Teglværkets Tid. Jeg har tærsket en del Hvede, den giver meget godt, ogsaa et heldigt Resultat. Jeg maa sige Dig, at jo mere jeg kommer ind i det, jo mere kommer jeg til den Overbevisning at Gaarden kan betale sig. Men hvilken Gaard kan drives uden Driftskapital? Og hvor stor har jeg brugt? Jeg vilde ønske at det var Foraar, at Du kunde komme herud og selv overbevise Dig om det... Hvad Mejersken angaar, da maa jeg sige Dig at jeg længes meget efter den nye, da jeg haaber at hun er muligt bedre end den jeg har, thi dennes Smør er meget ordentligt men langt fra non plus ultra. Den jeg faar er en slesvigsk Mejerske. De plejer at være gode, desuden har hun udmærkede Anbefalinger og er billigere end den jeg har, ikke dyrere, som Du skriver. Den som jeg nu har er heller ikke en saa god Økonom, som jeg fordrer. Forøvrigt maa jeg takke Dig og Moder saa mange Gange for al den Ulejlighed, og Du kan være overbevist om at jeg paa ingen Maade rutter med Penge, som Du tror. Tværtimod er det Sandhed, at jeg ikke til mig selv bruger saa mange Penge som jeg tjente som Forvalter. I Haab om at Du for Fremtiden bedømmer mig mildere. Vægten er meget god.

59 I denne lille sætning kommer Hanne rigtig til sin ret. Det er klart at hun her føler at hun måske er gået lidt for meget i detaljer, men på den anden side ønsker hun at stå sin søn bi med råd og dåd.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

26 Januar, 1863.

Kiære Søn.

Ved at læse Dit sidste Brev erfarede jeg, at Du var blevet noget afficeret over Indholdet af mit forrige Brev. Jeg kan ikke nægte at jeg blev noget ærgerlig over alt det meget som Du rekvirerede. Jeg ved jo meget ret, at hvad der er nødvendigt, det maa gøres, skønt det løber frygtelig op. Men jeg vil advare Dig mod at anskaffe Ting som strengt taget kan undværes. Du maa tage Sigte paa at der er meget store Udbetalinger. Hvad angaar diverse⁶⁰ da er det Dig velundt, thi jeg havde i Forvejen betænkt det. Jeg kan meget godt indse at Du ikke aldeles kan savne sligt. Naar Du virkelig kommer at mangle skal Du faa. Alt Smørret er nu solgt. Jeg venter hver Dag noget mere. Send det til min Adresse, da jeg vil søge Afsætning af hvad jeg kan til Familien. Man faar det jo noget bedre betalt...I Dag skal jeg forhøre hos Dahlmans om Seletøjet. Moder har adskillige Ting endnu som skulde sendes ud naar Fragtmanden kommer ind, da er det vist betids. Jeg kan vel give Afregning om Smørret med Jensen. Du lovede os nogle Oste. Ellers alt vel. P.S. Naar Vejret bliver til det vil Du vel tænke paa at tærske.

Til Georg, fra Klein.

Lystrup, 30 Januar, 1863.

Kiære Thøgersen.

De bliver vist forundret naar De har læst disse Linier igennem. Jeg har nemlig overleveret Forpagtningen til Greven, han havde særdeles Lyst til at drive Lystrup selv, og giver mig 5000 Rdl. i Afstaaelse, som jo er mange Penge for saa daarlig en Gaard. Skulle De derfor høre om Forpagtning da lad mig det endelig vide strax eller en Gaard til Salg paa ca 150 Tdr. Land da er jeg Liebhaber. Deres Klein.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 30 Januar, 1863.

Kiære Moder.

...Dersom Du havde noget gammelt Linned...samt nogle gamle uldne Klude, vilde jeg modtage dem med Taknemmelighed. Er Du ikke saa god at sende mig lidt Vaskesæbe ud. Ligeledes vil jeg gerne have købt og besørget ud med, 2 Pund The (god) fra Frimurerlogen og 4 Pund Kaffe (Brasil Bønner er gode nok, da jeg kun sjælden selv drikker Kaffe), men de maa ikke være brændte. Med Fragtmanden ind bliver saa sendt 4/8 Td Smør til Helliggejststræde. Dersom Fader kunne faa det solgt underhaanden var det jo godt, men ellers kan det vel nok derfra blive bragt hen til Smørhandleren. Vil du bede Fader om, dersom han har gjort Afregning med Smørhandleren, at sende mig det Beløb ud, da jeg jo har adskilligt at betale. Andersen havde Auktion i Mandags men jeg fik intet der, da alt blev saa voldsomt betalt. Du kan gøre Dig en Idé om det, naar jeg siger Dig at en Dyne, som var vurderet til 6 Rdl., og til hvilken Pris jeg kunde have købt den (den var vel at mærke af grove Fjer og lappet) underhaanden blev solgt for 15 Rdl. foruden Salær som er 12, af hver Daler. Blaarlærredslagener, grove og meget slidte blev solgte til 4 Rdl., 1 sk à 2 sk per Stk. hvilket jo er mere end nye kan anskaffes for.

Georg arbejder tydeligvis meget på at sætte sig ind i gårdens drift og sætte sit eget stempel på, hvad der nu er hans. Så derfor går der 10-12 dage i hvilke forældrene ikke hører fra ham. I følgende brev fra Hanne - som krydsede hans - var hun så spids at hun ikke engang inkluderede en kærlig hilsen.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

30 Januar, 1863.

Kiære Georg.

Jeg skriver kun til Dig i Dag for at skænde dygtig paa Dig, fordi det er saa længe siden Du har skrevet til os. Vi er saa længselsfulde efter at høre fra Dig, og Smørret venter vi ogsaa paa, da der er adskillige som har bestilt af Fader. Da vi er saa vrede i Dag paa Dig vil jeg følge et Exempel som Du tidligere har givet mig ikke at skrive mere i Dag. Dog vil jeg gerne vide hvad Du har købt af Andersen, om Du fik Sengeklædning, hvor mange Stole Du har o.s.v. da man ellers maa se at faa nogle ved Lejlighed. Altsaa for i Dag ikke mere. Hanne Thøgersen. I Morgen skal Otto paa Bal med alle sine Kusiner.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

2 Februar, 1863.

Kiære Søn.

...En Del Sager følger med. En Pakke samt Seletøjet i en Kasse som Dahlman har besørget og indpakket, samt en Krukke med Sværte til det, men det maa ikke smøres for meget og især ikke som nyt. Han mente at det næsten ikke behøvede synderlig at smøres i Sommer. Behandl det godt og se selv til at det bliver passet. Der følger et gammelt Silketørklæde til at blanke det med. Kassen maa Du sende ind naar Fragtmanden kommer ind igen. Hvad Du saaledes har faaet ud maa Du underrette os om at Du har faaet det, navnlig Penge. Du har da modtaget de 50 Rdl. som Fragtmanden fik med sidst? Købte Du ikke Andersens Senge saa var det Skade, thi skal man nu anskaffe sig er det en kostbar Historie. Jeg ønsker gerne at vide noget nærmere paa hvad Beholdning Du kan vente af Sæd af enhver Slags, thi en Del maa det vel dog kunde indbringe. Smørproduktionen synes jeg er sparsom, men jeg venter nu snart at der vil komme noget rigeligere ind, thi nu har vi kun faaet Udgifter, men jeg ved jo nok at det ikke er Din Skyld. Noget mere Smør synes jeg der maatte blive, naar de ikke æder for meget paa Gaarden, thi det er jo næsten for dyre Varer til grove Folk, som vel næppe forstaar at værdsætte det. Thi Smørret er unægtelig fint og godt i alle Henseende. Lagnet der følger med er til Strygetæppet.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 5 Februar, 1863.

Kiære Moder.

At vilde forsvare mig vilde være uden Tvivl til ingen Nytte...Tiden gaar saa pokkers gesvindt for mig, at der er mer end det, som jeg ikke faar besørget i rette Tid. Maa jeg takke Dig saamange Gange for det uldne Tørklæde, det er udmærket, samt for Lagenerne og de andre Smaating...Af Stole har jeg kun de 6 som jeg fik af Dig og saa to af Andersens, som jeg har taget i Pant for en Brandøxe, som han ulovlig har taget fra mig, altsaa Stole mangler jeg jo. Jeg mangler ogsaa Vaskeborde og nogle andre Smaating, men det haster ikke med det, jeg kommer rimeligvis til Kjøbenhavn midt i denne Maaned og saa kan vi jo tale om det. En Seng har jeg købt i Slagelse, altsaa mangler jeg 2 Sengesteder. Dyner og Madrasser til denne Seng, Madrasser og Hovedpuder til 2 Senge. Jeg har ikke Tid til at skrive mer nu.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 5 Februar, 1863.

Kiære Fader.

Dit Brev har jeg i Gaar Aftes modtaget, tilligemed 40 Rdl., Seletøjet fra Dahlman, 4 Pund Kaffebonner, 1 Pund The, en Strygejernsrist, 6 Par Lagener og et Pudevaar tilligemed de andre Smaating, og maa jeg

derfor takke Dig saamange Gange for Besørgelsen af samme. Forrige Gang modtog jeg rigtigheden 50 Rdl. og ligeledes alle de Ting som var omtalte i Brevet. Hvad Du skriver om Smørkommissionærerne er fuldkommen rigtigt. Hvad der kan sælges til Familien faar man jo for det første mere for og desuden spares de 2% som løber temmelig højt op mellem Aar og Dag. Selerne skal nok blive passet godt, forresten skal de ikke tages i Brug før til Foraaret, naar den Tid kommer at jeg kan vente Eder herud, thi jeg har et Par almindelige Arbejdsseler med Rebskagler og Rebliner, som jeg kører med til daglig Brug...Kassen skal blive sendt med Fragtmanden tilbage. Hvad Pengene angaar, som Du skriver om, da har jeg kun købt 2 Overdyner af Andersen, de bedste, til 10 Rdl. pr Styk. De andre Sengeklæder sagde han, at han selv vilde beholde, men det er ikke Tilfældet, de blev solgt ved Auktionen til en uforskammet høj Pris, meget dyrere end nye. Sengestederne ligeledes. Senge som i Kjøbenhavn koster 4 1/2 Rdl. blev der solgt for 7 Rdl. Det var jo gal Mands Værk, om jeg havde købt noget der til saa høje Priser...Hvad Smørproduktionen angaar, da maa Du ikke undres over, at der bliver saa lidt Smør, thi jeg har kun 4 Køer som har kælvnet, Resten staaer golde eller malke højst ubetydeligt...De fleste Kælvninger vilde falde i Marts. Forresten er Kvæget her i en udmærket Foderstand, saa jeg haaber at de til Sommer skulde give et godt Udbytte. Hvad der ogsaa er meget heldigt for mig er, at der ikke har vist sig Lungesyge iblandt dem, noget man jo ellers sjældent gaar fri for. Af det Smør som bliver produceret her paa Gaarden, faar Folkene intet, ej heller bliver der brugt af det til Madlavning. Jeg køber Bondesmør⁶¹ til 15 Rdl. Fjerdingen dertil...i Morgen Aften eller med Godstøget paa Lørdag Middag sender jeg en Hare skudt her paa Gaarden. Dersom Du selv eller Familien vil have udmærkede Kartoffler til Husholdningen har jeg nogle til Salg til 4 Rdl. Tønden.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

22 Februar, 1863.

Kiære Søn.

...jeg forestiller mig at Du har meget at bestille, og det er jo ogsaa nødvendigt at benytte den gode Tid, og det kunde ikke falde mig ind at animere Dig til at stjæle en eneste Dag, naar det ikke var nødvendig. Men hvad jeg saavel som Moder og os alle forlanger det er at Du skriver os til om hvorledes alt gaar. Thi at vi har skrevet og Otto senest i Tirsdags om forskellige Ting hvorpaa jeg vilde have Svar, nemlig hvad Tid der først skal indbetales til Universitetet. Og om ogsaa Du har travlt, Tid kan der dog altid blive til at skrive et Brev, og Du kender jo og ved hvorledes Moder er. Hun bliver urolig naar alt ikke gaar sin regelmæssige Gang, og jeg maa derfor opfordre Dig til uopholdelig at lade os vide hvorledes det staaer til. Og Fragtmanden var inde i forrige Uge og bragte intet med hverken Smør eller Kartoffler, ej heller Dahlmans Kasse. Min Haand ryster, jeg skriver altsaa daarlig i Dag ellers vilde jeg have skrevet mere, men vi har det iøvrigt alle godt.

Som Georg nævnte i et tidligere brev gav en brandøkse - samt forskellige andre ting - anledning til meget ophedede argumenter især fra Andersens bror, der optræder som mægler i sagen. Georg må have været ganske opbragt over at øksen var blevet fjernet fra gården og sikkert udtrykt sig ret bramfrit i den anledning for han bliver bl.a. bedt om "godhedsfuldt at vurdere alt roligere, man faar da et mer ligefremt resultat, som man ikke kan komme til i et Øjeblik Hastighed", som Andersens bror skriver.

61 Bondesmør var dårligt da bønderne kun havde små besætninger og ringere produktionsmuligheder. Der gik derfor længere tid inden der var nok til at det kunne afsættes. Smørret blev derfor saltet alt for meget, men fik alligevel en ubehagelig ram afsmag.

Til Georg, fra Andersen.

Echernsminde, 10 Marts, 1863.

Herr Thøgersen.

I Svar paa Deres Brev har jeg ikke til Hensigt hverken at yppe Kiv med Dem eller fordre andre Ting udleverede end hvad vist enhver upartisk Dommer betragter som mig tilhørende, og deriblandt de smaa Brændejern der maa høre til Møblementet, ligesaagodt som Jagtgevær etc. og ialtfald privat Værktøj. Men det er snarere Dem der er forkert paa det i Deres Ivrighed, thi Øxen De skriver om, ved enhver af Deres ældre Folk, at have været stedse min private Haandøxe, som jeg blot laante Pigerne en Dag i Efteraaret...En af de første Dage i Ugen skal jeg med min Broder se at afhente Resten af mine Møbler i Deres Overværelse. Med særdeles Agtelse. Andersen.

Naar Øxen ikke havde antiquildig Værd, fordi jeg har haft den i mange Aar, skulde jeg ikke bryde mig stort om dens Værdi, men De ved jo at jeg forbeholdte mig mit private Værktøj. Af Brændejernene maa De gerne beholde det bedste. - Og tag saa hellere en anden Gang at slaa koldt Vand i Blodet, før De tager saa heftig paa Vej, derved opnaas mere.

Georg har ikke givet sig, for sagen slutter med et brev fra Andersens bror nogle dage senere til "Gode Hr. Thøgersen" i hvilket han bemærker at han med overbringeren af brevet på sin brors vegne sender den omtalte økse og beder om at faa "de hos Dem bevarede 2 Stole" udleveret og slutter "med venlig Hilsen, forbindtligst". De ophidsede gemytter blev åbenbart neddæmpet for senere besøgte Andersen Georg og der var ikke tegn på nogen blivende uoverensstemmelse mellem dem.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

23 Marts, 1863.

Kiære Georg.

Med Fragtmændene bliver nu i Morgen alt Tøjet afsendt, nemlig 2 Senge, 3 Madrasser, 5 Hovedpuder, 3 Skraapuder, 8 Stole og et Servantebord har jeg ogsaa bedet Fader at købe. Saa maa Du se at hjælpe Dig for det første. Lagener til Sengene haaber jeg nok at Du sørger for at have inde, tilligemed Pudevaar. Du har nok skrevet om Servietter, men Du fik jo tolv og dem kan Du jo let faa vasket, Dugene skal derimod nok blive sendt. Nu maa Du endelig ikke gøre for mange Anstalter for os. Lad os faa det som Du selv har det og uden fremmede Mennesker, vi er jo hinanden nok. Du modtager i disse Dage Indbydelse til et Bal hos Schougaards til paa Lørdag, som nok skal være meget fint, der skal nok være en 25 Par men Du har vel næppe hverken Tid eller Lyst til at tage Deel deri paa denne Tid af Aaret.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 26 Marts, 1863.

Kiære Moder.

Maa jeg takke Dig for det tilsendte Tøj, som jeg alt rigtigheden har modtaget. Jeg kommer rigtignok til at mangle en Madras, men jeg antager næsten at vi kunne hjælpe os den foruden. Jeg skal ikke nægte at jeg blev meget flov, da der ingen Brev var med, men det skulde maaske være en Straf fordi jeg ikke i den sidste Tid har besvaret Brevene som jeg skulde, men jeg har haft saa meget at bestille i den sidste Tid, at jeg virkelig er undskyldt...I disse Dage er jeg da ogsaa rent ophængt. Min Mejeribestyrelse synes hans Funktioner skal altsaa passes, og saa for det Teglværks Skyld har jeg jo ligget paa Farten næsten hver Dag og kørt baade til Herodes og Pilatus, men jeg har ogsaa faaet Nytte af det, thi jeg har kapret flere af de andre Teglværkerkunder. Jeg har omdelt ca 120 Priskuranter blandt Bønderne her paa Egnen, saa Du

kan selv indse at det maa have kostet ikke saa lidt Arbejde, og i enhver Smedie her omkring, omtrent 30, har jeg ophængt store Plakater...Skulde man tro Fuglene saa skulde vi have haft Foraar for længe siden, thi Viberne har været her næsten 3 Uger, og naar de kommer er det jo Foraar efter gammel Tale. Vil Du ikke bede Fader besørge mig noget baiersk Øl herud, et Anker, det skulde saa gaa til Sorø med Varetoget om Tirsdagen, for at vi kunde faa det med hjem. Jeg modtog et Brev i Gaar fra Frøken Marie Schougaard, hvori hun inviterede mig til en staaende "Thee Dansant" i Morgen. Mit Svar til hende følger indlagt - er Du saa god at besørge det.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

29 Marts, 1863.

Kiære Søn.

Vi modtog i Gaar Dit Brev hvoraf erfares at Du har det godt...vi har bestemt at komme med Guds Hjælp Skærtorsdag Morgen Kl. 7, men da Moder frygter for at Vejret skulde blive daarlig har vi bestemt at tage til Slagelse. Skulde nu Vejret være godt er Du saa god at modtage os der, men derimod hvis det skulde blive Regn eller Snevejr eller stærk Blæst med Kulde vilde vi foretrække at tage med lukket Vogn til Løve Kro, da jeg dog antager at man har lukket Vogn...Nu maa jeg bede Dig ikke at sætte Dig i Belastning for vores Skyld thi vi fører noget med os derned af Drikke- som Spisevarer, saa meget som vi kan. Naturligvis koldt...Glem ikke Din Fodpose, men da vi bliver 5 Personer til 2 Sæder⁶² vil Pladsen vel blive knap. Jeg mener derfor at Du kunde tage Bagladet af og da vi bringer en lille Kuffert med saa kunde maaske Otto sidde paa den...en Plads lod sig jo nok indrettes.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

15 April, 1863.

Kiære Georg.

...Din Fader er ikke i denne Tid i rigtig godt Humør. Jeg tror det er denne Juni Termin som staa ham i Hovedet. Han er bange for at det skal knibe paa Penge, og det spekulerer han paa Nat og Dag. Det er nu ogsaa den Assurance, der trækker i Langdrag, og Gud ved naar den kan blive udbetalt, for de Penge har han jo stolet paa, og i Butikken siger han, gaar de ligesaa rask som de kommer. Dit Teglværk ligger ham ogsaa paa Hjerte...Hvad Din Have angaar saa har det jo ingen Hast med at anlægge den, men Du skulde ikke grave flere Ting op i Foraaret da Du ellers faar dem ødelagte, thi det bliver for silde at plante dem. Aarstiden er rykket saa langt frem. Du skulde se at faa Gartneren en Dag, saa kunde han anlægge det nærmeste ved Huset og plante Roserne og de oprevne Buske og saa lade det andet staa til Efteraaret. Løg ved jeg ogsaa skal lægges meget tidlig og Ærter er det vist ogsaa paa tide med. Aspargesbedene har jeg hørt at der skal lægges et tykt Lag Jord paa, men det ved nok Gartneren. I Søndags stod Christian (Flensburg) Confirmation. Vi var der alle om Aftenen og havde det meget godt. Du burde vist have skrevet et Brev ind i den Anledning og have gratuleret.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 19 April, 1863.

Kiære Fader.

Foranlediget af Dine Bemærkninger, angaaende Teglværket, vil jeg strax begynde med at besvare dem. Hvad først Tydskernes Akkord angaar da er den ikke saa høj, som jeg antog, nu har jeg læst den rigtig igennem og kan indse at det omtrent er den samme som Andersen har givet, lidt er jeg blevet trukket op...

62 Den intime familie, Rasmus og Hanne, Otto samt Tante Anine og kusinen Johanne Schougaard.

Arbeits-Vertrag.

Zwischen dem Herrn *Marvin G. Thøgersen*
af Høllebygaard og Stogelse einerseits, und dem Ziegelmeister
Georg Rütthe in Løge

andererseits, ist unter Vermittelung des Agenten *Julius Schütz*, in Løge wohnhaft, der
 folgende Arbeits-Vertrag wohlbedächtig verabredet und abgeschlossen worden und läßt Herr
Marvin G. Thøgersen nöthigenfalls den hierzu gesetzlich erforderlichen
 Contract-Stampel cassiren.

§. 1.
 Der genannte Ziegelmeister übernimmt mit *Junii* Gehülfen pro 1863.
 den Betrieb der Ziegelei zu *Høllebygaard og Stogelse* zur Anfertigung
 verschiedener Sorten Ziegelwaare und leistet die dadurch nöthig werdenden Arbeiten. Derselbe
 findet sich zu dem Ende so zeitig mit der Mannschaft auf der Ziegelei im Frühjahr ein, als
 mit der Fabrication begonnen werden kann, und setzt die Arbeiten ununterbrochen so lange fort,
 als es im Herbst die Witterung gestattet. Die dann fertige und gehörig trockene Ziegelwaare
 wird aber außerdem alsdann noch gebrannt, soweit dieses Witterungs- und sonstige Verhältnisse
 zulassen, und darüber überhaupt zwischen dem Herrn Ziegeleibesitzer und dem Ziegelmeister eine
 Vereinbarung stattfindet.

§. 2.
 Die zu einem regelmäßigen Ziegeleibetriebe und zur Fabrication nöthigen Einrichtungen
 läßt der Herr Ziegeleibesitzer vor Ankunft der Arbeiter herstellen und die erforderlichen Geräth-
 schaften werden von ihm in hinlänglicher Anzahl und von guter Beschaffenheit angeschafft, geliefert
 und auch unterhalten, dafern sie nicht durch Verschulden der Ziegelarbeiter unbrauchbar geworden sind.

Hvert år blev der opsat en kontrakt paa fire omhyggeligt udtænkte sider mellem Georg og Teglværksmester Rütthe.

Mesteren kom i Gaar, Brænderen kommer paa Lørdag og jeg faar nu talt med dem om alle Ting. Tørvene
 ville koste at købe imellem 300 og 350 Rdl. og Arbejdslønnen sidste Aar var 950 Rdl. altsaa vil det blive
 ca 1300 Rdl. til Teglværkets Drift, men de 950 Rdl. bliver jo fordelt paa hele Sommeren, de faar kun
 Forskud hver Maaned, og saa om Efteraaret, naar de rejser bliver deres Afregning opgiort...Mesteren siger
 at jeg kan regne en ren Indtægt af 1500 Rdl. om Aaret fra regnet alle Udgifter...Kan der bringes det ud af det,
 som jeg tror det kan, naar man bruger sin Fornuft, saa maa Du dog indrømme at det er ingen Klatskilling

og at hele Gaarden ikke kan indbringe saa meget i Indtægt... Nu kommer det derfor an paa, om det producerede kan afsættes, men det tror jeg det kan. Efter alt hvad jeg hører er det som hidtil er produceret solgt bort hvert Foraar. Hvorfor skulle det da lige med et ophøre, tilmed da nu først Bønderne begynder at dræne her paa Egnen og der er mange rige Bønder imellem. I Gaar solgte jeg 18000 Sten til en Mand at levere henad Sommeren, en saadan Bestilling tager strax Hul i Bunken, og da Bønderne i de sidste Aar vedblivende bliver Ejer af deres Gaarde, efterhaanden som de sælges fra Godset, saa begynder de strax at gjøre Forandringer, naar det bliver deres eget. Mælkekælderer bliver færdig i Dag, og antager jeg at jeg saa begynder paa Havestuen. Jeg haster ikke med den, da jeg har daarlig Tid og faa Folk til Haandlangere... Du har vel hørt at Klein har købt Antvorskov, jeg skulle skrive til ham, men ved ikke hans Adresse...

Forøvrigt er alt vel, jeg er frygtelig ophængt med Arbejde i denne Tid tilmed nu da Tydskerne kommer. Naar Saatiden er forbi, antager jeg at skulle sælge en del Rør, det skal være den bedste Tid, de Penge ville jo saa komme beleiligt. I Hast.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 1 Maj, 1863.

Kiære Moder.

Faders Brev modtog jeg i Gaar Aftes, hvoraf jeg har set at alt hjemme er vel. For mig gaar alt Gud ske Lov ogsaa godt. Nu da jeg har faaet alt Sæden solgt begynder den at stige, men det maa man jo finde sig i, det er bedre end om den skulde blive ved at falde, thi nu er der da Udsigter til næste Aar. Smørret har ogsaa overstaaet sin floveste Periode, men nu da der kommer Smør ind hver 8de Dag kan Fader vel ikke sælge det, men det maa ikke komme til Jensen⁶³, jeg skal nærmere skrive til Fader desangaaende om hvor det bedste Sted er. Fader skriver om at komme ud til mig en af de første Dage, vil Du bede Fader om at skrive mig til hvilken Dag han kommer, og saasnt som muligt, da jeg længes efter at tale med ham. Nu faar vi ogsaa smukt Vejr...Alle mine Naboeer er tilsaaet eller er lige ved det, jeg har derimod 14 Dage tilbage inden jeg kan blive færdig, men Jorden er altfor ubekvem og vaad, jeg tør ikke risikere det. Det er Følgen af at den er behandlet saa slet i Efteraaret...Nu er alt paa Teglværket i Orden, i Morgen begynder vi at stryge Rør, og om ca 14 Dage tager Tørveskæringen sin Begyndelse med en 14 à 16 Mand. Paa 2 à 3 Uger er jeg saa færdig med den. Jeg faar mere og mere Lyst til Teglværket, min Teglværker forsikrer at i de 4 Aar han har været her paa Værket har de ikke kunnet producere alt det som kunde sælges. Min Leverance til Nørager i Aar bliver for ca 800 Rdl., som jo er en god Hjælp. Af Karle har jeg nu faaet nok, man skal blot ikke være bange for at komme til at mangle Folk. Mælkekælderer er nu fix og færdig, den er blevet rigtig god og tager sig godt ud...Da jeg skal til Slagelse i Dag for at hente min nye Jomfru maa jeg slutte.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

3 Juni, 1863.

Kiære Søn.

Da Du rejste anmodede jeg Dig om saa hurtig som mulig at skrive mig til, men til Dato har jeg endnu intet hørt, hvorover jeg er meget forbitret. Du kan da nok begribe at jeg længes efter at høre derudefra. Det er en anspændt Tid for Øjeblikket at sælge Smør, man maa anstrenge sig og anbefale sig alle Vegne, men det lykkes ikke altid og der er slet ingen fast Pris...Jeg traf saaledes tilfældigvis en Mand i Dag paa Gaden og fik ham trukken med hjem. Han købte 2 à 9 1/2...Dette vil jo bidrage en Del til at formindske de tabulerede Indtægter, og nu Osteproduktionen, derved vil jo Prisen ogsaa blive trykket. Jeg vil derfor

63 Jensen var en smørhandler som Georg åbenbart ikke havde megen fidus til.

haabe med dette for Øje at Du anvender al rimelig Økonomi og tager Tingene fornuftigt at vi kan komme godt fra det, thi her er alle Ting at risikere. Det er meget vanskelige Tider. Lov mig at Du holder godt Hus med Din Kasse. For os vil det knibe meget stærkt thi 8,500 at rykke ud med er ingen Bagatel. Jeg havde ogsaa ventet at faa nogen fra Dig, thi der er jo dog kommet en Del Penge ind for Sæd og navnlig for Svin og Kød. Men jeg ved jo nok at der er mange Udgifter, men derfor forsigtig, hold Kontrol. Jeg kan aldeles ikke give noget Løfte endnu paa Opførelse af et Svinehus thi Terminen vil medføre Svækkelse i længere Tid.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

18 Juni, 1863.

Kiære Søn.

...Havde den slemme Termin ikke forhindret det havde vi sikkert rejst ud til Dig paa Lørdag i dette skønne Vejr...Da Terminen ogsaa ligger Dig meget paa Sinde saa kan jeg underrette Dig om at vi her har skrabet sammen, hvad vi skal bruge, men ikke uden Anstrengelse, men som imidlertid bliver klaret uden Udsættelse...Ved at tale med Mohr i Morges i Haven kom vi paa at tale om Senge og ytrede han at det skulde være saa farlig at ligge vendt mod Lyset fra Vinduerne. Øjnene skal lide meget derved og som han fraraadede paa det bestemteste, og da jeg ved at Du ligger saaledes vil jeg gøre Dig opmærksom herpaa, ogsaa da Dine Øjne ikke er stærke.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 19 Juni, 1863.

Kiære Moder.

Da jeg i dette Øjeblik kun har daarlig Tid, vil jeg blot gøre nogen faa Bemærkninger om Dit Brev. For at begynde med Forretninger, vil jeg melde at der i Morgen, Lørdag indkommer 11/8 Td. Smør. Hvad Saltningen angaar da er nu den Fejl afhjulpen paa Bunden og foroven, idet der ligger et Stykke Tøj imellem Smør og Salt, og paa Siderne skal der ikke komme mere end absolut nødvendigt. Desuden vedbliver jo Priserne at holde sig flove, men Fader har dog faaet mere ud af det end andre faar. Gangdøren skal jeg nok se at faa malet en af Dagene, Papiret i Havestuen maa vente...min Jomfru skaffer mig, endogsaa i disse varme Dage med stærk Tordenluft, 44 à 46 pund Smør daglig. Af Tørv har jeg kun faaet 40 Læs hjem, vi kørte hjem i Onsdags og i Gaar, men blev stoppede i det i Gaar Eftermiddags ved en Tordenbyge. Det regnede jævnt godt en 20 Minutter paa Mosen, men hjemme ved Gaarden havde det regnet saa stærkt, at ingen af Folkene kunde mindes en saadan Regn. Alt stod bogstaveligt under Vand. Paa Teglværket blev 10,000 Mursten aldeles regnet sønder og sammen. Vandet strømmede tværs igennem alle Husene og dannede store Søer i dem. Mester Riithe bandede og var rent fortvilet, thi Tabet var jo hans, det var jo noget som ikke kom mig ved. Gid vi nu blot kunde faa stadigt Vejr, at den Tørv kunde komme hjem thi mange Rør og Sten er jo bestilte, som først maa brændes...I Haab om at vi snart ses.

PS Kiære Fader. Jeg havde lukket Brevet til Moder, da jeg modtog Dit Brev hvoraf jeg ser at Du har overstaaet denne slemme Termin, som har lettet mig særdeles. Du skriver Du ikke kan komme før i Morgen 8 Dage, det er kedeligt da alt nu er saa smukt herude...

Til Hallebygaard, fra Hanne.

5 Juli, 1863.

Kiære Georg.

Det gør mig ondt at Du har ventet saa længe paa os, men Du kan tro det er ikke vor Skyld. Fortrædelige Forviklinger og kedsommelige Forsinkelser opsætter Rejsen fra den ene Dag til den anden, man bliver

ordentlig i ondt Humør og gnaven over alle disse Bryderier, idet mindste er Din Broder det i Dag, han gider ikke engang tale om at køre ud, som jo ellers er hans bedste Fornøjelse. Nu taler Fader om i Morgen, men Gud ved, jeg fæster ikke Lid dertil. Der kan nok komme noget nyt Vrøvl. Men Du skal nok faa det at vide itide, for at hente os.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 18 September, 1863.

Kiære Moder.

Da det er den 19 September i Morgen sender jeg Dig herigennem min hjerteligste Hilsen og Lykønskning, haabende at den slemme Gigt til næste Fødselsdag er i afgjort i Bedring, allerhelst helt forbi. Det er just heller ikke det bedste Vejr for den, thi det er dog et forfærdeligt Vejr vi har. Stakkels Træer og Blomster som er blevet saa frygtelig mishandlede af Storm og Regn, men de enkelte Timer vi har godt Vejr er Naturen saa smuk, som den ikke har været i mange Aar. En saadan Yppighed og Skønhed er der udbredt overalt, i særdeleshed Græsset som er saa frodigt og kraftigt, saa det er en Fryd at se, og vist ikke mindst for Køerne...I Dag indkommer 4 Ænder, som er i en temmelig udhungret Tilstand, men vi har dem ikke bedre for Øjeblikket, og jeg beder Dig derfor tage til takke med dem som de er.

I begyndelsen af Juni skrev Rasmus til Georg at om at bygge et svinehus kunne der ikke være tale. Terminen og de dermed følgende pengebesværligheder ville gøre et for stort indhug i økonomien. Det viser sig nu at svinehuset allerede er blevet en realitet blot 3 1/2 måned efter. Det er atter et bevis på at såsnart Rasmus ser en lejlighed til at investere - ikke mindst i sine sønners fremtid - gør han det. Hans involvering i Hallebygaards drift er stor og at Georg ikke sommetider udtrykker blot en smule irritation, men forklarer sine dispositioner yderst ligevægtigt tyder på en dyb tilknytning mellem far og søn.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

30 September, 1863.

Kiære Søn.

...Jeg kunde nok have Lyst til at se Svinehuset færdig, men det er vel endnu for tidlig... Jeg haaber samtidig med den Forandring at Omgivelserne udvendig kommer til at staa i et passende Forhold, jeg mener dermed hvad det er nødvendig med ny Plads samt at Grunden opdeltiggøres og Rendestenene ordnes saaledes at Vandet faar Afløb, thi Du ved nok at Nethed og Grobarhed det er min Kæphest, og det er ikke uden Betydning. Jeg ved meget vel at det koster Arbejde og Penge, men det er dog ikke betydeligt, og det forekommer mig at det ogsaa maa til, thi har jeg Ret da morer det mig. Jeg maa takke Dig for sidst...

Til Hallebygaard, fra Hanne.

2 Oktober, 1863.

Kiære Georg.

Da jeg efter Dit sidste Brev ikke kan vente Dig ind til i Morgen maa jeg skriftlig bringe Dig min hjerteligste Lykønskning til Din Fødselsdag. Din Fader har saamænd i den Anledning ladet Dit Fortepiano reparere, som nu staa færdig og venter paa Herren. Tilligemed en Lænestol fra Fader og mig. Din Fader mener at vi kunne lade det gaa med Fragtmanden, men jeg er bange for at det ikke gaar an, han har jo saa meget Skramleri paa Vognen. Jeg synes at vi skal lade det staa til Du selv kommer ind, og saa

kan Du selv tage det med paa Jernbanen, saa kunde Du jo lade en Vogn hente Dig, hvorpaa det kunde køres hjem med Fjedervogn... Vi herhjemme skal nok i Morgen drikke Din Skaal og dertil knytte mange gode Ønsker for Dit Fremtidsheld.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

6 Oktober, 1863.

Kiære Søn.

...Fortepianoet er nu færdigt og venter paa naar Du vil have det paa Jernbanen, men dog helst i stadigt Vejr...Samtidig staar der en Lænestol færdig, saa den følger med... Bemeldte Lænestol er en Present i Anledning af Din Geburtsdag, men jeg betinger dertil at Du skal benytte den ogsaa om Middags til at sove i, thi i Sengen er meget usundt og ogsaa farlig.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

21 Oktober, 1863.

Kiære Georg.

Maa jeg takke Dig mange Gange for de tilsendte Pølser. De kom i Lørdags Aftes og jeg talte ikke derom før i Søndags Morges da jeg kom med dem paa Bordet. Der blev en Overraskelse. Nu har jeg aldrig set saa galt, raabte Otto, hvor har Du faaet dem fra? Fra Hallebygaard naturligvis, sagde jeg og saa tog vi fat. Pølserne var udmærkede, vi spiste de sidste i Gaar til Middag og Din Fader fandt dem dejlige. Jeg har I Dag ordnet en hel Del gamle Breve fra den Tid Du var paa Herløvgaard og Benzonsdal og det morede mig at læse disse Breve fra den Tid da Du endnu var saagodt som Barn. Hvor Du da længtes efter Hjemmet, og hvor længtes vi efter Dig naar vi hveranden Lørdag ventede Dig hjem. I Gaar havde vi da et forfærdeligt Vejr. Det regnede herinde omtrent 24 Timer itræk. Du maatte velsagtens tage Dine Køer ind, thi det var koldt tillige. Gammeltoft er endnu syg. Knuden i Siden er bleven større og der er gaaet Rosen⁶⁴ i den og han har ikke sovet i mange Dage...Thea er rask for længe siden. Naar Du kommer ind igen, tag saa Dine gamle Strømper med som trænger til at forfødtes, saa skal jeg nok gøre dem istand for Dig. Sig det strax til Jomfruen mens Du husker det, ellers bliver det glemt og husk de 4 Oste til mig...

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 1 November, 1863.

Kiære Fader.

Maa jeg først takke Dig for Tilsendelsen af de 340 Rdl., som jeg rigtignok har modtaget. Nu er da den slemme November klaret, gid Tydskerne ogsaa var det. Jeg har da faaet en Malerregning ogsaa betalt, det er Fandens saa det kan løbe op med saadant Smøteri, den beløb til 22 Rdl...Fortepianoet og alt det øvrige Tøj kom rigtigt godt herud. Intet var i Stykker. Lænestolen fejlede ikke det ringeste, og maa jeg endnu engang takke Dig for den, da den er udmærket at sove til Middag i. Paa Lørdag Morgen eller maaske Fredag, kommer Otto vel saa herud (kommer Du ikke ogsaa med?)...og tager han da vel de 700 Rdl. til Tydskerne med sig. I modsat Fald er Du vel saa god at sende dem med Posten om Fredagen. De nye Heste har gaaet udmærket godt medens jeg har været borte. De har arbejdet hver Dag, men er dog i god Stand. I det hele taget er alle Hestene i rigtig god Foderstand. De nye Køer som jeg har faaet, hvoraf 3 havde kælvet medens jeg var borte, malker udmærket.

Til Hanne fra Sine og Sophie Borgen.

Kolding, 18 Januar, 1864.

Kiære Madam Thøgersen!

Just som Moder modtog Deres kiære Brev vilde jeg skrive til Dem. De skriver at De skammer Dem over at De ikke før har skrevet og at De vist ikke kan vente at høre fra os, fordi De ikke svarer. Det var idetmindste en stor Skam af mig, De som altid har været saa god og venlig imod os. Det gjorde os inderligt ondt at høre at Schougaard er død, og vi indser jo godt hvor uerstattelig et Tab det er for Deres Søster og hele hans Familie. Jeg har forresten ofte tænkt paa at han vist var en meget fyrig Mand.⁶⁵ Jeg forstaar i det hele ikke hvorledes det er i Vinter, thi overalt hvor man ser hen er der Sorg og Bedrøvelse. Vi frygter meget herovre for at vi skal have Krig, der bliver jo saa uhyre mange indkaldt og de fleste har Familie saa mange er saaledes i uforsørget Tilstand. Vi har talt om, at der ikke i mange Aar har været saa trykkende en Vinter som i Aar. Alle græd jo ogsaa for Kongen⁶⁶, der var nok stor Højtidelighedovre hos Dem ved hans Bisættelse. Jeg synes alt kunde blive godt endnu, naar vi blot ingen Krig skulde faa, men saa tror jeg nok jeg fortvivler...Jeg har de venligste Hilsener fra mine Forældre. Fader er nu allerede en gammel Mand men er dog alligevel rask og rørig. Moder synes at det næsten er en skam at hun ikke selv skriver til Dem. De kunde vist tro at hun ikke satte Pris paa Deres brev, hvilket dog er langt fra at være Tilfældet, men hun bliver jo ældre og gaar jo længere jo mere nødig til det.

Kiære Madamme Thøgersen!

Da Sine har levnet mig et Plads i sit Brev, saa forekommer det mig at jeg kunde opfriske Mindet om Dem og Deres kiære Familie med at skrive et Par Ord som jeg desværre i saa lang Tid har forsømt. Det er jo ellers længe siden, kiære Md. Thøgersen, jeg var hos Dem, dog staar Deres Godhed og Venlighed saa levende for mig at det mig altid er en kær Tanke at tænke tilbage paa den behagelige Sommer jeg tilbragte i Deres Familie. Jeg kan ikke andet end beklage Tabet af Deres kiære Svoger for hans efterlevende Kone og Børn, og jeg skal ikke nægte, at det gjorde et dybt Indtryk paa os da vi modtog Deres Brev...

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 5 Februar, 1864.

Kiære Moder.

Maa jeg takke Dig for Uldvanterne og Dit sidste Brev. Nu saa er da Krigen igang. Gid den snart igen maatte være forbi og med Ære. Du kan tro at Aviserne bliver ventet med Længsel hver Dag. Alle føler jo naturligvis levende Interesse for Begivenhederne...Vejret har ellers været saa dejligt i Dag. Uagtet det er Frostvejr har Solen allerede en sær Magt naar den kommer lidt op, og det mildner Luften betydeligt. Det kunde more mig at vide hvad Smørpriser vi faar nu for Tiden, efter Beretningerne stiger det jo. Sæden er endnu lige flow. Forleden solgte jeg 20,000 Mursten, der er ikke een tilbage uden halvbrændte, men Beholdningen var jo ogsaa lille. Drænsrør derimod sælges der slet ingen af. Jeg har ikke faaet Penge fra Teglværket i lang Tid, men her er jo ogsaa Mangel paa Folk allevegne, saa der er jo ingen der tør indlade sig paa større Dræningsarbejde, dog antager jeg nok, at der altid vil sælges noget til Sommer, navnlig til Bønderne...Vilde blot Høsten blive god til næste Aar kan det vel nok slæbe sig igennem.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

7 Februar, 1864.

65 Man kan mindes et brev fra Sine fra en rejse i Jylland, da de kun havde været gift et årstid: "han bestiller ikke ander end at spise og ryge tobak hele dagen." Schougaard afgik ved døden d. 15 Dec. 1863. Sine var på det tidspunkt 40 år gammel og den yngste af de 9 børn, Kristian, kun 3.

66 Frederik VII, der døde i November 1863.

Kiære Georg.

Tak for Dit Svar, jeg modtog det I Dag, jeg ser deraf at alt for Dig Gud ske Lov er godt. Herinde i Kiøbenhavn havde vi ogsaa en meget sørgelig Dag. I Gaar Morges kom der Telegrafdepeche ud mellem Folk, med Underrettelse ankommen over Natten at Dannevirke Stillingen var opgiven og Tropperne siden Kl. 2 allerede marcheret til Flensburg for derfra at indtage Stillingen ved Dybbøl og Als. Alt kom nu i en forfærdelig Bevægelse. Krigsministeriet blev næsten bestormet, man vilde vide de nærmere Efterretninger, men de vidste selv ikke mere end det Avisen sagde. Med eller uden Kamp, raabte Folk. Ja, det vidste de ikke, men de haabede snart at faa nærmere Efterretninger og bad Folk vente. Da var Kl. 10 1/2, og først i Aftes Kl. 4 kom nu Proklamation fra Kongen til Hæren. Den var nu undertegnet Monrad. Den gav ingen Oplysninger og nu gav Folkets Harm sig Luft mod Kongen og Monrad, som de sagde var Forræddere. En forskrækkelig Masse Mennesker var forsamlede paa Amalienborg hvor de slog Vinduerne ud og væltede Skilderhusene. Politiet slog med deres Politistaver mellem Folk og tilsidst maatte Hestegarden frem, men hverken den eller Politiet kunde udrette noget for Folk med Formaninger, men Politiet skal have opført sig meget brutalt og opægget Folk. I Nat er Monrad og Kongen kommen til Byen, og i Formiddags var der Rigsdag hvor Monrad fralagde sig enhver Beskyldning og kastede alt Ansvar paa Overbefalingen. I Eftermiddag er Rigsdagen igen samlet. Otto og Svane havde faaet Billetter og er derinde. Miza og Kaufmann er tilsagt at møde her i Kiøbenhavn for en Krigsret, og Overbefalingen tildelt Lyttichen ved Artilleriet samt Stjernholm som Souschef. Det er disse Dages sørgelige Historier. Stemningen herinde er meget nedtrykt og forbitret, men man haaber dog at Roligheden ikke igen skal blive forstyrret. Fra os selv ved jeg ikke noget. Handelen har gaaet ret godt, og Smørret har vi de to sidste Gange faaet 24 Rdl. for, da det alt er solgt til Familien, men Otto mener i denne Uge at faa 25 à 26. Da jeg ikke ved noget videre I Dag vil jeg slutte med mange Hilsener fra Fader, Otto og Tante, men især fra Din kærlige Moder Hanne Thøgersen.

Ved læsning af brevene får man et klart indtryk af at Rasmus var en mand med begge ben på jorden. Et karaktertræk der tydeligt kommer til orde i det følgende brev. Man mærker hvor forstemt han er over det danske nederlag, men hans realistiske sans får ham til at se fremad og tale om at anvende "fornuft og økonomi" på atter at få landet på fode.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

12 Februar, 1864.

Kiære Søn.

Af Moders Brev i Søndags har Du modtaget Beretning om Stemningen her i Anledning af Dannevirke Stillingens Opgiven. Den kunde jo ikke andet end virke nedslaaende og paafaldende, efter hvad der var bleven skreven og sagt om at den skulde være saa god. Nu bagefter ser man alle Vegne at det har været en Umulighed at holde den, og nu begynder Fornuften da at faa Ret, idet Folk begynder at betragte det som en stor Lykke og at Arméen vilde have været prisgivet ved et stort Angreb. Bladet "Fædrelandet", som altid fører det store Ord og som siden har skreven Artikler i oprørsk Aand faar nu at føle Virkningerne, da et betydeligt Antal har bestemt sig til at opsiges det. Og efter at man hørte at de Sagkyndige saa godt som enstemmigt har erklæret det for rigtig, og andre Sagkyndige man taler med synes det samme, skulde man synes at al Demonstration maatte forstumme. Det er en sørgelig Tid, og det ser kuns bedrøvelig ud for Danmark, men vor Herre kan jo snart forandre det til det bedre. Men under alle Omstændigheder faar Landet et saaledes Stød, at det vil være føleligt gennem en længere Tid og mange Mennesker og Familier er aldeles ødelagt. Det er kuns at bære Byrden saa godt man formaar og anvende sin Fornuft og Økonomi

derefter.

Krigsskatten staar nu for. Vi kender Forslaget, det er ikke ubetydelig, men da Slesvig er occuperet mener man at den bliver højere, og hvis Tydsken gaar op i Jylland er der nu tale om atter en Forhøjelse, da de ikke kunde blive delagtiggjort paa Gund af ustadige Forhold. Men det er dog kuns endnu Illusioner, men ialtfald vil det nok blive føleligt.

Hvorledes skal vi faa det med Teglværket? Har du hørt noget fra Riithe? Lad mig vide noget herom. Har Du faaet kørt noget Ler i det tørre Vejr. Der har vel ikke været Tid dertil og hvorledes skal det gaa med Forberedelses Arbejdet, naar saa meget kommer paa en Gang dersom Tørveskæring og Lerkørsel skal foretages samtidig med Markarbejde? Og vanskelig bliver det vel at faa den fornødne Arbejdskraft. Afsvenske Folk hører jeg nok at der er nogen som tilbyder sig, men det hedder at de ikke skøtter om at komme paa Landet, men det hedder ogsaa at de har Vanskeligheder med at blive anbragt her, det har jeg hørt fortælle af en Fragtmand. Meddel mig noget Underretning om Din Mening og andres derude. Hvorledes de hver vil forholde dem, thi det er nu kritisk Tid. Hvorledes gaar det med Husmændene? har Du Hold paa dem? da det jo ser ud til at blive en langvarig Historie? Du maa vel nu betale dem højere Dagløn...Det sidst indkomne Smør er solgt til 26 Rdl. pr 1/4. Blot vi havde noget mere. Jeg haaber nok at Prisen vil holde sig højt forresten, og især nu paa Grund af de mange Tydskere som er saa venlige at hjælpe os med at æde det tilligemed alt andet. Her er nu Stilhed i alt. Folk har ingen Lyst til nogen Ting. Comediehusene staar helt tomme. Det eneste at Folk anvender Penge paa er til vore Jenser, her maa man sige at Befolkningen overalt er opofrende. Først med Penge og saa Materiale og uldne Sager etc. og det er jo en stor ære for Nationen og det var jo en Skam andet. Se til Sverrig og Norge som ogsaa er meget opofrende. Saasnt at Foraaret smiler os imøde kommer jeg ud til Dig, hvorefter jeg længes meget. Var vi blot en Maaned længere fremme. Iøvrigt er alt vel.

Georgs kommentarer angående krigen og nederlaget - som i nedenstående brev - kan synes noget egoistisk og kortseende: "krigsvrøvl, som fylder så lidt i pungen". Man må dog betænke at for ham, en 24-årig, som sætter alt ind på at drive den gård frem som hans far, nok noget betænkelig, har købt til ham, er gårdens drift uendelig vigtig. Success vil vise at farens tillid til ham ikke var spildt.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 15 Februar, 1864.

Kiære Fader.

Egentlig skylder jeg jo ogsaa Moder et Brev, som jeg da ogsaa havde skrevet for flere Dage siden, men som jeg efter Gennemlæsningen bestemte mig til ikke at afsende, saa nu maa Moder nøjes med at læse Dit, og det har da egentlig intet at betyde, til hvem det er stilet, da det vel dog bliver betragtet som fælles Ejendom. Grunden hvorfor jeg ikke afsendte Brevet var den, at jeg var bange for det skulle faa Kjøbenhavnske Øren. Det handlede naturligvis mest om Politiken, som jo i denne Tid paa det nøjagtigste bliver drøftet i enhver Samtale og i ethvert Brev, og jeg havde netop læst Beretningerne fra Kjøbenhavn, da jeg skrev det, og var frygtelig forbitret paa de gode Folk derinde, som i saa ulykkelige Tider kunde tænke paa næsten at stifte et komplet Oprør. Og jeg kan forsikre at som jeg den Dag, dømte alle. Da Meddelelsen kom hertil om Opgivelsen af Stillingen virkede det umaadeligt nedstemmende paa enhver, høje og lave, men alle var dog overbeviste om at intet andet havde været at gøre. Forræderi talte ingen om, og jeg tør sige - nu med Glæde - jeg var ikke iblandt de, som var mest vantro. Kjøbenhavns Opførsel i denne Sag, er bleven fordømt af alle herude, og "Dagbladets" og "Fædrelandets" Redaktører har sandelig

ikke skaffet sig Tilhængere og Abonenter ved deres uforskammede Artikler. Men for i Dag kan det vist være nok med den Sladder. Dette Emne er nu blevet saa forslidt og trukket saa langt ud ved Haarene, at det har tabt Nyhedens Interesse. Dette Krigsvrøvl fylder saa lidt i Pungen, lad os derfor forlade det og tale om vore egne Anliggender; om Gaarden kan jeg sige "Alt vel"! Med Rütthe er det afgjort, idet mindste har jeg faaet Kontrakten til Underskrift, og den er igen sendt over til Agenten, saa den Sag er klar. Skulde det muligvis tænkes at Krigen kunde forhindre dem i at komme herover, er Ulykken da ikke saa stor, men det antager jeg da forresten ikke der kan være Hinder for. Der kommer ialt, Rütthe iberegnet, 4 Mand, det mindste Antal som Værket kan drives med...Hvad svenske Folk angaar, da vil jeg ingen have af dem, saa stor bliver Trangen for mig ikke. Af Husmænd har jeg nok, og dem skal jeg nok søge at holde i Tømme og af faste Folk mangler jeg heller ikke ret mange. Jeg behøver en Røgter, en Karl og en Dreng, og dem faar jeg vel skrabet sammen. De andre faste, som tjener mig for Øjeblikket, beholder jeg. Piger, som der ellers er dyr Tid paa har jeg længe haft af, hvad behøves.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 14 Marts, 1864.

Kiære Moder.

Saa er jeg da i Ro igen og fandt alt herhjemme vel og i Orden, med Undtagelse af forkølede Folk, thi dem er her nok af. Her er en 5-6 Stykker som knap kunde sige et Ord, baade af Piger og Karle af lutter Hæshed. I Sengen er jeg dog saa heldig kun at have 2. Og det er da ingen Under at man kan blive forkølet i et saadant Vejr, jeg selv er heller ikke sluppet fri for at have faaet en lille Snært, men det er da ubetydeligt. Jeg var knap kommet inden for Døren i Lørdags, da der kom Bud fra Vesterbygaard at jeg endelig maatte komme derover og spille en L'hombre. Hvor nødigt jeg vilde maatte jeg derhen, og for Pokker jeg havde dog 9 Sk. for Ulejligheden. I Gaar, Søndag, troede jeg at jeg skulde pleje min Magelighed, men saa kom Nyholm fra Flinterupgaard og saa maatte jeg derover og spise til Middag, derfor gatter jeg mig ogsaa rigtig i Aften, thi det er for meget af det gode. Fader vil jeg underrette om, at jeg har modtaget Brev fra Rütthe, da jeg kom hjem, hvori han skriver at han kommer hertil dersom ikke det ganske Lippe Detmold ogsaa kommer i Krig. Han rejser over Lübeck og Sverrig. I Dag har jeg faaet 2 nye Husmænd, og i Morgen begynder 4 Mand at gøre Langhalm⁶⁷, at vi dog kunde faa lidt Tage paa Husene igen...Nu er der ogsaa Forslag i Dagen. I Dag har jeg begyndt at sætte i Arbejde Kl. 6 og har Arbejdet lige til Kl. 7 om Aftenen.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 4 April, 1864.

Kiære Fader.

Du tror vel, siden Du ikke har modtaget Brev fra mig i Dag, at jeg rent har glemt at det er Din Fødselsdag. Nej, det er langt fra. Jeg havde skrevet Dig til i Gaar, og bedt en Dreng ride op med det til Sæby, men da han kom der var Posten lige gaaet. Og istedet for at ride efter ham red Fæet hjem igen, og opnaaede da at blive skældt godt ud for sit tykke Hovedes Skyld. Derfor maa Du undskylde at min Lykønskning kommer en Postdag for sent, jeg tror at det er første Gang at det er overgaaet mig. Hvad angaar Ruserne, som Du skrev mig til om, da var jeg i Forvejen underrettet om Behandlingen af samme. De bliver derfor taget op om Morgen, og staar saa hele Dagen for at tørre for igen om Aftenen at sættes ud igen. Vejret er for koldt til Fiskeriet. Jeg har kun faaet 2 Gedder endnu, derimod er der hver Nat nogle Brasen i Ruserne, som jo

⁶⁷ Helt rentærsket halm af lange, stive strå, navnlig fra rug. Langhalm anvendtes især til tækning. At det var tidskrævende og derfor kedsommeligt fastslås i udtrykket "at tærsk langhalm".

ogsaa er en meget god Fisk...Blæst og Sne hver Dag og en bidende Kulde er intet behageligt Foraarsvejr, men det skal jo være galt for at blive godt...Naar dette Vejr faar udraset faar vi nok mildt Vejr og saa haaber jeg Du kommer, thi April er ofte meget smukkere end Maj.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

24 April, 1864.

Kiære Georg.

Undskyld at det har ventet saa længe med Svar, men vi har stor Strygning i disse Dage og saa er Tiden gaaet dermed. Jeg vilde have skrevet et rigtig langt Brev, men ligesom jeg havde begyndt kom Tante Sine og nu maa Du tage til takke med hvor langt Tiden tillader mig at skrive. Din Fader blev ganske Angst da Svane i Dag fortalte ham at Du havde isinde at bygge et nyt Tørrehus. Jeg skulde endelig bede Dig vel at betænke det, da han nok mener at Du for det første kan undvære det. Du ved ikke hvordan og om den Bedrift kan betale sig. I Torsdags var vi hos Onkel Flensburg, i Fredags hos Borups. Første Helligdag var vi lidt ude at køre, Resten af Dagen hjemme og i Aftes var vi henne at se "Huguenotterne". Din Fader fandt at det var en lang og streng Komedie til Kl. 10 3/4. Jeg skal hilse Dig saa mange gange fra Professor Pedersen, jeg traf ham i Sporvognen i Gaar og Otto har mødt ham i Dag. Han siger at han har saadan Lyst til at komme ud til Dig, for det er den bedste Søn vi har, men Vejen fra Slagelse er saa lang og saa skal man have godt Vejr dertil. Jeg svarede at Du med Fornøjelse vilde hente ham i Løve Kro. Din Fader taler om at komme ud til Dig med det første, og vi andre kommer vel henimod Slutningen af Maj. Gardenierne er bleven købt og bliver afsendt med Fragtmanden. Jeg haaber de skal være efter Ønske. De har kostet 4 Rdl.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

16 Juni, 1864.

Kiære Georg.

...I Dag er det Din Broders Fødselsdag. Vi har ventet Brev fra Dig i den Anledning, da Du gerne altid plejer at erindre saadanne Dage. For at festligholde Dagen spiste vi i Morges vor Frokost nede i Haven tilligemed Fader og Otto, og i Aften er vi indbudne til Fjeldskovs⁶⁸ hvor vel Onkel Flensburgs ogsaa kommer...Jeg havde belovet mig paa at tage ud til Dig nu paa Lørdag, men det bliver der ikke noget af paa Grund af Terminen som Fader ikke kan blive færdig med til den Tid. Ellers haaber han nok at han har hvad han behøver til den, idet mindste siger Otto det... Fader beder Dig om Du vil se at faa Din Dør malet da maaske baade Flensburgs og Schougaards vil besøge Dig; mon det Papir i Havestuen ikke kunde lægges lidt sammen? Din Fader længes ogsaa efter at høre hvorledes Du er fornøjet med det unge Menneske som Du fik, samt Dine Tørv, dem tænker han altid paa i dette vaade Vejr vi har haft. Der er adskillige som mener at Smørret er lidt for salt af fint Smør at være.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

25 Juli, 1864.

Kiære Georg.

Endelig er da Brylluppet blevet bestemt, det skal være paa Lørdag d. 30 Kl. 11 1/2, men jeg ved endnu ikke om det skal være i Helliggejsten eller Frederiksberg Kirke. Men det gør intet til Sagen. Paa Søndag med Middagstoget har vi talt om at tage ud til Dig, men Du skal nok faa nærmere Bud. Du maa da endelig skrive et Gratulations Brev til den Dag enten til Anna eller til Tante Sine, det maa Du da som Fætter

⁶⁸ Thea Flensburg var, på trods af familiens meget lunkne syn på hendes forlovede, blevet gift med Fjeldskov i 1863.

gøre...Stole kommer Du nok ogsaa snart til at mangle, thi Du faar nok fremmede ud til Dig med det første, navnlig Din Onkel Flensburg og Grosserer Lund, den Tur har der været talt om lige siden Foraaret... Jeg glemte at fortælle Dig at vi efter Vielsen skulde fejre hjemme hos Tante Sine og derpaa skulde Brudeparret rejse Kl. 4 1/2 med et fynsk Dampskib til Lybæk.

Georgs kusine Anna Schougaard blev d. 30 Juli 1864 gift med Julius Sofus Anton Børre. Denne var manufakturforhandler i Kiøbenhavn og ret velhavende. Han var meget optaget af sin bys trivsel og var på et vist tidspunkt borgerrepræsentant. Da Annas far, Hans Jens Peter Schougaard var død året før og da Sophie, den ældste af Schougaard-børnene ikke var gift, blev Børre familiens mandlige overhoved. Denne position var yderligere stadfæstet ved at Børre var 22 år ældre end Anna og derfor havde position og alder til at en stilling som familiens overhoved faldt naturligt. Annas søskende blev vænnet til ikke alene at søge hans råd, men også hans tilladelse, før de kastede sig ud i noget nyt.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 24 August, 1864.

Kiære Fader.

Hvilket forfærdeligt Vejr vi har faaet...Gamle Folk kunde ikke erindre et saadant Vejr. Fra i Gaar Morges Kl. 5 til i Morges Kl. 7 har det regnet, ja ikke regnet men formelig styrtet ned uafbrudt med ikke et Minuts Ophold, ledsaget af en komplet Orkan, og endnu i Dag stormer det meget stærkt, men dog langt fra som i Gaar, ligesom vi jo ogsaa af og til har stærke Byger. Hvorledes staar det til med Kvæget? siger Du vel, aa jo! efter Omstændighederne ganske godt. Fra Morgenstunden af og lige til efter Middag, da de skulde hjem, rørte de ikke et Græsstraa. De krøb sammen i en eneste tæt Masse, var næsten ikke til at drive ud af Pletten og frøs saa stærkt at hvert Lem rystede paa dem. Med Ryggen lige i Vejret, Halen mellem Benene og Hovedet lige mod Jorden. Altsaa hjem maatte de hvor Fanden jeg saa fik Plads til dem, og det gik da bedre end jeg havde troet. Hvad der ikke kunde faa Plads i Stalden, og det var jo meget mere end Halvdelen, maatte skubbes sammen andre Steder. Hestene blev sat 2 og 2 sammen i hver Baas for at give Plads til nogle. Ænderne blev smidt sammen med Hønsene for at skaffe Plads til Kalvene, Vognporten blev stuvet fuld, og hvad der var tilbage blev indlogeret paa Laden, henimod 35 Stk. Men Plads fik de dog, det var det vigtigste. Men Mælken, den bandt og i en utrolig Mængde. Vi havde 120 Kander Mælk af Maalet, i Gaar Aftes faldt det ned til 85, i Morges til 70 og i Aften er jeg overbevist om, faar vi ikke 60. Paa Teglværket ser det just heller ikke videre glimrende ud. I Gaar Formiddags Kl. 10 var de fleste Vægge ud til den Side Regnen kom fra regnet ned. Det regnede saa stærkt igennem Taget ved den Side og ind af de aabne Vægge, at hele Pladsen med Tørv og Fyrstederne stod i en Sø. Mandskabet som fyrede ved den Side tog 3 Gange tørt Tøj paa, men blev i Løbet af faa Minutter hvergang igennemblødte til Skindet. Der var derfor naturligvis ikke længere tale om at kunde fyre fra den Side, da Tørvene siledede og Fyrstederne var fulde af Vand. ...Faar vi ikke stille Vejr er Rütthe bange for at der bliver en Del halvbrændte i den ene Side, da Varmen der er gaaet fra i Dag. Tillige er der regnet en Del raat Materiale i Stykker, men Tabet derved og ved de udregnede Vægge ligesom den Tørv der er bleven vaad, kan ikke blive ret meget. Værst er det med Ovnene, dersom der skulde blive mange halvbrændte Sten...Det var et Held at den nye Bygning ikke tog Skade...den staar godt. Hele Grunden var naturligvis i Morges fuld af Vand, men jeg fik Mandskab sat paa at øse og grave Grøfter, saa at vi nu til Middag dog næsten har faaet Vandet bort. Faar vi blot godt Vejr igen snart, og Barometret udviser det da forresten, vil meget af det, som Du vel synes nu ser broget ud klare betydeligt og i det Haab slutter jeg.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

30 August, 1864.

Kiære Søn.

Næst at takke Dig for sidst ønskede jeg gerne at faa Underretning om hvorledes det gaar med alt derude. Da Dit sidste Brev var skrevet saa hurtig efter det forfærdelige Vejr som ogsaa rasede her meget stærkt, saa er jeg nu begærlig efter at vide hvorledes alt er gaaet siden efter og om Kornet havde taget nogen Skade samt i det hele taget hvorvidt at Høsten er fremmet...Jeg levede i forskrækkelig Uro inden jeg fik noget at vide om Vejret.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

22 Oktober, 1864.

Kiære Georg.

Det glæder mig at høre at alt er vel hos Dig og at Fader er meget tilfreds med den nye Kostald. Fader taler om at Du ikke er rask. Jeg tror at det hele er fra en uren Mave. Jeg vilde i Dit Sted prøve at drikke et Glas poste Vand hveranden Morgen strax naar Du staar op og en lille Time derefter naar Du imidlertid har gaaet omkring saa drikke Din Kaffe og blive ved dermed en fjorten Dage eller længere eftersom Du synes om det. Prøv Du det, jeg har altid synes godt derom...Maalet til Stolen vilde jeg ogsaa gerne have. Har Du nogle Ænder tilovers saa send dem ind.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 11 November, 1864.

Kiære Fader.

Dersom dette Vejr vilde staa i 14 Dage til vilde det fremme Arbejdet betydeligt, vi pløjer nemlig hver Dag med 4 Plove og tærsker desforuden. Jeg har nu faaet samlet mig nogle nydelige Køer, 12 Stk. alle Fynboer og alle røde. De er ualmindelig smukke, men ogsaa dyre, men det haaber jeg skulde komme igen...Rüthe rejser i Eftermiddag og den sidste Brænding er næsten bleven smukkere end den forrige, hvide allesammen baade foroven og forneden og næsten intet Vrag. Det opnaar man dog ved at brænde med Kul, det er ikke saa lidt der vindes derved.

Til Hanne fra Jensine Borgen.

Kolding, 30 November, 1864.

Kiære Madame Thøgersen.

De kan tro at jeg længe har tænkt paa at jeg vilde skrive til Dem, men jeg har altid haft saa meget at bestille saa at det bestandig blev opsat og nu tilsidst tænkte jeg, at nu skal det vente til Tydskerne er ude, og dette høje Ønske er jo ogsaa bleven opfyldt, og i Dag er her saa rolig, og derfor har jeg bestemt at De skulle høre lidt fra os...Hvor god og kærlig har De ikke bestandig været imod os. Endogsaa i det sidste Brev erindrer De os om at vi har Venner i Kiøbenhavn... De kan ogsaa tro, kiære Madam Thøgersen at vi fra den Dag af heller ikke har danset paa Roser, det var d. 18 Februar, og da rykkede Tydskerne ind. Jeg har selv siden været hjemme hos mine Forældre, det har især været en drøj Tid for dem, de er begge to bleven gamle og er kommet til at se saa daarlig ud og det er der heller ingen der kan forundre sig over, da vi jo bestandig har haft svær Indkvartering, og de har mange Gange været saa slette at de har berøvet de Gamle deres sidste Stund og var undertiden ikke engang tilfreds med det, ikke at tale om at de rambonerede alt hvad der var omkring dem, og hvad Opvartning jeg havde med dem, det kan De ikke forestille Dem. Jeg har tillige i de sidste Maaneder hver Dag maattet tale tydsk med dem, endskønt det var vore Fjender. Dansk

kunne de jo ikke forstaa og er derfor ved den Lejlighed rigtig blevet det tydske Sprog mægtig. Men alvorlig talt kan De ikke tro hvor vi er glade ved de er borte. Rigtignok er alt saa uhyggelig og ramboneret her i Huset, men vi har det jo dog bedre uden disse Fredsforstyrreere og saa har vi jo nok det øvrige afhjulpen. Fra os kan jeg dog fortælle Dem en Nyhed. Sofie er i Middelfart og har næsten været der hele Sommeren, hun er nemlig bleven forlovet med en Telegrafist Petersen. Han er meget ung, men forresten et net og et rart Menneske. Sofie selv er meget glad og lykkelig, og mine Forældre er ogsaa tilfreds med hendes Valg.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 19 Januar, 1865.

Kiære Moder.

Det lader til de alle derhjemme konsekvant vil gennemføre ikke at skrive et Ord ud til mig...Gud maa vide hvorlænge det er siden jeg har faaet en Epistel fra Dig. Jeg er blevet lænket i Dag til Uvirkosomhed ved at gaa og falde over mine egne Ben. I Gaar Morges da jeg gik ned i Kostalden med et Par fladbundede Træsko paa Benene, og saa paa Køerne i mine egne, dybe Tanker glider jeg med det ene Ben, og falder ligesaa lang jeg er uden at slaa mig det mindste. Derimod gav det et voldsomt Ryk i Hals og Hoved ved at jeg fik forvredet nogle Scener i Halsen, og disse skabede sig saa tosset, at jeg maatte have 10 Iglers paa Halsen i Gaar Aftes. I Dag befinder jeg mig noget bedre, saa jeg haaber det snart er forbi, men det er en ubehagelig Fornemmelse...jeg har faaet en Kunde herude, det er nemlig Grevinde Lerche paa Lerchesminde. Da jeg kom hjem fra Kjøbenhavn var der kommet Bud fra hende, om jeg vilde levere Smør dertil, da hun havde hørt at Hallebygaards Smør var saa godt. Paa ingen af Gaardene derhjemme kunne hun faa Smør som smagte hende. Det er meget smigrende da dér netop ligger den ene store Gaard ved siden af den anden.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

22 Januar, 1865.

Kiære Georg.

Maa jeg takke Dig saa mange Gange for de tilsendte Pølser. Du kan tro de smagte os og vi var heller ikke faa paa den Dag. Sophie og Marie var her nemlig endnu og Anna kom endog ogsaa den Dag og alle spiste vi med bedste Appetit...Vor første Sal blev endelig lejet ud i Gaar, men jeg er slet ikke fornøjet dermed. Det er til en Grosserer Madsen, men tænk der er 6 eller 7 Børn, det bliver vist glædelig for min Have. I Morgen er det Tante Trines Fødselsdag. Vi har haft noget travlt med et Tæppe som Anine og jeg skal forære hende, det er ogsaa en Grund hvorfor Du ingen Brev har faaet...Vi har det ved det gamle, men Gigten er ikke god nu. Jeg kan heller ikke røre mig for de dumme Smerters Skyld som alligevel kommer stadig igen... Portvinen til Dig er pakket og venter kun paa Lejlighed. Der er kun 18 Flasker, da der ikke var Plads til mere i Kassen...

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 27 Januar, 1865.

Kiære Moder.

Takkende Dig meget for Dit sidste Brev, iler jeg med punktlig at besvare det, for at vise at det stadig er mig som maa vente paa Svarene. Halsen som jeg fik forstrakt er nu rask igen, det var jo intet videre men kun ubehageligt saalænge det varede. Leret, som Du skriver om, har vi begyndt paa for nogle Dage siden, og det skal stadig, Dag ud og Dag ind, gaa paa den samme Melodi. Om 8 Dage skal den Kraft der er dragen endogsaa fordobles for at hele Besætningen, baade tobenede og firbenede, kommer i Aktivitet dernede... Mit Mejeri er jeg meget tilfreds med og jeg har god Grund til det. Den 27 Januar 1864 havde jeg 56 Kander

Mælk, den 27 Januar 1865 123 Kander, altsaa 67 Kander mere, ikke saa lidt over det dobbelte, som Du ser. Smørudbyttet staar derimod ikke i Forhold dertil som det burde. Den eneste Grund jeg kan tænke mig er den kolde Kælder. I Gaar er nu Mælken blevet flyttet derfra, nu skal vi se om det vil gøre Forandring. Jeg har nemlig taget den Kakkellovn som stod i mit Værelse bort og sat den op i Gæsteværelset ud til Gaarden, og det har vi nu til Mælkekælder, jeg tænker det skal hjælpe...Jeg længes saa meget efter at faa Otto herud. Midt i Februar kan han vel nok gøre en lille Afstikker hertil. Det er en meget stærk Snestorm, og Du ved hvor det kan fyge her. Papiret er snart skrevet op, saa jeg maa slutte.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

11 Februar, 1865.

Kiære Georg.

Hvilken streng Kulde det dog er i denne Tid. Jeg ynder den slet ikke. Man har saa ondt ved at bevare de smule Ting man har. Jeg frygter navnlig mine Blomster som jeg flytter fra det ene Sted til det andet, og hvorledes gaar det Dig, som har saa mange Ting omkring Dig. Saamange tak for Pølserne. De var saa frosne da vi fik dem, som Sten, men de blev alligevel meget gode da de blev optøede. De 6 Ottinger Smør var ogsaa aldeles frosne, men de havde ogsaa været 8 Dage undervejs...Da Sneen var falden talte Otto om at rejse ud til Dig, men det gentagne Uheld paa Jernbanen tilligemed den stærke Kulde har nok betaget ham Rejselysten. Det kan heller ikke være behagelig saaledes at blive siddende fast i Sneen som det er gaaet i de sidste 14 Dage.

I brev på brev fra Georg ser man en ganske ukuelig optimisme - et udtryk for at måske er det galt nu, men lige om hjørnet, lige næste dag eller næste uge vender alt sig til det bedste. Fotografier af ham fra hans sidste år viser et ansigt som er furet og alvorligt, ældet mer end det efter hans år burde være. Men i sine breve var han hele livet optimistisk - sangvinsk, som han selv sagde - hans filosofi var at livet måtte tages som det kom. Det var det liv han ønskede og som han selv havde valgt.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 16 Marts, 1865.

Kiære Moder.

Af Dit sidste Brev ser jeg at Du beklager Dig stærkt over Kulden, navnlig for Dine Blomsters Skyld, og at det maa være vanskeligt at holde Liv i dem kan jeg tænke mig, naar jeg ser hvad Ulejlighed vi har herude for at holde de forskellige Ting over Frysepunktet. Jeg har nu rigtignok ingen Blomster, men derimod en Del Mælk som ikke maa fryse, men dog gør det engang imellem alligevel, og tillige har jeg 31 smaa nyfødte Grise, som jeg næppe tror det vil lykkes at tø op naar de først er frosne stive, men alt har en Ende, og naar den bliver god, som jeg haaber, da jeg venter en smuk Sommer ovenpaa, saa er jo alting godt, som man siger...Der er et gammelt Ord som siger "Naar det fryser fra Sønden fryser Tappen i Tønden", og det er virkeligt ogsaa Tilfældet, thi i Dag har vi Søndenvind og det fryser temmelig sikkert det haardeste det endnu har gjort...I øvrigt nu da man er vant til Kulden mærker man den langt fra saa meget som strax... I Gaar havde vi en Kanetur herude og skønt vi dog kørte ca 4 Mil i en Tur, var der dog ingen der frøs, alle syntes det var saa mildt. Mødestedet var Hallebygaard, hvor der blev givet Kaffe og Chokolade etc. Af Deltagere var der Hr. og Fru Nyholm, Forpagter Petersen og Kone, med sine 2 Damer, og et Par Forvaltere, samt naturligtvis de behørigte galonnerede Lakajer til at staa bag paa. Det var en smuk Tur igennem alle Skovene og herude omkring er der udmærket Kaneføre.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

13 September, 1865.

Kiære Georg.

Da jeg i Dag skønt det er Tantes Fødselsdag har en rolig Eftermiddag, vil jeg benytte den til at skrive til Dig. Vi skulde have været i Theatret i Aftes, men vi besluttede os til hellere at vente til i Morgen og se "Figaros Bryllup" og derfor er vi hjemme i Aften. Dit Brev modtog Tante i Morges og blev meget glad derover. Derimod har vi i Dag ikke set eller hørt noget til Familien i Hørsholm, som hun ikke har syntes godt om. Regn næsten hver Dag. Vi taler saa meget om Dig. Jorden er vel saa opblødt at den ikke egner sig til at saa i, og hvorledes gaar det med Stenstrygningen paa Teglværket, og de stakkels Tørv, der er vel ikke til at køre paa Engen, bare de ikke skal blive staaende der til Vinter, gid vi dog snart maa faa bedre Vejr.

Til Hanne, fra Marie Borgen.

Colding, 28 September, 1865.

Kiære Gode Md. Thøgersen.

Jeg har saa længe længtes efter at høre fra Dem, jeg har næsten frygtet for at nogen af dem skulde være syge, men med Guds Hjælp vil jeg haabe at det ikke er Tilfældet og at alt endnu er ved det gamle. Kiære Md. Thøgersen, jeg vil da saa gerne bede Dem om at sende mig et Par Prøver paa sort Silketøj, og saa Prisen derpaa. Tilgiv mig at jeg gør Dem den Ulejlighed, men jeg tror jeg faar det bedre fra Kiøbenhavn, der er tillige meget dyrt hos os. Det skulde være til min Sofies Brudekjole⁶⁹, da om Gud vil er hendes Bryllup bestemt til den 21 Oktober. Det er netop paa vores Sølvbryllups Dag. Vi syntes det kunde være saa net paa den Dag, Gud være med dem, det er mit eneste Ønske, og saa da kiære Md. Thøgersen haaber jeg paa en saa højtidelig Dag De skænke os en venlig Tanke og Velsignelse over den kiære Sofie.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

15 November, 1865.

Kiære Georg.

...Først maa jeg takke Dig for Haren som jeg fik i Gaar Aftes. Den skal nu nydes paa Søndag. Kartofflerne har jeg ogsaa modtaget og dersom Du ingen Sukker har modtaget kan jeg jo sende Dig Sukker for Beløbet. Smukt Thesukker koster 19 Sk. Pundet, og Madsukker 17 Skilling, hvis Du vil have noget vil Du saa skrive mig til derom. Jeg længes efter at vide hvad Træplantningen er blevet til, thi det er vist den yderste Tid nu hvis det skal være i Efteraaret. Men se blot til at det bliver ordentlig gjort og Hullerne er rummelige saa at Rødderne kan have rummelig Plads og sørg for at Jorden kommer rigtig omkring dem, saa at der ingen Huller bliver. Frugttræerne maa endelig ikke komme for dybt i Jorden, herinde planter de dem jo næsten ovenpaa, men at Jorden under dem er løs og god...Hvad Begæret til Din Broder angaar, saa faar Du nok Penge en af Dagene, men, siger han, han kan ikke skaffe dem uden Opofrelse, da han i denne Tid selv har saa store Udbetalinger, som han næsten ikke kan præstere, og saa gør en saa betydelig Sum til jo altid meget. Lov mig en anden Gang at tænke mere over hvad Du skal bruge og indret Dig derefter.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 30 Januar 1866.

Kiære Fader.

Paa Lørdag faar vi optærsket, og jeg har da ikke andet Arbejde end i Marken. Men der er ogsaa rigelig Overflødighed lige til Saatiden kommer. Skulde vi nu faa megen Sne saa man ikke kunne arbejde i Marken

69 Hvide brudekjoler blev først introduceret i England i Dronning Victorias tid og kutymen med den hvide brud spredte sig derefter til andre lande.

skader det mig paa 3 Maader. For det første kan jeg ikke faa gjort de Arbejder, som er aldeles nødvendige, for det andet kan jeg ikke give min store Hestebesætning noget at bestille, som koster betydeligt hver Dag og for det tredie ligger jeg da ogsaa stille med alle mine Folk. Faar vi Sne i Mængde følger ogsaa gerne streng Kulde og der er da heller ikke saa megen Drøjelse i Foderet, da Kvæget æder mere i Frostvejr.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

5 Marts, 1866.

Kiære Georg.

Det var nu lang Tid vi maatte vente paa Brev fra Dig, og derfor skulde Du ogsaa vente nogle Dage før Du fik Svar, men nu syntes det mig at det var Synd at lade Dig vente længere. Gigten plager mig slemt i Benene, jeg har nu faaet en Gigtkæde⁷⁰, men det er ikke sagt at det hjælper. Vores Jens, han har ogsaa faaet saadan en Gigt i Benene at han i en 14 Dages Tid ikke har kunnet bringe Mad til Byen⁷¹, vi maa lade det besørge med Omnibussen...Jeg tror nok at baade Fader og Otto kommer ud til Dig til Paaske, hvis Vejret ikke bliver for strengt, men jeg vil da ikke haabe at Vinteren skal blive ved. Jeg har haabet paa et tidligt Foraar. Nu ved jeg ikke mere i Dag, undtagen hvis det kan interessere Dig at Anna Mourier⁷² for nu fjorten Dage siden kørte til Præsten med sin Forlovede og lod sig døbe og vie, og fortalte saa bagefter Forældrene hvad der var sket ... for at undgaa Vrøvl, som hun sagde.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

14 April, 1866.

Kiære Søn.

Saa nu har da Otto faaet sit lange Ønske opfyldt med at faa 2 Heste, som jeg rigtignok har bekæmpet da jeg nok ved at der er saa mange Hensyn der gør sig gældende. Først Plads, som vi er i fuld Gang med at lave, men det sagde de blev hurtig gjort. Paa 8 Dage kunde det være færdig, men den Tid er nu forløben. I Dag har vi først naaet at faa brolagt. Nummer fik jeg paa Døren i Gaar men Snedkeren er her endnu og næste Uge vil altsaa endnu gaa inden han og Maleren bliver færdig, thi det er ikke Stalden alene der skulde gøres brugbar og bedres, men ogsaa Vognskuret. Det koster ellers ikke saa lidt, ogsaa Seletøj, en ny Arbejdsvogn og saa endelig ved jeg der kommer en anden Kørevogn, om ikke strax. Det er vel til at overkomme, men man skulde se at komme noget ud af de forviklede Pengeforhold, og nu Skridtet paa Amager. Driften til Væveriet det koster altsammen og ikke saa ubetydelig. Imidlertid lader det til at Hesten gør sin Fyldest ved siden af Vaxi, jo han er rigtignok en sjælden Hest. De gaar forresten meget godt sammen. Her indlagt sender jeg Dig en Tegning over en Tærskemaskine som anbefales stærkt af Hørkræmmer Kjær i Flensburg. Den har en Masse anbefalende Attester som gaar ud paa at en Hest med lethed kan trække den samt at en Mand kan passe 3...Den koster 85 Rdl. Jeg har ikke vildet undlade at sende Dig Tegningen, uden at jeg derfor vilde animere Dig til at købe den, uagtet der taler meget for dens Nytte. Rütthe kender den maaske. Hjulene er af Jern.

⁷⁰ Se appendix. Af Dr. Thormans beskrivelse er det klart at hans tro på gigtkæders positive virkning er meget begrænset. Han har kort sagt ikke meget fidus til dem. Men, tilføjer han, hvis troen kan helbrede kan kæden kun gøre gavn. Hanne mangler vist troen.

⁷¹ Jens bragte hver dag ved middagstid mad ind til Helliggejststræde fra Vesterbrogade.

⁷² Anna Mourier var en veninde til Sophie og Marie Schougaard. Hendes udkårne var svensk og hun flyttede efter brylluppet til Sverige hvor Schougaard døtrene senere besøgte hende i ugevis.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

28 April, 1866.

Kiære Georg.

Vi længes nu meget efter at høre noget fra Dig, hvorledes alt staar til derude, om Rugen er kommen og om Du er begyndt at stryge Slam, om Du har tilsaat o.s.v. Herhjemme gaar alt i den gamle Skure. Hestene faar rørt sig, de er paa Amager næsten hver Dag, og er der en enkelt Dag de ikke er der, er de paa Toldboden. Vi ved slet ikke af at vi har Karl. Haven ligger helt hen, Gud ved hvornaar der bliver Tid til at tage sig af den. Onkel Flensburg er nu flyttet hen i deres nye Sted, og Du kan tro at der er nobelt, mange nye og meget smukke Møbler har de faaet, saa han har rigtig maattet ud med Pengene. Fjeldskov er endnu ikke kommet sig, men det skal dog være en Del bedre. ...og Tante Sine, ja derovre har de det ogsaa ved det gamle, ikke godt...Jeg tænker at Din Fader kommer ud til Dig d. 8 Maj eller saa omtrent...lad mig se at Du sørger for at Sengeklæder og Lagener bliver godt afdampede, da Du ved at naar hans Mave kommer i Uorden er den ikke let at faa i Stand igen og saa faar Du vel vi andre ud til Pindsen, hvis Vejret bliver nogenlunde godt, som vi vel haaber.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

8 August, 1866.

Kiære Søn.

Med tak for sidst...Du vedbliver vel at lade køre Ler saalænge Vejrliget tillader det. Brug det saalænge det er godt thi det er alletider godt at være lidt forud, og Leret har jo godt af at ligge Vinteren over. Hvorledes gaar det med Reparationen? og hvorvidt er det kommet med Grunden til Laden? Sæt det ikke alt for fast i Hovedet med at faa 2 Længer bygget til Sommeren. Jeg tror ikke det lader sig udføre med Dine nye Heste og Otto har jo meget tilgode og skulde jo faa noget tilbagebetalt af hans Udlæg. En Ting vil jeg bede Dig om at faa istandsat og det er Lokumstaget. Du maa gerne gøre det i Stand for min Regning, men i Stand maa det, Du kan jo ligefrem ikke være bekendt at et eneste fremmed Menneske kommer og ser det i den Tilstand og ovenikøbet naar det skulde henstaa Vinteren over vil der jo snart ikke være Spor tilbage. Thi ret længe kan det ikke blive staaende og paa enhver nok saa daarlig Hytte findes der vel dog et Lokum, og om Bekostningen herved, det bliver en Bagatel. Det er jo blot et dække Tapet, en Smule Halm og en Dags Arbejde.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

2 Oktober, 1866.

Kiære Georg.

Maa jeg hermed bringe Dig min og de andres hjerteligste Lykønskning i Anledning af Din Fødselsdag i Morgen. Man plejer jo gerne at sige, og en Kone inden i Dag et Aar, det vil jeg ogsaa ønske Dig, men ikke uden at hun er saa Du synes rigtig godt om hende og som jeg ønsker at Din Tilkommende Kone skal være. Presenterne faar Du ikke udsendt, det kan være til en anden Gang. Derimod vil Otto i Morgen sende Dig Kontanter, og dem vil Du vel hellere have. Jeg tager i denne Tid 2 russiske Bade om Dagen og har det ret taaleligt godt. I Søndags var vi en lille Køretur ud til Fiskebæk som ligger ikke saa langt fra Farumsø, hvor vi morede os prægtigt i det mageløse dejlige Vejr. Svane var med os og vi kom først hjem for at spise til Middag Kl. 6 1/2...Glem ikke Osten til mig, nogle Rødløg og Rødbeder. Nu ved jeg ikke mere for i Dag end en kiærlig og hjertelig Hilsen fra Fader, Otto, Tante Anine, Johanne, men især være Du hilset fra mig, Din kiærlige Moder Hanne Thøgersen.

Ovenstående brev er det eneste i hvilket Hanne kommenterer at hun kunne ønske at se sin yngste søn vel gift. Det er ikke underligt at dette ligger hende på hjerte. For det første fremgår det klart af brevene at hun selv havde et godt ægteskab og kunne ønske det samme for sin søn, for det andet ser man ofte i Georgs breve en vis depression, mest over en ensomhed som han til tider synes er ganske uoverkommelig. Hvad naturligvis Hanne på det tidspunkt ikke kunne vide, men hvad der fremgår af Georgs senere breve, var at han fra han var 19 år gammel havde været dybt og håbløst forelsket - så hans mors lille bemærkning må blot have pint ham.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

12 Oktober, 1866.

Kiære Georg.

Jeg skrev Dig til forleden Dag at Dine Fødselsdagspresenter skulde komme bagefter. Nu kommer den, den staar og venter paa Dig, det er nemlig Buffetten. Saasnart Du skriver at der kommer Vogn til Slagelse, skal den blive sendt Dig. Din Fader syntes ogsaa at Du trængte til den, derfor købte han en, men den er temmelig stor derfor faar Du min. Din Fader har i disse Dage købt noget Vin paa Auktion. Rødvind til 2 Sk. Flasken og Sherry til lidt over 4 Sk. Din Fader mener den skal være god.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

11 December, 1866.

Kiære Georg.

I Morges modtog jeg Dit Brev. Jeg havde allerede ventet paa det i flere Dage, og i Gaar Morges fik vi Pølserne og Smørret. Vi takker mange Gange for Pølserne, vi havde dem til Middag i Gaar, og Otto havde nær spist sig et Tilfælde til, heldigvis er hans Mave kommen sig, thi i Gaar Morges havde han Mavepine og maatte have Draaber...Sophie er inde i disse Dage, men rejser ud i Morgen igen, og det er nok uvist om de kommer ind til Julen. Man har i disse Dage talt meget om Bangs Søløbryllup, som blev fejret med en ordentlig Pragt. Der var decoreret baade paa Trapper og Værelser, og Springvand paa Trappegangen. Det havde nok kostet adskillige hundrede Daler, saa var Skydebanen lejet for tre hundrede. Maden besørgede de selv, ligeledes Vinen, der var 9 Glas til hver og Gæsternes Antal var henved 150. Nimb fik alene for at rette an 50 Rdl. I den Stil gik alt. De Jøder kaster med Penge som Snavs.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 6 Januar, 1867.

Kiære Moder.

Da det jo er Søndag og jeg sidder saa ene hjemme, da jeg ikke har Lyst til at tage ud i det stygge Vejr, benytter jeg Lejligheden til at opfylde Dit Ønske: at skrive snarest. Ja, hvad skal jeg skrive, jo eet, først og fremmest Tak til Dig og Fader og dem alle hjemme for den hos Eder tilbragte Ferie, med mange Ønsker om et nyt glædeligt og lykkeligt Aar. Det begynder strengt, det nye Aar...Der er de 2 næste Maaneder at faa Bugt med. Januar og Februar, ligesaa mørke og lange Aftener som de andre Vintermaaneder, men meget mere kolde og triste. Forresten maa jeg gøre en Undtagelse med i Gaar, thi det var den skønneste, mest henrivende Vinterdag der kunde tænkes, saa storartet som jeg ikke i lang Tid kan mindes at have set det. Ethvert Træ, enhver Gran nok saa lille var aldeles behængte med Sneen, saa de formelig nedtryktes af Vægten og alt var ligesom bedækket med Millioner af Diamanter. I Horizonten laa Taagen tung langs med Jorden, men over den hævede der sig Spidsen af Skove, Bakker og Huse, somom det svævede frit i Luften, glimrende belyst af Solen og alt omgivet af en Stilhed saa dyb, at den ringeste Lyd kunde høres langt borte fra. Jeg fortrød meget at jeg ikke kørte i Kane ned til Skarritssø, thi der maa have været

fuldendt skønt og havde jeg haft én til at køre med, havde jeg da ogsaa gjort det. Men nu i Dag, hvilken Kontrast, saa koldt og saa mørkt at alt forsvinder til en eneste taaget Masse. Men saa er jo Verdens Gang... Vil Du bevise mig den Tjeneste at sende mig 1 Pund The fra Lundorph. Paa Tirsdag skal indkomme Smør og nogle sorte Pølser dersom Vejret tillader det.

Georg til Rasmus.

Hallebygaard, 24 Januar, 1867.

Kiære Fader.

Sidste Brev jeg modtog fra Kjøbenhavn var fra Moder og var dateret d. 12 d.m. og i Dag skriver vi nu d. 24de. Jeg synes dog gerne at jeg kunde faa lidt tiere Brev hjemmefra, at jeg kunde være à jour med hvorledes I har det derhjemme og hvad der ellers passerer. Engang skrev Du dog ogsaa jævnligt til mig, men det er nu aldeles hørt op, og saa megen Tid synes jeg dog nok Du kunde opofre, da Du ved hvor kiært ethvert Brev jeg faar er for mig. I Aften har vi nu slet ingen Post faaet, som ogsaa er mig et umaadeligt Savn. Jernbanen maa vel rimeligvis være standset... hele Gaarden staar under Vand. Men det er ogsaa sydvest Vind. Jeg har rigtignok faaet mig gennemvasket i Dag lige til Skindet. Vi kørte nemlig Syld i Mosen og da jeg nødig vilde holde op for Regnen, men stadigt saa Vejret an, løb til sidst Vandet ned i Støvlerne og maatte vi da saa holde op alligevel. Dersom Tøvejret bliver ved til i Morgen, skulde vi køre Gødning, bliver det Frost igen fortsætter Arbejdet i Mosen. Omogsaa vi vedbliver at køre Syld i den uafbrudt hver eneste Dag i 6 Uger, med hele Heste og Menneskekræften, tror jeg dog næppe vi endda er færdige til Tiden. Og dog kører vi paa en Uge 800 2-spændede Vognlæs. Det er et kostbart stykke Arbejde... Men det er et alt for nyttigt Arbejde og hæver Gaardens Værdi alt for meget til at det kunde gaa an at udsætte det i Tidens Løb... Nu det er Tøvejrer Du maaske saa god at sende mig den Portvin ud tilligemed et Pund The fra Lundorph, som jeg bad Moder besørge for mig for 3 Uger siden. Først i Marts haaber jeg at kunde faa begyndt paa Ladelængen.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 30 Januar, 1867.

Kiære Moder.

Tak for dit Brev. Bedre sent end aldrig. Det dumme Snefog sinkede det nu ogsaa en Dag. Det glæder mig at se at I er saa meget paa Farten i denne Tid, det opliver altid Sindet. For mit vedkommende kan jeg just ikke klage over at have været for meget ude i denne Maaned. Naar Vejret er godt om Formiddagen rider jeg mig gerne en Tur hver Dag, men om Aftenen har jeg været meget faa Gange ude. Aftenerne har i den sidste Tid været saa forfærdelig mørke og Vejene saa vildsomme og ufremkommelige, at jeg har foretrukket at sidde hjemme i min Ensomhed. Ved at sidde og se paa Dit Portræt kommer jeg til at tænke paa Doktoren forleden Dag. Hvilken Tilbeder og Beundrer Du har i ham. Han siger det er et af hans største Ønsker at komme til Kjøbenhavn og komme ud til Dig og drikke Formiddagskaffe og er saa overbevist om at Dit Frokostbord maa være dækket paa en egen Maade og Din Kaffe maa have en anden Duft og Smag end den sædvanlige. Han stod og betragtede Dit Portræt Gud ved hvor længe. Tog det ned og hængte det op igen og var som sagt aldeles perdu. Han inviterede sig ned til mig en hel Dag, for som han sagde "at kunne have det rigtig godt", thi jeg tror nok at jeg staar højt anskreven hos ham. Og han kom ogsaa til Frokost og blev til Middag og Aften, og gik jeg da ogsaa og pillede for ham, spillede Billiard og sladrede med ham hele Dagen, trakerede ham med nogen god Mad og et godt Glas Vin og om Aftenen kørte jeg ham da hjem... I Aften har jeg for sjette Gang haft Bud oppe hos Posten efter et ulykkeligt Pund The, men nu har jeg gjort Alvor i at skrive til Svane og bedt ham besørge mig det, for ellers er jeg bange for snart at glemme

hvorledes The smager, som jeg nu ikke har smagt i over 3 Uger, men har maattet trække ind hver Aften paa en Kop fløv Mælk i Stedet.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

1 Februar, 1867.

Kiære Georg.

Jeg modtog Dit Brev i Morges hvoraf jeg ser at Du har det lidt kedeligt i dette mørke og triste Vejr, endskønt jeg for min Part holder langt mere af dette Vejr end streng Frost, som jeg heller ikke godt kan taale. Jeg skynder mig med at skrive, da jeg ved at Du trænger til at høre lidt fra os. Det adspredter dog altid i Øjeblikket. Gid jeg nu vidste noget nyt som kunde interessere Dig at høre, men jeg ved intet af godt nyt. Din Onkel ligger for Øjeblikket for Anker, han har slaaet Hul paa Skindebenet paa en Pakkasse og er meget ked af det, og Theas lille Datter⁷³ har en Byld i Halsen, men Lægen mener at Usundheden nu vil trække til, da hun i længere Tid ikke har været rask...Jeg spurgte Din Fader om han ikke vilde skrive til Dig, men han sagde at Haanden rystede, han kunde saa daarligt gøre det. Udflugter, ikke sandt! han blev meget glad ved at modtage Brev fra Dig forleden Dag, men han bliver saa magelig. Vær saa god og hils Doktoren, og tak ham for hans gode Tanker om mig. Det skulle være mig kiært engang at beværte ham paa Vesterbro. Det gør mig ondt at Du har maattet vente saa længe paa Theen, men Skylden er ikke min. Det er over 14 Dage siden jeg lod den købe. Den har ligget i Butikken siden og ventet paa Fragtmanden tilligemed Varene. Nu er den endelig afsendt i Gaar tilligemed Vinen og noget Kaffe som Du nok har skrevet om.

En del breve, som f. eks. det efterfølgende, giver et godt indtryk af vinteren på landet - af samværet folk imellem gennem de lange, mørke aftener og af længslen mod foråret og om de evige udfordringer der var landmandens lod.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 4 Februar, 1867.

Kiære Moder.

Det var flinkt besvaret, det sidste Brev. Saa for Eftertiden haaber jeg de skulle følge hurtigere paa hinanden. Skrive noget nyt herudfra vilde være aldeles uoverkommeligt, thi er Kiøbenhavn fattig paa Nyheder er vi herude saamænd aldeles reject⁷⁴ for den Slags. Som den ene Dag, saa den anden. En L'hombre eller Whist engang imellem. En lille Konversation om nye udkomne Bøger, Musik, Avisernes totale Mangel paa aandelig Føde og de 60,000 syge Mennesker i Hovedstaden, det er for Øjeblikket vor eneste Adspredelse. Desuden er næste Alverden syg. Den ene har Diphteritis, en anden kan ikke sige et Ord for Hæshed, en tredie Hold i Ryggen, en fjerde i Brystet og saa fremdeles. Lægerne er de nærmest ved at tage Livet af og Helvedsten⁷⁵, Salmiak og Iglar skulde være steget utroligt. Selv er jeg hidindtil gaaet Ram forbi, og har gaaet saa smaat og leet ved mig selv over hine Menneskers Usselhed, men i Dag er jeg en ligesaa stor Pjalt som alle de andre. Jeg har selv faaet Hold i Siden, saa at jeg næsten ikke kan røre mig, men jeg haaber at 12 Iglar, som jeg nu har sendt Bud efter, i en Fart skal gøre mig kvik igen, for Du ved nok, Taalmodighed, den mangler jeg aldeles og sidde inde er mig aldeles umuligt, naar jeg blot nogenlunde kan stolpre afsted. Forresten er det min egen Skyld, thi jeg gik forleden Aften om paa Ubberupgaarden en hel Time i Gaarden iført Frakke og tynde Sko og passiarede. Overmodet straffes.

⁷³ Olga, 3 år gammel.

⁷⁴ Afskåret.

⁷⁵ Se appendix.

Det er ellers utroligt hvad jeg har bygget i denne Vinter. Skade kun at hvad der bliver rejst i Dag river jeg ned i Morgen, lutter Luftkasteller, den ene mere lys og glimrende end den anden. I dette Øjeblik sidder jeg netop og tænker paa hvilken mageløs dejlig Udsigt der vil blive fra Billiardværelset i det nye Stuehus. Som Du maaske erindrer har jeg nemlig bestemt at bruge Frontværelset ud til Haven dertil. Tænk Dig nu en Trappe her og fra en Altan udenfor Vinduerne at se ud over de dejlige grønne Enge med hundreder af Høstakke og hundrede af Køer med den bugtende Aa duvende sig derimellem og bagved de grønne Skove og høje Bakker med frodig Sæd og Græsmarker og alt det belyst af de glimrende Aftensolstraaler. Hvilken Idyl! Hvilken Nar og Fantast kan jeg høre Du siger. Men hvad er Livet uden Illusion? Og hvormange Køreture har jeg ikke bestemt til Sommer, om Gud vil, baade til de gamle kiære Steder og til Egne hvor vi endnu ikke har været og herude er endnu mange tilbage. Og kommer jeg til Kiøbenhavn til Sommer, hvormange Steder skal jeg saa ikke se. Jeg har i Middags siddet og studeret Landkortet og vandret rundt om hele Furesøen ned til Holte og igennem Geels Skov og tilsidst havnet paa Lillerød Bakke. Gud ved hvor mange Aar det er siden jeg var der sidst. Naar vi først naar Februar og Marts da tilbringer jeg mangen behagelig Time ved Tanken om det kommende Foraar. Gid det maa blive rigtig smukt, et Foraar som det før har været. - Du har vist nu faaet tilstrækkelig Romantik, derfor stop her i Dag.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

6 Februar, 1867.

Kiære Georg.

Da jeg er bleven noget ængstelig ved at se at Du ikke er rask, vil jeg strax svare Dig til og bede Dig om snarest muligt at lade mig vide hvorledes Du befinder Dig. Jeg blev hel ængstelig over de 12 Iglar, men jeg vil haabe at det ikke er saa slemt. For nu at tale om noget andet rejser Din Kusine Sophie en af Dagene til Sværrig til Malmø, for at besøge hendes Veninde Fru Berling forrige Anna Mourier, hvor hun skal tilbringe nogen Tid. Vi skal have et Par smaa Selskaber baade paa Søndag og næste Søndag, men det kan vel ikke interessere Dig videre.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

9 Marts, 1867.

Kiære Georg.

Jeg har rigtignok længtes meget efter Svar fra Dig for at høre hvorledes det gik Dig med Din Pengeforlejenhed. Om Du fik nogen eller ikke, om Du har faaet Høns, men det melder Dit Brev intet om. Jeg kan jo nok se deraf at det kniber med Pengene og det er jo altid slemt. Du skriver at Du er ked af dette slemme, kolde Vejr. Jeg er det vist endnu mere, thi jeg hader denne kolde Blæst, det er et stygt Vejr for mig, men Du kan dog arbejde i Marken og kan maaske faa Din Mose færdig. Hvad Træerne angaar saa tror jeg ikke at Vejret kan skade dem, naar de er godt indslagne. Karnevallet i Casino som Du taler om, var nok meget muntert, og Localet var meget rigt og smagfuldt decoreret og oplyst. Der var alleslags udenlandske Blomster, baade de der er til og ikke er til. Saa var der ogsaa store Padehatte som voxede op ad Gulvet med Lys indeni. Din Onkel Flensburgs var der naturligvis. Onkel og Tante var Domino og Thea var en Dame fra 1790, Marie, som var med dem, var Domino, og Din Broder var ogsaa med og har nok ogsaa moret sig godt. Han fortæller mig ikke meget. Jeg spurgte ham hvorledes Thea og Marie saa ud, men han svarede mig, det ved jeg sku ikke, det forstaar jeg mig ikke paa. Genkender Du ham i dette? Sophie er endnu i Sværrig hvor hun morer sig mageløst. Vi havde Brev fra hende forleden Dag, hun beder hils Dig

mange Gange. Det er nogle farlige Mennesker de Svenskere. Hun skriver at hun næsten har været til Bal eller ude hver Aften og saa spiser de saa meget og der hersker i det hele megen Elegance. Ja hun har saagar sunget med i Malmøes Musikforening, hvad mener Du det har været for en Sang. Johannes Konfirmation er nu bestemt til den 7de April. Jeg vilde saa gerne hvis det var muligt have Dig med til Alters Fredagen derpaa.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 27 April, 1867.

Kiære Moder.

Da Folkene faar en Svingom i Dag og jeg som Følge deraf sidder længere oppe, benytter jeg disse Timer til at skrive Dig til, som jeg har villet gøre for flere Dage siden, men som jeg stadig har været forhindret i. Thi jeg har i denne Uge været i ualmindelig travl Beskæftigelse, saa at der ikke hele Dagen har været en eneste Halv Time tilovers og om Aftenen inden jeg har været færdig, har jeg været saa træt at mine Øjne have nægtet mig Tjeneste. Naar man paa denne Tid af Aaret staar op Kl. 5 og gaar i Seng Kl. 11 à 11 1/2 er man til den Tid temmelig betydelig søvnig, tilmed naar Luften er saa skarp og bidende som den har været i disse Dage. Haven giver mig i Aar særlig for mit Vedkommende meget at bestille, da jeg omtrent planter hvert eneste Træ og Busk...Paa Onsdag Morgen venter jeg Rütthe med sit Mandskab, 9 Mand ialt. Hvad angaar det Tørrehus som Du skriver om, da er det kun en ubetydelig Forandring, det er kun tre Lag som skulde bygges til et af de gamle, da Pladsen er for indskrænket. Ellers med Hensyn til Teglværket: mit Valgsprog, saa liden Bekostning som vel muligt. Men saalænge Driften gaar som den gør, maa den ikke hæmmes for en ubetydelig Forandrings Skyld, som er saa lille i sig selv. Bygningen skrider nu rask fremad, Mureren er omtrent færdig, hvorimod Tømreeren staar en Del tilbage, men Bededags Aften senest mener han at have faaet rejst. Til Pindsen haaber jeg da at den skal være fix og færdig.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 7 Maj, 1867.

Kiære Moder.

I flere Dage har jeg burdet skrive, men det er en travl Tid, min eneste Undskyldning...Paa Teglværket er alt nu i travl Virksomhed. Det gælder om at faa nye Varer færdige saa hurtigt som muligt, jeg haaber en af de allerførste Dage i Juni Maaned. Haven er nu ogsaa snart sin Fuldendelse nær. I Dag har jeg begyndt at saa Græs, og kan jeg melde at Ærterne er godt oven for Jorden, hvad vist ses meget faa Steder. I Sommer haaber jeg at kunne traktere med Jordbær omtrent hver Dag, idetmindste lover de meget, ligesom ogsaa Stikkelsbærrene og Ribsbuskene vel i Aar vilde begynde at bære. Aspargestiden staar nu for. De vil rimeligvis være i fuldt Flor naar I kommer herud. Kastanietræerne har i Dag næsten udfoldet deres Blade. De rigtige Skovtræer derimod er endnu langt tilbage, men Varme kan jo gøre Underværker. Lindetræet paa Plænen i Gaarden er temmelig bestemt gaaet ud. Jeg formoder at det er fordi Hofgartner Rasmus i Efteraaret for at det rigtig skulde gro gødede det meget stærkt med Blod. De unge Rødder har ikke kunnet taale det...her er meget som kan trænge til at ordnes, men som jeg skyder ud af Mangel paa Tid, thi min Folkekraft er bleven betydelig reduceret. Blandt andet har 2 Slyngler som jeg har givet Arbejde hele Vinteren nu absenteret sig. Der er i det hele taget ligesom faret en ond Aand i dem alle sammen i denne Tid. Da jeg fra i Morges har været uafbrudt paa Færde baade til Fods og til Hest er jeg nu lidt træt.

Rasmus og Hanne Thøgersen i slutningen af 1860erne.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 13 Maj, 1867.

Kiære Moder.

Hvilket Foraar! Det som jeg har længtes saa umaadeligt efter. I Dag, den 13. Maj, har vi et forrygende Snefog. Sneen ligger tykt overalt, og det er en komplet Storm som trænger sig igennem alt, ødelæggende alt. Naar vil det dog faa Ende. Thermometret staar paa Frysepunktet, og skønt vi fyrer i Kakkelovnen som var det den strengeste Frost kan ingen Varme forslaa.

“Der er en Uro i mit Blod som intet kan dæmpe”. Alt synes mig saa skrækkelig ensomt, saa koldt og saa sort. Naar jeg kan færdes fra den tidlige Morgen til sildig Aften, i uafbrudt Virksomhed da kommer Ligevægten i Sindet, men i et saadant Vejr, paa denne Tid af Aaret hvor al Virksomhed standser, og ikke for én men flere Dage, da forsvinder alle Drømme, alle Forhaabninger, kun Savnet og Længslen bliver tilbage. Jeg trænger saa umaadelig til Varme, men den mangler mig i alt. I disse sidste mørke og uhyggelige Dage har jeg ventet et Brev som kunde oplive mig, men ingen tænker paa ham, hvis Tanker dog stadig følger dem. Moder, Du den eneste som skriver mig et venligt Ord til, lad mig vide hvorledes alle har det, hvorledes alt staar til, og gid det snart maa blive Solskin og Sommer at jeg kan faa Eder herud.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

7 Juli, 1867.

Kiære Georg.

Vi kom da hjem i Aftes og fandt da alt i god Behold. Otto havde der rigtignok været Efterspørgsel efter da Julie var alene. ...Jeg skal hilse Dig fra Tante Sine og Sophie. De var herinde i Formiddags og spiste Frokost hos os. Fader og Tante Anine og Otto beder ogsaa hilse og takke for Opholdet hos Dig...Da jeg i Dag ikke ved noget videre nyt - jo dog! hele Vesterbro var i Aftes brækket op for Anlægget af Spor Vognen saa at man næppe kan komme frem - saa vil jeg slutte. "Lady Audleys Hemmelighed", The og Snørebaand kommer med Toget i Aften.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 11 November, 1867.

Kiære Moder.

Hvor har de sidste Par Dages smukke Vejr gjort mig godt. Man tror sig forflyttet til en anden Aarstid. Som nu i Gaar, hvilken Novemberdag. Saa mild og saa klar og frisk. Hvad var Livet uden Sol. Jeg gik i Gaar hele Formiddagen i Marken og frydede mig over den prægtige Natur, alt fik næsten Sommerkjole paa, baade Skov og Mark. De faa Fugle her er tilbage kvidrer nok saa kvikt, medens tusinder af Vildænder laa nede i Engen og pludrede i Munden paa hinanden, og fra de forskellige Kirker lød Søndagsklokkerne saa smukt, dæmpet og mildt. Og Aftenen: jeg kørte hjem i det klareste Maaneskin, ikke en Vind rørte sig, kun ganske svagt blinkede Maanen paa Søen, og Skovduernes Kurren, en Ugles Skrig eller en enkelt Hunds fjerne Glam var den eneste Lyd man hørte. Det var den yndigste "Septemberaften" saa lys og saa mild som kun faa... Jeg red i Eftermiddag ned til Bjergsted Bakker i et Ærinde og hjem i Maaneskin forbi Skarritssøe og Astrup og igennem Skovene. Hvilken Belysning paa det rødgule Løv, og da jeg kom hjem, hvad belyste Maanen da paa mit Skrivebord, Breve. Kunde nogen se hvilket Indtryk et kiært Brev gør paa mig, da tror jeg at jeg fik det tiere...Hvor gør det mig ondt at se hvor Din Haand er daarlig⁷⁶. Disse nye Kure maa jo have gjort mere Skade end Gavn, men opgiv ikke Haabet at det maaske igen kan blive en Del bedre...Onsdag sender jeg Dig Dickens' "En Fortælling om to Byer" og "Vor Fælles Ven". Jeg læser i disse Dage "Master Humphreys Stueuhr". Jeg har ikke læst den siden jeg var Dreng og havde det Indtryk af den at den var kedelig, men hvor Bedømmelsen af en Bog kan forandre sig, naar man ikke først har forstaaet den...Vi har meget travlt baade i Mark og med Tærskning. De stakkels Heste maa undgælde for det, men naar Snefoget kommer og standser alt, da kommer deres gyldne Tid...Jeg vil nu ønske at jeg i Dit næste Brev ikke kan spore at Din Haand er daarlig.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

15 November, 1867.

Kiære Georg.

Tak for Dit Brev og for Bøgerne. Jeg ser at det smukke Vejr ordentlig har begejstret Dig...Med Svane, som nok kommer i Morgen, faar Du Skoene fra Johanne, gid de nu maa passe. Den tossede Skomager har sat tynde Saaler under, men nu maa Du tage dem som de er. Min Haand er dog i Dag lidt bedre end sidst, men nu er jeg snart ked af den Kur, det hjælper slet ikke. Nu har jeg begyndt at spise Hvidløg, en lille Skefuld hver Morgen og et Glas Mælk, men Du kan tro at det er en streng Mundfuld at synke og man har længe godt deraf, men jeg har hørt at flere er blevne kurerede heraf.

⁷⁶ Hannes hænder var stærkt medtagne af den gigt hun gennem en del år havde været plaget af. Det ses af og til meget tydeligt på hendes skrift.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 18 November, 1867.

Kiære Moder.

Af Dit sidste Brev kan jeg da se at Din Haand nu er meget bedre, ialtfald hvad Skriften angaar, gid Hvidløgene maa gøre endnu mere, men det maa unægtelig være en streng Mundfuld at synke paa Morgenstunden. Naar jeg skriver ind tænker jeg tit, det er da dumt Du ikke har noget nyt og kan meddele, men i alt Fald er vor Tid herude ikke fattigere paa Begivenheder end Kjøbenhavns, saasom og eftersom begge er lig 0. Maa jeg bede Dig bringe Johanne min særdeles Tak og udmærkede Kompliment for de tilsendte overordentlig smukke Morgensko. De passer fortræffeligt. Siden vi taler om Broderi, den Pude som Tante var saa venlig at forære mig gør megen Effekt og passer fortrinlig til Stolen, det er nu bleven min Yndlingsstol...Da Svane rejste i Gaar Aftes fik jeg umaadelig Lyst til at rejse med en lille Svip, men mine Fortsætter tro blev jeg hvor jeg var og tilbragte omtrent hele Aftenen med at spille, da jeg ingen Lyst havde til at tage ud. Hvor Musikken til "Elverpigen" er smuk, men hvor forskellig ligeoverfor f. ex. "Huguenotterne", men det er da al vor danske Musik ligesom Folket. Paa Fredag rejser mine Tydskere. Det er mig dog et Savn, naar jeg ikke længere kan se Kulrøgen.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

5 December, 1867.

Kiære Georg.

For ikke at komme ud af Vane med at skrive vil jeg skynde mig at besvare Dit Brev...Jeg har nu næsten læst første Del af "Vor Fælles Ven" og synes meget bedre om den jo længere jeg kommer ind i den, end da jeg begyndte paa den. Den Bog Du nu læser, "Svendkerne paa Kronborg" stod der en meget rosende Anmeldelse om i "Berlingske" i Aftes. Jeg saa "Palnatoke" forleden Aften og morede mig ogsaa meget godt, men dog ikke som i gamle Dage. Jeg savnede den gamle Kraft som Ryge spillede med og som synes mig hører dertil...Tante Anine har haft en Byld paa Hagen i denne Tid. Hun har gaaet med Grød⁷⁷ paa den i over otte Dage.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 10 December, 1867.

Kiære Moder.

...et strengt Efteraar...og nogen nedrige Aftener, skønt disse vel Pokker ikke har været længere end et andet Aar, men jeg har da følt mig mer ene i Aar. Ikke fordi jeg har manglet Adspredelse, thi jeg har ingensinde været saa meget paa Farten som i Aar, eller igen set saa mange hos mig, men det er mig ikke nok. Jeg sætter stor Pris paa at være hjemme, men naar jeg da ikke kører ud eller der ingen kommer til mig, keder jeg mig alligevel og mangler en at kunne passiare med og naar da Blæsten tudende og jamrende trænger sig ind i enhver Krog og pisker Regnen og Sneen mod Ruderne, da bliver Aftenen dobbelt ensom. Fra nu af og indtil Jul har jeg travlt med at gengælde Visitter...Etiketten maa overholdes. Du skriver at "Vor Fælles Ven" interesserer Dig, det kunde jeg nok begribe, men "To Byer" vil gøre det ikke mindre og "Svendkerne paa Kronborg" tror jeg ogsaa nok vil særdeles fængsle Dig. Det er en udmærket Bog, correct historisk. Jeg har slaaet Hovedpersonernes Biografi efter i Lexiconnet, og de stemmer aldeles overens med Bogen. Men overspændte Romantikere og de som synes, "naar blot Enden er god er alting godt" de vilde vist føle sig betydeligt skuffede. Jeg selv havde oprigtig talt ønsket en anden Udgang, men jeg trøster mig med: saa er Verdens Gang...Jeg har haft en af Karlene liggende meget syg af en stærk Brystbetændelse, og har derfor

hver Dag haft Doktorens Besøg. Forleden Dag i det forrygende Vejr, maatte han herop som det var allerværst. Den Masse Tørklæder, Kavajer og Frakker der skulde trækkes af inden Doktoren kom til syne var utrolig, men en Frokost med tilhørende Sherry og Kaffe satte igen Humør i Knægten. Og nu maatte jeg synge og spille og fortælle Historier i et Drag, og blev til Gengæld opvartet med gamle Studenterhistorier og Ungdomsminder. Pudsig fyr. Forleden Aften kom han stavrende op til mig i det sorteste Mørke med Lygte paa. Han havde modtaget et Brev fra en af sine "Drenge", og dets Indhold skulde jeg øjeblikkelig gøres bekendt med.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

17 December, 1867.

Kiære Georg.

...Kanetøjet fra Hr. Lund er ankommen nemlig et Klokkespil, som skal være mageløst og en Pisk som er saa lang at den rækker over hele vor Gaard. Der skal en kraftig Haand til at føre den siger han, men det tror han nok Du har. Juleaften bliver i Aar holdt hjemme hos os selv, og det holder Du vel ogsaa mest af. Vi skal nok se at more os saa godt vi kan...I Aftes skulde vi have haft "Troubadouren" med Fru Stenhammer og Mad. Zahle som Zigeunersken, men vi blev narret og fik "Don Juan" istedet. Vi blev noget ærgerlige endskønt der ikke skal være noget overordentlig ved hende og hun skal være meget grim og slet ikke Skuespillerinde, men Mad. Zahle vilde jeg gerne høre, det er saa sjældent man faar Lejlighed dertil og saa Korene af det ganske Teaterpersonale, det er noget andet end paa Casino. Vi morede os dog godt over "Don Juan", ja Din Broder var helt henrykt derover.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 9 Januar, 1868.

Kiære Moder.

Da jeg i Aften er hjemme og Tankerne søge ind til de sidste 14 Dage vil jeg benytte disse Timer til at skrive Dig til, takke Dig og alle derhjemme for de sidste Dage i det gamle Aar med Ønsker om et lykkeligt nyt Aar, rigt paa Glæder og Opfyldelse af Ønsker og Forhaabninger..."Troubadouren" har jeg spillet hver Dag siden jeg kom hjem, om ikke just med samme Nydelse, som den jeg havde sidst i det Kgl. Theater. Thi hvad forslaar et Klaver, tilmed et slet, imod et brusende Orkester, og hvad er Alverdens Instrumenter imod Menneskets naturlige: Sangen. Men alligevel giver det Udbytte, og med en livlig Fantasi hører man baade Sang og Orkester.

Jeg var i en besynderlig febrilsk Tilstand da jeg kom hjem og jeg har da været paa Farten lige siden uden i Aften, saa Blodet er endnu ikke kommet til Ro. I Mandags kom der nogle Herrer til mig som jeg først blev af med ud af Natten, uagtet jeg til sidst blev saa led og ked af dem som Kat af Sennep. Tirsdag og Onsdag ude, i Morgen Fredag Aunsøgaard, Lørdag Nørager, Søndag Flinterupgaard, o.s.v....Saadan gaar det, det er galt naar man kommer for meget ud, og atter ogsaa galt naar det sker for sjældent, skønt jeg sætter stor Pris paa at være hjemme. Men jeg bliver da altid skuffet...her er Tomhed overalt omkring mig. Har jeg læst nogle faa Sider gaar jeg ind i Spisestuen, tænder Lys og spiller, og naar jeg saa har spillet nogen Tid faar jeg igen fat i Bogen for paany at gentage den samme Komædie. Saadan er min Aften gaaet til nu jeg fik fat i Pennen...Kaneklokkerne fra Lund har en meget smuk Klang. Efter alt hvad jeg havde hørt om denne formidable Kanepisk, var jeg næsten bange for den skulde være mig for snar, men efter at have prøvet den og set at dens Størrelse er svunden betydeligt ind, nærer jeg ikke den ringeste Frygt længere...Naar vi kunde faa lidt Sne med stille Vejr at alt blev dækket, at hver lille Kvist blev aldeles behængt med lange Snepuds og dertil en skyfri Himmel med en glimrende Sol, da kan en saadan Dag hvad Majestæt, Skønhed og

Pragt angaar maale sig med den yndigste Foraarsdag. Da er det en Fryd i en lille Kane med en fyrig Hest med Bjældeklang og Piskesmæld at jage igennem Skoven pidskende Sneen som tusinde Diamanter op foran sig, favnende hele den dejlige Natur, glemme alt uden den. Men lad os blive ved Jorden. Min Lampe brænder mat, Papiret er næsten opskreven og jeg maa endnu have lidt Musik i Aften inden jeg gaar i Seng.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

22 Januar, 1868.

Kiære Georg.

...*"De to Byer"* har jeg nu læst. Den er meget interessant skønt jeg spurgte mig selv da jeg læste den, hvad vilde han i Frankrig dengang. Alle rejste derfra for at frelse dem selv, det var vist ikke mulig at tiltro sig selv for megen Indflydelse tilmed da Navnet Rozen jo var nok til at være forhadet, men noget skulde der jo til og Skildringen af Revolutionen er unægtelig meget spændende og meget naturtro efter den Tids vilde Lidenskabelighed. Jeg saa forleden *"Marie Antoinette"*, det er jo den samme Historie skønt lidt tidligere, thi den foregaar jo 1785. Skønt man nok med *"Dagbladet"* maa indrømme at Handlingen er lidt løs og ikke hænger rigtig sammen, morer man sig dog godt over det, da Emnet er meget interessant og man føler Interesse for den smukke elskværdige Dronning hvis Handlinger saa ofte bliver mistydet. *"Fædrelandet"* har været meget streng imod Forfatteren, og revet det dygtigt ned, men det giver godt Huus og det er jo bevis paa at Publikum morer sig...Hilsener fra alle og mig selv som nu helt er færdig med mine Hvidløg, saa at naar Du kommer ind igen skal Du slippe for den slemme Lugt.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 13 Februar, 1868.

Kiære Moder.

Erindrer Du Februar ifjor? Alle troede: "Foraaret er kommen". Vintergækkerne stod i fuld Flor, Violeerne stod fulde med Blade - færdige til at sætte Knop. Græsmarkerne prangede i friske grønne Farver og Træer og Buske skiød Saften i de tørre Grene, Lærken sang og lokkede Stæren og Viben herop. Alt - baade levende og dødt raabte "Nu kommer Vaaren"! Men den var langt borte, saa længe undervejs at Sommeren næsten omtrent afløste Vinteren. Skal det gaa lige saadan igen i Aar? Meget tyder paa Foraarets Komme, den tidlige strænge Vinter, de hyppige voldsomme Storme og den sidste Tids ustadige Vejr med Frost i Dag, Tøvejr og Regn i Morgen. Rigtignok er alt endnu dødt og uden Farve, men Lærken synger, Stæren er kommen og Svanerne flyr fra Syd, men Skuffelsen vækker Mistro og gid hellere nu Norden og Østervinden endnu engang vil stryge vore Illusioner om Foraar, Liv og Varme end senere, naar Haabet næsten er bleven til Vished...Mistbænkene er vi nu i Arbejde med, der bliver fire Bænke med 8 Vinduer. 1 til Meloner, 1 til Agurker, 1/2 til Blomsterplanter og halvanden til forskellige Urtesager. Gartneren er meget aktiv og om sig for stadig at have noget at bestille. Jeg blev i Gaar meget ubehageligt overrasket. Jomfru Thomsen kom til mig og bad om hun maatte rejse til 1ste Maj, da hun skulde giftes. Med hvem? med en Træskomand, som efter hvad jeg hører nok er en Slyngel, men som nok har nogle Penge og som rimeligvis kunde have Lyst til at faa Tag i de Par Skillinger som Jomfruen har tjent sammen. Jeg har gjort alt muligt for at overtale hende til ikke at begaa et saa fortvivlet Skridt og paa det indstændigste bedt hende om i ethvert Tilfælde at udsætte Brylluppet, for at hun kan have Tid til at overveje hvad hun gør og lære ham bedre at kende. Men jeg faar intet andet Svar end Graad, hun er det mest flæbende Fruentimmer jeg nogensinde har kendt. Og saa er hun jo saa giftesyg, at hun pokker bryder sig om hvem det er, blot det er et mandligt Væsen. Men det er meget ubehageligt, ja meget ærgerligt, og jeg er ogsaa meget vred paa hende og har ladet hende det

føle paa Grund af at hun ikke har sagt mig det før. Det er ikke Spøg for mig og jo umaadelig vanskeligt at faa en dygtig Pige antaget i den korte Tid der er tilbage til 1 Maj. Alt hvad der dur noget er jo nu optaget. Inden Søndag skal hun nu give mig aldeles bestemt Besked, ja eller nej. At hun, gamle Nar, skulde kunde vente til November med at hoppe i Brudeseng er jo aldeles umuligt.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

15 Januar, 1869.

Kiære Georg.

...Det glæder mig at høre at Du traf alt vel hjemme og at alt gaar godt. Gid det nye Aar maa blive et rigtigt godt Aar for Dig med alt...Vi var i Onsdags inde og gratulere Tante Trine til sin Fødselsdag. Der var en hel Mængde Mennesker forsamlet. Onkel Flensburg er nu rask, dog er han mere stille end han før har været. Paa Søndag skal der være stort Selskab, nok istedet for Nytaarsaften og paa Lørdag 14 Dage skal de nok have det saa meget omtalte Bal. Dette har ellers gjort en Del Opsigt, alverdens Mennesker ved det, og adskillige har nok taget det ilde op at de ikke have været bedt med. Du spørger om jeg har læst "Enoch Arden". Jo det har jeg rigtignok, den er meget smuk, men sørgelig. Derimod synes jeg ikke rigtig godt om "Stakkels Vinifred", den er saa ensformig og saa er han slet ikke nogen rigtig dannet Mand. Han behandler hende jo enten som et Barn eller som en Tosse og det skulde da ikke være Meningen. Rigtignok er hun et forkælet Barn, men jeg tror dog ikke at nogen Kvinde kunde synes om at blive behandlet saaledes. I Morgen skal jeg hen og se det nye Stykke af Goldschmidt, dog medbringer jeg ikke store Forventninger. Derimod havde vi "Jødinden" i Lørdags, den gik meget godt. Lotteriet blev da trukket i Gaar, men vi fik ligesaa meget som altid, ikke engang et nyt Fortepiano. Næh af den Vej kommer der nok ikke noget. Man fortæller ellers at den største Gevinst skal være vundet paa en Seddel som først i Gaar Formiddags blev købt i Borgergade for halv Pris, saa det er at kvæle Lysten.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 11 Februar, 1869.

Kiære Moder.

Du bebrejdede mig sidst jeg var inde at jeg negligerede mit Skriveri. For ikke derved at give Dig selv Vaaben i Hænde - hvor gerne Du selv vil skubbe af Dig ved jeg af Erfaring - faar Du allerede nu nogle Linier, men ogsaa kun nogle, thi hvad skal jeg meddele uden at alt herude er vel. Det er jo i og for sig godt, men det fylder kun lidt paa Papiret.

Hvor kedeligt at det nyttige og det behagelige sjældent forenes. Dette med Hensyn til Vejret, thi i Marken kunde vi i dette Føre intet udrette og navnlig der, er man jo i denne Vinter sent med Arbejde. Og dog havde de under min Fraværelse faaet mere Arbejde udført end jeg, med det ustadige Vejr, havde gjort Beregning paa. Men med Hensyn til eget personligt Velvære er Vejret navnlig i de sidste Dage unægtelig behageligt - ja ligefrem smukt. Da jeg i Dag havde spist til Middag sad jeg i aabne Vinduer og røg min Cigar til Kaffen, saa mildt var det. Det var den yndigste Foraarsdag. Ikke blot fordi Solen skinte saa varmt men fordi alt ligesom mindede om det var Vaar. Lærken, din gamle Ven "Hit-tan-tit", fortalte det, men ogsaa Græsset paa Plænerne og Knopperne paa Buske og Træer. Der er vist ikke mange Nationer, som er saa sangvinske som den Danske, men er det saa underligt i en saa sanguinsk Natur som vor? Og naar Øjet søger længere bort, naar Solen kaster sine Straaler paa de svømmende Enge farvede af en klar Luft saa blaa som var det Havet og Fantasien tager Flugt da blive de omkrandsende dæmrende Skove grønnere. Beruselsen kommer. Man er derovre. Træerne er sprunget ud, Skovblomsterne staar i Flor, enhver Fugl som har Stemme jubler

af Glæde. Foraaret er Virkelighed. Ja, Du leer! Du ser op til Naboens mørke Gavl. Du ser intet Liv, hører ingen Sang. Men vær herude en saadan Dag, kast Aarene bort, som Du har lagt bag Dig, føl Dig igen ung. Du vil da mærke det samme. Du vil kunne forstaa Længslen efter at naa det som vi veed maatte blive Virkelighed, hvis Tiden var der. Men Solen har længe været nede. Udenfor er det nu bælgmørkt. Lyset er nu kun en Lampe. Dagens Liv staar kun i Tanken, indesluttet mellem fire Vægge og i Morgen pisker maaske Stormen, Regnen paa Vinduerne - Alt er igen Graat i Graat. Jeg længes efter Brev fra Dig saa jeg kan faa at vide hvorledes det staar til derinde med Patienterne, navnlig Annas stakkels lille Dreng⁷⁸. Tungen maa endelig besørges i løbet af Lørdagen.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 19 Februar, 1869.

Kiære Moder.

Maa jeg takke Dig for det tilsendte. Jeg modtog alt rigtig i rette Tid. Tungen var lidt tør, men det er vel meget vanskeligt at sige det førend man spiser den, ellers var alt meget Vellykket. I Gaar Aftes var jeg da til den omtalte Soiré. De egentlige ydende var kun en Fru Lange og hendes Mands Brodersøn, Elever af Organisten ved Holmens Kirke. De spillede nogle firehændige Musiknumre af Haydn, Mozart og Beethoven med smukt Foredrag, Kraft og fortrinligt Sammenspil. Af 2-hændigt Musik hørte jeg kun Fru Lange spille, Studenten derimod ikke, og hun viste tillige med smuk Opfattelse megen Færdighed. Din Hr. Søn producerede sig ogsaa, med nogen Middelmaadighed. De øvrige assisterende en hel Del under Middelmaadighed. En ungdommelig Frøken sang Gades "Knud Lavard" med en saadan vibreren i Stemmen, at jeg hvert Øjeblik ventede at hun skulde gaa væk i det af bare Rørelse. Om nogen Tid antager jeg at faa et Par Damer og Herrer paa Besøg hos mig. Betingelserne er. Der skal hver Gang leveres noget nyt...Disse Dage giver mange prægtige Rideture. I Eftermiddag red jeg mig netop en prægtig lang Tur og da jeg i Aftes først kom i Seng Kl. 2 og den forrige Aften Kl. 1, tror jeg nu at vilde søge Køjen...Det er sandt min gamle tro Hektor er død forleden Dag. Jeg kurerede flere Dage paa den men uden Resultat.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

25 Februar, 1869.

Kiære Georg.

Du længes vel efter Brev fra mig for at faa at vide hvorledes vi alle har det. Børres lille Christian er nu bedre, han maa være oppe om Dagen, men han er meget mat endnu saa at det kun er en Timestid ad Gangen. Dog har Doktoren sagt at han kan ikke sige at det jo kan komme igen. De maa være yderst varsom med ham, ikke sige ham imod, lade ham faa sin Vilje, og holde ham saa rolig som mulig, og det er ikke let thi han er saa forunderlig vild, pirrelig og nervøs. Din Onkel Flensburg har det heller ikke rigtig godt. Han er nok i Butikken men Rosen er ikke borte, den sidder i Knæet og opad, en Dag er det bedre en anden slettere. Jeg har bedt ham saameget om hvis det igen skulde blive galt da at lægge sig ind paa Hospitalet. Min Gigt er heller ikke god i denne Tid. Somme Dage er Benene rent slemme. Klaveret⁷⁹ staar der endnu, men vi har ingen synderlig Fornøjelse deraf, da vi mangler Dig til at spille derpaa. Men nu skal det staa til d 23 Marts, saa vil vi ikke beholde det længere...i Haven er Hyacinter og Tulipaner fremme og Krocus staar i Blomster, Pebertræet staar næsten i Blomst og Peonen har lange Skud. Naar nu blot ikke Marts bliver barsk saa det alt gaar bort igen.

⁷⁸ Anna og Børres førstefødte, 3 1/4 år gammel.

⁷⁹ Af og til lejede de et klaver, så Georg kunne spille for dem, når han var i byen.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

13 Maj, 1869.

Kiære Georg.

Jeg har tænkt meget paa Dig i Dag i det daarlige Vejr. Du er vist ikke lidt ked deraf, men det maa ogsaa være dræbende kedsommelig naar man har saa meget at gøre og saadant et Vejr indtræffer som standser det for flere Dage. Men det er ogsaa forskrækkelig at man d. 13 Maj ser alting bedækket med et Snetæppe, man skulde tro naar man ser ud af Vinduet at man var i Januar eller Februar...Din Char à Banc er nu færdig. Jeg var i Aftes i Selskab hos Lunds. Der var Scholdborg som talte om den og fandt den meget smuk, men han syntes at Du skulde lade Dig lave en Overdel til den af fint amerikansk Læder, Du vilde da med Tiden fortryde at Du ikke fik det. Han fandt at den saaledes lukket var ligesaa god som en Landauer og meget selskabelig.

Georg til Hanne.

18 September, 1869.

Kiære Moder.

Til min Lykønskning til Din Fødselsdag, hvad kan jeg dertil bedre føje end Tak for al den Kiærlighed, Omhu og Overbærelse, som i Aarenes Løb blev Barnet tildelt. Trang til Tilgivelse for de Sorger og Bekymringer som det i den ældre Alder forvoldte. Og dog, skiøndt dette Barn kun sjældent gav Glæde tidt Sorg, der er dog en Løn for Forældrene: Hans Barndoms minder, de reneste, smukkeste har han og som Aarene aldrig kunne formaa ham at glemme...

Til Hallebygaard, fra Hanne.

19 September, 1869.

Kiære Georg.

Tak for Dit Brev og Dine kiærlige Ønsker for mig men Du kan tro at Ønskerne for Dit Vel for mig ikke er mindre, og det er jo saa naturligt. Du er ung og har endnu Livet for Dig. Jeg er gammel og min Glæde bestaar jo fornemmelig i at det kan gaa mine Børn godt og jeg kan se dem lykkelige. Du kan tro at Din Tante ellers er bleven en hel Del fortrydelig paa Dig fordi Du ikke har skrevet et særegent Brev til hende men sendt Din Lykønskning i et Svar til mig.⁸⁰ Du maa se at sone Din Brøde i et egenfærdigt Brev til hende. Her har været mange i Formiddag, men nu er vi ene og skal være det i Aften. Det trætter mig altfor meget saadan hele Dagen....Er der ikke alt for meget Kulør paa Dit Smør. Det er ikke saa godt som før, men det næste kan jo blive bedre...jeg haaber ogsaa at Du fik Laxen og Osten i rigtig Tid. Det var ikke Halmstads Lax, den er nu forbi og der er for Øjeblikket ingen bedre at faa.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

9 November, 1869.

Kiære Georg.

Jeg lo af Din sidste Skrivelse over Din Skildring af mit Svar til Dig, thi det var virkelig skrevet i Hastværk og Mørket faldt paa saa at Skriften var noget slet. I Dag har jeg begyndt om Formiddagen for at have Tiden for mig, naar jeg nu blot kunde skrive noget interessant til Dig. Hvad nu Din Havestue angaar saa vil jeg bede Dig indstændig at lade den staa i længere Tid inden Du lader den betrække, thi Murene er vaade. Det kan ikke være anderledes. Papiret Du sætter derpaa bliver spoleret og Du kan dog ikke

80 Tante Anines fødselsdag var d. 13 Sept. og Hannes d. 19.

opholde Dig i den for Uddunstninger uden Fare for Dit Helbred. Tænk endelig derpaa og udsæt Dig ikke derfor og bliv syg. Og saa kan Væggene ikke tørre rigtig uden de staa bare...

Dit Brev i Lørdags vakte almindelig Misstemning. Otto blev vred og sagde at Du altid naar Du kom om Penge, kom i det sidste Øjeblik. Fader blev vred og sagde at Du var en daarlig Finansmand da Du aldrig beregnede Dine Udgifter og naar Betalingstiden var forhaanden havde Du ingen Penge. Jeg blev meget bedrøvet, thi det gør mig saa ondt at Du saaledes alletider skal være i Forlegenhed. Jeg kunde se af Dit Brev at det havde gjort Dig ondt at Du igen skulde bede om Penge, gid Du blot vilde lægge Dig det rigtig paa Hjerte og tænke derpaa hvergang der kom en Fristelse paa Dig at give Penge ud i smaat som i stort. Naturligvis er der Ting som der ikke kan undgaas til Gaardens Drift, men lov mig endelig engang at tænke derpaa, saa naar Du engang kan staa paa Dine egne Ben, ja saa kan Du gøre hvad Du vil.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 12 November, 1869.

Kiære Moder.

Da denne Kvægsyge jo for Øjeblikket occuperer alle vil jeg til en Begyndelse meddele at alt her er vel. Paa Kragerupgaard har Forpagter Tevik faaet den. Alene paa en Nat blev 50 Individder angrebne. Men ellers har jeg ikke hørt den netop her paa Egnen har udbredt sig. Paa Markedet i Slagelse i Tirsdags blev alt Kvæget usolgt paa Grund af Frygt for Sygdommen. I Morgen er vi færdige paa Teglværket for i Aar, og paa Søndag eller Mandag rejser saa hele Familien med ca 1400 Rdl. i Lommen. For mig ikke behagelige Rejsepenge. Under min Fraværelse havde der intet Kreatur været sygt det er dog altid behageligt. Jeg skulde sælge nogle Heste, men de er aldeles usælgelige. For at slippe for at fodre dem kommer jeg nok til at skyde dem, men det er for dyr en Leje af en Hest for en Sommer. Det var en stor Fordel for mig om mit Hestehold kunde være ens baade Sommer og Vinter. Min nye Jomfru? Hvorledes jeg er tilfreds med hende, ja det er vanskeligt at sige paa saa kort Frist. Den Mad hun hidtil har lavet til mig er meget god, men dette er da for øvrigt det mindste. Øconomisere, det vigtigste, kan jeg jo endnu ikke have Beviser paa.

Fra brev til brev kan man nu se hvor gigten i Hannes hænder gør det vanskeligere for hende at skrive. Det var trist næsten ikke at kunne tyde det følgende brev. Det må her bemærkes at skønt det nu er brydningstider m.h.t. at gå over til latinske bogstaver blev både Hanne og Rasmus ved de gotiske, hvilket gjorde tydningen extra svær.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

13 November, 1869.

Kiære Georg.

Du bliver vist forundret ved allerede at faa Brev fra mig, og tænker at Moder er bleven meget flittig i at føre Pennen, men Sagen er at jeg har en Present til Dig og gæt fra hvem? fra en Dame, nemlig Fru Lund. Hun var herude i Torsdags for at gøre Visit, kun Johanne var hjemme. Tante og jeg var i Byen og besøge nogen Ærinder og da havde hun selv Pakken med som hun bad om vi vilde modtage, som en Erindring om hendes Mand. Det var den smukkeste Ting som han besad, og den skulde Du have. Det er nemlig en meget smuk Jettonkasse med Perlemors Jettoner, Du har vist spillet med den hos ham. Det er vel bedst at den bliver staaende til Du kommer ind, eller vil Du have den sendt kan jeg ogsaa gøre det. Nu vil jeg gaa op til hende i næste Uge og takke hende paa Dine Vejne...Skal Du ikke snart slagte, vi længes efter Pølser. Ligeledes længes jeg efter at vide hvorledes Du er fornøjet med Din nye Jomfru.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 16 November, 1869.

Kiære Moder.

Maa jeg takke for det saa tidlig modtagne Brev. At jeg blev forbavset over en saa hurtig Ekspedition kan Du da tænke, jeg er ikke forvænt i den Retning. Det glæder mig at Du længes efter sorte Pølser. Desto større Fornøjelse vil det være mig at sende dem ind, naar jeg har nogle, men det bliver ikke for det første. Endnu er alt vel her og maaske vi kunde slippe. Paa Egne hvor Sygdommen nu omtrent er forbi har den mange Steder været godartet. Det bliver næsten umuligt at forebygge Smitte dersom den skulde udbrede sig imellem Hestene, som den jo er begyndt omkring Kjøbenhavn, thi her er Karantæne jo næsten umulig...Den Jettonskasse som Fru Lund har været saa venlig at tildele mig som Erindring fra hendes Mand har Du jo foreløbig bragt min Tak for. Maa jeg bede Dig sende mig den til Kallundborg pr. Post. Da jeg sidst i denne Uge eller Mandag i næste skal have nogle Herrer hos mig er den mig meget velkommen, da jeg ellers havde manglet et Sæt. Og jeg har endnu en Anmodning. Vil Du ikke bevise mig den Tjeneste at laane mig 12 Styk Dessertskeer samt de 2 Spiseskeer som Otto har været saa venlig at give mig, og sende mig disse ligeledes pr Post samtidig med Jettonkassen. Du kan i et og alt være rolig for at de skulde blive forvaret vel og skal jeg igen sende dem naar Du ønsker det. De 2 Spiseskeer skal Du ikke lade Navn sætte i. Da jeg jo vilde komme i stor Forlegenhed naar jeg ingen Skeer havde, haaber jeg Du er saa god at sende dem til Kallundborg naar Du modtager mit Brev...Min Jomfru ved jeg naturligvis ikke mere om end hidtil. Hun har samme Svaghed som alle Husjomfruer, at lave Mad til et Dusin istedetfor til en, men en lille venlig Paamindelse engang imellem vil vel hjælpe herpaa. Der blev i Sommer henkogt en mængde Grønærter til Vinterforbrug. Nu da vi skulde bruge dem hører jeg til min Sorg: De er alle fordærvede og allerede for lang Tid siden fortærede af Svinene.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

21 November, 1869.

Kiære Georg.

...Jeg blev slet ikke glad over at laane Dig mine Skeer, jeg holder ikke af at Sølvtojet saaledes skal flakke paa Landevejen. Du maa endelig skrive mig til om Du har modtaget Kassen i god Behold med Skeerne i. Du skal ikke sende mig dem ind, men tag dem med naar Du selv kommer ind, thi jeg skal da selv bruge dem. Gid Du nu blot maa slippe for Kvægsygen. Har Du ikke indrettet en Rensestald i en anden Bygning, jeg synes at det vilde være rigtig hvis det lod sig udføre. "Brand" har jeg læst. Der er meget sandt i den, navnlig er Agnes smukt skildret, men Brand ved jeg ikke. Jeg ved ikke rigtig hvad han vil, navnlig i 5te Act. Hvad vil han med selve Menigheden mellem Fjældene? Tag "Eleonora Christine" med Dig ind, jeg har nok lyst at læse den.

Georg til Hanne.

27 November, 1869.

Kiære Moder.

Tak for Jettonerne og Skeerne. Jeg skal nok bringe dem tilbage fuldtallige. Her er Gud ske Lov intet at meddele. Der har endnu intet vist sig hos Kreaturerne, og mærkeligt nok er Egnen her næsten aldeles forskaanet for Sygdommen endnu. Man mener det er de vestlige Vinde der forebygger Smitten i at komme her, men skulde virkelig Vinden have Betydning ved at overføre Smitstoffet, kan den jo snart vende sig. Vi ryger 2 Gange daglig med finsk Tjære...Jeg havde forleden Aften et Uheld med et Par Arbejdsheste som løb

løbsk. De havde været i Kallundborg med Sæd og løb paa Hjemvejen ved at Karlen et Øjeblik stod af Vognen og ikke bandt dem imedens. Selv kom de ikke noget til, men de løb med en saadan Voldsomhed imod et Par Bryggerheste, som stod paa Kirke Gade, at disse begge blev ramt omkuld og den ene dræbtes idet Stangen gik tværs igennem Halsen paa den. Det bliver rimeligvis en slem Historie for Karlen, thi han har begaaet en Uforsigtighed. Der var nok ikke megen Stads ved Hesten, men ialtfald var den assureret for 140 Sk. og Selskabet vil nok søge at faa deres Penge godtgjort. Jeg haaber da at jeg skal slippe for Udgifter ved den Sag. De i Gaar indsendte sorte Pølser haaber jeg at Du har modtaget saa Du kunde have dem til Frokost Søndag Morgen... "Brand" kan Du blot lade blive til jeg engang kommer ind. Thea læser den vist ikke. Jeg tror ikke den slags Bøger interesserer hende videre. Men jeg kan ikke forstaa at Du ikke har forstaaet den, men Fejlen er ogsaa kun: Du skal læse den engang endnu. Bøger af virkeligt Værd forstaas først rigtig ved Omlæsning.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

3 December, 1869.

Kiære Georg.

Tak for de tilsendte Pølser, Du kan tro de smagte os godt. Vi havde et formeligt Pøsegilde i Søndags Morges. Onkel Flensburg var herude, og Svane, saa vi var ikke saa faa, og senere kom Thea og Christian. Efter Frokosten kørte Otto, Svane og Christian en lille Tur. Otto har nu faaet en ny Hest, en brun, som passer til den anden. Det var dog et slem Uheld med de løbske Heste. Jeg længes efter at høre hvordan det er gaaet siden... Det er forskrækkelig hvor det gaar herinde med Falitter, det ene store Hus efter det andet. I Gaar gik Fürst fallit, og den er nok meget slem der hvor Fritz Möller er. Det er nok i Kassespekulationer at der skal tabes saa mange Penge, og i det hele skal det staa daarligt til med Handelen. Nu ser jeg Dig vel næppe før Julen. Den skal holdes herhjemme. Det synes jeg bedst om, jeg synes det er saa fremmed for Børnene ellers og de var alle saa glade derfor, og vi skal nok se at faa det hyggeligt... Jeg fik Brev fra Kolding forleden Dag hvori der meldtes at Sine er bleven gift med en Købmand der i Byen.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

12 Januar, 1870.

Kiære Georg.

Du klager over det daarlige Vejr og de samme Klager hører jeg ogsaa herinde naar Din Fader eller Broder kommer hjem om Middagen eller Aftenen. Men det var ogsaa i forrige Uge rent forskrækkeligt... I Søndags havde vi Gammeltofts, Din Onkel, Jørgensens o.s.v. herude hos os og det gik ganske muntert til. Anna (Børre) har nu begyndt at være lidt oppe om Dagen, men hun er endnu meget mat, hun kan kun holde det ud nogle Timer om Dagen, saa der vil vist hengaa længere Tid før hun kommer sig. I Morgen er det Din Tante Trines Fødselsdag, og vi skal der til Frokost... I Aftes var jeg henne og hørte "Iphigenia" og morede mig dejlig. Det er meget tiltalende Musik og Udførelsen var god, især sang Fru Zahle og Simonsen dejligt. Fastran var ogsaa godt ved Stemme, og Publikum modtog ham ved hans Indtrædelse saa han fik et Par Buketter. Ogsaa Frøken Rung sang smukt, hun havde førhen ikke meget stærk Stemme, men hun synger uden Anstrengelse og udtaler Ordene tydelig, og dertil ser hun ret godt ud. Jeg har nu læst det halve af første Del af "Den Gamle Fabrik" men endnu har den ikke rigtig tiltalt mig, jeg tror næppe den kan maale sig med "Piazza del Popolo".

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 13 Januar, 1870.

Kiære Moder.

Hvilke Begivenheder her er foregaaet siden vi sidst talte sammen. Døden har gæstet os. I Gaar Aftes døde Raufft af difteritisk Halssyge efter kun faa Dages Sygeleje. Da jeg kom hjem fra Kjøbenhavn var han syg, han ytrede, "blot lidt ondt i Halsen", og havde ligget de sidste Dage et Par Timer om Dagen. Næste Morgen fik jeg ham til at lægge sig rigtig og fik fat i Doktoren. Han erklærede almindelig ondt i Halsen, som jo er saa udbredt. Næste Dag fik han 12 Iglers paa, det vil sige først Kl. 9 om Aftenen, disse blødte til Kl. 1 1/2 om Natten, og var han meget bedre efter det, i Lørdags var Doktoren her slet ikke, men om Eftermiddagen havde han ligesom lidt Feber. Tidligt i Gaar Morges sendte jeg Bud efter Doktoren og da han kom tog han det dog lidt mere alvorligt, og mente det var bedst at sende bud efter Faderen, som jo ogsaa er Læge. Imidlertid fik han igen 8 Iglers, men at der egentlig var Fare paa Færde var vi alle overbeviste om ikke var Tilfældet, ikke engang Øvre⁸¹. Kl. 4 kom Faderen, hans Moder og Broder, de ytrede begge at de havde troet det var værre, men en Timestid efter opdagede Faderen at det var den ondartede Halssyge, det var jo betænkeligere, men han haabede dog stadig at det skulde gaa over, eller havde dog ialtfald ingen Anelse om det skulde ske saa brat, thi Kl. 6 1/2, halvfjerde Time efter at de var kommet var han død. Vi sad alle og spiste da hans Broder kaldte paa Faderen. Da var det forbi. Det var en uhyggelig Aften at være vidne til Forældrenes Fortviøvelse. En Times Tid efter kørte de og Resten af Aftenen var jeg nede hos Øvres. Først paa Onsdag Aften bliver jeg af med Liget, som jo ogsaa er meget trist. Det har dog gjort mig saa godt at vi fik Bud efter Forældrene, havde det sket uden deres Nærværelse havde jeg maaske bebrejdet mig et og andet bagefter. Undskyld mig at jeg har dvælet saalænge herved, men det er sket uvilkaarligt.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 26 Januar, 1870.

Kiære Moder.

...Der er gaaet nogle Dage over Tiden med mit Brev, men jeg har ikke været hjemme de sidste 3 Aftener, og om Dagen er jeg paa Støvlerne i Marken, ligefra jeg godt og vel er kommen af Sengen. Jeg kan staa hos Folkene som arbejder i Marken flere Timer ad Gangen, saa mildt er Vejret. Solen varmer somom det var i Marts Maaned, men i Dag 8 Dage er det jo ogsaa Kyndelmisse, saa har vi ret til at høre Lærken. En saadan Vinter maa absolut være langt bedre for Gigtpatienter end idelig Regn og Storm. Jeg tror ikke Du rigtig kender en smuk Vinterdag paa Landet. Jeg vilde ønske Du kunde se den, føle den kvægende Friskhed, og jeg tror Du vilde give mig ret at i Farvepragt, navnlig ved Solens Nedgang, staar den ikke tilbage for den yppigste Sommerdag... Vi har siden Frostens Begyndelse uafbrudt med hele Styrken kørt Giødning op til den langt bortliggende Mark...Møddingen er Nøglen til Pengekassen...

Ved en Landmandsforsamling som engang i Efteraaret blev afholdt i England blev diskuteret om Værdien af Driftskapital⁸². Der blev udtalt af en af d'Herrer: Enhver Landmand burde til Driftskapital have 150 Rdl. pr Td. Land, uden det kunde han ikke affordre af Jorden det Udbytte som den kunde give og kun derved vente en virkelig betydelig Indtægt. En anden rejste sig da og tog Ordet. Ja ganske vist 150 Rdl. pr Td. Land var bedre end intet, men det var hans fuldeste Overbevisning, det var langt fra tilstrækkelig. 250 Rdl. var ikke en Smule for højtregnet. Man trækker paa Smilebaandet ved at høre saa store Ord, og dog ukendt som man er med engelske Forhold, de er dog maaske tildels berettigede, om maaske ikke saa meget

81 Huslægen.

82 Mangel på driftskapital har været et stadigt tilbagevendende emne i Georgs breve til Rasmus.

som de ærede Fremskridtsmænd vilde tillægge dem. Men hvorom alt nu er, Driftskapital har og faar mere og mere Betydning i Fremtiden for enhver Landmand. Han maa hellere købe en mindre Ejendom naar han blot kan redde en Kapital til Drift.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 4 Februar, 1870.

Kiære Moder.

Du skriver at Din Gigt er den samme. Det er mærkeligt at det gode Vejr vi har haft indtil i Gaar ikke har forbedret den. Jeg hørte ellers forleden at Gigt ofte med Aarene kunde aldeles gaa bort. Der blev mig nævnet forskellige Eksempler derpaa, men der er jo Forskel paa den Sygdom, den Slags Du er plaget med er maaske mere vedholdende. I Dag er det unægtelig en bidende Kulde. 5 Graders Frost er jo ikke meget, men den skarpe Blæst gør det dobbelt koldt. Tissøe har allerede for nogen Tid siden lagt til, endogsaa paafaldende hurtigt, den havde allerede et temmelig tykt Isdække, men alligevel har Stormen brækket den op i Midten. Skønt den alligevel bider en Del i Ørene og man skal gaa rask for at blive varm er et saadant Vejr dog anderledes forfriskende end taaget Tø og det vigtigste: der bliver dog udrettet noget. Vi mergler hver Dag. Rigtignok er det ikke et ret stort Stykke der bliver færdigt om Dagen, men jeg giver ogsaa Jorden et ordentligt Lag. At der dog alligevel bliver kørt meget ud kan bedst ses paa det Hul vi tager i Graven. Men det er ogsaa hvad fem Mand uafbrudt kunde læsse, og da det er Akkord gør de jo deres Bedste. Under Merglen har vi fundet Blaaler. Saavidt jeg kan se tror jeg temmelig sikkert at dette vil kunne bruges til Teglværkssten. Er det Tilfældet og vi behøver intet fra den anden Lergrav vil det være en betydelig Besparelse, da Graven ligger klods op ad Teglværket.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

18 Februar, 1870.

Kiære Georg.

Du har vist allerede i flere Dage ventet paa Brev, men Tiden har været knap for mig i disse Dage, da min Pige er syg, og naar man kun har en, saa maa man jo selv besørge alt i Huset. Dine Løg blev da solgte men med meget Besvær, thi ingen vilde have de hvide Løg, dem kendte de ikke. Fader var i alle de Grøntkældere han vidste, men forgæves. Endelig kom han til en Restauratør som købte dem til 4 Sk. Skæppen, men det var ogsaa den første Pris for dem. Jeg var i Aftes henne og høre "Don Juan". Det var udmærket. Du kan ikke tro hvor den unge Hansen ligner sin Fader i den Rolle, navnlig Stemmen...en Nyhed har jeg at fortælle, Dine Fætre og Kusiner Schougaards har hver arvet 1000 Rdl. efter Bedstemoderen som skal blive staaende til dem til Drengene skal sætte dem ned og Døttrene blive gifte. Imidlertid faar de Rentepengene til deres eget Brug hver Halvaar. De er meget glade derover.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

21 Februar, 1870.

Kiære Georg.

I Aftes og i Nat har vi da faaet en del Sne...Der er i disse Dage kommen en Tydsker i Besøg til Bendix. Han er kommen herover fordi han vilde se hvorledes Kjøbenhavn saa ud om Vinteren og prøve Turen over Bæltet med Isbaadene. Det var nu en snurrig Lyst. Naar han havde været imellem dem som laa fra Kl. 8 om Morgen til K. 2 1/2 om Natten for at komme til Sprogø tror jeg nok den Lyst vilde forgaa ham... I Aften var vi ude hos Thea, d.v.s. Fader og mig, Tante var jo ogsaa inviteret, men da Otto og Johanne ikke skulde med foretrak hun at følge med dem i Theatret for at de ikke skulle være ene.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 8 Marts, 1870.

Kiære Moder.

Jeg havde ventet Brev fra Dig allerede for mange Dage siden, men jeg faar nok intet uden at jeg absolut stiler mine Breve til Dig. I Paranthes, jeg maa takke Fader ret meget for øjeblikkelig Besvarelse af mit sidste Brev og for Kommissionen med Petroleumen. Desværre staar Kanden endnu i Gæstgivergaarden. Fragtmanden har ikke været inde i 14 Dage. Der har hvilet Uheld over den Handel, tilmed da Olien netop steg i de Dage da den blev købt. Derimod indskrænkede Fader sin Meddelelse hvad øvrigt angaar med "alt vel". Noget egentlig fra Hjemmet er det omtrent 3 Uger siden jeg modtog, og i denne Tid har jeg netop trængt til at høre hvorledes alt stod til. Otto skrev jeg til i Søndags for 8 Dage siden, men jeg har intet modtaget fra ham til Svar. At det skulde være ligefrem Ulyst eller Ligegyldighed med at skrive kan jeg ikke godt antage. Jeg haaber at skulle kunne sende ham nogle Penge paa Torsdag...Jeg har dog for Øjeblikket over 500 Potter Mælk daglig, men Mælken er for tynd. Merglingen er allerede for 8 Dage siden ophørt. Jeg fik Folkene til at arbejde Fastelavnsmandag, men det var ogsaa den sidste Dag...I disse Dage har vi skovet og begyndt at køre Mursten til Sæby. Af et Parti paa ca 70,000, som jeg for nogen Tid siden solgte dertil paatog jeg mig at køre dem til Stedet da det lettede Handelen. Men det er slemt Førre paa Vejene.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

11 Marts, 1870.

Kiære Georg.

Her er i Dag et Uvejr saa at jeg knap kan samle mine Tanker og skrive. Otto var i Aftes til Karneval med Dine Kusiner og Tante Anine som Duenna⁸³ til at passe paa dem, og nu kan Du jo tænke Dig hvorledes Sladderen gaar i Dag...Din Onkel Flensburg var der ogsaa med Kone og baade Sønner og Døttre. Fjeldskov havde udført nogle Guirlander til Lokalets Udsmykning og foruden andet skulde han have en Del Fribilletter, hvoraf Onkel skulde have til dem alle, men for Karnevalsbilletterne skulde der gøres rede for hvem der skulde benytte dem, og da Flensburgs Navn blev nævnet mente Studenterne at den Mand nok kunde betale for sig. Hverken han eller Christian maatte benytte nogen af Billetterne men maatte købe nye, hvorover Din Onkel blev meget ærgerlig. De har ellers alle moret dem overordentlig godt. Hvad mig angaar saa har jeg nu igen begyndt at bruge de russiske Bade. Jeg har taget sex Abonnementsbilletter, men hvis de ikke hjælper skal jeg ikke tage flere. Jeg har saa ondt ved at finde Hvile om Natten saa at jeg sommetider ligger vaagen den halve Nat...Hvad angaar Handelen hjemme da tror jeg den gaar ganske godt, idetmindste har de meget travlt sommetider. Jeg ved at Du altid interesserer Dig meget derfor.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

28 Marts, 1870.

Kiære Georg.

Jeg vil skynde mig med at lade Dig vide, at der i Middags Kl. 1 1/2 har været Ild i Helliggejststræde. Men da vi har alt assureret kan der ikke være noget Tab forbunden dermed, men jeg vilde strax lade Dig vide det, at Du ikke skulde blive forskrækket derover, naar Du læser det i Avisen. Ilden opkom paa Kvisten i Hegleriet. Formodentlig har en af Heglerne røget og derved anrettet Ulykken. Der er ikke brændt synderligt men selve Huset er spoleret af Vand, dog er heldigvis Butikken urørt da den jo ligger i det andet Hus. Vandet staar en halv Alen i Kælderen hvor Varerne ligger. Den ene Hegler blev saa forbrændt at han maatte køres paa Hospitalet, og gamle Peter blev saa forskrækket at han besvimed og maatte bæres over til Spækhøkeren. Nu har jeg ikke mere Tid.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

1 April, 1870.

Kiære Georg.

Efter Din Begæring skriver jeg Dig strax til endskønt jeg ikke ved stort mere end jeg alt har fortalt. Assurancerne er ordnede. Hvad Varene angaar har de faaet godtgjort i Procenter for de beskadigede Varer i Forhold til som de var vaade og derpaa beholdt dem, men i det hele har de nok været meget rimelige, og hvad Huset angaar er det nok ikke rigtig bestemt hvor stor Assurancesum Fader kan faa udbetalt. Men de var meget flinke forleden de var hjemme og der var intet i Veien for at Stedet maatte opføres ligesom det havde været før, hvad vi jo var bange for, da det hele jo paa Formuren nær er Bindingsværk og strider mod Brandforordningen. Men der var ingenting i Veien da kun Taget er brændt og Lofterne ødelagte af Vand. Maaske ogsaa Gulvene maa tages op. Der var i Gaar et ordentlig Liv i Handelen. Det var bekendtgjort i Adresseavisen at de beskadigede Varer skulde sælges ud og fra Kl. 8 i Gaar Morges var begge Butikker saa fulde af Købere som mulig. De var alle i Activitet hele Dagen, din Fader med baade Peder og Jens, og desuden havde Otto laant en Svend af Svartelose. Saa meget havde de at bestille, at Otto ikke engang fik spist sin Frokost, og derpaa nød ingen af dem noget hele Dagen thi i Gaar Aftes da de lukkede var Kl. henved 8. I Dag venter de at faa ligesaa meget at bestille og i Morgen kommer det i "Berlingske Tidende" og Dagstelegrafen saa de faar nok ordentlig ryddet op som jo kan være meget godt, da meget paa denne Maade gaar med som de har liggende og ikke kunnet blive af med...I Dag Kl. 10 skulde Fader, Hegleren og Peter møde paa Politikammeret og afgive Forklaring, men de ved jo ingenting da Otto siger at ingen af dem den Dag havde været deroppe.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 10 April, 1870.

Kiære Moder.

Tak for Dit Brev og det tilsendte Frø. Det glæder mig at se at denne Ildebrandshistorie har givet Liv i Handelen. Mange forglemte Ting, vel navnlig af Dækketøj, har vel derved faaet Afsætning og som Helhed giver Branden vel derfor ikke Tab, noget jeg havde befrygtet. Tilladelsen til at bygge paa det gamle er jo et stort Held. Det vilde have moret mig at være inde og se det Liv. Musikforeningens Koncert kan jeg ikke komme ind til. Der er ingen Tid tilovers for mig. Den travle Tid er begyndt, skønt ikke Saaningen, saa dog for Arbejderne, Gødningskørsel og Pløjning. Det vil gaa stærkt løs for de stakkels Heste i dette Foraar, thi al Jorden bliver tjenlig paa en Gang, og jo hurtigere Sæden kommer i Jorden des bedre.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

11 April, 1870.

Kiære Søn.

...Moder har nok allerede tilmeldt Dig angaaende Ildebranden. Den har givet et forskrækkelig Arbejde siden den Dag, der blev begyndt at sælge af disse vaade Genstande, saa der med forstærket Mandskab holdes ud hver Aften til Kl. 11 à 11 1/2, med Undtagelse af i Lørdags noget tidligere da det havde taget lidt af. Men desuagtet blev der dog solgt meget godt for 500 à 600. Omsætningen har været brilliant til i Dag indbefattet vel ca 9000 alt imellem herunder tørt og vaadt og en Del Dækketøj. Af et Parti Lommetørklæder som Otto havde købt nogen Tid i forvejen er der solgt 700 Dusin og Priserne har været upaaklagelige. Man kan sige at det var et heldigt Tilfælde, thi der er ryddet godt og mange gamle Varer er rømmet op og en gæv lille Kapital er skaffet tilveje, saa jeg haaber at man skulde komme ud af den

Forlegenhed man hele Tiden har været i. Dog for at holde det saaledes gaaende er der naturligvis købt paa Tilbud. Det har i det hele taget gaaet langt over Forventning. Skadeserstatningen paa Ejendommen faar jeg en af Dagene udbetalt med 2100 Rdl. Jeg ved naturligvis ikke nu hvad det hele vil koste, men jeg haaber dog at der skulde spares nogle hundrede Daler, saa vi kan sige at i Udfaldet har det været Held. Om nu Otto vilde være fornuftig og ikke atter rode sig ind i samme Forlegenhed saa er det et godt Skub fremad. Ialtfald har han faaet Lærepenge...jeg tænker nok at vi ved samme Lejlighed vil faa erhvervet os andre fremmede Kunder.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

25 April, 1870.

Kiære Georg.

Herinde gaar alt i sin gamle vante Skure, vi har det godt alle paa min Gigt nær, men det er jo intet nyt... I Gaar blev ogsaa lille Hans Peter (Schougaard) confirmeret ovre i Jylland, og nu skal han til en Købmand i Randers. Gid han blot maa faa det godt der, den stakkels Dreng han er saa ung og saa ene⁸⁴. Du kommer vel sagtens først ind naar Du faar tilsaaet, thi her er jo Udstillingen som trækker. Den skal i Aar være meget rig, og den ved jeg Du nødvendig giver Slip paa. Desuden gaar der jo i denne Uge 2 nye Stykker hvoraf "Lohengrin", der jo er noget aldeles nyt i Musikken, som man længes efter at høre. Naar man skal skønne efter det Arbejde Indstuderingen har kostet, maa det være noget ganske overordentligt, men derfor er det jo ikke sagt at det gør Lykke...Otto skal jeg hilse Dig fra, om han med det første omgaaende maa faa en nøjagtig Opgørelse af hvad han har lagt ud for Dig siden Januar og hvad Du har betalt ham ind i Vexler, da han har gjort Inventar op og vil se om det stemmer. Derfor vil han ogsaa have det at vide strax.

Det slår én når man læser alle disse breve, hvor vejret trods alt har forandret sig siden 1800-årene. Maj efter Maj læser man om gevelde snestorme (selvom de vel ikke er langvarige) - og et år i August måtte alle kørerne føres hjem fra marken på grund af en ustyrlig kulde og regn - heste måtte stilles i bås to og to, kalve installeres i andegården etc. for at få skaffet plads til alt kvæget.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 26 Maj, 1870.

Kiære Moder.

Hvor tit har jeg ikke tænkt paa Dig i disse Dage med Din Gigt. Et saadant Vejr maa jo have betydelig Indflydelse paa den. At dette Vejr med sin forrygende Kulde, nordvestlige Storme ikke er til Gavn for os kan Du nok tænke dig...Oppe i Vendsyssel hvor Stormen har endnu mere Magt ser alt vist mange Steder sørgeligt ud, og indtræder der ikke snart Forandring, som man jo da maa haabe, frygter jeg for det kommende Aar. Sæden har holdt sig paafaldende godt, men Græsmarkerne gror snarere nedad end op og den Smule der er vil snart være opædt, og Engene, de er for Øjeblikket mildest talt slette. Men paa denne Tid af Aaret kan jo nogle Dages frugtbart Vejr udrette utroligt, saa jeg hænger mig ved Haabet. Den stakkels Havre er saa forpisket af Vinden, det er et mærkeligt Uheld der har forfulgt mig med den og naar vilde det høre op... Skriv mig snart til hvorledes Du har det.

⁸⁴ Efter Schougaards død sad Sine ikke så godt i det mer. Sønnen Hans Peter, som da brevet her er skrevet var knap 14 år, var kommet i lære i Jylland. Senere måtte også Sophie og Marie, der begge forblev ugifte, finde arbejde for at kunne forsørge sig selv.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

31 Maj, 1870.

Kiære Georg.

Du spørger hvorledes min Gigt har det i dette urolige og blæsende Vejr. Daarlig, meget daarlig, jeg kan om Morgenens næppe gaa, og nu har jeg dertil faaet Rosen i min ene Fod som smerter mig meget. For Gigten maa jeg ikke sidde alt for meget stille og Rosen skal have Rolighed, saa det er rent galt...I Aften har vi haft Ildebrand ligeover for os i Alleen, nemlig Møllers Voxkabinet som er nedbrændt, men tænk Dig ingen af os har hørt noget til det uden Maria og Jens. Jeg var vaagen og hørte Vægteren pibe og raabe Brand i Alleen, men det gør han ogsaa naar det brænder langt borte i Sognet, saa da jeg intet videre hørte sov jeg ind igen. Thea var herude i Gaar Eftermiddags med Olga⁸⁵. Hun var nok glad ved at Fjeldskovs Søster var rejst, det skal nok være et slemt Fruentimmer. Anna Børre er kommen paa Landet, men det er nu et daarligt Vejr for saadant et svagt Menneske som hun er, der skal have Sol og Varme, det er ogsaa kun daarligt med hende. Onkel Flensburg er heller ikke rigtig rask endnu, Gigten vil ikke forlade ham.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 8 Juni, 1870.

Kiære Moder.

Mit Ophold var saa kort at jeg ikke fik talt noget videre med Dig. Disse Linier blot angaaende Baderejsen. Min Mening og indstændige Bøn er: Gør Alvor af den, indret alt saa Du kan rejse herfra til Badet 1 Juli. Er der blot en Chance af 100 for et heldigt Udfald, det er dog rigtigt at gøre Forsøget. Vindes der blot et Aars Lindring, hvormeget er dog ikke det og muligvis det dog kan standse Sygdommens Udvikling. Desuden, Du som hele Dit Liv har ønsket saa stærkt at kunne rejse lidt, for Dig er dog, selvom Opholdet ved Badet er kedeligt - men der er dog vist smukt der - Rejsen frem og tilbage forfriskende og oplivende. Vær dog endelig engang fast og tag Beslutning. Maaske en saadan Rejse for et Par Aar siden vilde haft en meget heldig Indflydelse. Opsæt det nu ikke igen til det er for silde, hvor selv en 1/100 Chance er tabt.

Som det er fremgået af brevene var Hannes gigt i de sidste år blevet værre og værre. Ikke alene kunne man se det af hendes skrift, men hun, som ellers aldrig beklagede sig, er nødt til at indrømme at hun faktisk ikke har det godt og tillader sig at jamre over helbredet. I begyndelsen af Juni 1870 var Georg i København og på det tidspunkt blev fordelen ved en rejse til et badested diskuteret. Sammen med Rasmus og Anine rejste Hanne i midten af Juni 1870 på badekur til Teplitz i Østrig. Teplitz var et meget kendt europæisk badested. I 1811 tilbragte Beethoven en tid der og det var her han komponerede sin 7nde Symphoni. Også Goethe havde opholdt sig i Teplitz.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

13 Juni, 1870.

Kiære Georg.

Efter megen Vrøvl...er Rejsen ud til Dig pludselig blevet opgivet, til jeg kommer tilbage fra Badet. Det er nemlig bleven bestemt i Dag at jeg strax skal rejse til Teplitz Kuranstalt. Alle raader til snarest at rejse. Dels er Gigten meget slem og de var bange for at den kan blive saa slem at jeg ikke kan rejse, og dels er det bedre at faa Logi nu end senere og dels er det maaske ogsaa billigere nu end senere. Vi rejser vist enten Fredag Aften Kl. 5 1/2 til Malmø og derfra videre til Stralsund, eller hvis vi ikke bliver færdige til den Tid da Mandag ved samme Tid. Gid nu blot den Rejse maa gøre mig godt og ikke være spildt. Jeg havde glædet mig til at komme ud til Dig nu, men jeg maa nu opsætte det til jeg kommer hjem, maaske faar Du da saa ogsaa mere Glæde af

85 Thea og Fjeldskovs eneste barn, født 1864.

mig. Nu vil jeg ønske Dig lev vel til vi ses igen, og jeg sender Dig tusinde Hilsener og gid vi om sex Uger maa mødes glade igen paa Hallebygaard. Fader sidder og venter. Jeg maa slutte. Skriv mig endelig flittig til, jeg skal om Gud vil nok svare. Med tusinde gode Ønsker til Dig forbliver jeg Din kiærlige Moder.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

Berlin, 6 3/4, 21 Juni, 1870.

Kiære Søn.

Da Moder er noget svimmel gad hun ikke skrive og jeg, som Du ser, ogsaa daarligt nok efter Rejsen. Efter en meget besværlig Sørejse er vi nu naaet hertil, og næst at Moder paa Søen var meget syg var hun dernæst mærkværdig nok rigtig kvik da vi forlod Stralsund og befinder sig meget godt. Vi vil haabe at det Tegn som viser sig nu allerede vil bære velsignede Frugter for den øvrige Tur.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

Teplitz Kurbad, 24 Juni, 1870.

Kiære Georg.

I Forgaars ankom vi da til Teplitz Kl. 5 om Eftermiddagen. Kl. 6 3/4 om Morgenens tog vi fra Berlin, hvor vi om Aftenen forud var ankommen. Fra Berlin tog vi til Dresden hvor vi ankom Kl. 11 1/2 og efter en Times Ophold kørte vi igennem henrivende skønne Egne hvor vi stadig havde Elben paa vor venstre Haand og som næsten paa hele Vejen kun var en Gades Bredde fra os. Paa begge Sider højner Landet sig til en betydelig Højde hvor vi kom forbi det sachsiske Sweitz og tydeligt saa alle de høje Punkter som Königsstein og Winterburg og flere. Saaledes kører man en 6 à 7 Mil stadig langs Elben og med høje Bjerger som man paa forhaand ikke kan se op til, afvejlende med vilde snerige Skrænter med lidt fint Krat og skønne frugtbare Enge med venlige Byer, Huse og Fabrikker, hist og her smukke Indskiæringer. Først et Par Mil fra Teplitz forlader man Elben. Det værste for mig var at vi maatte i 3 forskellige Baner fra Dresden, som ikke var saa meget bekvemt. Teplitz ligger yndigt omgiver af høje Bjerger, som om Aftenen, naar det er lidt diset, ser ud som Skyer og en venlig smilende Natur. Paa Musik er her ingen Mangel og det er rigtig god Musik, bedre end Lumbyes. Hver Morgen spiller de i Kurhaven og hver Middag i Slotshaven 2 Timer. Slottet er meget storartet og Haven dejlig. Høje smukke Træer og livlig Fuglesang. Du skal nok høre mere derom en anden Gang. I Dag har jeg begyndt at bade og i Aften flytter vi, Anine og jeg, ind i Stadt Bäder, der vilde Doktoren helst have at jeg skulde bo, jeg maatte ikke saa gerne gaa ud efter Badet...Nu har jeg ikke Tid til at skrive mere i Dag da Fader sidder og venter. Vi skal til Koncert i Slotsparken.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 27 Juni, 1870.

Kiære Moder.

Af Dit Brev som jeg modtog i Gaar Eftermiddags og som vi havde længes saa meget efter, faar jeg slet intet at vide om hvorledes Du selv har det efter og under Rejsen. Men det ligner Dig, altid at tage saa liden Hensyn til Dig selv, kun tænkende paa andre. Men Du maatte dog vide, hvor meget det ligger os paa Hjerte herhjemme at høre hvorledes den besværlige Rejse er gaaet for Dig. Thi hvilket forfærdeligt Vejr det dog var den Nat, Du rejste. Ialtfald i Kjøbenhavn var det complet Storm saa stærkt at den vækkede mig Kl. 4 1/2 om Morgenens. Jeg nærede ingen Frygt for Fare thi det skulde jo være et fortrinligt Skib. Men jeg tænkte hvilket ualmindeligt Uheld at Du netop skulde komme til at rejse i et saa forrygende Uvejr, Du som saa daarlig kan taale Søen og tilmed saa svag og lidende som Du var ved Afrejsen. Af Faders korte Brev ser jeg at Du skønt meget syg ombord dog paafaldende hurtigt er kommet Dig og endogsaa paa

Jernbanen har befundet Dig ganske vel. Men af Dit Brev erfarer jeg slet Intet. Hvorledes Dit Befindende senere har været. Men maaske netop denne voldsomme Omrystelse af hele Dit Legeme, som Du jo maa have lidt, netop er et Held. Gud give, Du maa komme sund og frisk tilbage, fuldstændigt, er vel for meget at vente, men en betydelig Bedring, hvor meget vilde den dog ikke være værd! Hvor tidt tænker jeg ikke paa hvilket Savn det maa være for Dig ikke at kunne bevæge Dig frit og uden Anstrengelse i disse Aar, Du som altid har elsket den frie Natur og som for nogle Aar siden kunne gjøre mangen yngre til Skamme ved Din raske Gang.

Hvor besynderligt ensomt og tomt her er hos mig i Dag, thi forundre Dig nu. Jeg har havt Huset fuldt af Fremmede. Og de rejste for noget siden med Morgentoget og det er lidt drøit saa at blive saa ene tilbage. Efter at vi havde fulgt Eder ombord kørte vi en Tur sammen med Onkel, og det blev da bestemt at Onkel, Tante, Thea, Olga, Camilla, Johanne og Otto samlede skulde besøge mig. Jeg hentede dem i Fredags Morges i Sorø. Flensburgs havde Frokost med, og vi spadserede da til "Parnas" hvor den blev fortæret. Derfra sejlede vi da over Søen til Kongebroen, hvor Vognene ventede og drak vor Kaffe i Vedbygaard's Skov. Vejret var hele Vejen saa uendelig skønt. Kl. 5 var vi paa Hallebygaard. Naar Du kommer hjem fra Rejsen og fortsætter den ud til mig gør vi den Tur om. Jeg vil da ønske at Du ligesom vi maa kunde spadserer til "Parnas". Lørdag var vi paa Frydendal og Søndag Skarritssøe rundt, begge Dage fulgt af usædvanligt Held med Hensyn til Vejret...Naar Du modtager disse Linier haaber jeg Du igen allerede har afsendt Brev til mig. Og nu mange mange hjertelige, kiærlige Hilsener til Dig, til Fader og Tante, som jeg ikke haaber keder sig for meget.

Til Hanne, fra Thea Fjeldskov.

Kjøbenhavn, 28 Juni, 1870. Til Teplitz.

Min egen kiære Tante Hanne!

Jeg har læst Dit Brev til Georg, og ved deraf at Du har det bedre end Du havde ventet ovenpaa Rejsen, der jo altid for Dig ville blive trættende og besværlig. Og den smukke Natur, som Du skildrer saa herlig maa ogsaa virke opmuntrende og helbredende paa Dig der er saa livsfrisk og har saa meget Blik for alt smukt og interessant. Vi har været i 3 Dage ude hos Georg. Det anede mig kun lidt, da jeg Mandag sagde Farvel til Eder paa Dampskibet at jeg nogle Dage efter skulle være paa Hallebygaard. Det blev arrangeret af Georg og Fader, og vi andre sagde naturligvis med største Glæde ja. Fader, Moder, Camilla, Johanne og Otto og jeg, det var et pænt lille Selskab som Georg fik ud. Hvor vi har haft det godt derude, og hvor der dog er smukt. Jeg som elsker Landet og den smukke Natur var i det frie fra Morgen til Aften, og hvilke smukke Køreture vi var. Georg vidste ikke alt det han vilde gøre for at gøre os Opholdet saa behagelig som mulig. Naar Du vidste, hvor han længtes efter Brev fra Dig. Om Søndagen, da vi kom hjem fra Skarritsøen, var han af Vognen meget før vi andre, for at se om der var kommen Brev, og saa var det Gudskelov kommen og blev slugt. Man kunde rigtig se hvor kiær Moder er. Han taler ofte om Dig og altid i de kiærligeste Udtryk...I Georgs Have staar alting rigtig godt, der var saa mange smukke blomstrende Buske og smukke Blomster, og de smaa Frugttræer havde begyndt at bære og der var især 2 Kirsebærtræer som var saa fulde af Bær. Urtehaven stod saa udmærket, der var en Masse Ærter og Asparges, og der bliver vist mange Jordbær, vi spiste flere der var modne...Hvorledes har Tante Nine og Onkel det? De spadserer vel daglig omkring mens Du er i Badet og den Time ovenpaa naar Du skal ligge og hvile Dig. Det maa være drøjt at drikke saa meget af Vandet, der formodentlig er noget slemt, tykt noget. Jeg vil ønske at Du følte Dig saa vel at Du kunde foretage Dig nogle Køreture i den smukke Egn uden at det anstrengte Dig formeget og komme hjem saa rask som Din Thea ønsker Dig det. Vil Du sige til Tante Nine at hendes Kællelægge har haft det rigtig godt ude hos sin Broder, og vi har været muntre og glade derude, og gjort alt for at han ikke skulle savne sin kiære Tante Nine alt for meget.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

Teplitz, 30 Juni 1870.

Kiære Georg.

...Du længes efter at vide hvorledes vi i det hele har haft det. Hvistnok var Vejret haardt og Skibet havde meget daarlige Bekvemmeligheder, og Beværtningen var saa slet som mulig da vi havde en utaalelig søvrig Pige, som kun kom naar vi ringede, saa var jeg dog ikke saa syg, som man skulle have troet under disse Omstændigheder, og den næste Morgen var mine Ben paafaldende bedre baade indfor og paa siden. Paa de preussiske Jernbaner havde jeg det godt da der var rigelig Plads saa jeg kunde lægge Benene op. Men fra Dresden og hertil var det blot godt man kunde sidde.

Jeg har nu faaet 7 Bade. I de første Dage jeg kom, havde jeg ligesom hjemme stærke Smerter i Fødderne især om Aftenen, men nu er det kun ubetydelig ligesom Hævelsen næsten ganske er forbi. Der er kun om Aftenen en Ubetydelighed om Anklen. Men Knæene kan jeg endnu ikke mærke nogen Bedring paa. Det koster mig Anstrengelse baade at vaske mig og tørre mig, men jeg synes jeg gaar bedre og kan gaa lidt længere. Jeg staar nu op Kl. 6 præcis, kaster blot min Slaabrok, min Morgenkappe, mit store Lamasjal om mig og saa gaar jeg 2 Trapper ned i underste Etage hvor Badene er og tager mit Bad paa et Kvarter, 29 Grader og Douche af varmere Vand paa alle de syge Steder, derpaa tørres saa hurtigt som muligt, Klæderne paa, svøber mig godt ind og igen saa hurtigt som mulig i Seng, men har endnu ikke kunnet svede efter Badet. Saa drikker jeg en Dunk Brøndvand delt i 3 Glas med 20 Minutters Mellemrum, og naar Timen er omme faar vi vor Frokost her paa Hotellet, som bestaar af rigtig god Kaffe med dejligt Hvedebrød, saa godt faar man det ikke i Kiøbenhavn, og nykernet Smør. Men stakkels Tante maa ogsaa vente 3 Timer paa den Kaffe, da hun jo maa hjælpe mig med Badet. Naar Kl. er 11 begynder Formiddagskoncerten i Slotshaven og der er vi gerne, jeg skal være saa meget som muligt i Luften. Kl. 1 Middagsspise, saa passierer vi lidt, spadserer eller sidder og om Aftenen spiser vi hvor Koncerten er.

Her er i det hele en Mængde Caféeer og en Mængde Hoteller og Logihuse. Man kan se at Byen lever kun af de Fremmede. Vi bor ellers meget godt paa Stadt Bäder og har 2 smukke, veludstyrede Værelser med meget højt til Loftet med 2 Chaiselonger og Borde og i det andet 2 gode Senge, 2 Servanter og hver sit Klædeskab. Og det bedste er, man behøver ikke udsætte sig for Luften efter Badet. Badegæsterne gaar alle, baade Herrer og Damer, indhyllt i Sjaler ligetil Øerne naar de kommer fra Bad. Det glæder mig at Du fik Onkels ned til Dig. Otto skriver at de har haft det saa rart hos Dig...det regner her hver Dag. Ja, vi er sandelig snart kede deraf, thi Jorden er altid vaad og dertil er det koldt saa jeg maa stadig se at være hjemme før otte og det er en kedelig Time til 9, saa gaar vi i Seng. Her er tidligere mørkt end hjemme. Kl. 8 1/4 kan man ikke mere se at bestille noget og Kl. 9 er det helt mørkt. Lyse Sommeraftener er her ikke, og vi ser meget lidt Frugt. Jordbær maa jeg spise, men Du skal ikke tro her er nogen. Paa Gaderne ser man aldrig nogen og naar man forlanger en Portion hos en Conditor eller paa Hotellet faar man en lille bitte Smule som en god Spiseskefuld paa en lille Tallerken, som vore Skovjordbær, store er de ikke. Kirsebær maa jeg ikke spise, men jeg føres heller ikke i Fristelse, thi her er ikke mange. Fader er snart ked af det, han vilde først have rejst i Mandags, men saa vilde han blive til Prior kom, men endnu er han ikke kommen, og nu rejser Fader vist hjem først i næste Uge... Nu ved jeg da at Du I Dag faar et rigtigt langt Brev, som Du jo saa gerne vil have, mon Du nu er fornøjet?

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 1 Juli, 1870.

Kiære Moder.

Haabende at Du er Dit Løfte tro at skrive mig til 2 Gange hver 8de Dag, vil jeg øve Gengæld, trøstende mig med at Du ikke saasart vil svigte. Jeg venter bestemt Brev fra Dig i Dag, allerede i Gaar burde jeg

have faaet et. Jeg længes efter at vide hvorledes Du har det efter den begyndte Kur og hvorledes Du tilbringer Din Dag. Jeg synes det maa være lidt ensformigt i Længden. En smuk Natur hjælper jo umaadeligt. Men naar den har tabt Nyhedens Interesse fængsler den i et fremmed Land ikke saa meget mere, naar det daglige Liv fra Morgen til Aften er saa ensformigt, og naar man ikke træffer andre Beslægtede, som man kan udveksle Anskuelser med. Hvor vanskelig er det ikke her i sit eget Land under samme Forhold, men dobbelt i Udlandet hvor Sprog, Sæder og Skikke stiller sig imod det. Og meget værre for Tante, som vist keder sig grundigt. Du har dog Badekuren at tænke paa, har at sørge for at soignere Dig selv og er Sproget nogenlunde mægtigt. Tante derimod fejler intet, men føler mere Trang til at bevæge sig og kan jo slet ikke komme ud af det med tydsken...jeg har den Tro at Tiden gaar bedre for Fader. Han stifter altid hurtigt Bekendtskab og det fejler jo ikke at der er en Del Danskere, naar han først kommer paa gled. Med det tydske gaar det vist ogsaa meget respektabelt for ham. Naar Du saa kommer hjem kvik og let til Bens, jeg har nu en saa god Fortrøstning til den Rejse, maa Du da tage lige ud til mig, thi jeg trænger til Revanche for at have maattet afsee Eder hele Forsommeren og Du skal da see vi skulde faa en smuk solvarm Eftersommer. Det er for Din Skyld den egentlige Sommer venter saa længe. Vi ville vente en rigtig lykkelig og glad Tid ovenpaa Ventetiden. Der siges saa tidt: Han er en let sangvinsk Natur. Og dog, er det ikke en Lykke. Altid at troe det bedste af Fremtiden, om ogsaa den ser nok saa mørk ud dog at see den lys ikke af Letsind, men i Fortrøstning til at alt ledes til det bedste. For mig er det Irreligiøsitet at tvivle om Guds Overbærenhed og Godhed. De senere forbigangne Aar har bragt Dig legemlig Smerte og mange Bekymringer. Aarene som kommer blive maaske for Dig de lykkeligste. Det er ikke altid Lykke følger Ungdommen, ofte findes den først i den ældre Alder.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

Teplitz, 4 Juli, 1870.

Kiære Georg.

...I Morges rejste Fader. Han havde allerede bestemt at rejse forrige Mandag, men han nænnede saamænd ikke at rejse fra os, endskønt han i Slutningen har kedet sig grundigt. Han troede hver Dag at Prior skulde komme herover, saa syntes han at vi ikke var saa forladte, men han kom ikke. Du tror her er adskillige Danskere, men saavidt jeg ved er her ikke en eneste, og om her ogsaa kom nogen, hvorledes skulde 2 enlige Fruentimmer som vi træffe dem? Din Fader var meget bevæget i Morges da han rejste...Hvad mig angaar saa er jeg ikke forknytt for at være her alene, naar jeg blot bare maa have Nytte deraf, for sin Fornøjelses Skyld er man vist ikke rejst herover, og at her er ensformigt, det er vist. Den ene Dag gaar som den anden. Musik i Slotshaven eller Kurhaven, Middag Kl. 1, Aften Kl. 7 stadig enten det ene eller det andet Sted, og saa har man ingen man kan tale med, thi vel kan jeg gøre mig forstaaelig, men at føre en tydsk Konversation, dertil hører der mere, tilmed da Accenten gør saa meget. Tante Anine jamrer sig ogsaa meget over Maden. Suppe hver Dag, men det er ikke vor danske Suppe, der er for det meste Gryn paa den, saa den er ganske ligesom Havresuppe. Men for det meste er det Ris som ligger deri. Grønt og lidt Ærter deri kun en Gang i 14 Dage...Bedre end da jeg rejste det er jeg, det er vist. Hævelsen er som jeg skrev i mit sidste Brev borte saa at mine Fødder nu er naturlige. Smertene har ogsaa sat sig og jeg synes at jeg gaar bedre Dag for Dag. I Dag har jeg ikke gaaet saa lidt, og jeg synes ogsaa somom Knæene i Dag er lidt bøjeligere. Jeg har jo endnu kun faaet 11 Bade, saa med Guds Hjælp kan det maaske dog gøre godt. Saa kan man rigtignok sige at vor Herres Kur gør Lægerne til Skamme, thi her bruger man jo kun Vandet saadan som det udvælder af de underjordiske Kilder. Jeg skal nok til at bruge Mudderbade. Jeg har hele Formiddagen sat og ventet paa Doktoren men han kom ikke...Begge Byens Kirker ligger lige her i Nærheden saa Klokketklang har vi nok af thi her ringes flere Gange daglig fra de katholske Kirker som staar aabne hele

Dagen, og vi kan om Søn- og Helligdage høre baade Musikken og Sangen...Her er det mig en Fornøjelse at skrive, da jeg jo saa ligesom taler med Eder, og Du kan tro at jeg blev glad da Pigen i Morges bragte mig 2 Breve fra Dig, et mindre fra Otto hvori var indesluttet et fra Johanne...Glem ikke at skrive til Din Fader, han længes vist efter at høre fra Dig, og han var rejst da Dit sidste Brev kom.

Til Hanne, fra Thea.

Kjøbenhavn, 5 Juli, 1870. Til Teplitz.

Min Kiære Tante Hanne!

Tak for Dit kiære Brev, jeg blev saa glad for at modtage det, og Gud ske Lov at Du synes det gaar fremad, det er gode Tegn, at de første 8 Bade allerede har haft saa god Virkning. Til Knæerne skal der jo naturligtvis mere Tid, da det er et ældre og mere indgroet Onde; men Du har jo mange Bade tilgode endnu, saa der er jo alle Udsigter til at Du, med Guds Hjælp, vil komme betydelig raskere hjem, og ingen kan mere af Hjertet ønske Dig rask og glad tilbage end Din egen Thea. Og stakkels Tante Nine, hun er jo opvartende Kammerjomfru, og jeg der tror hun strejfer omkring for rigtig at faa set sig om i den smukke Natur og saa maa hun saadan holde for hele Formiddagen. Det er rart at der ikke hersker saa megen Luxus, for om det ogsaa kan være morsomt at se paa i nogle Dage, saa er det dog trættende i Længden og poseret. Af hele Dit Brev at dømme, synes Du at føle Dig vel tilpas derovre, og I har jo Taffelmusik tidlig og silde, ja det er Tydskernes Force, det maa man lade dem, god Musik hører man i Tydskland, dog gælder dette især Böhmen og Østrig, hvorfra de fleste af vore store Kunstnere er udgaaede. Nu haaber jeg, naar jeg næste Gang hører fra Dig, at Du saa har været nogle smaa Køreture omkring i Egnen, der formodentlig er meget smuk, det er jo i Nærheden af Sachsiske Schweitz...Herovre har man travlt med den nye Theaterbygning, den optager meget Dagens Thema, der er i Løbet af et Par Dage kommet 17.000 Rdl. ind til dens kunstneriske Udsmykning, og deraf har Suhr og Martin Levin hver givet 3000 og Brygger Jacobsen, D.B. Adler, Advokat Liebe, gamle Hvidth og Vexelleer Hansen hver givet 1000, saa der kan vist blive samlet en smuk Kapital til at den kan blive en Pryd for vor ellers saa smukke By Kjøbenhavn...Jeg bader skønt det ikke er mere end 11 Grader, og jeg har i disse Dage syet mig en flonels Badedragt da Lægen har raadet mig til at lære at svømme. Den stærke Bevægelse ville jeg have godt af, og det skulde hjælpe paa mit Hoved, men jeg synes dog det er underlig i min Alder⁸⁶ at begynde paa noget saadant. Jeg var ude hos Anna i Fredags. Hun saa lidt bedre ud den Dag, hun skulde just en lille Tur ud at køre den Formiddag, men det er jo desværre op og ned med hende...Dine Roser i Haven er begyndt rigtig at blomstre. Jeg kigede ind til dem i Gaar, jeg gik forbi med Bachs, og tænkte paa Dig som holder saa meget af dem, men som jo maa undvære dem i Aar. Vi venter Onkel snart til Kjøbenhavn. Men maaske befinder han sig saa vel derovre, at han følges hjem med Eder. Og nu farvel, hils Tante Nine saa flittig fra mig, den stakkels Tante der har saa meget at tage Vare paa, og mange, mange Hilsener til min egen Tante fra hendes hengivne Thea.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

Teplitz, 10 Juli, 1870.

Kiære Georg.

Da jeg kan vide at Du længes meget efter at høre fra os vil jeg strax besvare Dit Brev...I Morges var Doktoren her igen. Jeg klagede da over at Knæene var saa stive. Han undersøgte dem da ligesom forrige Gang, d.v.s. han tog om Ledet og derpaa maatte jeg strække Benet ud og igen bøje det. Knæet var bedre sagde han, og Stivheden vilde nok sætte sig. I Morgen skal jeg have et Morbadsomslag af nogle og tredve

⁸⁶ Thea var på det tidspunkt 28 år gammel!

Graders Varme, som skal ligge paa i 20 Minutter, derpaa strax ind i Bad med Douche og naar jeg har hvilt min Time og drukket min Dunk Vand har jeg faaet noget fra Apoteket hvoraf jeg skal tage en Teskefuld i Haanden og gnide det rask dermed og saa hurtig dække det til. Se det var nu meget fortalt om mig selv. Tante Anine er jo meget opofrende imod mig. Hun kan ikke engang komme noget ud om Morgenens, som hun holder saa meget af, men jeg søger jo at erstatte hende det saa godt jeg kan, og det gaar ikke saa daarligt for mig at reservere hos Konditorerne, men her er saa mange enlige Damer saa man behøver ikke at genere sig. I Onsdags kom Grosserer Prior hertil og i Torsdags var han oppe at hilse paa os. I Fredags inviterede han os paa Køretur til Entwald, hvor der var meget net men ikke noget videre storartet. Det er jo naturligvis Bjergene som er noget nyt for os. I Dag fik jeg igen et dansk Besøg. Pigen kom ind med et Kort hvorpaa der stod Sachs. Det var Grosserer Wilhelm Sachs fra Kjøbenhavn, en Brodersøn til Kludekræmmer Sachs. Broderen er i Carlsbad og kommer ogsaa hertil med Kone og Barn, saa her kommer dog adskillige Danskere nu. Fru Bramsen og en anden Dame er ogsaa kommen fra Kjøbenhavn...

Hvor Kjøbenhavn dog i grunden var en lille by dengang. Den og den kender "man" - og hvis ikke gisnes der om, hvem af dem man kender vedkommende muligvis kunne være i familie med, have forretningsforbindelser med, etc., så man trods alt havde en fælles kontakt.

Til Hanne, fra Thea Flensburg.

Kjøbenhavn, 14 Juli, 1870. Til Teplitz.

Min kiære Tante Hanne.

Tak for Dit kiære Brev, jeg bliver altid saa glad naar jeg hører "her er Brev fra Teplitz". Jeg kan sende Dig Hilsen fra Otto, som har været hos mig i dette Øjeblik for at spørge om jeg ikke havde Lyst til at køre ud med i Morgen tidlig Kl. 3 3/4 og se Generalprøven til Væddeløbene paa Lørdag og Søndag, da der var Plads i Vognen. Fader tager ogsaa med, og ligger i den Anledning ude hos Onkel Thøgersen i Nat. Jeg blev uhyre glad da Otto kom, da vi ikke kommer til Væddeløbene. Det er jo rigtignok tidlig op, men jeg faar alle de dejlige Heste meget bedre at se i Morgen tidlig, naar der naturligvis ingen er, end de andre gør paa Væddeløbsdagene, hvor der kommer Mennesker i tusindvis og saa er det jo en mageløs Køretur i en frisk Morgenstund. Jeg er saa glad derover, jeg tør næsten ikke gaa i Seng for ikke at sove over mig. Vi var alle her hjemme fra Gammelholm og Johanne, en dejlig Tur i Gaar Eftermiddags i Ottos Vogn, af Strandvejen, Raadvad, ud ved tyske Hus og af Strandvejen til Klampenborg. Der spiste vi paa Badhotellet og kørte hjem Kl. 9 i det skønneste Vejr. Jeg skal hilse fra Johanne, hun har været hos Anna i Dag. Börre rejste i Gaar Aftes. De venter Sophie ind, hun skulde være ude hos Anna medens Börre er borte. Jeg tror nok Johanne befinder sig ganske vel paa Gammelholm, og haaber hun bliver der til I kommer hjem. Vi bader hver Dag naar Vejret er til det, hun, Camilla og jeg, ude ved Gamle Vartov, saa kører vi til Vibenshus, og gaar Resten af Vejen frem og tilbage. Det tager rigtignok 2 1/2 Time, men det er en Tur vi har godt af. Det glæder mig baade for Din Skyld og Tante Nine at I har truffet danske derovre. Stakkels Fru Bramsen ligger hver Sommer ved Teplitz, hun har Nervegigt, det skal være saa uhyre smertefuldt, kender Du hende ikke Tante? Det er Grosserer Bramsens Kone. De har det smukke Sted paa Büilovs Vejen, med stor Have til, der er Du saamænd ofte kommen forbi. Hendes Datter er gift med en Søn af Grosserer Heering paa Christianshavn, hun har nylig faaet en lille Datter og af den Grund er Fru Bramsen kommet saa sent til Teplitz i Aar. Alle siger hun er saa elskværdig, jeg er rigtig glad over at I faar saa behagelig Selskab. Grosserer Sachs kender jeg ikke. Er det en ung Mand, eller en Broder til Etatsraaden? Nu ved jeg hvor I er, Onkel har maattet forklare mig hele Ruten, ja, den Elbetur er en af de skønneste Jernbaneture man kan tænke sig. Det er kedelig at de varme Bade matter Dig saa meget, men det gør de jo ved alle, naar blot de

maa hjælpe bagefter. Hvilken smuk Køretur I har haft med Grosserer Prior. Jeg ser Tante Nines Angst ved at køre op og ned ad Bjerget, ja, hun og Moder, de to kan rigtignok gaa i Spænd naar det gælder om at køre. Ja, Tante Nine, bliv nu ikke vred, men jeg tror I kører helst med et par rigtig gamle Krikker, som de siger paa Landet. Paa Søndag skal vi alle til Helsingør, Fader, Moder, Camilla, Johanne, Dahlman og kone og Fjeldskov og jeg. Det er et ordentligt Selskab. Blot vi maa faa klart Vejr. Vi skal spadserere ud til Julebækshusene og spise til Middag paa Marienlyst. Jeg tænker Onkel Thøgersen gør os Følgeskab, naar han hører vi tager derned, hvis han ikke tager til Væddeløbene. Det er en af mine Yndlingsture ud til Julebækshusene, der er dog den venligste og smukkeste Udsigt i klart Vejr som man kan tænke sig. Christian har været oppe til Filosofikum og faaet Udmærkelse, saa Tante og Onkel er jo meget glade. Julius Gammeltoft er oppe til Artium i denne Tid, men han er ikke færdig endnu. Blot han havde det ligesaa godt overstaaet. Hele Kongefamilien er paa Fredensborg. Baade Alexandra og hendes Børn og Dagmar og hendes og i Morgen kommer den svenske Konge og Dronning. Kongen bliver her Væddeløbene over med Dronningen til Kronprinsessens Nedkomst er overstaaet, saa jeg ved næppe hvor de alle faar Plads derude... Jeg har saa mange Hilsener til Dig fra Fader og Moder og Fjeldskov og alle af Familien, og...Tante Nine, hende bliver der jo ogsaa stadig spurgt til, men hun staar jo lidt i Skygge i denne Tid, for de spørger jo først til Patienten. Men trøst Dig, Tante Nine, det er dog bedre ikke at være Patient. Mine hjerteligste Hilsener til Dig fra os alle herhjemme og fra
Din hengivne Niece Thea.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

Teplitz, 23 Juli 1870.

Kiære Georg.

Jeg modtog Dit Brev i Gaar Aftes og ser deraf at alt er vel for Dig. Hvad angaar at hente os da er det en Unødvendighed af mig at forlange det. Otto kommer jo og en Fornøjelsestur under disse Krigsforhold⁸⁷ kan det ikke blive. Jeg er jo færdig med Badene paa Fredag, men forleden fik jeg Brev hjemmefra at jeg skulde spørge Lægen om det gjorde noget at jeg mistede et Par Bade. Dertil har han svaret at et Par ikke gjorde noget, kun maatte jeg ikke rejse den Dag jeg havde taget Bad. Men nu lader det til at de hjemme er blevet yderligere forskrækkede, thi i Aftes fik jeg igen Brev, at jeg skulde holde mig rejsefærdig da Otto vist allerede rejste ned i Gaar eller i Dag. Man siger ellers her at Jernbanen mellem Dresden og Berlin er standset formedelst Troppeforsendelser, og saa ved jeg ikke hvorledes Otto kommer hened. Man mener her, at det bliver bedre i Slutningen af næste Uge...Du kan ellers tro at det har været en stor Trøst for os under disse Forhold at have disse Danske at raadføre sig med. Fru Bramsen er slet ikke bange. Hendes Mand skriver at hun ikke skal bryde sig om nogen Ting, kun bade. Her er nu ialt 14 Danske og vi sidder alle sammen ved Middagsbordet. Hr. Prior, de Herrer Sachs med Fruer og Børn, Fru Bramsen og Svigerinden Fru Mathiesen født Suhr og 2 Frøkener Suhr, Frøken Cederfeldt Simonsen og Frøken Rayan. Gud ved nu hvad Vej vi skal komme hjem, de mener her at den vi kom herover, nemlig Stralsund, bliver den bedste. Der gaar nok foruden det preussiske et fynsk Skib, og saa kommer jeg jo til Kiøbenhavn før jeg kommer til Dig. Men i alle Tilfælde kommer jeg til Dig saasnt som muligt, da jeg skal have Landluft og Ro ovenpaa Badene og vist vedblive at holde Diæt. Jeg tænker næsten at vi kommer til at rejse hjem med Sachs'. Jeg vilde ønske at Forholdene kunde bedre sig saalunde at Otto kunde blive her et Par Dage. Først for at faa saa mange af Badene som muligt og dernæst har jeg opsat et Par Køreture til Bjergene til Otto kom. Jeg kunde nok have Lyst til at se dem i Nærheden, de tager sig saa godt ud herfra. Du skal ikke skrive flere Breve til mig her, da jeg jo ikke ved hvorlænge jeg bliver, derimod skal jeg nok skrive hvis mit Ophold her skulde blive forlænget, hvad der ikke var godt, ellers strax naar jeg er kommen hjem.

87 Den fransk-tyske krig var lige brudt ud.

Til Georg, fra Vennen Peter Møller.

30 Juli, 1870.

Kiære Georg!

Skønt Du jo ikke er en Ven af overflødige Ord, da Du ikke kan lide "tak for mad" og "velbekomme", saa haaber jeg at Du ikke vil anse det blot som en tom Høflighed, naar jeg takker Dig for Din Venlighed imod mig i de Dage, jeg tilbragte hos Dig. Det styrker baade Legeme og Sjæl en Tid at komme bort fra Bylivets Uro, og tilbringe nogle Dage paa Landet i Guds fri Natur, især naar man er sammen med en Ven...Din Kusk slap med at køre mig til Løve Kro. Paa Postvognen kunde jeg kun faa udvendig Plads, men det var jo dejligt Vejr. - Det var heldigt, at jeg traf Din Familie paa Slagelse Station. Din Moder var meget træt, hun havde jo ogsaa rejst 70 Mil den Dag, det glædede hende meget at høre direkte fra Dig. I Dag talte jeg med Din Broder paa Gaden, han sagde at hun i Dag var ganske vel...Fru Børres Død saa jeg i Avisen⁸⁸ i Morges. Intet minder dog saa meget om Livets Forkrænkelighed, som naar Døden rammer Mennesket i en Alder, hvor Livet her paa Jorden kunde synes endnu at have saa meget at byde...Med hilsen fra Hjemmet, og idet jeg stoler paa, naar jeg atter gæster Dig engang at blive modtaget med uforandret Venskab, er jeg
Din hengivne Ven, Peter Møller.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

13 August, 1870.

Kiære Georg.

Vi ventede Dig da forgæves til Indtoget⁸⁹, Du kom ikke. Skulde jeg med mit Brev have nogen Del deri vilde det gøre mig ondt. Men Otto var virkelig i de første Dage efter at vi var kommen hjem saa utaaelig gnaven, at han ikke var til at komme nær. I Søndags sad han hjemme hele Dagen og skrev og var ikke ude af Døren. Men siden har han været i sit gamle Humør igen, om det er disse Fester der har virket opmuntrende paa ham ved jeg ikke. Han var en af Ordensmarchallerne i Kongens Have til Festen og saa jo altsaa hele Stadsen og spiste senere i det kongelige Telt tilligemed de andre. De var 18 deriblandt Hr. Hviidt og Kruse. Og i Gaar var de tilligemed en hel Del andre indbudne til det store Hofbal, hvad synes Du nu om den Broder, der kommer ved Hoffet. Han har moret sig overmaade godt. Der var aldeles ikke strengt og der var mange han kendte og de fik rigelig baade at spise og drikke. Tante Anine og Marie Schougaard var henne et Kvarter og saa Stadsen, de havde faaet 2 Billetter. Festen i Kongens Have var ellers en vaad og sliden Fornøjelse. Vi fik alle Billetter fra Etatsraad Gammeltoft. Der var ogsaa til Dig, men den Stads var der saamænd ikke meget ved. Regnen styrtede jo uafbrudt ned næsten hele Dagen saa hele Haven var i en Søle, og de kongelige saa vi ikke et Glimt af. Man maatte for at se dem lade sig knuge fordærvet og det havde vi dog ikke Lyst til. Omtrent Kl. 9 1/2 blev det Tørvejr og saa blev vi da og saa det storartede Fyrværkeri og de andre smukke Ting derinde, men der var saa mørkt mange Steder at man ikke kunde se om man gik i Græs eller i Gangene og Spisevarer var næsten ikke at faa... Hvad nu Avertissementerne angaar saa var der en Pige paa omtrent 30 Aar, men hun lod til ikke at have Lyst til at være paa Landet. Den anden, Laura Kofoed, er vist nogle og halvtreds...Hendes Anbefalinger er meget gode for Orden, Venlighed og Sparsommelighed, naar hun blot ikke er for gammel, thi nogle og halvtreds er nu allerede gammel, og maaske er hun sær og svagelig.

88 Anna Børres helbred havde gennem lang tid været meget prekært. Da hun døde i 1870, kun 6 år, på dagen, efter brylluppet med Børre, var hun blot 26 år gammel. Hun efterlod sig 2 børn på hhv. 3 og 5 år.

89 Dronning Alexandra var kommet på besøg fra England.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 17 September, 1870.

Kiære Moder.

Min kiæreste Lykønskning til d. 19de, og gid Du samme Dag næste Aar maa være betydelig raskere end i Aar. Fremtiden skuffer jo rigtignok for det meste alle Forhaabninger⁹⁰ og dog er den det eneste man kan støtte sig til. Jeg skal da ikke være bedrøvet fordi Du rejste, for Dit Ophold her under dette Vejr havde da været uudholdeligt, Regn, Storm og Kulde hver Dag...Ja, hvad andet har jeg vel at skrive. Intet dennegang. Alt er graat i graat.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

20 September, 1870.

Kiære Georg.

Tak for Dit Brev og alle Dine kiærlige Ønsker, og Tak for Din Andel i den nye Sofa. Fader var saamænd saa glad i Gaar Morges da han viste mig den, at jeg skulde have det rigtig bekvemt og godt. Der er ogsaa et udmærket Sæde i den og god at ligge i. Ja det er saamænd Synd at sige andet end at de alle gør alt muligt for mig. Jeg fik bare Presenter til at glæde mig med. Af Thea og hendes Fader fik jeg en Gyngeskammel til at lægge Benene paa, og af Tante Trine og Tante Anine fik jeg et Listetæppe til at lægge under Spisebordet til Vinter, som jeg er rigtig glad for og af Otto og Johanne en Lænestol. Hvad mig selv angaar saa synes jeg dog at det er bleven en lille Smule bedre. Jeg skal nu igen drikke Citronvand om Morgen...Du har nok taget Din Faders Kniv ud med Dig. Den maa Du endelig sende ind snarest muligt da jeg ikke har talt til ham derom og faar han det at vide bliver han vred... Af Nyheder ingen. Krigsbegivenhederne faar Du jo at vide gennem Aviserne ligesaa tidlig som vi.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

1 Oktober, 1870.

Kiære Georg.

Maa jeg bringe Dig min hjerteligste Lykønskning i Anledning af Din Fødselsdag, gid Held og Lykke maa følge Dig i de kommende Aar, og gid Gud maa høre min stille Bøn for Dit vel, som vist ingen kan ønske inderligere end jeg. Min Gratulation kommer rigtignok en Postdag for tidlig, men ellers var den ikke kommen til Dig paa Dagen. Søndagen er saadan en forkert Dag at skrive, da der paa den ingen Postkasse bliver tømt, saa at det absolut maa bringes paa Jernbanen, og Jens er ikke hjemme i Morgen...Det er jo dejligt at man endnu kan afvinde Sommeren nogle smukke Dage, men min Gigt vil snurrt nok ingen Notits tage af det smukke Vejr.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

11 Oktober, 1870.

Kiære Georg.

...Vi har det herinde som sædvanlig, jeg har dog begyndt at vise mig lidt imellem Folk, jeg har nemlig været 2 Gange i Theatret. Jens har naturligvis baade hentet og brungen mig derhen, da jeg ikke tør køre med Omnibus, men det er dog nu en lille Fremgang.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 13 Oktober, 1870.

Kiære Moder.

Skønt Klokken kun er 5 1/2 har jeg dog allerede tændt Lys, saa mørkt er det blevet paa 14 Dage... Det er Forskellen paa en klar Dag og en saa beskidt og vaad som denne. Og det lader til at vilde blive

⁹⁰ En, fra Georgs pen, sjældent pessimistisk observation, som slutningen på brevet "alt er graat i graat" yderligere uddyber.

Hverdagsbrug. Men Tiden fører det jo med sig. At jeg har Brug for en Maanedes godt Vejr bryder den sig aldrig en Smule om...Du finder det er en forfærdelig Pris paa Kvæg, ja unægtelig, det er grumme mange Penge, men efter Priser som jeg ved andre har givet er det ikke dyrt, naar der tages Hensyn til Kvaliteten. Thi herpaa kommer det an. Korn ædes ligemeget enten den er god eller middelgod, og dens Underholdning er dog den største Udgift. Og tillige gælder det om at have Køer som foruden at malke godt tillige er letholdende, har Bygning saa man kan vente de hurtig bliver fede. Nutidens Mejerier kræver en hurtig Omsætning. I ca 6 Aar omsættes en hel Besætning og der maa da arbejdes paa at Udsætterkøerne kunne løse Indsætterne. Men det vil først her naas om nogle Aar. Til næste Aar faar jeg desuden 11 Stk. Kvier af eget Tillæg. 1868 turde jeg ikke lægge til og har derfor kun een i Aar. Og Hallebygaards Opgave er og bliver udelukkende Mejeriet. Men kun ved fortrinlige Individier naar den til fuldt Udbytte og særlig med eget Tillæg. Efter Mejeriregnskaber som jeg har faaet kunde slesviske Kvier, som i Flok har kostet 80 Rdl. pr Stk. i Aar, ikke maale sig med mine selv tillagte.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

18 Oktober, 1870.

Kiære Georg.

Du klager i Dit sidste Svar over at jeg skriver saa kort og afbrudt. Men det er en Fejl jeg ikke kan komme over. Det har altid været min svage Side at udtrykke mine Tanker paa Papiret, men jeg skal se at gøre det saagodt jeg kan. Er det om mig selv Du ønsker at vide mere, da kan jeg desværre ikke give Dig nogen tilfredsstillende Meddelelse, thi det vil ikke bedre sig. En enkelt Dag imellem kan jeg synes at det er noget bedre, men saa er det igen det samme. Hverken Dampen eller Electriciteten nytter noget, og det er jo meget kedeligt, da det baade er kostbart og en forfærdelig Tidsspilde baade for mig og de andre. Det bedste er dog at jeg har Ro naar jeg sidder. Jeg har saaledes været i Theatret uden at det har generet mig noget, men naar jeg skal vaske mig knager det i Knæene som en Skrue der gaar op, og jeg har ondt ved at staa paa Benene, men det værste er dog Natten, den er ofte slem saa jeg ingen Ro kan faa. Men jeg gaar ud hver Dag naar Vejret blot er nogenlunde for at røre mig, at jeg ikke skal blive aldeles stiv. I Dag er Marie Schougaard rejst til Sverrig. Du hørte jo vist da nok da vi var ude hos Dig at hun skulde over til Fru Berling, forrige Anna Mourier, som da skulde se at skaffe hende en Plads, gid det maa lykkes for hende. Sophie tager nok ogsaa en af Dagene hjem til sin Moder, da Børre nu skal have en Husbestyrerinde, en Frøken Lenebjerg, fra Frederiksborg. Nimb paa Skydebanen ligger for Døden han har Koldbrand i Benene, Kjødet falder fra dem og endda kan han ikke dø. Han har nu ligget i 7 Uger og den stakkels Kone kan ikke vige fra ham hverken Nat eller Dag. Thea var her i Aftes. Jeg kan hilse Dig fra hende hun kommer saadan engang imellem ud til mig og tilbringer Aftenen her. Hun fortalte mig at hun havde skrevet til Fjeldskovs Søster og tilbudt hende Plads i sit Hus naar hun kommer til Byen, jeg svarede at det jo var meget smukt, naar hun blot ikke kom til at fortryde det.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

12 November, 1870.

Kiære Georg.

Jeg kan slet ikke forstaa mig paa Dig. Det er nu næsten 14 Dage siden Du rejste, og endnu har vi ingen Brev faaet fra Dig. Hvad kan der da være iveien spørger vi? Det skulde være mig, saa skulde vi høre, men saa uefterrettelig er jeg da heller ikke. Jeg bliver somme Tider ganske bange for at Du er bleven syg, lad os endelig høre fra Dig strax naar Du faar dette Brev. Din Fader spurgte forleden om sin Kniv. Jeg maatte jo sige ham at den var borte. Han blev yderlig opbragt derover at Du aldrig kunde lade hans Ting i Ro samt

at det var en Ringeagt imod ham som Du ved enhver Lejlighed udviste. Men ti for Guds Skyld om den Kniv naar Du ser ham, det er ikke værd at tale mere derom, og køb ingen igen thi han tager ikke derimod. Saa talte han ogsaa om Dit Regnskabsvæsen og hvor forkert det var at Du ingen Regnskab holdt over Dine Udgifter og Indtægter. Det er jo rigtignok meget urigtigt, for Du ved jo paa den Maade ikke hvad Din Husholdning koster og kan aldrig rigtig beregne hvor meget Du maa bruge for at det kan slaa til...Din Fader kom i Middags meget ærgerlig Hjem, over et Brev fra Dig som Otto havde faaet, hvori Du bad om Penge. Otto var ogsaa vred, og saa kommer Du igen i det sidste Øjeblik og sætter dem Kniven paa Struben...Det er ogsaa saa yderst ubehageligt at høre paa.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

23 November, 1870.

Kiære Georg.

Du begynder nok, min kiære Ven, at blive uefterrettelig med Dit Skriverseri, synes Du det er rigtigt...Sophie Schougaard har nu faaet en Plads hos en Forpagter Henningsen paa Bonderup ved Ringsted og er meget formøjet derover, og de andre synes ogsaa meget godt derom. Jeg ved nu ikke om hun selv er saa glad derover, men der er jo saa mange Ting som hun trænger til, og Penge har hun ingen af, saa hun maa næsten tigge sig frem, hvad der jo er meget ubehageligt for hende. Marie er henrykt i Sverrige, hun har det saa udmærket hos Berlings, men hun er der jo kun i Besøg. Naar hun blot kunde faa sig en fast Plads derovre, men nu gaar hun med i Huset og lærer vel altid noget deraf. De vil alle saa gerne have at Søster Sine skal flytte til Byen til Foraaret for Børnenes skyld, men jeg tror ikke at hun vil gaa ind derpaa før til Efteraaret.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

10 December, 1870.

Kiære Georg.

Det lader næsten til at Vinteren vil blive blid da den begynder saa smaat...Vi fik forleden Dag 2den Sal opsagt til April men den blev strax lejet ud til en Admiral Bøcher, saa det gik meget nemt, sommetider kan det være saa vanskeligt. Sophie er syg, hun har været syg ligesiden Du rejste. Det er en stærk Forkølelse formodentlig af at have gaaet med vaadt Fodtøj. Det er jo meget slemt i denne Tid da hun har saa meget at gøre med sit Tøj. Marie har det udmærket hun kommer herover til Julen. Klaveret, siger Thea, er kommet sig. Hun var herude forleden Aften og spillede for os...vores Pige er bleven syg i Fødderne og det er noget kedeligt selv at gaa og rode.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

17 Januar, 1871.

Kiære Georg.

Jeg har alt i længere Tid haft i sinde at skrive til Dig, men først fik jeg et Par Dage Forhindringer, og siden i Lørdags har jeg været saa snavs at jeg ikke har haft Lyst at røre ved noget eller bestille noget. Natten til Lørdag havde jeg en meget urolig Nat, og om Morgenen kunde jeg næsten ikke staa paa Benene, de maatte lede mig som et Barn og saa havde jeg en saadan Uro at jeg hverken kunde sidde eller ligge, ja ikke engang læse, der var saadan en Søvnighed over mig at jeg ikke kunde fatte hvad jeg læste, men sove kunde jeg dog ikke for Uro...I Fredags var vi hele Dagen hos Tante Trine. Det var, som Du vel kan erindre hendes Fødselsdag, men der var ingen Fremmede kun hendes Broder fra Frederiksborg og hendes nærmeste Familie. Jeg skal hilse Dig fra Thea. Du fik nok et strengt Brev fra Otto forleden Dag. Jeg har ikke i lang

Tid set ham saa vred... Hvis jeg nu tilfældigvis ikke havde været tilstede, saa havde det været net for mig om Vexlen var blevet protesteret, ikke at tale om at det jo ikke er saa let saaledes at skaffe 1000 Rdl. paa staaende Fod. Otto kom ud som et Lyn om Middagen spiste næsten ikke og for da strax efter igen. Se dog endelig, kiære Georg, at faa lidt mere Orden i Dine Pengesager. Du ved ikke hvor pinligt det er mig naar de saaledes rive ud paa Dig, og Otto har dog altid været meget hjælpsom mod Dig...

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 20 Januar, 1871.

Kiære Moder.

Det var et meget trist Brev det sidste jeg fik fra Dig med Hensyn til Dit Helbred...Jeg tror Du begaar en stor Fejl med at gaa for silde i Seng. I Fredags var Du hos Flensburgs hele Dagen, skriver Du, drak naturligvis Chokolade og andet Stads om Formiddagen, spiste til Middag der og Aften og kom sent hjem. Saaledes har jeg imidlertid forstaaet det. Og om Natten kunde Du ikke sove for Uro. Næste Aften gik Du tidligt i Seng og sov godt. Du burde efter min Mening saa godt som hver Aften være i Seng inden 10, og (jeg tror det vilde have en meget gavnlig Indflydelse) gaa en lille kun ganske kort Tur hver Dag. Der er dog tre hjemme som kunde skiftes til at spadserer med Dig hver Dag. Skulde det nu virkelig regnes for et Offer, jeg indser det nu ikke, var det dog kun et ganske lille...

Til Hallebygaard, fra Hanne.

27 Januar, 1871.

Kiære Georg.

...Thea har jeg slet ikke talt med da lille Olga ligger syg paa Holmen af Skarlagensfeber og Thea ogsaa har ondt i Halsen. Jeg maa slet ikke komme ud for det første og Johanne især ikke da hun ikke har haft Skarlagensfeber saa hun maa ganske holde sig derfra. Med mit Helbred gaar det kun smaat. Jeg fryser altid baade Dag og Nat. I Nat blev jeg ikke varm før Morgenstunden, og sov ikke før efter at Klokken var fem. Jeg har nu ikke været ude nogen Aften siden d. 13 Januar, gaar i min Seng Kl. 9 1/2, men naar jeg saa kunde sove, men saa kommer Uroen, saa vender jeg mig fra den ene Side til den anden uden at finde Hvile eller Søvn. Jeg har nu faaet det Raad at gnide de gigtsvage Steder med varm Petroleum, maaske jeg prøver det. Tante Anine var i Gaar inde at se til Olga. Det er dog nok nu i aftagende med hende. Thea var bleven bedre men hun saa ingen af dem.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 28 Januar, 1871.

Kiære Moder.

Hvor har Du dog ladet vente længe paa Dig...Naar Du følte Dig ilde oplagt til at skrive, kunde Du jo bede Fader skrive et Par Ord. Jeg har lige siden Nytaar levet saa stille og roligt, saa godt som været hjemme hver eneste Aften. Tiden udmaales da langt mere. Ventetiden bliver dobbelt lang og der opstilles den ene Gisning efter den anden. Tænk Dig selv, da Du var ung, hvilken Frygt der var, naar Du var i Uvished om dem Du havde kiær. Jeg lever ikke i Uvished faa Timer, men mange Dage. Det er jo rent galt med den Gigt. At Du fryser i Sengen kan jo paa ingen Maade gaa an. Lad der blive fyret i Kakkelovnen, saa at der er lige saa varmt i Sovekammeret som inde og svøb Dig ind i Sengen i uldne Stykker. Gigtpatienter kunde virkelig ikke undvære Varme. Og ligeledes det er i højeste Grad uforsvarligt at Du kan fryse inde i Værelserne. De andres Behagelighed maa dog virkelig i denne Henseende stilles i Skygge. Naar Du om Morgenens først staar op i et koldt Værelse og derfra kommer ud i et, sandelig langt fra hyggeligt og varmt,

hvor der bliver rendt med Dørene og de bliver smidt op paa vid Gab, hvorledes er det saa muligt andet end at Gigten maa blive værre og værre. Jeg beder Dig paa det Indstændigste om at hygge lidt for Dig selv og tager Du ikke Hensyn til Din egen Person, saa tænk paa os andre. Tænk paa, hvor uendelig kiær Du er os, hvor meget godt og smukt Livet endnu kan byde. Der maa brydes overtværs med den gamle Slendrian. Hvad nytter alle Kure og Medicamenter, naar den vigtigste Medicin, Pleie og Hygge, mangler, naar Du udsætter Dig for Forkølelse hver eneste Dag.

Naar Du om Dagen sidder ude, maa Du frem for alt ikke fryse og lad Dine Ben svøbe ind i et Tæppe hver Gang Du sætter Dig. Lad være med at komme ind i det fordømte kolde Køkken og gaa Dine visse Ture Spisebordet rundt for at Blodet kan circulere. Fanden i Vold med alle de fordømte Læger, naar de ikke kan sige saadan skal Du gøre og skal Du leve...*Det eneste*, der hjælper er Varme og atter Varme og ikke udsætte sig selv for den ringeste Forkølelse. Troer Du Du faar Uro i Dine Fødder, naar Du gik rundt et bestemt Antal Gange og Blodet rigtig kom i Circulation i Legemet? Thi da vilde Du hurtigere blive varm i Sengen. Jeg mener lige før Du gik i Seng. Har Thea selv haft Skarlagensfeber? Kvide og ondt i Halsen er da ikke Forløber for den? Eller er det kun dette sædvanlige Halssyge hun tidligere har lidt af? Den kan vist forøvrigt ellers være slem nok. Stakkels Thea. Hendes Barn sygt og nu hun selv. Det begynder saa trist det nye Aar.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

31 Januar, 1871.

Kiære Georg.

Du maa da endelig ikke tro at jeg er rigtig syg. Jeg tror nok at jeg har faaet en Forkølelse, og det er vel Grunden til at jeg har følt Kulden saa stærkt i den foregaaende Uge. Men nu varmer jeg min Seng fra om Aftenen saa at den er lun naar jeg gaar i Seng. Min Appetit er ogsaa bleven bedre saa jeg haaber med lidt mildere Vejr at komme i den gamle Gænge igen. De sidste Nætter har jeg ogsaa sovet ret godt især i Nat. Jeg tror nok at jeg nogle Nætter, da jeg var mest Kuldskiær, gjorde Værelset for varmt, og at det var Aarsag i at jeg ikke kunde sove om Natten...

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 13 Februar, 1871.

Kiære Moder.

Det er det tredie Brev jeg skriver i løbet af 8 Dage. Intet har kunnet komme afsted for Sneen og jeg ynder ikke at afsende gamle Breve. Om dette bliver det sidste og om det vil naa ind i Morgen maa Guderne vide. I Gaar Morges Kl. 6 1/2 frøs det her 18 Grader, i Dag med overtrukken Luft samme Tid 15 Grader. I Dag hvor det blæser stærkt er det jo nederdrægtigt koldt, men de 2 foregaaende stille Dage mærkedes den strenge Frost i Grunden ikke. Men at den alligevel føles kun altfor godt i andre Retninger har vi hver Dag Beviser paa. Mælkekælderen har jeg ladet barrikere med Sne for at lune. Der fyres uafbrudt i Kakkellovnene, men alligevel fryser Mælken og giver stort Tab i Smørudbyttet. Begge mine Brønde er gaaet tomme. Vi maa hente Vand til Kvæget fra Søen. Der hersker næsten Vandmangel overalt. Og disse Dages forrygende Snefog har standset alt Arbejde. Snekastning med hele Besætningen i flere Dage og idelige Møllekørsler, et Par Stykker hver Dag. Vejene har jo været ufremkommelige, og der skulde skaffes malet. Turen maatte da gaa over dybe Grøfter og høje Stengærder med et Par Tønder paa Slæden hver Gang, derefter henten Vand og saaledes i det uendelige. En eneste Række af Fortrædeligheder fra Morgen til Aften.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

15 Februar, 1871.

Kiære Georg.

Jeg har talt og tænkt saameget paa Dig i disse slemme kolde Dage...Jeg har ikke været paa Gaden i 14 Dage og jeg vil heller ikke ud saalænge det er saa koldt. I Tirsdags havde vi "Kongsmændene." Jeg vilde saa inderlig gerne have set det, men jeg turde ikke vove mig ud i denne Kulde og maatte blive hjemme. Benene var for meget for mig, det er saa besværligt at vende mig naar jeg har fat i noget, men ellers er mit Befindende bedre. Jeg har nu min sædvanlige Appetit og sover ogsaa ret godt om Natten og nu gaar vi jo ogsaa Foraaret imøde endskønt det jo nu kan vare længe før det rigtig kommer. Thea har jeg ikke set siden d. 13 Januar, men de andre har talt med hende i Theatret. Hun er rask og lille Olga er nu ogsaa rask, kun skal hun være meget mat endnu. Jeg husker ikke om jeg skrev i mit sidste Brev at Julius⁹¹ er bleven opereret paa sine Øjne og at det er gaaet overmaade heldig, men de maa nok endnu skaanes for han havde skrevet til sin Onkel om Klapper til dem. Med Søster Sine har det nok været galt. Hun har nok, siger de, ryddet de fleste Møbler væk og Gud ved hvad Enden skal blive derpaa. Det er sørgeligt for de stakkels Børn. Marie...har det jo godt, men desværre er det jo meget vanskeligt at faa en Plads og naar Foraaret kommer skal hun hjem, saa kan hun ikke være i Sværrig længere for saa kommer Anna Mouriers Forældre. Din Fader gaar hver Dag, hvordan Vejret saa er, sin Tur til Byen, og Otto morer sig som Du jo ved, saa vi tre sidder for det meste nu hjemme om Aftenen og underholder hverandre saa godt vi kan...

Til Hallebygaard, fra Hanne.

22 Marts, 1871.

Kiære Georg.

...Jeg kan hilse Dig fra hele Familien vi var sammen med dem i Aftes hos Børres. I Torsdags var vi først til en meget elegant Frokost hos Flensburgs, hvor der vankede ligesaa mange Østers man vilde spise, og derpaa tog vi Kl. 3 1/2 med Jernbanen til Søster Sine og tilbragte Resten af Dagen der...Hvad det bliver til med Ottos Rejse ved jeg ikke... Du ved nok han kan vanskelig bestemme sig. Mon jeg skulde se Dig herinde d. 4de April, her er Frokost i Anledning af Fødselsdagen...⁹²

Georg til Hanne.

5 April, 1871.

Kiære Moder.

Det er saa almindeligt at begynde en Konversation med Vejret og der bliver næsten altid railleret over dette forslidte Konversationsemne. Men er det i Grunden med rette, thi det er saa foranderligt, gaar næsten altid saa aldeles til Yderlighederne at det er umuligt andet end at omtale det. Jeg tror derfor jeg kan begynde med: Hvilket forfærdeligt Vejr navnlig for Øjeblikket. Selv Gaarden staar i en Sky af Halm, Tang, Grus og nedstyrtende Træer. Den brede svære Gesims, hvori er flere tusinde Mursten, paa Kostaldsgavlen styrtede i dette Øjeblik ned, heldigvis uden at nogen kom til Skade og Skiferstenene hvormed den er beklædt er slynget 80 til 100 Alen bort, og imod Nord hænger endnu Kl. 11 om Formiddagen lange Istapper langs med Tagskægget...Et saadant Foraar med stærk Nattefrost har vi nu faaet hvert Aar flere Aar i Træk...Flere Steder er Bundfrosten ikke gaaet af Jorden. Jeg skulde have saaet Ærter i Dag, men Vejret har sat stopper derfor.

91 Schougaard, Georgs fætter.

92 Rasmus blev 69 d. 4 April.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

10 April, 1871.

Kiære Georg.

...Jeg er ene hjemme i Formiddag da de alle er inde til Fru Gammeltofts Fødselsdag, men jeg følte mig ikke oplagt til at følge med. Johanne har en Gæst hos sig i denne Tid, nemlig Frøken Børre fra Frederiksborg... Stakkels Sophie har endnu sin slemme Hoste, nu har hun ikke været ude siden den 18 Marts, og saalænge dette Vejr staar paa maa hun ikke komme ud, især om Aftenen baade hoster hun og kaster op. Nu kommer Marie hjem i Overmorgen, men saa tænker jeg at hun vil tage ud til sin Moder, da jeg kan have nok med en Gæst af Gangen.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

1 Maj, 1871.

Kiære Georg.

Jeg har i Dag en meget sørgelig Efterretning at meddele Dig. Din Onkel Flensburg er i Nat Kl. 12 afgaaet ved Døden af et apopleksisk Tilfælde. Det kom nok meget pludselig, thi først Kl. 5 gik han tilsengs og Thea var herude i Gaar Formiddags for at se til mig og da fejlede han ikke noget videre, andet end at han var noget forkølet og gik og plejede sig hjemme. Fader har været derude i Formiddags. De er naturligvis alle meget fortviølede, og dog beklager jeg meget den stakkels Thea, thi hun taber mangt, hun som elskede sin Fader saa højt. Jeg har ikke stor Lyst til at skrive i Dag, dog kan jeg fortælle Dig at der er gjort Indbrud i Gaar Nat i Butikken. De gik ind gennem Trækruden og tømte Butiksskuffen med en 5 Daler i og Ottos Pult brød de op, men om de fik noget der ved jeg ikke, da Otto ikke er hjemme. Da jeg nu formodentlig faar Dig ind en af Dagene til Begravelsen faar Du ikke mere for i Dag thi jeg er inderlig bedrøvet over dette Slag.

Georg til Hanne.

Hallebygaard, 17 Maj, 1871.

Kiære Moder.

Jeg er saa optaget af egne Ærgrelser og Bekymringer i disse Dage at jeg rent glemmer Dig. Thi at dette Vejr maa indvirke paa Din Gigt synes mig umuligt andet om ikke ved andet saa igennem Humøret... Nyholm har besøgt mig i et Par Dage, men jeg har vist været en meget daarlig Vært. Under saadanne Omstændigheder er det lidt vanskeligt at være opmærksom. I Gaar blev Wolff⁹³ ogsaa færdig med sit Vinterfoder og tog til Kjøbenhavn for paa egne og mine Vegne at anmode Grev Bernstorff om nogle Læs Halm til laans. Lidt fik vi, men det var ikke meget. Skønt her ingen Græs er maa Kvæget dog ud og vilde allerede have været ude for nogle Dage siden, men det er en Umulighed saalænge denne Kulde vedvarer. Endnu har vi jo Frost om Natten, og disse Storme vilde aldeles ødelægge dem...Rugen har overalt tabt sig umaadeligt. Min er langtfra god, men alligevel har jeg set kun meget lidt bedre, men grumme meget slettere. En Mand fortalte mig forleden at det var den smukkeste han havde set, men han har smurt for tykt paa. Det er saa dog kun en daarlig Trøst.

Til Hallebygaard, fra Hanne.

23 Maj, 1871.

Kiære Georg.

...Dine Køer er vel nu kommen ud kan jeg tænke, naar der nu kun var Græs til dem...I Søndags var jeg 1 1/2 Time nede i Haven, første Gang i 8 Dage. I Gaar var jeg i Charlottenlund for at se hvor smuk Skoven var.

Jeg gik dog lidt derude. I Dag har jeg været over 3 Timer i Haven hvor jeg har siddet og solet mig og hende i Haveselskabet for at se de smukke Blomster i Drivhuset. Du kan tro der er dejlige Roser og Azalier med mere. Men hvor jeg var træt af den Tur, og det er jeg endnu kan Du tro...Tante Trine begynder lidt bedre at finde sig tilrette. Jeg har rigtignok ikke set hende siden, men Thea har oftere været inde at se til mig. Landstedet er nu lejet ud...Derimod beholder hun Lejligheden paa Gammelholm.

Badene i Teplitz havde desværre, som det fremgår af brevene, ikke hjulpet Hanne. I løbet af vinteren og foråret 1871 blev hendes helbred værre og værre.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

10 Juni, 1871.

Kiære Søn.

En hjertelig Hilsen fra Moder. Hun har det ikke godt, værre end forhen, idet nemlig Gigten har forandret sin Karakter. Hun har faktisk i de sidste 8 Dage været medtaget af en Mathed som er forskrækkelig, som naturligvis staar i Forbindelse med at hun ingen Appetit har, hvoraf hun nu i længere Tid har lidt. Hun var i Gaar en lille Tur ude at køre, men var ved sin Hjemkomst saa magtesløs saa det var forfærdelig. Det allermindste anstrenger hende, og Gigten har navnlig i denne Uge været meget angribende og pinefuld med Undtagelse af i Nat, hvor hun havde det godt med en god Søvn, men mærkelig nok uden nogen Virkning paa Kræfterne og dertil kommer at hun ikke kan holde sig varm. Du maa nu ikke ængstes over hvad jeg her har skrevet, med Guds Vilje kan det jo bedre sig, som jeg haaber, men desuagtet skylder jeg Dig at underrette Dig herom. Vi har jo nylig oplevet hvad der skete med Onkel Flensburg. Du skrev jo ind at Du agtede at komme ind i Terminen. Det vilde være mig kært om Du vilde komme en af de første Dage for i Forening at meddele hende Trøst. I Gaar har hun begyndt med en ny Medicin og Piller, nu faar vi at se om det vil hjælpe. Hun faar kraftig Føde, men hun kan ikke nyde synderlig. Jeg vil nu bede Dig ikke at være frygtsom, men jeg ønskede dog gerne om Du vilde komme ind helst Tirsdag Formiddag. Disse Par Ord som er skrevet meget daarligt er fra i Gaar, men blev tilbageholdt formedelst Otto, som sagde at Du kom en af de første Dage. Men desuagtet har jeg i Dag afsendt det. Med Hilsen fra os alle. Din hengivne Fader R.Thøgersen forstenet og bedrøvet. NB. Eller om Du magter vær her Mandag Aften.

Johanne Dorothea Petrine Wilhelmine Thøgersen født Flensburg døde 6 dage senere, d. 17 Juni 1871, 64 år gammel.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

26 Juli, 1871.

Kiære Søn.

...Kældereren har jeg nu faaet lejet ud med 50 i Afslag som jeg var beregnet paa. Derimod er det endnu ikke afgjort med 3die Sal. Der er en Familie som jeg staar i Underhandling med, men har forlangt Betænkning til Fredag, paa Grund heraf kommer jeg ikke ud. Jeg maa bede Damerne⁹⁴ undskylde da Forretninger gaar forud og jeg maa gøre mig Umage for at faa det udlejet i disse vanskelige Tider. Jeg har det jo meget ensomt, thi Otto ser jeg næsten aldrig. Jeg har i Dag talt 10 Ord med ham, da han ikke endnu var opstaaet da jeg gik til Byen. Han klagede over at have Ørepine. Jeg er saaledes overladt til alvorlige Betragtninger, hvoraf der sandelig er Stof nok, og det passer mig ogsaa bedst. Otto har jeg ikke faaet talt med om han

⁹⁴ Tante Anine, Johanne og Julius Schougaard var på ferie på Hallebygaard.

tager ud som han talte om. I modsat Tilfælde maa Du understøtte Damerne med Rejsepenge som jeg vilde have givet dem, men de vilde ikke modtage dem...Skulde nu Fruentimmerne ikke synes om at rejse alene om Aftenen, saa kan de jo rejse om Morgen, og ellers er jo Julius der.

Til Georg, fra Emil Borup.

Nørrebro, 29 August, 1871.

Gode Ven!

Atter indesluttet i Kiøbenhavn med al dens Støj og Luft, som jeg aldrig vandrer rigtig frit i, sender jeg i disse Dage tit mine Tanker til Hallebygaard og dvæler ved de 3 behagelige Dage jeg tilbragte hos Dig ved Tissøe, med sine frie behagelige, dejlige luftige Omgivelser. Jeg takker Dig min Ven og Din Gæstfrihed for disse Dage og Formiddagen med de 3 store Gedder staar endnu uovertruffen i mine Tanker. Som i Dag en klar og stille Dag længes jeg uvilkaarligt efter at tilbringe et Par Timer paa det dybe udefor Stranden ved Tissøe. Hvor behagelige de Dage end var jeg tilbragte hos Dig blev jeg dog lidt grebet af et Savn og en Tomhed. Det var nok ikke saa underligt, da jeg har kendt Din Moder, og kommet til Eder fra jeg var Barn. Hun var nemlig en af de faa Kvinder for hvem jeg havde en sand Agtelse. I disse dage fabrikere jeg nogle nye Fiskeredskaber. Jeg tillader mig at sende Dig nogle til Bevis for min Erkendtlighed, og haaber jeg at se Dig, naar Du kommer ind efter Høsten for at vi muligt kan faa en Tur paa Furesøen. I det Haab...forbliver jeg Din hengivne Emil Borup. P.S. Købmændene i Slagelse blev godt underrettet om vor storartede Geddefangst da vi kom paa Banen om Aftenen.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

4 September, 1871.

Kiære Søn.

...Her er alt ved det gamle, ogsaa med Otto, man faar ikke noget ordentlig ud af ham, og det bliver sikkerlig en vanskelig Opgave at faa ham forbedret, dertil er det gaaet for vidt, ogsaa med hans svage Karakter og Letsindighed. Dog forekommer det mig som han i den sidste Tid har været noget mere hjemme om Formiddagen, uagtet det er vist meget lidt. Han har saamænd truet med engang at tage bort, men det har aldeles ikke afficeret mig med hans Trusler, skønt jeg frygter for at det er den eneste Udvej for at komme ud af de Forhold som vist dog generer ham nok...til sine Tider. Jeg har endnu intet opnaaet med Lejligheden. Der var i Tirsdags ikke et Menneske at se paa den. Nu skal jeg have den averteret et Par Gange endnu, hjælper det ikke, saa opgiver jeg snart. Gammeltoft som er i Paris ligger syg. Er bleven apoplektisk i den venstre Side...Der er nok Fare tilstede, og ialtfald kommer han sig næppe mere. Det er meget beklageligt for han er en flink Mand og desuden meget godgørende.

Der har før været et par hentydninger til Ottos livsførelse. Han havde åbenbart udviklet sig til noget i retning af en levemand. Rasmus udtrykker sig ret vagt om "de Forhold som vist dog generer ham". Men i begyndelsen af 70erne blev Otto gift og det er ret klart at det er med den kvinde, som han åbenbart har set gennem længere tid. Der findes ingen oplysninger om Ottos kones familie eller en dato for giftermålet - ikke engang et efternavn er der i stambogen, blot at hun hed Frida Rose. I senere breve fra Georg til hans kone Juli får man et levende indtryk af at Ottos udvalgte nok har været en ret letlevende dame, hvis selskab Georg kun tolererer på grund af sin kærlighed til broren.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

20 September, 1871.

Kiære Søn.

Ifølge den til mig stillede Anmodning har jeg efter fattig Lejlighed faaet fat i Pennen for dog, uagtet her ikke foreligger synderlig at skrive om, at meddele hvad der for Dig maatte have nogen Interesse. Gaarsdagen, Moders Fødselsdag, blev erindret af os samtlige i Gaar ved efter Middagen at besøge hendes Hvilested, og at pynte hendes Gravhøj saa godt vi kunde, dels fra Haven og dels fra Gartneren med Fuxiaer, thi det er jo fattigt med Blomster for Tiden. Thea var ogsaa inde med en Krans. Foruden en til fra en anonym, vi formoder Tante Flensburg... Forresten ellers ikke som den Dag plejede at erindres af Familie og gode Venner, den hengik i al Stilhed som det sømmer sig. Otto var opofrende og være tidlig hjemme Kl. 10, men dog ikke med at deltage ved vores tarvelige Aftensbord, hvilket nu engang ikke smager ham... Man hører paa saavel det ene som det andet Sted ham betræffende, at Folk ved godt Besked om hans Levemaade, og det er nu meget grelt. Han er nu engang blameret og han gør intet for at hæve det, uagtet alt hvad der bliver ham sagt. Sludder og Vrøvl er Svaret...Etagen er endnu ikke lejet ud, der kommer ikke et Menneske. Johanne rejser til Sverrig paa Mandag i nogle Dage, og i den Tid kommer nok Sophie herind.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

2 Oktober, 1871.

Kiære Søn.

Vi havde næsten ventet Dig ind i disse Dage, men da det lader til at Du ikke kommer og det er Din Fødselsdag i Morgen, saa vil jeg her overbringe vores samtlige Lykønskninger til det nye Aar, at det maa bringe alle Dine Ønskers Opfyldelse, Arrangement til en glad Fremtid fri for Kvaler og Ubehageligheder. Du skrev ind om Fundament til Mindestenen paa Moders Grav, men vi var derude i Gaar og den saa forskrækkelig ud. Den var ovenpaa den gruelige Regn som vi har haft Fredag Nat og hele Lørdagen sunket meget betydeligt, vist 4 à 5 Tommer. Der kan saaledes aldeles ikke for nærværende Tid foretages det allermindste, og jeg tvivler meget paa at der kan gøres noget ved den, eller at den kan sættes op inden Foraaret. Noget synderligt Fundament behøver den vist ikke, men højst at Jorden rigtig faar sat sig og det er nødvendigt, thi Stenen er vist ikke saa særdeles vægtig. Sophie er her i denne Tid og hun er rigtig kommet sig, er munter og veltilfreds og har ingen Hoste mere og nu søger hun atter Glæde paa Landet. Johanne kommer ikke fra Sverrig før paa Torsdag.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

26 Oktober, 1871.

Kiære Søn.

...Vi har endnu ikke taget nogen fast Bestemmelse med at flytte til 1ste Sal, det afhænger jo af Otto men det lader dog til paa ham, som han nok ønsker det og derfor gaar det vel i Orden. Hvorvidt det vil medføre at han skulle være mere hjemme, det har jeg ingen Dygtighed til at tro, en Forandring i hans Maade at leve paa betragter jeg som en Usandsynlighed, men saa har man jo gjort hvad man kan...Sophie er tilbudt en Plads i Jylland hos en Præstefamilie. Hun venter Svar fra Julius.⁹⁵ Johanne gaar stadig og skranter og medicinerer sig. Handelen er i disse Dage flou, en Leverance til Fattigvæsenet er opnaaet men her er jo ikke noget at hole. Excellence Baron Rosenørn har atter i Aar gjort sit Indkøb af heglet Hør samt ligesaa meget

95 Efter farens død er Julius blevet familiens mandlige overhoved og må derfor spørges til råds, før der træffes bestemmelser der angår de forskellige søskendes fremtid. Når der var tale om meget vigtige beslutninger blev også Børre - enkemand efter Anna Schougaard og således familiens ældste mandlige medlem - taget med på råd (jfr. f.eks. brev fra Marie til Georg d. 1 Marts 1873) og hans mening havde en afgørende betydning.

uheglet. Han er gentil at handle med, hastig Resolution. Det er jo alletider en samlet Sum, men man taler ikke gerne om det, thi der kunde jo let komme nogen som vilde skubbe os ud.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

22 Januar, 1872.

Kiære Søn.

...det ny som har staaet paa Dagsordenen, som man efter forudsagt Rygte og saaledes paa en Maade havde ventet skulde gaa i Opfyldelse, nemlig Forlovelsen mellem Christian Flensburg og Frk. Rosted er ikke gaaet i Opfyldelse. Vi var i Gaar til Middag hos Tante Flensburg samlet med Familien næsten alle, morede os godt og levede udmærket godt. Hun var ogsaa til Stede men alt gik ubemærket hen, aldeles intetsomhelst, saa jeg tror næsten at det er gaaet hen i Vejret...Sophie har været her i 8 Dage og er den samme ubestandige Personlighed som altid. Jeg læste i "Dagbladet" i Dag til min Ærgrelse, at der er Formodning for at Jernbanens sydlige Linie vil blive taget Tilfølg. Skulde det blive Tilfældet vilde det dog være skammeligt. Kan I ikke bære jer ad som de andre Egenes Beboere, sætte Himmel og Jord i Bevægelse? Men nu er det vel for sent, der skal arbejdes og tales i Tide, det kan undertiden gøre Virkning, thi det er jo ligefrem en Velfærdssag...hvad der kan gøres bør gøres, thi Din personlige Interesse berøres jo stort af Spørgsmaalet.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

21 Marts, 1872.

Kiære Søn.

...Grunden for disse Liniers Udeblivelse saa længe ligger i at jeg i Grunden ikke har haft noget at skrive om, ligesom det gaar noget trevent da det falder mig besværligt...Efter flere forgæves Anmodninger herom til Svane fra Otto har Du jo nu endelig faaet Rygeskabet sendt ud. Hvorledes det er, er mig ikke bekendt, da jeg ikke har set det. Er det tilfredsstillende? De er alle Tider som bekendt optaget af Forretninger, som til sine Tider er til Yderlighed. Der hersker over Otto en Uro og Ilterhed alle Tider, og Renden i Byen hvert Øjeblik paa Dagen, og jeg kan ikke begribe at der kan være saa mange løbende Forretninger. Det er ogsaa kuns noget med Stadighed der mangler og Tankernes Samling. - I denne Tid ser man ham slet ikke, da han ikke engang kommer ud til Middag...Offentligheden ligger meget for ham...Portemonetten er stadig i Bevægelse, den største Fornøjelse er at være dygtig flot med Udgifter.

Da Rasmus er begyndt at klage sig over skriveriet, både af magelighed og fordi hans hænder også var plagede af gigt, træder Kusinerne, især Johanne og Marie til. Marie, nr. 3 i rækken af Schougaards børneflokk, var flyttet ind på Vesterbrogade 90, mens hun forsøgte at finde et arbejde der kunne skaffe hende udkommet. Den i nedenstående brev omtalte Olrik blev Johanne et par måneder senere officielt forlovet med.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

18 April, 1872.

Min kiære Fætter.

Du maa undskylde at jeg ikke for længe siden har skrevet Dig til. Men Du ved at vi har flyttet og har indtil i Dag ligget i et forfærdeligt Roderi, saa der har ikke været Lejlighed til at sætte sig til at skrive. Vi er alle meget tilfredse over den nye Lejlighed, især har jo Otto vundet meget derved, naar han nu blot vil sætte rigtig Pris paa de to smukkeste Værelser, for det er de unægtelig. Endnu er der ingen Forandring sket,

men med Tiden maaske. Det værste er, at der nu ingen er der kan høre naar han kommer hjem, saa megen Ulejlighed Tante gør sig for at lytte, alt forgæves, hun hører ham aldrig. Du kan ikke tænke Dig, kiære Georg, hvor Olrik og jeg er taknemmelige for det Du har gjort for os. Aldrig har jeg følt mig saa lykkelig og glad som nu, og hvad bliver det ikke i Sommer, naar blot den Examen var godt overstaaet. Olrik er i de sidste 14 Dage kommet til at se meget daarlig ud men jeg haaber naar den herværende Læsning ophører, at han da skal faa sit friske Udseende igen. Du kan tro vi vilde ønske at vi havde Dig herinde. Du vilde vist næppe være saa streng som Tante er. Vi faar lov til at spadserere sammen en Gang om Ugen og det med Nød og Næppe. Hun skænder altid derfor, det kan dog ikke godt være mindre, naar vi skal se hinanden, Du vilde vist være mere rimelig. Tante vil have at jeg skal blive hjemme og Olrik beder stadig at spadserere med sig, det er vanskelig at gøre begge tilpas. Det er godt at vi maa skrive og den Tilladelse benytter vi os ogsaa af. Julius var herovre i Søndags og Mandags. Han tænker paa til Efteraaret selv at faa en Forretning, det vil sige ikke etablere sig, men sammen med 2 andre bestyre en Forretning i Horsens for Wessel & Co paa Kongens Nytorv, saa ved du nok hvem det er. Han raadførte sig med Børre, som dog nok i Begyndelsen ikke syntes rigtig godt om det, da han hørte for hvem det var, men siden gik han dog ind paa det. Julius' Øjne har det meget bedre, idet hele ser han saa rask ud og er bleven meget svær. Onkel kunde naturligvis ikke holde sig tavs men maatte fortælle om min Forlovelse, som Julius blev meget overrasket over, men tillige meget glad for. Onkel har i disse Dage talt om, at han godt kunde lide at være ude hos Dig Christihimmelfartsdag som jo er den 9de Maj...Paa en Maade blev jeg jo nok hellere i Kiøbenhavn, men maaske vi dog begge vilde have bedre af det, han havde da fuldkommen Ro til at studere...Otto har i disse Dage faaet en ny Hest, som han er aldeles optaget af. Den er meget smuk, en Væddeløber. Det værste er den aldrig har været for Vogn før...

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

20 April, 1872.

Kiære Søn.

...Hvad Moders Grav angaar og navnlig Monumentet saa synes vi og er enige i at den er meget god da den ikke træder frem i nogen pralende eller opsigtsvækkende Ydre hvilket jeg mest ynder. Derimod forekommer det mig at den er noget dyr...Jeg har først i Dag kundet faa noget Jord til Fyld, og Jens er ude med et Læs. En af de paafølgende Dage bliver den da istandsat, og saa saaledes som Du har tænkt Dig. Iblandt det indsendte Smør er der atter noget daarlig, men dog nok ikke alt thi Hansen paa Skydebanen har ikke klaget, men det er ialtfald meget kedeligt og nu især da Prisen er fløv nok i forvejen...

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

16 Juni, 1872.

Kiære Fætter.

Disse Par Linier for at underrette Dig om at Examen nu er overstaaet med Held, idet Olrik fik første Karakter. Du kan ikke tro hvor vi alle er glade, og især er jeg glad for at Onkel allerede synes rigtig godt om ham. I Dag er han hos os til Middag, men først paa Søndag skal Forlovelsen deklareres, og ønskede jeg inderligt at se min Fætter Georg herinde, hvis Du vil opofre Dig og kan komme hjemmefra. Julius kommer herover i den Anledning og den nærmeste Familie skal her til Middag...Jeg haaber, kiære Georg, at vor lille Uenighed er glemt og tillige haaber jeg at Du idetmindste med Tiden nok skal komme til at se en rigtig fornuftig Pige. Herefter vil jeg gøre alt for det.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

24 Juni, 1872.

Kiære Søn.

...Vi har da nu haft Lejlighed til at gøre Hr. Olriks Bekendtskab og jeg kan ikke andet end, paa den korte Tid som er hengaaet, skønne at han er et meget pligtro Menneske. Han kommer naturligvis hver Dag, og hidtil med Undtagelse af en enkelt Dag ogsaa til Middag, og uagtet at han egentlig ikke er af den Slags at man generes, saa synes Tante og jeg dog ikke om just hver Dag at have ham til Gæst. Men længere hen naar han har noget mere at bestille tænker jeg det taber sig, thi det forøger altid Udgifterne og de er i forvejen store nok. Vi havde da som Du ved et lille tarveligt Middagsselskab i Søndags for den nærmeste Slægt paa begge Sider...Vi var ialt 26. Christian var ogsaa med samt Tante Sine, som vi ikke havde ventet og alt spændte meget pænt af. Vi har talt om at komme ud til Dig om ca 14 Dage, og da Du jo har inviteret Olrik ud med saa takker han for Indbydelsen...men kan vi ogsaa være saa mange? Thi Sophie og Marie kommer jo ogsaa. Da min Haand ikke længere vil staa mig bi maa dette være nok.

I juli 1872 var Georg på ferie i Norge, hvad der frembragte følgende brev fra hans kusine Marie Schougaard. Hendes beskrivelse af brorens rejse er herlig. I senere breve kommer der flere ret spidse men morsomme observationer om hendes rejse til Hamburg i anledning af Julius' bryllup, om Julius' forlovede Jenny og om deres hus og omgivelser. Marie opholdt sig i øvrigt efter Hannes død på Vesterbrogade, hvor hun tog del i husførelsen.

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 5 Juli, 1872.

Kiære Fætter!

...Det var da godt Du slap for Søsugen, at "ofre" er aldrig behagelig...Otto beder hilse, han har talt med en Herre som 2 Gange har været i Norge, men den første Gang var det ham meget dyrere end den anden. Han fik nemlig de Lærepenge at man blot skal være meget storsnudet, naar man har med simple Folk at gøre, give dem en Skilling dansk i Drikkepenge o.s.v., og især maa Du tage Dig i Agt naar de forlanger "1 Mark", da det svarer til 2 Sk. 6 Pf af vores Penge, og de holder mest af ved alle givne Lejligheder at sige "det koster 1 Mark". Nu har Du vel lært de norske Penge at kende, ellers tjener dette til Oplysning at der gaar 5 Mark paa en norsk Specie, som gælder lige med vore Penge. Fra Julius fik vi et meget begejstret Brev. Tyskland var dejlig, de tyske Kvinder henrivende, kort sagt, alt var mageløst. Han kom om Torsdagen til Hamburg, blev der til næste Dag, tog saa til Celle, hvor han saa "den dejligste Kvinde med smaa Fødder" som Jordan kunde eje; kom derfra til Köln, hvor han var saa begejstret over Domkirken, at han kom til at ryste. Oven paa den Rystelse spiste han 12 Retter Mad, og saa sov han i Silkydyner til han næste Dag vilde tage til Ems og Rhinrejsen til Frankfurt. Vi venter Brev fra ham hver Dag, nu har han været i Baden fra i Tirsdags. Han lader altsaa til at "more" sig, ligeledes vil jeg haabe at vor nordiske Rejsende fremdeles vil befinde sig vel, og i Særdeleshed maa komme til at "more" sig. Hvad angaar den meget monotone Natur, saa kommer Du nok til at synes om den i Længden, man bliver netop ofte træt af et for smilende Landskab. Det er sandt, Otto sagde, at det nok mest er i Christiania at Folk "trak en op". Engelskmænd har spoleret dem...Vi fik i Gaar Jordbær fra Hallebygaard, som smagte fortrinlig. Maa vi paa Afstand takke.

Til Hallebygaard, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 13 August, 1872.

Min kiære Fætter.

Først og fremmest maa jeg bringe Dig Olriks og min hjerteligste Tak for de yndige Dage, vi tilbragte ude hos Dig, kun gjorde det os ondt at Din Vogn maatte køre os til Slagelse, men desværre var der jo ingen

Plads og ingen Vogn at faa tilleje...Der er et ungt Menneske til, som gerne vilde besøge Dig, nemlig min Broder Julius. Hans Peter havde Bud med fra ham, at dersom Familien endnu var paa Hallebygaard vilde han saa gerne ud til Dig og mente da at tage direkte fra Aarhus til Dig et Par Dage og derfra til Kiøbenhavn, hvor han har Forretninger.

Til Hallebygaard, fra Olrik.

Skesøgaard, Aarhus, 20 August, 1872.

Kiære Hr. Thøgersen!

Da jeg nu er kommen til Ro ovre paa Skesøgaard, hvor jeg jo foreløbig skal opslaa min Residens, maa jeg med et Par Linier takke Dem for de prægtige Dage, jeg tilbragte hos Dem paa Hallebygaard. Det vilde naturligvis altid blive mig en Fornøjelse at være paa et Sted, hvor jeg havde Lejlighed til at være sammen med min kiære lille Johanne, men til at befinde sig rigtig vel, kræver dog en behagelig og gæstfri Vært, og jeg vil tilstaa at jeg ikke har truffet nogen bedre end Dem. - Det gjorde mig ret ondt at jeg maatte tage Deres Vogn i Beslag lige til Slagelse, men jeg nødtes dertil da Posten ej havde Plads til os og der ingen Vogn var at faa tilleje i Løve. Det var rigtignok herligt at jeg fik Johanne med mig ind til Kiøbenhavn, thi jeg afgjorde mine Forretninger saa hurtigt som muligt, og vi fik derfor ikke saa lidt Tid at nyde de sidste Dage sammen. Julius Schougaard er jo for Øjeblikket hos Dem, og han har vel fortalt, at vi tilbragte nogle Timer sammen i Aarhus og paa Vejen til Skesøgaard...jeg er overbevist om at Opholdet kunde blive meget behagelig, hvis jeg ikke savnede min Kiæreste og tildels ogsaa mine nærmeste Venner i Kiøbenhavn saa meget. Jeg har faaet to store hyggelige Værelser, og vi lever naturligvis højst komfortabelt; jeg faar vist en ganske flink Elev i Sønnen, men kommer dog til at savne Omgang med Jævnaldrene, thi der er nemlig langt til Naboer. Gaardens Beliggenhed er forøvrigt ret smuk, med vid Udsigt til alle Sider, med en dejlig stor Have og megen Skov, hvoraf Størstedelen dog ligger ca 1/2 Mil borte. - Ja jeg vil ikke længer trætte Dem med min maaske altfor lange Beskrivelse af mit Opholdssted, men jeg har engang faaet den Uvane let at skrive for lange Breve, naar jeg skriver til Mennesker, jeg sætter Pris paa, og jeg haaber ikke, at De tager mig det ilde op, at jeg gerne engang med Tiden vilde regne Dem blandt mine Venner.

Man får et levende indtryk af, at Georg har været den fødte vært. Men hans gæstfrihed har dog nok ikke kun været altruistisk. Det er klart at han elskede at have familie og venner omkring sig, at hygge om dem og få dem til at nyde den gård, der var blevet hans et og alt. Men på den anden side ser man gennem brevene at han ofte følte sig meget ensom og langt fra dem han holdt af. Besøg af familie og venner var derfor i høj grad ligeså meget en glæde for de besøgende som for Georg selv.

Til Hallebygaard, fra Valdemar Svane.

Kiøbenhavn, 22 August, 1872.

Kiære Ven!

Efter at jeg nu mod al Forventning er returneret til Staden hel og holden og paany har overtaget mine Forretninger, vil jeg benytte det første ledige Øjeblik til ret af Hjertet at takke Dig for det baade behagelige og interessante og for mit Helbred overordentlig vælgørende Ophold jeg havde hos Dig, og jeg glæder mig nu oprigtigt til at Du snart kommer til Byen og jeg kan faa den Fornøjelse at se Dig hos mig. Du kan tro det har glædet mig at fortælle og min Kone at høre paa mit Referat om Turen og deriblandt ikke at forglemme om Rideturene. Jeg skriver forøvrigt at jeg imod min Forventning kom hel og holden til Staden. Du maa nemlig vide, at da jeg i Slagelse kom af Vognen kunne jeg bogstavelig næppe gaa, og en Familie jeg med det samme besøgte i Slagelse, udbød i Latter da de saa mig komme. Endnu i Dag d. 22de har jeg

et Værk som "Satan" i Lemmerne. Af alt gør det mig meget ondt at jeg de sidste 2 Dage hos Dig var saa meget til Besvær og mere til at ynkes over end til Underholdning... Angaaende det Menneske, som Du omtalte Du kunde ønske ned paa Egnen for at undervise Dig og nogle andre i fransk, da har jeg i den Anledning sat mig i Bevægelse og jeg mener med en til Vished grænsende Formodning at det efter de Oplysninger jeg har indhentet, ikke vil være saa vanskelig at træffe paa et i den henseende ansvarligt Individ, hvorom Du nærmere skal høre fra mig. Med venlig Hilsen til Dig og Forvalter Petersen; forbliver venskabeligt, forbindtligt Valdemar S.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

1 Oktober, 1872.

Kiære Søn.

...Du har vel nok hørt at Etatsraad Gammeltoft har været meget farlig syg og er endnu, og jeg hørte i Dag af Gammeltoft at der var Tvivl om at han nogensinde kommer sig. Han havde i Gaar et Tilbagefald...i Forbindelse med en Blodstyrtning, Blodet skal være gaaet over i Tarmene hvad der har foranlediget et Brud. Han har tillige en stærk Leversyge. Hans svagelige Helbred i de senere Aar hidrører vistnok fra hans megen Deltagelse i Middagsgilder, som nok snart maa gaa op for Folk er farlig for Sundheden og det er jo nu bleven en ren Mani. Man hører om den ene store Middag efter den anden og den ene større end den anden, det skal nu være en Fornøjelse at vise sig især ved overdaadig Levemaade, men ikke desto mindre...vil han alligevel blive savnet ikke alene som Familiens Overhoved men ogsaa i den offentlige Tjeneste, thi han er en dygtig Mand hvis Tid muligvis vanskelig lader sig erstatte.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

2 Oktober, 1872.

Kiære Søn.

I Anledning af Din Fødselsdag i Morgen bringer jeg Dig herved paa egne og Tantes, Ottos, Jens, Johannes og Maries Vegne vores bedste Lykønskninger til det nye Aar, at det maa bringe Held og Lykke. Jeg længes dog efter at høre noget udefra, thi uagtet at jeg ikke er Landbruger berører den Virksomhed mig ogsaa meget. Det berøres maaske mere af mine Følelser for Dig ved mange Lejligheder, tildels bevirket ved nervøsitet - naar visse Omstændigheder er tilstede - som man ikke er Herre over og som indfinder sig med Alderen...Vi lever noget stille, især har det været Tilfældet i den senere Tid, og Familielivet er jo aftaget ved de mange der er os berøvet som vi kom sammen med. Tænker gerne sommetider over at vi ikke kommer mere ud, men hvorledes rettes det. Stifte ny Bekendtskaber det er saadan en egen Ting, men naar Vinteren rigtig indfinder sig begynder ogsaa Selskabslivet noget mere.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

5 December, 1872.

Kiære Søn.

...Hvilken Elendighed allevegne i Landet med Ødelæggelse som er uhørsom at læse, men som maaske efter at det hele igen ordner sig ikke er saa betydelig som man har villet vurdere det, men som dog har været vanskelig for de stakkels Mennesker i den Tid det stod paa...For den fattigste Del vil dog maaske ikke Tabet blive saa stort naar først Sorgen og Elendigheden er overstaaet, thi Understøttelsen som, maa man lade, strømmer betydelig ind vil vel sagtens komme den simple Mand til gode forholdsvis mere end andre og det er jo ogsaa rimeligt. Men der vil jo hengaa lang Tid forinden det bedrer sig...Vi er budt ind til Fjeldskovs paa Søndag, formodentlig i Anledning af Theas Fødselsdag nu paa Lørdag, men det er saamænd ogsaa længe siden at vi har været der.

I de bevarede breve findes flere fra folk som har arbejdet på Hallebygaard under Georgs ledelse, som det følgende. De udtrykker alle deres begejstring for livet på Hallebygaard og for Georgs venlighed og vejledning udi landbrugets mysterier. Det er dog selvfølgelig muligt, at der har været breve fra folk der beklagede sig over deres ophold på gården - men de ville naturligvis ikke være blevet gemt!

Til Hallebygaard.

Landbohøjskolen ved Lyngby, 8 December, 1872.

Kiære Hr. Thøgersen.

Endelig ser De da et Par Ord fra mig. De troede vist jeg rent havde glemmt Dem, men nej, det har jeg dog ikke. Jeg har tænkt mere paa Hallebygaard end De tror, men dog særlig paa Dem. Der er altfor meget der knytter mig til Dem til at jeg saa snart kunde glemme Dem. Jeg har tilbragt altfor mange glade og lykkelige Timer hos Dem til at jeg andet end altid vilde kunne tænke paa Dem med Taknemmelighed. De gør Dem ikke Idé om hvor tit allerede alle de gode Leveregler og Irettesættelser De var saa venlig at gøre mig opmærksom paa haver hjulpet mig frem og gavnet mig uhyre meget. Deres Minde vil derfor altid staa klart og tydeligt for mig og den forhen lykkelige Tid. Den sidste Vinter hos Dem har jeg rigtignok længtes meget efter, saadan en Vinter bliver vanskelig at opleve tiere. Naa, jeg behøver vel ikke at meddele Dem hvilke Kvaler jeg led af i Førstningen her paa Skolen. Denne pludselige Forandring fra det frie og virksomme Liv, og saa sidde stille paa disse haarde Træbænke en tre til fire Timer ad Gangen og høre paa Foredrag. Men nu har jeg dog overvundet alle Vanskeligheder, og Dagen har jeg godt besat fra Morgen til Aften, men jeg skal alligevel ikke nægte andet end at jeg længes meget efter Foraaret... Dersom alt gaar vel til Jul da maa jeg ned og se hvorledes alt staa til paa Hallebygaard. Jeg kan da saagodt som hilse Dem fra hele Deres Familie. Jeg var i Teatret i Tirsdags og da saa og hilste jeg paa dem. En Søndag jeg kommer til Byen skal jeg dog op og hilse paa dem...I Haab om snart at høre lidt fra Dem forbliver jeg altid
Deres hengivne Chr. Petersen.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 11 Januar, 1873.

Min kiære Fætter.

En billig Middag min Ven! Helleflynder er ej til at faa og har ej været i lang Tid. Men da vi jo maatte sende Dig noget for ej at bringe Dig i Forlejenhed tog Marie en Laxørred, som hun med meget Besvær fik snappet fra flere ivrige Købere. Ja det er Du vel ej saa ked af - men nu kommer den mindre morsomme Del af Festen - Prisen 4 sk. Pundet og 6 1/2 Pund. Det er rigtignok en temmelig dyr Ret. Ryper fik Marie, men de var ogsaa dyre, 1 Rdl. Nej, ved Du hvad, Georg, Tiderne er for dyre til at holde Middag i...Din hengivne Johanne. Du slaar nok rigtig Gækken løs. Øllet er besørget strax.

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 28 Januar, 1873.

Kiære Fætter!

Efter højere Ordre saavel fra Onkel som fra Tante selv skal jeg søge at være saa elskværdig som mulig og sende Dig en lille Beretning fra os her. Først vil jeg overbringe Onkels Budskab at da han intet væsentlig har at fortælle om, saa mente han at jeg nok for denne Gang ene kunne fortælle om at Familien har det ved det gamle, o.s.v. Han længes meget efter at høre noget udførlig, om hvorledes det staa til paa

*Hallebygaard, om den nye Bygning, om Leret, om Professoren.⁹⁶ - Kan Du endnu forstaa en dansk Skrivelse? for jeg er bange det blev daarlig skulde jeg først oversætte dette...Den eneste Nyhed som egentlig fortjener at meddeles er ikke god. Julius er eller snarere har været meget syg. - Ja forrige Søndag var der endog Fare for hans Liv. Det er en Hjertesygdom, en fejl Blodcirculation i Pulaarene. Han har naturligvis faaet Aareladning. Han har spanske Fluere paa Brystet og flere Gange tolv Iglere paa Hjertet. Du kan tro vi har været angst for ham. Jeg var lige ved at rejse til ham, men han vilde paa ingen Maade have det. — Nu er det Gudskelov meget bedre, men det har taget meget paa ham. Sophie er endnu ikke rejst, hun har en daarlig Fod, en Aareknude, og har nu siddet saadan i 14 Dage. Her er saa megen Sygdom i denne Tid. Tante Camilla har haft Kopper og nu har Thrine Schaldemose dem, men her har vi da været fri. - Johanne har det naturligvis i denne Tid godt. Olrik er her endnu, men frygter at komme til at rejse til Helsingborg med det første. - I denne Tid har vi Besøg af Hans Peter⁹⁷, han er hel Kavaler, han begynder at blive meget kraftig. De Brødre lever for godt, det er Knuden. — I Morgen kommer Professorens Kavaj - saa endnu et! De Kartoffler, som Du har sendt ind, ved ingen Besked om. Er det Prøver som maa spises. Onkel siger "ja, vi spiser dem" og saa gemmer vi Sedlerne - gaar det an? Nu snører jeg snart min Randsel og rejser til Sverige for en 6 Uger. Tante oplyser, at i Kavajen ligger 2 Par Strømper, som ikke er til Monsieur Caro men til Dig - Ja for denne Gang maa Du tage til takke, min ærede Fætter. Dette Brev er Nummer 4 i Dag, og da jeg endnu har et tilbage vil Du indse at jeg for denne Gang kun tilføjer mange Hilsener og endnu en Anmodning om snart at skrive Brev, som da atter snart skal blive besvaret igen. De venligste Hilsener til Fætter Georg fra
Din Kusine Marie.*

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

1 Februar, 1873.

Kiære Søn.

...Julius har det noget bedre, men dog nok meget svag og afkræftet. Det stakkels Menneske, hvor han ogsaa maa meget igennem, og nu samtidig at have begyndt paa sin Forretning. Da jeg noget sent har faaet fat paa Pennen og det gaar meget langsomt maa Du nøjes med det i Dag. Marie kan nok ved Lejlighed male en hel Del ogsaa.

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 1 Marts, 1873.

Kiære Fætter.

Vil Du bevise os den Tjeneste at forhøre om denne Godsforvalter Lorenzen fra Faaborg, hvor Sophie skulle opholde sig. Børre vil nemlig paa ingen Maade tillade at Sophie tager derned, førend vi har indhentet Oplysninger om Familien, og da det jo er ham, det kommer an paa, maa vi andre rette os derefter. Du er nok saa god at skrive saa hurtigt som muligt, naar Du har forhørt Dig, for Onkel har atter haft Brev fra Lorenzens om et endeligt Resultat. Det er rigtig kedeligt at Du ikke kom ind til i Gaar. Vi havde en meget vellykket Middag og dansede saa lidt bagefter...Nu er jeg bleven min Tandpine kvit, vil jeg haabe, efter at have faaet 3 Tænder trukket ud. Saa Mandag eller Tirsdag rejser jeg atter til Sverig. Du maa undskylde at dette Brev ikke kan blive interessantere, men Du kan vel tænke at man Dagen efter et Selskab er lidt medtagen, saa Du faar tage til takke...Bliv nu ikke vred for Besværet jeg gør Dig.

⁹⁶ Det var åbenbart lykkedes Valdemar Svane at skaffe en fransk lærer ved navn Caro til Georg og nogle af hans naboer. Samme Caro tilbragte hele vinteren på Hallebygaard.

⁹⁷ Hendes 17 år gamle lillebror.

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 27 Marts, 1873.

Kiære Fætter.

Tante Nine har bedet mig at besvare Din sidste Skrivelse angaaende Træerne paa Graven. Hun havde ganske rigtig ikke besørget noget endnu, men af den Grund at Borup sagde hende det var meget for tidlig, slet ikke paa denne side Paasken. - Men da hun nu atter blev mindet af Dig, gik vi strax op til Gartner Hansen. Han havde nu ingen Træer selv som var store nok, men han sagde at det var meget for tidlig, de maatte ikke sættes ud førend man var sikker paa at ingen Nattefrost kunde skade dem. - Enten skulde slige Træer plantes i August Maaned eller ogsaa paa den anden Maade. Flejstrup paa Nørrebro er blevet anbefalet at skulle have meget smukke Træer, og naar Tiden kommer, skal det nok blive besørget. - Sophie er da rejst til Korsør igen i Løverdags. Hun var meget ked af det de sidste Dage, fordi hun skulde forlade Kiøbenhavn. I Gaar havde vi Brev fra hende. Hun var blevet saa venlig modtaget og var meget tilfreds igen, det er blot Lediggangen, som er slem for hende...Er Din Franskmand rejst? Ja, nu har Du vel ogsaa meget travlt. Hvorledes gaar det med Byggeriet, jeg mener nu nærmest Stuehuset? Der maa vist være meget smukt i dette dejlige Vejr paa Landet. Her er rigtig varmt. Vi har slet ikke i Kakkelovnen om Formiddagen. Hine mange Nyheder er fortalte...Nu daler snart Johannes Sol, Olrik rejser lige efter Paaske. Som sagt hele Familien hilser, ligeledes Din hengivne o.s.v. Kusine Marie S-.

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 10 Maj, 1873.

Kiære Fætter.

Atter er Smørret forbi! Du ved Kiøbenhavnerne smører tykt paa, altid - altsaa ogsaa i denne Retning, hvilket Du vel ikke har noget imod?..Onkel taler ikke sjældent om at tage ud til Dig, men vi stoler ikke meget paa det, da Du vel ingen Tag har over Hovedet paa denne Side Vinteren...Johanne har i den sidste Tid haft en slem Hoste, i de sidste Dage er den lidt bedre, og Søndag fjorten Dage kommer Olrik, saa gaar den nok ganske over.

I juli 1873 tog Georg på badetur til en spa i Tyskland. Man kan undre sig. En ung mand i sin bedste alder, uden nogen, i alle tilfælde som det fremgår af brevene, fysisk svaghed. I et senere brev - et kærlighedsbrev skrevet til hans kone 10 år senere - findes forklaringen: En kærlighed, som han havde næret i mange år - siden han var 19 - fik et pludseligt og ganske brutalt grundstød.

Til Georg, fra Rasmus.

3 Juli, 1873.

Kiære Søn.

Jeg har modtaget Dit Brev i Gaar og ser deraf at Du er kommet i god Behold og vel tilpas til Tyskland, det var jo saaledes en særdeles behagelig Sotur, som nok ellers - efter hvad jeg har ladet mig fortælle af Godsejer Rasmussen, som har gjort den Tur flere Gange - kan være temmelig slem. Vi havde her i Onsdags et frygteligt Vejr, Lyn og Torden og en paafølgende Regn som jeg ikke kan mindes mage til i flere Aar, thi alle Gader var oversvømmede, og jeg kom da til at tænke paa hvorledes det i lignende Tilfælde ville stille sig med Halleby Aa. For at beroliges i den Henseende skrev jeg til Bødkeren for at faa Underretning og han lød meget gunstig, saaledes at de nok havde faaet Regn baade Torsdag og Onsdag men som kuns er velgørende for Jorden og alt stod særdeles godt. Jomfru Schou havde været saa betænksom at sende os ind med Bødkeren i Fredags en Kurv med Jordbær, som vi delikaterede os med i Aftes...Det vil være behageligt

for Dig naar der indtræffer nogle Danskere, thi det gør altid godt at modtage Landsmænd og som man længes efter...Jeg kan ikke mere, Marie vil fortælle videre.

Til Georg, fra Rasmus.

10 Juli, 1873.

Kiære Søn.

Din Skrivelse af 6 ds. modtaget og hvoraf vi erhavde en Prøve af Dit Liv og Levemaade, som vist er alt andet end behagelig. Det forekommer mig at med Hensyn til Levemaaden saa er den altfor afvigende fra den gængse og jeg mener derfor at det maaske for den Tid kan være gavnlig at gennemføre den. Men da naar Kuren ophører og den forandrede Levemaade indføres, om det da ikke virke tilbage, thi det synes somom Overgangen er for stor, men det maa vel de Vise forstaa bedre. Du vil vel komme til at kede Dig grundig til sidst...Høng Kro med Undtagelse af Stuelængen er brændt, maaske der kan blive en Leverance af Sten. Tante og jeg har nu modtaget Invitation til Flensburgs Bryllup⁹⁸, længere ud gaar det ikke. Det hedder sig at Loen skal indrettes til Spisesal af Mangel paa Stueplads. Det er altid en Forandring i Livet - 40 à 50 bliver nok Antallet. Fra Julius kom der igen et 17 Sider beskrevet Brev hvori han beskriver Perelsburg⁹⁹ som overordentlig dejlig og krydrer sin Beskrivelse meget humoristisk, er ganske kvik til at skrive for sig.

Til Georg, fra Rasmus.

24 Juli, 1873.

Kiære Georg.

Din sidste Skrivelse har jeg modtaget og ser deraf at Du befinder Dig vel saa at Du kan mærke at Kuren hjælper...Du vilde høre noget om Brylluppet. Det gik meget vel, og da Familiens Lejlighed ikke er ret stor saa havde de indrettet Loen til Spisesal, meget nydeligt smykket med grønt, Blomster og Flag og net Opdækning, Lysekroner, Lamper m.v. Maaltidet bestod af en hel Del forskellige Retter samt flere Slags Vine, Champagne indbefattet og Taler i Massevis, en meget livlig Stemning havedes efter 3 Timers Forløb, og vi var hjemme Kl. 1. Iøvrigt bor de ganske godt, ikke saa vel udstyrede Værelser og rigtignok meget lavt til Loftet, Bjælkeloft...Marie vil nu fortsætte.

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 24 Juli, 1873.

Kiære Fætter!

....en Forlovelse at fortælle! Lydia (den Tøs) Gammeltoft med Proprietær Westrup, (80,000 og en Gaard) megen Henrykkelse i Familien, naar den nu blot holder, det er 3die Gang hun er forlovet, heldigvis har de allerede bestemt Brylluppet som skal finde sted lige i Begyndelsen af Efteraaret.- Kan Du huske hende, hun bliver vist ikke let at passe paa!- Julius havde vi en Side fra forleden Dag, blot om at besørge ham sendt 12 Par Damehandsker. Nu gaar han vel hen og tager sig en tysk Kone, jeg har idetmindste allerede lavet en Roman sammen. De 6 Par var nemlig til smaa Hænder 6 1/4, og de andre større, naturligvis til Mama! Meget optaget maa han nu i alle Tilfælde være, han har ikke i 8te Dage skrevet (han er ellers meget flittig til at skrive) og saa én Side, det er dog temmelig tydeligt! Jeg har naturligvis strax i et Brev forhørt mig hos ham, og da som bekendt Søstre er de sidste som faar at vide, naar deres Brødre gaar hen og forlover sig, saa venter jeg, som Følge deraf, en hel Del Oprigtighed. Naa, det hele er naturligvis blot at min ridderlige Broder altid viser sig fra en galant Side. En dejlig Pige har vel sagt, Ah! De er fra Danmark, det er der man faar disse mageløse Handsker! og strax har Julius spurgt om han maatte besørge hende (samt

98 Christian med Anna Rosted.

99 En lille by i nærheden af Hamburg hvor Julius er på kur.

Mama) nogle af de mageløse. Han befinder sig ellers vel, holder sig Kuren efterrettelig, jeg tror ikke, at han længes efter atter at komme til Landsbyen Horsens...Johanne har af og til en slem hoste. Olrik er vedblivende meget ked af det militære Liv. Forleden Dag (en Søndag) havde han Stuearrest til Kl. 1 fordi der i et Hjørne ved Loftet fandtes et lille Spindelvæv, se det kan man kalde militær Orden!.-

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 3 August, 1873.

Min kiære Fætter.

Denne Gang faar Du tage til takke med et Par Ord fra mig, og desuden, jeg kunde dog ogsaa nok længes efter at skrive lidt til min kiære Fætter. Du er rigtignok anderledes flittig til at lade høre fra Dig end vor stygge Broder Julius. I de sidste 3 Uger har vi ikke haft et ordentligt Brev fra ham. Et Par Ord fik vi en Dag, men kun Kommission til at besøge en hel Del Handsker til en Dame derovre. Jeg tænker han bringer os en tysk Skønhed til Svigerinde. - Otto siger jo de tyske Damer er ikke saaledes at slippe, de trænger paa...Alt staa ellers ved det gamle. Jo til en lille Forandring har jeg atter været syg i nogle Dage af Blodopkastning, det er ogsaa nok kedelig jeg ikke kan fritages for saadanne Ubehageligheder...Ja det er vel nu det sidste Brev Du modtager fra Hjemmet inden Din høje Ankomst hertil. Gid nu alt maatte staa vel til paa Hallebygaard naar Du kommer hjem, thi saa først kan Du dog ret glæde Dig over Din Baderejse. Tante længes umaadelig efter at komme ud til Dig. Ja havde jeg ikke det Trækplaster her i Byen, vilde jeg ogsaa glæde mig ligesaa meget.

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 8 September, 1873.

Kiære Fætter.

Ifølge Din venlige Anmodning igen at fortælle Dig lidt fra Hovedstaden og om dens Tildragelser er det mig en Fornøjelse at tilskrive Dig, og maa jeg sige, naar man bliver takket paa saa smigrende og elskværdig en Maade, naturligvis en dobbelt. Ja, Du ved, det er næsten vanskelig, idetmindste at fortælle Nyt. Familien har det ved det gamle, det vil jo altsaa sige godt. Onkel klager kun over kolde Fødder i det fri og Varme i Stuerne, ellers har han det godt - forresten vil han nok ogsaa selv skrive noget om det kedelige Smør. - Tante skal jeg hilse og takke for Koncerten som var meget smuk¹⁰⁰. Hun morede sig udmærket. Johanne lever fremdeles i Fryd og Gammen - ligeledes Olrik. - I Aften skulde vi til Bal, det vil sige Tante, Otto og jeg, men Johanne og Olrik bliver hjemme, den første maa jo ikke danse, og den anden bryder sig ikke stort derom nu -. Sophie, den Stakkell, er fremdeles syg, den Fod vil slet ikke komme sig. Etatsraad Dallerup ved i Grunden slet ikke, hvad det er...- Ja, af andre Nyheder som trænger til hurtig Meddelelse, ved jeg ingen anden end at Grosserer Næsers Forlovelse med Kammerherre Berlings Datter er hævet. - "Man mener" det er fra hendes Side, saa det er jo en Skuffelse for den smaa Næser. Udsigten til 14,000 om Aaret, fraregnet hendes mulige elskværdige Dyder - og nu intet...-Du kommer vel engang til Kiøbenhavn som en hel Franskmand, men lad det dog kun blive som en dansk der taler fransk, for ellers faar vi jo slet ingen Fornøjelse af Dig...Nu bliver det snart Alvor af min Rejse til Sverig, ja Du ler maaske og tænker at det kun bliver at jeg taler om den, men jeg har haft mange Ting at ordne. Nu er det saa temmelig bestemt at jeg til Oktober overtager Thora Liberts Forretning¹⁰¹. Jeg er rigtig tilfreds dermed, naar det nu blot vil gaa for mig. Saa kan Du maaske ikke begribe hvorfor jeg vil rejse, men, ser Du, jeg har lovet det, og saa maa man staa ved sit Ord.

100 I flere breve refereres til at Tante Anine takker for koncerten. Georg var medlem af musikforeningen men kunne åbenbart ofte ikke komme ind til de arrangerede koncerter - hvilket altså Tante Anine nød godt af.

101 En systue.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

20 September, 1873.

Kiære Søn.

...Du skriver om at Du talte med Herløv om Gaarden¹⁰² og Du har nævnt prisen 32,000? Ja, det var ganske behagelig naar den Pris kunde opnaas. Hvorledes kan Du være saa sangvinsk, der er ingen for Øjeblikket som køber Ejendomme, det hører man af alle...Hvor Pengene skal kunde faas som skal udbetales ved jeg ikke. Otto mener jo det har ingen Nød...der har altid været raabt paa Pengeforlegenhed og jeg har endnu hørt den Vise i en 16-20 Aar og det bliver aldrig anderledes i min Levetid. Det er fortrædeligt og ærgerligt. Det er ikke som det burde være, det er det langt fra. At Jørgen Nimb har forlovet sig med Frøken Dons, hvor han kan vente sig en 100,000 det kan lade sig høre. Det er ialfald fornuftig af Fyren, thi det materielle spiller en stor Rolle - og hvad fremmer et Menneske især nu for Tiden uden de fornødne Hjælpe midler... og hvorfor skulde man ikke kunde antage at det ogsaa er et Inklinationsparti.

Til Georg, fra Julius Gammeltoft Schougaard.

Horsens, 21 September, 1873.

Kiære Fætter Georg.

Først og fremmest min hjerteligste Tak for sidste særdeles behagelige Ophold paa Dit Gods, hvor jeg jo som sædvanlig tilbragte nogle glimrende Dage. Dernæst maa jeg takke Dig for de sendte trende Ulyrer, som jeg i god Behold fandt her ved min Hjemkomst fra Hamburg i Torsdags. Jeg har strax underrettet Nyholm om at Hunden er kommet til ham, og venter jeg at han afhenter den i Morgen...Jeg har i Hamburg tilbragt nogle meget behagelige Dage hos min Del af Verden, Du ved, med "hende den ældre Dame" som Tante sagde og har vi bestemt vort Bryllup til 18 Febr. ...og skal jeg nærmere tillade mig at fremkomme med en Indbydelse til samme, som jeg paa forhaand hermed bringer Dig, og som jeg haaber Du ej vil undslaa Dig for. Indtil videre, lev vel Fætter, og modtag endnu engang min Tak samt de kærligste Hilsener til Dig fra Din hengivne Fætter Julius Schougaard.

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 23 September, 1873.

Kiære Fætter!

...Sophie ligger da endnu stadig paa Hospitalet, men kommer vist ud i Morgen. Der kan desværre ikke gøres noget ved Benet. Jeg talte i Gaar med Etatsraad Dallerup, og han sagde at hun kunde naturligvis godt blive opereret, naar hun endelig vilde, men Lægerne var komne til det Resultat at hun dog hellere maatte en Tid gaa ved Stok end risikere at faa et stift Ben for hele sit Liv. Han tilføjede endogsaa at det kunde være livsfarligt, noget Sophie ikke ved. Hendes Humør er ikke glimrende, og saa er det jo meget kedeligt for hende; det var jo nu til ingen Nytte at hun kom paa Hospitalet. Fra Julius skal jeg hilse, vi havde Brev lige nu. Han er vedblivende i den syvende Himmel, og efter at have omtalt hendes (Jennys) mageløse Kærlighed, sjældne Dyder o.s.v. omtaler de 2 sidste Sider hans Bryllup, som agtes fejret den 14 eller 18 November. Han indbyder hele Familien, det vil da sige Onkel, Tante, Otto og Dig samt Olrik og 3 ældste Søstre, men beder ikke videre at omtale det, da han om 14 Dage selv kommer til Kiøbenhavn, og saa skal vel den højtidelige Indbydelse finde Sted.- Jeg skriver dette til Dig for at Du i tide kan belave Dig paa en Rejse til Hamburg - ellers skriver han ikke et Ord om sine fremtidige Bestemmelser.

102 "Gaarden" som Rasmus taler om at sælge er Vesterbrogade 90.

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

2 Oktober, 1873.

Kiære Søn.

...Fra Tante og mig bliver der i Morgen sendt Dig en Present, nemlig en Hængelampe som vi haaber maa finde Dit Bifald og som jeg antager er passende til Loftshøjden som er beregnet til ca 4 1/2 Alen. Emballagen skal returneres til Galanterihandler R., Amager Torv, men Du maa nu prøve om den passer, hvilket jo i modsat Fald var ubehagelig, eller om den skulde sendes ind for at faa en anden, som han har tilbudt...

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 2 Oktober, 1873.

Kiære Fætter!

Modtag hermed min og mine Søstres hjerteligste Lykønskning i Anledning af Din høje Fødselsdag i Morgen, mange gode Aar ønsker vi Dig, saa faa Pengesager som mulig. Jeg skal bringe Dig saa mange Hilsener fra Sophie, den Stakkel! Hun er rent forknytt, hun klager bestandig over Smerter i Foden, som hun snarere synes har taget til i den Tid hun har været paa Hospitalet. Hun føler sig ogsaa mere træt end før, og i det hele taget har hendes Humør lidt meget paa den senere Tid. Hun kom først ud af Hospitalet i Mandags og bliver nu foreløbig hos Børre til hun dog kan faa lidt flere Kræfter i Foden. Jeg vil haabe at Lampen maa falde i Din Smag, ja idetmindste ved jeg da at det er den smukkeste de har, og det er jo altid en Trøst at vide for Dig...Julius venter vi i næste Uge, for Øjeblikket er han i Hamburg hos sin "Stummelschen"...Olrik beder sende en privat Hilsen og Lykønskning.

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 18 Oktober, 1873.

Kiære Fætter.

Maa jeg takke for Dit særdeles behagelige Brev, som Du ser vil jeg strax lade min raphaandede Pen løbe over Papiret, forsøgende at finde noget nyt ved samme Lejlighed.- I Nr 90 befinder nu først i det mindste paa 1ste Sal, Familien sig overmaade vel. Onkel har ikke noget af Vigtighed at berette, han beder altsaa kun denne Gang om at hilse.- Tante hilser naturligvis ogsaa først, dernæst spørger hun om hun faar nogle Kartoffler, Du havde lovet maaske at kunde skaffe nogle...Hun har faaet Dine Klæder fra det chemiske, men maatte betale lumpne 8 Sk. for dem. Vil Du have dem ud?...Nu kommer vi til Hertuginde¹⁰³! Ja, ved Du, det er egentlig en meget bedrøvelig Historie. Hun er kommen ud fra Hospitalet, men om mulig daarligere end da hun kom derind. Nu har hun været hos "den kloge Mand" paa Nørrebro, men han var ogsaa ligesaa klog som de andre: han vidste intet! Der blev hun raadet at gaa til Dr. Plum. Thea gik med hende i Gaar, og han raadede hende til at lade det operere. Vel vilde hun faa et stift Ben, men ved bestandig at gaa med Skinne vilde det ikke mærkes.- Dr. Plum viste hende til Dr. Halmer, men jeg ved ikke om hun vil gaa til flere Læger - Der er ingen der har set et saadant Ben før—. Nu kommer vi til den vordende Ægteemand! ja, Julius, han er jo komplet gal. Tante Lise mente han var i den niende Himmel, han kunde gerne omfavne hele Verden. - Hans "Jenny", hun er nu Nr. 1 af alle Kvinder, ja, blot hun nu maatte være et godt Nummer, for Lotteri er det! Du faar vist Brev med det allerførste, han vil endelig have Dig med til Bryllup i Hamburg, det bliver vist om 3 Uger.- Julius kom hertil i Lørdags og rejste i Gaar til Aarhus, derfra til Randers, Horsens, og saa til Hamburg, hvor han vil blive hele Livet med smaa Afbrydelser engang imellem til Danmark, vil man haabe.- I Onsdags gav Otto det lovede Afskedsgilde for ham. Vi vilde have sendt Bud efter Dig, men da det først blev bestemt om Mandagen, saa kunde det ikke naa Dig...

103 Marie refererer her til sin søster Sophie, som åbenbart har haft fine fornemmelser.

Du maa ikke tro at vi her glemte Værten paa Hallebygaard. Julius udbragte i meget velvalgte Ord Din Skaal, som blev drukken i Champagne. - Thea og Elsker var efter aftale ogsaa med - efter Middagen gik vi i Casino og saa "Malabar-Enken", det værste Stykke som vist endnu er opført. Vrøvl hele Tiden. Olrik ligger i denne Tid paa Jægersborg. Johanne var da meget bedrøvet at han ikke kunde komme med til den Svir. Julius og jeg tog uden nogen vidste af det om Formiddagen ud til ham, og vi aftalte at han skulde forsvinde lidt derude fra og midt i den gladeste Stemning, traadte Menig Nr. 5 ind i blaa Trøje.- Han kunde nok lide det! saa forsvandt han igen fra Casino Kl. 8 og kom igen til Jægersborg om Aftenen. I Gaar kom han ogsaa herind en lille Tur uden Tilladelse, Johanne kan jo nok lide det! - Naar man blot ikke taler om det, saa opdages det jo ikke.- ...Jeg forstaar ikke Thea rigtig, der siges at Lund¹⁰⁴ kommer der endnu, det var dog ikke fornuftigt af hende.-

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 9 November, 1873.

Kiære Fætter!

Du er nok meget vred paa os og siger vel mange Gange om Dagen, Nej, stole paa Fruentimmer skal man da aldrig, men hør nu, Skylden er ikke vor men det A...¹⁰⁵ af en Drejer. Nu har vi først faaet de meget omtalte Gardinkapper, men det er et Spørgsmaal om de falder i Din kræsne Smag.- Vi har kun taget det ene Par til en Begyndelse. Er de nu efter Ønske og anvendelige, saa kan der strax følge saamange efter som Du vil have. De koster 4 Sk. Parret. Siden jeg nu er ved Gardiner og hvad dertil hører, saa kan Du tro at Din ærede Broder ogsaa har flottet sig.- Han har købt sig mørkerøde ribs Gardiner, samt et smukt skotsk Tæppe til hele Gulvet. Han er meget utaalmodig efter at faa Stuen i Orden nu. Ifjor Vinter havde han den indrettet som Sommer hele Tiden, men nu kan han ikke vente. Gardinerne kom i Gaar Aftes, og han er meget forbauset over at de ikke er oppe i Dag, syet og alting.- Ja, nu skal Du vel have Nyhederne, men dem er her ingen af. Fra Julius har vi ikke hørt et Ord. Alle Mennesker, som man taler med om hans Bryllup, er af den Mening at det ikke bliver til noget og virkelig er det meget besynderligt - nu er det 3 Uger siden han rejste fra Kiøbenhavn, og han har i Dag været 14 Dage i Hamburg, men vi har ikke set en Linie fra ham. Jeg er meget tvivlraadig om jeg skulde skrive ham til, helst vilde jeg undgaa det, da Brevet maa sendes under "Jennys" Adresse, og skulde der være noget i Vejen med Brylluppet, saa vilde jeg nødig hun skulde tro, at Julius' familie skulde være forlegne for at faa det Parti istand.- Fra Sophie havde vi Brev i Gaar. Hun er glad for sin lille Hund, men som sædvanlig ked over sit Ben, hun har mange Smerter i det. Johanne tager vist ned til hende i denne Uge. Sophie glæder sig meget til at se en Søster hos sig i en 8 Dage, det hjælper tror jeg allerbedst, for Sophie keder sig vist lumskt. I Dag skulde vi til Middag hos Fjeldskovs, der kommer vist ikke andre end Børres, Backs og vi. Onkel er meget bange at han ingen L'hombre faar, da de unge Backs skal gaa Kl. 7...saa bliver der kun Onkel, Otto og Fjeldskov som saa maa slaa Pjalterne sammen...Jeg ved ikke det mindste "nyt" at fortælle. Vil Du nu være saa venlig at sende et Par Ord ind for at fortælle om Gardiner og saa hvorledes Du har det, o.s.v...-

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

9 December, 1873.

Kiære Søn.

...pludselig dukker en Køber op og det er Prokurator Valeur og han har nu købt Gaarden for Købesum 29,000 med de 8,000 udbetalt. Du vil maaske synes at det er for lidt og det synes jeg ogsaa, men højere Pris

104 Thea var ikke lykkelig i sit ægteskab med Fjeldskov. Lund har sikkert været en tilbøder og Thea og han har været lidt for åbne i deres forhold. Iflg. et senere brev var hun året efter involveret med en anden mand.

105 Asen var i hine, fjerne tider ikke et ord en pæn, ung pige kunne tage i sin mund.

var vistnok ikke til at opnaa, thi med alle de mange forskellige som jeg har talt med har den Sum ikke været til at opnaa...Fra i Dag er jeg altsaa Lejer, det vil muligvis falde lidt underlig, men saa er man da fri for at være Lejerne underdanig. Nu gad jeg vidst hvad de vil sige for godt naar de nu skal til at danse efter Prokuratorens Pibe. I Dag har de formodentlig alle faaet Opsigelse.

I December drog Marie til Hamburg for at deltage i sin bror Julius' bryllup med Jenny. Samme Jenny boede udenfor selve Hamburg i forstaden Perelsdorf, så Julius havde vel truffet hende, da han var på kur der året før. Bortset fra Julius og Jenny blev Marie i Hamburg også modtaget af Auguste, Jennys søster og Oscar. Oscar var (iflg. familiestambogen) Jennys søn af første ægteskab, men om dette forhold har Marie ikke fået noget at vide, så hun omtaler ham som Jennys lillebror.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 8 December, 1873.

Kiære Fætter!

Ja jeg kan godt tænke, Du er meget spændt paa at høre lidt fra Hamburg, og jeg har derfor isinde at sende Dig Maries Brev som vi modtog i Gaar. Først i Torsdags Aftes kom hun afsted. Et prægtigt Vejr havde hun jo og det Held at komme til at rejse med en Dame (Frk. Biehl) som skulde lige til Neumünster, hvorfra Julius jo saa omtrent mødte hende. Og da Frk. Biehl bedre talte tysk end dansk saa var det jo en udmærket Tolk for hende. Af Maries Brev vil Du se at en Bronzeopsats vil være meget kærkommen, saa hvis Du synes, saa kunde Du og Otto jo passende sende den Brudegave.

Til Johanne, fra Marie Schougaard.

Hamburg, 6 December, 1873.

Kiære Johanne!

Saa er jeg da i Hamburg! Da jeg antager I nok først vilde høre om min Rejse dertil, vil jeg bemærke, at den gik særdeles godt.- Jeg havde muntert Rejseselskab næsten hele Tiden; til Korsør med Fru Møller og Frk. Biehl - vi snakkede ligefra Kiøbenhavn til Korsør med ingen Afbrydelse, til stor Fornøjelse for nogle snerpede Ringstedianere. I Korsør blev vi modtaget af Hr. Møller samt Toldforvalter Falk og Frue, som alle fulgte os ombord. Frk. Biehl kendte Kaptajnen ombord, til hende var der bestilt Køje, men da der var usædvanlig mange Mennesker frygtede hun, at jeg ingen Plads fik (30 Rejsende). Frk. Biehl forestillede mig for Kaptajnen, og han lovede at sørge for Plads ogsaa for mig - saaledes at vi fik Kahyt for os selv og tillige den bedste i hele Skibet.- Om Natten lukkede jeg ikke et Øje. Det var dejligt Vejr, Maaneskin, stille, fejlede intet, men kunde ikke sove. Kl. 5 op igen og iland. Frk. Bielh, bestandig var hun min hjælpende Aand, sørgede for Plads i Omnibussen, som langsomt førte os til Banegaarden, hvor vi tilbragte 2 Timer med at drikke Kaffe og snakke. Hun er en rigtig elskværdig Pige, jeg var henrykt over at have hende med. Først Kl. 8 kom vi fra Kiel, saa skiltes vi ved Neumünster - mine andre Rejsfæller var ikke morsomme, 2 snerpede, grimme, kedelige Jødetøse, samt en kedelig svensk, som skulde til Italien. Naa, allerede i Ilmshavn kom Julius, og nu tog jeg for 14 Dage afsked med dansk, idet han strax begyndte at tiltale mig paa tysk, for at øve mig, som han siger.- Endelig Kl. 11 kom vi til Hamburg, og det var det værste. Paa Banegaarden var Jenny, Auguste og Oscar. De tog meget hjerteligt imod mig, strax tiltalende mig med "Du". Saa tog vi en Vogn og kørte til Notaren, hvor Vielseskontrakten skulde underskrives. Der var Julius' 2 Svogre, Schemmanen og Hørnsche. Julius forlod os og gik op til dem, han blev blot et Øjeblik borte, sagde han. Imens sad Jenny, Auguste, Oscar og jeg i Vognen, og der kan Du tro at en smuk Konversation

begyndte...jeg ønskede at jeg vel var i mit gamle Kiøbenhavn. Dog passiarede vi paa den Maade næsten 1 Time, bestandig i Vognen. Endelig kom Julius, men kun for at sige at vi nu skulde til Præsten! Vognen kørte, og saa holdt vi der 1/2 Time, saa tilbage til Notaren igen, og endelig til Jahns Allé, saaledes at Klokken næsten var 2, da vi kom her.- Nu vilde I vel høre, hvad jeg synes om Jenny? Har du set Auguste Lagercratz, hende finder jeg hun ligner. Et meget venligt Smil, dog tror jeg nok hun er mere end 28 Aar. Rigtignok staar der i Vielsesattesten den Alder, men hun lo, da hun saa det og mumlede noget. Hun er sirlig og fin, smuk paaklædt og har dette venlige Sæt som Svenskerne har, at rose alt, og være kærlig, kysse o.s.v.. Jeg ved hvormeget der menes, men det gør alligevel et behageligt Indtryk. Vi Danskere er mere sandhedskærlige, jeg tror ikke vi siger meget mere end hvad vi mener, maaske er vi den eneste Nation, idet mindste ligner vi hverken Svenskerne eller Tyskerne.- Julius og Jenny er meget "kærlige" han er en "heimlicher Engel" og hun har et "prægtigt Blik og dejlige Øjne". Jeg tror nok at Julius sagde det til mig 20 Gange i Gaar, bestandig det samme. Oscar er en høflig og venlig lille Dreng, som virkelig synes at holde meget af Julius. Auguste meget behagelig, munter og ligefrem. Nu har I det første Indtryk af Personalet. — Hvad Huset angaar, da er det meget komfortabelt indrettet med en lys, bred og varm Trappegang som er meget hyggelig med en Stol eller Stole og Ur hist og her - aldeles oplyst om Aftenen. Værelserne er ikke meget store, idetmindste ikke som i Sverrig, men smagfuldt og hyggeligt indrettet. 1ste Sal Spisestue, lang og lidt smal med Flygel, smuk Buffet samt Parquetgulve, Vinduer som gaar lige til Gulvet - Dagligstue samt Kabinet, ens Tæppe (lysegraat) og Pensée Montering, Vinduerne ogsaa til Gulvet. 2den Sal - Soveværelse, som er ganske kønt, dog har jeg set meget smukkere, med et nydeligt Loftsværelse ved Siden, hvor der er Gaskogeindretning og hvor Morgenkaffe drikkes.- Oscars Værelse samt Badekammer med varmt og koldt Vand, og ligeledes et slags Bibliotek. 3die Sal Julius' Værelse, hvor Aftenen tilbringes, samt mit Værelse som er meget kønt og vender ud til Vejen. Der var smukke Blomster paa Bordet og indrettet meget hyggeligt. Jeg har et stort Apparat i mit Værelse med Solen, Maanen, Stjerner, o.s.v. - men det bedste dertil hører et Ur, som gaar aldeles rigtig, da jeg ingen selv har er det mig megen velkommen.- Jahns Allé er i Lighed med Hauchs Vej, men meget større og smukkere Steder med smaa Haver udenfor.- Klokken 2 spiste vi Frokost, en meget fin Bøf med Spejlæg samt koldt Bord - ingen Kaffe - Vin og Øl - ovenpaa Dadler. Saa blev mit Tøj pakket ud, hvor hele Familien var til Stede. Det blev naturligtvis beundret, dog tror jeg ikke meget ment, dog med Undertøj kan jeg vel maale mig, men Kjolerne, nej min Faer, det maa sanden være dyrt at have en Kone her - jeg saa en blaa Silkekjole, som Auguste havde paa til Middagen, med langt Sjal og Piber et Alen op af - samt en hvid og blaa Overkjole, sparto, min Pige, til min, ligeledes en hvid Silkekrep med sort Fløjl o.s.v. Endelig kom da alt paa sin rette Plads, og saa var det omtrent Middag. Vi fik Suppe med Ris, Kalvesteg med Gemyse, Vindrue, store franske Pærer, Nødder samt Kage - Champagne og Rødvin. Oh, hvor jeg nu var træt, det hjalp ikke at jeg sang "Ach, ich bin so müdig" o.s.v. Julius sagde, ikke før 10, men Auguste havde Medlidenhed saa jeg holdt ud til 9 1/2, saa sagde jeg dem venligt "god nat" og forsvandt.- Tyskerne er meget bange for Tyue, hver lukker sin Dør i Laas om Natten, altsaa jeg med og sov sødelig til Kl. 10 i Dag.- Nu giver jeg den i Morgenkjole, Kappe med lyseblaat og har trukken mig tilbage i Julius' Værelse. I tænker vel at jeg ikke lader min Stemme høre, fordi den lyder falsk paa tysk, nej jeg taler glat væk, det allernydeligste Sprog, vist til stor Forfærdelse for en Indfødt. Men det gør ikke noget, jeg synes nu ingen Skam det er for en dansk, at have glemt det tyske.- Julius gør sig al mulig Umage for at vise at han har svært for at snakke dansk, det hører maaske med for at vise sig rigtig elskværdig, men jeg tror ham ikke. Hvad nu ham angaar, saa er han jo nu ansat hos en Hr. Koppel og har i Gage 1200 Rdl. dansk. - Han er meget vel tilfreds foreløbig. Det er altsaa mest Konens Penge som Existensen kommer at bestaa af. Det kan jo være det samme, naar han blot ikke ved samme Lejlighed bliver Konens Mand, det blev værre.- Man kan jo ikke dømme efter saa kort Bekendtskab, men jeg synes

nok at min gode Fru Jenny holder af at give Befalinger, det er vist noget som ligger for hendes Stemme - dog, hun synes at holde særdeles meget af Julius, saa jeg vil haabe at hun alligevel kommer til at rette sig efter ham. - Vil du hilse Onkel og sige at Cigarerne er bestilte, og saasnt de findes bliver de sendt fra Hirschbrung lige til Onkel. Brylluppet bliver nu ganske bestemt Tirsdag d. 16 Kl. 3 1/2. Otto maa endelig komme. Der er endnu nogle Papirer som skal ordnes. Julius skrev til Kiøbenhavn i Gaar, saa forhaabentlig kommer de til bestemt Tid...Gudskelov jeg ikke var til den Middag i Torsdags, det var med det mere flotte, her er 2 pragtfulde Buketter som Julius og Jenny fik, hvid Camelia, Violer med Roser, meget store...Højden af Galanteri! Ja, for i Dag ved jeg ikke mere, dog jo et - gør mig lige den Tjeneste at gaa til Tante Lise og sig at Thorvaldsens Gratier har de allerede modtaget som Brudegave, derimod tror jeg at et Basrelief af Thorvaldsen vilde være kærkommen. Julius har "Dagen og Natten" og ved at se Thorvaldsens Arbejde igennem i Gaar, ytrede han at det var smukt ogsaa at have de øvrige. Angaaende hvad ellers trænges til, saa er her meget Sølv, og de har sølv Theservice af Schemnarens. En Opsats tror jeg vil være velkommen, men en Bronze. Hvad de ogsaa savner er en plet Vinkøler. Ved Champagnen i Gaar blev det ytret, men jeg ved ikke hvor kostbar den er, heller ikke om Otto vil give Plet.- Skulde jeg finde en anden Ting er der jo Tid endnu at skrive derom. Det er saamænd flotte Folk, disse Hamburgere. En lille Klike Damer giver en hel Montering til en rund Veranda som gaar i Flugt med Dagligstuen bestaaende af runde Sokler, Lænestole, Borde o.s.v. Julius er meget opmærksom i dette Øjeblik med en meget smuk Present til Jenny. En Art Parfume som bliver kogt og giver en fin Lugt i hele Værelset, jeg fik en meget smuk Flacon i en lille Æske. Jo, jo saadan er det med de forelskede, og naar det regner paa Præsten saa drypper det "paa Degnen". Nu gaar Skriveriet ikke mere. Julius er kommen og han og Jenny elsker. Hvert Øjeblik kalder Julius mig og spørger om jeg kender et eneste Væsen som har et saadant par Øjne, og saa maa jeg pligtskyldig vende mig om. - Det er et mageløst dejligt Vejr, jeg glæder mig til at se Hamburg. Hils hele Familien fra mig. Tak Tante for al hendes Hjælp. Nu tro mig Tante og Du er glade for at slippe mig og al mit Sludder. Jeg vil nu vel nok vende tilbage inden Jul! Tak, kiære Johanne, for alt hvad Du har laant mig saavel stort som smaat. Hils Moder, en anden Dag faar hun Brev, i Dag kan jeg ikke mere. Du kan jo sende hende dette foreløbig. Jenny sender de hjerteligste Grüsse til den ganske Familie, mest Moder, ligeledes Julius. Jeg tror at raade til en Bronzeopsats efter at have set Huset igennem, finder jeg at det er noget, som de ikke har smukt - men endelig ikke til Visitkort, da her findes 2 saadanne, derimod findes i Spisestuen 2 Bronzelamper, samt 2 Kandelabre af Bronze og dertil kunde en Opsats i Bronze være rigtig smuk. Skriv ret snart til mig, Jahns Allé 14, Perelsdorf, Hamburg. Nu, mange, mange kærlige Hilsener fra Julius og fra Din inderlig hengivne Søster, Marie S. Gruelig Travlhed da Julius siger færdig, færdig og saa maa man slutte! Julius og Jenny rejser Bryllupsdagen til Berlin og bliver 6 Dage. Mon Otto saa vil tage mig med hjem?

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Hamburg, 8 December, 1873.

Kiære Fætter.

Du har vel tænkt, at jeg ikke huskede mit Løfte at skrive til Dig, men det er, som Du ser, ikke Tilfældet. Jeg har endnu kun været her 3 Dage, - forresten længe nok! Hvad jeg synes om Jenny? Ja jeg kan ikke sige andet end at hun ser godt ud, rigtignok lidt ældre end hun egentlig er. Jeg ved nu at hun er født i Aaret 1845 (i Begyndelsen) altsaa snart de 29. Hun er meget sirlig, særdeles ordentlig og har dette venlige Væsen som gør et behageligt Indtryk, skønt alt vel ikke menes. - Jeg har nu nok den Tanke, at hun ved hvad hun vil, og Julius han er saa ækel forelsket at det kvalmer mig, naar jeg tænker derpaa. - Jenny synes virkelig at holde særdeles meget af Julius, og det maatte vel være nok, men Julius taler saa meget derom, saa spørger han mig om jeg ikke som Søster maa være glad, at han bliver elsket saa højt. Slige Ytringer finder jeg i den

Grad vample. - De elske og kysse og kysse og elske! Uh, det løber mig koldt nedad Ryggen...- Aftenerne er meget lange for mig. Julius synes jo nu at jeg maa mere mig himmelsk ved at se paa deres Kærlighed, men det ved Gud, det er mig saa kedsommelig. Nu har jeg set paa det 3 lange, lange Aftener fra Kl. 5 til 12 eller mere, og jeg skal ikke nægte at jeg vilde ønske, jeg endnu endda kun havde 3 tilbage. - Jeg tror knap at jeg faar meget at se af Hamburg. Jeg har været der en Gang, i Lørdags. Dagen i Gaar blev tilbragt med at gøre Visitter hos Familien - og med at elske -. Jeg maa være glad over Jennys søster Auguste, som er meget livlig, samt den lille Bror som holder meget af mig. Du kan tro at jeg taler tysk saa det er en Lyst, eller snarere en Gru. - Jeg kan godt forstaa hvad som tales, men selv udtrykke mig paa tysk falder mig betydelig sværere. - Hvad nu Julius' Anliggender angaar, saa har han modtaget Engagement hos en Hr. Koppel. Han skal have 1200 DM om Aaret (dansk) og kun være i Forretningen fra 9 til 5. Endnu elsker han kun. Til Januar begynder den alvorlige Del af Festen. Hun maa vel være meget formuende, for det maa koste mange Penge at leve i Hamburg. Huset her er meget komfortabelt indrettet med en lys og hyggelig Trappegang. Her er 9 à 10 Værelser med Badekammer, o.s.v. Dog synes jeg at hos os er der hyggeligere paa en Maade. Her spares paa de smukkeste Værelser. f.ex. Dagligstuen og Kabinettet er aldrig opvarmede, kun Spisestuen. Det er efter min Mening ikke hyggelig at have nogle Værelser kun for Gæster eller rettere de Fremmede. - Brylluppet bliver nu den 16 Dec. Kl. 3 1/2, og Brudeparret rejser samme Aften til Berlin og bliver der 6 Dage. - Hvor Synet dog spiller en stor Rolle her. Det er Hovedthemaet. Jeg staar saa langt tilbage for de andre, dog det er mig ingen Sorg, jeg tror nok vi danske i den Henseende er meget mere fornuftige. - Blot nu Otto kommer, ellers bliver jeg da helt fortvølet, han faar vist nok hvad man kalder "en god Middag". I Torsdags gaves for Julius og Jenny en Middag hos en Hr. Lanis. Jeg var ikke med - kom først Dagen efter - Blandt andet fik de Foreller, Fasaner, en Ret med Trøfler o.s.v. samt 3 Slags Is med Marence hvori var trykket Julius og Jennys Navnetræk!! samt 9 Slags Vin! - Leve Hamburg -. Hamburg kender Du vel saa godt af Beskrivelser, at det ikke er nyttigt at skrive derom. Smukke Butikker, men ikke mange Folk paa Gaden - vi sejlede den ene Dag hjem, det var meget smukt. Her er meget smukke Huse, det er underligt, at danske ikke kan bygge paa den Maade. Altid med smaa Altaner og meget bekvemmere end hos os.- Hvad Levemaaden angaar er den meget god. Vin altid til Middag, aldrig The og heller ikke Formiddagskaffe, men altid varmt til Frokost, meget Bier, udmærket Kød!- Altsaa, Du kommer ikke med til Brylluppet, bed endelig Otto at tage med...Børre bad mig besørge Blomster fra ham, men jeg maa se at faa ham fra den Tanke, da de rimeligvis slet ikke faar Brudegaverne at se før efter Rejsen, og saa tror jeg nok det vilde blive en meget falmet Present. Vi ses ganske bestemt til Julen i mit gamle Kiøbenhavn.- Cigarene er bestilte men endnu ikke ankomne. En venlig Hilsen sendes Dig ligeledes fra Din Kusine Marie S-.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 21 December, 1873.

Kiære Fætter.

Marie og Otto kom først hertil i Fredags Formiddags paa Grund af Storm. I Tirsdags og Onsdags havde det været saa forfærdeligt et Vejr at der ej kunde være tale om at rejse, skønt begge længtes hjem. Overrejsen var rigtig god, klart Vejr og næsten ingen Blæst. Marie var ene Dame, derimod 44 Herrer paa Hjemrejsen, saa jeg ved da hun havde Herreselskab. Naa selve Brylluppet var gaaet rigtig godt, umaadelig flot Middag, 12 Retter Mad, 10 Slags Vin, hvo forstaa det! Der var meget livlig ved Bordet, Skaaler blev udbragte i det uendelige baade for Familien her og der. Otto var i rigtig godt Humør. Ved Bordet havde han Svigerinden paa den ene Side og Marie paa den anden saa det gik paa baade tysk og dansk. Det var da ej saa underlig at vi ikke saa Telegrammet, da Telegrafene jo var standset mellem Sjælland og Hamburg.

Dit Telegram kom først sent paa Aftenen efter at Brudeparret var taget afsted, og Svanes, som var sendt herfra Kl. 2 1/2 kom først næste Dag Kl. 3. Marie er megen glad ved at være kommet hjem igen. Jeg tror ikke hun synes saa rigtig godt om de tyske. Og oprigtig talt saa er vist Jenny ikke hendes Yndling. Hun skal være meget fordringsfuld og i visse Maader saa lidt imødekommende. Julius er naturligvis lykkelig de sidste Ord han raabte da han og Jenny rejste var "Jeg er det lykkeligste Menneske paa Jorden" - Gud give han maa vedblive at være det!...dette er blot for at meddele Dig at de lykkelig og vel er igen i Hovedstaden...Marie var da med til Ballet og morede sig godt. Hun kom først om Aftenen da hun helst vilde det, de andre var bedte til Middag. Tro mig Marie har været vigtig den Aften, hun maatte tale 5 Sprog, dansk, fransk, tysk, svensk og norsk, saa hun har vist brugt sin Mund. Hun forklarede os det var det allernydeligste Sprog hun førte - ja, det var vist kønt.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 13 Januar, 1874.

Kiære Fætter.

Her er en gruelig Jammer for Smør. Tante har ingen Ro før hun faar skrevet, og da Klokken er paa Slaget 5 maa det kun blive disse Par Ord. Alle har det godt og venter med Længsel paa at høre fra Hallebygaard. Onkel finder langt fra det er nogen opmærksom Søn han har, nu har Du været borte i over 14 Dage uden at lade høre fra Dig. Endnu ingen Brev fra Julius, det er dog noget af det mest uforskammede jeg har kendt. Denne Forsømmelse gør jo unægtelig heller ikke Fru Jenny nogen Ære!

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Vesterbro, 19 Februar, 1874.

Min kiære Fætter!

Nu har Onkel i 8 Dage talt om at han skulde skrive til Dig, men ligemeget er det endnu bleven til, og da han nu i Dag hørte at jeg dog vilde sende Dig et Par Ord, for at lade Dig vide hvorledes vi har det, saa benyttede han Lejligheden til at bede mig om at skrive fra ham med "jeg har sku saa ondt ved at skrive, jeg ryster saa pokkers paa Haanden"! Du kender vel den Gamle? Saa, Georg, Du maa nok denne Gang tage til takke med Brev fra mig alene. - Hvorledes Kiøbenhavn staar! var det det Du spurgte om? Ved det gamle, min Ven, man oplever intet, ingen Nyheder - ja ikke en Gang en eneste Skandale! Jeg ved nok det er dem Du holder mest af. Jo, en Nyhed ved jeg dog at melde, nemlig at Julius har været i Kiøbenhavn i disse dage. Den Hamborgske Borger! - Han kom hertil for at ordne sine Pengeaffærer, som der har været en Del Vrøvl med, men som han nu heldigvis har faaet Resultat paa. Julius har Gudskelov forandret sig betydelig til sin Fordel. Han er dog nu igen et Menneske som man kan tale med og han kan tale om og har Interesse for andre Ting end netop dette ophøjede Menneske, som hans dyrebare Jenny jo maa være. Aah! jeg tænkte nu nok at den Medicin at blive gift vilde hjælpe paa ham, og ganske rigtig, der behøvedes kun 2 Maaneder, saa var han kureret for den Galskab. Han er ellers meget fornøjet med at leve i Hamburg, og har nu ogsaa faaet en ret god Plads som Fuldmægtig paa et Kontor, som han foreløbig beholder. - Vi har det alle godt herhjemme. Jeg har nok gaaet de sidste Par Dage med en slem Forkølelse, som jeg har maattet holde mig inde for, men nu er det meget bedre. Det værste for mig er at jeg lider saa meget af Søvnløshed skønt jeg dog hver Aften faar stærke Sovedraaber, og det tager jo nok en Del paa mine Kræfter. Jeg har ikke saa meget at staa imod med. Onkel har selv tilbudt mig at jeg maatte gerne komme lidt paa Landet i Sommer, hvis jeg selv vilde, og Du kan tro Georg, det Tilbud har jeg med Glæde modtaget, da det jo længe har været mit Ønske. Naar jeg nu blot havde en rigtig god Plads! men det maa min kiære Fætter hjælpe mig med, vil du ikke nok?...Onkel har det brilliant, hans Humør er godt, og Helbreddet da naturligvis ogsaa

tilfredsstillende. Tante har det ved det gamle. Skælder lidt paa sin Kæledægge, naar han bliver hende for grov, som f.x. i Gaar Aftes da han listede sig paa Hosesokker op paa sit Værelse og klædte sig om til en lille Tur paa Maskerade, skønt vi alle var i Værelset ved siden af og hørte ham komme, - det var dog for meget for Tante, saa maatte han have lidt Vrøvl i Morges - som han vist temmelig hurtigt ryster af sig igen. Ja, jeg maa jo rigtignok tilstaa, at han er slem i denne Tid - meget slem! - hver Aften paa Grin! det er som det skal være, det gaar saa let for ham. Den ene Aften til Kl. 3 den næste 4, den næste 5 og saa fremdeles - ...I Aften skal her være Herreselskab; 8 gamle Svende af Onkels Bekendtskab, det er en gruelig Svir!..Ser vi snart "Hans Herlighed" herinde. Kunde Du ikke have Lyst til at gøre et lille Svip herind? Hjertelig velkommen skal Du være...Hvis Du har lidt Tid tilovers saa tænk paa os ved at sende os et Par Ord. Mange kærlige og venlige Hilsener fra Onkel, Tante, Otto, Marie og min Fæstemand og fra Din inderlig hengivne Kusine Johanne.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 3 Marts, 1874.

Kiære Fætter.

Da jeg kan tænke mig Du maa længes meget efter at høre hvorledes alt staar til herhjemme - skønt der forresten ikke er forefaldet noget nyt siden Din Rejse - sender jeg Dig disse Par Ord. Onkel! ja ham gaar det op og ned med. Den ene Dag synes han det er lidt bedre, den anden dog værre igen, og desværre kan man jo næppe haabe at det saa pludselig rent kan forsvinde, med den Sygdom maa der nødvendigvis Taalmodighed til - og har Onkel det? Siden Du rejste har han vist forsøgt 10 forskellige Slags Medicin, og ligemeget hjælper det. Han gaar med det een, højst to Dage, saa er det forbi. Det Skidt, det hjælper ikke! og saa begynder han paa noget nyt. Hjærtefrisk er han ellers, Gudskelov! en meget god Appetit og kan dejlig sidde og spille Kort til 11-12 om Aftenen, saa er Fatter meget gemytlig, naar han sidder ved et Spillebord. - Dit Brev til Pastor Schmith maa have gjort et dybt Indtryk paa ham, thi Onkel fik nemlig dette Svar fra ham forleden, at skønt han ikke havde tænkt at ville have nogen ung Pige i Huset, saa havde det glædet ham saa meget gennem Onkels Anmodning at se et Bevis paa Tillid til ham og hans Hustru ved at vilde betro mig til dem, saa de med Glæde aabnede deres Hus for mig i den bestemte Tid. Brevet var skrevet meget venlig, de vilde gøre alt for mig saa hyggeligt og godt som de formaaede det, og de haabede tillige at den friske og sunde Luft derude nok vilde give mig Kræfter igen. Hvad det angaar at gaa med i Huset, var der ej saa megen Anledning dertil, da de holdt Husjomfru og havde 2 voksne Døtre. Betingelserne var 25 Rdl. med alt frit i Huset, Vask iberegnet. - De 2 sidste Meddelelser var de værste! Jeg vilde jo meget gerne lære en Del, det er dog temmelig nødvendig for mig, og desuden er det jo ogsaa en høj Betaling, saa jeg ved endnu ikke rigtig hvad det bliver til. Onkel vil nødig tror jeg, og han maa jo bestemme det. Det er nu saa heldig at Pastoren selv kommer ind i næste Uge, saa kan der jo bedst træffes mundtlig Aftale. Til den Tid haaber jeg at Du kommer ind og vil give Din Mening tilkende. Jeg synes ikke godt, at der kan være tale om et Afslag nu herfra, da Anmodningen jo er kommet fra os og kan jo mere betragte det som en Villighed der bevises os...Vi haaber da vi har den Glæde at se Dig herinde i Paasken paa Onkels Fødselsdag, det maa Du da. Sophie agter ogsaa at gæste Staden...

Til Hallebygaard, fra Rasmus.

4 Maj, 1874.

Kiære Søn.

...Det vedbliver med det kolde Vejr og formodentlig Nattefrost. Det er meget ubehagelig, ikke at tale om den Skade det foraarsager, men det maa vel have sit gode at udrette i Naturens Verden. Gigten er dog noget

formindsket den sidste Tid, hvadenten det er Medicinen eller Naturen der har hjulpet, naar det blot ikke kommer igen. Du skal altsaa nu til at bygge Mejeri som Du saa længe har spekuleret paa. Det er betydelige aarlige Udgifter at Du sætter Dig for, blot de kan præsteres. Skal det indrettes efter Vandsystemet? og i dette Tilfælde, hvor faar Du Vand fra? Skal det ledes fra Teglværket er det langt og kostbart. Naar vi nu snart maatte have mildere Vejr saa kommer vi ud...Om ca 14 Dage tager Johanne vist ud til Præsten.

Til Georg fra Johanne Schougaard.

Tjustrup Præstegaard, 29 Juli, 1874.

Min kiære Fætter.

Hjemkommen fra Korsør sender jeg Dig disse Linier for at spørge Dig om jeg saa er velkommen paa Hallebygaard i Morgen. Jeg glæder mig saa umaadelig til at være noget sammen med Familien at jeg ikke vil haabe der skal komme Forhindringer. Rigtignok har jeg ikke hørt et Ord fra mine Medrejsende fra Kiøbenhavn, men jeg haaber ikke der bliver gjort Vrøvl efter mit Brev, som jeg har sendt Otto. Jeg møder som et nyt Menneske hos Dig i et godt Helbred med en god Appetit og et glimrende Humør! Nu gaar Posten, min Ven, og nogle Timer efter at Du modtager dette Brev ser Du jo hendes Højhed i egen Person, derfor Hilsen til alle, men især til Dig fra min Kiæreste og fra Din hengivne Johanne.

Til Georg fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 18 August, 1874.

Kiære Fætter!

Maa jeg ved disse Linier endnu engang takke mange Gange for den mageløs yndige Tid paa Hallebygaard. Du kan ikke tænke Dig den varme koalme Forandring det er at komme til Kiøbenhavn. - Johanne tog vi saa Afsked med i Sorø, men hvorledes hun er kommen til Præstegaarden ved jeg ikke, da der ingen Vogn var ved Stationen. Dog var hun ved godt Mod og mente nok at komme i god Behold videre...Jeg har været i Helliggejststræde og Svane fortalte mig lidt. Otto kommer hjem d. 25, maaske før, men ialtfald den Dag. Svane skrev til ham i Onsdags og adresserede Brevet til Lausanne ved Genfersøen eller Badensøen (jeg har glemmt Geografien), derfra vilde han saa til München og saa hjem enten over Wien eller Dresden. ...Jeg har besøgt Tante Thrine i Anledning af den Tjeneste, hun havde bevist mig, hun var naadig, men spids. - Thea i Middelfart (Kurbad) igen og kommer vist hjem i Aften. Hun har været der 14 Dage og moret sig mageløs (kan Du høre Tante Thrine sige det!). Nu sidder jeg her en varm Sommerdag og venter paa en ubestemt Dame, hun skulde komme Kl. 12 og nu er den 1 1/2 - det er morsomt! - Jeg har i Formiddag været paa Jomfrujagt og faaet 2 Hjælpere, Vilhelmsen til Maskinen og saa en til...Min Lejlighed lugter i den Grad af Maling, i Gaar blev først min Pige færdig med Rengøring efter Malerne, som gik her i over 8 Dage. Nu er her lyst og fint overalt.

Til Georg, fra Sophie Schougaard.

Vesterbro, 25 August, 1874.

Min kiære Fætter.

Du tænker vist at det er lidt besynderligt at Du ikke har modtaget et eneste Ord fra os, da vi dog alle have saa god Grund til at skrive og takke Dig for den dejlige Tid vi havde paa Hallebygaard...Svane har faaet Brev fra Otto, skrevet fra Wien, han morer sig udmærket. Han har ogsaa været i Salzburg. Han tænker paa at komme hjem senest nu paa Lørdag... Marie kan endnu ikke rigtig finde sig til Rette herinde i Byen, hun glæder sig allerede til næste Aar, før mener hun ikke at kunde komme til at hvile sig rigtig ud. Hun har saa umaadelig at bestille for Tiden, i Gaar modtog hun 6 Kjoler som hun ikke kunde sy før om 14

*Dage. Vi var paa Toldboden i Søndags for at se Kongens Ankomst, den var storartet og et højtideligt Syn at se, alle Skibene beflagede, at høre Kanonaden fra Batterierne, og se den Mængde glade Kiøbenhavnere som hilste deres Konge med kraftige Hurraraab. Onkel tog ud med et af Skibene. Han maatte tidlig op, han tog herhjemme fra henad 7 1/2 om Morgen. Han fortrød noget den Tid det havde været og blæste det jo ogsaa meget stærkt. De sejlede til Vedbæk og der maatte de vente en Time inden Kongeskibet sejlede tilbage. Onkel fik ingenting at se, og var gnaven da han kom hjem...Som Brevpræsident for os Søkende, sender jeg Dig fra alle af vor hjerteligste Tak. Lille Christian¹⁰⁶ beder mig specielt takke for alt det gode og for den yndige Sommerferie som han har holdt hos Dig. Han rejser paa Lørdag ned til sit nye Sted...
Din hengivne Kusine S.S. Hertuginde von Mecklenburg-.*

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 20 Oktober, 1874.

Kiære Fætter!

Da jeg i denne Tid bliver benyttet som Secretair, har Onkel ogsaa gjort Brug af mig i Dag paa den Maade, som Du heraf vil se. Onkel har nemlig selv i en 8 Dages Tid været Patient, nærmest en Forkølelse. Dr Lorenzen¹⁰⁷ siger et gastrisk Tilfælde. Det hele har ikke været af nogen alvorlig Karakter, men det har været lidt længe inden det ganske vil fortage sig, dog nu gaar han ud hver Dag, saa man kan egentlig ikke mere kalde ham syg.- Derimod er Johanne desværre atter bleven syg af den samme Sygdom som i Fjor. Det kom aldeles pludselig, hun havde hele Tiden befundet sig saa vel ved at drikke Malt. Kun et Par Dage før hun blev syg, klagede hun over at det kvalmede hende, og saa i Mandags fik hun uden Anledning en stærk Hoste som medbragte tykt levret Blod. Hun bliver nu behandlet med stor Forsigtighed, ingen kommer ind til hende, og hun selv er meget fornuftig og taalmodig. Hun er jo altid meget ked over at være syg, men denne Gang endnu mere, da Olrik kommer paa Torsdag og kun bliver til Mandag, og hun vilde jo saa gerne til den Tid søge at være lidt oppe...Du kan tro at jeg i denne Tid fører Pennen. Olrik maa jo have Underretning hver Dag, og foruden er der jo mange, som jeg skriver til...Kiøbenhavn er saa kedelig i denne Tid. Det eneste Sted vi har været var forleden Formiddag hos Tante Thrine (på Gammelholm) at se Grundstenen nedlægges til Theatret. Tante er nu flyttet op paa 3die Sal, og Christian har travlt med at indrette sin nye Lejlighed med Tæpper o.s.v., men om det er til hans egen Fornøjelse, eller han tænker paa at dele den med nogen, ved man ikke...

Til Georg, fra Marie Schougaard.

Kiøbenhavn, 31 Oktober, 1874.

Kiære Fætter!

Ifølge Din venlige Anmodning vil jeg hermed underrette Dig om Vedkommendes Befindende.- Onkel har det vedvarende bedre, dog klager han endnu over, at hans Bryst generer lidt, saa ganske rask er han da ikke, men næsten. Johanne kom da op om Onsdagen som hun vilde og befinder sig i det hele taget meget godt, men Dr. Lorenzen siger, at hun maa holde sig meget i Ro en Tid endnu. Olrik kom, som Bestemmelsen var, om Torsdagen, han blev da taget til Garder. De var jo begge kede af at Johanne ikke maatte gaa ud; men da Doktoren havde sagt at Solen nødvendig maatte skinne, naar hun skulde ud, saa maatte de opgive det, men Herregud, man kan da heller ikke faa alt! I Dag har hun første Gang været ude, men er lidt træt deraf.- Paa Lørdag skal Onkel til stor Middag paa Skydebanen. Lorenzen og Børre har 25 Aars Jubilæum...I Morgen skal Jens flytte ind i Helliggejststræde, det bliver underlig at faa ny Karl. Tante er slet

106 Hendes yngste bror, nu 13 år gammel.

107 Deres huslæge.

ikke fornøjet dermed. Karlen Hans har tjent hos Kammerherre Castenskjold, har han "fine Fornemmelser" vil Tante ikke have ham.-

Tante Anine blev i en alder af 67 år syg af lungebetændelse. En på det tidspunkt farlig sygdom, især i den alder. Det er interessant at observere den absolutte tillid til lægen og hans kur. En tillid som da i øvrigt holdt sig gennem en stor del også i det 20nde århundrede. Når lægens ord faldt hang man ved dem, som havde et orakel talt. Man studser over længden af sygelejet, over at den syges seng kun bliver redt efter mange dages sygeleje og føler med Johanne, som på trods af sin trofaste pleje af patienten og sine daglige breve til Georg somme tider må høre hårde ord både fra Tante Anine og fra sin fætter. Brevene er medtaget her, fordi jeg synes de giver et interessant indtryk af et sygdomsforløb på den tid og af plejningen, men også et indtryk af den kærlighed der i dette specielle tilfælde giver sig udtryk i familiens interesse og medleven i patientens daglige befindende. Man føler tydeligt hvorledes hele livet i hjemmet på Vesterbrogade 90 drejer sig om at få den syge rask igen.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 8 Marts, 1875.

Kiære Fætter.

Det er glædeligt at kunde meddele Dig, at skønt det i Dag (d 6te Dag) er den værste Dag da Sygdommen altsaa skal have naaet sit Højdepunkt, har Tante det efter Omstændighederne meget godt. Dr. Lorentzen har været her i Morges, da han ventede at finde hende daarligere, og rigtignok ytrede han ogsaa at der i Dag var mere Feber og at Tante er mere kortaaudet og derfor saa lidt som muligt maatte tale - men Resultatet blev dog da han gik - at han var godt fornøjet! - Det værste ved at passe Tante er denne stadige Tænken, som maa og skal forebygges. Alt muligt uvedkommende ligger hun og spekulerer paa og anstrenger derved Tankerne og Hovedet altfor meget. "Deres Tante er for livlig", beklager Lorentzen sig over, men meget vanskeligt er det dog for mig at forhindre hende i "at tænke" - skønt jeg ofte nok forbyder hende det - "hvad skal jeg ellers bestille" er hendes ynkende Svar "jeg keder mig ved at ligge her og intet have at foretage mig". Nu haaber jeg at det skal gaa - maaske nok langsomt, man maa jo ikke være for sangvinsk i sine Forhaabninger - stadig fremad, saa vi snart igen maa faa en sund og rask Tante. Doktoren er aldeles forbauset over den seje og stærke Konstitution Tante har, og siger at det er et enestaaende Tilfælde at have faaet - saagodtsom - Bugt med saa stærk en Lungebetændelse paa saa kort en Tid. Ja naturligvis maa der stadig anvendes den størst mulige Forsigtighed, men det maa Du tro, kiære Georg, at vi Søstre holder saa meget af Tante, at vi gør alt vort til at pleje og passe hende saa godt som der kan og maa fordres ved den Sygdom. Derfor en Vaagekone tror jeg virkelig unødvendig, det vilde kun ængste Tante. Gaar det stadig frem til Bedring faar Du ingen Telegram men vedblivende Breve hver Dag. Den mindste Forandring telegraferer jeg naturligvis strax, saa Du kan aldeles stole paa mig.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 9 Marts, 1875.

Kiære Fætter.

I Dag som i Gaar. Natten er maaske ikke gaaet fuldt saa godt som de 2 forgangne, derimod synes jeg Tante ikke er saa kortaaudet som i Gaar og Feber viser der sig næsten intet af, saa alligevel har hun det dog - skønt lidt mere mat - bedre end i Gaar. Det er underligt at der omtrent ingen Slim kommer op og dog har Tante stadig Hoste - som endnu i Nat har generet hende meget - men den er haard og slimløs, og Lorentzen vilde gerne at der daglig skulde komme lidt op - men det kommer vel, ellers skal der vist

begyndes med de varme Omslag antager jeg, for at løsne, hvad der skal op. Endnu har Lorentzen ikke været her, og med Villie kommer han naturligvis paa forskellig Tid af Dagen for ret at beregne Sygdommens Gang. Jeg er saa glad ved den gode Søvn Tante saa ofte faar sig, og at man ved den er naturlig og sund, saa at det ikke er Medicinen der foraarsager den - thi Lorentzen er selv forbauset at Tante sover saa godt, og er rigtig glad ved det, da det jo giver Tante Kræfter og Styrke. Du kan ogsaa tro at vi er forsigtige med vor Tante og søger at gøre hende det saa godt som mulig; rigtignok forestiller hun mig stadig at jeg er ond ved hende, - fordi jeg maa plage hende med Medicinen, men det har Tante glemmt saasnart hun igen bliver rask, og det maa være min Trøst.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 10 Marts, 1875.

Kiære Fætter!

I Dag kan jeg bringe Dig god og tilfredsstillende Underretning fra Lorentzen. Han har nemlig undersøgt Tante og det viser sig at Sygdommen saagodtsom nu er knækket, men nogen synlig Bedring kan der dog ikke mærkes før efter den 9de Dag - altsaa paa Fredag eller Lørdag. Lorentzen er fremdeles godt fornøjet med Sygdommens Vending, og han haaber jo ogsaa paa at Tantes stærke Konstitution skal virke sit til, at hun hurtigere skal komme til Kræfter end det ellers er Tilfældet efter den Sygdom. Dog er der vist næppe tale om at hun kommer oven Senge i de første 14 Dages Tid, det er jeg temmelig sikker paa, og Tante er naturligvis ogsaa saa mat at hun ikke selv kunde tænke sig Muligheden af at være oppe - ja endog kun støtte paa Benene. Vi vedbliver endnu et Par Dage med Feberpulverne, ikke fordi der viser sig nogen Feber længer fra 6 til 8, men dog for at give Ro paa den Tid da Patienten altid har det daarligt, henad Aften. Det er rigtignok prægtigt at man har saa dygtig og paalidelig en Læge, som man saa trygt kan stole paa og fæste Lid til, man ved han aldrig siger mere eller mindre end han oprigtigt mener. Tante er forresten i Dag slet ikke kortaaudet, men ser nok lidt varm og ophedet ud - Humøret er ellers ganske godt, men hun er jo nok, som alle Patienter, lidt urimelig i sine Fordringer.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 11 Marts, 1875.

Kiære Fætter.

Altsaa i Dag har vi naaet den 9ende Dag, saa skulde jo den værste Tid være overstaaet, og med Guds Hjælp haaber vi nu herefter Dag for Dag at spore Bedring, omend vi nok maa tænke os at det vil gaa smaaat fremad. Lidt Feber havde Tante i Gaar Aftes, og det var just saa heldig at Lorentzen først kom paa den Tid den begyndte, saa han fik rigtig godt set hvordan Tante befandt sig paa hendes værste Tid af Dagen. Nu i Dag skulde vi begynde paa ny Mixtur og jeg har heller ej flere Feberpulvere, men Lorentzen har endnu ikke været her, som forresten Tante er glad over - "saa bliver jeg da ikke pint saalænge" mener hun! Om det nu er Lorentzens Mening at vi skal begynde med varme Omslag; det ytrede han i Begyndelsen af Sygdommen, men har ikke senere omtalt det, dog maaske er det rimeligt nok, da Tante igen i Dag har ondt ved at trække Vejret, og ogsaa af og til har lidt Smerter i Brystet. Tante ser ellers ikke saa daarlig ud, som man egentlig kunde vente det, og hun spiser jo dog ogsaa lidt hver Dag, men bliver meget hurtigt ked af alt, og det er ikke saa let at finde noget nyt, da der er saa faa Ting hun maa nyde. Jeg haaber at faa Lov til at give hende et Par Østers, da hun nu pludselig har faaet saa megen Lyst dertil. Det er godt at Kvalmen er standset, den pinte hende saa meget, og mageløs glad er jeg over den gode Søvn hun saa ofte faar sig. I Dag er hun nu meget utaalmodig, men det kommer mest af at Tante er træt af at ligge, og det kan man jo ikke undres over, da det nu er 8 Dage siden hendes Seng blev ordentlig redt, men hun maa

have Taalmodighed et Par Dage endnu, saa med Forsigtighed haaber jeg at skulde faa lov til at flytte hende et Øjeblik - men jeg er saa Angst for at foretage det mindste uden Tilladelse!...

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 12 Marts, 1875.

Kiære Fætter!

I Gaar var Lorentzen her slet ikke, og i Dag har jeg nu ventet ham fra den tidlige Morgenstund - men endnu har her ingen Læge været - det maa da være gode Tegn! Jeg er ellers i Dag saa godt fornøjet med min Tante; hun føler sig slet ikke træt og ingen Besværligheder ved Aandedrættet, hun har ogsaa spist rigtig godt, og Maden har smagt hende, egentlig for første Gang. Nu ligger hun kun og længes efter Lægen og finder ham jo højst ubarmhjertig og glemsom, men naturligvis har han sine Grunde for Udeblivelsen, thi tankeløs skal saamænd ingen beskylde ham for at være. Natten er gaaet rigtig godt, næsten uden Hoste og Tante ser ogsaa hel kvik ud i Dag. Men nu gælder det rigtignok at være rigtig forsigtig, thi naar Tante først begynder at blive rask paa det, og denne gruelige Utaalmodighed kommer over hende, saa vil hun nok ikke blive god at styre, men det gaar jo nok! Jeg er rigtig saa glad i Dag, og haaber nu paa stadig Bedring.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 13 Marts, 1875.

Kiære Fætter.

Bulletinen lyder i Dag meget tilfredsstillende! Ifølge Tilladelse fik jeg lov at flytte Tante medens Sengen blev ordnet og pudset, og Du kan tro at det har været Tante en hel Vederkvælgelse, saaledes at hun i Dag næsten befinder sig som Reconvalescent. Appetitten er ogsaa i tiltagende; en lille Frokost paa et Hønsbryst og et velsmagende Glas Sauterne - Du ved at Tante holder af et lille bitte Bæger - og til Middag skal hun nyde en lille Agerhøne, og saa fremdeles hele Dagen de lækre Sager, hvad jeg nu kan finde paa - Østers er desværre ikke til at opdrive i de første Dage. - Lorentzen var fremdeles godt fornøjet i Gaar...men blev lidt forbauset over at se hvormeget den Sygdom egentlig har taget paa Tante - han kunde se stor Forandring blot de sidste 2 Dage og det maa man give ham ret i, men jeg haaber dog at naar Tante nu maa begynde at faa lidt styrkende og nærende Sager, at jeg saa nok igen skal faa "Grisen fed" - Fedtet har nu da aldrig generet Tante, saa det er jo ikke saa underligt at hun nu ser mager ud. - Du kan tro at Otto og Onkel ogsaa er rigtig glade over denne overstaaede Sygdom og det giver jo ogsaa altid en Tomhed og Mørke over Hjemmet som altid føles mest af Herreerne...Hermed ophører de daglige Bulletiner, men bliver afløst ved hveranden Dags Beretning om Tantes forhaabentlig vedblivende Bedring. - Saa til Slutning venlige Hilsener fra Hjemmet og især fra Din lydige Kusine Johanne.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 14 Marts, 1875.

Kiære Fætter!

I Anledning af Dit Brev i Dag skal jeg nok sende Dig nogle Linier for yderligere at retfærdiggøre mig med Hensyn til Din Beskyldning. Jeg synes ikke at min Fætter har nogen Grund til at anse mig for saa "hensynsløs" at jeg med Vilje skulde narre Dig for den daglige Beretning, som jeg saa godt kan tænke at Du maa længes meget efter, og som maatte ængste Dig dersom den udeblev. Jeg haaber da imidlertid at Du nu har modtaget mine Breve og at Du af Datoen vil se, at jeg er aldeles uden Skyld. Det gaar fremdeles godt fremad, det vil sige: langsomt men sikkert! med Tantes Bedring. Lorentzen kom dog i Gaar og var godt fornøjet med Tantes Appetit, han syntes ogsaa at Tante gjorde gode Fremskridt - men der er langt

tilbage endnu. "Sygdommen er langt fra overstaaet men Faren er forbi"! Den gode Trøst fik vi da han gik. Blot at Tante maa være lidt taalmodig, men hun kan allerede nu ikke begribe hvorfor Lorentzen vil holde hende saa længe i Sengen, saa det bliver naturligvis vanskelig at stille hende tilfreds, og der vil sikkert nok gaa en 14 Dages Tid endnu, inden vi tør tænke paa at faa hende op. I Dag har vi nu faaet Lov at give hende Æg og Suppe, og det er jo Mad som nok kan give Kræfter. Jeg kan heller slet ikke finde mig i ikke at faa min gamle raske Tante igen, thi hende kunde vi grumme daarlig undvære. Hvor det dog er et smilende Vejr at se til. Du kan ogsaa tro at jeg nu længes efter at komme lidt ud. Naar man bestandig gaar over den Syge, trænger man nok til engang imellem at trække lidt frisk Luft, men endnu er der ingen Udsigt dertil...vore hjerteligste Hilsener og da ikke mindst fra Tante, som beskæftiger sig meget med sin betænksomme yngste Nevø.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 16 Marts, 1875.

Kiære Fætter.

Egentlig nyt har jeg jo ikke at meddele Dig om Patienten, men mit Løfte maa jeg vel holde at skrive hveranden Dag, hvis jeg ikke vil udsætte mig for, lig en Stormvind at se Dig en skøn Dag og saa rive mit Haar af mig. Jeg kender Proprietæren! Forresten gaar det da stadig fremad med Tante...der er begyndt at gaa Hul paa Ryggen af at ligge, da det jo har smertet Tante meget, men jeg haaber da snart at det skal læges igen, efter at vi nu bruger en udmærket Salve, og desuden har Tante saa faaet en Luftpude at ligge paa som gør, at hun slet ikke mere føler sig træt eller anstrengt af at ligge...Appetitten er fremdeles i tiltagende. Vi spiser stadig varm Frokost og Middagsmaden søger jeg at gøre saa delikat som mulig, og jeg faar den ogsaa godt lokket ned med et Glas Vin. Jeg vilde rigtig ønske at Tante vilde komme op til Paaske, ellers vilde det jo nok blive lidt trist for os, skønt naar hun blot bestandig maa blive bedre og bedre, saa maa vi jo have god Taalmodighed. Det er dejligt at Tantes Humør er saa godt, det hjælper meget! Saa er der ikke videre at melde i Dag. - Jeg hører at Otto og Svane vilde aflægge et Besøg paa Hallebygaarden i Paasken, det kan jo blive rigtig morsomt - men hvad gør Du ved Din Fader? Vil Du ikke have ham med, ellers keder han sig vist! Saa haaber jeg da at jeg har den Fornøjelse at se min elskværdige Fætter inden den Tid, thi helt at give Afkald paa Dig, det vil vi rigtignok ikke. Du venter vel sikkert at vinde i Lotteriet denne Gang. Din Fader og Otto er da sikre paa at vinde en eller anden stor Gevinst. Hvis jeg i Sygehjemmet er saa uheldig at vinde et Koncertflygel eller en Landauer, maa jeg saa være saa dristig at sende Dig den, som en lille Foræring?...Jeg har ellers saa travlt at jeg egentlig slet ikke har Tid til at sidde og male af til Dig, og derfor har Du "maaske ikke noget imod" at jeg blot slutter med venlige Hilsener fra alle, men især fra Din Tjenerinde Johanne. Bid Dig i Næsen o.s.v. om Du faar Brev i Morgen!

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 18 Marts, 1875.

Kiære Fætter.

Stadig gaar det jo fremad med Sygdommen, men saa smaat, saa smaat...Taalmodighed maa der til, og den er Tante undertiden nær ved at tabe, især naar hun, som i disse Nætter, ikke har kunnet sove. Det er ogsaa rigtig kedelig med de aabne Saar paa Ryggen, som smerter saa meget, og som det bliver meget vanskelig at faa lægt da Tante stadig ligger paa Ryggen og Saaret jo derved trykkes og pirres. Paa Siden kan hun slet ikke faa hvile, da Hosten saa strax melder sig og desuden Smerter i Siden som endnu ikke er ophørte. Hvad jeg er meget glad over er den gode Appetit Tante vedblivende har. Jeg faar nu hver Dag sendt 4 Østers og dem spiser Tante til Frokost og Middag tillige med lidt Suppe eller hvad jeg ellers kan finde paa.

Alt hvad der hedder Kød vil Tante ikke se, det er hende for svært, saa det er rigtignok en stor Behagelighed at hun er en Ynder af Østers.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kiøbenhavn, 20 Marts, 1875.

Kiære Fætter.

...Tante har i de 2 sidste Dage været ret betydelig bedre, endog saa godt at vi nu sikkert haaber at faa hende op lidt til Paaske. Kun er det kedeligt at Tante er saa grænseløs uforsigtig. Armene oven paa Dynen, Brystet næsten altid blottet, og saaledes fremdeles barnagtig letsindig, saa det undrer mig ingenlunde at Lorentzen som ofte er Tilfældet skænder paa hende som paa et Barn. Ja hvor dog det ganske betjente Ordsprog "Ungdommen raser, sagde Kællingen, hun sprang over et Halmstraa" dog egentlig passer paa Tante Anine, altid ungdommelig, baade som rask og Patient. Hun glemmer vist at hun bærer 67 paa sin Bag...Du kan ellers smigre Dig med at jeg glæder mig meget til min Fætters Besøg, det bevirker altid lidt livlig Adspredelse...I Haab om saa at se Din elskværdige Person med det første, Din hengivne Johanne.

Tante Anine døde først 83 år gammel i 1892 mens hendes så omhyggelige unge niece Johannes skæbne udviklede sig ganske tragisk.

Johanne Schougaard blev d. 26 Juli, 1875 gift med sin Olrik og brevskriveriet bliver noget lagt på hylden, også fra Georgs side, men han har på denne tid været svært optaget af en nyfunden kærlighed og af den omvæltning denne bragte i hans liv.

Til Georg, fra Sophie Schougaard.

Vesterbro, 10 November, 1876.

Kiære Fætter!

Vi trænger alle herhjemme saa meget efter at faa lidt fra Dig. Hvorfor skriver Du dog aldrig lidt herind? Jeg har ikke noget at fortælle Dig, som kan interessere Dig, men hvorfor jeg skriver til Dig det er for at Du kan se at vi dog ikke aldeles glemmer Fætteren paa Hallebygaard...Tante har hentet Dit Abonnementskort til Musikforeningen. Paa Lørdag kommer Johanne hjem, hun er rask og har jo faaet et yndigt Afkom... Onkel havde forleden Brev fra Olrik. Han har nu bestemt sig til at forlade Estrups til Sommer og saa foretage sig et eller andet herinde, jeg tænker at læse i en Skole eller lignende. Til Efteraaret vil han søge Præstekald. Johanne er glad derover og Olrik lød ogsaa til at være tilfreds med at have faaet det afgjort. I Gaar var Onkel for første Gang i det nye Theater, han var glad og fornøjet da han kom hjem. Børre kommer her af og til og hans Samtale drejer sig da altid om Dig og Hallebygaard... Marie har stadig godt at bestille, hun har lidt så meget af Tandpine at hun ikke har kunnet sove om Natten. Hun ser noget angrebet ud. I Haab snart at høre lidt fra Dig, underskriver jeg mig som Din hengivne Kusine Sophie.

GEORG OG JULI

December 1876 giftede Georg Constantin Thøgersen sig med Juliane Charlotte Torbensen. Han var på det tidspunkt 37 år gammel og hun blot 21. Juliane var datter af Hans Vilhelm Torbensen (1822-1876) som var skolelærer - og i øvrigt også kirkesanger - i Branderslev ved Nakskov.

Da Hans Vilhelm Torbensen døde i Marts 1876 var hans kone, Maren Josiasdatter, som var efterladt med en meget beskedne pension, sikkert evig taknemmelig over at se sin ældste datter Juliane vel gift med Georg i December samme år. Hans Vilhelms død var i øvrigt ganske tragisk. Af hans 3 ældste sønner, Julianes ældre brødre, omkom Frederik i 1872, 22 år gammel ved et skibbrud i Storebælt ved Korsør. Karl, f. 1851 og Christian, f. 1853 emigrerede begge i begyndelsen af 1876 til Amerika. En depressionsperiode efter tabet af disse tre sønner endte for Hans Vilhelm med at han i 1876 en aften på vej hjem fra forsamlingshuset vadede ud i en mose og druknede. Om han havde fået en tår over tørsten og ved en fejltagelse gik ud i mosen, eller om han ganske bevidst ville ende sine dage står hen i det uvisse. En smuk tale ved hans begravelse giver dog indtryk af, at den sidste mulighed var den rigtige; men Hans Vilhelm må have været afholdt: de branderslevske borgere viste forbavsende stor forståelse og tolerance overfor deres skolelærers ulykkelige endeligt, hvad enten det var selvmord eller et uheld - 3 sønner mistet i løbet af et par år var en prøvelse der måtte være svær at leve med.

Hans Vilhelm og Marens ældste datter Juliane Charlotte var blevet uddannet som mejerist hos Hanne Nielsen på Hawarthigården i Holte (kgl. Hofleverandør) og senere på Avnsøgård. Denne gård lå nær Hallebygaard, og det er der Georg åbenbart har truffet hende. Georg har sikkert taget hende med storm. For en lille 21 årig pige fra landet må han have virket ret overvældende. Han var på det tidspunkt noget af en verdensmand. Bortset fra et godt udseende var han en yderst habil landmand, ejer af en dejlig gård. Et menneske som, skønt han ustandselig var i pengeforlegenhed og havde mange bekymringer, var umådelig optimistisk, sangvinsk og positiv, med hensyn til fremtiden. Han var en udmærket amatørmusiker. Hans interesse for kunst (udstillingerne på Charlottenborg måtte ikke forsømmes, men kunne af ham og hans mor blive ret strengt bedømt) og litteratur var stor. Det Kgl. Teater trak ham ind fra Hallebygaard, når der var noget godt på plakaten. Måske var det dog hans ømhed, omsorg og kærlighed, der så ofte fandt udtryk i brevene til forældrene, som allerede fra begyndelsen betog Juliane Charlotte. De rejste sammen til Paris i sensommeren 1876, hvilket for hende, det lille nor fra Nakskov, må have været en oplevelse. Ikke alene det at opleve en verdensby, men at se den med en forelsket mand, for hvem samme by var et vidunderligt kunstnerisk metropolis, som han sikkert med glæde og begejstring introducerede Juliane til - det må have betaget hende. Da de blev gift i December var Juliane allerede gravid og deres ældste barn, en datter, Regitze, blev født i April 1877.

Efterhånden som kusine-fætter generationen (Thøgersen/Schougaard/Flensborg) blev gift ophørte det meste af brevvekslingen mellem dem, der var nok at tage vare på med familie og børn. Det er dog klart at forbindelsen mellem de fleste af den yngre generations medlemmer blev vedligeholdt. I Georgs senere breve til Juliane er det ofte nævnt at denne fætter eller kusine har besøgt ham på Hallebygaard. De næste par breve er de sidste der bringer Johanne, Tante Anines opofrende sygeplejerske, Ollriks kærlige kone og Georgs hengivne plejesøster ind i billedet. Hun, den opofrende, som selv gennem årene har båret et dårligt helbred med optimisme og godt mod, kan ikke rigtig tilgive sin åbenbart fordringsfulde yngre søster dennes jere-miader over forskellige huslige stillinger.

Juliane Charlotte Thøgersen.

Georg Constantin Thøgersen.

Til Georg, fra Johanne Schougaard.

Kirkehylninge, 23 Januar, 1879.

Kiære Georg!

I Anledning af medsendte Breve modtager Du nogle Linier fra mig - det hører ellers til Sjældenhederne! Men læs dem og sig mig saa, er disse Mennesker ikke alle vaklende og ubestemte i deres Meninger. Kan Du huske da Du i Efteraaret var hos os, var vi alle saa enige om (Marie med) at netop en Plads i tarvelige Forhold, som hos Skolelærer Christensens maatte være det tjenligste for Bolette¹⁰⁸. Efter megen Ulejlighed, og egentlig mest efter Din Samtale med Caroline Christensen søgte vi Pladsen hos Niensens, som ganske vist er jævne Folk, aldeles som Christensens, men maa jeg nu spørge Dig, er det for jævnt og tarveligt for Bolettes Dannelse. Og Bolette glemmer jo rent at den sidste Plads hun havde var hos Bønder, hvor de spiste med Træskeer og af Grødfad, uden Dug paa Bordet, saa maatte hun jo finde dette flot ved Sammenligning. Pastor Tejlberg har kendt Nielsen i flere Aar, da de var Mejeriforpagtere paa Aagaard, og de syntes ikke Bolette kunde komme et heldigere Sted. Anna Christensens har lært der i 2 Aar, og har stadig følt sig glad og fornøjet derved. Er det saa ikke ærgerligt at den Tøs efter 8 Dages Forløb skaber sig som gal. Du skulde blot læse et Brev fra hende til mig, det eneste jeg har faaet siden vi skaffede Pladsen. Det er det mest uforskammede jeg nogensinde har læst. Uheldigvis er det i København, jeg syntes dog de skulde se det. I Brevet til mig tør hun ikke omtale sit Værelse, som ganske vist ligger over Gaarden, dog ikke saa langt som Dine unge Piger har til deres. Det er ogsaa ovenpaa Mejeriet. Anna Christensen siger et nydeligt lille Værelse, hvor hun var saa glad ved at være. Pigerne ligger ogsaa i den Længe. Kakkelovn er der ikke, men det har der ingen Steder været hvor Bolette har haft Plads, det har hun saa tit fortalt mig.

108 Bolette er hendes 6 år yngre søster, åbenbart med fine fornemmelser.

Saa er der en anden Ting hun omtaler til mig "til Sommer skal jeg malke", det er Usandhed. Jeg har forhørt mig hos Anna, og det forlanges aldrig undtagen naar Vedkommende Elev ønsker at uddannes til Mejerske, saa lærer de det. Ja, jeg ved nu ikke, jeg har ikke Bevis paa Bolettes Sanddruhed fra tidligere Tid; i Efteraaret bandt hun os en god Løgn paa Ærmet, saa jeg nægter ikke jeg fristes lettere til at tro Anna Christensens Forklaringer af Forholdene end min letsindige lille Søsters. Nej, Ulykken er hun savner Selskab - Herreselskab, hun keder sig. Hun har jo kun der sit Arbejde og saa forøvrigt da at slutte sig til Familien, og begge Dele synes hende for trist, for kedsommeligt. Hos Obels maa hun endelig ikke komme igen, han har et slemt Navn paa sig heromkring og især nu Fruens Broder ogsaa er i Huset. Men Du kan nok tænke det var noget for Bolette...Saa er der den Plads i Slagelse. Det er hos Jernbaneinspektør Jensen. Pastor Tejlberg kender ham, jeg har ogsaa set ham, han gør ingen behageligt Indtryk, og Forholdet mellem Mand og Kone er meget daarligt, men det gør maaske mindre til Sagen. Hun skal vist ingenting bestille og saa en Fordel - der er en ung Søn hjemme. Ja Georg, det er jo ikke fordi Du skal faa det løst, jeg har skrevet dette, for det kommer jo ikke os ved...Jeg erklærede bestemt at efter dette tager jeg aldrig Bolette i mit Hus. Selvom Olrik gav Lov sætter jeg mig derimod! -

Jeg fik ikke engang Plads til at spørge til Din lille Kone og de søde Børn¹⁰⁹. Er I fri for Mæslinger og ondartet Halssyge paa jeres Egn. Her er de da slemt paa Livet, saa man gaar vel næppe fri, her kommer jo daglig saa mange. Det hændte saamænd forleden at vi besøgte en Familie, og da vi kom ind i Stuen blev det meddelt os at den ene Datter laa af Mæslinger. Jeg havde min Dreng med, saa jeg var ikke glad, selv har jeg heller ikke haft dem, og det er nok en slem Gæst for mig. Da vi kom hjem fik vi begge stærkt Karbolbad, og alt Tøjet ud at luftes. Nu er det 14 Dage siden, saa nu tænker jeg vi kunde være rolige. Bed Din Kone skrive lidt til mig hvorledes hun har det, det vilde glæde mig meget. Undskyld nu mit lange Brev, men jeg trængte til Luft, og saa synes jeg, Du var saa fornuftig at skrive til, og tilmed da Du jo ogsaa var ivrig for at Bolttte skulde faa denne gode Plads, som hun saa kønt paaskønner. Jeg ved nu slet ikke om jeg skulde skrive til København eller holde mig aldeles passiv. Undskyld at Brevet ikke er godt skrevet, men jeg er lidt ophidset! Ellers har jeg det Gudskelov ganske godt, i Aar kan jeg dog imellem komme ud. Nu kærlig Hilsen fra Olrik, som er ude, til Dig og Din kiære Hustru fra Eders hengivne Johanne. Kom snart herover!

Som det fremgik af mange breve fra Vesterbrogade havde Johannes helbred altid været yderst prekært. Efter 4 års forlovelsestid med sin Olrik - strengt overvåget af Tante Anine - og blot 4 års ægteskab døde hun 29 år gammel d. 21 December, 1880. Hun efterlod sig foruden Olrik 2 små drenge på hhv. 2 og 3 år.

Til Georg fra Olrik.

Kirkehyllinge, 21 December, 1880.

Kiæreste Georg!

Imorges døde vor kiære lille Johanne, mildt og stille fór hun hen med Fred i Hjertet med fuld Forvisning om at gaa hjem til Herrens Gaard. I Aftes fik hun Din Hilsen, og sender Dig sin Tak for dette som for saa mangt et Bevis paa broderlig Kærlighed. Tak, kiære Georg for al Venskab for al Kærlighed mod min søde, lille trofaste Pige, som nu har det godt, - men det er svært at tænke paa at vi ej skal være mere sammen paa Jorden. Vi levede saa lykkelig sammen. Tredie Juledag Kl. 1 bliver Begravelsen, vil Gud! Hilsen til Hustru og Børn og Guds Velsignelse over Højtiden. Din hengivne Chr. M. Olrik.

109 Georg og Juliane havde allerede 2 døtre, Regitze og Ulrikke. Juliane var på det tidspunkt i 7de måned med deres 3die barn.

Til Georg fra Sophie.

29 December, 1880.

Kiære Georg og Charlotte!

Tak for Dit og Charlottes venlige Brev som Du skrev til mig efter Johannes død. Tak fordi Du saa kærligt strax tænkte paa Moder. I saa stor en Sorg som vi alle har haft, er intet saa velgørende som Deltagelse, og Du, kiære Georg, har altid gjort saa meget for os Søstre og Brødre, og nu igen ved denne Lejlighed at erindre Dig stakkels Moder som sidder ene og forladt, takker jeg Dig og Charlotte dobbelt for. Jeg tror at den Rejse vilde have været for anstrengende for Moder, som jo desværre ikke er rigtig rask, og tror jeg ogsaa at det vilde angribe Moder for meget at se Johannes Hjem og smaa Børn for første Gang under saa sørgelige Omstændigheder. Kiære Georg, jeg fattede saa godt det Brev som Du skrev til Otto, at Meningens var at Marie var hos Olriks, og at Otto derfor ikke skulde følge vor kiære Johanne til hendes sidste Hvilested, men det var mig umuligt at sige det til Otto. Husk nu igen fra tidligere Tid hvormeget Johanne og Otto holdt af hinanden, at Johanne havde været her som Barn i Huset, og at i det sidste Brev, som Olrik skrev til mig to Dage før Johannes Død, blev der udtrykkeligt bragt fra Johanne en Hilsen til ham især, til hendes kiære Plejebroder Otto stod der skrevet i en Hilsen fra hende. Det faldt aldrig Otto ind, at der kunde være Tale om, at han ikke skulde være tilstede ved Begravelsen, især da vi paa ingen Maade turde raade Onkel til denne lange Rejse midt Vinters, han er jo gammel¹¹⁰. Havde jeg sagt til Onkel, tag derud, havde han ogsaa gjort det, men jeg frygtede for at Onkel ikke kunde taale det...Jeg synes, at Marie og Otto var lige nær til at være tilstede, og saa var Christian af samme Mening som jeg, og mine Tanker var da strax, Georg er jo ogsaa demede, og endmer det paa den vigtigste Maade, at de ikke ser meget til hinanden. Det var yndigt for os, i denne sørgelige og triste Jul, at have Christian herinde, det var en Glæde for gamle Onkel og Tante og Christian var saa god og kærlig mod alle at det gjorde godt at se ham. Paa Julius er jeg mere vred end nogensinde. Har det ikke været Sygdom som har afholdt ham fra at komme, kan hans Opførsel ikke tilgives. I den lange Tid som vor kiære Johanne laa, og led mange Smerter, er han vistnok den eneste af alle Søkende som ikke har skrevet til hende. Jeg ved at Hans Peter har saavel skrevet, som ogsaa flere Gange sendt spiselige Ting over til sin syge Søster, Sager som han tænkte kunne styrke og smage hende, og Olrik skrev at det altid havde været Johanne en stor Glæde, naar der blev sendt hende noget og at Søkende huskede hende. Julius har jeg gentagne Gange skrevet til, og altid omtalt Johannes Sygdom som haabløs, og hendes Død som nærforestaaende, men aldrig har han skrevet til Olriks eller til os derom. Julius har i de faa Breve han har skrevet hertil ved Anines Bryllup¹¹¹ aldrig nævnet Johanne, og nu at han hverken kommer selv eller skriver, ikke et Ord har vi faaet. Alle har vist Onkel og Tante saa megen Deltagelse, dels ved strax at komme her...hver Dag har her været nogen for at hilse paa os. Hvad Hans Peter angaar, da er han undskyldt. Onkel fik strax Brev fra ham at intet skulde afholde ham fra at møde i Kirkehelsing, saafremt Vejret maatte tillade det. Moder havde jeg Brev fra i Gaar og hun skrev at Hans Peter var saa bedrøvet, han har altid holdt saa meget af Johanne, og han maatte og ville med til Begravelsen, så han havde faaet Hans Lund til at passe Forretningen for ham. Tillige skrev Moder, at det den Dag hun skrev Brevet, den 25 December, var et forrygende Snefog og at der ved Holsøe laa en Alen højt Sne. Dette Telegram fik vi om Aftenen. Gerne havde jeg set at Svedstrup var rejst derned, men han havde jo sin Kone som maatte kunne raade og vejlede han derom. Tak for de tilsendte Pølser og Urter, begge Dele var velkomne. Jeg glæder mig til at se Jer herinde i Januar. Glem ikke at tage Regitze med herind. Jeg vil bede Dig eller Charlotte om at skrive mig et Brev til med lidt om Begravelsen. Jeg selv har det lidt op og ned, det har været svære Dage, og Sindsbevægelser er jo ikke saa godt for mig. Kærlige Hilsener fra Onkel og fra Tante til Eder begge og til alle Børnene og Ønsket om et rigtigt godt Nytaar for alle paa Hallebygaard. Kærlig Hilsen fra Eders hengivne Sophie Schougaard.

110 Rasmus var 78 på det tidspunkt.

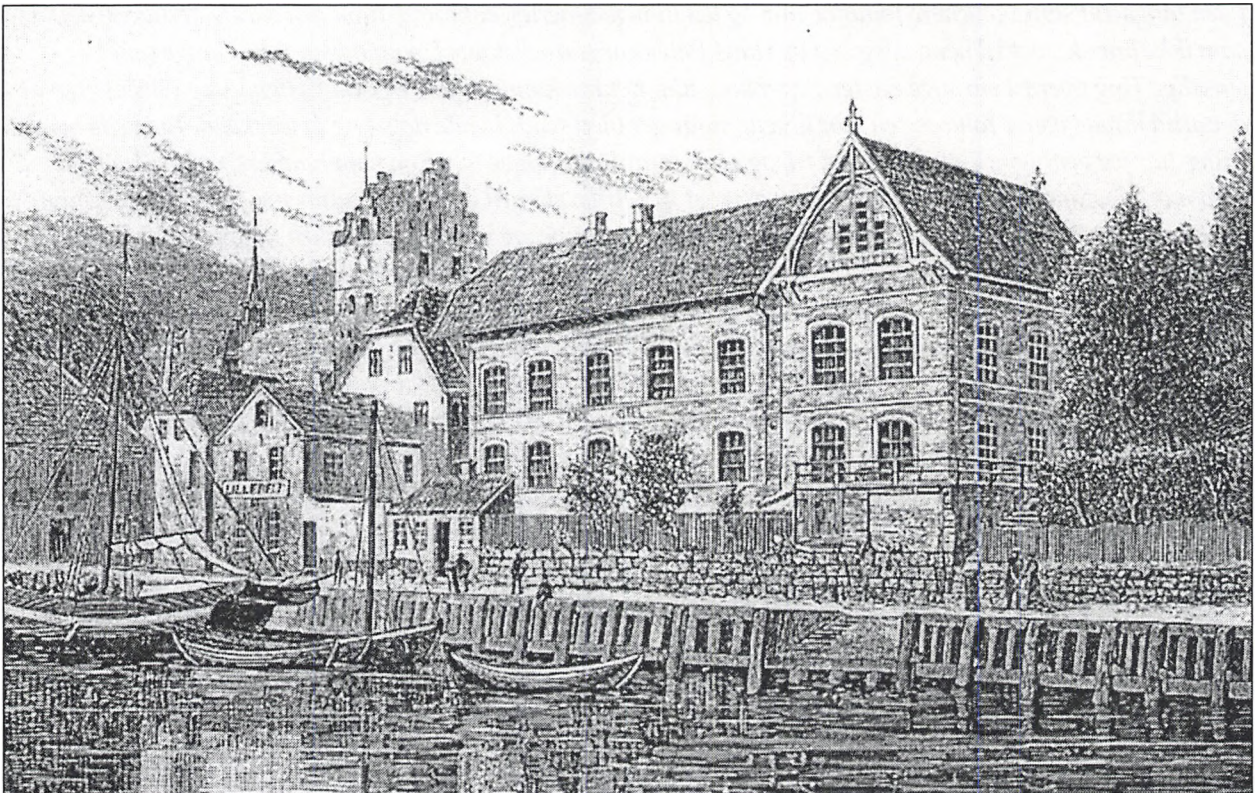
111 Yngre søster, gift 1880 med K.A. Svedstrup.

Vi kusiner og fætre, børnebørn af Georg og Juliane - der var 18 af os, født mellem 1908 og 1927 - fik altid fortalt at vor bedstemor, som ingen af os kendte da hun døde kun 56 år gammel før de fleste af os var født, havde en nervøs lidelse som bevirkede at hun i nogle år måtte tage på badekure om sommeren. Det første år på Middelfart Kurbad på Fyn og senere på Bad Elster i Tyskland. Dette forekom os egentlig ganske rimeligt: I løbet af de første 6 års ægteskab fik hun 5 børn og samtidig var hun som ganske ung blevet "frue" på en større gård hvor hun, bortset fra at være involveret i den daglige rutine omkring selve gårdens drift også havde overopsyn med mejeriet. Som det fremgår af brevene var det dog nok så meget en "kvindelidelse" hun søgte til de forskellige badesteder for. Georg ville sikkert have hævet øjenbrynene ved tanken om at sådan et emne ikke kunne diskuteres, hvilket det bestemt ikke kunne, da vi var små. Han selv går meget i detaljer om sin kones underlivsbesværligheder og viger ikke tilbage for at opsøge en gynækolog på hendes vegne for at diskutere hendes helbred, og hvad der kunne gøres for at få hende rask.

De følgende breve er fra Georg til Juliane mens hun var på badekure i somrene 1882-1884. Det er nok værd at bemærke at disse badekure foregik på den for en landmand travleste tid - i høj-sommeren. George var altid oppe klokken 5 og arbejdede som oftest til kl. 18-19 om aftenen, og til tider så sent som til kl. 23. Samtidig var der fem små rollinger i alderen (første sommer) 1 1/2 til 6 år. At Georg under disse omstændigheder tager sig tid til at skrive til sin kone hver eneste dag er en kærlighedserklæring i sig selv - somme tider blot udtrykt ved beskrivelser af de mere mondæne daglige begivenheder, somme tider som et cri-de-coeur om hans længsel efter at få hende hjem, sund og rask.

Julianes 2 yngre søstre Caroline (f. 1862) og Elisabeth (Lisbeth f. 1866) boede begge på Hallebygaard fra de blev konfirmeret. Efter at deres mor blev enke i 1876 har pengene været

Middelfart Søbade-anstalt, 1882.

meget små - hun fik kun en ganske lille pension - og det var derfor svært for hende at klare sig selv endsige hjemmeværende børn. At Caroline og Elisabeth har kunnet få ophold på Hallebygaard - mod naturligvis at deltage i gårdens trivsel - må derfor have været en stor aflastning for Maren Torbensen.

I August 1882 blev Juliane sendt til Badehotellet i Middelfart, hvor det var meningen hun skulle tage en badekur i seks uger. De følgende breve er fra Georg til hans kone.

Min Kærester Ven.

Hallebygaard, 3 August, 1882.

Du maa tilgive mig Papiret, men Smeden har faaet Nøglen til Skuffen som Lisbeth har ødelagt. Jeg sender Dig hermed nogle af "Heibergs Vaudeviller" som jeg antager vil more Dig. Det er et muntert Vejr. Humøret har været mere end graat i Dag. Dog tror jeg ikke Vejret alene har Skylden. Jeg tror jeg vil lave en Almanak og begynde at slette Dage. Desværre er der saa faa at begynde med. Alle raske og i bedste Velbefindende. Det var maaske ikke umuligt at jeg gjorde en lille Afstikker over til Dig forinden aftalte Tid. Jeg længes efter Brevet i Morgen for at se hvorledes Dagen i Dag er gaaet.

Din Georg

Min Kærlige Juli¹¹².

Hallebygaard, 4 August 1882.

Som kort berettet i Aftes var alt vel, baade de Smaa og Store befandt sig godt. Kun syntes mig Stemningen mat, som jeg da ikke kunne gjøre bedre, da jeg var meget gnaven, og da jeg endelig kom i Seng var det mig ikke muligt at falde i Søvn. Det faldt mig dog ikke saa lidt bagvendt at være Ene. Det uhyggelige Vejr har vel gjort sit hertil. Jeg tænkte derfor meget paa hvordan det vilde gaa Dig. Det har vist været en meget trist Aften for Dig, Din Stakkel, men jeg haaber at Du har været saa træt at Du strax er faldet i Søvn og sovet uden Afbrydelse saa at den første Nat er gaaet over Forventning. Dog ialtfald kan Din Opvaagnen just ikke have været meget oplivende i dette triste Vejr. Det er en meget uheldig Begyndelse for dig. Dog hellere dette naar den sidste Tid, med sine længere Aftener vil blive smuk. Lad mig nu vide daglig hvorledes hele Livet gaar for Dig derovre fra Morgen til Aften og selv om dette i den første Tid synes Dig meget kiedsomligt, skal Du blot have Taalmodighed og kun have den ene Tanke: at blive rigtig rask. Og saa saare daarligt Humeur vil bryde frem, maa Du endelig ikke give efter herfor, men øieblikkelig gjøre de største Anstrengelser for at ryste det af Dig. Grib Din Hat og løbe ud i Skoven, lægge storartede Planer for Udflugter baade for Dig selv alene og naar jeg kommer derover igen om 14 Dages Tid. Skulde Du af og til lide af Søvnløshed maa Du endelig ikke bruge søvndyssende Midler. Det gjælder kun at berolige Blodet lidt, og hertil er det Bedste lidt koldt Vand og maaske en Smule Cremortartari¹¹³ og forøvrigt beherske sig saa meget som mulig. Sønnen kommer da nok. Jeg maa nu i Mejeriet og maa afbryde. Bøgerne skal snarest blive afsendt maaske allerede i Aften, og er der noget Du ellers mangler saa skriv herom. Ialtfald i Morgen venter jeg da Brev fra Dig, jeg skal have hentet Posten i Bro Mølle. Mange kærlige Hilsener fra alle de Smaa og

Din Georg

Kærester Juli.

Hallebygaard, 4 August, 1882.

Naa Kl. 2 fik jeg da Dit Brev som glædede mig overordentlig. Thi det gaar jo strygende. Og Du behøver ikke at være bange for at blive snarere mere nervøs over al denne Hallo. Det daarlige Vejr bevirker jo igjen at alle holder sig inde og Halloen bliver jo derover større for at faa Tiden til at gaa...Dine Børn har det

112 Juli, udtalt som Julie på fransk, var Georgs kælenavn for Juliane Charlotte.

113 Vinsurt kali; et hvidt krystallisk let opløseligt pulver.

godt Alle. Drengen ikke mindst¹¹⁴. For os andre er Vejret jo en Del trist. I Mejeriet gaar det ganske respectabelt. Matthias Svensens Kone kommer rigtig godt efter det. Caroline synes Smørret bliver noget blødt under hendes Behandling men i Grunden synes jeg det er ganske godt... Jeg var saa bange for at dette rædsomme Vejr skulle have gjort Dig aldeles fortviolet, saalænge Du endnu ikke havde stiftet Bekjendtskaber...Jeg haaber Du har faaet Bøgerne naar Du modtager dette, men forøvrigt bliver der vel ikke megen Brug for dem. I Dag har Du vel næppe vovet Dig i Vandet, og det bliver vel knap bedre i Morgen. Vær endelig forsigtig at Du ikke forkøler Dig. Det er ellers et Par gamle Løver Eders Fordansere. Commandør Wied, ogsaa kaldet "Danmarks Vovehals" har forøvrigt altid været en rigtig Løve. Jøden derimod tror jeg ikke fortjener dette Prædikat, ja egentlig bør man ikke kalde ham "Jøden", thi endskønt Jøde er han nok en rigtig brav Mand som skal gjøre overordentlig meget godt og meget heraf i Stilhed. Drikke blandet Øl og Champagne var i gamle Dage "fint"...Har Du badet eller har Vejret været for daarligt hertil. Vil Du ikke komme til at mangle en Waterproof? Jeg opdager at det er complet Carolines Skriftmaade jeg stiller op. Spørgsmaal og Udraab i en broget, blandet Forvirring uden Sammenhæng. Ja man skal være forsigtig med sin Kritik.

Børnene har været herinde det meste af Dagen og gjør et ordentligt Spektakel. Din lille Mand har det brilliant, ja det er Din Manse jeg mener. Din egen Mand befinder sig mindre vel, men det gier sig nok naar Vejret bedages; det var ham en stor Glæde at faa Dit Brev og han glæder sig til at hans kiærlige Hustru kan rigtig komme til Kræfter igen, blive den gamle Tyksak, ikke fordi han nu mest holder af de Tykke, thi det gjør han nu engang ikke. Det er kun hende han vil have fed og buttet for saadan maa hun være for at være frisk og rask, og at han gierne vil have hende dette maa han jo nok ønske. Ikke sandt! Og nu nok for i Dag, med Hilsener saa godt som de kunde sendes i én Convolut, fra os alle,

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 5 August, 1882. Aften.

Det gaar jo brilliant med at faa Tiden slaaet ihjel i disse gale Dage vi har haft...Det er meget heldigt Du ikke gik i Vandet i Gaar thi dertil var det for koldt. Det gjør ikke saa meget Vandet er koldt naar blot Luften ikke er det. Naar man saa blot springer ind og op igien mærkes det ikke Vandet er koldt...Der har været stort Spektakel i Dag imellem Elisabeth og Caroline. Elisabeth havde brugt for varmt Vand til at varme Fløde med og C gav hende en Lussing, som E besvarede med at spytte og vrænge Mund af C. En nydelig Maade at ripostere paa, naar man ikke er 6 Aar men 17. Du vil gerne vide Besked om Høsten. Ja om den er der just ikke meget godt at fortælle. Al Rugen er hugget, bundet og sat op og nu staar den da i Ro. Men det har ellers været umuligt at holde Hobene paa Benene. Stormen har væltet dem ligesaa rask som de har været satte op... Engen er saa godt som oversvømmet. Det vil blive meget besværligt at bjerge Høet. Dog blot Vejret vil holde sig gaaer det vel, men vi kommer til at bruge Plader til at trække det i Land paa. For Rugen var det overordentlig herligt med den stærke Blæst i Formiddags. Saa Beregningen slaar sjælden til. Jeg havde troet til i Morgen Aften at skulle have haft Al Rugen og Alt Høet inde, og saa staar det der endnu Alt derude... Alle Børnene har det godt og hilser Mange Gange Deres Moder. De andre er forlængst i Seng. Klokken er ogsaa over 11 derfor en Godnat.

fra Din Georg

"Du vil gerne vide Besked om Høsten", skriver Georg. I alle brevene skinner det klart igennem at Juliane Charlotte, bortset fra at stå for mejeriet, tog levende del i gårdens styrelse, i høsten, kreaturer etc. og at Georg opmuntrede hende til det og forventede det. Efter Georgs død mange år senere kom denne involvering i gårdens drift Juliane til gode i hendes forsøg på at drive Hallebygaard videre på egen hånd.

114 Fritz var på det tidspunkt 17 måneder gammel så han er nok den der har voldt mest bekymring for Juliane at forlade. Døtrene, Regitze, Ulrikke, Ragnhild og Vibeke var hhv. 6, 5, 4 og 3 år.

Den i følgende brev nævnte Agnes er Julianes 2 år yngre søster. Hun var nummer 5 i den torbenske søskendeflok - de var ialt 10. Det har været svært på en skolelærers løn at sørge for så mange børn og Agnes blev fra hun var 7 år gammel optaget som datter i sin tante Albine Albrechts hjem i København. Under sin opvækst holdt hun dog stadig forbindelsen vedlige med sine forældre gennem breve. Hendes plejeforældre så til at hun blev uddannet til lærerinde og hun blev som et led i sin uddannelse sendt 1/2 år til Lausanne og 1/2 år til Lacroix i Belgien for at lære fransk.

Agnes Torbensen.

Min Kæreste Juli. Hallebygaard, 6 August, 1882.

Maren Sofie maatte da traske til Bro Mølle i Middags for at hente Posten at vi kunne see hvorledes Du har haft det i Gaar. Naa Begyndelsen paa Bedringen er nu giort. Lad mig nu see at Du holder ud, selv hvor tosset saa Vejret er; at Du ikke svigter selv kun en eneste Dag; at Du selvom Du er den eneste dog siger til Dig selv - Jeg vil! Thi selv om de alle synes at det dog er for galt, saa viser Du dig dog at være den Klogeste. Men koldt Vejr eller varmt, saa lidt som muligt ophold Dig i Vandet. Jeg maa antage at Du første Gang var i det i Gaar, og da kun et Øjeblik. Og Du ser Virkningen! Men selvom Du bliver nok saa durkdreven i at springe ud, glem dog aldrig at anvende overordentlig Omhu paa Aftørringen for at undgaa Forkølelse og for Blodcirkulationens Skyld. Thi det er jo egentlig denne der skal kureres. Du kan vel allerede mærke hvor Du har taget til i Vægt og Fyld. Jeg kan høre Dig sige: "Kan Du see hvor fed jeg bliver"! Og jeg vil haabe at det nu er Alvor. Naa, det gaar jo stadig brilliant med at faa Tiden slaaet ihjel. Jeg ønsker at det maa vedblive saaledes og at Du nu kun lige er paa Dit Værelse naar Du sover. Men Du maa ikke sove mere til 8 1/2. Klokken 6 maa Du vaere paa Tæerne. Og nok drikke Chocolate men ikke spise "Kaver".

Dine Breve læser jeg med stor Glæde. Skriv bare væk Alt hvad der falder Dig ind. Jeg haaber Du stadig skulle vidne om sammes Tilfredshed, Øiemaalet vil da nok naaes. Børnene har det stadig godt. Drengen bliver mere og mere ilter til at løbe om og er stadig i glimrende Humør. Bodil meddeler at hun skal gjøre sit Bedste for at faa ham til at tale til Du kommer hjem og Regitze overveier hvad hun skal skrive om til sin Moder. I Parenthes kan jeg meddele Dig at jeg ingen Aften gaar i Seng forinden jeg har omredet begge de store Tøses Senge. De har ikke en eneste Nat endnu været vaagne og naar jeg om Morgenens staar op, ligger de paa samme Plet med Lagerne aldeles glatte. Det har vist været grumme triste Dage for Agnes. Du ved hvorledes jeg er naar Medbøren ikke er rigtig med og hver Formiddag er hun jo overladt til sig selv... Vi har i Dag først faaet revet det Hø som skulde være revet forrige Lørdag Eftermiddag, men en Del har jeg maattet lade ligge da der er over 9" Vand over det, dog vel næppe mere end 4 Læs og jeg tør ikke sinke Tiden med at slæbe dette op da det koster saa meget Arbeide at det vil næppe betale sig, naar jeg beregner hvad andet Arbeide jeg kan gjøre i denne Tid. Det ser jo unægtelig meget sørgeligt ud paa Engen og jeg forstaar endnu ikke ret hvor vi skal faa det i Land...Jeg frygter det vil knibe for Folk eller rettere at flere stikker af eftersom der er almindelig Mangel allevegne. Krogerupgaard byder nok 3 Kroner om Dagen.

Besøge Dig bliver der næppe noget af forinden det er mere klart end det er nu for Tiden. Da jeg skrev det var det fordi jeg frygtede Du vilde føle Dig saa trist i det grumme Veir, men saa hurtig som Tiden gaar for Dig, er der jo lykkeligvis ingen Fare. Og jo mindre min Pige savner sin Ven jo bedre, det er Bevis for hun har det godt. Ikke sandt! Og nu Farvel for i Dag,

Din Georg

Min Kønne Juli.

Hallebygaard, 7 August, 1882.

Hvilket dejligt Vejr...Jeg vil da haabe Du har havt en ligesaa smuk Dag. I Dag har vi da faaet reddet de Stakke der stod paa Tolledsmosen og i Morgen, om Vejret vil det, skulle vi begynde paa Bondemosen. Vi have dog kiørt uden Uheld. Kun det sidste Læs i Aften var det gaaet galt med, men han slap dog heldig i Land...Du er jo tapper baade til at staa op og til at springe i Vandet. Men Du maa paa ingen Maade springe ud naar Du ikke er aldeles vis paa at Du kan bunde. Herrebadehusene er naturligvis ogsaa lagte for dybere Vand, men Damernes ere vel ogsaa snart færdige igen. Du omtaler Sladdren imellem Giæsterne. Følg mit Raad. Lad som Du ikke hører dem. Bemeldte Fru Stub har jeg kiendt rigtig godt i flere Aar. Jeg kom jo der i Huset. Jeg har dog aldrig erfaret at hun var slem til Sladder, men da var hun jo en ganske ung Kone og det er en Feil der først rigtig udvikles med Aarene. Nogen fin Dame er hun derimod ikke. Hun er en Søster til en bekjendt Størrelse i Kbhvn, en Brygger Hansen. Manden, Dr. Stub er ogsaa af bekjendt Familie. Hans Moder var eller er, jeg ved ikke om hun lever endnu, en Søster til Balletmester Bournonville, som døde for 2 à 3 Aar siden. Componisten til alle vore Balletter.

Du skriver at Du er bange for at vi ikke faar Sommer mere. Aah jo, det tror jeg nok og jeg tror vi faar et prægtigt Efteraar...Noget vil der jo gaa i Kluddermudder, men det er for Lidt til at tage videre Notits af. Det er blot om Veiret vil holde sig. Ligeledes for at kunne faa Kiøerne paa Engen thi endnu kunne de ikke være der...Dit Brev læste jeg paa en Grøvstekant ude ved Bondemosen. Der stopper jo Postkønen i Farten paa Turen til Kbhvn. Alle har det godt og alle sender de Kiærligste Hilsener. Regitze redigerer stadig paa sit Brev til Dig.

Din Georg

Min Kiære Juli!

Hallebygaard, 8 August, 1882.

Det var en Skuffelse Dit Brev bragte i Dag. Jeg længes hver Dag ganske overordentlig i at faa fat i det vante Brev og saa var der kun 2 meget smaa Sider. Nu bliver Du nok snart saa optaget i de 15 à 16 Timer Du er paa Benene i Døgnet, at det ender med Du snyder helt for Brev hveranden Dag, og senere vanker der maaske kun hver tredie Dag. Det var ligesom der var gaaet Dig noget imod synes mig, efter Brevets Indhold at dømme! Jeg maa næsten formode at Middelfart har en aldeles exceptionel Beliggenhed eller ogsaa at Du løber vild i Tidsregningen. Du mener Kiære Ven, at jeg nu er færdig baade med Rug og Hø. Saa fremt Vejret staaer og med god Tørre vil jeg maaske naa at blive færdig til Fredag Aften, men før ikke min gamle Ven. Det er 80 store Læs Hø og 100 meget store Læs Rug jeg skal hjemkiøre. Der staaer jo Vand i selv den mindste Skovvej og hvert Tramp af Hestene dammer et lille Vandhul...Først ved Solnedgang klarer det op hver Aften. Og naar da Rumlen er færdig og denne summende Stilhed indtræder som er saa egen for Augustaftenerne ønsker jeg at jeg kunne sidde paa Middelfart Skibsbro, lyttende til et Dampskibs Bryden igiennem Vandet og Jernbanetoget derovre i Jylland. Jeg synes hele Naturen derovre giemmer saa megen Poesi; saa alsidig som den er synes den mig en af de yndigste Pletter i mit saa kønne Danmark og jeg længes ganske overordentlig efter at bade mig i Hvile og Ro, fri for alt Arbejde og Tanke...nyd Din Hvile, tænk kun paa den og giem alle Indtrykkene af de dejlige Sommeraftener i denne skønne Natur til de lange Vinteraftener begynder. Godnat min kiærlige Ven med mange Hilsener fra os alle og dog især fra

Din trofaste Georg.

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 9 August, 1882.

Klokken er over 10, vi er først blevne færdige med Rugen for 3/4 Time siden, men efter at have faaet mig en Hiertestyrkning maa jeg dog nu have fat i Pennen og skrive til min Misses for at hun ikke skal faa et Paaskud til at skubbe mig fra sig paa Grund af uefterrettelig Brevskriveri...Det har været en meget streng Dag baade for Mennesker og Heste, saa ravende varmt som det har været og der har været ualmindelig Kraft paa den. Fra Kl. 9 3/4 i Formiddag - indtil denne Tid kørte vi Hø! - har vi indkiørt 65 Læs Rug. Hestene har været dryppende af Sved hele Dagen. Det er Dage som de ikke kan taale mange af. Saa stærk Trav som muligt næsten baade med Læs og tom Vogn. 102 store Læs Rug fik jeg ud af det, i alt svarende til de gode Forventninger. Nu kommer det an paa om Tærskningen vil give samme Resultat, men Negenes Vægt lover mange Fold. I Morgen begynder vi at slæbe Høet i Land med Slæder...Lad mig se Du vedbliver med Dit Forsæt ikke at seile. Der gaar jo ikke en Dag uden at der høres om Ulykker. Det kan gaa galt selv for den dygtigste Sømand. Hvad er Grunden til Du har tabt Appetitten. Fordi Du spiser flere Retter varm Mad kan ikke gjøre noget, men om Aftenen vil jeg dog fraraade Dig det og lad endog være med at spise Kager. At gaa 2 Gange i Vandet om Dagen er endnu for meget. Men jeg skal nok spørge von Würden¹¹⁵ derom...Hvorledes gaar det med Sølvtojet. Trænger Du ikke til noget. Der kan jo saa let være en eller anden Leilighed hvor Du har Brug for Penge. Jeg skriver ikke mer i Aften da jeg er træt, men jeg vil sikkert haabe at jeg alligevel faar Brev i Morgen...Et Kys til Godnat fra

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 11 August, 1882.

Jeg var træt i Gaar Aftes og opgav derfor Skriveriet til Dig. Hvilket glimrende Veir vi nu have faaet, skyfri Luft baade i Gaar og i Dag. Men stadig har Vandet i Engene reist sig...Høet er meget besværlig at faa i Land. Hestene gaar omkuld og jo længere vi slæber derude jo værre bliver det jo i Vadestederne. Bygget bliver ikke høstet saa tidlig som det burde, men det kan jo ikke overkommes paa en Gang. Høet er jo ogsaa vigtigt og det ved man at havde vi faaet blot en rigtig Byge til, havde vi slet ikke faaet noget ind. I Eftermiddag sender jeg Bud ud at jeg giver 4 Kroner pr Td. Land blot for at hugge det. Men jeg haver forøvrigt ingen Illusioner om at jeg alligevel faar Folk. Bønderne giver 2 Kroner og Kosten om Dagen. Kunne jeg faa 8 extra Mand det vilde hjaelpe betydeligt. Forøvrigt befinder alle sig vel baade Gamle og Unge. Store og Smaa hilser mange Gange. Nu ikke mere, jeg maa afsnubbe Dig i Dag da jeg sidder paa Spring til at skulle i Engen.

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 12 August, 1882.

Det gik mig i Gaar Aftes som forrige og jeg maa derfor benytte Morgenens...Beregninger over naar vi kunne blive færdig gjør jeg jo nok i mit stille Sind, men ikke paa Papiret, thi disse Beregninger skuffes næsten altid af uforudsete Omstændigheder. Du skriver at jeg maa se at blive i godt Humør. Det feiler Intet. Naar Veiret saaledes er med kan det sagtens være godt. Men jeg kan betro Dig at jeg aldeles ikke befinder mig vel i min Enkemandstand og jeg har ikke gjort det en eneste Dag. Det er saa mærkelig tomt, trods min Tid og Tanke er optagen, og jeg, som i saa mange Aar har sovet Ene og med stort Velbehag, synes nu slet ikke om denne Ensomhed. Moralen her er jo let at udlede: Han længes endog saa temmelig stærkt efter sin Misses. Men forhaabentlig skal det vel ikke vare saa overordentlig længe inden Du ser mig, men det er jo

Som det fremgaar af ovenstaaende billede, anskaffede Georg sig senere stude til arbejdet i engene. Folkene og pigerne foran Hallebygaard ca. 1896.

dog ubestemt, og 8 Dage senere end beregnet da Du reiste, bliver det ialtfald. Med Hensyn til Meieriet gaar det jo ganske ordentlig, imellem 80 og 82 Pund Smør om Dagen. Hallebygaard har jo sat betydeligt af paa Mælk, begrundet i Kiørene kunne staa paa Totter i Græsmarken. I Morgen eller Mandag antager jeg vi kunne flytte ud paa Engen. Flinterupgaard¹¹⁶ giver derimod god Mælk...Børnene har det stadig godt. Det er jo prægtigt Du befinder Dig saa vel og Humøret er saa godt. Dette er nu ogsaa aldeles uundværligt for Dig ellers kan Du ikke komme Dig. Hvorfor har Du ikke ladet Dig veie. Der maa jo da være en Vægt et eller andet Sted, ialfald vist paa Skibsbroen. Har Du senere mærket Smerter i Brystet og foretager Du daglig 2 Udskyldninger. Dette maa Du endelig ikke forsømme! Du ville gerne svømme! Men jeg tror absolut at maatte fraraade det i Aar. De 6 Kroner er jo Intet at tale om, men jeg frygter det vil være meget skadeligt for Dig, ja jeg er overbevist herom. Du vil da være altfor længe i Vandet hver Gang...Lad den Fugl kun flyve, Misses, foreløbig. Men naar Du gaar i Vandet Kl. 7 er det for tidligt at skrive Brev Kl. 8. Du maa endelig gaa en god Tur ovenpaa Badet. Og det er særlig om Morgenen og om Aftenen at Spadsereturene styrker og da helst op i Granerne. At spadserer en Time hver Morgen efter sit Bad, i et saadant Veir i en saa deilig Natur, hvor maa det ikke være styrkende og forædlende. Du skulde kiende min Længsel efter at kunne gjøre det...

Din Georg

116 Flinterupgård lå lidt nord for Tissø og Georg havde overtaget den et par år forinden. Den var forpagtet ud til en mand ved navn Friis.

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 13 August, 1882.

Du snubber den rigtignok af, i Gaar kun en halv Side. Naa det er da Bevis for at Du har det rigtig godt og har Din Tid yderlig optagen, det er jo det vigtigste og det maa vi trøste os med naar det ventede Brev er saa kort...i Dag er der 10 Mand som hugger Byg og 5 Koner fra Frokost som neger op. Der vanker da Middagsmad at lave for dem alligevel i Køkkenet. Høet blev jeg først færdig med i Gaar Eftermiddag Kl. 4. Det var ganske overordentlig besværlig at faa det slædet i Land. De ulykkelige Heste gik om Kuld hvert Øjeblik. Det var en drøi Dag for dem...Jeg har til Morgen veiet Svin. Det er nogen sløie Fyre dem jeg købte af Friis i Mai. Han har kun haft Tab af sine Svin i Stedet for Gevinst. Forøvrigt lader det til at Høsten derovre gaar ganske godt. Jeg skal see om jeg kan komme derover i Eftermiddag. Holt¹⁷ var her forleden for at beklage sig over Rengøringen af Meieritøiet. Han siger Fru Friis jagede med Pigen som skulle gjøre det rent saa at der ofte gik flere Timer imellem hver Gang hun var ved det. Een Dag havde Pigen været syg og Fru Friis havde da kastet al Tøiet ud af Meieriet. Hun selv vilde sandelig ikke gjøre det rent, om Holt antog det! Saa forstyrret maa hun være. Den stakkels Mand har det skam ikke godt, siger Holt. Kommer han og vil noget raaber hun. Her har Du Intet at bestille. Nu har hun nok taget hele deres store Meieri under sin Behandling. Mælken er min, siger hun. Og Behandlingen er nok ogsaa god siger Holt. Paa engang kommer hun farende og skummer al Mælken, alt hvad der er opsiet selvom den kun er faa Timer gammel. "Saaledes skal det være. Saaledes bruger de paa Hallebygaard og det er rigtigt". Alle Dine Tutter har det godt. Maren Sofie er megen omhyggelig for dem. Din Dreng bliver værre og værre. Han er snart ikke til at holde paa..

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 13 August, 1882.

Jeg ville jo have været paa Flinterupgaard i Eftermiddag, men jeg havde giort Regning uden Anders Berthelsen som var paa Stationen for at hente Olie og kom først hjem saa sent, en hel Time efter Beregningen, at jeg da ikke gad kiøre, men nu kiører jeg en lille Svip naar Mælken er opsiet, med Caroline og Elisabeth og de 2 største Tøse. Klokken er for mange til at tage de 2 andre med. Dette "tomme Rum" benytter jeg til at faa min Dagjournal i Orden. Om Bedriften er Intet at bemærke. Kun synes mig der er Udsigt til Forandring i Veiret, men det er da ikke værd at tage Hatten af for Manden før man ser ham. Det er dog prægtigt at Du forbauses mere og mere over Dit Humeur, Din Tykkelse,- som Du skriver (hvormange Tommer plus) og at Du morer Dig saa godt. Det kan jo ikke være bedre, og at Du glemmer hele Menagen herhjemme er jo ogsaa som det skal være. Du har ingen Brug for den derovre. Men vi andre som ikke hører til Tingene men til Personerne gjøre Fordring paa ikke at blive glemte aldeles. Vi ville saa gerne erindres blot en lille Smule udenfor Din Ensomhed. I den siger Du at Du tænker paa os, men da denne skal være og jo heldigvis er saa ringe, bliver det jo kun i Drømme og disse er saa uberegnelige. For øvrigt skulle Du vide hvor tomt det synes mig herhjemme, og hvor meget jeg længes efter min Ven, og at jeg daglig regner: Nu har hun været borte i saa og saamange Dage, og jeg griber mig tidt i at min Længsel efter at have Høsten inde, ligesaa meget og vist mere har en anden Grund. Dine Tutter blev meget glade for "Godterne", de forsvandt i et Øjeblik som Dug for Sol. Drengen var først færdig. Vibeke gav ham da Halvdelen af sine, og forinden hun var færdig havde han ogsaa expederet disse. Caroline kommer nu fra Kiældereren. Klokken er strax 8. Det er paa Tiden at kiøre. Godnat for i Aften,

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 14 August, 1882.

Rollerne er ombyttede. Det var mig som lovede nok at skrive hver Dag, men ofte kun et Par Ord. Du derimod, som havde Tiden for Dig, Du skulde skrive de lange Breve. Saadan kan det gaa. Forøvrigt behøver Du ikke at opmuntre mig til at lade være at skrive. Thi det er ikke noget Offer jeg bringer. Og jeg har nu ogsaa lidt paa Følelsen, at skrev jeg ikke saa flittigt som jeg gjør, frygter jeg at jeg ville høre endnu mindre fra Dig og at Du endnu tiere vilde føle Dig "ikke oplagt"! Det er derfor ikke alene "for at glæde Dig"! at jeg bruger Pennen men for selv at have Glæden at vide at Du har det godt. Og saa lange ere mine Breve da ikke at jeg kan tænke mig det skulle anstrenge Dig at læse dem, og i Dag skal Du slippe med "et lille Et". Dine Børn har det godt. Dine Arbejdsbekymringer om Høsten stemmer ikke rigtig med Virkeligheden...jeg kan ikke blive færdig til Lørdag. Det er kiedeligt! Trøst Dig min Pige, "Glæderne" bliver saameget større naar jeg kommer.

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 15 August, 1882.

Ja her er Intet at meddele som jeg ikke meddelte i Gaar. Kun at alle Dine Tutter har det godt og beder hilse Deres Moder og dette er Dig vel ogsaa nok. Jeg tror ikke Du skal skrive Brev daglig til mig. Jeg synes at spore at det er Dig en Tvang. Det maa det ikke være. Mig har det nu været en Glæde at skrive til Dig. Men hvad jeg naturligvis ikke giver Slip paa, men bestemt maa bede Dig om, det er ialfald at lade mig vide daglig hvorledes Du har det. Der er iøvrigt saa meget at skrive om, men lad det være til en anden Gang. Det kan vente til Tiden bliver Dig lang.

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 16 August, 1882.

Det er rent galt fat med Din Ven. Han er til den Grad taabelig at kunde han ses indvendigt, vilde han blive til Latter. Næsten hver Dag gaar jeg Postkonen imøde for at fange hende inden hun gaar til Askevad og i Dag har jeg spadseret i Løitved i en hel Time i Regnvej for at faa fat i hende der. Der er skrevet mange Breve til Dig i disse Dage, men de ere ikke naaet længere end til Kakkelloven, thi jeg blander Ting ind i dem som ikke maatte være der. I Gaar Aftes da jeg kom i Seng var det mig umuligt at sove, og efter at jeg havde kastet mig fra den ene Side til den anden, giort alle mulige Experimenter for at falde i Søvn et Par Timers Tid, stod jeg op og satte mig til Skrivebordet og begyndte paa en frisk, men Resultatet blev det samme. Nu, da jeg havde siddet oppe til Kl. 3 1/2 gjorde det mig dog den Nytte at jeg faldt i Søvn. Men i Dag har det været det samme. Da jeg gik og ventede paa Postkonen saa længe, var det min faste Bestemmelse at reise til Middelfart i Nat. Men tilsidst fik jeg dog Fornuften fangen og jeg bliver paa min Post. Ja Du min! En ung Pige kan ikke vente sit første Kærlighedsbrev med større Længsel. Og for hvert Brev jeg har faaet i den sidste Tid har jeg følt mig saa bitterlig skuffet. Hvorfor? Fordi jeg er et taabeligt Barn som kan faa de mest forvirrede Ting ind i mit Hoved og lægge det mest urimelige sammen. Ja, Du har tidt kaldt mig kold og ligegyldig. Maaske jeg ogsaa er det tilsyneladende og en kort Adskillelse regner jeg for Intet. Men Du ville dog undres kunde Du læse i mig den uendelige Længsel jeg har havt i den sidste Tid. Mulig det er en endnu større Taabelighed at jeg fortæller Dig Alt dette. Jeg har næsten Troen derpaa! - Forøvrigt havde jeg ikke tænkt mig det var et saadant Liv Du skulle føre derovre. Det er jo næsten en Dyrehavsbakke og det vilde aldrig passe mig og jeg haaber, naar jeg engang kommer, at det da er anderledes. Driv om i den dejlige Natur, nyd denne saa poesirige Stilhed, som man netop har tænkt sig som Maalet for den Hvile og Forfriskning man længtes efter. Hvor bliver alt dette af! For Dig som er allene er jo Adspredelserne, at tale med andre og tage Del i nogen Lystighed og Liv nødvendig. Men dette

er jo et eneste Galas, hvor Skovene og Vandet og den dejlige Himmel med sin vaxlende Lys og Skygge er flyttet op i Salen. Der lever og aander I jo fra Morgen til Aften.

Om Høsten er Intet stort at berette. Bygget er saa ganske overordentlig besværligt at meie og binde. Hver Td. Land koster mig 7 1/4 Kr. Jeg tror ikke vi naa at faa det meiet og opbunden til Fredag Aften. Det har regnet noget i Nat og af og til hele Dagen saa denne Dag har saagodtsom været spildt. Havren er der endnu ikke begyndt paa og før 8 Dage efter den er meiet vil den næppe kunne kiøres ind.

Jeg vil saa nødig plage Dig med at skrive til mig, men det er mig meget, grumme meget, vigtigt. Kiære Min, som jeg skrev i Gaar send hellere kun 2 Ord hvoraf jeg kan see at Du har det godt og at Du ikke helt glemmer os, end et Brev som er jaget sammen. Naar jeg skriver til Dig er det mig en stor Glæde, dette vilde jeg saa gerne føle det ogsaa var for Dig. Tilgiv mig nu mine Taabeligheder hvis Du dømmer dem som saadanne,

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 17 August, 1882.

Du har fundet at jeg har været spydig, ja det har jeg vidst været, siden Du synes at have mærket det, men Du maa da tilgive mig. Det er skeet imod min Villie. Jeg har netop gjort mig Umage for ikke at være det og for ikke at røbe mig med noget. Hvergang jeg har skrevet har jeg tænkt: Blot hun maa mere sig rigtig, være glad som Fugl i Luften, fra Morgen til Aften. Men ved Siden sad Egoisten og stak Hovedet frem, denne Afskyelighed, Ophavet til alle slette Tanker. Jeg tror paa Dig! Ja, jeg tror Du er saa trofast som Faa, og Du vilde anse det for den yderligste Fornærmelse om Nogen tvivler, saa umuligt synes det Dig at kunne være det modsatte. Men jeg har aldrig været nogen indbildsk Nar. Du er ung og har seet saa lidt af det virkelige Liv. Du lever derovre, skilt fra Dit Hjem, et Hjem hvor de fagre Ord siælden komme frem, ikke allene fordi saa meget i den daglige Mølle forhindrer det, men ogsaa fordi de fagre Ord, for mig, aldrig har kunnet komme rigtig paa Tungen lige overfor den der staar mig nær, og tilmed tror jeg at jeg i min Alder faar dem vanskeligere frem, dertil er jeg baade for gammel og ikke gammel nok. Du kommer ind i denne yppige Natur som næsten er svanger med en berusende Duft af Poesi. Du hvirvles ind i det brogede Liv, hvor der bliver vendt op og ned paa saa meget, hvor ligesaa godt det slette har givet Møde som det Gode, og hvor det blot giælder Et: "Fordriv Tiden saa behageligt som muligt"! Du er smuk! Hvor lidt har jeg sagt Dig det, saagodt som aldrig! Skuer jeg mig Dig i Øinene ville jeg næppe faa det sagt. Du træffer mange Bekjendtskaber, Nogle aldeles ligegyldige, Andre mere behagelige, men naar Farvellet er sagt er de hurtig næsten alle glemte. Men iblandt dem alle er der maaske Een, som Du ser paa med andre Øjne. Han er for Dig begavet, aandrig, vittig. Han er ung og smuk. Og maaske strax, maaske lidt efter lidt gribes Du. Jeg siger: Lykkelig den Kvinde som naar hun møder en saadan Mand, og dobbelt naar hun er ugift, møder En som holder Æren højt. Thi "hun" kiender ham ikke. I de Omgivelser er han omgivet af et Skiær som skjuler alt det Slette og kun viser alle de glimrende Egenskaber. Jeg siger lykkelig den som møder Manden med Æren i Brystet. Thi enhver Kvinde kan sige med Rette: "Min Gud! bevar min Uskyld!" Den Kvinde er endnu ikke født, med mindre hun er saa kold som Nordpolens Is, som kan sige: Der er ingen som kan friste mig til Fald. Saa saadanne Tanker have bevæget sig hos mig. Strax kommer de ikke. De synes latterlige i Ens Øjne. Man troer saa fast som paa den eneste Gud. Men Adskillelsen avler dem. Da jeg afsendte mit i Gaar skrevne Brev, fortrød jeg det, thi jeg følte jeg havde blottet mig. I Dag vil jeg blotte mig saa fuldstændig som mulig. Jeg vil hellere selv sige det, end at Du skal have Formodningen. - Du kiender min Ungdoms Kiærlighed. Der er ikke en Tøddel af den skjult for Dig. Kun ved Du ikke at Middelfart glemmer Minder fra den Tid, som gav Anledning til at mine Øjne tilsidst blive aabnet. Fra min tidligste Barndom indtil mit 33 Aar, havde hun været for mig "den Eneste"! Maalet for al min Higen og Sporen til Alt hvad jeg greb fat paa. Hun var den der kun ret kunde glæde mig, men hun har ogsaa bragt mig mange

sorrigfulde Timer og sløvet min Virksomhed. Jeg var aldrig blind for hendes Feil, og hun havde dem, som gav mig Anledning til meget bittere Bebrejdelser, men jeg havde uafbrudt ofte med Haab, men for det meste haabløst, kun det for Øje. Og for dette, for at vinde en pletfri Kvinde, gift som hun var, bevarede jeg vort Forhold rent i alle disse Aar, og jeg siger med en vis Stolthed: Jeg bevarede det rent! Det sidste Aar forinden Moder døde betroede hun sig til hende og spurgte om hendes Raad. Hun havde altid set op til Moder som det bedste af en Kvinde. Min Moder havde aldrig før denne Tid havt min Fortrolighed, men en Moder seer jo alt. Hun sagde til hende: Ikke Een af 100 Mand ville have holdt saa trofast ud som han, derfor, saafremt Du er sikker paa Dig selv, kan Du stole paa ham og da, men ogsaa kun da, vil jeg bestemt tilraade Dig Skilsmisse. Først egentlig i det Aar, troer jeg, begyndte hun med virkelig Alvor at tænke paa dette Skridt. Men Aaret efter døde Faderen og min Moder 1 1/2 Maaned efter. Under disse sørgelige Forhold berørte jeg det ikke. Hun holdt meget af sin Fader og i hendes ulykkelige Ægteskab var han jo Meget for hende. Hun trængte til Hvile og rejste til Middelfart. Jeg mødte hende i Roskilde og fulgte hende derover og denne Dag havde til da været den lykkeligste i mit Liv. Det forekom mig det ville have været en forfærdelig Forbrydelse at tvivle paa hende. Kort Tid efter var jeg bedragen og for hvem, for en gift Mand; men aandrig, vittig og som i Evner og Begavelse naturligvis stod langt over mig. Hun traf ham der, og en Kiærlighed som havde været trofast i saa mange Aar, blev bortkastet i Løbet af faa Dage. I 2 Aar havde jeg kun Anelsen herom. Trods mine mest indtrængende Anmodninger fik jeg ikke Sandheden frem og efter hendes Væren imod mig, var det min Pligt at dæmpe denne Anelse. Men en Aften, jeg skulle rejse næste Dag, gik jeg derop, uagtet jeg havde sagt hende Farvel. Hun lukkede mig selv op, og jeg kunde se hun blev forlegen, endskiøndt hun beherskede sig godt, thi hun havde jo ikke ventet mig og det var ogsaa kun et Tilfælde, lykkeligt for mig, at jeg kom. Døren stod aaben til Entréen. Det var umuligt at skiule Nogen for mig. Jeg havde aldrig set ham. Jeg vidste dog strax det var ham. Hun præsenterede mig for ham. Hun havde omtalt mig for ham det vidste jeg. Han, Verdensmanden, 5 Aar ældre end mig, blegnede og slog Blikket ned for mit. Dette var mig nok. Jeg vidste Alt. Jeg gik strax og tilskrev hende et Brev hvori jeg gav hende sin Frihed uigienkaldeligt. Jeg havde altid følt, at ligesaa trofast som jeg var, ligesaa hurtigt vilde hun blive et Intet for mig, fra det Øjeblik jeg fik Vished om at hun var mig utro. Og dog havde jeg ikke troet, at jeg saa let skulde gaa over det som jeg gjorde. To Aar efter bad hun mig, om jeg vilde opfylde en Bøn: At følge hende i Kirken den Dag Johanne Olrik blev viet. Jeg gjorde det uden at føle det ringeste herover. Fire Maaneder efter rejste vi to til Paris sammen. Jeg kom derfra om muligt endnu mere helbredt. Du og jeg blive gifte. Jeg har fortalt Dig hvorledes Meddelelsen blev optagen og hvad Indvirkning dette havde paa mig. Jeg har ligeledes meddelt Dig at et Par Aftener forinden vi blev viede, brændte jeg ethvert Minde om hende og at jeg græd. Du har altid misforstaaet dette Udbrud fra mig. Thi Taarene vare sandelig ikke for hende. Muligt fældedes de for en Mands Ungdomsdrøm, men kun for denne. Jeg ved det ikke. Min Væren imod Dig i Marienlyst Have har Du igen bebrejdet mig. Har den været Feil, har den været mig ubevidst, og den har da kun været dikteret ene og alene af Følelsen af at ville undgaa en Skandale af et Fruentimmer som ikke var sig selv mægtig. Det er flere Gange Du har bebrejdet mig dette og hver Gang har det krænket mig dybt, thi hver Gang, som ogsaa i Aften, ved jeg at Bebrejdelsen er ufortient. Og tror Du ikke jeg vidste ligesaa godt hin Aften som denne, at hun ikke var værdig til at binde dit Skobaand! Det er Mindet om hin Dag, der har fulgt mig i disse Dage fra Morgen til Aften. Det er Mindet om en tidlig Sommermorgen, da jeg i Morgendæmringen ventede paa Toget, kastede Blikket udover hele denne dejlige Natur og med Tanken paa hende som blev tilbage udmalede mig Livet som lyst og rigt. Hvad jeg hin Morgen vilde have anset for den største Ulykke, er bleven til mit Livs Velsignelse.

Der, min Hustru! Jeg elsker Dig saa inderligt, saa trofast som en Mand kan elske. Forstaaer Du mig da at Mindet om hin Dag kan bevæge mig! Disse Stemninger har behersket mig, og at jeg ikke er reist over til Dig, allerede for flere Dage Siden, er kun fordi min Stolthed har holdt mig tilbage. Jeg føler mig ydmyget

ved mit Skriftemaal, og nu jeg skriver dette, anser jeg det som det taabeligste der kan tænkes at sende Dig disse Linier. Og Dog.

Du skal een Gang læse i mig hvorledes jeg er, Du skal dog een Gang vide hvor fast Du er groet til mig. Og nu Godnat fra Din bedste Ven.

Gennem hele sin ungdom har Georg, viser det sig her, hæget om sin kærlighed til en bestemt unavngiven kvinde. Jeg har, i denne forbindelse, modstridende følelser. Efter at have læst dette smukke og dybtføjte kærlighedsbrev, hvorfor skulle man så bore ned i fortiden og snage i følelser der i så mange år havde været baggrunden for Georgs tilværelse, for at finde hende, hvis navn han ikke nævner? På den anden side, for at forstå Georg og hans lange ungarleliv, er der så mange antydninger - klart omtalt i brevet - at man med rimelig vished vel trods alt kan fastslå at kvinden i hans liv i alle disse år må have været hans kusine Thea Flensburg. Fra hans tidligste barndom til han blev 33 år havde denne unavngivne været "den Eneste". Endvidere: Fra hans tidligste barndom var det kusinerne og fætrene han, gennem den nære familiefølelse, blev knyttet til. At Theas ægteskab ikke var særlig lykkeligt får man indtryk af, bl.a. fordi det er klart at Fjeldskov ikke er særlig velset hos sine svigerforældre og derfor heller ikke hos den øvrige familie. Bl.a. så denne varme og gavmilde familie ned på hans umådelige nærighed. Det er sandsynligt at han levede af en pension, der tillod ham at hellige sig sine kunstneriske interesser - han betegnede sig selv som billedhugger - men som dog ikke tillod mange unødvendige udgifter. "Der blev snakket om skilsmisse, men Aaret efter døde Faderen og 1 1/2 Maaned efter min Moder". Dette passer naturligvis præcis med hvornår Charsten Schmidt Flensburg (Theas far) og Hanne (Georgs mor) døde. "Hun holdt meget af sin Fader" skriver Georg. Ligeledes skriver Hanne d. 1ste Maj da Onkel Flensburg lige er død, "De er meget fortvivlede og dog beklager jeg meget den stakkels Thea, thi hun elskede sin Fader saa højt". "Kort Tid efter var jeg bedragen og for hvem, for en gift Mand". Georgs kusine Marie Schougaard skrev i et brev til ham i Oktober 1873: "Jeg forstaar ikke Thea rigtig, der siges at Lund kommer der endnu, det var dog ikke fornuftigt af hende." Thea havde desuden været paa Middelfart Badehotel først i 1872 og siden i 1874 det år i hvilket Georg efter hjemkomsten til København finder sin elskede med en anden mand. Endelig får man at vide at den ubekendte kvinde i sommeren 1876 beder Georg følge sig i kirken den dag da Johanne Schougård blev gift. Da Georg betragtede sig som en bror til sin kusine Johanne, opvokset som hun var i hjemmet på Vesterbrogade, må han kun have sammentykket i at følge et meget nært familiemedlem i kirken på Johannes højtidsdag. Sidst men ikke mindst: Georg har gemt mange breve fra de andre kusiner, men der er ikke éet fra Thea. At hun har kunnet lide at skrive kan man se af de indholdsrige breve hun skrev til sin Tante Hanne, da denne var på kurophold i Teplitz. Det fremgår også af dem at hun stod Georgs mor meget nær, hvilket meget vel kan passe sammen med at hun har spurgt Hanne til råds angående skilsmisse. Det er simpelthen ikke til at tro at hun ikke, som de andre kusiner, korreponderede med Georg. Hun må være den hvis breve han brændte lige før sit giftermål.

Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 18 August, 1882, Eftermiddagen.

Det er første Gang at Brev aldeles udeblev. Hestene bestiller saa lidt i disse Dage og jeg lod da Posten hente. Nu jeg formoder at Du dog var saa fornuftig at tage med paa en saa dejlig Tur som til Veile, og Tiden er da løben fra Dig. Veiret var i Gaar her saa smukt. Jeg vil haabe I har havt det ligesaa prægtigt paa Turen. Og dog havde Du vist ikke unldadt at sende mig et Par Ord, havde Du vidst Postgangen. Brev som gaar fra Middelfart om Morgen Kl. 3 1/4 er jo nemlig i Bro Mølle Kl. 1 om Eftermiddagen, og naar det altsaa er paa Posthuset inden dette lukker om Aftenen, kommer det med det Tog og Støvlepudseren løber jo gerne hen paa Posthuset med et Brev...Alle Dine Rollinger have det godt. Ligefra den største til den

mindste. Bodil siger at Fritz nok skal have lært en Del til hans Moder kommer hjem...Jeg troede at Caroline og Elisabeth havde skrevet til Dig. Det har ikke manglet paa Opfordringer fra min Side. Dog er det vist ikke af Ligegyldighed. Agnes faar Du vel ogsaa Brev fra engang imellem. Det lovede hun da saa bestemt. Det vil vare længe, frygter jeg, inden Høsten er bragt i Hus. Det faaer ingen Ende, og det er ikke af Mangel paa Folk eller fordi de bestille for Lidet, thi de arbejder endogsaa strengt, men fordi det er saa overordentligt besværligt at meie. Det er i Aar overalt som ellers i andre Aar paa de værste Steder...Jeg tror at jeg efter Middag kører til Stationen. Jeg synes jeg trænger hertil. Du kan da have Dit næste Brev i Morgen tidlig.

Din Georg

Efter at Georg havde afsendt det brev i hvilket han udøste sit hjerte tog han åbenbart en smuttur over til Juliane. Hun havde imidlertid, før han kom, afsendt et svar på hans kærlighedsbrev, nok spidst og sårende. Noget hun fortrød, da hun så ham personligt.

Hallebygaard, 22 August, Aften.

Du bad mig brænde det Brev, som laa her, da jeg kom hjem. Ja nu er det brændt. Men jeg har læst det forinden. Jeg kunne ikke tro andet end at det vilde glæde mig at læse det, see det første Indtryk som mine Ord til Dig havde giort, Ord som var kommen frem af en saa inderlig — Nei, det er Ting som vi ikke vilde omtale mere. Men jeg beder Dig ogsaa brænde mit Brev, thi jeg maa besidde en meget ringe Gave til at kunne udtrykke det der lever og aander i mig og det jeg ønsker. Havde jeg blot været hos Dig inden Du havde afsendt disse Linier.

Din Georg

Min Kiære Juli!

Hallebygaard, 23 August, 1882.

Jeg kommer nu fra Dr. von Würden¹¹⁸. Han ansaa det ikke nødvendigt at Du søgte Howitz¹¹⁹, uden for saavidt som at dette kunne være Dig en Beroligelse, men i alfald var dette tids nok efter at Du havde endt Din Badekur. Den Klump Du havde bemærket skulde Du ikke bryde Dig om. Den var en Følge af Indsprøjtningen med Allun¹²⁰. Dette kunde bevirke saadanne Ansamlinger. At den havde været ligesom blodblandet var fra Menstruationen. Levninger af denne kunne godt være tilstede i længere Tid og da ligesom indkaples i Slimen. Men som sagt, betragtet som en Beroligelse for Dig, kunne det jo være rigtigt at faa en Specialist som Howitz, naar Du tog fra Middelfart. Efter denne Udtalelse kan jeg ikke indse det er værd at Du tager til Kbhvn nu. Med Hensyn til omtalte Hjertebanken og Trykken i Mellemgulvet da kunde dette Noget hidrøre fra Blegsot, men ogsaa fra den Mavekatarh som han ikke antog endnu var hævet. Og han maatte paa det indstændigste anmode Dig om at holde Diæt. Saa lidt Rugbrød som muligt, i Grunden slet Intet, megen Mælk, intet Fedt, Skinke eller røgede Ting, meget lidt Sauce til Kiødspiser og intet krydret til Ex. ikke Boeuf med nogen Peber og Løg og ikke nogetsomhelst af Grønt, Agurkesalat, Melon, Frugt, Kaal, o.s.v. ligesom Kartofler var for Dig overordentlig usundt. Vilde Du blot overholde dette skulde Du snart komme Dig. Din Rødvin maatte Du gjerne drikke...Kort efter jeg i Gaar Aftes var kommen i Seng, havde Ulrikke en meget stærk Opkastning i Søvn, men hun lod ellers ikke til at feile Noget. Efter at jeg havde givet hende noget Vand og puslet hende, jeg maatte jo give hende andet Lagen, faldt hun strax igien i Søvn. Men kort Tid efter vaagnede hun igien og maatte kaste op og 1/2 Times Tid efter

118 Huslægen på Hallebygaard.

119 En kendt gynækolog.

120 Allun blev benyttet opløst i vand i indsprøjtninger for forskellige slags slimafsondringer. I Juli's tilfælde har det været vaginal udflod.

endnu engang. Men hver Gang lod hun til slet ikke at være generet deraf, sov videre udmærket hele Natten og var fuldstændig kvik i Morges. De havde om Aftenen spist de Godter Du havde sendt dem, men Caroline mente dette var saa lidt at dette ikke kunde være Grunden...Der laa Brev til mig fra Fader. Han kunde ikke forstaa at Du ikke havde sendt ham et Ord. Du havde dog saa bestemt lovet ham at meddele hvorledes Du havde det. Dette Brev var skrevet forinden han havde modtaget mit. Lov mig at Du vil skrive ham til. Og nu saa kort efter jeg har seet Dig ikke mere for i Dag. En kiærlig Hilsen fra os alle. Din Georg

Min Kiære Juli!

Hallebygaard, 24 August, 1882.

...Jeg havde da heldigvis nogle Breve i Middags at skulle have med Posten, saa at jeg fik en Grund til at hente Posten i Bro Mølle. En lille Smule vil man jo gjerne holde paa Værdigheden. Vær endelig fornuftig og spis hverken Napoleonskager eller andre do, og bevis Din Mand at Du staar langt over ham i fast Character, som i Alt Andet. Og husk paa Kartoflerne, Agurkesalaten og Eddiken. Vær en rigtig sød, fornuftig Pige! Og vær langt fornuftigere i en anden Retning end Din Gamle. Thi han er det langt fra. Hans Tanker dreier sig, altfor meget, stadig kun rundt om Et og kun om dette Ene, og for ikke at give sin Taabelighed frit Spillerum igien, siger han Godnat, Sov vel og Tak.

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 25 August, 1882.

Hvilket Veir i Aftes da jeg kørte fra Stationen, den mest forrygende Storm, og som en lille Opmuntring til mig, ventede jeg i en halv Time paa min Vogn. Til sidst opgav jeg Troen paa at der kom Nogen, og leiede Stationsvoognen. Ved Søbølleegnen mødte jeg ham da. Jeg havde allerede udmalet mig at han var væltet etc., men det hele var. At det kunne han ikke forstaa. Hans Uhr maatte have været forkert... Københavnsturen blev jo en Galoptur som sædvanlig. Frisøren naaede jeg først til om Aftenen, da Uhret manglede 8 Minutter i 7 og medens han klippede mig haglede Sveden af mig og fastholdt alle de afklippede Haar i Ansigtet. Min første Expedition gjaldt Howitz, efter at jeg havde faaet min Frokost. I Veiviseren stod han som boende paa Vesterbro. Da jeg kom derud var han flyttet til Tordenskjoldsgade og da jeg kom derind Kl. 11 1/2 var han kun at træffe imellem 1 og 2. For nu at være første Mand ville jeg være der Kl. 12 1/2...hvor jeg saa maatte vente i 3/4 Time og kom da ogsaa ind som No. 1. Han var næsten mere end kortfattet. Jeg forsøgte at udvikle for ham hvorledes Du havde det, og spurgte efter disse Oplysninger om han antog det var nødvendigt at Du kom til ham strax. Ja dette Spørgsmaal klaredes af sig selv sagde han, thi han reiste i Aften (dette i Gaar) til Jylland for at foretage en Operation og blev borte i 14 Dage. Men han antog det var ligegyldigt om Du kom nu eller midt i September. Han spurgte hvormange Børn Du havde faaet og hvor gammel Du var. Ja det stammer rimeligvis herfra. Jeg bemærkede at nogle Damer havde gjort Dig ængstelig derovre. "Ja, de Fruentimmer maatte jo sludre"! Man skulde ikke rette sig efter saadant Vrøvl. Hvilket Veir ellers for Dig at have maattet reise i, dersom Du var kommet afsted og ikke havde truffet ham...Jeg gik derpaa til Georg Aagaard. Han havde denne paatagne, flotte, ligegyldige "Manér" paa sig som jeg kiender saa godt, viste Vragstykker og gjorde Sammenligninger med anden Ost hvilket gav det sædvanlige Resultat: At forhandle Hallebygaards Ost er den rene Ødelæggelse. Jeg sagde ham at det gjorde mig ondt, men at han ogsaa var et Stemningsmenneske og at dette ikke var Kiøbmandsmæssigt; at Osten vilde jeg nu kaste ud til Høire og Venstre, thi vilde ikke Hr. GA have Osten maatte jo andre. Til 42 Øre ville nu Osten blive solgt, ligegyldig for mig da, til hvem. Enden blev jo som sædvanlig at han blev Complaisant til det yderste, og at han jo ikke vilde undvære Osten....Saafremt jeg kun havde min gamle Production var der ingen Grund til at slaa af i Prisen, kun muligvis give en Godtgørelse fordi de sidste Oste ikke har været gode. Men da Productionen er bleven saa stor, er det jo en Nødvendighed at skaffe fem Kunder, og kun disse troer jeg faaes ved et temmeligt stort Afslag. Jeg haaber

det kun skal være foreløbig og jo flere Kunder jeg har, jo mindre Kiæphøiet antager jeg hver især vil blive. Det er lettere for 2 at stikke Hovederne sammen og øve Pression end for 4 à 5...Jeg talte med Otto om hans Pengesager og fortalte ham Maries Yttring¹²¹ til Dig. Han lød meget forbauset. Det havde nok knebet i Juli og August, men nu var han over det, og ialfald, der havde Intet lagt til Grund som kunne berettigge til slige Formodninger, hvad ogsaa nok viste de Tilbud der blev gjort ham fra de fineste og forsigtigste Handelshuse. Han var i godt Humør og følte at Landliv havde gjort ham saa godt, og han havde tillige derude stiftet flere Bekendtskaber som havde været saa venlige og opmærksomme imod ham. Med Skam at tale om sov jeg i Morges til Kl. 8. Klokken var jo 1 inden jeg kom i Seng. Jeg laa temmelig længe vaagen i Gaar Aftes...Det er saa glædeligt at høre naar Du synes Du har det godt. Det er jo altid et Bevis paa Fremgang. Maatte Du nu blot faa smukt Veir og smukke lyse Aftener, thi disse maa jo være de drøjesten at faa Bugt med og i de allerførste Dage er der jo ikke megen Udsigt til at jeg skal blive færdig med Høsten...Alle Børnene have det godt. Mange Hilsener fra os.

Din Georg

Otto havde i 1870erne giftet sig og han, hans kone og deres søn Otto William boede i Tårnbæk om sommeren. I familiestambogen står der intet om datoen for brylluppet og bortset fra brudens navn, Frida Rose, er der intet om hende, hendes familie, eller, mærkeligt nok, hendes alder - blot navnet, Frida Rose. Fra Rasmus' breve til Georg efter Hannes død fik man et godt indtryk af, at Otto levede et ret udsvævende liv i hvilket samme Frida Rose højst sandsynligt har spillet en stor rolle. Senere breve fra Georg til Juliane giver éen et levende indtryk af Georgs mening om brorens kone! Sønnen Otto Williams liv, han blev født i 24 Sept 1876, er derimod beskrevet ganske detaillert i stambogen. Kort omtalt giftede han sig i 1901 og han og hans kone Fanny Marie, f. Schmel udvandrede året efter til Philadelphia. Deres første barn, født i Danmark, døde, men de fik senere en pige og en dreng i Amerika. - Så det er kun Frida Rose hvis liv bliver diskret (tænker man sig) ignoreret af stambogens sikkert puritanske ophavsmand.

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 26 August, 1882.

Det er som om jeg ikke maatte komme over til Dig. Igien Regn! Men jeg har jo ikke Ret til at beklage mig, thi vi har jo været exceptionel heldige med Veiret. Rundt omkring os voldsomme Byger, her kun lidt, som kun har sinket Arbeidet, men ikke gjort egentlige Skade. Men alligevel et grumme trist Veir, et Veir som ikke er egnet til at bedre paa Humøret. Hvert Brev jeg faar fra Dig glæder mig derfor dobbelt, at Du dog har det godt og kan føle en god Fremgang...Jeg var da saa i Slagelse i Gaar for at købe Kiør...Det er nemt at købe dem, men hvorledes faa Pengene ind igien. At sælge igien Fedekvæg for samme Beløb som de købte Kiør vil blive saa vanskeligt at det næsten bliver umuligt. Det var en iøvrigt ikke behagelig Tur. Jeg kørte en Enspændervoogn var selv Kudsk, frøs som en Hund baade op og hjem. Jeg havde, taabeligt nok, kun taget min Havelock¹²² med, men hvem troede ogsaa det var saa koldt! Jeg var først færdig med mit Indkiøb da Klokken var 9, og det jo var bælmørkt, og inden jeg da fik mig en Bid Brød - og jeg var meget sulten - og en lille Passiar, blev Klokken 10 og jeg naaede først hjem Kl. 12 1/4 og kom først i Seng Kl. 1. Dit Brev til en Kop god Kaffe og nogle Drag af Cigaren gjorde umaadelig godt ovenpaa den Tur. Jeg er grumme stolt over at have en Hustru som er saa modig og karakterfast, som ikke er bange fordi Vandet er koldt. Men vær endelig forsigtig med Strømmen. Husk paa hvor stærk den kan være og lad altid Badejomfruen være tilstede. Lov mig endelig at være forsigtig hermed.

Alle Tutterne har det godt! Ulrikke har Intet feilet siden hin Nat. Hun har naturligvis kun faaet noget hun ikke har kunnet taale at spise.

Din Georg

121 Marie må åbenbart have betroet Juliane at Otto var i pengeforlegenhed.

122 En slags kappe, også kaldet Inverness Cape.

Min Kiære Juli!

Hallebygaard, 29 August, 1882.

Igien Regn...Det ser meget skident ud. Jeg har nu kun 20 Læs tilbage. Det er grumme ærgerligt. Naa jeg haaber og venter det Bedste, men Du skal ikke vente mig før Du ser mig. Ellers alt vel. Drengen og alle Tøsene har det godt. De var rigtig med til at kiøre ind i Gaar. De sov ogsaa uafbrudt i en Kiøre fra 8 til 7 1/2. Det er godt giort. Det vilde krænke mig dybt kunne vi ikke ses i Morgen, men nu regner det igien. Udsigten er bedrøvelig.

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, Mandag Aften 2 September, 1882.

Nu er jeg da hjemme igien efter en alt andet end morsom Tur. Men alle Børnene har det Gud ske Lov godt og her skal ikke være falden nogen videre Regn. Paa hele den øvrige Vei har det regnet stærkt og jeg tog ikke ind til Doctoren da der var bælmørkt, men kiører saa derhen i Morgen og skal nok sørge for at Brev kommer afsted med Aftentøget. Ingen havde ventet mig. Caroline laa og gassede sig i Din Seng. Det var drøit for hende igien at maatte ud af Fjedrene. Det bliver noget tomt nu igien i Aften.

Din Georg

I Juni 1883, et år efter opholdet i Middelfart, blev Juliane sendt på badekur til Bad Elster i Tyskland. Bad Elster eksisterer stadig som en smuk og aktiv badeby og det påstås at den helende kilde har været brugt siden det 13de eller 14de århundrede. Det var dog først fra 1850 at Bad Elster blev kendt som et kursted af international rang. Georg fulgte sin kone til bade-stedet og blev hos hende en ugestid, indtil han var sikker på, at hun var faldet lidt til. Caroline, Julianes søster, varetog i den tid forholdene på Hallebygaard.

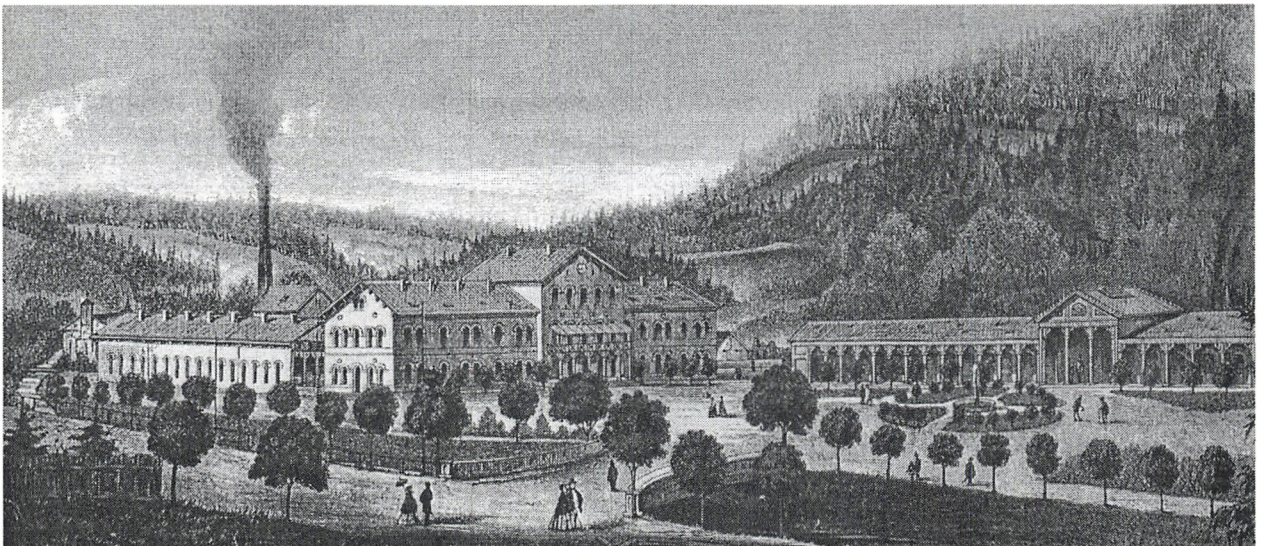
Kiære Caroline.

Bad Elster, 18 Juni, 1883.

Alt vel og i god Behold kommet hertil. Adressen er: Hr. Proprietær G. Thøgersen, Hotel de Saxe, Bad Elster, Sachsen.

Ikke en eneste Dansk, ikke en eneste Svensk og ikke en eneste Nordmand. Det er muntre Udsigter! Mange Hilsener til Eder alle med Løfte om rigtig Brev i Morgen. Her er saamænd Tid nok hertil!

Din hengivne Svoger G Thøgersen

Bad Elster. (Landschaft und Geschichte, Sachenbuch, Leipzig 1892)

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 26 Juni, 1883.

Allerførst forinden jeg begynder at tale om mig selv vil jeg meddele Dig at Alt og Alle havde det godt, baade Smaa og Store. Alle 5 Unger seer saa raske ud...Drengen er den samme Knub som altid. De hilse alle Deres Moder og takke for Chokoladen som hver især har faaet. Caroline og Elisabeth har det ogsaa godt, ligesom Poulsen¹²³ endskiøndt han nok har været Invalid i nogle Dage, en Forvridning af Skulderen som nok nu forøvrigt er næsten kommen sig. Asmussen¹²⁴ seer ikke saa lidende ud som man skulde antage efter de saa sørgelige Meddelelser der var giorte. Men det er nok ogsaa fordi hun er bleven saa lykkelig i Gaar, da hun hørte jeg kom hjem, for hun kunne vise mig 11 Husjomfruer som havde indlagt Billet paa hendes Avertissement, og der var da en som jeg antog. I dette Øjeblik hænger alle Ungerne i Trapezen og jeg kan tydeligt see at baade Ragnhild og Vibeke er voxet betydeligt. Drengen vil jeg ikke engang nævne. Doctor von Würden kom i Dag, ligesom jeg svingede henad Vejen til hans Bopæl, halsende efter mig udfra Apotheket for at forhøre om Dig. Han bad mig meddele Dig, at Du ikke maatte tage Hensyn til Doctors Mening, at Du kunde omtrent spise hvad Du vilde. Du vilde staa Dig vel ved at holde nogenlunde fornuftig Diæt og at Du befandt Dig daarligere end da Du reiste, tilskrev han ligesaa meget den lovlig stærke Kost og Mangel paa fornuftig Diæt, som Badene. Han tror heller ikke Du burde tage Vandet til Udskylningerne koldere end c 22 Grader. Den Tannin¹²⁵ Du brugte irriterede ikke...Med Hensyn til den kraftige Kost da var det meget godt at blive saadan ved som Du og jeg nu havde aftalt i Forbindelse med 1/2 Flaske Vin daglig. Det var Frokosten han mente der havde været for stærk og fordi der til de andre blev serveret Kartofler, Ludfisk, Budding og Kage maatte Du dog ikke tage Hensyn dertil. Jeg længes overordentlig efter at høre fra Dig hvorledes det andet af de stærkere Mudderbade har bekvemmet Dig og hvorledes Du finder Dig tilrette i det nye Værelse. Nu hvorledes ellers Alt Andet saa ud herhjemme! Meget godt. Græs er her jo intet af, men Vikkehavren er i Dag tienlig til at kunne sætte Kiøerne derpaa og de kommer der først om 3 Dage. Dette altsaa meget godt. Rugen ligesaa god som da vi reiste, Havren ligeledes god, Bygget taget lidt Skade enkelte Pletter men ikke meget, staaer meget godt. Roerne ligesaa. Jeg maa pludselig slutte for at faa Brevet med. Mange kiærlige Hilsener fra os alle. Jeg længes meget stærkt efter Brev.

Din hengivne Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 27 Juni, 1883.

Da jeg i Gaar saa hurtigt maatte afbryde vil jeg dog afsende et Par Ord til i Dag. Jeg var i Gaar Eftermiddags paa Flinterupgaard...Situationen har vist mange Steder været mere Kritisk end her. At Græsset for ret at kunne komme i Groning igjen kræver langt mere Regn end vi har faaet er klart, men betydelig har det hjulpet, og paa Sæden jo ganske overordentlig. Vikkehavren staaer brilliant, men efter Poulsens sigende er denne ogsaa efter Regnen ligefrem groet fabelagtig. Kiøerne skulle paa den om et Par Dage, men den er stor nok til at de kunne komme der strax. Af Smør har vi daglig c 95 à 96 Pund, af Oste 195 Pund. Osten har jeg endnu ikke faaet set til. Den skal have Inspektion naar jeg nu kommer tilbage fra Flinterupgaard thi jeg maa derover nu igjen. Dine Børn har det stadig godt og Sundheden stritter ud af dem.

Du skal dog høre lidt om min Hjemfart. Jeg kom til Leipzig Kl. 8 i Søndagsaften. Efter at jeg havde vadsket mig og spist til Aften gik jeg mig en Tur i Byen fra Kl. 9 til 10 1/2. Den er en rigtig smuk By, lys og aaben, isprængt med store Parkanlæg. Næste Morgen Kl. 6 1/2 var jeg oppe og spadserede igjen i Byen fra

123 Forvalteren.

124 Husjomfruen.

125 En slags garvesyre. Anvendes til garvning, som bejse i farveri og blev af læger ordineret som astringerende middel.

Kl. 7 til 9. Spiste da Frokost og jollede af igien Kl. 11. Var i Hamburg Kl. 5.35 præcis, blev naturligvis modtaget af Fortunas Representant¹²⁶. Kiørte til "Wilkens Kiælder N1" i Hamburg spiste en bedre Middag! Kiørte derfra til Circus Renz og derfra lige paa Banegaarden. Paa Dampskibet var der overfyldt. Der var ikke tale om at ligge men kun sidde paa en Stol og sove. Som Natteleie altsaa noget ubekvemt...Vognen har i nogen Tid holdt for Døren, derfor kun de kiærligste Hilsener fra os alle. Din heng. Georg
Skrevet i en forfærdelig Fart

Min Kiære Juli!

Kiøbenhavn, 29 Juni, 1883.

Tak for Dit Brev som jeg jo modtog i Gaar Morges da jeg kom hertil. Det gaar jo altsaa ganske godt for Dig, blot Veiret maatte blive bedre og Du tillige kunne begynde at mærke lidt Bedring. Men jeg kan nu ikke tro andet end at Du snart kiendeligt vil kunde mærke denne. Rart er det dog at Fru Martens er saa opmærksom som hun er. Aviser har jeg nu omtalt til Otto og vedbliver han at sende. Du skal forøvrigt ikke sende mig mere end et Par Ord hveranden Dag. Kun at jeg ved hvorledes Du har det. Thi det er jo stor Skade for Dig at sidde foroverbøjet og skrive. Jeg er i dette Øjeblik kommet fra Fru Hansens Fæstekontor, hvor jeg har fæstet Husjomfru som tiltræder i Morgen 8te Dage. Og hvem har jeg fæstet? Selve Karen Bøie! Du erindrer nok hende fra Havholm som Du tilskrev, men der ikke svarede. Hun fortalte mig i Dag at hun intet Brev havde modtaget. Derimod have Dithmer hos hvem hun jo var, meddelt hende at vi havde tilskrevet ham. Gid vi blot maatte faa Held med hende. Jeg er nu færdig med alle Ostemændene, men Resultatet er ikke stort...C.F. Hansen...fik jeg halvt om halvt til at modtage Indbydelse til Hallebygaard men han kunne ikke før Søndag Otte Dage. Nu jeg stoler ikke paa at se ham før han er der. Jørgensen og Wulff¹²⁷ har jeg jo ogsaa anmodet om at komme ud...Nu vi faa at see hvad vi kan gjøre. Jeg laa da i Lyngby¹²⁸ i Nat og skal hilse Dig saamange Gange fra dem alle derude deri indbefattet Din Broder (Emil), som jeg var henne og hilse paa og drev lidt rundt med i Gaar Aftes. Jeg tog ud med Toget 5 1/4 i Gaar Eftermiddag, var oppe i Morges Kl. 5 og tog herind igien Kl. 7. Klokken er nu 4 1/2 og jeg har været i Activitet lige siden. Tilbage er nu at besørge nogle Ærinder og faa lidt Middagsmad og saa hjem igien. Dit Uhr er besørget. Han sagde Fjederen var sprunget. Da jeg er bange for Tiden skal løbe fra mig skriver jeg ikke mere i Dag. Kun mange kiærlige Hilsener fra
Din hengivne Georg

Min Kiære Juli!

Hallebygaard, 30 Juni, 1883.

Tak for Dit i Aften modtagne Brev. Det maa være nogen triste Dage for Dig nu Du slet ikke har noget at tage Vare paa. Men blot Du endda maa være rask i denne Tid og ikke har for mange Smerter. Vær endelig til den yderste Grad forsigtig med at Du ikke bliver forkiølet, og pas paa Maven at den ikke saadan bliver løbsk. Jeg kan heller ikke forstaa at Du skriver, at Du dog vil drikke en halv Flaske Rødvin daglig. Du har altsaa ikke gjort det, og det var jo en reel Aftale at Du skulle gjøre det...Du skriver at Du kan mærke Du mangler Din kraftige Frokost. Men hvorfor har Du da ikke allerede gjort det og gaaet tilbage til det gamle. Det maa Du endelig strax gjøre. At Du forøvrigt maaske kan synes at Du er mere nervøs nu end da Du rejste, troer jeg ikke Du skal bryde Dig om. Ialfald kan jeg kun sige at jeg er bleven mer nervøs end tidligere og jeg kan ikke tænke mig anden Grund end det Vand jeg drak, men det gaar naturligvis snart over...Her smelter vi af Varme. 24 Grader Reaumur i Skyggen imod Nord. Hvad siger Du om den. Jeg sidder og skriver i Skjorteærmer med alle Vinduer aabne og dog gaaer jeg engang imellem ind for at vadske mig.

126 Hans fætter Julius Schougaard.

127 Osthøndlere.

128 Rasmus og Tante Anine, der efter salget af Vesterbrogade boede i Lyngby om sommeren.

Der er meget stærk Lugt i Ostekjældereren i disse Dage, men Osten holder sig dog saa godt som overalt og jeg synes der er kun Grund til at være fornøjet med den, ialtfald haaber jeg det. Alle Hylderne ere i disse Dage vadskede i stærkt Sodavand...Da jeg kom hjem i Gaar Aftes var der Brev fra H.C. Hansen hvori han beder mig sende 6 à 8 Oste men til 38 Øre. Jeg tror nu jeg sender ham af de vaade til den Pris. Disse er blevne værre til at fugte ved at komme i Kjældereren. Den Ost fremviser mange Mærkværdigheder i Aar. Jeg har tænkt at tørre dem godt forinden og da sy dem ind i Smørgaze. De kunne da ikke blive saa tilsnavsede...Jeg var paa Flinterupgaard strax i Morges for at tilse Roernes Rensning. Poulsen gav mig nemlig i Gaar Aftes en bedrøvelig Skildring herfra og havde havt en voldsom Ballade med Folkene derovre. Han har jo været der for at tilse Hørivningen i disse Dage. Det er godt han er paa sin Post. Det kan saamænd behøves derovre. Fru Friis bad mig hilse Dig, jeg spiste nemlig i Dag Frokost i Familien. Friis er forresten ikke glad over mig i disse Dage under denne Hørivning og Grubbernes Rensning af Roerne. Flere Gange har jeg Følelsen af at han ikke holder af Formynderskabet. I Tirsdags da jeg kom hjem, var jeg jo strax derovre og mit Roetab i Fjor Efteraar kom paa Bane. "At Roerne blev ødelagte i Fjor var min Salighed Deres egen Skyld," sagde han og jeg troer nu næsten at han selv troer paa det. Om det har hjulpen at jeg endnu engang gjorde et Forsøg paa at bringe ham ud af sin Vildfarelse veed jeg ikke. Næppe vel, men ialtfald gjorde jeg Forsøget paa en temmelig eftertrykkelig Maade...Blot dog Din Kur fuldstændig maatte læge Dig, at Du, naar Du kom hjem igien, som i gamle Dage kunde trave med mig i Mark og Eng og tilse alt. Give Gud sin Velsignelse hertil! Jeg haaber og venter det Bedste. Hav selv den faste Tro at det vil lykkes og Du skal see, Du vil blive den gamle igien. Som jeg tilskrev Dig i Gaar, maa Du endelig ikke skrive mere end et Par Linier hvergang Du afsender Brev, men derimod afsende hveranden Dag. Det er jo nok naar jeg veed hvorledes Du har det, og endnu engang erindrer jeg Dig om, at Du kan faa mig ned til Dig med øieblikkelig Varsel naar Du ønsker det, og at Du skal gjøre det, naar Du trænger dertil. Agnes fik jeg Brev fra forleden omtrent vel samtidig med Dig. Jeg tilskriver hende at hun paa ingen Maade maa tage til Nakskov under denne Epidemi¹²⁹, og at hun, saafremt hun alligevel gjør det maa renoncere paa at giæste Hallebygaard. Jeg skal nok forhandle med Asmussen om at hun søger for at det er saavidt mulig i Orden til den nye Jomfru kommer. Hun er kun fæstet til November...Jeg har af og til fat i alle Ungerne og gaar ind hver Aften for at sige Godnat til dem. De skulle nok selv erindre mig herom. Jeg kommer netop lige fra dem. De vare Alle aldeles ellevilde, men Drengen dog den Værste. Jeg har lovet dem at kiøre dem i Skoven i Morgen. Medens jeg var derinde skulde Fritz paa Potten efter at han først havde slaaet Kolbøtter i Sengen paa alle mulige og umulige Maader. Det var det kundstigste at see ham fare op af Tingesten og raabe: "Vi skal i Skoven i Morgen Faer" naar jeg truede ham med Fingeren dumpede han ned igien, for 5 Sekunder efter igien at fare op og give sit Udraab. Og dette gientog sig da nok 10 Gange. Om Haven er Intet at meddele. Jordbær bliver her vist kun et forsvindende Minimum af. Porrer derimod vist en Del. Jeg vil tidlig i Seng i Aften og stopper nu. Mange kiærlige Hilsener fra os alle og dog særlig fra

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 2 Juli, 1883.

Tak for det i Aften modtagne Brev. Jeg har været først paa Flinterupgaard og siden i Kallundborg og modtog det jo først ved Hjemkomsten derfra. Hvilken forfærdende Hede! Skiøndt i Grader vist ikke værre end de andre Dage, har det dog i Dag været ligefrem overvældende, da der har været en Del Torden oppe og ikke en Vind har rørt sig. Endskiøndt Kl. nu er 9 er det dog 17 1/2 Grad¹³⁰ og jeg har maattet flytte Bordet ud paa Verandaen for at skrive dèr da det inde er umuligt. Men hvilken Aften ellers. Saa skiøn som sjældnen i Danmark. Og dog var Morgenens i Dag endnu smukkere. Vi skulde jo veie Ost og sy nogle af dem

129 Kopper.

130 Reaumur.

ind i Gaze og jeg var derfor oppe Kl. 4, men det var en fuldendt Nydelse. Det er ikke rigtigt af mig at Du ikke har faaet Brev hver Dag, men det er rigtignok ikke af Mangel paa Villie, men fordi jeg har været saa optagen...Du kan tænke Dig hvilken Tørre vi har, naar Du hører at det Hø som bliver slaaet inden Middag endnu samme Aften er sat i Stak, men jeg har rigtignok heller aldrig revet saa hurtigt og det bliver sat i saa smaa Stakke at der skal over 30 Styk til Læsset. Det er efter tydsk Manér jeg nu vil prøve det. Roerne her paa Gaarden er de smukkeste jeg endnu har havt. Sæden vil efter al Rimelighed, naturligvis under Forudsætning af at vi snart faar Regn, blive givtig. I Dag er den første Tørv kommet i Hus, men kun 12 Læs. Høet tror jeg vil fylde ligesaa godt som ifjor. Gid jeg blot havde det i Hus...Endskiøndt Regn snart var paa sin Plads ønsker jeg dog først at faa Høet bjerget...men rigtignok helst uden denne forfærdelige Hede. Der var en Mand i Kbhvn forleden der døde af Solstik og da jeg i Dag kiørte fra Flinterupgaard til Stationen blev jeg paa engang meget betænkelig for at dette ogsaa kunde ramme mig, til den Grad pintes jeg af Solen. Hestene for Slaamaskinerne paa Flinterupgaard, og det er da langtfra saa tungt som i Engene her, ere inden faa Minutter bogstavelig som trukket op af Vand, og naar det lakker hen ad Enden med den 1/4 Dag som de gaar ad Gangen ere de næsten ikke til at drive af Stedet. Husmandshuset er da endnu ikke solgt og bliver det nok heller ikke. Der har til Dato ingen Liebhaber meldt sig.

Dette skriver jeg til Morgen da jeg holdt op i Gaar Aftes af særlige Grunde, nemlig Trang til at komme i Seng. Jeg stod op Kl. 5. Sommerveir som i Gaar. Ikke et Blad rører sig. Alle Børnene har det stadig godt. I Søndags Eftermiddag var de alle i Skoven. Vi spiste til Middag Kl. 3 1/2 saa vi kunde kiøre Kl. 4 og var hjemme igjen lidt over 7. De morede dem udmærket. Caroline, Elisabeth og Poulsen er ligeledes i bedste Velbefindende. Asmussens Humør har bedret sig i kiendelig Grad siden hun nu veed hun slipper herfra, men hendes Mad er alt andet end god og da hun nu skal bort tier jeg bare stille i disse Dage. Saa saadan ser Alt ud herovre og nu til Dig og Dit Brev. Hans Udsagn til Dig: "Um eine Jahr dann geht die Kuhr besser"! kan vel kun forstaaes saaledes at en Kur igjen til næste Aar vil hurtigere give endeligt Resultat, og det kan vel ogsaa nok være at dette bliver nødvendigt for at faa fuldt Bugt med Historien, men det ligger jo ogsaa nok at antage at Du ikke har hørt det ene Ord rigtig saa at der ligger en anden Mening heri. Endnu er det vist ogsaa vanskeligt for Manden at dømme om Kuren i Aar er tilstrækkelig eller om der endnu eet Aar maa bruges Kur for at faa fuldt Magt med dette. Jeg kan nu ikke tro Andet end at det lykkes i Aar. Jeg synes at have det paa Følelsen. Men jeg troer godt at en Efterkur for Dig, herovre ved et Saltvandsbad i 2 à 3 Uger vil faa en overordentlig Betydning, og Du kan jo for den Tid have Din ældste Tøs hos Dig. Det maa ellers være lidt drøit for Dig, Stakkel, saaledes at ligge i en Stol næsten hele Dagen selvom denne er en Amerikaner. Det er da godt at Maven er bedre. Have Smarterne denne Gang under Menstrationen været værre eller bedre end sædvanligt? Gid Du maa vedblive at være fornuftig og afholde Dig fra al ikke kurmæssig Føde. Med Hensyn til at spørge Dr. Peters hvormaar Du kan reise, da er det nok ikke værd at spørge ham endnu. Han kunde maaske nok have Lyst til at faa Dig derned igjen næste Aar, men kunde hele Historien ændres i Aar var det da en stor Lykke. Brevkort skal Du ikke sende, ikke fordi jeg venter at modtage saa lange Skrivelser fra Dig, thi jeg tilraader Dig netop kun at skrive faa Linier, men jeg synes at det er saa underligt at hvad Hustru skriver til sin Mand og omvendt skal kunne kikkes i af Enhver. Jordbær blev nok syltet i Gaar, siger Caroline. Jeg skal nok skrive et længere Brev til Din Moder om Dig. I disse Dage har det været mig umuligt. Med Hensyn til mine Pengeaffairer da er der ingen stor Ændring hverken til det Bedre eller det Værre. Naar blot Ingen bliver utaalmodig, saa faa vi nok Balance. Men det er denne Frygt jeg stadig pines af. Hidindtil jo uden Grund...Jeg er nødsaget til at standse nu, da jeg maa til Flinterupgaard...om faa Dage vil Hø og Roer være færdigt derovre og jeg er da fri for at tage derover i Ny og Næ. Jeg skal sørge for at Du igjen i Morgen faaer Brev. Jeg kan jo tænke mig hvor Du længes efter daglig at høre fra os. Og nu mange Kiærlige Hilsener fra Alle,

Din Georg.

Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 3 Juli, 1883.

Vi har gjort alt i Meieriet som kunne give Luft til Osten. Vinduer og Døre staaer aabne. En af de friske Oste har herved faaet en Lækage, idet en Kat har kradset lidt i den. Kiøerne binde saa enormt op i denne Varme, og jeg hører det samme er Tilfældet i alle Meierier, men det er jo ikke underligt. Thi det er kun Morgen og Aften at de vilde æde, ellers staaer de prustende og stikker Næsen i Jorden eller kiøre rundt i Tøiret af og til. Ligeledes Svinene. De æde i disse Dage endskiøndt Vallen¹³¹ formindskes saa stærkt og maa spædes op betydeligt med Vand, 100 Pund Sæd daglig mindre. Hestene lider jo ogsaa overordentlig. Jeg antager det for bedst at Elisabeth nu snart reiser. Hun skal i Dag til Dr v. Würden for at spørge ham naar hun kan blive vaccineret¹³², og naar dette er sket og de ere slaaet godt an lader jeg hende reise. Jeg tænkte paa i Gaar at naar hun nogen Tid har været i Nakskov, vilde det vist være meget gavnligt for hende at hun kom til Etatsraad Tesdorph. Det skal jo være en saa overordentlig dygtig Meierske han har paa Ourupgaard og der maa nok bestilles Noget der, som har Mening. Hun vil tillige da kunne see grumme meget, saa mange Forsøg som der stedse bliver gjorte. Ja her er ellers Intet passeret siden i Gaar. Alle Børnene raske,

Din Georg.

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 4 Juli, 1883.

Jeg vilde nok ønske jeg kunde kigge lidt ned til Dig og se hvilken Tilværelse Du fører og om Dagens Samtaleemne dernede nu ogsaa er om Varme og atter Varme. Thi her tales ikke om Andet og tænkes ikke paa Andet, eller rettere "Tanken er et tomt Rum". At Mangel paa Tanke eller næsten Idiotisme fuldt behersker mig, fik jeg i Gaar Aftes Bevis for. Der er, begrundet Heden, complet Mangel paa Mælk i København. Københavns Mælkeforsyning har udsolgt Kl. 7 Morgen. For hvert Jernbanetog der kommer ind aabnes da atter, men det er kun nogle Minutter, Alt er da igien revet bort, og saaledes gaar det hele Dagen. Folk staaer opstillet i Rækker for at kunne faa Mælken lige naar Toget kommer. Busch har da sendt sine Folk ud for at kapre Mælk saa længe Varmen vedvarer. Til mig kom der ogsaa en ung Mand i Gaar Aftes med Brev fra Busch for paa det Indstændigste at anmode mig om at giøre ham en Tjeneste at sælge ham al Mælken. Nu, jeg gaaer ind paa det, med Ret til at sige Stop naar jeg vil, og er enig med ham om Al den skummede Mælk og Al den søde Kiernemælk leveret paa Svebølle Station hver Aften til 3 Øre pr Pund. Den unge Mand kiører glad bort over den giorte Forretning, og da jeg har fulgt ham ud gaar jeg ind til Caroline, som havde overværet Forhandlingerne og siger: "Ja det er jo en meget pæn Forretning"! "Ja, men hvad vil du giøre med Svinene"! Bums! Med Udraabet "hvilken Idiot"! styrter jeg ud raabende paa Røveren som en Besat og faaer da ogsaa tilsidst fat i ham. Stort Tableau men i hvilket Din Mand spiller en ynkelig Figur. Det var jo ikke nok at jeg havde glemt at Svinene ikke kunne undvære Valle men jeg havde endogsaa glemt at denne Valle repræsenterede vel omtrent de 3/4 Øre pr Pund. Det kan man kalde for Vandgang. Jeg troer gjerne jeg havde lovet at kiøre rundt til Halvdelen af Holbæk Amts Landmænd for at mildne Vedkommendes store Skuffelse...Det er rent galt paa Flinterupgaard i disse Dage. Poulsen fortalte i Gaar Aftes, at da han kiørte hjem med Niels Peter sad han og fortalte Historier derovre fra, han har nemlig hver Dag været derovre for at slaa med Maskinen. I Forgaars var Friis ikke hjemme og der havde da været et forfærdelig Sammenstød mellem Fru Friis og Børnene. Han sagde at de ude i Marken kunde høre Alt, og noget efter kom Staldkarlen jagende ud i Marken for at hente Ladefogden. Fru Friis vilde nok have Manden hentet, men Ladefogden fik da snakket sig fra det. I Gaar vilde Friis igien bort,

131 Vædsken der bliver tilbage ved ostelavning. Indeholder æggehvideoffer, salte og mælkesukker. Blev benyttet som kost til svinene.

132 Mod kopper.

men forinden kaldte han Ladefogden for sig og sagde til ham: Saafremt min Kone eller Nogle af Børnene forlanger at kiøre bort, maa Du nægte det, saafremt de ville leie Vogn hertil, maa Du saa søge at forhindre dette, ja ligefrem forbyde det. Ladefogden havde sagt at Friis græd da han gav Ordren. Det er jo forfærdelige Tilstande. Han har været saa underlig trist i disse Dage (Friis), jeg troede det var mig der forvoldte ham Ærgrelser med Høsten, men der er sandelig Grund nok kan jeg nu see, endskiøndt han vist selv bærer en stor Del af Skylden herfor.

Kiære Juli.

København, 5 Juli, 1883.

Som Du ser er jeg igien i Dag herinde. For Ostens Skyld vilde jeg helst have ventet til Mandag...men jeg vilde søge at faa mig en Maskine der kunde sprede Høet. Jeg er saa angst for at Arbeidet skal stige over Hovedet paa mig. Men det lykkedes mig ikke i hele København at finde en Saadan. Den skulle først forskrives og saa vilde den rimeligvis først komme naar jeg var færdig. Tillige maatte jeg ind for at kiøbe Mais. Jeg havde kiøbt af Bussenius i Kallundborg, men da jeg skrev om nu at faa den fik jeg den Meddelelse at den svømmede endnu mellem New Orleans og Kallundborg...C.F. Hansen kommer ikke ud, han siger Konen er syg saa at han ikke kan komme bort. Derimod fik han jo, som jeg skrev til Dig, 8 Styk i Mandags af de vaade som blive værre og værre til 38 Øre og nu vil han have Rest af disse, 8 Styk...Jeg traf Anine Svedstrup¹³³ paa Gaden i Dag. Hun fortalte mig at Lægen havde sagt det samme til Camilla Grosse som til Dig, at hun næste Aar vilde faa mere Virkning af Badet. Men hun kom sig aldeles det første Aar. Anine S. kommer nok forøvrigt ud til Hallebygaard sidst i Juli. Hun klager over at være saa nervøs og trængte til at komme paa Landet og jeg inviterede hende da. Faders Adresse er: Hr. Mathiesen, Kongens Lyngby. Alle var raske da jeg rejste i Morges. Jeg maa nøjes med disse affagede Linier for at Toget ikke skal kiøre fra mig. Mange mange Hilsener.

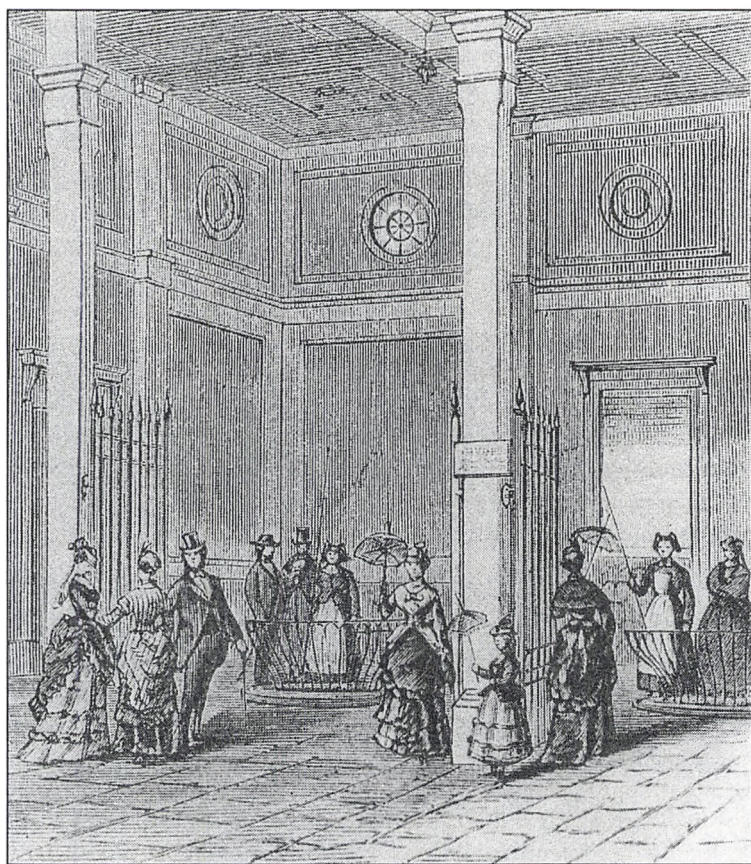
Din Georg

Min Kiære Juli!

Hallebygaard, 6 Juli, 1883.

Siden min Hjemkomst fra Elster har Hovedet været opfyldt saameget af Penge og Ost og Hø og Roer, at saa meget jeg end har tænkt paa Dig, har der dog egentlig ikke været Tid til at savne Dig saameget som jeg vilde have giort under roligere Forhold. Men alligevel kan jeg mærke at jeg længes mere og mere efter at se Dig igien. Da jeg skiltes fra Dig i Elster var det mest med Tanken om, at Du i længere Tid skulle være saa allene dernede og blandt lutter Fremmede. At jeg derimod først vilde see Dig igien om 4, 5 ja maaske 6 Uger syntes mig derimod at være en saa kort Tid, at denne vilde let gaae. Men efterhaanden gjør Naturen sin Ret giældende, og endskiøndt det dog kun er 12 Dage siden vi skiltes, synes det mig dog nu en meget lang Tid siden. Og naar først Ventetiden bliver mig lang ved jeg den bliver det efterhaanden i stærkere og stærkere Grad. Men Elster er nu engang ikke Middelfart og jeg troer det er godt at Veien dertil er saa lang og jeg vil forsøge kun at ønske: Gid jeg snart havde Dig herhjemme igien, men uden dog til den Grad at være egoistisk at jeg ønsker det uden med det Forbehold, at Du er kommet Dig fuldstændig. Derfor maa Du heller ikke speculere paa bestemt at tage hjem efter de 6 Ugers Forløb. Doctoren kunde mulig ogsaa finde sin Interesse i at lade Dig reise efter 6 Uger for at faa fat i Dig igien til næste Aar. Thi Badelæger tror jeg nu ikke regner det saa nøie...Da jeg kom hjem i Gaar Aftes var Klaverstemmeren her. Han har pint mig af og til hele Formiddagen, men jeg er da nu bleven af med ham og benytter Middagstiden til at skrive disse Linier. Jeg skal nemlig have Vogn til Stationen til Godstoget i Aften for at hente Mais og kan da faa dem med...Alle er Gud ske Lov raske baade Store og Smaa. Jomfru Asmussen rejser i Dag, og i Morgen

kommer Bøie, hvorledes det saa vil gaa med hende! Det har rigtignok været 8 dumme Dage for Osten. I Gaar havde jeg Mandskab paa den og fik vadsket hele øverste Kiælder, men der er flere i nederste som trænger. Kunne vi blot overkomme det, troer jeg alle burde rigtig efterses og efter deres større eller mindre Fasthed sorteres. Det er jo stadig den Plads det kniber saa umaadelig med. Jeg haaber Kiørene skal lægge lidt paa Mælken naar Varmen vil moderere sig lidt. Der har været tale om at lukke alle Skolerne i Kbhvn, men mulig at nu Varmen ikke er slet saa slem, forhindres det. Da vi i Søndags Alle vare i Skoven mødte de 3 Største af Ungerne i nye Kioler, meget nette forresten, nu købte jeg i Gaar ogsaa en til Vibeke for at hun ikke skulde være Stedbarn. Har Du tænkt nøjere over mine Planer med Hensyn til en Efterkur for Dig ved Strandbad. Selvom Du vilde hjem først i et Par Dage og se Dine Børn og Dit Hjem saa kunde dette vel ogsaa gaa. Den yngste af Friis' Pigebørn, hende med Hofteskaden, er eller skal paa Kysthospitalet. Det var nok hende der gav Anledning til det forfærdelige Sammenstød der var forleden...Jeg har 2 Extramænd i Kiælderen i Eftermiddag: Jeg lader alle Ostene i øverste Kiælder efter Vadskningen oliere. Vi havde jo i 5 Dage maattet tage Dørene af og lukke Alle Vinduer op i hele Bygningen, og derved er Skorpen bleven lidt for tør paa dem. Der er ogsaa Enkelte af de Flade som ere revnede og som vi satte Bind om. Gid jeg dog var af med 200 Oste, om ikke for Andet saa blot for at faa Plads, skjøndt der er saamænd andre Grunde nok. Men jeg trykker mig ved at gaa ned med Prisen...fordi jeg frygter det skal komme for de andres Øren og spolere mig hele Handelen. Og sælge hele Partiet til én Mand trykker jeg mig ogsaa for efter nøiere Overveielse. Al den Uleilighed, al den Kval og Bekymring man har havt var da udstaaet for Intet. Jeg har regnet ud at Dine Penge vil slaa til til 15 Aug, men skriv mig til om min Beregning er rigtig, thi det er vanskeligt at gøre en Saadan herovre. Jeg maa nu over i Kiælderen og Du faaer nøies for i Dag: En Kiærlig Hilsen fra

Trinkhalle der Königs, Marien- und Albertquelle 1875.
(Landschaft und Geschichte, Sachenbuch, Leipzig 1892)

Din Georg

Min Kiære Juli!

Hallebygaard, 7 Juli, 1883.

Jeg blev meget glad min Ven for Dit Brev i Dag. I 3 Dage var jeg jo uden Meddelelse fra Dig, og saa den Glæde at se at Du synes Dit Helbred ogsaa gaar godt fremad. Gid det i Resten af Tiden maa gaa ligesaa godt fremad. Men som jeg flere Gange har tilskrevet Dig og som nu ogsaa rigtignok næsten hele Tiden har

været min Tro var det Bedste, maa Du endelig slaa ud af Hovedet at bryde af ved de 6 Uger. Og det er meget heldigt at den Menstruation kommer paa en Tid som forbyder det. Du kan ogsaa være overbevist om at naar denne forløber sin Tid 2 Gange i Træk under saa gunstige Forhold vil det have en stor Betydning. Jeg sagde i Gaar til Dr. von Würden at jeg havde hørt om en Dame som havde lidt af den Sygdom var bleven frugtsommelig og at dette netop havde bevirket at hun kom sig saa fuldstændig. Ja det vidste han meget godt. Grunden til Helbredelsen var jo at hun var fri for Menstruations-historierne og disse virkede jo ogsaa altid meget hemmende. Men paa den anden Side medførte Svangerskabet saa mange andre Ulemper og Fataliteter som modvirkede Helbredelse at det vilde dog være sielden at Helbredelse kunne ske af den Grund. Han vilde ikke tilraade Experimentet og allene at gjøre Forsøg paa et saadant var meget skadeligt. Han har maaske troet at jeg talte for min syge Moster, hvad dog sandelig ikke var min Mening. I pecuniær Henseende spiller de 14 Dage jo ingen Rolle i Forhold til Nyttens. Det kan vel andrage ç 150 Mrk, ç 130 Kr. mere, det er det Hele. Reisen frem og tilbage bliver ikke dyrere for det og der er flere andre Ting som heller ikke er stort dyrere enten Du er der 6 eller 8 Uger. Du har unægtelig Ret i at det er Ro Du kun trænger til naar Du kommer hjem, men hvorledes skal den kunde findes her. Den vil Du kun finde i et Driverliv i en smuk og styrkende Natur. Det giælder om Alt her i Livet ikke at gjøre noget halvt, desværre synder man saa tidt imod denne gyldne Regel...At det er drøit at være løsrevet fra Børn og Hjem i saa lang Tid er sandelig vist, men jeg synes dog det er drøiere ikke at kunne være det man gierne vilde være for dem og det. - Jfr. Bøie er da arriveret. Hendes første Production i Kogekunsten var meget vellykket. Vi fik en udmærket stegt Lammesteg. Hvad hun ellers indeholder er jo vanskeligt at sige. Geburtsdagsbarnet¹³⁴ er i bedste Velgaaende. Hun takker mange Gange for Lykønskninger og sender foreløbig mange Hilsener. Alle Ungerne drak i Dag hendes Skaal, thi hun havde naturligvis Vin paa Bordet...Jeg har hver Dag strengt paataalt at Børnene have Hatte paa, men lidt ere de jo gaaede udenfor Forbudet. Nu er jo Varmen forbi for denne Gang saa længe det varer. Saa gjør det ikke saa nøie...Aaens Udgravning her skal være i fuld Gang siger man. De skulle være begyndt nede ved Øresø Mølle. Det siges ogsaa at naar Vandet bliver lukket ud til Aaen paa den anden Side af Søen, som nok snart skal finde Sted, vil Søen synke 2 1/2 Fod, det er 1/2 Fod mere end jeg havde ventet. Men jo mere jo bedre. Caroline fik i Dag Brev fra Din Moder hvori hun skriver, at det har ingen Betydning med Kopperne i Nakskov. Men det er dog for alvorlig en Sag til at jeg vil slaa det saa let hen, jeg maa fastholde lige overfor Agnes at, saafremt hun vil hertil, maa hun ikke komme til Nakskov. Du maa ikke tro at Arbeidet har været mig saa strengt siden jeg kom hjem. Der har jo været en Del at ordne og en Del at farte om og speculere paa, men ellers er det saamænd gaaet meget gelinde som man siger...Jeg stopper for i Aften. Maaske kan der komme en lille Tilsætning inden Brevet gaar af.

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 8 Juli, 1883.

Det var en Skuffelse i Gaar at der intet Brev kom fra Dig, men jeg haaber alt er vel og at kun Tiden er løbet fra Dig. Dr. von Würden var her i Gaar for at tilse Henriks Kone. Hun skal nu paa Frederiksberg Hospital. Det havde været heldigere om den gode Doctor havde hørt lidt efter, hvad jeg dog saa indtrængende fortalte strax ved hans sidste Besøg, at hun maatte komme dertil, hvor hun nu efter saa lang Tids Forløb maa hen. Der er maaske ogsaa en, omend kun svag, Formodning om at en Amputation kan blive nødvendig...Vi talte jo sammen om Dig. Han tilraadede: Din Menstruation vil jo rimeligvis komme d. 25 Juli. Dette er 6 Ugers Dagen efter Kurens Paabegyndelse. Det vilde være rent splittergalt at reise nogle Dage for denne, og det vilde være ligesaa galt at reise kort efter denne. Derimod forblive rolig saalænge

134 Caroline fyldte 21 år d. 7. Juli.

den varer og da tage 8te Dages Kur ovenpaa den, og saa rejse umiddelbart derefter til et eller andet Sted ved Sundet hvor Skoven gaar lige ned til Stranden. Jeg fortalte hvad Dr. Peters havde sagt med Hensyn til at komme igien næste Aar. Han lo heraf, thi det var jo den sædvanlige Vise...Jeg er meget længselsfuld efter Brev fra Dig til Middag for at høre om Du igien er begyndt at bade den 4 Juli og hvorledes Du befinder Dig heroven paa. Alt herhjemme vel. Kiærlig Hilsen fra os alle.

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 9 Juli, 1883.

Jeg fik da Intet Hø revet i Gaar. Der blev slaaet paa Selchausdal Engene, og den Ene og den Anden havde lovet Peer og Poul at slaa dør. I Dag derimod er vi i fuld Gang...Osten har i disse Dage været splittergal. Ligesaa saare den kommer i Kopperne gaaer den tilveirs og hæver sig som Dej. Ligesaaadan var noget oplagt Mælk¹³⁵ vi fik for et Par Dage siden, complet som bagte Pandekager med Giær i. I Dag prøver jeg med 3 1/2 Syre, med Løbetilsætning v. 22 Grader og kun opvarmet til 26 Grader og kun 1 1/2 Time i Vallen. Endnu lader de fastere, og ere ikke gaaede tilvejr, men det kommer maaske nok. I Morgen vil jeg bruge Kiernemælk fra Selchausdal og se om det nu kun er Vallen der har Sygdommen. Kiøerne have dog lagt noget paa Mælken. Den Veirforandring har jo ogsaa virket som var man kommet i en bedre Verden. Kiældereren har da ogsaa begyndt nu at tabe lidt af sit Hovmod...Vi vare da i Skoven i Gaar. Til Jyderup og hjem over Bro Mølle. Alle Ungerne, Lisbeth og Bøie samt Undertegnede. Poulsen mente at maatte blive ved sine Bøger, forøvrigt troer jeg det var et Minimum af Arbeide han fik udrettet, og Caroline kunne umuligt tage med for Mælken, sagde hun. Nu for hende er det jo ogsaa kiedeligt at komme for sent i Gang om Aftenen. Drengen var der ikke Humeur i, saa jeg næsten blev bange for han ikke var rask. Men Fyren viste da senere at han var en Karl. Vi fik Skildpadde til Middag, den var temmelig stærk, og den har vist giort ham dvask...jeg længes grumme meget efter Brev og for at see om Du stadig er saa godt fornøiet med Kuren. Begrundet i at Hovedet jo er opfyldt en Del, længes jeg ikke saa meget de første Dage, men efterhaanden bliver det stærkere og stærkere og jeg siger igjen: Det er godt Du ikke er i Middelfart! Jeg fik Brev fra Otto i Gaar. Tydskerne¹³⁶ er kommet til Kbhvn. Jeg skal love for nu er der Slag i den...Den mangler kun et Par Minutter i 4 og Elisabeth skal paa Stationen med Breve og af disse mangler jeg endnu 2 at skrive. Derfor kun disse Linier for i Dag og tilgiv mit Jadske og at det er skrevet i Stumper og Stykker. Nu ringer det! Mange kærlige Hilsener fra os alle.

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 10 Juli, 1883.

I Nat vaagnede jeg ved temmelig stærk Pladskregn...Det kniber stærkt med Folkekraften og dog er der Ingen løbet fra mig endnu! Men nogle er lidt ustadige. Den rødskæggede, Peter Andersen, har været borte af og til i længere eller kortere Tid. Nu har jeg ikke havt ham siden i Torsdags. Om Fredagen var han hos en Mand for at hjælpe ham med at slaa Eng, og Lørdag Morgen fandt man ham i en Mark, slaaet halvt eller heelt fordærvet. Han havde været i Selskab med en berygtet Christen Daniel, som i Efteraaret blev beskyldt for at have slaaet Hans Petersen ihjel, og fulde have de jo rimeligvis begge været...Det er morsomt naar jeg vidste hvilke Dage Du bader. I det hele taget er jeg nu helt vild med hvorledes Du tilbringer Din Dag. Jeg antager Du kommer hjem som en rigtig Tydske. Naar Du endogsaa indleder Dig i Samtale med de Indfødte, maa Du jo snart være en Pokkers Karl. Alt er ellers vel herhjemme.

Kiærlig Hilsen fra Din Georg

135 Tykmælk.

136 Fætter Julius og familie.

Min Kiæreste Ven.

11/7

Tilgiv mig! Intet Brev at regne fra i Gaar og Intet ligeledes i Dag. Men det er vist umuligt at faa skrevet. Nærmere herom i langt Brev i Aften. Ordre fra A Jørgensen Nørrebro, 20 Oste. Ulrikke er nu erklæret for rask. Alt ellers vel. Stærk Storm fra Øst. Vil haabe lægger sig til Regn. Alt Græsset er slaaet, er dels i Stak og dels hjemme.

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 11 Juli, 1883.

Hvor kiærkommen det er, naar Afstanden fra Hjemmet er lang og Brev og Fraværelsen ogsaa lang, daglig at modtage Meddelelser derfra. Det sætter jeg selv altfor stor Pris paa, og den Smule Tid det tager er saamænd Intet at regne for, til at jeg ikke med den største Glæde skal gjøre det naar Dit Fangenskab derved kan mildnes lidt. Du skriver at det er kiedeligt for Dig at skrive Breve, som let blive Gientagelse af Emner fra den ene Gang til den anden. Dette kan jo umulig undgaaes, men ligesom jeg, naar Brev kommer fra Dig, kun glædes over det, selvom der er nok saamange Gientagelser, hvad jeg dog aldrig lægger mærke til, saaledes regner jeg heller ikke med at Du tænker over Gientagelserne herfra, som vist i fuldeste Maal ogsaa komme frem i mine Breve. Et rider jeg da stadig Kiephest paa og det er med Hensyn til Dit forlængede Ophold dernede. Jeg kan ikke tage en Smule fra hvad jeg har skrevet. Du kan vist let faa Dr. Peters til at sige naar de 6 Uger ere gaaet: Nu kan De godt reise! Men Du bør og skal slet ikke bryde Dig om Noget eller Nogen i denne Sag. Han kan ikke vide bestemt om Du nu er fuldstændig rask og det er dette det giælder om: "En total Helbredelse"! Tænk engang over hvad der er giort i det forløbne Aar, og hvilket Aar det har været for Dig, og hvad var Resultatet: At Du i Stedet for at blive bedre ved al denne Diæt og alle disse Kure kun blev daarligere og daarligere. Thi i Grunden var dog dette Resultatet. Nu, komme hjem, troende at være rask, men dog med en lille Spire endnu tilbage, som i det Aar der vil ligge imellem at Du igien kan komme afsted...kan tage ligesaa store Proportioner som i det forløbne Aar, var dette dog ikke taabeligt. Du har Ret at det er drøit at savne Hjemmet endnu 14 Dage til, men staar dette i Forhold til et helt Aars Lidelser? Og hvem ved om Betingelserne til næste Aar for Helbredelse ere saa gunstige som i Aar. Hvad jeg, skjøndt ikke Læge, saa klart kan indsee særlig vil gavne ved et forlænget Ophold, det er som jeg skrev forleden det, at Du 2 Gange har Din Menstruation under Kuren. Og ligesaa klart maa det være, at 8te Dages Kur efter denne, vist efter al Rimelighed læger ligesaa meget som en hel 6 Ugers Kur. Det er vanskeligt at sige noget Bestemt. Men jeg troer at jeg længes saa meget efter at faa Dig hjem at Din Længsel efter Dine Børn og Dit Hjem ikke kan være større. Men jeg tænker tilbage paa de lange Vinterdage, og at der følger et Foraar efter disse, og igien Midsommerdage, hvor det vil være min Ven et grusomt Savn ikke igien som i gamle Dage at kunne færdes ude, og hvad er da 14 Dage, tilmed naar hver af disse giver Dig større og større Haab? Kan 14 Dage tilbringes paa en lykkeligere Maade! Du skriver at Livet dog egentlig er saa kort! Ja, for de lykkelige Mennesker altfor kort! Men veed Du hvorlænge de 14 Dages Savn kan forlænge Dit Liv og hvormegit skjønnere det kan blive? Nej! Thi det staar kun i Herrens Haand. Men vore menneskelige Øjne see det saaledes og hvor store Offre kan da ikke gøres for muligt at naa det. - Det var vel den 28de Du havde "Perioden". Altsaa vil den komme d. 24 ds. Lad os sætte 6 Dage til den, kan Du igien begynde at bade d. 30 og kan være færdig den 8de August Morgen. Naar Du faar mit Brev er der da kun lidt over 3 Uger tilbage.

Jeg lo hjertelig af alle de Erfaringer som Du samler dernede. Hende med de 7 Børn synes jeg dog nok kunde nøies! Smitte de Dig Misses og faaer Du ogsaa Lyst igien til at forøge Din Flok. Din "gamle Ven"! synes ikke at være en stor Kvindeelsker. Godt da at Du ialfald har fundet Naade for hans Øjne. At han kiler Løs paa Opvarteren er saamænd ingen Skade til. Nu er der altsaa saa mange Table d'hôte Giæster

at Opvarntningen varer mere end nogensinde. Hvor stort er Tallet paa Kurgiæster ialt?...Bødkerhuset faaer jeg nok ikke solgt. Der har ikke meldt sig en eneste Kiøber. Hiulmanden Niels Peter, ved Siden af os, reiser om faa Dage til Amerika med Kone og Børn. Han har afstaaet Huset til - Jens Hansen. Det er jo kun et Fæstehus, men det har dog kostet Jens Hansen 1000 Kr. for at faa det. Det er dyr Mad for et Fæste paa under 2 Tdr. Land. Tissø synker stadig og dog siges der at der endnu ikke er lukket op for Vandet. Alt er ellers vel. Alle Børnene saa raske at det er Glæde at see, Drengen ikke mindst. Elisabeth skal vaccineres paa Lørdag, hun siger rigtignok at hun ikke vil, og faa Dage efter reiser hun. Jeg har en Hilsen at bringe Dig fra Fru Friis. Jeg var derovre i Gaar Aftes og spiste da tilaften der. Den yngste er nu paa Kysthospitalet. Ulrikka saa jeg ikke, jeg antager hun er kommet til Kbhvn, og den Ældste lød mig lidt melankolsk. Det er sørgeligt naar Børnene, som skulle være Forældrenes største Glæde, og netop binde disse inderligt sammen, næsten bliver til en Forbandelse. Gid Gud maa give begge os Kraft til at opdrage vore saaledes, at naar de engang skulde staa Ene, de da maa ære Mindet om deres Forældre. En Kiærlig Hilsen fra

Din Georg

Igen og igen i Georgs breve ser man hans medleven og medfølelse for andre, som i det næste brev hvor han, som hænger ved hvert eneste ord han modtager fra Juliane, opfordrer hende til at skrive til søsteren Elisabeth og så snyde ham selv i stedet.

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 12 Juli, 1883.

Saa meget jeg end længes efter at høre fra Dig og følge Fremgangen, saa skal Du dog ikke skrive daglig, eller ialtfald saa lange Breve, saafremt Du blot generes det allermindste heraf. For at komme igien tilbage til det dagligstaaende Emne, saa kan jeg kun blive ved Mit og jeg er vis paa at er Dr. Peters samvittighedsfuld vil han sige det samme. Med Hensyn til at blive dernede 8 Dage efter M da vil dette ikke, som jeg skrev i Gaar, blive 12 Aug, men sende maaske 7ende. Og med Hensyn til det andet, da er det jo netop for at Du kan fuldstændig hvile ud, at jeg vil tilraade Dig ikke at komme hjem strax. Derfor er der heller ikke tale om Middelfart da jeg godt kan indse at Beliggenheden der ikke egner sig for Driverliv, men derimod t. Ex. Kysten mellem Humlebæk og Helsingør. Jeg veed at naar Du kommer strax hjem da blive de første Dage netop ingen Hvile for Dig, og det er netop denne jeg holder saa stærkt paa. Du skriver ogsaa Du lider ikke af Nervøsitet. Jeg haaber Du skal fuldt komme Dig, og saa er nok denne ogsaa overstaaet, men Du har da sandelig lidt af den i høj Grad som Følge af Din Sygdom. Troer Du Dr. Peters kiender Menagen her og troer Du han rigtig kiender Dig? Gjør han dette, vil han paa det bestemteste fraraade Dig at tage hjem strax. Men det er ikke værd nu at tale mere herom. Det er min Tro at min Kiære Pige vil ved nøje Overvejelse og efter at den første Skuffelse har lagt sig komme til samme Resultat. - Det kniber for Elisabeth at komme herfra. I Gaar Aftes vilde hun absolut reise i Dag, men det var med Taarer i Øinene. Og jeg tør temmeligt sikkert sige at det netop var fordi hun grumme nødig reiser, men vilde tage det brat for at faa Ende paa det. Da jeg var gaaet i Seng i Gaar Aftes kunde jeg længe høre hende hulke høit paa sit Værelse. Skriv hende et lille kiærligt Brev til, kun nogle faa Linier, og snyd mig for mit Brev i Stedet. Tak fordi Du skriver til Fader. Jeg veed hvor glad han bliver herover...Agnes har jeg Intet hørt fra, og Din Moder skrev for Nogen Tid siden at det værste var tilbage for hende at skrive til mig, det vil næppe skee, saa slipper hun da for godt Kiøb...Den Peter Andersen jeg skrev om har nok langt fra faaet saadan en Lussing som det blev fortalt. Men den har dog muligt indvirket paa hans Sindsstemning, thi han er løbet herfra og arbejder nu paa Aaen. Jeg tror næsten jeg bestemmer mig til, da jeg dog ikke har kunnet sælge, at lade Bødkerhuset staa foreløbig. Der kan blive Plads til 3 Familier og i Jens Hansens Lejlighed En. Jeg har

fem løse Husmænd som der intet Hold er paa og det bliver dog altid det dyreste at have for lidt Folk. Jeg skal have expederet et Par Breve, der er saa meget Skriverseri i disse Dage, og maa derfor bryde af. Jeg kan ikke lade være med at hvidske til Dig ganske smaat. Jeg længes hver Time paa Dagen efter Dig, men lad som Du ikke hører det.

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 13 Juli, 1883.

Det var ærgerligt mit Brev i Gaar ikke kom afsted i rette Tid. Det var færdigt 2 Timer før Postmutter kom, men Poulsen havde alle Frimærkerne og var ikke hjemme. Da hun saa kom og han ikke endnu var kommen tænkte jeg: Lad det ligge til i Eftermiddag og gaa over til Svebølle. Jeg vilde nemlig ned til Vismanns og tage Elisabeth med, da jeg ventede et Pengebrev med Aftentoget. Men vi rumsterede saa længe med Osten at vi først kom til Svebølle et Par Timer efter Toget var gaaet. I Gaar maatte Caroline forrykke fra sit Værelse for at giøre Plads til Ost. For at faa rigtig rangeret og seet Alt efter var det nødvendigt. I Nat har det igien regnet og temmelig stærkt, men naturligvis langtfraaa saaledes at man kan sige: Nu er det nok. Thi Jorden er saa tør som Aske...I Gaar Eftermiddags kom Bud fra Aagraverne at de i Dag vilde begynde hos mig i Bondemosen, saa at vi i en Fart maatte have Mandskab derud for at slaa Græsset hvor de skulde grave igiemem. Det gaaer hurtigt, men naar de skulde tilbage igien, vil det naturligvis tage langt mere Tid. Tissø sænkes for hver Dag. Det kan ses fra Morgen til Aften...Jeg havde i Gaar Aftes Brev fra Agnes. Hun kommer først hertil paa Tirsdag, og tager herfra til Nakskov. Hvorlænge hun bliver veed jeg ikke. Anine Svedstrup kommer d. 21 ds. Jeg har sagt hende at Du ikke var hjemme og ikke vilde komme hjem medens hun var her, da Du maatte blive i Elster for Ret at faa Bugt med Din Mave. Men vi skal nok behandle hende ordentlig. Jeg troer det gaaer meget respectabelt med Jomfru Bøie og hun lader til ikke at være gnaven. For i Dag snubber jeg af med disse faa Linier da jeg ellers frygter Tiden løber fra mig.

Din Georg

Monsieur!

Hallebygaard pr. Jyderup. Le 13 juillet, 1883.

Ma femme m'écrit qu'elle va partir de chez vous, le 22. Selon toute apparence, elle aura sa Menstruation le 24. Je désire qu'elle restera à Elster pendant cette affaire, et qu'elle prendra encore 6 bains après. Car ma femme ne peut pas partir pour Elster l'année prochaine à cause de ses enfants et de sa maison, mais principalement à cause d'elle même. Parle(z à) ma femme à rester à Elster jusqu'au 5 ou 6 août, je vous conjure! Vraiment! à present le temps est affreux, mais comme on l'espère il va se changer.

Je vous prie de recevoir mes salutations les plus empressées.

Votre avec la plus grande consideration

G. Thøgersen

à le Monsieur Docteur Peters, Elster

Min Kiæreste Ven.

Hallebygaard, 13 Juli 1883.

Det var mig en Skuffelse da jeg læste Dit Brev i Dag at see, at Du hænger ved at forlade Badet til den Tid Du nu engang har tænkt Dig. Det er trist for Dig at jeg stadig vender tilbage til dette Emne, men jeg kan ikke lade det være, og jeg vil bruge selv de yderligste Midler, saa at Du bliver nødsaget til at resignere. Jeg kan ikke tro at Dr. P har sagt saa villig at Du godt kunne reise og at Du ikke skulle have mere end 18 Moorbade¹³⁷. Har han det, er det min fuldeste Overbevisning at det er sagt af Beregning. Da vi den første

Gang var hos ham spurgte han hvorlænge Du kunne blive. Jeg svarede: "6 Uger, men baade 7 og 8 dersom det er nødvendigt"! Det er meget godt, sagde han. Ved forrige Menstruation befandt Du Dig saa godt som Du ikke har gjort i Aar og Dag. Du var uden Smerter og kunde mærke at Du blev federe, hvad der jo ellers altid for Dig er Modsæt. Og nu vil Du lade dette saa inderligt vigtige Moment som M er, ude af Beregning. Du skriver at Du dog i 6 Dage ikke kan bade eller drikke Marienquelle¹³⁸, men troer Du derfor Tiden er spildt. Jeg regner netop disse 6 Dage dernede for Dig ubetalelige. Du vil reise faa Dage før denne Historie skal komme, med den næsten sikre Udsigt at den kommer paa Reisen, men ialfald med Vished om at den vil komme strax Du er kommen hjem, træt og nervøs som Du er af den lange Tur. Det er jo den reneste Galskab og kan Dr. P sige Ja og Amen hertil, saa er han en meget slet Person, enten det saa er af den ene eller den anden Grund. Og nu efter M er forbi. Troer Du en Reise kan være uskadelig lige efter denne! Nei og atter Nei! Det maa springe i Øjnene paa hver en gift Mand hvilke mægtige Indflydelser M har paa den hele quindelige Constitution. Det vilde være Vanvid...Du skriver at der sandelig ikke er behageligt i Deutcher Kaiser, særlig i saadant Vejr, og at jeg maa huske paa, at naar Du ikke kan sidde ude, maa Du være paa Dit Værelse, da Du ikke kan gaa i Granskoven. Nei, at Dit Ophold er forfærdelig kiedeligt og trist kan jeg godt forstaa. Men...kan der være noget til Hinder for at Du de sidste Dage driver lidt om i Granskoven...Synes det Dig alligevel for drøit, mulig Fru Martens og Cancelliraaden reise forinden, da skal jeg selv komme derned og være de sidste halve Snes Dage hos Dig. Bestandig har jeg ventet at min egen elskede Pige skulde komme hjem frisk og straalende igien, født paa ny. Jeg kan ikke rolig see paa at hele denne Sommer skal være tabt, tildels ialtfald, thi naar man kiender Sygdomsaarsagen, maa det efterhaanden igien blive som før naar ikke Lægningen er fuldstændig, hvorledes kan det da undgaaes! Derfor, naar den første Skuffelse har lagt sig, er jeg vis paa Du vil see Sagen som jeg. Kiærlig Hilsen fra

Din Georg

Min Kiærlige Kiæreste Ven.

Hallebygaard, 15 Juli, 1883.

Jeg er i dette Øieblik kommet fra Bro Mølle hvor jeg fik Dit Brev og sendte Telegram til Stationen samtidig hermed disse Linier. Jeg blev i meget daarlig Humeur over Dit Brev, ikke saameget fordi Du ikke har været rask, Du skal see dette er nok gaaet over naar Du læser dette og saadanme Smaafataliteter hører altid med til en Badekur, men fordi jeg deraf seer, endnu tydeligere fremsat end sidst at Du ikke maa bruge Kuren længere, og dette synes mig saa uendelig kiedelig. Jeg havde ventet at faa min inderlig kiære Pige complet rask hjem, men tro dog ikke af egoistiske Hensyn men for hendes egen Skyld, for at dette triste Liv Du nu saa længe har ført vilde faa en Ende. Oprigtig talt troede jeg det mere var Din egen Higen efter at komme Hjem der havde paavirket Dr. Peters, end at denne virkelig vilde have Din Kur skulle ophøre. Samtidig med at jeg afsendte Dig Brev i Gaar skrev jeg derfor et fransk Brev til Dr. P - tydsk turde jeg ikke binde an med, hvori jeg bad paa det Indstendigste at faa Dig til at blive Menstruationsperioden over og tage 6 Moorbade ovenpaa. Jeg antog ogsaa at det ikke var umuligt at Dr. P kunde have en Ræv bag Øret. De Badelæger har jeg nu kun liden Tillid til i den Retning; at han vilde have Dig derned igien til næste Aar, ikke allene for Din egen Persons Skyld, men fordi Du mulig kunde trække en anden eller flere Danske derned og ikke allene til Badet Elster men til selve Dr. Peters som altid vilde fylde noget i Lommen. Jeg skrev derfor tillige til ham at Du næste Aar ikke kunde komme derned...Naar Du selv veed, at det er Mandens alvorlige Mening at Du ikke maa bruge Kur længere, ja saa er der jo Intet andet at gjøre end at tage hjem. Men i saa Tilfælde, vil jeg anse det for heldigt, at Du tager een Dag tidligere derfra, altsaa paa Lørdag Eftermiddag, for at Menstruationen ikke skal overraske Dig undervejs, og tillige for at Du ikke

138 "Quelle" tysk for brønd. Hvorfor hun ikke skulle kunne drikke dette specielle brøndvand under sin menstruation er ikke klart.

skal faa den samme Dag eller Dagen efter Du er kommet hjem. Pengene skal Du faa tilsendt i rette Tid. Brev om dem afgaaer i Morgen tidlig til Otto med første Tog...I Morgen sender jeg atter Brev som Du har Onsdag med alle Oplysninger om Hjemreise etc. Den kiærligste Hilsen fra, Din Georg

Det næste brev er, synes jeg, umådelig betegnende for Georgs omhu for og kærlighed til sin kone: Hvilken hestevogn er bedst for hende for turen fra Slagelse til Hallebygaard. Indkøb af hængekøje - ophold i Skotterup hvor "skoven går ned til strandbredden", hvor Vestenvinden således ikke kan blæse på hende og hvortil den nysindkøbte hængekøje naturligvis skal medføres til hendes behag. For slet ikke at tale om hans detaillerede beskrivelse af den forestående rejse. Atter må man tænke på at alle disse omhyggelige forberedelser og instruktioner er skrevet på den for en landmand aller travleste tid.

Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 15 Juli, 1883.

Som Fortsættelse paa mit før afbrudte Brev begynder jeg nu igjen for at faa Alt med...Du maa søge at faa klart ud af Dr. P. hvad der er Dig bedst tienligt og derefter retter Du Dig naturligvis...Jeg troer ligesom Cancelliraaden at det er bedst Du tager med første Tog fra Hamburg saa at Du kan sikre Dig Køie ombord, og ligesaa snart Du har spist gaa tilkøis, mulig ogsaa spise i Hamburg dersom der er Tid hertil og Du maa vist see at faa Tid dertil da Toget fra Leipzig til Hamburg kun holder 5 Minutter paa den Station der har længst Ophold. Du vil efter denne Bestemmelse være i Korsør Mandag Morgen Kl. 7. Maaske jeg tager herfra med Vognen Søndag Aften og ligger i Korsør om Natten, saa at jeg kan tage imod Dig dør. Jeg siger maaske, da jeg ikke tør sige Noget endnu. Men ialtfald skal Vognen være paa Banegaarden (Slagelse) naar Toget kommer for at Du kan komme hjem hurtigst muligt. Vil Du meddele mig om jeg skal tage den tostolede Vogn eller Charabanc'en. Dersom Du kan taale at sidde, med Fødderne godt understøttet er naturligvis den tostolede den behageligste for Dig, men kan Du daarlig dette tager jeg Charabanc'en, hvor Du kan ligge henad Sædet og faa en Del Puder under Dig til at understøtte Hoved og Ryg. Det var jo min Mening at Du havde bedst af ikke at komme hjem forinden Du igjen skal paa Farten, men dette var jo rigtignok under den Forudsætning at Du havde Din Menstruation overstaaet. Men da dette nu ikke bliver Tilfældet troer jeg dog det er rigtigst at Du under denne er her og først naar den er overstaaet reiser videre. Men det giælder da rigtignok om at Du da er forsigtig og saa stille som en Mus. Jeg skal kiøbe en Hængekøie til Dig, saa at Du den hele Dag kan ligge imellem Træerne og indaande den friske Luft. Naar da de 8te Dage ere gaaede maa Du saa som et lydigt Barn rette Dig efter Din vise Mands Raad og tage til Skotterup, et Sted jeg troer vil have den heldigste Beliggenhed da Skoven gaar lige ned til Strandbredden og tillige dækker aldeles for Vestenvinden. Hvorlænge Du da maa blive der, ja det kan vi altid tale om. Jeg antager at komme til København forinden Du kommer hjem og tager da derud for at arrangere det Fornødne. Under Dit Ophold derude har Du da Regitze med Dig. Hun kan vist ogsaa have godt heraf. Din Hængekøie fører Du med Dig og under de gamle prægtige Bøgetræer kan Du da hvile og drømme og see ud over det dejlige Sund med al dets Liv. Vi skulle nok faa Udbytte alligevel af denne Sommer saa at den ikke er bleven spildt...Indlagt sender jeg Oversigt over Reisen med forskellige Stationer og hvorledes Du har at forholde Dig underveis. Nu kommer Du jo dog fra den anden Side. Tillige sender jeg her Oversigt over hvad jeg antager Du behøver af Penge, for at komme hjem. Efter Din Opskrift tager jeg det. Dr Peters næppe over 60 Mark men ikke under 50, tal med den Gamle (Cancelliraaden) herom. Drikkepenge til 3 Piger eller 4 hvormange der er. Du har været der 4 Uger, jeg antager 25 à 30 lad mig nu sige 40 Mark. Tal med Fru Martens herom. Fylde dem for meget er jo ingen Nytte til, de ere vel ikke saa godt vante. Stol og Sofa lad os sige 15 Mark, Reisen ja vi kunne jo sige 90 Mark og for at have noget at løbe paa, da Du jo

kan have glemst noget, som vilde være meget kiedeligt, yderligere 35 Mark, ialt 240 Mark. Naar de afgaar senest Tirsdag kunne de være i Elster Torsdag. Jeg skal nok instruere Otto alvorligt. Da jeg skal have Brev med Morgentoget kan dette gaa med. Du faaer da 3 Breve paa en Dag, og det er dog altid en Adspredelse. Mange, mange Hilsener fra

Din Georg

Da det muligt kan mere Dig ansættes alle Stationernes Navne

"Billet Zweiter Klasse Nach Hamburg"!

Afgang fra Elster Kl. 3.39 Eftern.

Kom endelig ikke for sent hellere for tidligt

og Du maa ikke selv slæbe paa den Bagage Du

tager med Dig i Coupéen. Drikkepenge til

Conductøren 2 Mrk og sig til ham: Conductør,

Ich bin krank, bitte eine Coupée für mich,

gebe gutes Trinkgeld"!

Bagagegarantier.

Billet Mrk 37.80

Overvægt?

Omnibus for Dig og Tøj 1.00

Drager 0.35

Conductør 2.00

Station Adorf

" Hündsgrün *

" Oelsnitz

" Pirk *

" Weischlitz

" Neundorf *

" Plauen

" Sockets *

" Herlasgrün

" Netzschkau *

I Reichenbach Kl. 5.39

De med * betegnede Stationer holdes

næppe ved i dette Tog medmindre det

det er Søndag.

I Reichenbach erindrer Du nok at der

fourageres. Opholdet er under normale

Forhold 25m, men Toget kan jo være

forsinket, og Du maa nøie passe Afgangstiden

og hellere gaa 10 Min forinden

i Din Coupée. Du erindrer nok at Du

ikke skifter Coupée, men at Toget kører

ind paa en anden Perron. Jeg aftegner her

Perronen med Sporene hvorfra og hvortil.

Perronen til Leipzig fra Elster

Fra Reichenbach Kl. 6.04 Eftern.

Neumark *

Werdau

Crimmitchau

Gössnitz

Altenburg *

I Leipzig Kl. 8 Eftern.

I Leipzig er flere Banegaarde Toget kører

til men Du staaer ud paa den første

du kommer til. Det er den vi tog bort

fra da vi reiste til Elster.

Du giver straks en Drager Din Coupébagage og siger at Du skal til Stadt Rome. Det kjender de bedre end Hotel de Rome. Lige saasnt Du kommer ud fra Trappen, naar Du er gaaet igiennem Jernbanebygningen staaer Alle Kudskene fra Hotellerne eller rettere Hausknecht som de kaldes. En af dem raaber Stadt Rome! eller ogsaa siger Du højt: Stadt Rome og en Fyr haler af med Dig og Dit Tøj og putter Dig ind i den flotte Landauer vi kiørte i, eller en lignende, og det gaaer i rask Fart ζ 15 Minutter til Hotellet. Paa Stationen kan Du give 35 Pf. som Du har i Beredskab til Drageren. Vognen betaler Du ikke. Den kommer paa Regningen, medmindre Du ikke er kommet med Husknægtens Vogn, men det skulde da gaa underligt til. Naar Du kommer til Hotellet beder jeg Dig ikke lade Dig forskrække, thi da jeg kom dertil kom en hel Flok kjoleklædte Fyre med Oberkellneren i Spidsen, en stiv Herre med Skilning hele Hovedet igiennem, farende ud imod Mig, vist 7 Mand stærk, og havde nær taget Al Modet fra mig! Sig saa tørt som muligt,

1ste Etage, men ikke noget stort Værelse. Mit var ikke dyrt, saavidt jeg erindrer 3 Mrk eller 3 1/2. Og jeg beder Dig da strax bestille, efter at Du har forlangt "Die Speisekarte", en Filet af den dyrere - den anden tog jeg næste Dag til Frokost, men den var ikke til at spise - og Compot som er fortrinlig, Bouillon eller hvad Du ellers kan hitte paa, men husk paa at Du maa tage god Næring til Dig. Du skal ikke tage Vin billigere end 2 Mrk for en halv Flaske "Rothwein". Til næste Morgen bestiller Du da Caffé til Morgen, Brødet er ikke godt i Leipzig, og Frokost ligesom om Aftenen med en halv Flaske Vin til Ex. Kl. 9 à 9 1/2. Da det vel ikke er værd at køre mer end høist nødvendigt vil jeg anbefale Dig at spadserer over i den lige overforliggende Park, hvor der er saa smukt om Morgenen og mange Bænke. Jeg raader Dig til ligesaa saare Du har spist Din Frokost at forlange Din Regning. (Du skal ikke betale noget forinden) og i Drikkepenge kan Du give Stuepige eller Kellner som har havt med Dit Værelse at gjøre 1.50 Mrk, Kellneren som har opvartet Dig i Restaurationen 1.50 Mrk og naar Kl. er 10 1/2 ringer Du fra Dit Værelse paa Hausknechten og siger til ham at han bringer Dit Tøi hen paa Halle Magdeburger Banegaarden (Bahnhof), det er den samme Station hvortil vi ankom fra Hamburg, som er lige overfor Hotellet, give ham 2 Mrk og spadser i hans Fodspor hen til Banegaarden. Du gentager da den samme Lektie til en af Conductørerne dør som i Elster. Kl. 11 damper Du af. Igien 2 Mrk i Drikkepenge og her har Du den længste Vei at Kiøre.

Station	Halle
"	Cöthen
"	Schönebeck
"	Magdeburg 5 Min. Ophold. Forsk. Forfrisk. paa Perronen
"	Wolmerstedt
"	Stendahl 5 Min. Ophold do
"	Kläden
"	Bismarck
"	Brunau
"	Kallehue
"	Salzvedel
"	Bergen
"	Melzen 6 Min. Ophold do
"	Lyneburg
"	Winsen
"	Harburg
<u>I</u>	<u>Hamburg 5.35 Eftm.</u>

I selve Jernbanetoget er der Closetter

Da jeg nu seer Afgangstiden efter fra Hamburg for det Tog som er i Kiel Kl. 9.15 Aft. og som jo er det Du helst burde med seer jeg at det allerede afgaar fra Hamburg Kl. 5.55 Eftm. Der er altsaa ikke tale om at Du kan faa noget at spise dør. Du skal fra en Banegaard til en anden, Du skal have kjøbt Billet fra Hamburg til Slagelse, Du skal have Din Kasse indført paa ny Garantiseddél og Du skal have alle Dine Pakkenilliker med¹³⁹. Der kan ikke være mange Minutter at løbe paa, naar Alt dette skal gjøres paa 20 Minutter. Men derimod er der 20 Minutters Ophold i Altona. Jeg antager at her er en Ret varm Mad at faa for Dig, og det kan Du nok faa besørget til den Tid, og ombord kan Du da rigtig spise i Ro. Men hvorledes Du skal forholde Dig i Hamburg, om Du skal have Drosche eller kun Drager, det har jeg ikke Idé om, da jeg ikke ved hvor langt der er fra den ene Banegaard til den anden. Jeg tog nemlig fra Beriderens (Julius) i

139 Blandt Julianes forskellige symptomer er der ogsaa tale om nervøsitet. Hvis jeg havde været min bedstemor og modtaget alle disse (meget velmente) råd og instrukser tror jeg at samme nervøsitet ville have udviklet sig til et komplet nervøst sammenbrud!

den yderste Tid og vi var da nødt til at kiøre til Altona, men herom kan Du pumpe "den gamle" med alle de Oplysninger Du skal have Besked om. I Kiel søger Du at komme i en Vogn saa hurtigt som muligt med Besked: Dampfschif nach Korsør og naar Du kommer ombord faa da strax en Køie og saa god som mulig. Tal med Fru Martens om hvor bedste Plads er, og naar Du da rigtig fast og sikkert har sikret Dig denne, da kan Du spise rolig, og naar Skibet gaaer har Du da allerede sovet flere Timer. Kl. 6 maa Du være oppe, faa Din Morgenkaffe og Tvebakker (meget ordentlige) og Kl. 7 er Du i Korsør. Her skal Du løst Bagagevisiteres af Toldvæsenet og i Slagelse den store Kasse. Fra Korsør gaar Toget Kl. 8. Det er bedst Du faar nogle Æg i Korsør.

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 16 Juli, 1883.

...I Eftermiddags kom der Brev fra Directionen paa Frederiksberg Hospital at der var tilstaaet Henriks Kone fri Kur og Pleie, jeg havde da ogsaa giort hvad jeg kunde herfor, og en af Dagene antager jeg vi skulde faa hende afsted. Hun er ogsaa noget utaalmodig, Staklen...Regitze er taus lige overfor mig med Hensyn til at jeg har sagt til hende at hun skal reise med Moder for at holde hende med Selskab; men jeg kan dog mærke i hendes Passiar med de Andre at hun er meget optaget heraf. Ulrikke har lidt Udslet paa Munden, men det gaar vel bort igien. Drengen vedbliver stadig at være en stor Slubbert og en større Gris ved Middagsbordet. Endskiøndt han har sin Plads ved Siden af mig kan jeg dog ikke faa Magt med ham. Men pudsig er han, Knægten med sine bratte Overgange fra stum Fortvivlelse til det lykkeligste Smil og Pludren. I Dag skal vi ha' Abarbergød. Den Grød glemmer han aldrig at omtale. Den maa have giort et mægtigt Indtryk paa ham. I det hele taget er han rigtig Madkiær. Det bliver en broget Dag i Morgen. Elisabeth reiser bort og Agnes afhentes. Endskiøndt jeg har betalt E. Løn til Dato maatte jeg da give hende et Par Kroner over for at hun kunne slippe hjem. Men saa har hun ogsaa derved faaet betalt Alt. Stakkels Tøs, jeg troer ikke hun er glad over at skulle hjem. Hidindtil er det gaaet meget godt med Bøie, hun lader meget tilfreds og ødsel troer jeg langt fra hun er. Caroline og hun lader til at komme meget godt ud af det sammen. Jeg vilde give ikke saa lidt til, at jeg i Dag kunde have hørt Din og Dr. P's Passiar sammen; om det da ikke er en Sammenrottelse fra Eders Side! Hos ham for at faa fat i Dig igien til næste Aar, og for Dig for at slippe ud af Mudderet. Nu, jeg haaber min Ven er saa fornuftig at hun kun vælger det Bedste...Endskiøndt Carolines Værelse har næsten 60 Oste er det nu igien optaget. Jeg vil gjerne sælge et stort Parti for 35 Øre ja maaske endnu lavere, men hvad nytter det jeg vil, naar dog ingen vil melde sig. Jeg har aldrig kiendt Mage...Blot jeg havde Luft - men den trænger jeg til baade i Kiælder og Pung - er Aaret dog vist gaaet ganske godt, men nødig, grumme nødig, vilde jeg have det Aar om igien. 82 og 83 har ikke været bestrøet med Roser for os. Min kiære stakkels Ven, jeg vil haabe de maa komme og med ikke altfor mange Torne, og gid jeg maa kunde finde den Smukkeste til Dig. Nu desværre, den kan jeg ikke finde. Men vi maa haabe at Gud maa skienke Dig den, den skønneste af alle Roser. Et sundt Helbred!...Jeg troer nok at jeg har været saa omstændelig med Reiselisten at det er klart for Dig. For Morskabs Skyld vil jeg dog vedlægge Reiselisten fra Hamburg til Kiel. Den var der ikke Plads til i Gaar og mere Papir havde kostet mere Porto. Jeg afskriver Begge, baade Toget 5.55 og 9.40. Det bliver strængt for Dig at reise næsten i et Suk fra Leipzig til Kiel og Du maa i Hamburg bestemme om Du kan taale det, men paa den anden Side var det jo rigtignok en slem Historie om Du ingen Køieplads fik ombord. Jeg vil tilraade Dig at Du fra Hamburg til Slagelse tager "erster Klasse". Forskellen i Prisen kan blive 2 1/2 eller 3 Mark mere og det er mere mageligt for Dig. Nu ikke mere for i Dag, jeg skal stadig tænke paa om der er Noget jeg har glemt, og saa komme med det i næste Brev. Gid jeg havde faaet et Par Linier i Dag. Nu seer jeg Intet før i Morgen Aften Kl. 11 1/2.

Kiærlig Hilsen fra Din Georg

Billet "erster Klasse" Hamburg nach Slagelse, circa 23 Mark
 fra Hamburg Kl. 5.55 Efterm   fra Hamburg Kl. 9.40 Aften
 i Altona 6.20   i Altona 10.05
 fra do 6.40   fra do 10.25
 Elmshovn   Elmshovn
 Horst   fra Neumünster 11.49
 Wrist   i Kiel 12.30 Nat
 fra Neumünster 8.28   andre Stationer holdes her
 i Kiel 9.15   ikke ved.

Ligesaa saare Du kommer til Kiel faa da strax fat i en Drager der kan tage Dit Tøi og skaffe en Drosche. Det giælder om at faa bestilt Køie i rette Tid. Og endelig ikke et eneste Sted selv slæbe paa Din Bagage...

"Men pudsig er han, Knægten, med sine bratte Overgange fra stum Fortvivlelse til det lyk-saligste Smil og Pludren" skriver Georg om sin ældste søn i det foregående brev. Dette er det første tegn i brevene på den sørgelige livsbane, der blev Fritz til dels. Det uligevægtige sind - senere diagnosticeret som skizofreni - der efter som årene gik kom til udtryk i et, man kan næsten sige, had til moren. Gennem senere breve til søsteren Caroline får man indblik i den for-tvivlelse og hjælpeløshed Juliane føler overfor sin ældste søns sindslidelse.

Min Kiæreste Juli.

Kbhvn., 18 Juli, 1883.

Resultatet af min Tur i Dag blev da at jeg har leiet Værelse paa selve Marienlyst til Dig. Det er beliggende i Stueetagen, lige ud til Stranden og altsaa med dejlig Udsigt med Morgensol og er i det hele taget et dejligt Værelse. Du vil faa fuld Forpleining paa selve Hotellet. Da jeg reiste ind var min Mening jo at leie i Skotterup eller mulig andet Sted paa Kysten, men da det kom til Stykket turde jeg ikke. Jeg var bange for Du skulde kiede Dig for meget og heller ikke faa saa god Kost som er nødvendig for Dig. Da jeg kiørte forbi Lyngby fik jeg lige i Forbifarten sagt Goddag til de Gamle, de var paa Perronen... Hvor jeg længes efter at komme hjem for at faa læst Dit Brev. Jeg Dumrian som kunde have havt det her i Middags naar jeg blot havde havt Spor af Omløb.

Kiærlig Hilsen, Din Georg

Dr. von Würden beder indstændig om en Skrivelse fra Dr. P. Bed ham derom.

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 19 Juli, 1883.

Jeg har 2 Gange i Dag havt mit Brev halvt færdigt til Dig. Den ene Gang skrev jeg om da jeg blandede Forsigtighedsregler med Hensyn til Din Reise, Telegrafering og Ophold undervejs, saadan imellem hinanden at jeg blev bange for at giøre Dig ganske confus, og den anden Gang stoppede jeg pludselig op, da jeg kom i Tanke om at det dog var bedst at oppebie Dit Brev først. Jeg var bange for at Du ikke var rask og Dine Meddelelser gik jo kun til Søndag, hvor Du langtfra havde det godt. Nu heldigvis er dette Tilbagefald vel overstaaet...jeg har tilskrevet Schougaard¹⁴⁰ om at være Dig behiælpelig med at faa Dig fra det ene Tog ind i det andet og tillige har jeg skrevet til Expedienten for Postdampskibene og bestilt Køieplads til Dig til Søndag Aften. Jeg er nemlig meget Angst for at denne M Historie skal komme paa Dig undervejs...Det er rimeligvis unyttigt at Du har Hiælp i Hamburg, men Ankomst fra Leipzig og Afgang til Kiel drejer sig jo kun om 20 Minutter, og Toget kan jo komme for sent saa Opholdet bliver endnu mindre, saa at jeg dog syntes det var rart for Dig at have en "bekiendt Mand" ved Din Side. Men

Tydskeren¹⁴¹ kan jo være bortreist saa han ikke kan møde. Jeg beder Dig derfor alligevel at faa Cancelliraaden til at give Dig alle mulige Oplysninger angaaende Jernbanegaardene. Vil Du strax Du kommer ombord sige til Jomfruen: Jeg er Fru Thøgersen. Min Mand har bestilt Køie til mig. De er nok saa venlig at give mig en af de Bedste...Du erindrer vel Brevet fra Dr. P. til Dr. von Würden. Har Du Table d'hôte Billet til Søndag faar Du jo 2 Mark tilbage ved at sige det til Værten og Badet faar Du ogsaa Pengene igien for. Med Hensyn til at afhente Dig i Slagelse da er jo alt skrevet herom meget omstændeligt. Vognen er paa Banegaarden Kl. 8.25 Mandag Morgen. Det er kiedeligt Du ikke har skrevet mig til om hvilken Vogn Du ønsker...Tag Vin med paa Reisen og noget Hvedebrød, baade naar Du reiser fra Elster og fra Leipzig; og husk vel paa under ingen Omstændigheder selv at bære Bagagen for at spare nogle Pfennig. Ja saa kan jeg ikke tænke mig der er mere at bemærke. Tilbage er kun det inderlige Ønske at Din Reise maa gaa godt i alle Retninger, og at Du, selvom Du ikke selv synes det, dog for mig maa see rask og straalende ud, naar jeg seer Dig paa Mandag Morgen og rimeligvis ved Bolværket i Korsør. Alle og Alt vel herhjemme.

Med Mange kiærlige Hilsener Din Georg

Da jeg vilde lægge Brevet sammen kom jeg pludselig til at tænke paa, at det jo er Søndag Du kommer til Hamburg, og at Julius jo boer Pokker i Vold udenfor Byen og jo kun er i selve Hamburg de Søgnedage. Jeg synes det derfor urigtigt at lade ham gjøre denne Fart og har skrevet igien til ham at Du ikke kommer den Dag og at han derfor ikke maa møde. Jeg har talt med Agnes¹⁴² herom og Du kan godt gerere Dig selv, blot Du sørger hurtigst muligt at faa en Drosche og samtidig strax giver Drageren Din løse Bagage og Din Garantiseddel for at han kan skaffe Dig Kufferten med Droschen.

Juliane tilbragte en ugestid på Hallebygaard efter sin hjemkomst fra Elster. Hun er ganske sikkert blevet nusset om i den nysindkøbte hængekøje, men helt fredeligt og afslappende kan det trods alt næppe have været. Det er sandsynligt at Georg har villet behandle hende som rekonvalescent, putte hende i hængekøjen og lade hende hvile sig og samle kræfter uden for megen forstyrrelse. Det er ligeså sandsynligt at hun efter så lang tids fravær fra sine "tutter" gerne fuldt og helt ville tage del i livet på gården igen. Efter en ugestid hjemme fulgte Georg hende til Marienlyst Kurbad hvor han blev til han var overbevist om at hun var vel installeret.

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 3/8 83 Efterm. 4 1/2.

Blot disse Par Linier med Vognen. Vejret her holder sig endnu. Det har siden Frokost været Solskin, men død Luft. Dog har vi faaet lidt bestilt. I Morgen overtager jeg selv igien Ledelsen af Krammet for at bruge Ottos Udtryk.

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

3 August, 1883.

Det var da ikke gaaet som vi to mente. Det regnede her hele Onsdag, endnu Kl. 8 Aften...Alle reiser i Dag. Agnes reiser nok til Knabstrup. Hun talte om at reise i Morgen, men oprigtig talt seer jeg helst hun reiser i Dag. Det er altid bedst at være ene naar Intet vil gaa vel. Osten gik da af til C.F. Hansen, men der var 55 Ulykkesfugle isted for 40. Han fik dem alle. Det kommer an paa hvad han siger dertil. Alle var jo ellers i

141 Stadig fætter Julius.

142 For at blive uddannet til lærerinde havde Agnes som ung kvinde rejst alene rundt i Belgien og Schweiz. Hun var kort sagt berejst og Georg har derfor følt at hendes råd kunne de roligt følge.

bedste Velbefindende og sender mange Hilsener baade Store og Smaa. Bidet'en er besørget fra Nyrop og sendes Dig i Dag. Knudsen har lovet at besørge Aviser. Bøger skal jeg sende maaske i Aften...Opgiv mig nøjagtig beskrevet hvorledes Din Paraplui see ud, Tøiets Farve ind og udvendig, Borten og selve Stangen. Du faar kun disse jadskede Linier i Dag, men mange kiærlige Hilsener og Ønsket om at Du maa rigtig faa Nytte af Dit Ophold og at det ikke maa blive for kiedeligt.

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 5 August, 1883.

Dit Brev i Dag gjorde godt ovenpaa det i Gaar som virkede meget nedtrykkende paa mig. At Maven nu er god er jo grumme meget Værd, gid blot de andre Uordner vare overstaaet. Jeg vil tilraade Dig ikke at springe i Vandet, men derimod, idet Du holder i Rebet dukke Dig baglæns t. Ex. 3 Gange ganske langsomt, saa langsomt som det er Dig muligt. Naar Du flere Gange har været i Vandet maa Gysningerne være overstaaet og da maa Du kunde gjøre det somom Du langsomt vilde sætte Dig paa Hug i Vandet. Det er forbausende saa Svedstrup¹⁴³ giver Cavalerens Parti. Nu det er jo meget pænt af ham og skal vel være en Compliment for Konens Ophold her...Caroline og jeg har mundhuggedes lidt angaaende Børnene. Hun havde trakteret dem i Gaar med saadanne Masser af brune Kager at de Intet kunne spise til Middag. Jfr. Bøie fik ogsaa i Gaar en temmelig alvorlig Besked af mig, thi Humøret har jo ikke været det bedste i disse Dage. I Gaar fik jeg en Del Hø ind men med Besvær...1/2 Dags Søndagsarbeide er dyrt. Vi var 30 til Middag foruden Børn...Jeg sender ikke mere i Dag da jeg kun er lidet oplagt til at skrive og haaber i Morgen at skulle kunne meddele Dig en rigtig god Dags Arbeide. Kun endnu mange kiærlige Hilsener fra os alle.

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 6 August, 1883.

Fra Kl. 5 i Morges til i Aften 8 3/4 har jeg været paa Benene og Du faar derfor i Aften ligeledes kun et Par Ord for at holde Dig à jour. Vi har kiørt ind hele Dagen og har været i Formiddag 22 og i Eftermiddag 25 Mand...hvor lidt er det gaaet efter mine Beregninger da jeg reiste fra Dig. Onsdag kan jeg derfor ikke komme. Men endnu gaaer jo alt ogsaa meget godt for Dig saa at Du brilliant kan undvære mig. Du har glemmt at opgive mig Signalement af Parapluien, men muligvis Du selv kan skaffe Dig den, naar Du seiler til Taarbæk paa Onsdag. Badningen gaar jo altsaa meget godt, kun beder jeg Dig indstændig om 1) Naar Du tager til Taarbæk maa Du endelig bevæge Dig saa langsomt som muligt. Naar Du gaar med mig holder Du selv igien, men med andre blive det muligt en anden Sag. 2) Du maa bestemt love mig ikke at blive i Taarbæk Natten over og reise hjem saa betids at Du kan være i Seng til Din sædvanlige Tid. Dette maa Du endelig love mig. Og saa ikke mere for i Aften da jeg maa i Køien for at komme op i rette Tid. Det giælder om at hænge i. De kiærligste Hilsener fra os alle.

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 7 August 1883.

Det glæder mig meget at see at Du befinder Dig vel ved Badene. Gid Du maatte helt komme Dig. Det vilde opveie alle de sidste Aars Genvordigheder. Blot Du nu er forsigtig i Morgen paa Touren til Taarbæk¹⁴⁴, og jeg antager at Du ikke forsømmer Dit Bad men tager det dèr. Med Hensyn til de dyre Priser Du taler om er der Intet at gjøre herved, det vil sige naar de Priser følges der er opgiorte mig, men hvis ikke...skal Du ikke betale Regningen forinden jeg kommer.

143 Hans kusine Anine Schougaards mand.

144 For at besøge Otto og hans kone Rose, som boede i Tårnbæk om sommeren.

<i>Logis er</i>	3.00
<i>Service & Kur</i>	1.00
<i>Pensionspris</i>	5.25
<i>Vin</i>	<u>1.50</u> ialt <u>10.75</u>

Dertil kommer da Din Bouillon og hvad ellers der kan falde til. Spise à la Carte kan aldeles ikke betale sig og i dette Tilfælde spiser Du heller ikke til Pensionsprisen som er den billigste Maade. Hvad Du skriver om Skodsborg giælder til Vandsbeck¹⁴⁵. Maden er dèr yderst slet og Vinen endnu slettere dersom den da kan være det. Du maa paa ingen Maade opgive Table d'hôte. Det er som sagt dyrere at spise à la Carte...Jeg vil tidlig i Seng i Aften. Kun derfor en kiærlig Hilsen fra

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 8 August 1883.

Du bliver vippet i Dag, dersom Du da ikke er taget med Toget, hvad jeg da forresten, i Paranthes, haaber Du ikke er. Selv om Du maa vende Kallunet¹⁴⁶ har Du dog bedre heraf. Ja jeg skriver kun disse faa Linier for at Du kan stadig kiende Tilstanden herhjemme. Da jeg i Morges Kl. 5 blev purret ud, var det blank Himmel og stærk Blæst. Nu Kl. 8 samme Veir. Jeg gik igien strax i Morges paa Høet. Vi pille og pille i det og faaer saa da efterhaanden noget hjem. Hvorledes det vil gaa med Rugen, som nu i en halv Snes Dage har været tienlig til Meining, og med al den anden Sæd som overalt burde ligeledes meies, det maa Guderne vide. Maaske vi igien i Morgen har Regn, maaske det ikke varer saa længe. Det er umuligt blot at have Formodninger. Alt vel, Kiærlig Hilsen

Din Georg

I brevene er der naturligvis en masse snak om vejr og vind, smørpriser, kvægets stand, kornets groning - eller, ofte, den trussel eller glæde som vejr og vind bringer. Det meste har jeg fraredigeret - det kan kun have interesse for den nærmeste familie, som alle kender Hallebygaard og kan leve med i de gode som de mindre gode tider. Noget har jeg dog bibeholdt - måske var man mere afhængig af vejr og vind og naturens rasen dengang - men hvor hurtigt kan også nu om dage en naturkatastrofe få indflydelse på selv en inkarneret bybos liv. Nedenstående brev har jeg inkluderet da det viser hvorledes hver ting havde sin betydning - noget vi i vort "overflodssamfund" nok kan studse over. Hallebygaard var ret stor, der var mange ansatte, men her får man et indtryk af hvor hvert strå er noget værd - selv den mindste ting der kan fravristes jorden, under somme tider kontrære forhold, er af betydning. Kvægets stand og givtighed var naturligvis afhængig af fodringen og høsten af så meget hø som muligt til vinterfoder er derfor umådelig vigtigt.

Konkurrencen fra Amerika, som Georg også kommer ind på i næste brev, er hård i slutningen af 1800-årene - sædpriserne er gået nedad hvilket naturligvis har medvirket til Georgs ustandselige kamp for, pekuniært, at kunne holde næsen oven vande.

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 9 August, 1883.

Vi have nu omtrent Halvdelen af Høet paa Bondemosen tilbage, men saa sent som det er at have med at bestille, ville vi næppe kunne naa at faa dette ind paa en Dag, thi det er storartet hvad det sinker at bjerge alle disse Smaaklatter. Forinden vi tager en Stak gaaer Mandskab i Forveien for at pille den for vaadt Hø og hvad der er fordærvet og i hver Bund af hver Stak er igien meget som maa blive liggende. Alle

¹⁴⁵ En by i Preussen. Udtrykket blev optaget i almindeligt sprogbrug med betydningen langt pokker i vold. Senere "det gælder ad Vandsbæk til" i.e. tågesnak.

¹⁴⁶ Kaste op. Udtrykket refererer til drøvtykkere som efter at maden har passeret de første 2 maver gylper det grofttyggede op.

disse Klatter der ere blevne tilbage bliver stræde og pillede fra hverandre, da endelig revet sammen i Bunker og saa lossede. Det er en meget sen Historie at faa dette Vraghø tørt og med det meste er det hændet at ligesom det var tørt eller næsten tørt og vi skulde have det hjem, er Regnen kommen. Derfor blev jeg først færdig med Klatterne i Tolledsmosen og Mellemengen i Gaar Aftes meget sent. Men godt at jeg fik dem. Vi bleve færdige Kl. 9 og Kl. 9 1/2 regnede det igien. Ja hvilket Veir. Søndag Regn fra Middag til henad Eftermiddagen. Mandag godt Veir. Tirsdag Regn fra Kl. 7 1/2 Morgen men Kl. 10 1/2 først ret for Alvor, og da meget stærk Regn til Kl. 8 Aften. Onsdag Morgen udmærkede Udsigter. Vinden Vest til svag Nord, stærk Blæst og klar Luft. Kl. 9 allerede begyndende Udsigter til at Luften dog er Alt andet end paalidelig. Efterhaanden trækker det mere og mere op. Om Eftermiddagen forværres Udsigten stærkere og stærkere og bliver henad Kl. 6 i højeste Grad truende. Efterhaanden bliver Luften sortere og sortere, Vinden kaster sig tilbage til Syd og Kl. 9 1/2 regner det igien og stærkt. Og saaledes er nu Natten gaaet og ved Udpurring i Morges Kl. 5: Stadig Regn og nu 6 1/4 endnu Regn med Vindstød uden Spor af Udsigt til Forandring. Det er som altid i saadanne Aar, saaledes som for 2 Aar siden. Veiret har i saa lang Tid været ustadigt at man tænker: Nu maa det dog vel snart give Forandring. Men istedetfor dette bliver det værre og værre. Men der er intet andet at gøre end at begynde igien ligesaa saare det klarer op. Naar blot Solen vil komme frem og det vil blæse godt, kører vi ud med Vognene et Par Timer efter. Alt vaadt rive vi da udaf Stakkene, kører Indmaden hjem og paa den Maade naaes vel Veis Ende. Men saa Sæden! Nu, saa tosset det seer ud kan jo uendelig meget forandres i kort Tid. Men ialtfald, det som er ødelagt kan dog ikke ændres, og for grumme Manges Vedkommende er dette vist Tilfældet med Rugen, ja ikke vist, men efter saa mange Beretninger, bestemt. Thi denne er i Aar hvad jeg aldrig mindes tidligere at have hørt tillige groet inden den er meiet. Denne Klage høres fra Alle, ialtfald hvor der er noget i Lo. Her har dette saagodt som ikke været Tilfældet, vistnok fordi min er Radsaaet. Forpagter Wollfs skal være meget slem, ligesaa Madsens paa Sæbygaard. Det er ikke allene fordi Vipperne have berørte Jorden at den er spiret, men selv Noget af den, der ikke har været i Berøring med Jorden er ogsaa spiret. Den skal ligesom have fiedret sig sammen i store Lokker og da groet væk. Det er somom en Kamp skal føres imellem den gamle og den nye Verden. Thi hele Europa har jo næsten overalt nu i en Række af Aar havt daarligere Høste, Amerika derimod omvendt ialtfald seet med vore Øine her. Men nok om Veiret og alle disse Daarligheder, jeg vil haabe at skrive udenpaa Convolutten inden Afgang: "Glimrende Veir"! Jeg vil da haabe Du ikke har ladet Dig overtale til at blive i Taarbæk i Nat. At jeg skrev til Otto at han ikke maatte gøre Forsøg herpaa, er ikke for vist, at han ikke har prøvet det. Jeg er forøvrigt ikke Ynder af disse lange Udflugter, thi jeg anser virkelig Dit Ophold dernede for en Kur og ikke en Ferie som skal tilbringes saa behagelig som mulig. Ellers Alt og Alle vel. Mange Hilsener fra Alle.

Din Georg

Georg er i ovenstående brev noget spids "jeg anser virkelig dit ophold dernede etc.". Det er en sjælden foreteelse, for som oftest pointerer han at det er til glæde for ham at hun har det så godt som muligt. Hans muthed overføres endda til det næste brev. Vejret og frygten for at den kommende høst bliver meget middelmådig har nok lidt taget pippet fra ham.

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 10 August, 1883.

Det var et Savn for mig ikke at modtage noget Brev i Gaar. Jeg synes Du maa have saamegen Tid tilovers, at Du kan offere nogle Minutter, da Du veed hvilken Pris jeg sætter herpaa. Jeg viser dog at hvormeget end min Tid er optagen lader jeg aldrig nogen Dag hengaa uden Du har Meddelelse herfra.

Alle er raske og Alt vel. - Jeg har kun et Par Minutter tilovers...Til Middag haaber jeg at være færdig med Høet som er i Stakke. Tilbage er da Bundstakkene og hvad ellers er pillet ud af dem c 16 à 18 Læs som jeg først kan faa i Morgen Eftermiddag. I Eftermiddag begynder vi paa Rugen. Men der er Nogen Torden oppe, saa det er jo vanskeligt at vide. I Gaar var Naturligvis Alt Arbeide standset hele Dagen.

Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 11 August, 1883.

Det er grumme kiedeligt at vi nu have faaet en Ting til at slaaes med. Men jeg antager dette snart skal gaa over. Da jeg modtog Dit Brev i Gaar Eftermiddags, syntes jeg det var bedst at tale med Doctoren, og tog da til ham i Gaar Aftes. Vin, Rødvin, maa Du gjerne drikke. Udmærket er Sodavand indtil 3 Fl og indtil 2 Potter Mælk. Tillige maa Du spise meget af Frugtcompotter, af Æbler og Pærer, men ikke raa Frugt, Spinat, Blomkaal etc. Du bør maaske ikke spise al for meget Kiød, da dette nok nærer Grusdannelser. Bliver det meget smertefuldt maa Du søge Ro og have varme Omslag om Lænderne bag til. Tillige følger indlagt Recept paa Opiumsdraaber, som Du bruger i Tilfælde af at Smerterne ere stærke. 5 Draaber en Gang om Dagen, men eftersom Smerterne ere stærkere og stærkere altsaa meget betydelige indtil 4 Gange om Dagen à 5 Draaber, men ikke udover dette Kvantum. Dette er Doctorens Besked. Nu kommer jeg med mine Raad. Brug ikke Opium uden at Smerterne er tiltagende og brug kun det yderste Kvantum, 4 Gange om Dagen 5 Draaber hver Gang naar Smerterne er meget store thi det kunne de jo blive, men jeg antager det ikke. Men fremfor det brug et Andet Husraad, nemlig Honning¹⁴⁷. Det skal være fortrinligt. Du tager det Morgen og Aften i The eller Mælk, saameget som Du ellers vilde bruge af Sukker, men hellere for meget end for lidt. Gjør dette hver Dag. Ligesaa hurtigt Du faaer disse Linier maa Du til Helsingør og faa Opiumsdraaberne og Honningen. Paa Apotheket kan Du nok faa at vide hvor Du skal kiøbe det. Jeg maa stoppe for at faa Brevet til Stationen endnu til Morgen,

Din Georg

Min Kiære Juli.

Hallebygaard, 11 August, 1883.

Jeg maatte før i en saadan Fart jage afsendte Linier paa Papiret for at faa dem med Morgentoget, at jeg nu vil gjøre det om igien. Du skal ikke frygte for Nyregrus. Det er værre for Mænd end Kvinder. Det er rimeligvis kommet fordi Du i Sommer har spist saa megen Kiødmeat. Uden egentlig at mindske dette kan Du dog holde en lille Smule tilbage og spise mere Brød til. Rødvin, sagde v. Würden at Du gjerne maatte drikke. Sodavand som jeg skrev indtil 3 Flasker blandet med kogt Mælk¹⁴⁸ ogsaa Frugtlimonader blandet i Sodavandet. Megen Gemyse er godt, Spinat etc. (Alt naturligvis kogt) men Du maa jo ved Siden heraf tage Hensyn til Din Mave, hvad den kan taale. Jeg spurgte v.W. hvad Nytte Opiummen havde i dette Tilfælde. Han sagde at dels var det jo Smertestillende men tillige slappede det Musklerne saa at Gruskornene lettere kom igennem Urinkanalen...Men vi veed jo alle hvor skadeligt

147 Det er klart at Georg har taget sit meget brugte "Sundhedslexicon" (se appendix) i brug igen. "Honning er et almindeligt Lægemedel mod Gruus, om Morgenen 2 à 3 Stykker Rugbrød med et tykt Lag Honning" forklarer overlæge, R. af D., August Thornam. Det er ligeledes klart at Georg har været forud for sin tid med ikke blindt at følge lægeråd men foretrækker naturlige lægemidler fremfor de syntetiske.

148 Kogt varm mælk med sodavand har åbenbart også været et middel mod alskens ondt som min mor, Georgs yngste datter, også blev pint med. Hun førte midlet videre - en halsstarrig forkølelse hos hendes døtre førte gennem hyldebærsaft med citron, camplethe og lign. frem til det mere radikale varme mælk med sodavand - det var noget der nok kunne få én til at blive rask!

dette Kram er, og Du maa derfor indskrænke det saa yderlig som muligt, allerhelst saa meget at Du slet Intet tager. Thi foruden at virke saa demoraliserende paa hele Nervesystemet, er det jo ogsaa galt for Din Mave, da det jo stopper i høi Grad... Vil Du søge at opsamle noget af Sandet og Grusen og sende mig det i et Brev. Naar ikke Smerterne ere mere alvorlige og de ikke tiltager i Styrke gjør Du vist bedst i at ignorere det...

At Du var en heel Dag omtrent alleene med Ottos Kone i Taarbæk, og at Du laa der om Natten kan jeg ikke faa til at stemme med Dine strenge Domme og Udtalelser i Sommer og tidligere. At Du gierne vil være opmærksom imod Otto og ikke saare ham er jeg Dig meget taknemmelig for, og det er overordentligt smukt af Dig, men jeg synes dog der er en Middelvei, og Din Kur og Alt hvad der er offret paa den af Tid, og den Magt der ligger paa at Du fuldstændig kan komme Dig, var berettiget Undskyldning nok for Dig til at afslaa Indbydelsen. Hvad mig angaaer, da synes jeg at have strakt mig endogsaa i en betydelig Grad lige overfor Otto i dette hvad jeg kalder og ikke kan kalde for Andet end Ulykkelige Forhold. Men for mig, vil der altid, og det vil aldrig blive forandret, blive en Streg som det med min allerbedste Villie er mig umuligt at komme ud over, og netop det Tykkeste af denne Streg er min Hustru. Det vil være mig inderligt kiært om min Hustru vil modtage min eneste Broders Kone i sit Hus, men kun for hans Skyld. Paa den anden Side seer jeg grumme nødig at de ere sammen naar Andre er tilstede, engang imellem maaske, for at vise Verden at man holder paa ham, men sielden og ialtfald saagodtsom gjøre Alt for at undgaa at Du og hun er alleene sammen. Jeg vil ikke sige at jeg hader, jeg troer det ikke, og jeg ønsker ikke Ondt over hende, men min Uvillie former sig i overordentlig Grad til Foragt. Ikke fordi jeg egentlig troer Noget Urigtigt om hende nu, men fordi jeg aldrig, nej aldrig nogensinde vil kunne glemme hendes Fortid. Et er at søge at mildne lige overfor de Andre, dække for Feilene og fremhæve det Gode som findes selv hos den Sletteste, et Andet at forandre den Dom som aldrig kan forandres. Hvad jeg skriver er skrevet i dybeste Alvor. Min Udtalelse vilde ikke naae ud til Nogen Anden end Dig. Men det veed jeg: Ingen veed hvilket Offer jeg har bragt min Broder i at sanctionere denne Forbindelse, min Hustru ikke undtagen, som ikke har vidst, ikke vil vide, og ikke nogensinde vil kunne forstaa hvor svært det har været. Disse Dage maa ogsaa være meget triste for Dig, men Du maa komme over det og maaske dog der kan komme bedre Tider. Komme ned til Dig tør jeg ikke love, og Du vil heller ikke forlange det under disse vanskelige Forhold. Men derfor kan der være stor Sandsynlighed alligevel for at jeg kommer med det Første, det er mig kun umuligt at sige det forud. Thi hvilket forfærdeligt Veir... Jeg har tilskrevet Otto om at afsende 100 Kroner til Dig i Dag for det Tilfælde Du ønsker at betale Din Regning. Alle Børnene er ellers raske og hilser Mange Gange Deres Kiære Moder, som da ogsaa Caroline beder om. En kiærlig Hilsen,

Din Georg

Det er rørende at se den loyalitet Georg har for sin bror. Georg, hvis liv, kan man se gennem brevene, var drevet af pligt og æresfølelse (måske en smule selvretfærdig kan dog selv hans datterdatter somme tider synes) var meget imod sin brors livsførelse. I Brevene fra Rasmus efter Hannes død er det klart at Otto førte et ret udsvævende liv, som sikkert har inkluderet Frida Rose, hans senere kone - et liv som Georg åbenbart tror skyldes Frida Rose og hendes dårlige indflydelse. Hvorfra Frida Rose stammede i samfundet kan man kun gisne. Min onkel Kamman, hvis hobby gennem hele livet var slægtsforskning, har intet opført i stambogen om hende. Måske ville han ikke have hende inkluderet i det, for det meste, bedsteborgerlige familiebillede. Georg tog d. 12 Aug. til Marienlyst for at besøge sin Juli.

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 14 August, 1883.

Allerede da jeg naaede Frederiksborg havde vi glimrende Veir, og ligeledes var det stadig allerfineste Veir ligetil jeg kom til Jordløse. Først da begyndte det at see lidt mere mistænkeligt ud...i Aften Kl. 5 3/4 kom da en stærk Byge...og forbi var Høkiørselen for den Dag. Vi begyndte da at læsse Oste...Som vi var midt heri trak det op med en rivende Hurtighed og hele Himlen var et Ildhav. Jeg brød da af med Læsningen for ikke at blive overrumplet, det var en meget sen Historie da alle Bundene maatte syes om saa at Klokken var da henimod 8. Og ligesom vi havde faaet Vognen paa Laden brød det rigtigt løs. I den Tid jeg har været her, har vi ikke havt et saadant Uveir. Gamle Vett siger ogsaa det har ikke været et saadant Veir siden Frihedslund brændte. Veiret strakte sig ligefra SØ og Vesterom til NØ, altsaa 3/4 af hele Himmelbuen. Der brænder en stor Gaard bag St. Fuglede rimeligvis i Bierre, men dette er ogsaa den Eneste, hvad der er mærkeligt efter en saadan Mængde Nedslag som der skete. Det var ledsaget af en ganske forfærdelig Regn. Da det værste var overstaaet spadserede vi til Søen for at see Ilden og det var som et Hav. Det er meget lummert og en ny Byge trækker op, men ikke videre ledsaget af Lyn. Hvorlænge monstro dette skal blive ved?...Alle Børnene vare da raske. Hele Battaillonnen maatte op af Sengen da Uvejret brød løs. Jeg vilde have været tidlig i Seng i Aftes ovenpaa den Reise, men nu er Kl. 10 1/2 og for at faa Osten expederet, skal jeg op Kl. 4 i Morgen, saa sene ere de 25 Oste til Hansen at faa rigtig i Orden. Saa den Nattehvil bliver ikke lang...Det vilde være behageligere at være ude hos Dig. De Kiærligste Hilsener fra

Din Georg

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 15 August, 1883.

Da jeg i Formiddags gik i Marken lige efter at have faaet Dit Brev expederet, saa jeg at det var noget mistænkeligt i Horizonten. Jeg udtalte mine Tvivl om Veirets Holdbarhed til Poulsen. Som sædvanlig mente han der var Fred og ingen Fare. En halv Time efter var der Torden oppe overalt, og igien en halv Time efter regnede det...Det er forunderligt...Dog er det næsten mere forunderligt at man ikke kan lade være at skrive om et saa kiedsommeligt og trivielt Emne...Jeg forstaaer Dit Brev saaledes, at Du dog mener det kan være rigtig at antage den lille Stuepige til Børnene, og jeg kan heller ikke tro andet end at det kan gaa. Skriv mig dog tilbage strax om jeg skal fæste hende. Med Hensyn til Fripigen eller hvad hun nu skal kaldes! Skal jeg ikke tale til Lille Johanne herom? Hun har jo sagt sin Plads op, men det kan jo være at hun tager imod denne. Lad mig vide det, at jeg kan fæste hende saafremt hun vil. Jomfru Bøie maa vi slaa ud af Hovedet. Det kan ikke nytte at speculere paa hende. Og jeg maa da nok see at sætte mig i Bevægelse om en Anden og skal da meddele Dig hvad der fremkommer. En Kokkepige skal vi jo ogsaa have fat i. Vi kunne jo forsøge at lade Gamle Marie prøve om hun kan faa En, ellers maa jeg paa Jagt. Dine Planer om selv at styre Huset i Vinter, maa Du slaa ud af Hovedet. Du kan være overbevist om, at maa Du bestille noget, da vil Du have bedst ved at være i Meieriet. Staa over Gryder og virre Slev i Kvalme og indelukkede Lufter! Det maa være det allergaleste. Det er i Grunden mærkeligt. Da jeg fulgte Dig til Helsingør havde vi begge Dage dør smukt Veir, og nu igien begge disse Dage smukt Veir. Ligesaa snart jeg kommer hjem derimod som sædvanlig. Naar der nu var Noget man higede efter at komme hjem til, til Glæder og Adspredelser, saa kunde det forstaaes, men naar man kun vil hjem for at opfylde sin Pligt og tværtimod lader Glæder og Hvilen bag sig, saa er det underligt at forstaa. Men jeg vil forsøge at lægge mig Dine Ord fra forleden Aften paa Hjerte og resignere. Og jeg vil saa grumme gierne høre efter min Hustrus Tanker og vil da saa grumme gierne vide at hun tænker paa Gud i al sin Færd. Lykkelig den som kan bevare sin Tro paa Ham saa urokket som mulig.

Jeg fik ikke talt med Dig om Elisabeth. Hvad skulde vi gjøre ved det Pigebarn. Hun vil jo saa nødig være hjemme¹⁴⁹. Det var maaske rigtigt at lade hende begynde at læse til Lærerindevirksomhed. Men paa hvilken Maade vil det kunne ordnes, og hvor skal Pengene komme fra hertil. Caroline udtalte forleden at hun gjerne vilde hiælpe hende. Det var jo smukt om den Ene Søster saaledes hjalp den Anden, men med hendes 400 Kroner kan hun ikke komme langt. Jeg har tænkt paa at det maaske kunde gaa naar Caroline fik 500 Kroner i Løn, men paa den anden Side trykker jeg mig ved det i Aar, hvor der har været saa meget at overkomme...Hvorledes Din Mor vil ordne sig forstaaer jeg ikke ret, thi Renten af de faa Tusind Kroner skal hun ikke naa langt med, og er Elisabeth hos hende er det jo rent galt...Jeg vilde hellere nu sidde i det aabne Vindue i Dit Værelse med Dig paa Skiødet og see Maanen spille i Søen. Men den Tid er forbi da det kunde Nytte at ønske. Ønskerne blive kun til Lygtemænd. Her er kun den nøgne Virkelighed at vente.

Kiærlig Hilsen fra
Din Georg

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 15 August, 1883.

...Jeg tænkte paa da jeg reiste fra Dig om det ikke vilde være rigtigere naar Du ophører med Badene, at lade Starfeldt foretage en Undersøgelse istedet for Howitz. Det er saa kiedeligt at man ikke rigtig kan tale ud med H., det kan man dog med den Anden...Otto var jo paa Banegaarden i Gaar Morges. Han begyndte igien med sit Skodsborg, og sagde at Hotel Øresund, hvor man virkelig spiste godt, maatte jeg ikke forvexle med Badehotellet. Det kan jo gjerne være han har Ret. Og jeg indrømmer Et. Det vilde naturligvis være baade særlig gavnligt for Dig og tillige en stor Adspredelse, om Du kunde seile mere end Du gjør og det kunde Du jo i langt højere Grad derfra. Det er jo meget uheldige Tider Baadene afgaar fra Helsingør. Om Morgen er det for tidligt, om Middagen vil Du miste Din Middag og om Aftenen er det for sent. Saa Resultatet er at det slet ikke kan lade sig gøre fra Helsingør. Men paa den anden Side er der Et som i høi Grad afskrækker mig fra at gjøre Forandring. Skodsborg ligger saa nær Taarbæk! Kunde man blot sikre sig mod ubehagelige Visitter, burde man mulig gjøre Forandring...Jeg vilde grumme gjerne have Du skulde tilbringe en Deel af Din Tid paa Søen...Samtidig hermed afgaar 2 Bøger i en Cigarkasse til Dig. Flere skal følge, men der kunde ikke være mer end 2 i Kassen. Jeg har skrevet ikke mindre end 12, skriver tolv, Breve i Dag og maa nu slutte da Postkonen er her om 5 Minutter. I Aften skal de 3 ældste sove ved Siden af mig. Der er for mange hos Bodil. Og nu kun den Kiærligste Hilsen fra
Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 17 August, 1883.

Først nu, efter forgiæves at have ventet Dit Svar i Gaar Aftes saa længe som det var muligt for at kunne faa det, efter i Morges forgiæves at have havt ridende Bud paa Stationen efter det, først nu Kl. 10 3/4 efter 18 Timers Forløb modtog jeg det ved Bud fra Søebølle. Saa glad som jeg blev over at see at der Intet var at ængste mig for, saa lidet oplagt er jeg dog til at skrive nu. Jeg henter Posten om lidt og skal da skrive nærmere i Aften. Alle Børnene er raske. Kiærlig Hilsen fra
Din Georg

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 18 August, 1883.

Da jeg i Gaar Aftes kom hjem fra Marken og skulde til at skrive fik jeg den Meddelelse at der var en Ko syg paa Flinterupgaard. Jeg maatte da derover og kom først hjem Kl. 9 3/4. Den er forøvrigt bedre i Dag, det var Congestioner til Hiernen. Der blev derfor ikke noget Skriverseri af. Og da jeg for nogen Tid siden nu til

149 I Nakskov hos moren.

Morgen kom fra Marken og skulde have fat, var Fritz¹⁵⁰ løbet sin Vej. Vi vare alle paa Benene for at storme rundt efter den Slubbet og fandt ham først efter længere Søgen i et Buskat, gnaskende paa nogle Grønærter. Han fik sig en rigtig god Portion Lussinger i Endeskiven og jeg har lovet dem alle 5 Prygl for Alvor, naar han løber næste Gang. Saa Tiden løber løbsk for mig. Du er lidt naiv min kiære Ven i Dit sidste Brev; om jeg virkelig har været Angst for Dig! Hvorfor skulde jeg ellers telegrafere! Jeg veed, at Du meget godt er vidende om, at jeg sikkert venter Brev. Naar det derfor udebliver synes det mig ikke saa underligt, at man faar forrykte Ideer. Dr. v. Würden har jeg været hos...Jeg fortalte at Du hver Morgen, efter hvad jeg havde hørt tydske Badelæger raade til efter en Kur, drak et Glas varmt Vand. Han smilede lidt mistroisk af det, men paa mit Spørgsmaal om dette kunde have skadelig Indflydelse med Hensyn til Nyrehistorien sagde han nei...Med Hensyn til at tage fra Marienlyst, da har jeg nærmere tænkt herover og det er ikke værd at giøre Forandring...Det Eneste hvorfor jeg har tænkt herpaa er for at Du kunde faa Lejlighed til at seile. Men naar Du sidder meget nede ved Stranden, skulde man jo synes, at dette paa et saa friskt Sted, var lige saa godt...Dersom Veiret staaer, hvad jeg nu næsten anseer for haabløst, det trækker mere og mere sammen, kan vi, antager jeg da, være færdige med Alt til Torsdag Aften. Men desværre have vi vistnok mange Skuffelser endnu tilbage...Der er vist kun Haab om stadigt Vejr naar tilsidst Landvinden fra Asien faaer Magt med Atlanterhavets Indvirkninger...Alle Børnene er ellers raske og da jeg nu maa i Marken kun mange kiærlige Hilsener fra

Din Georg

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 19 Aug, 1883.

Igien i Gaar Eftermiddag udeblev Dit Brev. Man kan jo vænne sig til Alt, og naar man har Troen paa at Udeblivelsen skyldes Andres Sløseri, gaaer det jo bedre, men meget trist er det saaledes at blive skuffet for hvad man længes saa stærkt efter. Var der ikke mindre Fare for disse Feil naar Du skrev Dit Brev tidligere?... Da Avisen kom og Instituttet for første Gang i Gud veed hvor lang Tid spaaede "godt Vejr" for Lørdag, kunde jeg ikke dy mig for at sige: Dygtige Fyre disse Meteorologer! Men allerede om Aftenen begyndte jeg dog at tro paa at der mulig var Noget i deres Forudsigelser. I Nat da jeg maatte op for Ragnhilds Skyld og Maanen skinnede saa prægtig blev jeg yderligere fast i min Tro, og da jeg blev vækket Kl. 4 1/2 i Morges og Solen stod op med overordentlig Pragt, uden en eneste Sky paa Himlen, blev jeg næsten overbevist om at Lidelsestiden var forbi. Hvor maa der dog være dejlig en saadan Morgenstund hos Dig. Gid jeg kunde faa 8 Dage tilovers og saa smukt Veir...Jeg længes grumme meget efter at høre fra Dig; om der er kommet Grus de sidste Par Dage...efter min Beregning kan Du have taget de reglementerede Bade til den 6te September. Du kan da naar Du selv synes om det tilbringe nogle Dage i Lyngby eller Kbhvn...Alle raske.

Mange kiærlige Hilsener fra Din Georg.

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 20 Aug, 1883.

Denne Gang vil jeg dog skrive mit Brev i Aften. Ellers frygter jeg Tiden skal løbe fra mig som i Gaar... Der var en saa stor Forskel paa Din Stemning i det Brev jeg modtog i Gaar og det i Dag. I det første var Du saa glad over at være dernede i den dejlige Natur og følte Dig saa lykkelig. Saadanne Stemningsudbrud opveier for mig mange Gienvordigheder, i Form af daarligt Høstvejr, Pengevrøvl og andet Vrøvl, og Du have tillige saa stor Ret naar Du siger at jeg ikke maa beklage mig. Nei sandelig, jeg har saa uendelig meget, som jeg bør være taknemmelig for, og som virkelig ogsaa som oftest godt indsees

af mig. Men det er naar jeg synes det voxer mig over Hovedet, naar store Tab stilles mig i Udsigt som jeg synes ikke at kunne bære. Tillige er jeg engang blevet nervøs. Det maa være en umaadelig Fordel naar ens Nerver er af Staal. Ja, jeg har længtes meget efter at være hos Dig, og saa underligt det lyder, maaske mest i det daarlige Veir. Men det er jo fordi det ikke alleene er den dejlige Natur jeg higer efter, men mere min egen, kiære Ven. Og hvor vilde jeg dog ønske at disse Adskillelser nu, naar de 14 Dage er gaaet, vare forbi for Stedse. De gjør en saadan Splittelse i Hjemmet. Det var næsten somom man Intet haver...ærgeligt er det ogsaa saaledes at blive trukket op. Nu det kan vel ikke dreie sig om saa meget udover den oprindelige Opgiørelse. Men jeg indrømmer t. ex. at saa ringe en Bagatel som det er, er det til at blive i yderste Grad opbragt, naar de for 6 Convoluter beregne 30 Øre, og jeg troer man særlig bliver det fordi det er saa colossalt dumt. Mere end uforskammet er det jo ogsaa, saaledes som de har flyttet med Dig forleden...At reise til Middelfart nu tør jeg dog ikke raade Dig til. Det der gjør Middelfart saa smuk ere de dejlige Udflugter der kunne gøres. Men disse ere man jo afskaarne fra, naar man ikke maa gaa. Og netop for dette Tilfælde, for den der er fængslet til at blive paa Stedet er det hos Dig langt friskere, skønnere og livligere. Thi naar man ikke kan være med i Sværmen i Middelfart er Hotellets Beliggenhed ikke heldig... Komme til Dig skeer maaske snarere end Du troer det. Jeg vil da blive 1 à 1 1/2 Dag og naar der da er 8 Dage tilbage for Dig kommer jeg igien og bliver disse ud. Saa saaledes har jeg tænkt mig det, men det er jo ikke sagt at jeg faaer Lov til at udføre min Plan...

De kiærligste Hilsener fra Din Georg.

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 23 August, 1883.

Igien i Gaar Aftes arbejdede vi til Kl. 10 1/2, og Resultatet var at de 80 Læs som vare tilbage kunde vi med Hiv have faaet hjem i Dag...men Kl. 7 begyndte det at trække stærkt sammen, Kl. 7 1/2 ruskede det og Kl. 7 3/4 regnede det meget stærkt og dette har det gjort til nu Kl. er 9 1/2...for i Dag er alt Høstarbeide forbi...Jeg havde saa meget glædet mig til at blive færdig i Aften og var da reist i Morgen tidlig...Jeg har forstaaet paa Dit Brev at Du er renonçe, men kommer jeg ikke selv, skal jeg sende. Det har været en ualmindelig dyr Uge. Ja omtrent 16 Kr. om Dagen med de Penge Du havde. Men der er jo Intet at gøre herved...Der er saa meget jeg skal have gjort i Dag uanseet Regrveiret. Jeg maa slutte da Postkonen maa være her hvert Øjeblik.

En kiærlig Hilsen fra Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 28 August, 1883.

Det er endnu i Dag Kl. 10, min Bestemmelse er at komme til Dig i Morgen Onsdag, men uden at jeg kan sige til hvilken Tid og om det skeer med Dampskib eller Jernbane...Skulde jeg først naa at komme med sidste Tog Onsdag Aften gaaer Du naturligvis i Seng til sædvanlig Tid og hopper blot op og lukker op naar jeg banker. Det er jo ikke rimeligt at jeg kommer med Aftentoget, men kommer jeg med dette maa jeg paa det Indstændigste anmode Dig om at være i Sengen. Hen i den vil jeg dog søge hurtigst muligt. Alle Børnene raske.

Kiærlige Hilsener fra Din Georg

I frygtelig Galop!

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 28 August, Aften.

Du sanker gloende Kul paa mit Hoved. Jeg fik Brev fra Dig i Gaar som Du med saa overordentlig et Offer, selv bringer til Toget Kl. 5 1/2 om Morgen, for at jeg kan faa det i rette Tid. Jeg faaer Brev fra Dig i Dag!

og lader Dig uden Brev baade Mandag og Tirsdag og sender kun den Lap i Dag, som Du først faaer i Morgen Formiddag. Det var min Mening at ville have sendt Dig Brev Mandag Morgen men der skulde jo Ost med Smørvoغن og jeg fik hverken Tid til at skrive eller til at Vognen heller kunne naa Toget. Da det ikke lykkedes mig opgav jeg helt Ævret...jeg tager da directe til Helsingør i Morgen Aften...og er altsaa i Helsingør Kl. 10.50 og paa Hotellet Kl. 11.05. Jeg skrev det i Morges og gientager det igjen. Jeg venter bestemt at træffe Dig i Sengen naar jeg i Morgen Aften banker paa Din Dør. Jeg vil slet ikke tale om at Du henter mig paa Banegaarden. Maa jeg bede Dig endnu engang indstændigt om at være sød og ikke sidde oppe. Dette er mig den største Glæde. Og 5 Minutter efter at jeg er kommen, vil jeg helst, og dette i virkelig Alvor, selv være i Sengen. Vi kunne da være tidlig oppe Torsdag Morgen dersom Veiret er smukt og slaaer det Fejl, ja da skal det være mig en stor Fornøielse at drive den af lidt længere. Thi i disse 8 Dage kan jeg da rigtig drive og jeg glæder mig grumme meget til ene at være sammen med Dig. Dit Brev i Gaar forøvrigt, om mine "forfærdelige" Anstrengelser og at Du kunne se hvor umaadelig mager jeg var bleven, var ellers meget meget overdrevne. Og at jeg nu er bleven "en Gaade" for Dig er da rent forfærdelig. Men det snakker vi videre om dernede, thi Du veed af sørgelig Erfaring at naar jeg skal reise bort for flere Dage er jeg stundesløs og løber rundt og har ikke Tid til Nogetsomhelst. Jeg vil kun ønske at jeg lige fra jeg seer Dig i Morgen og alle Dagene dernede og allerhelst til Alle Dages Ende "maa være en rigtig 'sød' Mand", fri for Urimeligheder og Vrøvl. Og saa meget er vist at skal jeg maales for den Længsel jeg har efter at være sammen med Dig, ja da bliver jeg nonplus ultra!

Din Georg.

På trods af Georgs trusler i 1883 til Dr. Peters om at beholde Juliane i Bad Elster så længe som muligt, da hun bestemt ikke kunne komme til badestedet året efter, rejste hun dog tilbage i sommeren 1884. Georg fulgte hende til Korsør og skrev igen trofast til hende hver dag. Denne gang var Julianes mor kommet til Hallebygaard, sandsynligvis for at hjælpe lidt med at holde børneflokket i ørerne: Regitze var på det tidspunkt 7 og Fritz 3 år gammel. Opholdet på Hallebygaard må naturligvis også have været en økonomisk aflastning for Maren Torbensen.

Maren Torbensen, Julianes mor.

Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 13 Juni, 1884.

Mange Hilsener fra alle Børnene, Din Moder, Caroline og os Alle! Alle Stumperne har det godt. v. Würden havde i Onsdags taget Bindet af det høire Ben paa Ulrikke. Dette er nu kommet sig. Det venstre er betydelig bedre, havde han sagt, men hun skulde dog endnu beholde Bandagen paa til Onsdag i næste Uge, da han saa kom igjen. Ellers traf jeg det vel ved Hjemkomsten i Gaar Aftes...Blæsten lagde sig jo en Del udpaa Eftermiddagen og Aftenen og Natten har jo været stille. Saafremt Dr. Peters skulde udtale at han næppe troer Du er frugtsommelig og vil have Dig til at tage Moorbade, bør Du dog vist være meget

forsigtig. Han kan dog mulig tage Feil. Ja jeg skal skrive flere Breve. For i Dag ikke mere. Kun vilde jeg ønske at jeg havde Meddelelse fra Dig. Jeg var i Gaar Eftermiddags og i Gaar Aftes i meget trist Humør. Da jeg var ude i Gaar hos Anders Jørgensen besøgte jeg samtidig gamle Carøe. Han er ikke bleven saa lidt ældre. Han bad mig mange Gange hilse Dig. Jeg fik bekræftet dèr at Borchorst ikke havde opsagt Cautionen af Vrangvillie, men at han selv var meget stærkt engageret. Han vidste nemlig denne Historie fra Borchorst selv. Og fik jeg en anden Meddelelse fra ham som forbausede mig en Del, idet han sagde: "De vilde vist let kunne faa det ordnet med Børre! Han har altid omtalt Dem for mig med saa overordentlig Velvillie!" Ja, det var jo meget rart at høre at jeg har hans Bevaagenhed. Skade kun det fylder saa lidt. I dette Øjeblik kom Ordre fra Odense om 3 Oste til. Skam kun at denne ogsaa fylde saa lidt. Men bedre end Intet. Stop! Kiærlig Hilsen fra Din Georg. Du har vel modtaget Brevet til Dr. Peters.

Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 15 Juni, 1884.

Det var en stor Skuffelse, at jeg ikke i Gaar modtog den lovede Meddelelse fra Dig, og mere end det, idet det jo er værre, naar man er tilbøjelig til at indbilde sig baade det Ene og det Andet. Forskielligt er jeg kommen i Tanke om senere, som jeg ikke kan begribe at jeg kunde glemme. Der burde heller aldrig møde Udenforstaaende for at sige Farvel. Jeg glemte jo saaledes aldeles at faa Garantiseddel paa Din Kuffert, samtidig med at jeg tog Billetten. Jeg haaber Du selv er kommen i Tanke herom inden Ankomsten til Stettin, da dette jo ellers kan have voldt Dig mange Bryderier. Ja der var mere som jeg nu ikke erindrer...Alle Børnene har det godt. Ulrikke er meget skikkelig. Nu er der jo kun 3 Dage til at Doctoren kommer og jeg haaber at faa hende paa Benene igien. Du kan vel tænke Dig hvormeget jeg længes efter at høre fra Dig. Hvorledes Reisen er spændt af. Da Du reiste synes det mig saa let for Dig at gerere Dig alleene, men senere har jeg faaet saa mange Betænkeligheder. I Gaar fik jeg da ogsaa den, at Du kunde falde i Søvn, og at de kunde kiøre med Dig til Eyer. Tillige hvad Dr. Peters siger om Din Tilstand og hvad Kur Du maa bruge...Du faar kun disse faa Linier fra mig da Guldberg nu skal til Bro Mølle, for at hente Posten og have dette med. Mange kiærlige Hilsener fra os Alle.

Din Georg.

Min Kiære Juli!

Hallebygaard, 17 Juni, 1884.

Tak for Dit i Gaar modtagne Brev, som jeg modtog i Jyderup, hvor jeg dumt nok var taget hen til sammenkaldte Dampskibsmøde. Jeg blev meget glad over at see Dig velbeholden i Elster. Gid den danske Dame Du vilde søge, maa nogenlunde ligge for Dig. Det er dog trist at drøsse Mutterseene om. Jeg formoder at Du nok maa drikke Din Vand om Morgenens udenfor Sengen. Endskiøndt jeg seer at Peters har forbudt Dig at gaa opad, maa Du dog vel nok gaa og Du kan da godt gaa i Granluften uden at stige tilveirs... Nu skal vi høre v. Würdens Dom i Morgen om Ulrikke...Kun Veiret er miserabelt. Tørt og hundekoldt, endskiøndt vi i Nat har faaet nogen Regn, men i Form af Hagel...Der laa i Morges hvor Meieribygningen og Laden er bygget sammen, en hel Bunke, $\varnothing$ 18" høi baade i Gaarden og i Haven, af store Hagel som er løbet ned af Skotrenderne, saaledes at jeg kiørte disse Bunker ind til Afkiøling af Mælken¹⁵¹. Endnu Kl. 9 laa der Hagel paa de Steder hvor Solen ikke kunne virke. Det lignede ogsaa en Del i Gaar Aftes...Du faaer Intet mere herfra i Dag, da jeg nu skal kiøre til Kallundborg, jeg skal samtidig til Flinterupgaard. Naar jeg skriver Dig til hvad Enhver kan læse sender jeg et Brevkort og undskyld mit Jadskeri. Modtage fra os Alle mange, mange Kiærlige Hilsener.

Din Georg

Her må man atter tænke på hvorledes Georg får tid til at skrive alle disse breve. Sommetider om aftenen, sommetider tidligt om morgenen sommetider blot et par linier,, men for det meste ganske udførlige angående gårdens drift i hvilken Juliane åbenbart var stærkt involveret. Det er vel værd at lægge mærke til at han, på trods af sin ustandselige pengeforlegenhed, gentagne gange gør sin kone opmærksom på at når det gælder hendes egen person må hun endelig ikke spare på noget.

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 18 Juni, 1884.

Tak for Dit Brev af i Lørdags og i Søndags, som jeg modtog i Gaar Kl. 11 1/2 Aften! Ja før kom jeg ikke hjem fra Kallundborg. Du kan da see at jeg slaaer til den nu Du er borte! Jeg tog jo først til Flinterupgaard for at see til Græsslaaningen, men var dog i Kallundborg Kl. 3, og gik strax til Valentin Jensen for at ordne Betalingen jeg har forfalden i Dag. Hos ham sad jeg da og vrøvlede i 4 1/2, siger og skriver fire og en halv, Time til Kl. 7 1/2, og Enden blev da paa alt det Foderstofrøvl, at jeg købte 20,000 Pund Hvedeklid og til en, synes jeg, temmelig fornuftig Pris. Rapskagen¹⁵² derimod lod jeg staa hen foreløbig. Jeg vilde da over paa Hotellet for at faa noget at spise og tillige hilse paa min gamle Ven Nielsen. Men der var nu ikke tale om at jeg maatte spise i Restaurationen, men at jeg skulde være hans Giæst i hans Hjem, og da Valentin Jensen var gaaet med mig derover, blev der snakket saa meget forinden at vi først kom til at spise til Aften Kl. over 8 1/2. Da jeg ikke havde smagt Mad i min Mund siden Frokosten Kl. 10 1/2 efter endt Osterøring, kan du være forvissat om at Petersen var skrupsulten, saa sulten, at, tilgiv jeg bruger det Ord, Din Mand formelig aad. Og først Kl. 9 3/4 kunde jeg kiøre hjem. Endskiøndt det var blikstille, var det saa knagende koldt, at jeg i min Vinterfrakke frøs som en Hund og Jens Hansen som kiørte Enspænderen for mig var af samme Mening som jeg, at saa kold en Aften havde vi dog ikke havt i den sidste Tid...Du maa nu gjerne skrive lidt trist engang imellem men kun som Afløb for Humeuret, naar det er graat. I Virkeligheden maa Du sandelig gjøre det for at holde Modet oppe. At Dit Ophold dernede, trods alle mulige Betragtninger og Slutninger Du end kan komme til, absolut maa være overordentlig heldbringende for Dig, er jeg aldeles forvissat om, og jo mere Du strammer Dig op jo bedre Virkning og jeg haaber da at alle af den Slags Badereiser fremtidig skal være overflødige...Kun Et endnu! Du maa endelig ikke i nogen Retning knibe paa Skillingen, naar det giælder om Din Person. Hav endelig et godt Værelse og spis og drik saa kraftigt som vel muligt. Jeg vil ogsaa tilraade Dig at kiøbe noget af deres udmærkede Chokolade for at Du paa Dine Spadsereture stadig kan have lidt at gnadske paa. Avisen er det et stor Skam at jeg ikke har erindret. Jeg skriver nu til Otto om at sende Dig "Nationaltidende" 2 Gange daglig ligesom i Fjor. Da Din Moders Brev skal indlægges kan jeg kun sende dette halve Ark for ikke at faa Overvægt paa Brevet.

Kiærlig Hilsen fra Din Georg

Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 19 Juni, 1884.

At spise Honning men undvære Smør synes jeg dog ikke Du burde, naar det da var nogenlunde menneskeligt. Jeg haaber da ogsaa at Du ikke sparer paa Vinen. Denne Fru Rumohrs Mand er vist en tidligere Oprører eller ialtfald en Mand som har solgt sit gamle Fædreland. Der er ikke faa af dette Navn i Holsten. Han er rimeligvis derfra. Fortæl Du hende kun at i Danmark, hendes Fødehjem, hader man ikke de Tydske og man forfølger dem ikke. Men ingen dansk Mand eller Kvinde kan alligevel glemme de Mænd som søg deres Land, og hvor stor Beundring Enhver, hvad Nationalitet han end har, kan have for den store Statsmands¹⁵³ Geni -

152 Olie presses ud af rapsplantens frø, og denne olie benyttes til brug ved fremstilling af margarine, sæbe og smørelie. Resten af de afpressede frø brugtes til kraftfoder.

153 Bismarck.

hvor stort kan vel forøvrigt først Fremtiden vise -...Et kunne vi dog aldrig glemme, at han har været Danmarks argeste Fjende. Og man kan sandelig især ikke glemme det, naar man staaer lige overfor en Nation, som ikke besidder saa megen Retfærdighedsfølelse, at den ikke viger tilbage for de mest nederdrægtige Løgne og Forvanskninger. Dette viser ikke at de er den store Nation, den Ypperste som i Retsind, Humanitet og Civilisation vil staa over Alle Andre. Og dette Grændseløse Hovmod, som er et Særkjende for dem og ikke mindst for Preusserne vil ogsaa engang, selvom ikke vi eller vore Børn ja selv Børnebørn oplever det, splitte deres store Fædreland som Avne for Vinden¹⁵⁴. Tydskerne blive kun store i Ulykken, særlig Nordtydskerne. Sydtydskerne, skøndt de ere langt elskværdigere, ikke engang i denne. - Jeg veed ikke engang hvorledes Din Dag gaaer dernede. Jeg tænker mig den saaledes. Oppe Kl. 6 og strax over for at drikke Vand. Henimod Kl. 7 1/2 Morgenaffodring og "Nationaltidende" fra i Aften! 8 1/2 à 9 Spadseretur og saa Frokost. Kl. 11 Bad. Kl. 12 Sofatur med en lille Lur engang imellem. 1 1/2 Paaklædning, Table d'hôte og Driven til Kl. 4 1/2, Vanddrik og "Nationaltidende" fra i Dag! en lille Kop Chokolade eller andet Pilleri. Kl. 6 1/2 à 7 Aftensmad og Kl. 8 à 8 1/2 Køien. Saadan er det vel omtrent. Naar Du faar dette er der jo nu kun 17 Dage igien, thi Du maa ikke snyde blot een Dag af de 4 Uger; selvom Din Petermand dernede giver Lov dertil...mange mange Hilsener til min egen kiære Pige fra hendes

Georg.

Du havde 170 Rm med.

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 20 Juni, 1884.

Jeg havde troet i Dag at kunne have afsendt Dig et rigtig langt Brev, men hele Eftermiddagen i Gaar gik med at sortere og pille Ost ud, da jeg skulde levere Nogle, ligesom jeg et Par Gange maatte i Marken. Flinterupgaard naaede jeg slet ikke at komme over til, og Aftenen gik med at læsse Oste og skrive Breve og Fragtbreve paa Retursække af Ost, saa at jeg ikke kom i Seng før 11 1/4. Jeg havde ikke mindre end 8 Fragtbreve og 6 Breve at skrive og til Morgen har jeg været i Marken, vi radrenser Gulerødder og Roer, og nu er jeg lige kommet fra Tillavning af Ostekarrene og har denne halve Time tilovers, til at Osten skal skiæres. Der afgik i Dag 25 Oste til Jørgensen og Wulff, 34 til Jacob Petersen, 3 Styk til Henriksen i Odense, 1 Styk til Proprietær Bojesen, Knudstrup, som fik Ost her ifjor...Der er kun Breve med Aftentoget. Morgentoget fra Svebølle staaer jo nemlig ikke i Forbindelse med Iltoget til Hamburg om Morgen. Fra Kbhvn gaar det jo brilliant 2 Gange om Dagen. Jeg skal bringe Dr v. Würden Din Hilsen. Jeg bragte ham den forøvrigt netop i den Form forleden, idet jeg fortalte ham, at der var saa rædsomt dernede, at Du ønsker ham derhen hvor Peberet gror. Han lo saa det klukkede i ham. Din Moder kom med de første Jordbær i Gaar. Hun havde plukket dem, ikke paa selve Jordbærstykket, men paa de smaa Planter. Hun forsikrede rigtignok at de 5 Styk smaa forkrøblede Stakler, vare udmærket modne, men Sandheden var rigtignok at de vare næsten græsgrønne. Der gaaer vist endnu 12 Dage inden der bliver egentlige Jordbær...Caroline har sine Tider i disse Dage. Vi havde et lille animeret Sammenstød. Der skal jo saa altid gaa nogle Dage forinden det gaaer over. Din Moder er mageløs imod Børnene og imod Din Peter... Postkonen venter! Derfor kun de kiærligste Hilsener fra os alle.

Din Georg

Kun meget få hentydninger til politik finder man i Georgs breve, han har bestemt ikke været politisk involveret - hans gårds trivsel var for ham hovedformålet med hans daglige stræben. Hans kommentarer i det næste brev er dog nok værd at fæste sig ved.

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 20 Juni, 1884.

Nu skal jeg nok straffes, fordi jeg de 2 Gange ikke har faaet sendt Dig Brev. Men dette bør Du dog ikke gjøre. Det er ikke af Ligegyldighed fra min Side, men Tilfældet der har raadet. Jeg veed hvad det vil sige daglig at faa Meddelelser fra Hjemmet, og jeg skal ogsaa nok sørge for det sker saa vidt mulig. Skulde det hænde en Gang maa Du bære over med mig og sende mig et Par Ord alligevel. Vi følge Dig daglig derovre og have lidt beklaget Din Ensomhed. Men nu forudsætter jeg Du har Aviserne, og der er nu kun 3 Uger tilbage, paa 2 Dage nær, oven i Købet, naar Du modtager dette...Endnu har der da intet Tab været ved at jeg solgte Fedekvæget. Jeg frygter endogsaa at Max Johansen skal tabe en Del paa det. Det vilde være grumme kiedeligt. Fra Agnes og Elisabeth kom der Brev i Aftes. De glæder sig Begge saa meget til Sommerferien. Elisabeth tager i Morgen Aften ud med Otto til Taarbæk og bliver der Mandag over. Hun lader dog i sit Brev til at glæde sig herover. Det Eneboerliv bliver hende vist lidt kiedeligt i Længden... Friis er i denne Tid paa Farten hver Dag fra det ene Valgmøde til det Andet. Det maa være en morsom Beskiaftigelse, haabløs tillige som den er. Han havde nok forøvrigt været temmelig uorganiseret forleden i Holbæk imod de Venstremænd, saa at de Holbæk Kiøbmænd vare blevne forskrækkede og havde bedt ham om dog endelig at moderere sig lidt naar han skulde til Valgmøderne paa Landet. Grev Moltke, Nørager, stiller sig i Vedby imod Tauber. Der er mulig dog denne Gang Chance for at Tauber kan falde. Der er jo saa mange der staaer i Forhold til Moltke. En af T.'s ivrigste Venner, en Bonde naturligvis, er saaledes blevet anmodet af Greven om at være hans Stiller og han har ikke turdet sige Nei. Det maa være en hyggelig Situation for en saadan stortalende Fyr. Tillige kommer jo til, at Greven er Missionsmand og streng religiøs. Ørsleverne, som jo ere ivrige Venstremænd, skulle være i en forfærdelig Vaande. Og hvilke Spektakler i Kbhvn. Ved et Valgmøde Professor Goos har holdt i 5 Kreds, den største Del af Kbhvn med Socialister, har der været et saa infermalt Spektakel som aldrig før er seet til nogen Valghandling, og at det ikke er udartet til ligefrem Vold er nok ved et rent Tilfælde. Det er nogle nydelige Tider. I Morgen vil jeg da haabe vi faa et rigtig godt glad Brev fra Dig. Snyder Du mig for Brev risikerer Du at faa et Telegram paa Halsen. Men jeg haaber det kommer, at det kun er denne ene Gang Du har narret mig. Og det skal være Dig tilgivet, blot Du maa komme hjem rigtig sund og rask. Kiærlig Hilsen fra Din Georg

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 22 Juni, 1884.

Da jeg i Gaar Aftes kom hjem fra Kbhvn modtog jeg 2 Breve fra Dig. Det Ene er Poststemplet 18de og det Andet den 19de. Du havde altsaa dog skrevet. Jeg gad vide hvor Feilen ligger. Ja som Du ser var jeg i Kbhvn. Jeg havde jo nemlig ikke faaet klaret min Termin og var meget forpint herover. Jeg skrev til Otto et Par Dage forinden, om han vilde være meget kied over at anmode Børre om 2000 Kr. i sit Navn. Men da jeg kom ind i Gaar Morges havde han intet giort...Jeg fik 1100 Kr. ind for Ost. Otto mente at kunne undvære 1000, men alligevel mangler jeg 1000...jeg var 2 Gange paa Kvægtorvet forinden jeg traf Peter Jensen, og fik da endelig fat i ham Kl. 6 1/2 Aften. Jeg fik jo de 1000 Kr. for 8 Dage. Da jeg kom tilbage - jeg havde nemlig ikke omtalt dette for Otto - havde han alligevel taget den Beslutning at anmode Knudsen om at gaa til Børre, og da jeg kom tilbage fra Kvægtorvet kom Knudsen lige i det Samme, med det Bud at de 2000 kunde faaes om nogle Dage. Det var en stor Hjælp og opmuntrede mig betydelig. Min Termin er da klaret i Morgen endnu i rette Tid og 1000 tilovers til at betale Jensen med paa Lørdag. Børre havde sagt til Knudsen: "Hvorledes gaaer det Proprietæren"! "Jo det gaaer vist meget godt. Jeg veed da at han har klaret sin Termin." Paa en Maade var det jo sandt. Men han kunde jo ikke vide det, saa det var meget smukt

sagt af Knudsen. Det havde jeg ikke troet. Forøvrigt fik jeg en meget kiedelig Meddelelse for mig, og meget sørgelig for Vedkommende. Du veed at af de 2500 jeg fik ved Emil Borup er der 1500 tilbage, at betale 16 Juli. Jeg havde nu haabet at kunne anmode Emil B. om at nøies dennegang med at betale 500 saa at 1000 kunde gaa engang endnu. Men nu har han i disse Dage mistet over 22.000 Kr. ved en Svoger som er gaaet fallit! Det er altsaa grumme uheldigt at stille en saadan Anmodning. Naa vi komme vel over det... Heldigvis var Toget delt i 2 Afdelinger. Jeg fik mig derved slugt en raa Boeuf paa Banegaarden i Løbet af 10 Minutter. Jeg havde nemlig Intet faaet siden jeg kom ind i Gaar Morges. Det var meget kiedeligt at see at Du havde været Skidtmads i Torsdags, men det er vist kun som Du selv troer Forkjølelse. Vogt Dig endelig herfor. Hvad vil det sige at Du har mærket at Du er frugtsommelig? Har Du mærket Bevægelse, som bestemt kan sige Dig, at Du er det, bør Du uopholdelig sige Peters det. Du veed jo ikke hvad v. Würden har skrevet og om muligt Peters tvivler om at det er Tilfældet. Jeg maa afbryde da Brevet nu skal afsted. Med mange kiærlige Hilsener fra os Alle.

Din Georg

Din Kiøle er færdig. Vil Du saa alligevel ikke have den ned? I Dag om 3 Uger haaber jeg at see Dig velbeholden hjemme igien. Tilgiv Jadskeriet, men det er gaaet i en saadan Fart.

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 24 Juni, 1884.

Jeg sender næppe Brevkort mere, det skulde da være for at faa de 4 Styk opbrugte, som jeg endnu har tilbage. Naar der skal staa lidt paa det skal Skriften gnidres saadan sammen at det tager for lang Tid, og sandelig ikke kan betale sig. Du skal ikke bekymre Dig for Ulrikke. Hendes Tilværelse er meget respectabel. Din Moder er næsten stadig hos hende og hendes Søskende da ogsaa. Hun trives rigtig godt. Hun er vist en del federe end forinden hun blev syg, og naar Du modtager dette, skal Doctoren hentes, forhaabentlig for sidste Gang. Men rimeligt er det jo at hun skal holdes lidt forsigtig fra Begyndelsen... Din sorte Kiøle skal blive sendt Dig snarest mulig. Lad mig see Du indkræver Penge i rette Tid. Jeg fik hurtigt et Svar paa mit Spørgsmaal hvorledes Du tilbragte Dagene derovre. Men at det er saa forfærdelig kiedsommelig troede jeg dog ikke. Min stakkels, stakkels lille Misses, ja den er unægtelig drøi, ærgerligt ogsaa med de Aviser. Men i Gaar Morges veed jeg da bestemt at Du har havt dem...uddriv kun Dit stakkels forpinte Hjerte for al Kiedsommeligheden. Det hjælper dog altid Noget. Men saa tosset som end Vejret er dernede, synes jeg dog Du burde være lidt mere ude i Luften end Du er, men Du maa jo ialtfald rette Dig efter hvad Du synes tjener Dig bedst. Din Moder bliver her til Du kommer hjem. At Du længes og længes dobbelt, i en saa ynkelig Tilværelse som for Tiden, efter at komme hjem igien, ja det kan jeg grumme godt forstaa. Men Du maa da ikke tro at jeg allerede nu ikke ogsaa længes efter at have Dig her igien. Hos mig bliver Længslen altid større og større for hver Dag der gaar, og omenndskiondt det endnu kun er 12 Dage siden Du reiste, synes jeg dog det er en Evighed siden. Men alligevel maa det jo dog for Dig Stakkels, som har saa Lidt at beskæftige Dig med, være langt langt værre. Og min Længsel dreier sig jo kun om Een. Din er efter saa Mange og saa Meget...Jeg er blevet ved at skrive lige til 2 Minutter før Tiden. Mange Mange Kiærlige Hilsener fra os Alle, dog maaske mest fra

Din Egen Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 25 Juni, 1884.

I Gaar Eftermiddags udeblev igien Brev fra Dig. Førrige Gang det skete var det Postvæsenets Skyld... jeg haaber sikkert at Du skriver hver Dag...jeg have saa mange Indbildninger, at Du er syg, osv osv og dette er meget pinligt. Jeg har ogsaa i disse Dage læst om Oversvømmelser i Galizien, men det er der vel

ikke Fare for i Elster, tilmed Du boer temmelig høit oppe. Jeg beder Dig dog have Din Opmærksomhed henvendt herpaa. Hotel de Luxe ligger ialtfald ikke høit...Hvormeget Ost jeg kan sælge i denne Tid er jo altid tvivlsomt. Den Juli Maaned har jeg været saa Angst for. Nu synes jeg dog det stiller sig ganske godt. I Særdeleshed dersom jeg kunde faa Salomonsen til at udskyde de 2000 i 3 Maaneder. Jeg vilde jo nemlig gruelig gjerne afvikle Noget med Valentin Jensen. I Dag er da endelig Valgdagen kommen. Godt at den dog kan faa en Ende. Til al denne Agiteren og alle disse Pøbeloptøjer som Kbhvn har kunnet fremvise saa væmmeligt, er det en ren Lettelse at dette er overstaaet. Paa Flinterupgaard er Alle til Valg i Vedby. Slott med og Røgteren. Friis' Kudsk som ikke er valgberettiget kører Moltkevognen. Herfra er til Valg begge Ostemændene, men vi kører først efter at Osten er rørt færdig. Jens Hansen, Hans Petersen, Lars Jensen, Peter Hansen, Tjørnelunds, Vett, endskiøndt han næppe kan gaa og Jensen. Det regner da stadig omend kun smaat. Gid det vilde styrte ned. Maaske det kunde kjøle deres Mod lidt. Naa, jeg kan ikke faa mere Tid. Mange Hilsener til Dig. Jeg gav dog gjerne en Del til at jeg nu havde et Par Ord fra Dig at jeg kunde see at Alt var vel. Og mange Hilsener fra Din Moder, Caroline og Børnene. Din Georg

Da det blev helt klart at Juliane var gravid og hun derfor ikke måtte tage mudderbadene i Bad Elster flyttede hun mellem d. 25 og 30 Juni til Marienlyst. Georg mødte hende i Korsør og sendte hende derfra videre til Helsingør hvor det var meningen hun skulle hvile et par uger før hun kunne vende hjem til Hallebygaard.

Min Kiære Juli!

Hallebygaard 30/6.

Kun disse faa Ord imellem 2den og 3die Osterøring. Alt vel! Alle Børnene raske og mange Kiærlige Hilsener fra os Alle.

Din Georg

Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 1 Juli, 1884.

Du kan forstaa at jeg længes efter Brev fra Dig, at høre naar Du er kommet derud og hvorledes Du er bleven indlogeret og hvorledes Du i det hele taget synes om alt dernede i Aar. I disse Dage er det jo somom man er kommen til en anden Verdensdel, saa varmt og stille som det er. Blot det nu ikke maa blive for varmt...Alle raske. Paa Torsdag lader jeg Ulrikke køre til v. Würden og beder Din Moder eller Caroline om at tage med. Jeg sparer da en Tur. I Gaar Aftes kom der da en Ordre fra Anders Jørgensen paa 15 Oste. Det er ikke meget, c 265 Kr, men Smuler er jo ogsaa Brød. De 15 Oste C.F. Hansen fik i Gaar var slemme. Jeg noterede dem kun til 23 Øre, men frygter dog han gjør Vrøvl. Tillige sendte jeg ham 2 Styk af de jeg kalder for møre. Jeg har overladt ham dem for 30 Øre. Nu faar vi at see hvad han siger til den. I Aften afmarchere 20 Styk af Fedekiøerne. Der er da 10 Styk tilbage som skulle staa til 15 Sept...Her paa Gaarden rev vi i Gaar det første Enghø, c 16 Læs, ganske fortrinligt Hø, saa frisk og duftende at det var en ren Nydelse at lugte hertil...I Fjor var jeg jo, takket være Flinterup, saa sent paa Vei at dette blev mig en bekostelig Historie ved dyr og tillige slet Bjergning. Capellanen holdt Ligtalen i Gaar over Hans Kone. Det var en af de smukkeste Ligtaler jeg har hørt. Saa prunkløs som han var i sin Fremtræden, saa dæmpet og mild saa overordentlig smukt han talte om hendes Lidelser og hans sjældne Opofrelse "den kiærligste Moder kunde ikke have pleiet sit elskede Barn med større Trofasthed"! gjorde hans Ord et, paa mig ialtfald, meget stærkt Indtryk. Der var ikke faa i Følget, men lutter jævne Folk. Ikke en Eneste af Sognets Honoratiores var mødt. Jeg synes dog der lige overfor saa store aarelange Lidelser, var Grund til at vise sin Deltagelse... Ostetiden er nu for Haanden. En kiærlig Hilsen fra

Din Georg.

Du slemme, slemme Pige!

Hallebygaard, 2 Juli, 1884.

som lovede saa bestemt at tage afsted Mandag, og med saadan en Undskyldning. Naa, det skal være Dig tilgivet, da Veiret i Gaar var saa overordentlig smukt og Du derved fik Dig en saa mageløs deilig Seiltour som det maa have været, aldeles blikstille som det var. Og hvilken rigtig Sommeraften i Gaar Aftes. Vær overbevist om at jeg havde givet en Del til at kunne have siddet dernede ved Stranden et Par Timers Tid. Og da jeg i Morges sprang ud af Sengen og smækkede Vinduerne op, tænkte jeg rigtignok paa den Luftning der en saadan tidlig Sommormorgen møder En dernede, tænkte paa denne Midsommerdis som ligger over Havet strax om Morgen, hørte Dampskibenes Brusen og deres Signaler. Nu, der kommer vel bedre Tider. For Dig kan alt dette jo være meget smukt, men Du Kiære Stakkel, kan jo alligevel ikke rigtig nyde det, da Du ikke er rigtig rask. Men vi ville haabe, at vi ad Aare Begge kunne drive den af dernede i nogle Dage og at Du da tifold kan mere nyde det ved Tanken om at Du da igien er bleven fuldstændig helbredt. Giv Gud det maatte lykkes!...I Morgen skal jeg til Regstrup til Bidyrskue i min nye værdige Egenskab som Dyrskuecommitémedlem. Det bliver en lille Forsmag paa det at være "et offentlig Mandfolk"! Jeg kan dog ikke sige at jeg føler nogen stor Glæde derved. Den 22 skal jeg saa igien til det ved Hoveddyrskuet i Jyderup. Hver Dag faar Børnene en lille Klat af Svedskerne og Chokoladekagerne. De kunde da holde ud i flere Dage...De Kiærligste Hilsener til min Pige, og fra Alle dine Stumper og Alle de Andre.

Din Georg

Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 4 Juli, 1884.

Tilgiv at jeg snød Dig i Gaar for Brev og gjorde Din Moder til min Stedfortræder. Men det var mig umuligt at naa det, trods jeg var tidligere paa Benene og slet ikke i Marken. Jeg var ved Skriveriet lige til den yderste Tid at jeg skulde kiøre, og maatte sluge Maden i mig, det vil sige et Par Smaagumlinger...og da jeg i Gaar Aftes kom hjem, Klokken var 7 1/2, var jeg meget sulten, og havde jo ingen Middagsmad faaet, og jeg havde en dundrende Hovedpine af at have staaet stille hele Dagen i denne brændende Sol hvor ikke en Luftning rørte sig. Jeg gik da ud paa Engen for at see hvad de havde revet og var træt da jeg kom hjem. Saa i Gaar Aftes naaede jeg heller ikke videre, og dette kunde jeg dog have gjort, idet jeg, da jeg kom i Seng, ikke kunde falde i Søvn for Varme, saa at jeg endnu ikke var faldet i Søvn da Klokken var 11. Jeg foretog mig da en rigtig Udluftning og dette hjalp. I Morges blev der kaldt paa mig 4 1/2 og Kl. 4 3/4 sad jeg paa Vognen for at kiøre til Ole Hansen i Snertinge, en Tur frem og tilbage paa 4 3/4 Miil. Men det var jo et yndigt Veir, og meget af Veien igiennem Skov. Jeg kunde have sparet mig Turen, idet han var i Slesvig i disse Dage for at kiøbe Kiøer. Det var jo de Penge jeg vilde have havt af ham...Det er jo prægtig at Du har det saa godt dernede men det er jo ogsaa et siældent Veir, tilmed naar man er ved Stranden...I Gaar var Dr. v. Würden her ikke, idet jeg syntes det var urimeligt at kiøre 2 Ture, og lod derfor Ulrikke kiøres derned. Hun maa nu gaa, dog endnu forsigtigt, og har endnu det mindste Bind paa. Dengang havde jeg ikke faaet Dit Brev men vilde have spurgt ham om de varme Bade i Dag, idet han havde sagt i Gaar at da han i Morgen skulde tilsee Henriks Kone, vilde han see herind med det Samme. Men han er kiørt forbi uden at see ind, men jeg skal erindre det...Undertegnede skal nu ned i Kiælderen og rangere Ost, og da jeg skulde sørge at faa Brevet med i Eftermiddag fra Svebølle vil jeg slutte for i Dag. En ret Kiærlig Hilsen fra

Din Georg

Min Kærester Juli.

Hallebygaard, 6 Juli, 1884.

Tak for Dit Brev!

Og Dine Paamindelser om Smør og Ost tager jeg mig ad notam. Jeg seer netop grumme gjerne at Du minder mig om det Ene eller det Andet. Dels kan Smaating let glemmes og dels er det ogsaa godt at pirres lidt ved for at ægge til Paapasselighed. Den nye Mand vi har faaet lader ganske flink. Desværre er Mælken dumpet betydeligt, og gjør det hver Dag...Jeg skal nu over til Flinterupgaard og see til Menagen dèr. Roerne er nok komne sig godt efter Varmen. Den Gaard kan ikke undvære denne. Jeg traf Skolelærer Hald¹⁵⁵ i Morges paa Veien til Kirken. Jeg bad ham om at see herind i Eftermiddag og spise til Middag her. Men han vilde ikke endnu. Ja, Du har Ret. Der er Forskel paa Elster og Øresund, men Veiret er jo ganske vidunderligt dejligt. Jeg synes dog Du skulde gjøre en lille Afstikker med Dampskibet engang imellem naar det er fint Vejr. Jeg troer Du har saa meget godt heraf. Men Et maa Du bestemt love mig: Under ingensomhelst Betingelse at gjøre Seilture i Baad, selvom det er en Roebaad kun. Husk hvor ofte man hører om Ulykker herved og grumme ofte selvom det har været Sømand som har styret Baaden. Jeg har halvveis bestemt at gjøre en lille Skovtur i Morgen i Anledning af Carolines Fødselsdag. Alle Stumperne skulde jo naturligvis saa med. Vi faaer nu at see om det bliver til Alvor. Dine Tutter har jo kastet de røde Bukser og gaar nu i et Par hvide. Vi begyndte først med 2 Par men alligevel lide de voldsomt af Varmen. Haaret er stadig drivende vaadt paa dem. Om Natten ligge de naturligvis med et enkelt Tæppe og lagt udover Sengefjælen, og ere de øverste Vinduer aabne. Jeg troer saa Natten gaaer bedst for dem...mange Kiærlige Hilsener fra Alle, maaske dog mest fra

Din Georg

Min Kærester Juli.

Hallebygaard, 7 Juli, 1884.

I Gaar blev jeg da snydt for Brev fra Dig. Jeg vil da haabe at Grunden kun er den, at Tiden er løbet fra Dig, og at Du ellers er frisk som en Fisk. Men det er alligevel saa underligt naar intet Brev kommer. Indbildningskraften bliver saa afskyelig stor. Og i Gaar maa det jo have været endnu mere besværligt at faa Brev afsted, saa megen Halløj som der maa have været dernede. Vær endelig forsigtig med Forkølelser og husk paa hvor let Maven kommer i Uorden paa denne Tid af Aaret. I Dag er her jo Fødselsdag. Kirstine havde saamænd pyntet Kaffebordet i Morges med Blade og Blomster rundt¹⁵⁶. Kiedeligt at Caroline og jeg havde et Sammenstød i Lørdags. Saa er hun jo meget mut, men slæbede i Gaar i Ostekiældereren hele Dagen med at sætte Bind om Ostene. Det var jo bestemt at vi i Dag skulde have lavet en lille Skovtur og spist vor Middag derude. Men i Gaar Aftes maatte jeg forandre Bestemmelsen, idet Høet i Stakkene var tørret saa overordentlig stærkt at jeg kunde kiøre ind igjen i Dag, og da jeg foruden skal have begge Slaamaskiner i Gang i Dag, havde jeg intet Par Heste til overs. Jeg maatte endogsaa leie en Enspænder i Morges til Smørret. Det er jo kiedeligt nok da Børnene havde glædet sig saameget hertil og Caroline jo vel ogsaa nok vil anstille nogle Selvbetragtninger...Jeg har endnu ikke faaet stillet den Forespørgsel til Dr. v. Würden over de varme Bade. Vi have været saa optaget af hele Menagen. Jeg troer nu ikke Du faaer Tilladelse hertil. Ja maaske et i Ny og Næ. De Smørpriser vilde ikke gaa op. Stadig den samme Notering. Svinene er det ogsaa slet med. De vare jo stegne lidt men have tabt Faveuren igjen. Jeg vil da haabe de vilde gaa op nu. Jeg risikerer maaske ellers at Ole Hansen vil smøge ud og hvorledes skal det saa gaa med

155 Kapellanen hvis kone lige var død.

156 Det blev åbenbart en tradition af pynte "med Blade og Blomster rundt". I alle tilfælde en idé som min mor, Georgs og Julianes yngste datter, videreførte. Når min søster eller jeg kom ned til morgenbordet på vores fødselsdag var der altid, omkring vore tallerkener pyntet med "blade og blomster rundt": en farverig halvkreds.

de 3000 jeg skulde have. Havde jeg blot dem endda. Jeg skal ud til ham i Dag igien for at see om han er kommen hjem. Alt og Alle er ellers i bedste Velgaaende. Mange Hilsener fra Din Georg

Min Kære Juli.

Hallebygaard, 7 Juli, 1884.

Da jeg igien i Morgen tidlig, helst Kl. 4 3/4, skal paa Farten til min gode Ole Hansen i Snertinge, om jeg dog kan træffe ham, maa jeg paa Kontoret i Aften...I Parenthes bemærket, er det høist urigtigt af Dig, at Du ikke fik sendt Caroline Brev saa betids at hun kunde have det i Dag, og her giælder endelig ingen Undskyldning. Blot 2 Ord havde været nok. Saafremt Du kan mærke den ringeste Træthed ved at skrive, er jeg ogsaa tilfreds med blot "Alt vel"! Men jeg beder Dig rigtignok ogsaa paa den anden Side indstændig at holde Dig saa rolig som mulig. At 'man' kritiserer Dig fordi Du holder Dig alleene, er nemt at slaa til Jorden, idet Du er der ikke for at more Dig, men for at gienvinde Dit Helbred. Men drive en Smule med en Enkelt og passiare ligeledes om Intet, ligeledes med en Enkelt, kan vist ikke gjøre noget. Men see paa Dands og høre Concerter i lukkede Localer maa være meget uheldigt. Og Du giver jo dette Bevis herfor, idet Du befinder Dig saa godt dernede. I Elster har det naturligtvis anstrengt Dig at tale Sproget. Vær dog endelig fast. Det blev en meget trist Fødselsdag hvad jeg især beklager for Din Moder, som tager sig det nær. Caroline troer jeg derimod er i sit rette Element naar hun saaledes kan sætte Misstemning. Da vi skulde spise til Middag ventede vi først 3/4 Time paa hende. Vi gik da til Bords alleene. Den ene Flaske Champagne, som her var tilbage, og som var sat i Is, blev taget ind i Skabet igien. Da vi næsten havde spist kom Caroline endelig og slugte Maden i sig. Jeg gav da igien ordre til at tage Vinen paa Bordet. Hun mumlede da noget, jeg ved ikke hvad det var, og gik. Din Moder og Børnene og Jensen drak da Flasken, men det var jo ikke saaledes det burde have været. For Din Moders Skyld fortryder jeg at jeg gik fra Bordet, men forøvrigt aldeles ikke i Vrede, men kun fordi Champagnen nu var bestemt for Damerne og Børnene. Der gives Mennesker som altid kunde finde Stenene der ligge os i Veien. Der er Andre for hvem det netop er en Glæde at finde Sten at lægge paa den for at vi kunde snuble¹⁵⁷....Med Hensyn til at komme til Helsingør da maa Du ikke vente mig med det Første. Der er saa meget for mig at tage vare paa at jeg ikke kan, men med disse deilige lyse Aftener maa det jo ogsaa være Dig let at slaa Tiden ihjel. Blot Du vogter Dig for Forkølelse. Jeg kan ikke see mere. Mange Mange Hilsener fra Din Georg

Af Georgs breve fremgår det hvor meget Juliane har været med i gårdens drift. Der er side på side angående høhøst, sædens trivsel, kreaturer, mælkemængde, priser på kør og svin, etc.- og ofte ses det tydeligt at det er som svar på hendes spørgsmål at Georg går så meget i detaljer. Juliane har været urolig over i så mange uger ad gangen at være afskåret ikke alene fra sine børn men også fra det daglige liv på gården.

Min Kæreste Juli.

Hallebygaard, 8 Juli, 1884.

Tak for Dit lange Brev! Skriv dem dog ikke længere end at Du kan gjøre det uden Skade for Dig. Du har skrevet saa lidt om Dig selv, eller rettere næsten slet ikke, men jeg haaber da Du har det rigtig godt. Du har ikke tidligere saa bestemt antydnet at det var virkelig Alvor med Nr 6, som Du skriver. Nu kan jeg da see det. Blot Du vil være forsigtig og fornuftig i Alt, at jeg kan faa Dig til complet Karl igien. Skriv om at længes efter Dig kan jo Intet nytte. Thi der er ikke Tale om at faa denne Længsel tilfredsstillet foreløbig, og

¹⁵⁷ Morsomt nok fremgår det af senere breve at Georg kom til at sætte stor pris på sin svigerinde Caroline og stod hende meget nær. Juliane taler i et brev efter Georgs død om hvorledes han på sit dødsleje omtalte Caroline med stor ømhed. Han kom med tiden til at værdsætte hendes loyalitet overfor Juliane og ham selv og, ikke mindst, Hallebygaard.

saa er det bedst at lade som den ikke er der, og bare hænge i. I Aften er 35 Kiøer afmarcheret herfra til Flinterupgaard. Der er derovre saameget Græs at Besætningen paa ingen Maade kan faa Magt med det. Det er altsaa ligefrem en Fordel for Markerne dør og her er ikke for meget. Nu kan jeg dog holde de andre 35 lidt længere paa Ageren inden jeg behøver at komme paa Engene...Der er ingen Grund til at være Mistrøstig endnu. Jeg haaber Aaret bliver godt. Blot Et er mit Ønske naar jeg lægger mig om Aftenen og vaagner om Morgen, ja min Tanke uafbrudt, hvad andet der saa end beskæftiger den: At det maa lykkes mig at ordne mine Pengesager saaledes at jeg Ret med Liv og Sjæl kan tage fat, thi som det er, er det altfor pinligt. Maatte det blot lykkes mig! Og underligt er det jo ikke at det kniber, for naar jeg regner Afdragene til Børre og til Landmandsbanken fra, som er betalte siden jeg overtog Flinterupgaard, har jeg i Dag ikke en Skilling tilovers til Flinterupgaards Besætning, til dens Drift, og til dens Ostebeholdning...Intet under at der er en Dekadence og meget vilde blive drevet bedre og omhyggeligere efterseet, naar ikke Tanken saameget var optaget af alt dette idelige Vrøvl. - Dit Brev satte mig ellers i daarligt Humør. Thi er der Meget nu mellem Otto og hans Kone, som ikke er som det bør være, da vil det desværre ikke blive bedre med Aarene. For hans Vedkommende er der kun Et, der kan hjælpe imod hende, en urokkelig Villie og Characterfasthed. Men netop dette skorter det paa lige overfor hende. Hans Mangel i denne Retning er jo ogsaa netop Skyld i at denne ulykkelige Forbindelse kom istand. Forøvrigt troer jeg Du tager Feil i at hans stedse Fremhæven af Konen er Forfængelighed. Den er snarere fordi han lige overfor Andre stedse vil gjøre hende større end han veed i Virkeligheden at hun er. Det er meget heldigt at hun har gjort Anledning for Dig til at udtale sig, og læg kun ikke Fingrene imellem, men dog ikke saa meget at hun faaer Indtrykket af at Du er partisk. Men paa den anden Side hæver det hende ikke at hun har udtalt sig som hun har. Han har sandelig ogsaa godt af en Omgang. Thi jeg kan godt mærke at hans gamle Flothed af og til vil bryde igiennem. Mærkeligere at han endnu i den Alder, nu i sit 50 Aar, kan synes om dette Rend af unge Mennesker. Og dette tagen paa Bal! Hvor aldeles forkastelig! Og at han ikke kan indse at netop for hans Kone er dette saa fordømmeligt at det moralsk knuser baade hende og ham. Dommen over hende er jo 10 Gange større end over Andre. Sandelig jeg animerer ham ikke i nogensomhelst Retning. Tværtimod gjør jeg Alt for at holde igjen. Men at vente nogensomhelst Bedring i Forholdet er næsten utænkeligt. Skulde han komme ud paa Lørdag, beder jeg Dig gjøre Alt for at forhindre at de tager hen til Soireen. Og nytter Intet beder jeg Dig ialtfald at blive hjemme. En saadan Helsingørtur fra Lørdag til Søndag og hvor der skal extravageres, hvad koster den ikke. 50 Kr. forslaaer jo ikke. Det er dog sandelig for meget til Hverdagsbrug. Det er denne Side af Sagen. Du veed hvor taknemmelig jeg er Dig at Du har villet have hende her i Huset og Du har villet komme i deres. Men udenfor disse Hjem ønsker jeg rigtignok, saa meget som muligt, at I ikke kommer sammen, og fremfor Alt naar det er ved Giøgl. Verden vil da antage det stikmodsatte af det der tilstræbes ved at omgaaes dem. Desværre vil nok Alt ske saaledes som jeg tidligere sagde ham. En Forandring paa hende er utænkelig, troer jeg ialtfald, og paa ham - vist haabløs. Give de saage Characterer en Frontforandring, da gaaer den i den forkerte Retning. Istedet for Bestemthed, som de ikke kunne naa, blive de stædige. Og bedre blive dette da ikke. At han ikke kommer til de Gamle¹⁵⁸ har ogsaa forvooldt Sorg. Aftenen før Du kom fra Elster, da jeg sagde Godnat til ham paa Klampenborg Stationen, sagde jeg til ham, Du skulde dog tage en Dag til Lyngby for at see til de Gamle. Han blev meget bevæget men tillige hæftig. Veed Du, sagde han, at de paa min Fødselsdag ikke sendte mig saameget som et Ord endsige kom herud saa tidt som jeg har budt dem. Jeg foreholdt ham hvor gamle de var og hvor stundesløse. Jeg havde aldrig troet at han tog sig det nær, som jeg saa at han gjorde. Det var ogsaa øiensynligt at det glædede ham i høieste Grad, da de Dagen efter kom til ham. En Kiærlig Hilsen til min egen Kiæreste Kone.

Din Georg

Min Kiæreste Pige.

Kbhvn, 10 Juli, 1884.

Ja, her har jeg været i Dag og Klokken er næsten 7 1/4 saa at jeg skal paa Banen. Jeg fik mig ordnet med Emil Borup med 500 Kr. Afdrag. Var alle som han, saa forekommende og tjenstvillig som han viste sig, var det ikke saa drøit at skyldte Penge. Alle vel da jeg reiste hjemmefra i Morges. Blot en ret Kiærlig Hilsen fra
Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 12 Juli, 1884

I dette Øjeblik, Kl. 3 3/4 kommet hjem fra Slagelse, skynder jeg mig at faa tilskrevet Dig, for forhaabentlig at have det i Svebølle endnu i Aften. Det gaar Slag i Slag i disse Dage. I Torsdags var jeg jo i Kbhvn efter om Onsdagen at være kommet sent hjem om Aftenen. Det var mig umuligt at faa Tid til at skrive derinde, uden de faa Linier. I Gaar Morges maatte jeg i Marken forinden Karrenes Tillavning, og skrive Breve under Løbetiden. Da jeg var godt og vel begyndt paa min Frokost kom Carl Bojesen og opholdt mig lige til Kl. 1 1/2. Jeg haver da 5 Breve at skrive foruden Dit, og derimellem Et som tog mig grumme lang Tid. Jeg naaede derfor først at blive færdig lige til 4 3/4 og fik igien kun det Par Linier afsendte til Dig. Da jeg havde spist til Middag kiggede jeg kun et Øjeblik i Aviserne, var derpaa i Marken, søgte herefter Oste ud til A. Jørgensen og kiørte saa Kl. 8 til Flinterupgaard og kom først hjem Kl. 10, træt og ikke oplagt til at skrive, og maatte i Morges Kl. 6 afsted til Slagelse. Det er nu engang bagvendt i Aar, som Max Johansen siger. Han har nok tabt henimod 500 Kroner paa mit Kvæg. Som flygtig berørt var jeg jo hos Emil Borup. Jeg sagde til ham, at han vel ovenpaa den Lussing han havde faaet vel helst vilde have min Historie helt ud af Verden. Nei, sagde han, Det gør s'gu ikke Noget. Kan jeg da nøies med at betale 500 Kr. Ja, saamænd kan Du saa. Jeg skulde hilse Dig fra ham. Det gør saa godt at træffe engang imellem et saadant Menneske. Forøvrigt sagde han: Nu er Pengene betalt, (det var 23,000) og saa tænker jeg ikke mer paa det...Du skal ikke nære Dig Bekymringer for Ostene. Jeg troer nok det gaaer, og jeg troer vi ere paa den rette Vei. Der er lagt henimod 40 temmelig flade ned i Smørkiælderen. Trug og Maskine er nu i Mælkekiælderen, men disse blive nok gode alligevel. Der er en Del, vist henimod 80, som er møre, men maaske dog de bliver bedre, de ere sandelig fede nok. Men det er forbausende hvad der flyder fra dem af Valle, Vand eller hvad det er. Det er dog vist iøvrig den stærke Kakkellovnsvarme vi havde en Overgang, der har gjort det. Ellers er Alt vel og Børnene raske. Tak for Dine lange Breve. Jeg raabte nu ud af Vinduet hvorfor han i Diævelens Skind og Ben ikke spændte for - jeg maa standse naar jeg vil have Brevet med. Mange kiærlige Hilsener. Det nytter ikke at fortie at jeg længes grumme meget efter Dig. Din Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 12 Juli, 1884.

For dog forhaabentlig igien at kunne faa skrevet et nogenlunde ordentlig Brev til Dig, vil jeg nu strax, efter at have været i Marken, begynde hvor jeg slap før. Jeg satte mig dog til Skrivebordet strax jeg kom af Vognen, men blev afbrudt flere Gange, og naaede derfor kun at faa skrevet som jeg gjorde, og da undlod jeg at læse Dit Brev som Postmutter kom med tidlig i Dag, til jeg havde faaet Brevet afsted, ligesom Middagen ogsaa maatte vente. Ja jeg skriver saa udførlig for at retfærdiggjøre mig, at Du ikke skal tro jeg er ligegyldig, hvad jeg sandelig ikke er. Jeg er jo ogsaa selv Fordringsfuld i den Retning...Det maa være en stor Behagelighed for Dig at have faaet en saa behagelig Ledsager, som Du skriver Fru Nielsen er. Det er saa siældent at møde nogenlunde virkelig Dannelse og virkelig Elskværdighed. Desværre er der ikke saa faa "Stubbere og Wolffere"! A propos om min høiestærede Nabo og for mig og mit Vel saa omhyggelige og

kiærlighedsfulde Ven (Wolff). Skulde han en anden Dag krydse Din Vej, kunde Du dog skyde med Skarpt igien. Du har gjort det engang meget godt. Han er virkelig meget tam naar han faaer Svar. Den Slags Mennesker som han, der kryber efter Glimmeret, kan man sandelig see over Hovedet. Dette seet saaledes at man ikke er saa ydmyget at man skylder en slig Slyngel Forbindtlighed, en Forbindtlighed som rigtignok bortdunster let, naar denne kan høre op. Mærkelig at denne Mand stadig skal krydse min Vei...

13/7. Her blev jeg afbrudt i Aftes da Agnes og Elisabeth kom kiørende paa et Læs Mais. Det kniber mig saa stærkt med Hestekraften. Jeg kunde haardt trænge til et Par Heste til. Men alligevel faaer det vente til bedre Tider...Med Hensyn til at komme ned til Dig en eller et Par Dage, da tør jeg endnu ikke sige Noget, og ærlig talt troer jeg ikke det bliver til Noget. Med Hensyn til Dig da gaaer det jo meget godt saa tidlig paa Aaret som det er, med et saa deiligt Veir, endnu saa lyse Aftener, og dog med saa meget Forskielligt for Øie hver Dag. Og med Hensyn til mig da er nogle faa Timer saa Lidet, saa at der kun kunde være en eneste Grund, den at faa et Glimt at see af Dig. Nu denne er ikke lille, men alligevel bør jeg vist vente. Guldberg¹⁵⁹ er ikke energisk nok. Jeg skal stadig pirre ved ham og desuden gør han hver eneste Dag saa det Ene og saa det Andet, baade af Beregneligt og Uberegneligt. Blot jeg kan faa Dig rigtig rask, faa vi vel nok et Par Dage længere hen hvor vi kunde drive sammen og maaske under lysere Omstændigheder end for Tiden...Caroline er nu straalende igien, endogsaa overordentlig elskværdig. Et mærkeligt Pigebar. Hovedpine og Tandpine Undskyldninger blev Du nok fri for i Dag efter hvad Elisabeth fortalte. Jeg er maaske lidt Aarsag heri, efter et Par Ytringer jeg lod falde til Otto om hvor kostbar en saadan Tur var. O. var nok til Væddeløb i Fredags uden sin elskværdige Halvdel. Han skal nok igien i Dag. Jeg vil haabe ogsaa alleene. Lad ham saa blot more sig med det. Hele Familien, Gamle og Unge, Store og Smaa beder mig hilse Dig. Alle ere raske. Din yngste Datter er ikke saa helt tombet¹⁶⁰. Din Mor rev forleden Rosenbedet og havde hertil en for stor Rive. Hun yttrede da at det var da en grusom Rive. Ja, Bedstemoder, sagde Tøsen: Her seer rigtignok g(r)usomt ud til Tante Agnes og Tante Elisabeth kommer herud! Men jeg troer dog at Drengen særlig vækker sin Bedstemoders Beundring trods at hun tidt maa indrømme at Slubberten er meget uartig. Mange, mange Hilsener fra

Din Georg

PS...Skulde den Ulykke ske at Cholera kom hertil...behøver Du vist ikke at frygte. Din Tilstand er vist et godt Præservativ imod al Sygdom. - Har Du set at Kiøbmand Øvre i Nykiøbing er gaaet fallit? Det var ham der besøgte os i Forsommeren. Den stakkels gamle Moder. Det maa være drøit. Jeg troede jo at han var ialtfald en velstaaende Mand.

Min Kiæreste Juli!

Hallebygaard, 14 Juli, 1884.

Gjør Dig under ingensomhelst Betingelser en saadan Kiøretur om med Enspænder. Fraset den Fare der altid er ved at kiøre med en Hest, tilmed naar den er saa sky, da indeholder Frygten alleene sandelig Fare nok i den Tilstand som Du er...Agnes bragte den Meddelelse, at hun reiser fra Schalburgs til November¹⁶¹. Hun giver til Grund at hun ikke kan udholde at have saamange Børn om sig. Men jeg har trængt saa haardt ind paa hende med Forestillinger, baade i den ene og den anden Retning, og Din Moder ligeledes -

159 Georg's forvalter.

160 Vibeke, 4 år gammel.

161 Juliane's søster Agnes var privatlærerinde hos familien Schalburg. Hun var uddannet hos Frk. Zahle og siden, for at perfektionere sit franske, i Belgien og Schweiz.

som endogsaa bestemt har erklæret at til hende kan hun ikke komme - at jeg næsten aldeles bestemt tør sige, at der er en anden Grund, end den hun angiver. Fru Schalburg har indtrængende anmodet hende om at blive, ja har endogsaa villet sende 2 af de største Børn i Skole, naar dette kunde omstemme hende. Det er altsaa heller ikke Misformøielse fra den Side med hende. Jeg tør temmelig sikkert sige Grunden er den, at hun vil flygte fra Noget. Enten er det Manden selv der er nærgaaende, eller ogsaa er der en anden der i Byen. Naar man betænker, at Elisabeth er tilbudt Pladsen, naar Agnes blot vil blive til Mai, at hun er næsten nøjen, og i Giæld opover Ørene, saa kan jeg unægtelig ikke faa det til at stemme at hun ikke kan blive et halvt Aar til, selvom det kan være nok saa slemt. Den anden Grund kan derimod let forklare hendes bestemte Beslutning at tage derfra. Det er meget kiedeligt. Hun har hidindtil været saa heldig, men det er dog ikke sagt at Heldet bliver ved at følge...Jeg har flere Breve at skulle have skrevet endnu. Derfor maa Du nøies, Misses, for i Dag. Kun Et endnu som jeg har glemmt. Guldberg bad mig i Gaar om han maatte modtage en ham i Sverrig tilbudt Plads som han skulde da overtage strax. Jeg sagde Ja. Nu er jeg altsaa uden Forvalter¹⁶². En rigtig lang Hilsen til min egen søde Pige.

Din Georg

D. 30 November 1884 døde Rasmus Thøgersen 82 år gammel. Dette blev meddelt Georg per brev fra Kronprinsensgade i København hvor Otto havde været hos sin far til enden. Ifølge Otto døde Rasmus klokken 12 1/2 om natten efter kun få timers ildebefindende - blidt og roligt, en let død. Otto skrev og postede brevet kl. 2 om natten for at få det af sted så hurtigt som muligt. Han skriver at han ikke tør telegrafere for ikke at skræmme Juliane som nu var højgravid og som holdt meget af sin svigerfar. - Et brev fra Olrik er her gemt. Igennem alle årene siden Johannes død havde Olrik stadig vedligeholdt et tæt forhold til Georg og Hallebygaard:

Til Georg fra Olrik.

Egemos Præstegaard pr Svendborg, 3 December, 1884.

Kiære Thøgersen!

Tak for Dit hjertelige Brev med Meddelelsen om Din kiære gamle Faders pludselige Død. Christian Schougaard havde været saa god at meddele mig det strax og i Dag fik jeg ogsaa samtidig med Dit Brev nogle Linier fra Sophie som meddelte mig Begravelsdagen. Jeg vilde saa gerne være med, vilde ærlig talt ogsaa gerne have Præstens Forret til at tale et Par Ord ved Baaren og bragt en Tak og et Farvel. Den kiære, gamle, milde Onkel Thøgersen var jo ikke blot en kærlig og trofast Fader for min lille Johanne, som elskede ham inderligt, men ogsaa en trofast gammel Ven af mig og Børnene. Hans Billede er anbragt ved mit Skrivebord over min kiære Moders. Nu er begge disse to trofaste Gamle saa hastig efter hinanden kaldet bort. Hvilken Smerte vilde det ej været min Johanne, om hun havde oplevet dette! Maatte nu disse elskelige Venner, som er gaaede forud for os andre være endnu i de evige Bølger hvor der er godt at være, og hvor vi ogsaa haabe at møde dem igen! Hvor dog Opstandelsessaabet er velsignet! Gensynsmødet er en glædelig Tanke! Svært er det at skilles, men godt at stole paa ved Guds og Vorherres Jesus Haab at skulde mødes! Jeg tør ikke ret tænke mig at tage afsted herfra paa Grund af Vintervejret. De store Snedriver vilde nu gøre en Rejse vanskelig eller maaske umulig og Uvisheden med at komme tilbage i rette Tid gør, at jeg meget mod min Vilje maa opgive Rejsen til København. Jeg kan jo ikke igen være borte nogen Søndag da jeg saa nylig har været borte paa Grund af Flytning og Moders Død og Begravelse. Maatte den svære Ventetid i Eders Hjem snart være overstaaet og alt gaa godt. En hjertelig Hilsen til Hustru og Børn fra os alle,

Din hengivne Chr. M. Olrik.

162 Ifølge Georgs tidligere bemærkninger om Guldberg har han sikkert været glad for at se ham drage af.

Birgitte Thøgersen, Julianes og Georgs 6te barn blev født d. 13 December 1884. D. 11 Februar 1886 fik de en søn, Hellmuth, og d. 12 Juli 1887 endnu en søn, Ruprecht. Omkring det tidspunkt var Georg på Fyn til dyrskue, for at indkøbe forskellige dyr ikke alene til sig selv men også til naboer, som må have haft tillid til hans dømmekraft.

Min Kiæreste Juli.

Odense, 22 Juli, 1887.

Det var triste Efterretninger som jeg modtog fra Dig istedetfor Glæde over at være kommet op som jeg havde ventet at modtage. Og blot Du nu ikke anstrender Dig. Pas for Alt paa Dig selv, og hold baade Dit Legeme og Dit Sind i Ligevægt. Du skriver jo at baade Du og den mindste har det godt, men Du føler Dig dog mat. Hvil blot saa meget som muligt og lev rigtig kraftigt og godt saa gaaer det nok med Eder hjemme...Jeg længes meget efter Brev...Jeg har skrevet til Busch at jeg kommer hjem d. 29de om Aftenen og tillige at Du er syg...Jeg har kun købt 5 Tyre endnu. Deraf er den Ene noget ganske ualmindeligt og jeg antager at jeg selv beholder denne. Forøvrigt Alt vel. Jeg længes grumme meget efter Brev fra Dig...Skriv til Agnes om at komme ud. Du skal ikke anstrende Dig med at skrive til mig. Blot et Par Ord for at jeg kan see daglig hvorledes Du har det. Klokken er mange og jeg er træt, derfor ikke mere kun mange Hilsener til Eder Alle og de Kiærligste til Dig og alle Børnene fra

Din Georg

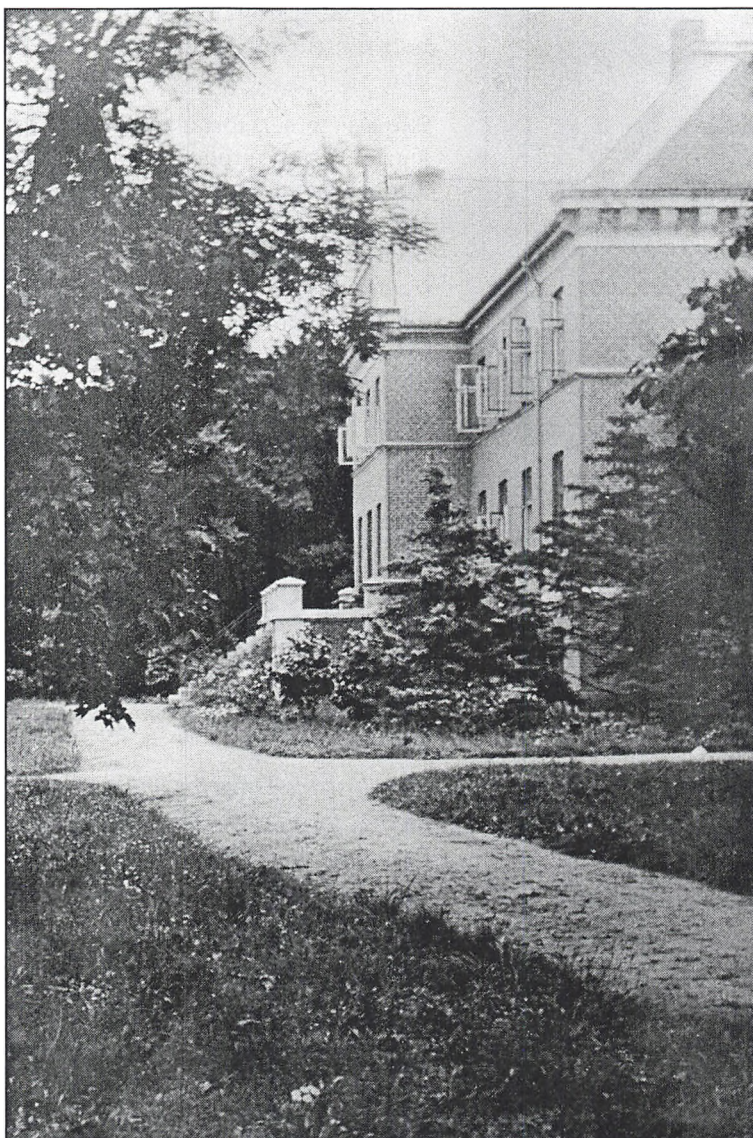
Georg og Juliane med de otte ældste børn, 1890.

Søstrene Thøgersen og en mejerist ved arbejdet. Ca. 1895.

Selv på ovenomtalte rejse, der blot varede 6 dage, som man kan gå ud fra har været meget travle, tog Georg sig tid til at skrive tre breve til sin Juli. Herefter er der et spring på 18 år i brevene, så hvis Georg har været hjemmefra har det kun drejet sig om en dag eller 2, ellers havde hun hørt. - I 1895 slog et lyn ned i Hallebygaards hovedbygning, som brændte ned til grunden. Gården blev genopbygget samme år i en noget mere pompøs og imponerende stil¹⁶³, hvad der ikke kan have hjulpet på Georgs altid prekære pengeforhold. Branden har gjort et dybt indtryk på alle og har åbenbart ofte været samtalemateriale i familien. Min mor (Gertrud, den sidste af Julianes Tutter) talte således - som en undskyldning for sin angst for tordenvejr - om hvordan hun havde siddet på sin fars arm og set hestene blive jaget ud af stalden og kæmpe forvirret og ganske sanseløst for at komme tilbage til deres vantede båse. Da min mor først blev født 3 år efter branden (hvad jeg kun senere fandt ud af) må fortællingerne om katastrofen have været meget naturtro!

Hallebygaard genopbygget efter en brand i 1895.

Gertrud, - kaldet Søster - den sidste af de ni thøgersenske børn blev født i 1898 godt 11 år efter Ruprecht. På det tidspunkt var Georg 59 år gammel og Juliane 43. Georg havde alle dage været meget disciplinær overfor sine børn. Det kommer egentlig ikke til udtryk i brevene, der mer viser ham som et hjertevarmt, medlevende menneske. Men alle disse børn, som han, mens de var små, i lange tider selv måtte holde øje med, må have krævet en vis indstilling af "kæft, trit og retning". Regitze, den ældste datter udtalte ofte senere at "Far var meget streng" pause, "men retfærdig". Streng har han måske især været for at beskytte Juliane, hvis helbred altid bekymrede ham. Da Georg imidlertid så denne lille efternøler, skal han have sagt: "Hun, hun skal forkæles!". Senere breve viser også, at det er hun blevet. Så meget sværere må det have været for hende da hun som 8 årig mistede sin far og som 13 årig sin mor og derefter blev sendt på kostskole i Silkeborg ganske

163 Karoline Graves skriver (Ved Halleby Aa, Munksgaard, 1942): "Ved Tissøens Nordlige Bred ligger en mindre Herregaard ved Navn Hallebygaard."

Elisabeth Torbensen,
Julianes søster.

alene, langt fra familien og fra Hallebygaard, hvor hun åbenbart har haft ret frit spil og var blevet forkælet som hendes far havde ønsket det.

Alma Petersen fortæller således¹⁶⁴: "Aaret efter konfirmationen kom jeg ind som stuepige på Hallebygaarden. Der hos proprietær Thøgersen havde far gået i 25 år indtil han fik husmandsstedet (på Langemark). Og næsten alle mine søskende havde tjent der. Som barn kom jeg ofte derind. Den yngste af døtrene, "Søster" - hun kom og hentede mig hjemme. Så gik hun ud og spurgte far, om jeg måtte gå med. Det var en storhed uden lige, og jeg fik lov til alt muligt hjemme hos hende. Vi var alle vegne, i staldende, i haven. "Søster" dækkede bord til os ude i haven - og fik bragt mad ud gennem kælderens. Dem i køkkenet syntes vist ikke så godt om det. Min storesøster var stuepige på gården på det tidspunkt."

Elisabeth, Julianes søster, havde imidlertid i 1894 bestået lærerindeeksamen (med første karakter). Hun underviste i København og hun, Caroline, broren Emil og deres mor flyttede ind i en lejlighed på Hollændervej på Frederiksberg. Der befandt Juliane sig i slutningen af Juni 1906 for at være i nærheden af sin søster Agnes, der var ind-

lagt på St. Joseph hospitalet døende af kræft.

Min Kærester Juli.

Hallebygaard, 29 Juni, 1906.

Tak for Dine Breve. Hvor maa det være drøie Dage for Dig derinde at see paa, uden at kunne bringe Lindring, hvorledes Din saa skrøbelige, forpinte Søster lider. Stakkels, stakkels Agnes. Ogsaa jeg beder, og har bedt til at hun dog smertefrit maa gaa bort uden at hun aner det. Hvor kniber det ikke med de Gamle at giøre sig fortrolig med Døden, selvom de ere trætte og udslidte, derfor ikke underligt at den yngre, som dog for kort Tid siden, tilsyneladende ialtfald, var rask og rørig, saa daarligt kan forstaa at det er Enden. Blot de ikke for tidligt er begyndt med Indsprøitningerne, saa sørgeligt saafremt hun skulde ligge for længe. Hils hende mange Gange og glem ikke at hilse hende fra Børnene. Selvom de mulig gaa meget let henover det, saaledes er jo Ungdommen, maa hun da endelig tro at de tænke med Kiærlighed paa hende. Du skriver at Du antager at Du kommer hjem i Morgen, Lørdag. Lad Dig ikke paavirke af nogetsomhelst herfra Dit Hjem. De har det jo Alle godt. Søster sover saa pænt saa at hun om Morgen ligger som jeg har tilseet hende om Aftenen. Men lad Dig kun paavirke af hvad Dit Kiærlige Hjerte siger Dig at Du skal. Gud vil lønne Dig for de Timer som Du pines for Din Søster, som vist vilde have giort det samme for Dig.

Din hengivne Georg

Min Kærester Juli.

Hallebygaard, 10 Juli 1906.

Tak for Dit Brev som jeg modtog i Gaar. Det er skrækkeligt at den Stakkel skal ligge saalænge og pinligt for Dig daglig at have dette for Øie. Blot de ikke har begyndt for tidlig med de stærke Lægemedler. Jeg glemte forøvrigt at tale med Dig herom. Med Hensyn til naar den Time kommer hvor Livet er udslukt, at Du faar Vished for at det er Døden, at ikke de stærke narkotiske Midler kunde bevirke en Tilstand lig Døden. Jeg synes Du bør stille en Fordring herom. Paa Hospitalerne tømmer man jo de Døde hurtigst muligt, for at give Plads for andre. Du kan jo forlange at Laaget ikke lægges paa Kisten forinden Forraadnelsen er fuldt bevist tilstede. Ja, det er sørgelige og Ensomme Timer Du henlever derinde, i Dag nu

4 Dage i Træk og at Du længes efter at komme hjem til Lyset og til Livet forstaaer jeg sandelig fuldt, men ogsaa vi længes jo i høieste Grad efter at faa Dig hjem, men hvor stort et Offer som Du end bringer forstaaer jeg dog at Du bør bringe det og Du vil ogsaa rigelig blive belønnet herfor. Hvert glad Øjeblik som vi har i disse Dage mindes vi forøget om Agnes, thi jeg kan da ikke undgaa at tænke paa hende og den saa sørgelige Forskel paa hende og os herude i disse deilige, pragtfulde Sommerdage, og det synes mig som en Forbrydelse at have disse Øjeblikke. - Frk. Lunds Broder kom hertil i Søndags med sin lille Datter og det lader til at han vil slaa sig til Ro her i nogle Dage, hvor mange, aner jeg dog ikke. Søster er naturligvis henrykt over Leiekammeraten. Fredag haaber jeg at være forbi med Høriøvningen. Men vi har jo da Hjemkørslen tilbage. Her havde vi da ingen Regn faaet. Astrup, Arresøgaard, Bjergsted, Virkinge derimod megen, ja Birkendegaard endogsaa 32 mm. Fanden hytter altid sine. Vil Du først og fremmest hilse Agnes paa det kiærligste fra mig, og dernæst paa Christianshavn og Hollændervei. Vær selv kiærligst hilset fra
Din hengivne Georg.

Tak for Strømperne. Jeg har dem paa i Dag men tør endnu ikke udtale mig om dem. Søster staar ved mig og beder hilse mange Gange.

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 14 Juli, 1906.

Ragnhild var da paa Slagelse Station i Gaar Aftes og bad mig bringe Dig mange Hilsener, som da fra dem Alle herhjemme. Jeg bragte Søster Din specielle Hilsen i Morges og lagde til, ja Du er saa optaget at Du vel snart har glemt Din Moder som dog saa meget længes efter Dig hver Dag, men som hun protesterede paa det bestemtteste imod, og lod Ørerne hænge aldeles ned. Naa, der er ogsaa saa meget der tager hendes Tanker fangen. Nu er hun jo optaget af Dandseøvelserne. I Gaar var hun bleven instrueret om at lukke en Dør op og i og den Maade hvorpaa hun skulde komme ind og ud af den. Fra Hellmuth har vi endnu intet hørt om han kommer hjem i Morgen eller ikke, jeg antager først det bliver næste Søndag; men jeg skal gjøre en Tilføjelse i dette saafremt Landposten har Brev nu med fra ham. I Aftes var der ialtfald intet... Ialdfald i Morgen sender Du nok nogle Linier. Kiærlig Hilsen,
Din hengivne Georg

Min Kiæreste Juli.

Hallebygaard, 15 Juli, 1906.

Ja, Hellmuth meldte jo sin Ankomst i Telefonen lidt før Aften i Gaar, efter at mit Brev var gaaet med Toget. Det var jo meget kjedelig for Din Skyld som have længtes efter at se ham, men jeg har sagt ham at han skal tage Permission igien snarest. Han har mistet meget af Kiødet men det kommer nok igien naar Sommeren er forbi. Hans Næse er ikke bleven bedre¹⁶⁵. Han har derfor Brev med fra mig til Dr. Berlème strax at tage ham under Behandling og mulig vi blive nødte til at han faar Permission for at kunne blive behandlet i nogen Tid af en Specialist. Næsen er dog for fremstaaende til at man ikke skal tage Hensyn til den. I Morges reiste Lund, men har jo Fannys Moder, Søster og Broder meldt sig til i Morgen paa Giennemreise til Jylland, og der er jo ikke noget herved at gjøre¹⁶⁶...forøvrigt er der intet at meddele. Jeg længes meget efter dit Brev i Morgen. Kiærlig Hilsen,
Din hengivne Georg

165 Hellmuth lå på det tidspunkt inde som soldat. En hest havde sparket ham i ansigtet og brækket hans næse. Han fortalte altid senere at militærlægen havde sagt til ham: "Drik et glas koldt vand, ta' et mavebælte på og gå en lang tur". Vel i dette tilfælde en overdrivelse, selvom det på det tidspunkt var den mest anvendte kur for alskens gebrækkeligheder, når man lå inde som soldat.

166 Af brevene fremgår det at Georg ustandselig - og med glæde - har modtaget gæster. Det er den eneste gang i alle de år jeg har set ham mindre begejstret for et rykind. Men måske har Fannys familie - Fanny var i 1901 blevet gift med Ottos søn - været så langt ude i familien, så perifersiske i hans liv - at han kun betragtede deres besøg som en irriterende forstyrrelse i en travl tid.

Juliane med sin yngste datter Gertrud (Søster).

Søster i stuen paa Hallebygaard.

Julianes søster Agnes døde d. 17 Juli 1906.

Juliane Charlotte, Georgs "Kiæreste Juli", har indtil nu kun fået form og personlighed gennem Georgs breve - et måske skævt indtryk, baseret på alle disse breve hvor hendes prekjære helbred altid har været det vigtigste og hvor Georgs konstante omhu har givet indtryk af at Juliane var helt afhængig af sin mand, hans meninger og beslutninger. Men små oprør ind imellem - hun vil ikke blive på Bad Elster og så bliver hun der sandelig heller ikke - har trods alt vist et menneske med en vilje. Nu hører man endelig fra hende selv gennem disse sidste breve, der er skrevet fra hende til søstrene på Hollændervej og man får pludselig et indtryk af en handledygtig kvinde, en kvinde som man nok kan forestille sig Georg var glad ved at have ved sin side.

Kære Caroline!

Hallebygaard, 4 September, 1906.

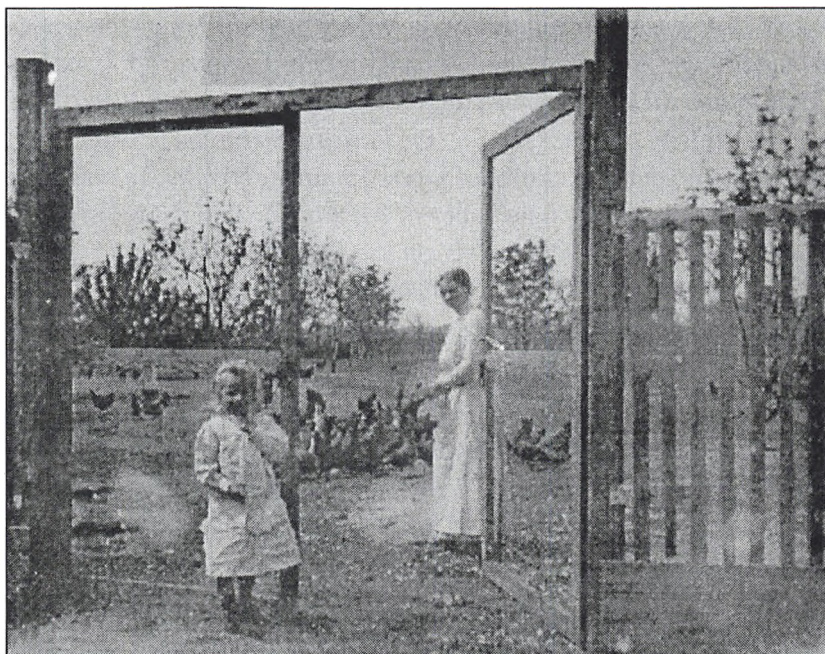
Tak for Dit Brev i Lørdags. Det er meget trist med Moder¹⁶⁷ og jeg kan ikke forstaa at I ikke for flere Dage siden har haft Doctoren, istedetfor at slaa Eder til Ro med, at det er Træthed og Overanstrengelse, det lyder virkelig utroligt; - det er snarere Maven det er galt med. I vil da vel endelig ikke have Jakobi. Han er skam for gammeldags. Blot Du kunde faa Moder hen at sidde i Frederiksberg Have, Luften er saa dejlig og styrkende i denne Maaned.

I Søndags havde vi Køretur til Jyderup og havde Caffé og en vældig Kringle med. Vi vare blot nær ved at smelte paa Vejen derhen. Hjemturen var bedre i det dejligste Maaneskin. Vi fulgte min Mand, Regitze og Ruprecht til Expresstoget; de skulde mødes paa Banegaarden Mandag Morgen Kl. 7 med Chr. R. Jørgensen med Kone og Carl F. med Kone og rejse til Kullen og være deroppe i 3 Dage. Jeg skulde selvfølgelig have været med, men bad Regitze tage med istedetfor; jeg var selv lykkelig over at maatte blive hjemme.

¹⁶⁷ Maren Torbensen var nu 75 år gammel.

Jeg tænker nogen af dem kommer hjem Onsdag Aften eller Torsdag Morgen saa jeg har jo lidt travlt. Nu har jeg jo ogsaa Hønsene at passe...Det kniber Søster svært om Aftenen, lidt maa jeg jo sidde hos hende. Hun kommer nu i Seng præcis Kl. 8, jeg synes hun er lidt raskere, hun faar nu Allun i Nat. Ellers gaar alt ved det Gamle. Vi fik forleden en ny Meierist istedet for Klingting og han er vist flink. Det er en ældre Kavalér. Du kan ikke gøre Dig nogen Forestilling om hvor vidunderligt Vejret er herude. Jeg synes aldrig det har været saa dejligt. I Dag sender jeg Blomster til Agnes' Grav og paa Fredag skal jeg sende 3 Kyllinger til Moder, saa kan I have dem til

Regitze og Søster i Hønsedaarden paa Hallebygaard.

paa Søndag. Jomfru Petersen ligger syg i Dag, men det er vist kun fordi hun var ude at cycle Tirsdag Nat. Jeg længes meget efter at komme ind en Dag for at sé til Hollændervej, Christianshavn og Agnes' Grav. Det er forunderligt den Længsel jeg har efter at komme ind paa St. Joseph Hospital. Det er stadig for mig som jeg sér Agnes ligge derinde og vente paa mig. Kære Caroline, der er en Ting jeg med det samme vil sige Dig. Jeg ved jo at I ikke vil lade være med at give mig noget til min Fødselsdag. Gør mig den Tjeneste Alle 3 at give mig den smukke Bog, "Hjemlandstouren", den vil jeg helst af alt have. Jeg antager Du kan købe den i enhver Boglade. Og nu de kiærligste Hilsener til Moder med Ønsket for god Bedring, ogsaa Du og Elisabeth hilses hjerteligt.

Din hengivne Søster Juliane.

Fritz, Juliane og Georgs ældste søn havde fra han var barn været "sindslidende", en diagnose der den gang dækkede alle psykiske lidelser. Mens både Hellmuth og Ruprecht i en alder af 11 år blev sendt til Sorø Akademi, blev Fritz derimod sendt til en skole i Roskilde og hans ofte helt uforståelige og omskiftelige adfær må have været svært for familien - og især forældrene - at leve med. Fritz' uberegnelighed og aggression rettede sig især mod hans mor med et, nogle få år senere, tragisk resultat. Han var 25 år gammel da følgende brev blev skrevet.

Kære Caroline.

Hallebygaard, 21 Oktober, 1906.

Jeg vil blot lige skrive Dig et Par Ord til for at sige Dig at Fritz er ankommen. Da jeg kom op paa Gangen Kl. 3 i Nat stod han deroppe og var lige kommen opad Trappen. Han stod stiv som en Støtte og ligbleg. Han var kommet til Jyderup med sidste Tog og gik saa hjem. Han sagde ikke et Ord og gik lige i Seng. Jeg synes han ser forfærdelig ud. Han erklærede i Dag at han gik ikke ud om han saa skulde sulte ihjel. Jeg vil nu ikke gennemtrode noget med ham, da jeg formoder det gjør Sygdommen værre, jeg vil nu opvarte ham paa sit Værelse. Hvor vi skal faa ham anbragt begriber jeg ikke. Jeg er sikker paa at han, naar han har

været i Lyngby et Par Maaneder, da en Dag tager sit Tøj og forsvinder. Pontoppidan havde sagt til min Mand at han skulde sé at faa ham anbragt hos Gammeltoft¹⁶⁸, men jeg troer ikke nu han har den syge Kone at han vil have nogen i Huset. Pontoppidan har jo tidligere kommet en Del hos Ferdinand Gammeltoft og har havt flere af sine Patienter i Huset der; G- er jo en prægtig Mand og det er da Friluftsliv at gaa i Skoven hele Dagen, Sommer og Vinter. Tak min kære Caroline for hvad I have gjort for ham i disse Dage. Jeg vil nu haabe at Alt maa blive til det Bedste. Tænk Dig den Krans sad jeg i Haven og bandt, saa mildt var Vejret. Hvis Du lægger lidt Vand under den troer jeg at de fine grønne Blade vil gro, saa kan den ligge indtil Frosten ødelægger den. En af Dagene sender jeg et Par Kyllinger og saa vil jeg sende noget Savoykaal, den er saa dejlig. Nu kun mange Hilsener til Eder alle 4 fra

Din hengivne Søster Juliane.

PS. Høstgildet endte med Knald og Smæld Kl. 1 i Nat. Jeg havde særlig denne Gang kræset op for dem med alle mulige slags Stege og Kager, og saa undlod de at drikke min Skaal. Hvorover min Mand blev vred og holdt en skarp Tale til dem hvori han blandt andet sagde, at det var sidste Aar de fik Høstgilde, da de havde været saa hensynsløse. Strax forsvandt hele Bunken nedad Trappen og en fræsede ad Langemark til. I Hast.

Georg og Juliane havde (iflg. familieberetninger) et ganske alvorligt skænderi d. 25 Dec. 1906. Personligt tror jeg det var nedenstående brev som Georg havde skrevet til Grev Moltke på Nørager, der var skyld i det. Det blev aldrig afsendt men fandtes imellem de efterladte breve. Jeg tror at Juliane har været urolig ved at Georg - som ofte gennem hele sit liv havde haft vildt-flyvende planer - havde i sinde at sende sine 2 sønner (hhv. 20 og 19 år gamle) ud i noget der måske var for meget for dem og endvidere ville binde dem over en lang årrække.

Hr. Greve Moltke!

Fra Georg, til Grev Moltke, Hallebygaard, 24 December, 1906.

Naar jeg, saavidt muligt, har søgt at holde mine Børn til Mejerigjæringen, omtrent lige siden Barnealderen, har det jo været med den Bagtanke, at de mulig, ved denne, i Tidens Løb kunde danne dem en selvstændig Stilling, naar min Gjærning henede engang skal afsluttes. Der er i disse Dage en Chance for at forpagte et Meieri i Fyen for 10 Aar. Det er Hofjægermester Sehested Juul Raunholt, som for sine 5 Gaarde vil bygge et Meieri og eventuelt bortforpagte dette, men endelig Bestemmelse er endnu ikke tagen. Ialtfald var Udtalelsen, at saafremt han valgte dette, vilde han absolut ikke kun vælge efter den høistbydende, men vilde ikke at den der overtog en saadan Stilling skulde have Tab, men tværtimod burde have et Udbytte af sin Gjærning. En større Gaard vilde rimeligvis kunne paaregnes. Mit Tilbud calculerer saapassende Avance men jeg vil ogsaa have denne og gaaer derfor ikke udover gjorte Tilbud, i hvilket tillige er inkluderet en Delvis Afbetaling Forrentning af Meieriet. Saa lidet udviklet som Sagen endnu er, har der ikke været Tale om nogen Sikkerhedsstillelse, men denne ligger jo nær og jeg har denne. Den er tilsagt af Discretion med Hensyn til mit Tilbud, men selvfølgelig kunne jeg ikke fremstille mig uden at opgive Referencer og de vil muligvis blive brugt lige overfor Dem, idet jeg har dristet mig til at referere til Dem, hvad jeg da ret haaber at De ikke tager mig ilde op. Skulde det lykkes mig at opnaa mit Ønske, var dog et Par af mine Børn sikrede for en Aarrække, og jeg har jo nok tilbage til Virksomheden her. Jeg har sendt Etatsraad Hvidt en ligelydende Skrivelse. Jeg benytter Nærværelsen paa Fyn til en Henvendelse ogsaa til Hofjægermester Cederfeld de Simonsen Erholen, hvor et lignende Meieri kunde startes, men efter de Samtaler som jeg havde med Hofjægermesteren herom, kan jeg ikke antage at der her er en Chance...

168 Skovrider. En bekendt gennem Schougaards.

Paa Forhaand bringende Dem min Tak, saafremt De mener at ville besvare en eventuel Forespørgsel om mig, beder jeg Dem Hr. Greve modtage mine hjerteligste Ønsker om en rigtig glad og velsignet Julefest for Dem og hele Deres Hus.

*Med særdeles Høiagtelse
Deres hengivne
G. Thøgersen*

*Høivelbaarne
Hr. Hofjægermester Grev Moltke
Nørager*

Georg blev syg samme aften og døde af lungebetændelse d. 31 December. Juliane tilgav aldrig sig selv denne strid. Hun kæmpede imidlertid tappert til sin død for at beholde Hallebygaard. Det har på den tid været svært for en kvinde at drive og styre så stor en gård - tilmed med de altid nære pengeproblemer.

Georg Constantin og Juliane Charlotte i begyndelsen af 1900-årene.

JULIANE CHARLOTTE

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 16 Marts, 1907.

Jeg blev meget bedrøvet ved at læse i Dit Brev, at Du ikke kom og længes meget efter Dig, og da efter Eder alle. I Dag kommer Louisa. Men det bryder jeg mig ikke om. Til Kjøbenhavn kommer jeg vidst ikke for det første da Christian Schougaard¹⁶⁹ jo havde sagt til Regitze, at vi skulde søge at undgaa at rejse saa meget, og det kan der jo ogsaa være noget i. I næste Uge skal vi have en af Schougaards Bogholdere herud, og saa vil Schougaard have at jeg skal være tilstede og lægge en Plan over Landbruget. Det kan jo være mig ligemeget, naar han har saa stor Fidus til Fyren. Det er jo Bevis for hvor upraktiske de ere, baade Sagførere og alle Tilhobe, naar de troer at jeg kan sætte Bogholderen ind i Landbruget.

Du kan forresten tro at vi nu sidder net i det. Jeg ved ikke om Du har sét den gennemgribende Forandring der er sket med Smørnoteringen i sidste Uge. Vi vidste jo den vilde komme, Dagen, for den har været fastlagt længe, men vi havde det Haab at det skulde blive til Fordel for os. Dog, det er desværre blevet til saa stort Tab for os, at vi umuligt kan købe et Pund Mælk hvis ikke Leverandørerne vil gaa flere Øre ned, som de naturligvis ikke gør. Men hvad er her at gøre, skal vi kaste Alt overbord. Tænk at nu ogsaa dette Uheld skulle ramme os saa kort efter min Mands Død. Men sig ikke noget hverken til Per eller Poul. Kommer det til en af Schougaards gaar det som en Løbeild over hele Kjøbenhavn. Maaske lader det sig ordne, jeg ved det ikke.

Maaske kommer alt dette fordi man ikke maa lade Tanken dvæle ved et og det Samme, man skal tage fat, kæmpe og arbejde. I Kostalden har vi ogsaa havt mange Uheld. Kan Du tænke Dig mig, Caroline, gaa i Kostalden hver Dag og lave Fodertavler. Gaa paa Engene og bestemme hvor og hvornaar der skal køres Gødning og Aile, accorderet med Smede og Alt hvad der ellers kan være. Men det Hele er saa frygteligt for mig, at jeg ligefrem maa tvinge mig selv naar de andre ikke gør det. Ja, hvor er det svært altsammen. Jeg vilde ønske, kære Caroline, at denne Sommer ialtfald var forbi. Hver Morgen siger jeg til mig selv: Hvad mon der vil ske i Dag. Altid venter jeg at et eller andet vil ske og det har jeg gjort hele mit Liv, og hvad mon der endnu vil ske medens man er paa Jorden, alt er jo som en lukket Bog. Nu de kærligste Hilsener til Eder Alle fra Alle her, dog især fra

Din hengivne Søster Juliane.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 8 April, 1907.

Krans og Kors har jeg nu afsendt i Dag med Smørvoغن saa jeg antager Du har dem i Morgen Eftermiddag. Vil Du købe lidt Blomster og stikke i skal jeg betale Dig ved Lejlighed. Korset er til Agnes' Grav og Kransen til gamle Bedstefader¹⁷⁰; Du sagde jo at Du vidste hvor Graven var. Af Ragnhild har Du vel hørt at jeg ikke kommer ind, det har slet ikke været min Tanke. Jeg vilde jo gerne tale lidt med Eder alle, men alene Tanken om at jeg rejser saa ene som jeg aldrig har været vant til er saa frygtelig for mig. Min Mand var aldrig mere lykkelig og glad end naar han skulde afsted og saa have mig med, og jeg troer

169 Georgs fætter som var trådt til for at hjælpe med det pekuniære.

170 Rasmus Thøgersen.

ogsaa at I paa Hollændervej ved hvor nødig han gav Slip paa mig, naar vi vare sammen. Han kunde aldrig forstaa at jeg ikke helst vilde gaa med ham den hele Dag. Da jeg sidst var i Kjøbenhavn ved Du ikke hvad Lidelse det var for mig, den Længsel kan ingen af Eder umuligt fatte. I Jernbanen synes jeg han sad ved Siden af mig, i Sporvognen saa jeg ham staa udenpaa, ja overalt synes jeg at se ham. Herhjemme er min Tanke optaget af saameget andet, og dog er det tit naar denne Længsel kommer, at jeg ikke ved hvad jeg skal gøre af mig selv, saadan knuger det mig. Det er rigtigt hvad Fru Høskier skriver, at den største Bitterhed ved Døden er Adskillelsen. Naa! Tiden gaar og vi gaar med og det er det Bedste; dog levede jeg gerne mine sidste 32 Aar om igien. -

Korset og Kransen ser ikke saa godt ud, men jeg har gjort mig megen umage med at binde begge Dele. Endnu har jeg ikke bundet en Krans til min kære Mand, jeg kan ikke overvinde mig til at gøre det. Jeg gik gerne hen paa Kirkegaarden hver Dag, men binde Krans kan jeg ikke. Jeg glemte at takke Dig for den Du havde med, den var saa smuk, men nu er den fuldstændig vissen, og det er hele Graven, men jeg vil ikke røre ved den førend vi skal plante og sætte Gitter om.

Her gaar alt som da Du var her. Kun har vi meget travlt i Marken, vi bliver snart færdige med at saa.

Polakkerne¹⁷¹ arbejder rask i Haven, men der er jo ogsaa meget at gøre. Hvorledes det skal gaa med at faa malket til Sommer ved jeg ikke. Til første Maj har vi ikke en Malkekone, og Hansen lader til at være ligeglad. Vi mangler ogsaa Staldkarl og Kørekarl, ingen Billetter kommer der paa alle mine Avertissementer. Alle Pigerne og Jomfruen beholder jeg, endogsaa den sorte Louise. Hun plager mig hver Dag om at blive. Nu de kærligste Hilsener til Moder, Elisabeth, Emil og Dig selv fra

Din hengivne Søster Juliane.

Caroline Thøgersen foran Hallebygaards hovedtrappe.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 9 Maj, 1907.

Tak fordi Du travede med mig i Gaar, og sig ogsaa Moder og Lisbeth Tak for al Elskværdighed. Vil Du ikke være saa god, Caroline at gaa ud til Andersen Svanholtm engang i Løbet af Dagen og sige til dem at jeg gerne vil have Gitteret 1/4 Alen lavere men endelig det jeg saa paa. Jeg kan sé paa Kirkegaarden i Dag at det ved Siden af er meget lavere og det vil derfor ikke komme til at sé godt ud. Kan de nu ikke gøre det lavere vil jeg have et andet. - Kjole til Louise skal Du slet ikke købe, hun vil absolut ingen have. Derimod det til Ragnhild som jeg talte om til at lægge Kamme og Svampe i, men ikke for lille. Mange Hilsener til Eder Alle. Børnene syntes at alle Skeerne vare meget smukke, navnlig den store. Hilsen fra Din hengivne Søster, Juliane. I Hast.

171 I flere år havde Hallebygaard, som mange andre gårde, brugt polsk arbejdskraft. Polakkerne kom over tidligt om foråret, blev installeret under meget trange kår og arbejdede i marken sommeren igennem.

D. 25 Maj 1907 blev Ragnhild gift med Kaptajn Conrad Kamman. De havde kendt hinanden i en del år og såmænd været forlovet i 7 af disse, men Conrad kunne ikke få tilladelse af sin overordnede officer til at gifte sig før han var blevet udnævnt til kaptajn og således tjente penge nok til at kunne forsørge en kone og eventuelle børn. Da der alligevel altid måtte spinkes og spares i det unge hjem var det forståeligt at uden en kaptajnsløn havde et giftermål været umuligt. Min onkel Conrads store hobby var slægtsforskning, som han viede den største del af sin fritid til. De stambøger han efterlod sig er ganske enestående i dybde og bredde.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 21 Maj 1907.

Jo nærmere vi naar Brylluppet jo mere føler vi alle, at vi ikke kan undvære Eder paa denne Dag. I har dog altid delt med os Sorger og Glæder, og ingen af os ved hvorlænge vi endnu faar lov at leve sammen. Derfor beder jeg Eder, gør alt muligt hvad I kan for at komme herud og kom i hvad I har, jeg har ikke faaet en Traad Nyt, men gaar i alt mit gamle Tøj; den Slags er mig saa complet ligegyldigt, og jeg synes det samme maa gjælde for Eder. Vi kan sende Vogn til Stationen naarsomhelst, da Hestene intet har at bestille. Jeg haaber saa vi alle ses senest Fredag; og Elisabeth kan vel tage med...Hilsen til vi ses.

Din hengivne Søster Juliane.

Du kan godt telefonere naar I kommer. Vi møder Alle i sorte, uldne Kjoler, det kan baade Moder, Du og Elisabeth ogsaa gøre. Tak Elisabeth for Brevet.

Ragnhild og Conrads bryllup. Første række, Regitze, Ruprecht, Søster og Hellmuth.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 7 Juli, 1907.

Du maa undskylde at jeg ikke saa længe har skrevet til Dig. Viljen har været der, men min Tid har været saa optaget at jeg ikke fra 5 om Morgenen til 9 om Aftenen har haft et ledigt Øjeblik - saa utroligt som det lyder er det dog sandt.

I Dag maa jeg lægge noget til Side da jeg trænger til at faa skrevet lidt til Dig. Mit Humør er i Dag meget trist, det er nemlig i Dag 3 Aar siden vi var paa Kalø Ruiner. Kan Du huske hvor min Mand var glad da vi rejste med Damperen hjem. Vi kunde hverken spise eller drikke nok, og da vi rejste os fra Bordet vare vi jo helt flove fordi vi efterlod os 7 tomme Øl Flasker. Det var jo saa frygteligt varmt og vi vare alle 3 tørre i Halsene. Ja, den Tid vi havde om Morgenen paa Ruinerne og ligeledes Dagen før paa Mols Bjerger, glemmer jeg aldrig. Ja nu ere alle skjønne Dage forbi, og jeg ønsker blot at Aarene maa gaa.

Vi havde jo nu forleden Sagfører Levi og alle de andre samlede. Baronen var storartet, og tilbød strax at vi kun skulde betale Halvdelen hvert Efteraar af hvad vi plejede, altsaa 3050 Kr. Regitze foreslog 5000 da Chr. Schougaard havde sagt dette Tal, men det vilde Levi ikke have. Blot jeg havde Eder herude, alt staa saa vidunderligt dejligt. Markerne bugner af Sæd og Græs. Inger Torbensen kommer nu snart og bliver i 3 Uger, saa kunde Moder maaske komme, saa er der da een til at tage sig af hende. - Jeg har ikke engang faaet skrevet til de Nygifte, trods at jeg har havt lange Breve fra dem. Paa Mandag med Vognen skal jeg sende lidt Asparges, Skeerne og Moders Brillen.

Nu er Gitteret kommet, men jeg kan ikke faa en Murer til at sætte det op, saa jeg faar slet ikke plantet forinden Efteraaret, saa jeg vil flytte nogen Roser fra Haven. - Ellers gaar alt som sædvanligt. Søster har faaet sin Lærerinde som hun synes godt om, da hun omtrent er ligesaa stort et Barn som hun selv. Hun har lavet en Gyngel i Haven og den tror jeg nok de slaas om at sidde i. Gymnastikken ere de enige om skal foregaa i Haven, saa det bliver vist kun i Gyngelen. Om Morgenen begynder de hos Ænderne og det varer til Kl. 10. Saa er de i Skole fra 10 til 12 og i den Tid faar de lavet Dukkestue og Masser af Dukketøj. Søster fortæller rigtignok at det er Frk. Nyemann der laver det medens hun læser. Nu de kærligste Hilsener til Eder alle. Tak Elisabeth for Brevet. Ja, det var kedeligt at vi næsten ikke fik talt sammen. Jeg havde jo saa meget at vise Schougaard og tale med ham om. Hilsen fra
Din hengivne Søster Juliane

Inger Torbensen med Søster.

Min Kære Caroline!

Hallebygaard, 23 August 1907.

Først en Tak til Eder alle for i Gaar. Baade til dem der hjalp mig med Indkøb, og til de andre som ikke halv mig. Jeg kom godt hjem, men vi vare meget trætte. Hellmuth og Vibeke vare inde for at hente os. Vil Du sige til Vilhelm¹⁷² at der i Gaar er kommet en Karl som ser rigtig net ud. Nu vil jeg forsøge om jeg kan faa et Par til fra samme Mand, og saa kan Du fortælle at jeg nu har gjort kort Proces med Forvalter Kiær, og han forsvinder i Eftermiddag. Han troer rimeligvis at jeg har været inde for at raadføre mig med min Sagfører. Jeg kaldte ham ind efter Frokost, og sagde kort og godt til ham, "der er intet bestilt i Gaar, (det

172 Vilhelm var kommet over fra Odense for at hente Inger og havde åbenbart prøvet at stå Juliane bi med råd og dåd før han og Inger drog ind for at besøge moren og søskende på Hollændervej.

var der nemlig ikke), jeg forlanger De skal tage væk i Dag, vær saa god her er Deres Løn og Kostpenge til November". Han saa meget foragteligt paa mig men gik strax ind herpaa. Hellmuth¹⁷³ er nu saa glad over at han rigtigt kan tumle med alting, og da han er meget flittig og energisk er det mit Haab at det skal gaa godt. Vil Du være saa sød Caroline, at bytte Søsters Sko de er dog blevet for smaa, blot et Nummer større saa vil de passe... Nu en hjertelig Tak og Hilsen til Alle. Din hengivne Søster Juliane.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 3 September, 1907.

Ja! Du har ret, det er rigtignok længe Siden I har hørt fra mig; og Du kan tro det gjorde mig ondt forleden Dag da jeg var i Kjøbenhavn og ikke kunne naa ud til Eder, saa ondt at jeg sad paa Banegaarden i 3/4 Time og græd. Jeg tog ind for at tale med Schougaard om Baronen, som nu skal fraflytte Astrup den 15 Sptbr, og da gerne til den Tid vil have Alt iorden. Jeg var først hos Levi hvor jeg maatte vente, derefter hos Smørhandlerne hvor jeg ogsaa maatte vente og endelig med 3 Toget til Ringsted hvor jeg var i 1 1/2 Time og naaede ind til Kjøbenhavn 3/4 paa syv, og saa kunde jeg umuligt naa ud til Frederiksberg. Baronen kom ellers herved for at fortælle mig at han omtrent havde ærgret sig en Pukkel til, da han havde hørt at jeg havde ladet Kiær rejse. Han kunde ikke forstaa jeg ikke havde bedt ham skille mig af med ham, da der ikke var megen Mening i at han skulde have Løn og Kostpenge. Han var ogsaa fortrydelig over at jeg havde taget Hellmuth hjem, og anbefalede mig strax at søge en Anden. Men han endte dog alligevel med at sige, at han havde hørt at jeg nu vilde betale ham alle sine Penge, og saa stod han jo alligevel udenfor Alt mit. Levi vil absolut have at Baronen nu i Sptbr skal have alle sine 23.000 da Børgesen har lovet Levi at quitte 10% naar han fik hele Beløbet. Det siges at Baronen intet ejer, og at Baron Gustav staar saa skidt i det at han nu vil sælge Lerchesminde, men kun til en Mand der kan lægge Pengene paa Bordet. Jeg hører virkelig at det har været Baron W's Mening at købe Hallebygaard. Han gaar naturligvis ud fra at naar han havde Penge i den behøvedes der ikke saa stor en Udbetaling. Han blev ved at bombardere mig forleden om at sælge, og fortalte mig blandt andet at Grev Moltke havde sagt "Fru Thøgersen kan umuligt klare sig"; dette behøver naturligvis ikke være sandt! Baade Schougaard og Levi sagde forleden "lad dem bare snakke".

Hvad mener Du om dette Høstvæjr. Det regner hveranden Dag. Vi ere dog langt videre fremme end paa alle de andre Gaarde. Saasnart Vejret er til det er alle Mejeristerne, Pigebørnene og Frk. Nyemann paa Høstarbejde fra 1 1/2 til 8 Aften. De binder og sætter op. Al Rugen er kjørt sammen, og der er begyndt paa Bygget, og Alt er mejet. Hellmuth er jo voldsom ivrig. -

Birgitte er paa Langeland i disse Dage og Vibeke paa Nyropgaard, de kommer hjem paa Torsdag. Paa Onsdag (i Morgen) kommer Ragnhild og bliver til paa Mandag, ligeledes kommer Frk. Rickman og bliver i et Par Dage. Nikoline har ogsaa Ferie og er i Jylland, saa kan Du maaske forstaa at jeg har noget at bestille, kun en Pige i Huset, som er Louise¹⁷⁴.

Jeg haaber I Alle have det godt og venter med det første at høre lidt fra en af Eder. Paa Torsdag tager Regitze en Rundrejse til alle vore Kunder for at sige dem at Ostepriserne bliver sat 2 Øre op fra 1ste October. Det kommer an paa hvad de siger hertil; vi vil da sé om det gaar. Det yndige Kors Ragnhild bandt af Lyng har ikke holdt sig. Hun maa have baaret sig galt ad ellers er Granen saa smuk. Ænderne skal snart komme, men en anden Dag. Nu Hilsen til Alle, Din hengivne Søster Juliane.

Det var en mærkelig Idé af Emil at tage Plads som Huskarl.

¹⁷³ Hellmuth var på det tidspunkt 21 år, så det er klart at han har været meget stolt af at han har fået overladt den daglige styrelse af Hallebygaard.

¹⁷⁴ Samme Louise er i et tidligere brev omtalt som "sorte Louise", så meget bevendt har hun nok ikke været.

Emil, Julianes 5 år yngre bror, var, ligesom de ældre brødre der var emigreret til Amerika, uddannet som maskinist og arbejdede som maskinmontør hos Burmeister og Wain i 15 år. Derefter arbejdede han løst her og der - stambogen siger han arbejdede på sukkerfabrikken i Maribo "og flere steder", punktum... Fra tid til anden var der hvikken i krogene om ham og først senere fik vi børn at vide at han var kvartalsdranker og forsvandt i dagevis fra hjemmet på Hollændervej. Emil var som 16årig pludselig blevet familiens mandlige overhovede. En ældre bror, som var sømand, druknede ved et forlis i Storebælt i 1872 og de 2 næste brødre var emigreret til Amerika et par år senere. Endelig døde hans far ved en drukneulykke i 1876 og efterlod sin enke med en ganske lille pension. Det har været hårdt at være Emil som 16årig. Et par år senere emigrerede en yngre bror også til Amerika. Emil - min grandonkel - var det elskeligste menneske på jorden. En svag karakter, som muligvis i ungdommen af omstændighederne blev presset ind i for stort et ansvar og havde stået en del igennem som ung. Han kom ofte ud til vort hus i Charlottenlund og gik til hånd med forskellige gøremål som at reparere cykler, bygge hylder i kælderen etc. Min mor, hans yngste niece, stod hans hjerte særlig nær og han bragte hende ofte små gaver. Han elskede ting der var lavet af perlemor og ovre her i mit hjem i Amerika, på en mahognikommode der stammer fra Hallebygaard, står der efter alle disse år et smukt lille skrin i perlemor: en gave fra ham til Gertrud som hun hængede over i mange år. Når han tog afsked med os var hans sidste hilsen altid, ALTID "hold dig munter" - og det kan vel i øvrigt heller ikke siges ofte nok! Hans søstre Caroline og Elisabeth døde hhv. 1940 og 1944. Han kunne naturligvis ikke blive boende på Hollændervej alene og Gertrud fik arrangeret en plejehjemsplads for ham på Frederiksberg. Der besøgte jeg ham et par gange med min mor - 15-16 år gammel - og der forsvandt "hold dig munter" fra hans ordforråd. Heldigvis overlevede han kun sin søster Elisabeth i 4 måneder.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 3 October, 1907.¹⁷⁵

Mange mange Tak for de dejlige Blomster. Vi kørte Alle i Morges Klokken 6 hen for at pynte Graven og den blev meget smuk.

Søster kommer ind Lørdag Morgen med det sædvanlige Tog hvis Du vil hente hende. Hun glæder sig meget. Mange Hilsener til Eder alle 3.

Din hengivne Søster Juliane.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 9 October, 1907.

I skal have Tak fordi I vil beholde Søster. Hun morer sig vist storartet. Det var nu ikke min Mening at Frk. Nyemann skulde blive derinde, vi har saa travlt herude saa Du næppe gør Dig nogen Begreb herom. Malere har vi 3 af som gaar og roder i Spisestuen. Hovedrengøring i de andre Stuer, saa vi maa omtrent spise i Kjøkkenet. Saa har vi Syfrøken og nu i Dag kommer Bødkeren. Saa skal vi ogsaa have Vadsk og Slagtning, saa det er næsten for meget af det gode. Vil Du ikke gøre mig den Tjeneste at gaa ind til Larsen og Nielsen og købe mig Betræk til 2 Overdyner. Det skal være til Gjæsteværelset. Det maa gerne være blomstret men ikke for mørkt. Dynerne ere 3 Alen lange og 2 Alen 4 Tommer brede og saa vilde jeg gerne have til 3 Kjøkkengardiner, jeg havde tænkt storblomstret ligesom Moders Vinduer ere, 2 1/4 Alen brede. De kan sende det paa Optrævning. Jeg kommer nu ind en Dag kære Caroline, men kan ikke sige hvilken. Tænk Dig at der kommer 8 fra Overberg allerede d. 24 om Morgenen, og nu paa Fredag Schougaards, det er ogsaa i et meget ubehageligt Øjeblik de kommer. I Morgen skal vi igjen begynde at tærse, saa maa jeg være Kokkepige og da jeg ingen Fripige har, kan Du nok forstaa at jeg er nærved at blive tosset. Birgitte maa sidde paa Systuen fra Morgen Kl. 7 til Aften Kl. 8 1/2 da de ellers ikke kan faa Ulrikkes Tøj færdig, og Ulrikke og Fog bestiller ikke andet end pakke. Nu de kærligste Hilsener til Eder Alle.

Din hengivne Søster Juliane

I Oktober 1907 stod Hallebygaard på den anden ende. Ulrikke skulle giftes med Louis Fog d. 25 Oktober. Louis havde været forvalter på Hallebygaard 1901-1902 og Ulrikke og han havde været forlovet siden 1902. De omtalte 8 fra Overberg er Louis' familie - det har været et ganske stort rykind, når man tager i betragtning at gården blev kørt med mindst mulig tyende indendørs.

Alle pigebørnene på Hallebygaard så godt ud men den ældste, Regitze, var en skønhed. Det fortaltes i familien at hun havde forelsket sig i en forvalter på gården, men han havde ikke fundet nåde for hendes fars øjne. Der blev ikke noget giftermål og efter denne ulykkelige kærlighedshistorie forblev Regitze ugift. Det blev antydnet at Georg ikke ville vide af forbindelsen fordi manden "kun" var forvalter - hvilket stillede Georg i et ret kedsommeligt lys. Men når man tænker på at Georg selv havde været forvalter og at han lod sin næstældste datter gifte sig med en forhenværende forvalter på Hallebygaard, må man uvilkårligt forestille sig, at der var andre sider ved Regitzes udvalgte som ikke tiltalte Georg.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 17 Oktober, 1907.

Først Tak til Eder alle for Søster. Hun havde moret sig storartet, men I vare vel ogsaa trætte af at have hende. Schougaards rejste først i Gaar. De vare her i 3 hele Dage. Nu i Dag har jeg stor Vadsk, og Maleren er vi ikke færdig med endnu. Hvilken Dag jeg kommer til Kjøbenhavn kan jeg ikke sige. Jeg har nu i Dag sendt Dig 75 Kr. og undskyld at jeg rent havde glemt det. Alt gaar i et Hurlumhej, saa man kan knapt hverken sanse eller samle. Paa Søndag har Doctoren meldt sig til Middag. Jeg forsikrer man kan ikke være i Fred en Dag. Ja nu nærmere naar vi ses. Mange Hilsener til Eder Alle. Jeg haaber I har det godt.

Din hengivne Søster Juliane.

Tøjet Du sendte passede godt. Conrad og Ragnhild er her.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 19 December, 1907.

Du erindrer nok den Krands af Mimoser, og Ragnhild vilde gerne have for 1 Kr. hvide Chrysanthemum, hvis Elisabeth vil være saa god at købe dem i Vanløse. De andre staar saa dejligt endnu. Jeg venter paa at sé Eder. Fritz kan jo være hos Bedstemoder¹⁷⁶, hvis ikke Emil skulde komme hjem.

Vil Du ikke ogsaa, Caroline, købe mig 3 Pund røget Skinke og 6 Pund Ærter af den Slags vi fik paa Moders Fødselsdag. Ulrikke kommer da ikke hjem. I Dag er Conrad taget til Slagelse, men kommer igjen d. 24. Jeg tænker vi tager i Sæby Kirke Juleaften. Hvor bliver her trist den Aften. Det vil blive underligt efter saa mange, mange Aars glade Juleaftner, og hvor bliver her stille, endnu mere stille end inde hos Eder. Det gør mig ogsaa ondt for Ulrikke, hun vil ogsaa føle Ensomheden. Ja, nu kære Caroline haaber jeg vi ses, ogsaa nu, de kærligste Hilsener til Eder Alle. Hils ogsaa Fritz. Jeg længes efter at høre hvordan det gaar ham.

Din hengivne Søster Juliane

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 27 December, 1907.

Ja nu i Aften er det altsaa 1 Aar siden at min Mand blev saa umaadelig syg. Det er min Overbevisning at Dr. v. Würden tog fuldstændig Fejl af Sygdommen. Hjertet kunde ikke i Løbet af faa Timer blive saa svagt. Jeg er saa sikker paa at det lige fra Begyndelsen har været Lungebetændelse, og han har slaaet min Mand ihjel ved at tage Alt det varme af Bryst og Ryg. Det gjorde saa godt den første Nat da jeg varmede uldne

¹⁷⁶ Julianes mor var på det tidspunkt 76 år gammel og lidt svagelig, så hun kunne ikke komme ud til julen. Hun døde i 1909.

Stykker, men saa kom han og anordrede Chloroformolie. Han har naturligvis gjort alt i bedste Mening, han er nu blot af Vor Herre blevet udsét til dette Værk. Jeg kan ikke gøre for det, men jeg kan ikke godt lide Dr. v. Würden mere. Maaske er det ubegrundet, men den Tanke har fulgt mig hele Tiden. Gud ske Lov! er nu dette Aar gaaet. De andre synes det har været langt, det synes jeg langt fra, maaske det kommer deraf at jeg har gaaet ligesom i en Drømmetilstand, jeg har slet ikke mærket noget til Sommeren. Maaske det ogsaa kan komme af, at jeg i ethvert Minut jeg er ledig sidder her i mit Kammer og lever mit Liv om igjen, og saa flyver Time efter Time. Ja nu min kære Søster, Tak for Alt hvad Du var for min Mand ved hans Sygeleje og Tak for hvad Du har været i saa mange Aar, og vær forsikret om, at han satte Dig meget høit, og jeg kan forstaa efter Alt hvad jeg har hørt nu efter hans Død, at hans sidste Tanke og Tale ogsaa gjalt Dig. Hvor staar dog alting levende fra i Fjor. Naar jeg gaar nede i Stuerne, synes jeg hvert Øjeblik at jeg maa gaa sagte da det ellers kunde høres op i Sovekammeret. Men naar nu blot disse Dage ere gaaet kommer vel nok Sindet lidt i Ro igjen.-

Regitze, den ældste af de ni børn paa Hallebygaard.

Gudstjenesten i Kirken var først Kl. 5, saa vi kunde næsten ikke sé at ordne Kransene paa Graven. Saa gik jeg derhen Dagen efter; der kom 5 dejlige Kranse og saa de Mimoser Du sendte. Dem har jeg sat i et Glas. Vil Du takke Elisabeth for hendes rare Brev, og Tak til Eder Alle for den dejlige Muffe. Hvem Flasken var fra og til ved jeg ikke. Hvis Du har skrevet et Brev til mig, da vil jeg sige Dig at jeg har intet faaet, men maaske Du ogsaa har havt travlt og ikke har naaet det. Mon Fritz har sit Arbejde endnu? Jeg haaber at Julen er gaaet godt for Eder. Du vilde jo nødig have Solskin og godt Vejr, det lader til at blive opfyldt, det er jo omtrent mørkt hele Dagen. Jeg sér Eder altsaa ikke i Julen; jeg tænker at Conrad og Ragnhild tager til Slagelse paa Nytaarsmorgen, saa bliver vi igjen ene i nogle Dage. Jeg kan ikke forstaa at Ragnhild vil tage til Kjøbenhavn. Hun sér frygtelig ud og føler sig i høj Grad besværet¹⁷⁷. Nu strax efter Jul maa vi til at tage fat paa Udstyret. Ulrikke var meget ked af ikke at kunne være hjemme i Julen. De maa ogsaa have havt det meget ensomt, og de er jo begge Melancolikere¹⁷⁸. Ruprecht kom da hjem og har Ferie til Søndag Aften. Har I sét noget til Emil? Nu kæreste Caroline tusinde Hilsener til Eder Alle fra

Din hengivne Søster Juliane. Hils ogsaa Fritz.

177 Ragnhild var gravid på 6te måned med sit første barn.

178 Da jeg læste brevene var dette en overraskende kommentar. Louis og Ulrikkes døtre, mine kusiner Musse og Søster, var de livligste og sjoveste af fætter/kusine generationen, deres gå-på-mod og humor var ganske inspirerende - hvordan kunne disse piger være afkom af 2 melankolikere?

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 7 Februar, 1908.

Blot et Par Ord i Aften for at takke Dig for al den Ulejlighed Du har havt. Rypperne vare pæne men langt fra saa velsmagende som dem jeg købte paa Gl. Kongevej. Tulipanerne vare smukke, dem har Du altsaa betalt. Jeg havde jo bedt fire Familier til i Dag, Fredag, Irgens, Doctorens, Andersens og Brobergs 10 i Tallet, og de vare bedte allerede i Mandags. Saa i Tirsdags fik vi Bud at Doctorens vare syge og ikke kunne komme, i Onsdags at Børnene vare blevne syge hos Irgens, i Gaar Aftes at Brobergs lige havde faaet Influenza og nu i Morges at Andersens havde faaet Fremmede fra Kjøbenhavn, det var altsaa alle 4 Familier¹⁷⁹.

Fra Oscar Frederiksen havde jeg faaet noget ganske dejlig Fisk. Vi skulle have havt kogt Fisk, Rypper, Postejer med Hummer og Aparges og Vanillie Is, og Alt var lavet, baade Postejerne og Isen og vi havde jo havt frygtelig travlt. Jeg havde gjort saa meget ud af det fordi Irgens ikke havde været med til noget Bryllup og fordi det havde været særligt fint hos Brobergs forleden. Naa, jeg var nu ligeglad, nu skal det vare en Tid inden jeg bér dem igjen. Hellmuth var glad fordi der ingen kom, saa har vi da god Mad til 2 Dage, saa han spiste i Dag saa han næsten var daarlig: 1 1/2 Rødspætte, 2 hele Rypper og 1/2 Form Is. Trods det har vi Mad til et Par Dage; hvor Hellmuth dog elsker at spise! - I Morgen Lørdag med 8 Toget sender jeg et Næt med lidt Grisemad, som jeg vil haabe I faar i Morgen Eftermiddag. -

Appelsinerne I sendte fra Lohse vare dejlige. De ere fordelt mellem Pigebørnene og Hellmuth, saa de fik en ordentlig Ladning hver. I Morgen skal Hellmuth paa Tur i Slagelse og købe for 300 Kr. Grise. Nu skal vi sé hvorledes han kommer fra det, det er Mening at han skal derind hver eller hveranden Lørdag, for at vi stadig kan have et Par hundrede i Svinehuset. Og paa Mandag skal han saa i Skoven for at sé paa Træ, men Skovrideren forlanger Pengene paa Bordet med det Samme, og det er jo lidt haardt.

Søster ligger af Forkølelse, og har ligget et Par Dage. I Dag har hun det lidt bedre, saa jeg haaber at hun i Løbet af et Par Dage er helt rask. Jeg skal sige at hun skriver saasnart hun kommer op igjen. - I disse Dage har vi Frk. Møller¹⁸⁰, og vi har ogsaa haft Slagtning, saa jeg har knap havt Tid til at sidde lidt oppe hos mig selv. Det er dog forbausende saa Folk er syge i Aar, jeg vil haabe I paa Hollændervej vil holde Eder tappert. Tak for Brevene forleden. Hils Fritz naar han kommer. Hvorledes gaar det med Emil? Ja I sér altsaa Ragnhild derinde. Du kunde vel ikke have Lyst til at følge hende til Aalborg¹⁸¹. Det er jo ikke saa farlig en Rejse naar I tager med Damperen fra Kjøbenhavn. Ja nu, kære Caroline, ikke mere for i Aften da Klokkeren er saa mange, kun mange Hilsener til Eder Alle fra

Din hengivne Søster Juliane.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 27 Februar, 1908.

I Hast blot et Par Ord for at spørge om jeg ikke sér nogen af Eder i Fastelavn? I Dag har jeg sendt 1 Kasse med Dine Tallerkener og en Vildgaas fra Hellmuth. Ragnhild er vist ikke blevet glad i Dag ved at høre hun skulde rejse med Banen; det er en dyr Historie at lade Regitze følge hende den lange Vej, men jeg syntes det var saa uhyggeligt for hende at tage afsted alene. Jeg maa nu slutte da Smørvoغن venter, saa mange Hilsener til Alle fra

Din hengivne Søster Juliane

Tak for alle Eders Breve.

179 Mon alle disse afbud var kommet hvis Georg stadig havde været i live - man tvivler - og aner i Julianes kommentar en vis bit-terhed.

180 Deres sydame der altid boede på gården så længe der var brug for hende til at sy og reparere hvad der måtte have samlet sig sammen.

181 Conrad Kammans regiment var blevet udstationeret i Ålborg og Ragnhild, på det tidspunkt højgravid, skulle rejse derover.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 3 April, 1908.

Jeg har helt glemt at sige Dig Tak for de dejlige Sild Du sendte. De vare aldeles storartede og vi har endnu en tilbage. Derfor nu Tak fordi Du altid er saa betænksom. Søster blev meget glad for Paaskeægget, men hun har nok maatte sende det til Korsebølle, der skyldte hun et¹⁸².

Ruprecht har været hjemme fra den 1ste og til nu i Eftermiddag. Han lod alligevel til at være glad ved at skulde til Bakkegaard. Regitze bombarderede ham ellers stadig, hun vil have ham til Smørmejerist. Det er næsten ikke muligt mere at faa Mejerister, der er omtrent ingen, men jeg vil da helst have at han foreløbig bliver ude og lærer at omgaas Mennesker. Det trækker noget ud med Ragnhild. Hvor vilde jeg dog ønske at hun havde Historien overstaaet; hun maa da sé rædsom ud nu, det Skind.

Ulrikke og Fog dandser ikke paa Roser i Hvedebrødsdagene, de har stadig Uheld ved Siden af at de har nok at bestille... Søster har ligget i Sengen i 4 Dage, men nu tænker jeg hun kan komme lidt op i Morgen. Det er Maven, eller rettere Blæren, det har været galt med. Hun har haft det før, men denne Gang har det været særlig ondartet. Jeg har ikke havt von Würden, jeg har blot givet hende varme Stykker paa. Han vilde maaske dog tage Fejl af Sygdommen¹⁸³. -...I havde vel en rar Aften hos Schougaards, de ere saa elskværdige. Det var pænt af Schougaard at eftergive os 500 Kr, det var alle Renterne han slog en Streg over; men nu til December Termin skal vi saa betale første Gang.

Her sender jeg nu Heftet. Kunde I ikke have Lyst til at læse baade "Tilskueren" og "Gad's Magasin" saa kunde I godt faa dem en Gang hver Maaned herfra? Maaske ogsaa Fritz kunde have Lyst hertil. Han faar vist næppe noget i Kbhvn. Inderni Bogen ligger 10 Kr. Vil Du give ham dem og saa sige til ham, at han maa sige mig, hvad han skal have af Penge denne Gang. Han plejer at faa midt i Maaned. Ruprecht har jeg ogsaa maattet hjælpe med 60 Kr. Han kan ikke klæde sig for 200 Kr¹⁸⁴, men nu skal han jo ogsaa have 300. Hellmuth faar 500 om Aaret, men han arbejder jo ogsaa med hver eneste Dag. Nu maa Du endelig hilse Moder og Elisabeth mange Gange, som Du ogsaa selv hilses fra

Din Søster Juliane.

Tænk Dig endnu har jeg Betændelse i en Tandrod, saa hvornaar mon jeg faar mine Tænder. I kommer vel herud i Paasken. Saa vil jeg se at faa Vilhelm og Inger herover.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 7 April, 1908.

Jeg vil gøre Dig opmærksom paa at vi i Dag har 13 1/2 Grad Reaumur i Solen og Vejret er dejligt, det er kun om Natten det er koldt og Dyner har vi jo nok af... Vi have endnu ikke en Blomst i Haven og Mahognibladerne ere ikke smukke, saa vil Du ikke nok købe en Buket fra mig til Agnes' Grav d. 9de. Køb Paaskelillier og Mimoser og sæt sammen i et højt Glas. Det har vi gjort her paa Kirkegaarden, og Du kan ikke tænke Dig hvor det er smukt... Ja, jeg har ikke mere Tid, jeg skal til Maden. Tak for Brevet i Dag. Mange kærlige Hilsener fra

Din hengivne Søster Juliane, i Hast. Til Maj faar jeg ingen Jomfru.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 15 April, 1908.

Du kan tro at Søster glæder sig. Hun er ellevild ved Tanken om at skulle være hos Eder i 6 Dage, men Du passer nok paa at hun ikke spiser Sild, Eddike eller den Slags Ting, da Maven jo lige har været daarlig, og kan Du ogsaa nok sørge for at det bliver lavet saadan at hun ikke kan sprælle Dynen af sig om Natten,

182 Et gækkebrev hvis ophavsmand Søster ikke i tide havde gættet måtte "betales" med et påskeæg.

183 Hendes tro på at v. Würdens (måske) fejlagtige diagnose var skyld i Georgs død fortog sig aldrig.

184 Hans årsløn.

dette er hun meget slem til, saa at jeg stadig maa binde den. Ligeledes vil jeg nødig have at hun skal gaa paa Gaden med Frk. Nyemann, da denne er et stort Barn. Hun maa helst blive hjemme hos Eder undtagen naar I selv gaar ud. Og Vinduerne er Du ogsaa nok saa god at huske paa; Du ved nok at Søster skal være Alle Vegne. Jeg tænkte nok at Moder ikke var taget herud, da det jo har været umaadeligt koldt og stormfuldt i længere Tid, men jeg havde glædet mig til at sé Dig og Emil eller ogsaa Lisbeth. -

Det var en rædsom Historie med mig i Gaar. Frk. Leth havde ladet hele Roden sidde af en stor Hjørnetand, saa i Gaar skulde jeg bedøves og have den skaaret ud. Da jeg kom til Slagelse var jeg saa træt og nervøs og havde en saa skrækkelig Hjertebanken, saa det var somom jeg skulle kvæles. Jeg bad Doctoren om han vilde give mig saameget Gas saa jeg Intet kunne mærke, da jeg ikke havde været fuldstændig væk de andre Gange. Om han nu har givet mig for meget, eller om Hjertet har været Skyld heri ved jeg ikke, men jeg var nær blevet borte med det Samme, saa han bedøver mig ikke mere. Alle Vinduerne blev smækket op, mit Korset revet af mig og saa havde han slaaet mig saadan i Ansigtet saa jeg er tyk og øm endnu i Dag. Frk. Leth var saa hun dirrede over hele Legemet, og Du kan tro han var ogsaa ilde tilpas. Marie blev som forstenet da jeg kom derop, saadan saa jeg ud, ligbleg paa den halve Del af Ansigtet og højrød paa den anden. Nu vil jeg da haabe at Alt er kommet væk.

Ruprecht er kommet hjem og er helt forvirret. Det er Regitze glad over. Jeg har ikke Tid til at fortælle om hans 6 Dages Forvaltertid, det skal jeg gøre en anden Dag. Nu mange Hilsener til Eder Alle fra hele Huset her som fra

Din hengivne Søster Juliane

Jeg synes at Lisbeth og Emil kunne tage herud paa Lørdag hvis Vejret blev smukt. Jeg har ikke hørt fra Vilhelm, saa jeg tænker de kommer i Aften. I stor Hast.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 18 April, 1908.

Tak for Brevet og de dejlige Tulipaner. De kom Torsdag Middag og samtidig kom den Clematis, saa vare vi henne paa Kirkegaarden om Eftermiddagen. Der er hyggeligt paa Gravene, jeg har et stort Glas ganske dejlige gule Margeritter staaende og nu en meget stor Skaal med Tulipaner. Granen er taget bort fra Roserne¹⁸⁵ og ingen af dem ere gaaet ud, men staar alle med fine røde Skud. Den Clematis plantede jeg ved Gitteret og naar nu Gitteret er malet en Gang til, planter jeg maaske et Par til, i Sommer vil denne ene jo ikke blive til meget.

Haaber Søster er artig, og at hun ikke er Eder til altfor megen Besvær. Hun var lykkelig ved at skulle afsted. Tirsdag Aften skulle hun altsaa afsted igjen. Det er lidt sent for hende at rejse, men vi skal have Bud alligevel til sidste Tog...En Paaske som denne har jeg aldrig tilbragt, og dog ønsker jeg at den aldrig maa blive værre. Den kunde jo blive endnu langt mere sorgfuld, det er jo kun med Tanken paa gamle Dage at den er saa Forskjellig. I gamle Dage vare vi sjælden mindre end nogle og tyve til Frokost og Middag, navnlig da Otto¹⁸⁶ levede. I Aar var vi kun os sex. Skærtorsdag spiste vi alle Frokost i Spisekamret og Middagsmaden bestod af Bøf og Svedskegrød. Den hyggeligste Tid tilbragte vi paa Kirkegaarden. I Morgen og Overmorgen bliver det ligesaadan, vi sér ikke et Menneske, men saa er jeg glad over at denne Paaske er forbi, det vedbliver for mig at være som om her ikke er et eneste Menneske hjemme. I har det vel livligt og rart naar baade Elisabeth og Emil er hjemme hele Dagen igjennem. Moder begynder vel at blive træt af Søster.

Du kan tro den Omgang paa mine Tænder forleden har hjulpet godt. Jeg er omtrent lægt i Munden saa jeg

185 Roserne dækkedes med grangrene om vinteren.

186 Otto var død i 1891.

haaber at kunne faa Aftryk i næste Uge. - Jeg havde haabet at se Vilhelm og Inger, det er første Gang i mange Aar at Vilhelm har svigtet mig i Paasken, han skriver at Inger ligger i Roderi og kunne ikke tage væk. Nu mange Hilsener til Alle, og glem ikke Søster.
Din hengivne Søster Juliane

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 16 Maj, 1908.

Tak for Dit Brev i Gaar. Jeg har ikke kunnet forstaa at Du saalænge ikke lod høre fra Dig. Jeg vil haabe at Moders Forkølelse er overstaaet, og at Moder er oppe igjen. Hvor har vi dog ogsaa havt det koldt, det har jo været complet Efteraar. Jeg kan ikke forstaa at Skoven er udsprunget, men den er dejlig. Jeg kørte igennem Klinteskov i Gaar til Kirke og blev helt forbauset, den Forandring paa 3 Dage. Elisabeth har det vel godt? Jeg gik og ventede en af Eder i Gaar, da jeg kan tænke at Elisabeth har en 3 Dages Ferie, havde jeg ligesom paa Fornemmelsen at I ville overraske mig, men denne Gang tog jeg Fejl. Jeg længes meget efter at sé Eder, men der er stadig noget som forhindrer mig i at komme afsted. Du maa huske at jeg kun har een Stuepige, saa naar hun gaar med Vadsk og Strygning har jeg nok at gøre, saa vi har endnu ikke faaet begyndt paa Hovedrengøring... Vil Du ikke være saa sød, Caroline, at købe mig 4 blaa Clematis paa Mandag i Haveselskabets Have mage til de andre, hvis det da ikke er for sent; men sidste Gang varede det flere Dage inden Gartneren sendte dem. Nu ere Træerne gravet op. Roden var aldeles raadden, det var fordi at jeg havde plantet dem i lutter Gjødning. Jeg har nu faaet den Idé at jeg vil have 2 Rønnebærtræer istedet for. Hvad synes I om det? Vil Du ikke ogsaa spørge Gartneren om det er for sent at plante disse, maaske jeg ogsaa kunne faa disse fra ham, og kunde Du tillige spørge ham om hvad han vil anbefale mig at plante, er han en dygtig Gartner kan han bedst sige det. - Paa Torsdag kommer der et Kors af Forglemmigeier til at lægge ud hos Agnes.

Aalene jeg lovede Moder er saamænd ikke sendt endnu. Paa Grund af Blæsten har Fiskeren ingen havt, men ligesaa hurtigt der kommer, skal jeg nok sende en lille Kurv...Frøken Nyemann er hjemme for at sé til sin Moder, som ligger syg. Hun bad mig om at blive hjemme med det Samme, men hvad skal jeg saa gøre ved Søster, hun kan da ikke atter gaa og drive om. - Til Juli kunde jeg have faaet Johan som Gartner, ham kan Du nok huske, men nu da jeg har den gamle Hans Rasmussen i Haven vil jeg hellere sé at faa en ordentlig Gartner til Efteraaret. Kan Du huske Jomfru Petersen, som var her da min Mand døde, hende skal jeg have igjen, og det glæder jeg mig til. Jeg er kjed af at gaa i Kjøkkenet hele Dagen, jeg er aldrig fri for det Kjøkken.

Din hengivne Søster Juliane

Fire generationer i Hallebygaards have: Maren Torbensen, Juliane Thøgersen og Ragnhild Kamman med sønnen Svend. Circa 1909.

Kære Caroline og Elisabeth!

Hallebygaard, 28 Maj, 1908.

Tak fordi I vare saa gode imod mig forleden. Al den gode Mad I stoppede i mig bevirkede at jeg slet ikke var træt paa Vejen hjem. Søster og Ruprecht hentede mig, og Frk. Hansen havde lavet Caffé, saa vi levede rigt med Caffé og Kager. - Regitze havde da sendt P. Benthien 1200 Kr. fortalte Søster mig strax og det lettede paa mit Humør. Søster er inde i alle vore Pengehistorier, og dem følger hun med stor Interesse. Nu skal vi altsaa paa Mandag til at arbejde paa at faa nogle til Onsdag, hvor de skal komme fra ved jeg ikke. Nu har jeg faaet 3 Billetter fra Mælkeritidende angaaende Mejeriet, men om de duer ved jeg ikke! Regitze er i Slagelse for 3die Gang for at faa lavet Tænder. Skriv snart lidt. Mange kærlige Hilsener fra

Eders hengivne Søster Juliane. - I Hast

Kære Caroline og Elisabeth!

Hallebygaard, Juli, 1908.

Mange Tak for sidst. Jeg har haft Samvittighedsnag ligesiden jeg kom hjem, jeg tror nemlig at jeg ikke fik sagt Farvel. Jeg blev noget forstyrret da jeg hørte Toget fløjte... I Gaar var her en Mejeribestyrer fra Egeskov paa Fyen for at sé paa Mejeriet, en ganske usædvanlig dygtig Mand, men det lød til at strande paa at hans Børn ikke kunne komme i nogen Realskole. Tænk han faar i Løn 5000 Kr. aarlig. Han laver 25% Ost til 29 1/2 Øre og 2 Slags med 50% som han faar 42 Øre for og alt er bestilt for hele Somren. Det kan jo heller ikke Nytte at vi her Aar ud og Aar ind kører væk paa samme Ost. Jeg spurgte ham om hvad han mente der kunne tjenes her, og han svarede med den Ost han lavede nemt 20,000 Kr...Han sagde ogsaa at det var den største Idiotisme at lade Mælken gaa fra sig. Saa kan jeg nu ikke faa en Forpagter saa vil jeg tage en Ostemester, selvom jeg skal give ham 3,000 om Aaret...Castenskiold mener at han forlængst har skrevet at Barnet naturligvis er det dejligste han har sét¹⁸⁷. Mørkt Haar og store mørke Øjne og en fed og kraftig lille Krop. Ragnhild er vist bange for at Ulrikkes skal blive den smukkeste...Vi havde ventet at høste for 500 Kr. mindre end i Fjor, istedetfor er den blevet bestemt 500 højere. Det gør en Forskel af 1000 Kr. saa det var en behagelig Overraskelse...Du kan tro, Caroline, at Søster morer sig, hun kører saa storartet og smukt paa Cykkel i en susende Fart helt ud forbi Hjulmandens, for at dupere Elrika, som selvfølgelig staar som forstenet naar hun sér Søster flyve afsted. Du kan jo nok begribe at Søster for Tiden kun har Tanke for Cykel, saa Regitze skjænder mange Gange om Dagen, men Søster erklærer at hun ogsaa tænker paa sin tydske medens hun cykler. Mange Hilsener til Eder Alle

Din hengivne Søster Juliane

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 22 August, 1908.

Mange Tak for Eders Breve og undskyld at Du først hører fra mig nu. Jeg har haft stor Vadsk igjen. Desforuden kom Krumback med Kone og Børn i Tirsdags. Hvorlænge de bliver ved jeg ikke. Og i Morgen kommer Anine (Svedstrup) og bliver i 8 Dage og paa Mandag Gerner (Anines søn). Desforuden skal vi have Malere paa Mandag, saa Du kan tænke min Tid er optaget. Gud ske Lov at Ulrikke nu kom saa vidt¹⁸⁸. Jeg havde længe været ængstelig for hende og det var godt hun kom på hospitalet. Fog skrev forleden til mig at var det sket hjemme var baade hun og Barnet døde. Det var en meget svær Fødsel, og hun var meget syg. Et helt Døgn efter at Lægen havde vendt Barnet som laa forkert viste det sig at hun alligevel ikke kunne føde. Saa blev hun chloroformeret og saa tog han fat i 1 1/2 Time, saa de sagde hun

187 Svend Kamman, Julianes første barnebarn blev født i April 1908. Ragnhild Kammans søster Ulrikke Fog ventede sig nogle måneder senere.

188 Ulrikkes førstefødte, Ellen Regitze, blev født d 17 August 1908. Barnet blev bragt til Hallebygaard og blev døbt i Sæby kirke.

lignede en Død, og laa og talte i Vildelse da Fog kom Kl. 2. Saa Du kan forstaa at Fog var meget bange. Barnet var ikke stort, 7 1/4 Pund, men Ulrikke er altsaa ikke skabt til at føde. Nu længes jeg meget efter at høre hvordan det gaar. Ragnhild har kun skrevet en Gang. Hun har naturligvis havt travlt med at faa Conrad afsted i Gaar. Hun mente nu selv at kunne rejse omkring d. 10, men det vil jo altsammen komme an paa hvordan Ulrikke faar det, det er ikke sikkert hun kommer derfra før om en Maaned. Der er jo meget der skal læges efter saadan en Historie, gid det maa gaa godt med det Hele. Jeg tænker da at I har havt Brev fra Louis (Fog), var det ikke forunderligt at han netop skulle komme til Aalborg den Dag hvor Ulrikke var kommet paa Hjemmet om Aftenen Kl. 11. Det har ogsaa været en drøj Dag og Nat for Louis som ikke taaler saa meget.

Perikummen er dejlig. Hellmuth nyder den.

Kære Caroline og Elisabeth!

Hallebygaard, 18 September, 1908.

Nu maa I endelig have saamange mange Tak for Brevene til min Fødselsdag, samt Gaverne jeg faar. Jeg glæder mig meget til at faa Moders Billede. Dernæst tusind Tak for Søster. Det var en mageløs Tur for hende, hun var gerne blevet meget længere. Og hvor var det pænt af Christian Schougaards saadan at fejre min Fødselsdag. Du skulde sé et Brev jeg fik fra Fru Schougaard i Onsdags, saa elskværdigt. Hun skriver meget indtrængende om snart at komme og bo hos dem i 10-12 Dage, og jeg kan ikke sige nej, saa nu har jeg skrevet at jeg kommer først i næste Uge, men jeg vil da ikke være der i mere end et Par Dage, ogsaa hos Eder et Par Dage.

I Gaar fik jeg først min Slutningsseedel paa min Sygdom, saalænge har Bylden været om at læge; men jeg er forresten ikke rigtig rask...maaske overrasker jeg Eder paa Lørdag. Eders hengivne Søster Juliane.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 23 September 1908.

Først mange Tak til Moder, Dig selv og Elisabeth fra forleden, og rigtig mange Tak for Al Din Ulejlighed med Pakken; desuagtet Du havde bundet mere Papir om, var der næsten intet om da den kom og Sengetæpperne og Lærredet var blevet lidt smudsigt.

*I Morgen med Smørvoognen sender jeg Elisabeths Taske med Tak for Laanet, og indeni ligger der 11.25 til Elisabeth og 2 Kr. til Moder, tillige en Hare, 2 Fasaner og et Laar. Men vil Du sige til Moder, at nu maa hun ikke være altfor kritisk. Du ved nok at Fasanerne skal steges i Papir, som skal smøres med Smør og bindes stramt omkring, og saa stege i en lille Smule Suppe eller sød Mælk, saa blive de dejlige. Papiret maa ikke tages af førend de ere færdige, de ere saa helt lyse, men skal blot inden Anretningen hældes over med lidt Sauce. De ere stegte paa en lille Time. Haren maa Du selv flaa det sidste Skind af. Hellmuth og Ruprecht tillige med Hundene har skudt en Masse Vildt, saa jeg skal ogsaa sende lidt til Ulrikke. Hun turde ikke rejse alene men kommer tilligemed Fog d. 9 eller 10 October. Jeg har meget travlt, Du faar derfor ikke mere i Dag. Hilsener til Eder fra
i Hast*

Din hengivne Søster Juliane -

Kære Caroline!

Hallebygaard, 24 Oktober, 1908.

I Dag har jeg sendt en And og et Par Kyllinger, og sig til Moder at her maa hun gerne kritisere. Anden er ikke stor, Kyllingerne ikke heller. Da det nu er saa koldt voxer de ikke meget.

Vil Du gøre mig den Tjeneste, Caroline, at gaa ind til Christensen, Bredgade 37 og bede om mine Andepenge. Det er for 30 Ænder, først 8 saa 10 og i Dag 12. Jeg vilde gerne have Pengene sendt Mandag, da jeg har bestemt at skulle til Slagelse paa Tirsdag og gøre nogen Indkjøb. Kan Du ikke gaa ind hos Wessels og sé paa en Kjole til Søster, jeg havde tænkt en af Cheviot med lilla eller sort Besætning. Hun skal have en til sin Fødselsdag...Skaffer Du mig 85 Kr. for Ænderne kan der maaske blive til en Kjøbenhavnsbillet; ellers er der vinket af.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 4 November, 1908.

Søster er nu allerede færdig med at pakke, men hun er forresten ikke rigtig rask i disse Dage. Halsen er daarlig og hun gurgler sig stadig. Jeg har jo hele Tiden tænkt mig at rejse med hende Lørdag Aften, det kunne være saa yndigt at være en Søndag i Kjøbenhavn, men nu er der kommet Brev om at Fog'erne kommer Lørdag Middag og bliver i et Par Dage, saa kan jeg umuligt rejse førend Mandag Morgen. Det er kedeligt men nu vil jeg spendere en Billet paa Frk. Nyemann, saa rejser de 2 i Morgen Eftermiddag (Lørdag). Vil Du saa hente Søster paa Banen i Morgen Aften Kl. 8.10. Mig skal Du derimod ikke hente. Jeg kjender jo Vejen til Hollændervej. Det er da dejligt at Moder igjen er rigtig frisk. Nu er det nok Mode med Gymnastik...pas nu lidt paa Søster, hun maa ikke løbe nøgen rundt om Morgen, eller uden Støvler paa. Altsaa paa Gjensyn Mandag Morgen hvis alt gaar vel. Hilsen
Din hengivne Søster Juliane.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 24 November 1908.

Tak for Dit Brev forleden, og vil Du ogsaa takke Elisabeth for hendes lange Brev i Gaar. - For at Du nu skal blive fri for at høre paa Moders Critiseren, for det er hun jo slem til, navnlig naar det gælder en And eller en Høne, har jeg nu sendt en Høne som der baade er Kjød og Fedt paa, saa lad mig nu vide om Moder har holdt sig i Skindet denne Gang. - Ja, nu har jeg da antaget en Jomfru som kommer 1ste December, og Fripige har jeg ogsaa saa mangler jeg kun en Kokkepige. Hvordan Jomfruen er er vanskeligt at sige. Hun er kun 23 Aar og har kun lært paa et Hotel og senere været 1 Aar paa en Gjæstgivergaard, men det var den eneste der har meldt sig. Men det er dog en Hjælp, saa nu begynder Søster paa at faa Haab om at komme til Kjøbenhavn og hun er ogsaa meget optaget heraf. - Caroline vil Du ikke købe mig et Par sorte Lastings Benklæder¹⁸⁹ til at knappe ved Knæet men uden Foer da jeg har 2 Par uldne endnu. Vil Du købe dem henne hos Thomsen. Ligeledes vilde jeg ogsaa gerne have et godt Korset, 23 Tommer, men endelig rigtig lavt da jeg ellers selv skal tage af det foroven. Og saa er der en Ting til hvis Du vil gøre mig den Tjeneste. Her paa denne Lap sér Du at der er en Empire Bogreol til Salg i Frederiksberg Allé. Vil Du sé paa den om den er pæn, hvor høj den er og hvor mange Hylde. Regitze ønsker sig en Reol, og det er tit man kan købe noget brugt som er godt.-

I Morgen skal vi have Storvadsk for at være færdige forinden Jomfruen kommer. Elisabeth længes nok efter Julen for at faa sig en Ferie, og det kan jeg godt forstaa...Endnu har vi 3 Murere, Mester og Elektriker paa Kost, og ingen ved hvornaar de bliver færdige. Det er ikke morsomt at være saa mange, og saa er de nær ved at spise os ud af Huset. Tænk Dig vi spiser 26 store Brød og 32 Pund Smør om Ugen, er det ikke forfærdeligt. 29 Mand hver Dag. Jeg er glad over at Vibeke har taget Al Madsmøring paa sig da jeg hader at smøre.

I Gaar var jeg gaaende hen paa Kirkegaarden. Det var en complet Foraarsdag, og der var saa smukt derhenne. Skade at vi havde de Par Dages Frost som ødelagde de dejlige Roser. Moders hvide

189 En forkortelse af "everlastings" som var lavet af tætvævet stærkt stof af uld, halvuld eller bomuld.

Chrysanthemum staar saa smukke endnu. Ja nu kære Caroline de kærligste Hilsener til Eder alle
fra

Din hengivne Søster Juliane.

Søster har meget travlt med at sy sig en Chemisse til hun skal ud at rejse og Regitze med at strikke Bukser og Uldrøjer til Børnene i Jylland.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 14 Januar, 1909.

Du kan vist ikke forstaa min Taushed. Men jeg har virkelig havt saa meget at gøre siden Nytaar, at jeg har havt meget lidt Tid tilovers, og jeg er ikke engang færdig med at besvare de forskellige Nytaarsbreve. - Søster ligger og har ligget i 5 Dage af Bronchitis, men har det nu bedre og jeg selv har ogsaa ligget og er endnu meget forkølet. I sidste Uge havde jeg en Vadsk fra 7 Uger saa der har været nok. - Hvordan lever I inde hos Eder. Ere ingen af Eder forkølede? Det har da været et meget usundt Vejr ligesiden I rejste. Lille Svend har ogsaa havt Brystcatarrh efter at de ere kommet hjem, men Conrad skrev i Gaar at det nu var bedre. Conrad er blevet opfordret til at tale i Brorød i Quindernes Forsvarsforening d 11 Februar, og han skriver at han havde travlt med at studere Kjøbenhavns Belejring. Det Emne tror jeg nu ikke vil gøre Lykke for Befolkningen paa Landet, og jeg kan idet hele taget ikke tænke mig Conrad som nogen særlig Taler, men han vil meget gerne.-

Vil Du spørge Elisabeth om hun vil gøre mig en Tjeneste at gaa ind til en dygtig Gartner i Vanløse og spørge om jeg ikke kan faa en Gartner derfra til 1ste Februar, nu har jeg averteret 3 Gange og ingen har meldt sig...det er dog synd at Haven helt skal ødelægges. Har I hørt at Christian Schougaard har været i Berlin og kjøbt to ganske dejlige Vogne. En Landauer med lilla Betræk, og en Jagtvogn til 6 Personer, ogsaa meget smuk. Hans Kone havde sagt at Christian ikke kunde faa dem fine nok i Kjøbenhavn, og Seletøj som var ganske dejligt. Nu skal de have Heste fra England, og saa en flot Kudsk, men jeg antager dog at han skal være dansk. -

Du saa nok at jeg fik saadan et pænt Brev fra Fritz Nytaarsdag. Han havde saamænd ikke i de sidste 10 Aar skrevet til mig til Jul eller Nytaar, saa jeg tænkte det varslede godt at der allerede den 10de Dag i Aaret bliver beredt mig en saadan Glæde. Saa kan Du tænke Dig at jeg nu for 5 Dage Siden fik et Brev fra ham igjen paa 4 tætte Sider, hvor han skælder mig ud for alt, kun fordi jeg ikke havde sendt ham mere end 30 Kr. til Julen. Brevet var skrevetovre hos Ulrikke hvor han var kommet over i en meget ynkelig Tilstand, omtrent gaaet hele Vejen derop og ingen Mad faaet i længere Tid. Ulrikke skrev at han saa frygtelig ud. Derovre vilde de have han skulde blive en Tid, men det vilde han ikke trods at han befandt sig saa godt. De maatte saa laane ham 30 Kr. og nu rejser han saa omkring igjen. Jeg tænker han lider baade Kulde og Sult. Det er nu en af hans sædvanlige Raptus han har faaet, men det er dog mit Haab at han skal blive skikkelig igjen, og at han saa med Tiden paa en eller anden Maade skal forandre sig...Ost begynder at falde har vi hørt baade af de Handlende og af Trock, saa vi maa til at slaa af i Prisen, det er ikke morsomt. Har Du ikke Lyst til at tage ud en Dag og hilse paa Flensburgs. Jeg tror de vil blive glade for at sé Dig. Jeg sender med det første et Kalvelaar, men Fodermesteren kan jeg ikke faa til at give Kalvene noget saa de er meget magre, men saa lægger jeg en lille Høne ved. Mange Hilsener til Alle. Skriv snart.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 24 Maj, 1909.

Tak for begge Dine Breve. I kommer da vel herud i Pindsen, nu er Haven saa dejlig og Vejret lader til at blive godt. Jeg ved ikke rigtig om Ulrikke kommer. Du faar kun disse Par Ord i Dag, jeg har

Hovedrengøring i 3 Stuer. Skriv et Par Ord omgaaende og Hils Elisabeth og Moder mange Gange. Moder er en Kæmpe ved Siden af vi andre. Dig vil jeg nu ikke tale om.

Kære Caroline!

Hallebygaard, August, 1909.

Vil du give Fritz disse 30 Kr. og saa læse det Brev han har sendt mig, samt læse indlagte jeg sender ham. Regitze har ligget i 3 dage af Influenza og Medicinforgiftning, saa Vibeke maatte kaldes hjem pr. telegraf. Jeg selv har Influenza hver eneste dag. Du skal snart høre fra mig igen. Lad dog endelig Fritz bo hos Eder foreløbig, jeg kan jo betale Kostpenge ligesaa godt til Eder som til andre. Hilsen, Din hg. Søster Juliane. Her er ogsaa 50 Kr. fra Regitze til Bedstemor.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 2 September, 1909.

Nu maa jeg atter til at plage Dig. Vil Du læse disse Breve og hjælpe mig til at faa undersøgt Forholdet med Fritz. Det sidste af disse Breve er skrevet paa Hotel Garni, Nørresøgade 27 Stuen; altsaa her maa han være. Jeg har lige i Dag sendt ham 30 Kr. Kjøbenhavn poste restante, da jeg først fik fat i dette Brev og Posten stod og ventede, saa gav jeg mig ikke Tid til at læse det andet. Du kan sige til ham at Pengene ligger der. Jeg har nu troet det er Usandhed Alt hvad han skriver. Kan Du dog ikke faa ham overtalt til at tage ind paa 6te Afdeling og blive undersøgt, eller ogsaa faa ham til Pontoppidan. Jeg er aldeles fortoivlet over Alt dette. Saa sér Du ogsaa at han skriver om Tæppe og Lagner, hvor vil han dog have dette hen? Var han ikke saa gal kunde vi maaske faa Jens Jacob¹⁹⁰ til at tage ham med til Argentina, der ere jo Forholdene saa gode, men jeg er bange for at han nu er helt sindssyg. Hvad skal jeg dog gøre med ham?

Rejse ind og tale med ham nytter ikke, jeg kan jo risikere at han bliver rasende naar han sér mig. Vil Du ikke nok sende mig et Par Ord i Morgen. Og saa mange Hilsener til Mor, E. og Dig selv.

Kæreste Caroline!

Hallebygaard, 17 September, 1909.

Blot disse Ord for at bringe Eder Alle tre Kære hjertelig Tak for alt hvad I har sendt mig. Billedet var smukt og intet kunne I have givet mig som jeg var blevet saa glad for. Hvergang jeg ser det dukker dejlige Minder frem. Tak ogsaa Elisabeth for det yndige Brev. - Strømperne kan Du ogsaa tro jeg er glad for, det har kostet Eder mange Timers Arbejde, og hvor ere de strikket udmærket, saa bløde som Fløjel. - Jeg kommer om alt gaar vel ind i Morgen Aften, men bliver kun en Dag. Senere kommer jeg ind med Søster. Og nu mange Hilsener og paa Gensyn.

Din hengivne Søster Juliane.

Kære Caroline og Elisabeth!

Odense, 28 October, 1909.

Nu sér I at jeg endelig alligevel naaede over til Odense i October i det Aar 1909. Jeg havde ikke troet det og det var vist næppe sket hvis ikke Vilhelm telefonisk havde bedt mig i Tirsdags. Saa forlod jeg Rengøring og Alt derhjemme i Gaar Kl. 11 og drog afsted til stor Forbauselse for hele Familien. Det ligner mig jo heller ikke saadan at rejse fra Alt, men jeg tænker det gaar uden mig. Det gør mig ondt for Regitze, som slet ikke kan faa en lille Ferie i Aar, men det kan jo ikke lade sig gøre naar hun laver Osten. Vibeke lader til at have det bedre. Hvorledes lever I ellers, jeg haaber da I ere raske ovenpaa Eders Udflugt. I havde nok rigtig moret Eder herovre (efter hvad jeg hører) været ude hver Aften. Ja man har det hyggeligt her hos

190 En nevø til Juliane, der var ved at immigrere til Sydamerika.

Vilhelm og Inger, de boer yndigt. Jeg har nu tænkt at blive her til i Morgen Aften, hvis jeg faar Lov at slippe herfra, ellers maa jeg afsted Lørdag Morgen. Det er jo noget uheldigt at være borte lige op til Skiftetid, tilmed naar jeg mangler 2 Piger fra 1ste November. Tak for Brevet Caroline. Næste Gang der holdes Ferie haaber jeg I kommer til os. Kan Du ikke skaffe mig Syltebær, Caroline, jeg har ingen faaet endnu, og fik heller ingen Blommer, men nu er det for sent med dem.

*Nu skal I have tak for Fritz. Han var alligevel meget bevæget herhjemme da han tog afsted. Var forresten flink og fornuftig hele Tiden, men saa daarlig ud. Kan I ikke sé hvor mærkværdigt hans Hovedform forandrer sig, han har snart ingen Nakke saadan skrumper den ind. Mon det ikke er Hjernen der skrumper sammen. Paa en Maade er det maaske bedst at han tog til Nordamerika, han kunne vist ikke taale Varmen i Argentina; men paa den anden Side var det maaske bedst at bane sig en Vej dernede efter Jens Jacobs Sigende. Naar han blot blev rask kan det maaske dog gaa for ham alligevel. Nu de Kærligste
Hilsener fra
Eders Søster Juliane.*

I Juli 1911 blev Juliane indlagt på St. Josephs Hospital i København. Diagnosen var Basedow, der nok i dette tilfælde hovedsagelig skyldtes dårlige nerver. Det har været svært for hende at overtage gården og prøve på at drive den med Hellmuth og naturligvis de hjemmeværende piger. Især har de pekuniære bekymringer nok kostet hende en del søvnløshed. Hendes fortvivlelse over Fritz' sygdom må også have taget stærkt på hende.

I 1911, under et af sine sjældne ophold på Hallebygaard, truede Fritz sin mor på livet med et jagtgevær, som en af hans brødre dog fik taget fra ham. Fritz blev derefter tvangsindlagt på Oringe og umyndiggjort. Han var først under formynderskab af sin svoger Conrad Kamman, senere af sin bror Hellmuth. Diagnosen var Skizofreni og han var, ifølge hospitalets optegnelser, periodevis meget voldsom. Hans bror Hellmuth besøgte ham jævnligt i en del år, indtil han, fra hospitalets side, blev anmodet om ikke at komme mer. Efter hvert besøg var Fritz meget ophidset og svær at styre og måtte i spændetrøje. Ifølge hospitalet var han i de sidste mange år ganske stilfærdig og rolig. Fritz døde i Nov. 1955 efter at have tilbragt 44 år på den lukkede afdeling.

Kære Caroline og Elisabeth!

St. Joseph Hospital, 22 Juli 1911.

Af Ruprecht hører jeg at I slet ikke har faaet Brev fra mig. Dagen før jeg skrev til Ruprecht skrev jeg til Eder begge og gav Brevet til Søster Johanne som fortalte at deres Postkasse blev tømt hver Aften Kl. 9 1/2. Hvor dette Brev er blevet af forstaar jeg slet ikke, og hvad tænke I dog om mig. - Det er en noget bestemt Afdelingssøster jeg har. Du kan tænke Dig at Ingeborg Kamman¹⁹¹ var her i Gaar og maatte ikke komme ind, hvilket jeg var meget ked af. Da jeg sagde det til hende sagde hun blot, "vi har jo Overlægens Ord". Nu skal denne Søster have Ferie i 14 Dage, saa faar jeg nok en som er mere medgørlig. Fru Bauditz rejste nu i Torsdags, og Datteren er allerede oppe og skal rejse paa Tirsdag. Hun er en ualmindelig sød Pige. - Tænk, det er kun 7 Dage siden hun er blevet opereret.

I 2 Dage har vi ikke havt Overlæge. Han er paa Jagt hos Neergaards, men hvilke ved jeg ikke. - I Morgen skal jeg vejes, saa vil jeg haabe, jeg har taget 3 Pund paa saa jeg vejer 95. Ohlman tager 4 1/2 Pund paa om Ugen. Han er oppe og i Haven hver Dag for rigtig at kunne spise. I Dag har jeg ikke befundet mig saa godt, Hovedpine og Qualme. Dr. Alex Hansen har været inde for at trøste mig i Aften, han siger at min Hals er ikke blevet tykkere og denne Flimren jeg har for Øjnene er af al den Medicin jeg faar.

Paa mit Værelse er der saa stille som i Graven, saa naar nu Frøken Bauditz rejser og Inge, saa bliver her ikke livligt at være. Lægerne ere alle ganske umaadelig flinke, det er da en god Ting; men nu skal Alex

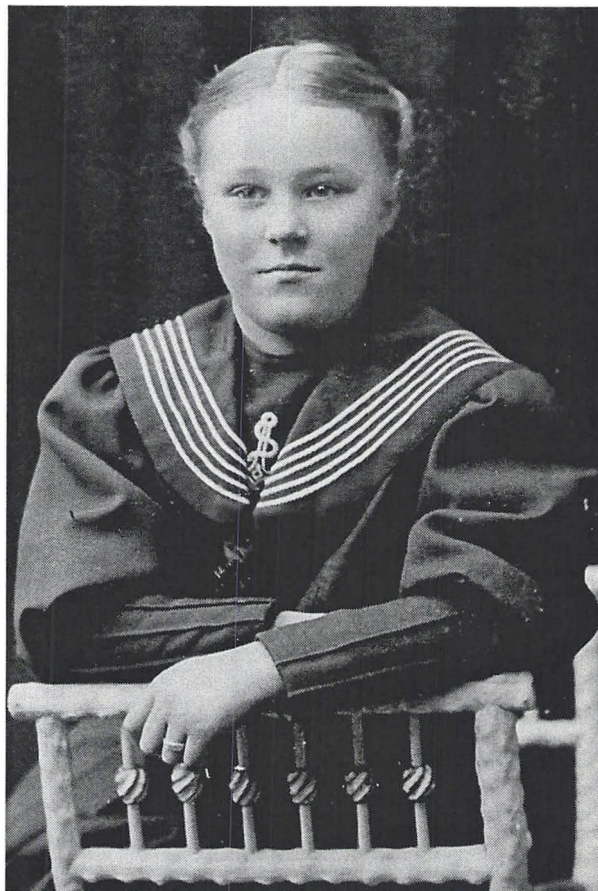
191 Ragnhilds svigerinde.

Hansen rejse d. 1ste. Ham kan jeg igrunden bedst lide, han har mest Interesse for de Syge. Frk. Bauditz siger at Hansson er lidt vel meget i Haven om Natten. Saa er han vel ikke oplagt til at sé til de Syge. d.23. Ja nu har Inge¹⁹² og Ruprecht lige været her og holdt Grin. Inge var vældig fin.

Hvorledes gaar det med Alt hjemme. Stakkels Caroline som har faaet Næringsssorger, det er fælt. Jeg hører at Birgitte hænger voldsomt i med Søsters Tøj. Det er dejligt, saa bliver det nok færdigt. Elisabeth tilbringer vel den meste Tid paa Plainen og i Fred og Ro. Vil Du takke Inger meget for Kortene hun sendte mig, hun er rigtignok sød. Ligeledes mange Tak til Dig og Elisabeth baade for Breve og de dejlige Roser som have holdt sig storartet. Nu faar I ikke mere, kun de kærligste Hilsener fra Eders Søster Juliane.

Om Natten sidder jeg op i Sengen og græder over den Nældefeber. Jeg kan ikke udholde det for Kløe.

Mens hun var på St. Josephs hospital fik Juliane en slem forkølelse og af hensyn til smittefaren ville hospitalet ikke beholde hende der mere. Hun blev, dette ifølge hendes søn Ruprecht, sendt til Lucasstiftelsen (der på det tidspunkt lå på Nørre Allé i København) i åben vogn, pådrog sig derved en lungebetændelse og døde d. 28 August 1911, 56 år gammel. Hallebygaard blev solgt ved auktion. De endnu hjemmeværende børn spredtes. Søster, den så forkælede, blev ganske alene som 13-årig sendt afsted til Frk. Langs Kostskole i Silkeborg.

Gertrud (Søster) Thøgersen ca. 1910.

EFTERSKRIFT

Børn og børnebørn arvede Georgs kærlighed til dette specielle sted på jorden. År efter år er der blevet arrangeret familieskovture til Tissø - i begyndelsen for 2, senere 3 generationer. Først et besøg på Georgs og Julianes gravsted på Sæby kirkegård, også, senere, det sidste hvilested for deres ældste datter Regitze, og deres yngste datter Gertrud (Søster) og hendes mand, Johan Ludvig Nielsen. Dernæst et stille øjeblik i Sæby kirke, som i sig selv nok er et besøg værd - også selvom man ikke har den extra følelse som bevidstheden om ens forfædres tilknytning til stedet giver. Kirken er opført i 1200-årene og er smuk og enkel. Bortset fra prædikestolen, der er et kunstværk i sig selv, kan man glæde sig over de dejlige kalkmalerier fra 1400-årene. Efter kirkebesøget samler familien sig om den medbragte frokost ved Tissøs bredder.

I Sommeren 1939 kom Julianes bror Viggo med sin amerikanske kone på besøg i Danmark. Viggo havde ikke været i Danmark siden han i 1876 som 18årig emigrerede til USA. Han var entusiastisk for at sige det mildt: Ruprecht og Søsters mand - min far - drog en dag rundt med ham til Kronborg, Frederiksborg Slot og Fredensborg. Viggo var på det tidspunkt 80 år gammel og mens hans nevø og hans nieces mand slæbte sig hjem, ganske udmattede, var han efter turen ligeså frisk som da de drog afsted om morgenen. En af hans udflugter gik sammen med Caroline og Elisabeth til Hallebygaard. Denne tur frembragte det sidste af de thøgersenske breve der er bevaret om Hallebygaard. Ruprecht, Georg og Julianes yngste søn, havde i mange år gemt alle brevene der var udvekslet mellem Hanne, Rasmus og Georg. Det er klart fra hans kommentarer, at han gennem dem er kommet til at kende sin far, ikke som streng, utilnærmelig og disciplinær, men som et kærligt, følsomt menneske. Dette fremgår i alle tilfælde af hans brev til hans Tante Caroline.

Til Caroline fra Ruprecht.

Virum, 6 Juli, 1939.

Kære Tante Caroline.

I Anledning af Din Fødselsdag sender jeg Dig de bedste Ønsker for det kommende Aar. Det var morsomt for Jer, at I fik Turen til Lolland med Onkel Viggo, og Turen til Hallebygaard, en Tur som I vel ikke kommer til at gøre sammen oftere, naar nu Onkel Viggo rejser hjem til Amerika. Jeg haaber Du har mærket Vindens Pust om Din Kind, som den kom op nede fra Engene, fyldt af denne mærkelige Duft af Krusemynte, Aavand, Hø og af Vibens Skrig. Du har sikkert en Erindring om disse Ting, og ligeledes har Du sikkert i Dit Sind fornemmet den Stemning, som altid hviler over denne Arbejdets og Kampens Mark, en Kamp som blev vundet af disse Mennesker, og som Efterkommerne godt kunde tænke paa og glæde sig over, særlig i Aar som er hundrede Aaret for Fars Fødsel. Ja, Menneskene tænker og dømmes, men hvor ofte de mon ikke kalder det Ufølsomhed, som netop i Virkeligheden er Udslag af et overfølsomt Sind, misforstaaet af Folk, som ikke forstaar at definere begrebet Følelse. Gid noget af det gode som hviler i vor Erindring, sammen med denne Vind fra Engen, og denne Stemning, maatte videreføres i Slægten. Men Ønsker har ikke altid Medvind saa de følger den Retning man giver dem. Med hilsen til Eder alle.

Din hengivne Ruprecht.

APPENDIX

Beskrivelserne af nedenstående sygdomme og behandlingsmetoder er fra ALMINDELIGT SUNDHEDSLEXICON, en populær haandbog af August Thorman, Overlæge, R.af D. Bogen er trykt i 1860. Den stammer fra Hallebygaard og har åbenbart været flittigt studeret gennem årene. Man kan spørge sig selv om vore efterkommere hvis de om 150 år læser om nutidens lægemidler vil finde dem så arkaiske som vi finder mange af disse!

Apoplexi. Anlæg til Sygdommen have Personer med kort Hals og Hoveder dybt nede mellem Skuldrene, undersætsige, corpulente og blodrige, der føre en altfor luxuriøs Levemaade og debaucherer i Viin og Udsvævelser. Den er hyppigst i den mer fremrykkede Alder. Hvad Behandlingen under Anfaldet angaaer, da er den sædvanligt overladt til Omgivelserne i Begyndelsen, da det kommer pludselig. Man maa strax løsne Halsbindet og Alt, hvad der kan trykke, som Vest, Seler og Benklæder; hvis det er en blodrig Person, maa han øjeblikkelig aarelades, helst paa den Side, der ikke er lam; man lægger kolde Omslag paa Hovedet, sætter Iglær i Tindingerne; lægger stærke Sennepskager paa Læggene; lader ham give et Lavement, og hvis han kan synke, et Afføringsmiddel. Er derimod Patienten under Anfaldet bleg, maa han ikke aarelades. Man stænker ham da kraftig med koldt Vand i Ansigtet, gnider ham i Tindingerne med Eddike, Hoffmannsdraaber o.l., lægger Sennepskager i Nakken, og hvis han kan synke, en Snees Hoffmannsdraaber eller noget Viin. Altid sørge man for, at Luften i Værelset er frisk og kølig, og lade ham ikke ligge for varmt tildækket i Sengen. Saasnart Patienten kommer til sig selv, giver man ham koldt Vand at drikke, men foretage forresten intet, før Lægen kommer, og om det end synes, at Alt er overstaaet, maa man ikke lade sig forlede til at undlade at søge Lægehjælp, da Sygdommen kan medføre mange forskellige Tilfælde, og ialfald kræver en nøjagtig foreskreven Diæt og Levemaade. Naar man bestemt veed, at Aarsagen til Anfaldet har været et for rigeligt Maaltid, kan man søge at fremkalde en Brækning, men ikke før Ansigtet ikke længere er rødt, og Blodtilløbet til Hjernen ikke længer er saa stærkt. Den, der eengang har havt et apoplectisk Anfald, maa ansee det for en uafviselig Pligt at føre et i enhver Henseende maadeholdent og frugalt Liv, undgaa Alt, hvad der giver Anledning til Congestioner af Blod til Hovedet, og stedse sørge for at Fordøjelsen er i Orden og for en regelmæssig Stolgang.

Blodigler: Iglær som bruges til at udtømme Blod af det menneskelige Legeme har et spidst og tyndt Hovede, langs Ryggen 6 à 8 gule og grønne Striber og paa Bugen gule Pletter, hvorved de kendes fra Hesteigler. De tages helst om Foraaret af klart, flydende Vand, ikke af Sumpe og Moser, og opbevares bedst i Regnvand, i et Glas tildækket med Lærred, ikke udsat for Sollys, og hensat paa et køligt Sted. Vandet maa ikke skiftes alt for ofte og paa Bunden kan man lægge Sand. - Stedet hvor man vil anvende Blodigler, maa først befries for Haar og renses for alt Smuds, især naar Iforvejen er brugt Indgnidninger af Olier, Kampher o.l., og froteres indtil det bliver rødt. Iglærne lader man først opholde sig i en tør Skaal eller paa et tørt Klæde og bringer dem da under et omvendt Glas som sættes paa Huden, eller holder dem med Haanden fast i en tør Linnedlap. Til at anbringe Iglær paa Tandkødet har man egne Igleglas. Naar de falder af, strør man lidt Salt eller Snustobak paa dem, hvorefter de afgiver Blodet, og kommer dem i frisk Vand. De kan da ofte bruges faa Dage efter. Saarene efter Iglebiddet lader man sæd-

vanligvis bløde saa længe de vil, og beforder gerne Blødningen ved at paalægge varme Omslag af Havregrød, eller ved en Svamp dyppet i varmt Vand. Naar Iglerne ikke vil falde af, kan man strø Salt paa dem, hvorimod man ikke maa rive dem af, da det giver Anledning til Betændelser.

Det hænder undertiden, naar Iglers anvendes i Munden at Patienten kommer til at synke en Igle. Man maa da strax give Køkkensalt i Vand og derefter et Brækmiddel. Blødningen efter Iglers standser sædvanligvis af sig selv, ved at Blodet styrkner i Saarene, men undertiden kan den dog være vanskelig at standse. Man bader da Saarene med koldt Vand, Eddike, lægger Trykpapir, Spindelvæv eller Fyrsvamp o.l. paa og derover et Bind, hvis det kan anbringes. Hos smaa Børn maa man ikke lade Iglerne bløde alt for længe, men iforvejen spørge Lægen om den rette Tid.

I hvilke Tilfælde Iglers skulle anvendes maa man overlade til Lægen at bestemme, kun kan vi anbefale dem ved heftige Knusninger, Stød og Slag. De anbringes da paa selve Stedet eller saa nær som muligt. Ved heftige Betændelser i indre Organer er de ligeledes at anbefale, men hvis Patienten ikke af foregaaende Erfaring med Bestemthed kan bedømme sin Sygdoms Natur, gør han bedst i at oppebie Lægens Raad. - Mod Øjenbetændelse anbringes de under den indvendige Øjenkrog ind imod Næsen og over den udvendige i Tindingen.

Gigtkjeder: I den langvarige Rheumatisme benytter man ofte de forskjellige saakaldte Gigtkjeder. - Vist er det, at Electricitet ofte er af aldeles gavnlige Virkning, og derfor skulle man troe, at de "electriske" Kjeder ogsaa vilde være at anbefale; saaledes de meget udskregne Holbergers, der efter Aviserne gjøre det ene Mirakel efter det andet, men der er den Omstændighed ved dem, at de fleste af dem aldeles ikke fremkalde nogen electrisk Strøm, saa at Virkningen kun er en Illusion. De bedste af dem er imidlertid de saakaldte "hydro-electriske", der virkelig, naar de befugtes (med Eddike), frembringer en elektrisk Strømning og vise en øjensynlig Virkning, men om denne er helbredende, det er et andet Spørgsmaal. Forresten ere de fleste uskadelige og hvis Troen kan helbrede "Gigt", da er det ogsaa muligt at en saadan Kjede kan gjøre Gavn. Da man, ved at købe disse Kjeder, tillige faar Anvisning til, hvorledes man skal bruge dem, behøve vi ikke at beskrive Brugen.

Helvedsteen er salpetersurt Sølv, og faaes ved at opløse Sølv i Salpetersyre. Man bruger Helvedsteen som Ætsmiddel, til at berøre urene Saar med, dødt Kjød (se "Saar"), i enkelte Hudsygdomme, til Saar i Halsen, Trøske, i Strubehoste, mod veneriske Saar, mod Forsnævninger i Urinrøret, mod Forblødninger af Iglebid o.s.v. Saaret faaer strax ved Berørelsen et hvidt Overtræk, der dannes en Brandskorpe, som snart falder af og frembringer en god Forbolning. Ogsaa paa den sunde Hud anvendes det, for, ved at destruere denne, at danne Saar til Fontaneller (et kunstigt frembragt Saar, som man holder aabent ved at lægge en Ært, en Pomerants eller deslige deri) eller blot som afledende Middel. Det maa da vædes først (men ikke med Tungen).

Opløst i Vand bruges det meget hyppig, ligeledes imod urene Saar, til Øienvande i Øienbetændelser, til Indsprøjtninger imod Drypperter (Gonorrhoea) o.s.v. Det maa da opbevares i en sort eller i en tæt omviklet Flaske. Opløsningens Styrke er naturligvis forskjellig efter Øiemedet. - Endvidere er Helvedsteen brugt indvendig imod Kramper, St. Veits Dands, da det virker paa Nervesystemet, men da i en meget ringe Dosis, 1/4 - 1/8 Gram. Ved Misbrug eller Uforsigtighed kunne afstedkommes Forgiftningstilfælde (se Gift).

Omslag (Cataplasma): er et udvendigt brugt Lægemiddel, almidelig som Consistens af Grød og fugtigt, der enten bruges koldt eller varmt. De varme Omslag tilberedes sædvanligst af Havregrød, der lægges mellem Lærred, og maae være bløde og linde, hverken alt for bløde, for ikke at løbe ud mellem Linnedet, eller alt for haarde, for ikke at danne haarde Klumper, og hvortil efter Omstændighederne sættes forskjellige Ingredientser. Vil man f. Ex. bringe en Byld til Modenhed, blander man med Grøden "blødgjørende Urter", Løg (see disse) o.l., og vil man fordele en Betændelse, tilsætter man "fordelende

Urter" (see disse). Vil man dulme Smerter, bruger man dertil smertestillende, narkotiske Urter saasom Bulmeurt, Natskygge, Valmue, Opiumsdraaber, o.s.v. - alle disse forskellige Ting tilsættes efterat Grøden er kogt. De kolde Omslag er enten aleene koldt Vand, Eddike og Vand, Blyvand, Rødviin, Spirituosa o.d., eller Blyvand blandet med revent Rugbrød. Disse bruges mod Betændelser, i Feber (Koldt paa Hovedet), Contusioner o.s.v. Eller man kan til Omslag bruge Hvedeknop med Melk (og Safran), f.Ex. imod Bygkorn, Rugmeel sammenrøret med Honning (imod Bylder), Kartoffelmeel, Lindsemeel, Riismeel, Humle o.d. kogt med Øl, Gjær, Viin; - eller benytte forskellige Plantedele, f.Ex. revne Gulerødder (mod ondartede Saar), skrabe Kartofler (mod brændt Skade), saftige Blade f.Ex. af Skarntyde, Løg og flere. - Afkog af Chinabark, Galæbler, Egebark som sammensnærpande Omslag. Endelig kunne vi ogsaa kalde Sennepskager Omslag (see disse).

Omslagene virke som lokale Bade (see Bade) og have det Fortrin, at deres Virkning er mere vedholdende. Vel er Virkningen nærmest kun paa Huden, men den strækker sig dog ogsaa til de dybere liggende Dele, s.Ex. i dybe Betændelser. De virke forskjelligt efter deres forskellige Bestanddele, blødgjørende, sammensnærpande, fordelende, kjølende, smertestillende, afledende o.s.v., og med disse udvendige Midler opnaer man, især hos Børn, ofte ligesaa gunstige Resultater som efter indvendige Medicamenter, hvilke man ofte vanskeligt kan anvende.

Rosen er en overfladisk Betændelse i Huden, kjendelig paa en bleg Rødme, der forsvinder ved Tryk med Fingeren, men strax kommer tilbage med Fornemmelse af Hede og Kløe. Enten opstaaer den ved ydre Aarsager, efter Stød, Saar, Spanske Fluere, Forbrændinger og er da uden Feber, eller med foregaaende Ildebefindende, Feber, belagt Tunge, Madlede, Qualme o.s.v., og skylder da en indvortes Aarsag sin Oprindelse. Dens Udseende kan være forskellig, enten blot Rødme eller forbundet med Hævelse, vattersotig Svulst, Blærer og Pustler (Blæroren), der kunne løbe sammen, suppurere, danne Raadsaar og Skorper. Ellers fordeler den sig under Afskalling, og undertiden ved Krisis gennem Sveden og Urinen. De hyppigste Steder, hvor Rosen udbryder, ere i Ansigtet, hvor den ofte er forbunden med Febertilfælde, og paa Underextremiteterne, men den kan opstaae paa alle Dele af Legemet. - Undertiden flytter Rosen sig lidt efter lidt og udbreder sig, den saakaldte vandrende Rosen, der i Ansigtet og paa Hovedet kan være meget farlig og forbunden med Hjernetilfælde. - Ofte forsvinder Rosen pludselig og samtidig angribes indre Organer.

Aarsagerne ere ofte Forkjølelser og Diætfeil, foruden de omtalte ydre Aarsager. Mange Mennesker have et eget Anlæg, ofte arveligt, til Rosen, og hos dem kommer den meget let igjen. - Den almindelige Rosen er i Reglen uden Fare og varer en Ugestid, men ofte kan den være et mistænkeligt Symptom, og naar den er forbunden med Ildebefindende og Feber, eller dens Udseende ikke alene er den svage Rødme, da maa søges Lægehjælp. Ofte hersker den epidemisk, især i Hospitaler. I Ansigtet er den farligst, og har der mest Tilbøjelighed til at udbrede sig, saa at den kan bedække hele Ansigtet og overtrække det med Skorper. - Mod det almindelige, lette Rosen er det ofte tilstrækkeligt at holde Sengen, og bedække den syge Deel med en varm Krydderpose, varmt Flonel eller med tørre kolde Linnedstykker, der ofte skiftes. Er der Forkjølelse, tager man et sveddrivende Middel, Hyldethee eller Chamomillethee; har man begaaet Diætfeil et Afføringsmiddel, helst engelsk Salt. Derimod bør undgaaes alle vaade og fede Midler paa selve Stedet; saaledes ikke, som ofte paa Landet, indgnide Delen med Smør eller Fedt og derover lægge Karduspapir, endnu mindre bruge koldt Vand til Omslag, og selv med Brugen af Bleghvidtspulver til Paastrøning eller Bleghvidtspapir maa man være forsigtig, og ialfald hellere paastrøe almindeligt Meel eller Kridt. Iglær bør man aldrig sætte paa Stedet, endskjønt man let kunde synes opfordret dertil. - Naar alvorligere Tilfælde ere forbundne med Rosen, er ofte Brækmidler, Aareladninger eller andre gennemgribende Kure nødvendige, men det maa naturligvis overlades Lægen. Især gjelder det om hurtig Lægehjælp, naar Rosen pludselig forlader sin Plads og giver Anledning til indvendige, ildevarslende Sygdomstilfælde. Kan denne ikke faaes betimelig, kan man imidlertid lægge en Sennopskage eller en hurtig trækkende spansk Flue paa det Sted, der var angrebet af Rosen.

Salmiak. Saltsurt Amoniak, har længe været bekendt og tidligere fik man det fra Ægypten af Kamelernes Urin og Excrementer; nu tilberedes det i Fabrikker ved Destillation af dyriske Substanser, især Been og Urin, hvorved faaes ureent kulsurt og svovlsurt Ammoniak, der mættes med Saltsyre eller sublimeres med Kogsalt. For at bruge det i Medicinen maa det atter renses og krystalliseres i fine Naale, der ere hvide, have en skarp og salt ubehagelig Smag, ere let opløselige i Vand og vanskelige at pulverisere. - Det virker fornemlig paa Afsondringen af Mavens og Tarmkanalens Slimhinde, idet det opløser Slimen, saa at den lettere føres bort, og tillige fortyndende Blodet. Derfor anvendes det imod Forslimninger i Underlivet, i Slimfebre og i mange Tilfælde af svækket Fordøjelse, da det tillige virker irriterende paa Slimhinderne; men brugt i længere Tid eller i altfor stor Dosis irriterer det altfor stærkt og fremkalder Ildebefindende, Brækning og Diarrhoe, svækker Tarmkanalen og kan give Anledning til Skørbug og lignende Tilfælde. I meget stor Dosis er det en Gift, der vækker Betændelse i Maven og Tarmene, og flere Dyr, som Hunde, faae Krampe og Lamheder, efter langt mindre Dosis, end Menneskene kunne taale. Det bruges ofte i den bekendte Salmiakmixtur hvortil gjerne er sat Rhabarberdraaber; eller som Digestivpulver med lige Dele Rhabarberrod. Det gives ikke gjerne i Sølvsker, da det farver Skeen sort.

Ogsaa imod Forslimninger i Lufvejene, mod Catharrh, mod altfor rigelig Opspytning, bruges Salmiak hyppig; i Influenza er saaledes Salmiakmixtur med Lakrits et almindeligt Middel. - Da det tillige virker paa Urinafsondringen, er det anvendt imod Vattersot; - desuden mod Gigt, Tuberkler, Kræft og flere Sygdomme. - I Forgiftningstilfælde efter Salmiak giver man rigelig Drikke af varmt Vand, Melk eller deslige, indtil Lægehjælp kan faaes. - Udvendig benyttes Salmiak opløst i Vand til kjølede Omslag, for at vedligeholde Kulden, ofte i Forbindelse med Salpeter (see Salpeter).

Spanske Fluer: Cantharider, faaes fra det sydlige Europa, de bedste fra Sydrusland, og desuden har man ostindiske, brasilianske o.s.v. De ere langagtig-runde, gulgrønne glindsende, med en stærk, modbydelig Lugt og skarp, ætsende Smag. De have den Egenskab at trække Huden i Blærer, og deres virksomste Bestanddel er et ejendommeligt stof, Cantharidin. De virksomme Dele indeholdes fornemlig i Dyrets bløde Dele og Bagkroppen, hvorimod Vingerne og Benene er mindre virksomme. Hunnerne skulle være virksomst, især i Mai og Juni. Ved Pulverisering taber Virkningen sig. Canthariderne samles før Solopgang, dræbes hurtigt med Terpenthinolie eller Salmiakspiritus, og tørres derefter i Olie.

Naar Cantharider bruges indvendig, som Tinktur i meget ringe Dosis, virke de irriterende paa Mavens Slimhinde og forøger dennes Afsondring, og endnu mere paa Urinvejene og ansporende paa Kjønsdriften. I større Dosis irriterer de for stærkt, vække Betændelse med hyppig og smertelig Trang til Urinladning, og i endnu større virke de som Gift. Paa Grund af denne urindrivende Virkning anvendes de i Vattersot, i forskellige Sygdomme i Urinvejene, især i disses Slimflod, og ofte i haardnakkede Hudsygdomme. - At bruge dem for at forhøje Kønsdriften er i høj Grad skadeligt, og vil hævne sig ved desto tidligere at udslukke den. Udvendig bruges Cantharider langt hyppigere. Spanskflue-Plaster er det almindeligste Trækmiddel. Enten er det hurtigt trækkende, det vil sige i 6-8 Timer trækker det Overhuden op i en Blære, der er fyldt med Vand, eller langsomt trækkende, der bæres i længere Tid, med mindre heftig, men ofte ligesaa kraftig Virkning. Dette afhænger af Mængden af de tilsatte Cantharider. Naar en Blære er trukken til opklippes denne eller borttages ganske, og forbindes med en Olieklud, Lysetælle, Universalbalsom eller deslige, der fornyes daglig, eller, hvis man vil vedligeholde Suppuration (Betændelsens Overgang i Dannelsen af Materie) i Saaret med Terpenthinvalve, Kongsalve, Spansk-flue-Salve, Sevenbomsalve o.l. - For at faa Plasteret til at ligge fast, kan man forsyne det med Hefteplaster i Randen, og for at det kan trække stærkere, kan man indgnide Stedet, hvor det skal anbringes, med varm Eddike. Vil man derimod forringe dets Virkning, kan man blande Plastermassen med andre Plastre som Melotenplaster, Guds-Haandsplaster o.a. - Simplest kan man tilberede Plasteret ved at strø Cantharidepulver paa Melotenplaster. Spanskflue-Plaster har ofte samme Virkning som Cantharider brugte indvendig, idet det bevirker hyppig Trængen og smertefuld, endog blodig Urinladning. Naar Patienten ikke forberedes derpaa, giver det en ikke ringe Angst for, at

en ny Sygdom er kommet til. Man lader da Patienten drikke meget varm Melk eller Havresuppe med Kampherdraaber, og tager Plasteret bort, saasart saadanne Tilfælde indtræffe.

Istedetfor de sædvanlige Plastre paa Lærred kan man ogsaa indgnide Tinkturen i Huden, eller anvende forskellige Præparater, som Taft eller Papir, der er gennemtrukket med Tinkturen eller Cantharidolie. - Af andre Præparater af Cantharider har man Spanskflue-Salve, og "grøn Spanskflue-Salve", hvormed man forbinder Saaret, efter at Plastret er borttaget, for at vedligeholde Suppurationen og forlænge Virkningen. Disse Salver bruges ogsaa undertiden til Forbinding af urene, slappe Raadsaar (betændte Saar), til at holde Fontaneller aabne, og kunne ved Indgnidning benyttes som Trækmiddel.

Størrelsen af Plasteret retter sig efter Sygdommen, og efter Stedet, hvor det skal anvendes. Den almindelige Størrelse er som et helt eller halvt Kortblad, eller større eller mindre, som en Sølvdaler eller i lille Halvmaaneform bag Ørene imod Hovedpine, Tandpine, Øjensygdomme, o.s.v.

Aareladning: kalde vi den Operation, hvorved en Blodaare aabnes for at udtømme en større eller mindre Quantitet Blod. Det almindeligste Sted, hvor man aarelader, er paa Armen i Armbøjningen, undertiden paa Foden, sjeldnere i Halsen. Mange Mennesker anse en Aareladning for en Ubetydelighed, der uden Fare kan gjentages, og gribe strax til dette Middel, naar de føle at "Blodet generer" dem. De kunne være forsikkrede om, at de ville komme til at føle denne Géne hyppigere og hyppigere. Det er saaledes en almindelig Skik, at fuldblodige Mennesker lader dem aarelade hvert Foraar. Istedetfor at befordre Blodets Circulation paa denne Aarstid, ved Arbeide og Diæt, foretrække de det nemme Middel, at sidde i deres Stue og lade dem "tappe". Følgerne ville ikke udeblive. Andre have derimod, med ligesaa liden Grund, en Angst for Aareladning, og ofte høre vi, at de nødig vil gribe til dette Middel, fordi det er godt at gemme det, indtil der engang bliver Spørgsmaal om Liv eller Død. At Livet kan frelses derved, kan være sandt nok, men at det skulde være en Betingelse, at Patienten aldrig var aareladt før, det er Overtro. Man hører ofte, naar Blodet efter en Aareladning ikke ret vil løbe, at det er fordi det er "for tykt". Dette er oftest ikke saa, men kun en Undskyldning for en ikke tilstrækkelig stor Aabning i Aaren. Aareladning er et fortræffeligt Middel i mange Sygdomme, men vi ville dog raade, ikke at anvende det uden en Læges Anordning. De eneste Tilfælde, hvor man paa egen Haand tør og bør bruge det, er i Apoplexi, naar Ansigtet er rødt og blussende, og det er tydeligt at Blodets Tilløb til Hovedet har fremkaldt Sygdommen (hos fuldblodige Mennesker), endvidere efter voldsomme Læsioner af Slag eller Stød paa Hovedet eller Brystet, med Tab af Bevidstheden og forstyrret Aandedræt. Den almindelige Quantitet, som man udtømmer, er 3 à 4 Theekopper. Besvimelse under en Aareladning er ikke noget foruroligende Symptom; ofte besvimer Patienter strax efter at Blodet er begyndt at løbe, især naar det er en nervøs Person, og da er det forsaavidt et ubehageligt Tilfælde, da derved Virkningen af Operationen forstyrres. Besvimelser forebygges lettest ved at Patienten ligger udstrakt, ikke seer paa Blodstrømmen og henleder sine Tanker paa andre Gjenstande. Endskjønt Aareladning i Almindelighed ansees for en simpel Operation, skal man dog ikke betroe sin Arm til den Første den Bedste, da der ved Uforsigtighed kunne opstaae meget betænkelige Følger. For hurtigere at udtømme Blodet, f. Ex. efter heftige Læsioner i Hovedet, Apoplexi, o.d., overskærer man undertiden Pulsaaren i Tindingen. Denne Operation bør kun foretages af en Læge. Naar en Aareladning skal foretages, lægges først et Bind rundt om Overarmen, for at sammentrykke Blodaarene, saa at Blodet ikke kan løbe tilbage. Det maa dog ikke anlægges saa fast, at ogsaa Pulsaaren, der ligger dybere, sammentrykkes, da Følgen deraf vilde være, at man intet Blod fik ved Aareladningen. Man maa derfor kunne føle Pulsslaget ved Haandleddet. Naar Aaren er aabnet, og saa meget Blod udtømt, som man ønsker, trykker man Blod-aaren sammen nedenfor Saaret, løsner Bindet, lægger en sammenlagt Compres over Saaret og anbringer et Bind i Armbøjningen.

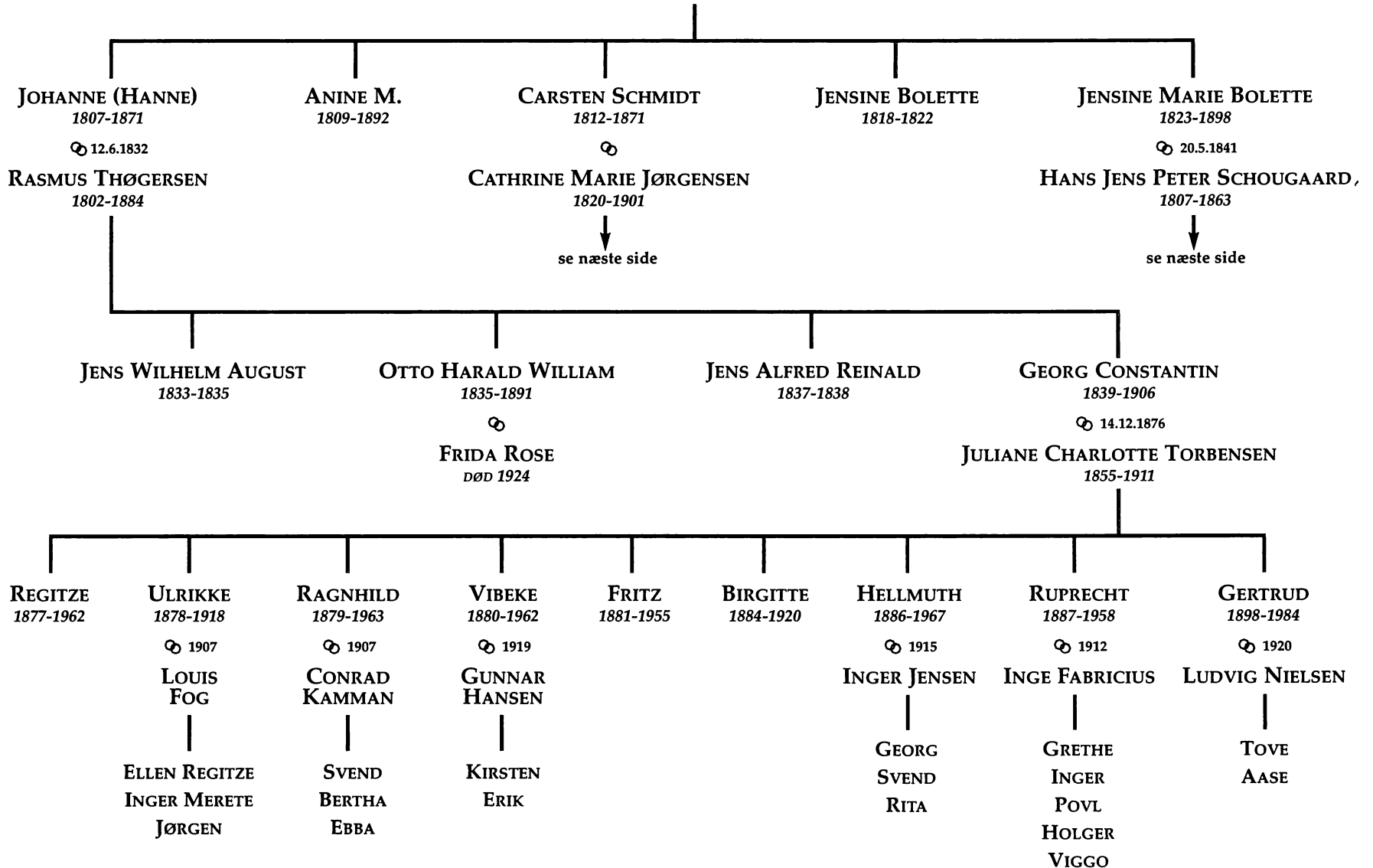

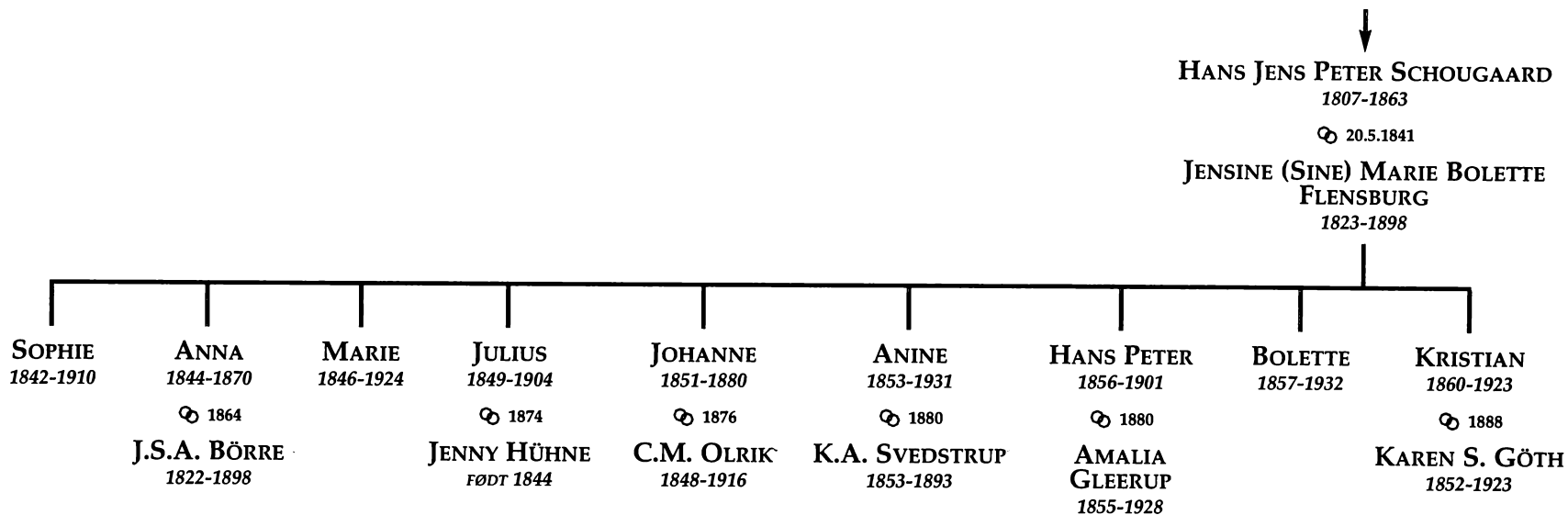
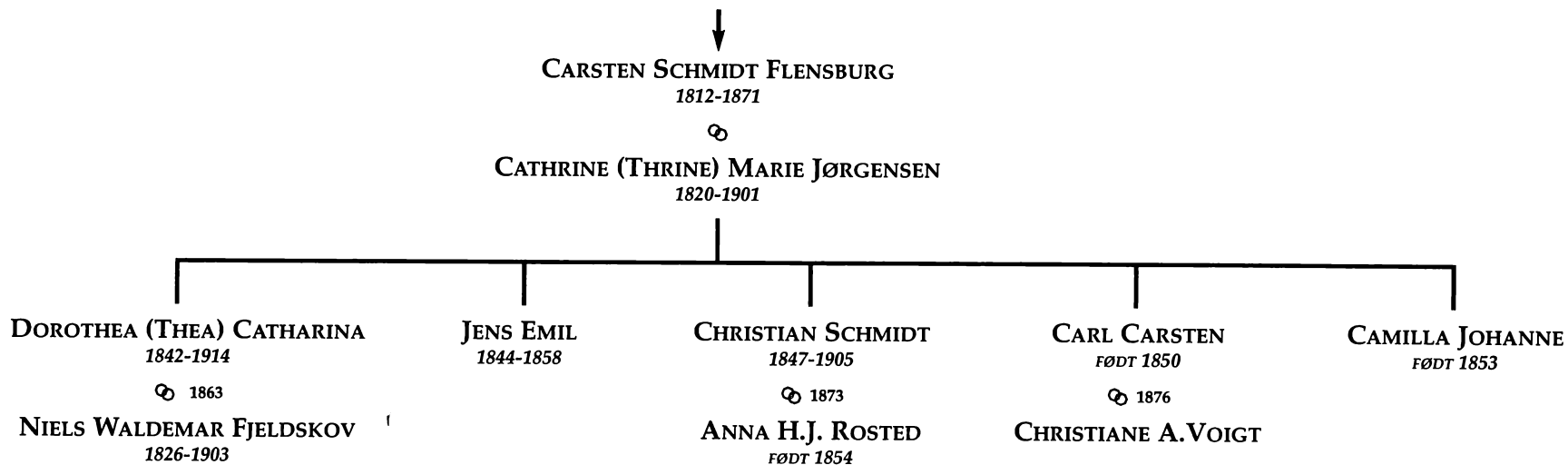

JENS FLENSBURG 1784-1831

ANNE BOLETTE WILLUMSEN 1779-1826

GEORG CONSTANTIN THØGERSEN
Et Tidsbillede fra 1800-årene

\$19.95 U.S.A. / \$24.95

ISBN 153422365-7

9 781534 223653

76253

FANTAGRAPHICS BOOKS